

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ:
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, ΤΗΣ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ, ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΟΣ ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ, ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΕΚΚΕ

2.3

Αποτίμηση και σχεδιασμός δημοσίων πολιτικών στον τομέα του διαδικτύου και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
Νικόλαος Γ. Γεωργαράκης, Ερευνητής ΕΚΚΕ

Τελική Έκθεση Υποέργου 2

Πακέτο Εργασίας 2 με τίτλο:

«Αποτίμηση και σχεδιασμός δημόσιων πολιτικών»

Τίτλος Μελέτης:

**«Κοινωνικές Επιπτώσεις και
Δημόσιες Πολιτικές
στον τομέα του Διαδικτύου και της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος:

Νίκος Γεωργαράκης

Υπεύθυνοι Εξωτερικοί Ερευνητές:

Ρήγου Μαρίνα

Πισκοπάνη Άννα Μαρία

Υπεύθυνος Ερευνητής ΕΚΚΕ:

Σταθοπούλου Θεώνη

Ευχαριστούμε το ΕΚΚΕ και ιδιαίτερα τους Επιστημονικούς Υπεύθυνους της έρευνας αυτής, τον Πρόεδρο και Διευθυντή του ΕΚΚΕ καθηγητή κ. Νίκο Δεμερτζή και τον ερευνητή κ. Νίκο Γεωργαράκη, για την ευκαιρία που μας έδωσαν να συμμετάσχουμε ως ερευνήτριες στο Πρόγραμμα.

Ιδιαίτερα ευχαριστούμε και όλους τους συμμετέχοντες στο καινοτόμο σεμινάριο για το Σχεδιασμό και Εφαρμογή της Δημόσιας Πολιτικής στον Τομέα των Διαδικτυακών Υποδομών, οι οποίοι με προθυμία και εξαιρετικό ενδιαφέρον συνέβαλαν ουσιαστικά στον εντοπισμό των προβλημάτων και στη διατύπωση προτάσεων για την αντιμετώπισή τους.

Επίσης ευχαριστούμε τον κ. Ηλία Πεχλιβανίδη, Προϊστάμενο Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ανάπτυξης ΕΚΔΑ και την κ. Λ. Μήτρου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Αιγαίο για το χρόνο, την εμπειρία και τις γνώσεις που μοιράστηκαν μαζί μας στις ημιδομημένες συνεντεύξεις.

Τέλος ευχαριστούμε θερμά την κ. Χ. Στρατουδάκη, κύρια ερευνήτρια ΕΚΚΕ για την απομαγνητοφώνηση των προφορικών τοποθετήσεων των συμμετεχόντων στο καινοτόμο σεμινάριο και την κ. Ασπασία Τρευλάκη για τον καθοριστικό οργανωτικό της ζήλο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ.....	10
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	15
4.1. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	25
4.1.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΠΕ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	29
<i>Ευρωπαϊκές στρατηγικές για το διαδίκτυο και τις ΤΠΕ</i>	29
eEurope	29
i2010.....	30
Ευρώπη 2020.....	31
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗ 2020	37
ΕΥΡΩΠΗ 2020: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	38
Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη (Digital Agenda for Europe)	39
Ανοικτά δεδομένα (open data)	51
Στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά της Ευρώπης (06.05.2015)	52
<i>Άλλες διεθνείς πολιτικές για το Διαδίκτυο και τις ΤΠΕ</i>	53
ΟΗΕ.....	53
ITU	55
UNESCO	56
ΟΟΣΑ	57
Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank)	60
Παγκόσμια Τράπεζα – Η κοινωνία της Πληροφορίας (2015)	61
Άλλοι παγκόσμιοι Οργανισμοί	64
ΗΠΑ	64
<i>Οι Ευρωπαϊκές Πολιτικές για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση</i>	66
ΟΡΙΣΜΟΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ – ΜΙΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....	67
Άτομα που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για διάδραση με τις δημόσιες αρχές	69
Σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας i2010: Επιτάχυνση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη προς όφελος όλων	70
Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2011-2015. Αξιοποίηση των ΤΠΕ για την προώθηση έξυπνης, αειφόρου και καινοτόμου διακυβέρνησης	72
Στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά της Ευρώπης (06.05.2015)	75
Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2016-2020. Επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού της διακυβέρνησης	77
Ανοικτή Διακυβέρνηση (Open Government).....	79
<i>Η προσέγγιση της ανοικτής διακυβέρνησης θεωρείται ότι μπορεί να συμβάλει στους στόχους του Σχεδίου Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση που φιλοδοξεί να καταστήσει μέχρι το 2020 «τις δημόσιες διοικήσεις και δημόσιους οργανισμούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανοικτούς, αποτελεσματικούς και χωρίς αποκλεισμούς, παρέχοντας χωρίς σύνορα, εξατομικευμένες, φιλικές προς τον χρήστη, διατεμαχικές σύνδεσης ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες σε όλους τους πολίτες και όλες τις επιχειρήσεις. Η προσέγγιση της ανοικτής διακυβέρνησης μπορεί να διευκολύνει αυτή τη μεταμόρφωση»</i>	79
Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για το υπολογιστικό νέφος (European Cloud Initiative)	79
<i>Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην ΕΕ με αριθμούς (Eurostat) – Παρουσίαση και της Ελλάδας – Συγκριτικά στοιχεία</i>	81
Χρήση του διαδικτύου για διάδραση με δημόσιες υπηρεσίες (τελευταίοι 12 μήνες).....	81
<i>Άλλες διεθνείς στρατηγικές και αποτιμήσεις για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση -ΟΗΕ</i>	87

“Συγκριτική αξιολόγηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης: μια παγκόσμια προοπτική. Αξιολογώντας την πρόοδο των χωρών μελών των Ηνωμένων Εθνών”	87
“Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση παγκοσμίως το 2003”	89
“Έρευνα για την ετοιμότητα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης παγκοσμίως το 2005. Από την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην ηλεκτρονική συμπερίληψη”	92
“Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την Ηλεκτρονική διακυβέρνηση το 2008. Από την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στη συνδεδεμένη διακυβέρνηση”	93
“Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για τη διακυβέρνηση 2010. Μοχλεύοντας την ηλεκτρονική διακυβέρνηση σε περίοδο χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης”	93
“Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την Ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2012: Ηλεκτρονική διακυβέρνηση για το λαό”	94
“Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2014: Ηλεκτρονική διακυβέρνηση για το μέλλον που επιθυμούμε”	95
“Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2016: Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην υποστήριξη της αειφόρου ανάπτυξης”	96
Ανοικτά Δεδομένα Διακυβέρνησης (Open Government Data)	97
ΟΟΣΑ (OECD)	97
4.1.2. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΤΠΕ ΚΑΙ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ.....	99
Εθνική στρατηγική για τις ΤΠΕ και την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2012 (Επιτροπή Πληροφορικής και Επικοινωνιών).....	99
Σχέδιο δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2011-2015	101
Εθνική στρατηγική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2013 - Σχέδιο κειμένου βασικών αρχών και κατευθύνσεων (Επιτροπή Συντονισμού της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης)	102
Στρατηγική για την Ψηφιακή Ανάπτυξη. Ψηφιακή Ελλάδα 2021 (Ιούλιος 2014).....	103
Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020. Από το e-Government 2.0 στο e-Government 3.0.....	103
ΕΠ Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	105
Σχέδιο δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και τη διοικητική Μεταρρύθμιση 2014-2020	105
Δράσεις στην Ελλάδα για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση.....	109
ΕΠ Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014-2020.....	109
Σχέδιο δράσης υλοποίησης έργων ΤΠΕ για τις ψηφιακές υποδομές & την ανάπτυξη (Φεβρουάριος 2016)	110
Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2016-2021	110
4.1.3. ΔΟΜΙΚΕΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ, ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΤΡΕΒΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	112
Η θέση της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή και διεθνή αποτίμηση-αξιολόγηση για την εφαρμογή των ΤΠΕ και της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	112
Διαδίκτυο και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα - Eurostat.....	112
Ποσοστό νοικοκυριών με διαδικτυακή σύνδεση	112
Χρήση του διαδικτύου για διάδραση με τις δημόσιες αρχές.....	113
ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΓΙΑ ΔΙΑΔΡΑΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΔΙΑΔΡΑΣΗΣ	114
Αναζήτηση πληροφορίας από ιστοτόπους δημοσίων υπηρεσιών	114
“Κατέβασμα” επίσημων εγγράφων προς συμπλήρωση	114
Υποβολή συμπληρωμένων εγγράφων	115
Τελική Αξιολόγηση του Σχεδίου Δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2011-2015	116
Ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2016 – Συγκριτική αξιολόγηση στην ΕΕ	116
Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (Digital Economy and Society Index-DESI).....	118
Τα πέντε συνθετικά στοιχεία του Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας - DESI	118
Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας – DESI 2016.....	118
Δείκτης απόδοσης ICT UN	123
Δείκτες απόδοσης e-government UN.....	125
Προβλήματα εφαρμογής πολιτικών για τις ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση	132

4.1.4. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ & ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ Ε.Ε., ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΩΝ.....	138
ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΠΕ ΚΑΙ ΤΗΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ.....	138
Νομικό και κανονιστικό πλαίσιο για τις ΤΠΕ και την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην ΕΕ	138
Προστασία προσωπικών δεδομένων-προστασία ιδιωτικότητας.....	138
Από τη “Σύμβαση 108” στην Οδηγία 95/46/ΕΚ.....	139
Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001.....	140
Οδηγία 2002/58/ΕΚ.....	141
Οδηγία 2006/24/ΕΚ.....	142
Τεχνολογίες Ενίσχυσης της Ιδιωτικότητας (Privacy Enhancing Technologies-PETs).....	142
Οδηγία 2009/136/ΕΚ.....	142
Η μεταρρύθμιση του κανονιστικού πλαισίου για την προστασία των προσωπικών δεδομένων.....	143
Οδηγία (ΕΕ) 2016/680	144
Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679	145
Ηλεκτρονικό εμπόριο	146
Οδηγία 2000/31/ΕΚ.....	146
Ασφάλεια των δικτύων / Υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών	146
Ηλεκτρονικό τιμολόγιο.....	147
Οδηγία 2014/55/ΕΕ	147
Ηλεκτρονική προμήθεια.....	147
Οδηγία 2014/24/ΕΕ	147
Ηλεκτρονική ταυτοποίηση και υπηρεσίες εμπιστοσύνης.....	148
Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 910/2014.....	148
Διασύνδεση μητρώων επιχειρήσεων.....	148
Οδηγία 2012/17/ΕΕ	148
Διαλειτουργικότητα	149
Νομικό και κανονιστικό πλαίσιο για τις ΤΠΕ και την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα	149
Σύνταγμα, Νόμοι.....	149
Προεδρικά Διατάγματα, Υπουργικές αποφάσεις και Εγκύκλιοι	150
4.1.5. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	153
Ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις	153
Οι 11 Θεματικοί Στόχοι.....	155
Χρηματοδοτήσεις από συναφή εργαλεία.....	157
ΤΠΕ και ηλεκτρονική διακυβέρνηση στα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)	161
Μια αποτίμηση	162
4.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΠΕ ΚΑΙ ΤΗΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ.....	166
4.2.1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ	166
4.2.1.1. Διακυβεύματα και στόχοι για την δημόσια πολιτική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση	166
Πίνακας 1: Σημαντικότερα στρατηγικά κείμενα και σχέδια δράσεων για την αξιοποίηση των ΤΠΕ (2000-2007)	169
Πίνακας 2: Σταθμοί Εξέλιξης της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (2000-2007)	170
4.2.1.2. Ο ρόλος του κράτους και η ταυτότητα της πολιτικής.....	176
4.2.1.3. Πλαίσιο και κατευθύνσεις πολιτικής.....	176
4.2.1.4. Τάσεις διαμόρφωσης πολιτικών και βασικές αρχές.....	179
4.2.1.5. Διεθνείς συμφωνίες- πρωτοβουλίες και ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία.....	181
Διεθνές θεσμικό πλαίσιο.....	181
Ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο.....	182
Για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.....	182
Για την ασφάλεια συστημάτων δικτύου και πληροφοριών	183
Για τις ηλεκτρονικές Επικοινωνίες.....	183

Για το ηλεκτρονικό Εμπόριο	184
Για τα μητρώα	184
Για ηλεκτρονική ταυτοποίηση και ηλεκτρονικές Υπογραφές	184
Για ηλεκτρονικές προμήθειες	185
Για περαιτέρω χρήση των πληροφοριών του δημοσίου τομέα	185
Υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά	185
ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	185
Σε σχέση με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση	185
Δημόσιες συμβάσεις ηλεκτρονική δημοσίευση πρόσβαση και ηλεκτρονική υποβολή	187
Για τη διαλειτουργικότητα	187
Σε σχέση με την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα	187
Για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και ασφάλεια επικοινωνιών	188
Για ηλεκτρονικές υπογραφές	188
Για τις ηλεκτρονικές προμήθειες	189
Για διαύγεια	189
Περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημοσίου τομέα/ Πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα	189
Ανοιχτή διακυβέρνηση	191
4.2.1.6. Αποδέκτες πολιτικών	191
4.2.2. ΠΑΡΑΓΩΓΗ, ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	192
4.2.2.1. Διαδικασίες σχεδιασμού πολιτικών	192
4.2.2.2. Επίπεδα και διαδικασίες λήψης αποφάσεων	194
4.2.2.3. Δομές και αρμόδιοι θεσμοί	199
Δομή διακυβέρνησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση	199
Αρμοδιότητες σε Εθνικά όργανα σε κυβερνητικό σχήμα	200
Δομές κάθετης αρμοδιότητας	202
4.2.2.4. Όργανα και διαδικασίες εφαρμογής	202
4.2.2.4.1. Εργαλεία πολιτικής	202
4.2.2.4.2. Εξειδίκευση πολιτικών	204
4.2.2.4.3. Παροχή δικαιωμάτων και υποχρεώσεων	204
4.2.2.4.5. Δίκτυο εμπλεκόμενων δρώντων στην υλοποίηση και υποστήριξη της πολιτικής ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	206
Σε επίπεδο υλοποίησης της πολιτικής σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης	206
Σε επίπεδο υλοποίησης σε τοπικό περιφερειακό επίπεδο	206
4.2.2.4.6. Πόροι, ροές και σχέσεις αλληλεπίδρασης	207
4.2.2.4.7. Διαδικασίες παρακολούθησης, ελέγχου και αξιολόγησης	208
Σε ευρωπαϊκό επίπεδο	208
Σε εθνικό επίπεδο	209
4.2.4.4. Περιορισμοί και προβλήματα πολιτικής	218
Α) Η δυσκολία εφαρμογής των πολιτικών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης εν γένει	220
Β) Η ιδιαιτερότητα του ελληνικού δημοσίου τομέα	221
Γ) Η έλλειψη κουλτούρας υιοθέτησης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	224
Δ) Προβλήματα εφαρμογής των ευρωπαϊκών πολιτικών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	225
Ε) Προβλήματα που ανέκυψαν την τελευταία προγραμματική περίοδο 2007-2013 κατά την υλοποίηση ΕΠ	226
Το ειδικό πρόβλημα παρακολούθησης των δεικτών	228
Αποτίμηση αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας πολιτικών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ...	237
4.3. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	239
4.3.1. ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΕΠΙΤΥΧΩΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΩΝ	239
Οι ψηφιακοί πρωτοπόροι στις διεθνείς και ευρωπαϊκές αποτιμήσεις Δείκτες ΟΗΕ (IDI – EGDI)	239
Ευρωπαϊκοί δείκτες (DESI)	240
Ένας επιπλέον ψηφιακός δείκτης – Δείκτης Ηλεκτρονικής Έντασης (e-Intensity Index)	241

Συγκριτική Αξιολόγηση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης 2016 (eGovernment 2016) – Κατάταξη χωρών ΕΕ κατ’ ομοειδή αναλογία σε ομάδες	243
Προβλήματα και προοπτικές για την Ελλάδα – Μια σύντομη αναφορά από τη Συγκριτική Αξιολόγηση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης το 2016	246
4.3.2. Προτάσεις καλών πρακτικών.....	247
Ψηφιακή οικονομία και κοινωνία	247
Η περίπτωση της Δανίας	247
Συνδεσιμότητα	249
WBN-Ένα δίκτυο NGA καινοτόμας χρηματοδότησης στην Wielkopolska της Πολωνίας	251
Net4all – Ένα δίκτυο NGA μοντέλου “Μείωσης δαπάνης και συν-επένδυσης” στην Emilia-Romagna της Ιταλίας	252
Προσιτότητα και κοινωνικο-οικονομική επίδραση του FibreOptic στον δήμο De Wolden της Ολλανδίας	253
Η Συνδεσιμότητα στην Ολλανδία	253
Η συνδεσιμότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο	255
Ανθρώπινο κεφάλαιο	255
Η περίπτωση της Φινλανδίας.....	255
Ηλεκτρονική διακυβέρνηση	257
Ηνωμένο Βασίλειο, η διεθνής ηγεμονία	257
Εσθονία, η πρωτοπόρος στην Ευρώπη.....	260
Γαλλία – Παράδοση και εκσυγχρονισμός.....	266
Βελγική θεσμική πρωτοτυπία	269
4.4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	270
4.4.1. ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ.....	270
4.4.1.1. Νέες ευρωπαϊκές στρατηγικές και πρωτοβουλίες.	270
4.4.1.2. Το ευρύτερο πλαίσιο της ελληνικής δημόσιας διοίκησης.	272
4.4.1.3. Συμμόρφωση σε μνημονιακές δεσμεύσεις και αυτοδεσμεύσεις στα πλαίσια του ΕΣΠΑ 2014-2020.....	274
4.4.1.4. Προκλήσεις, ευκαιρίες και νέες τεχνολογίες.....	275
4.4.2. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΑΙ ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΩΡΕΣ	277
4.4.3. ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	296
4.4.4. ΜΕΤΡΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ.....	298
4.4.4.1. Σε επίπεδο σχεδιασμού της πολιτικής.....	298
4.4.4.2. Σε επίπεδο συντονισμού.....	301
4.4.4.3. Εφαρμογή και αποτίμηση των πολιτικών.....	302
4.4.4.4. Παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών	304
4.4.4.5. Στο πλαίσιο υποστήριξης των πολιτικών.	306
4.4.5. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	307
4.4.5.1. Σε επίπεδο συμμόρφωσης με τις ευρωπαϊκές πολιτικές.	307
4.4.5.2. Μέτρα για την ασφάλεια και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και την καταπολέμηση της ψηφιακής ανισότητας	310
4.4.5.3. Για τα ανοιχτά κυβερνητικά δεδομένα.....	311
4.4.5.4. Σχετικά με την εφαρμογή του υπολογιστικού νέφους	312
4.4.5.5. Αναφορικά με τη συνεργασία με το ερευνητικό/επιστημονικό δυναμικό της χώρας ...	313
4.4.5.6. Προτάσεις ανά βάθος χρονικού ορίζοντα	314
Σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο	314
Σχεδιασμός	314
Αποδοτικό σχήμα συντονισμού & διακυβέρνησης	315
Για αντιμετώπιση φαινομένων διαφθοράς και πελατειακού κράτους.....	315

Για επιτυχία πληροφοριακών συστημάτων	315
Στενή συνεργασία κατά τη διαμόρφωση των πολιτικών με ιδιωτικούς φορείς και τον πολίτη	315
Για διασφάλιση της αποτελεσματικότητας	315
Αξιοποίηση των ευκαιριών νέων τεχνολογιών	315
Προστασία ασφάλειας και ιδιωτικότητας	316
Υλοποίηση δράσεων μέσα από την ενσωμάτωση υφιστάμενων ευρωπαϊκών δομών	316
Εκπαίδευση επιμόρφωση ανθρώπινου δυναμικού	316
Δομικές αλλαγές στην ελληνική δημόσια διοίκηση	316
Μεσοπρόθεσμο επίπεδο	316
Μακροπρόθεσμο επίπεδο	317
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	318
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	321

ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

Στην έρευνα του ΕΚΚΕ για το σχεδιασμό και την αποτίμηση των δημοσίων πολιτικών στον τομέα του Διαδικτύου στην Ελλάδα, αρχικά διευρύνεται το πεδίο και εξετάζονται οι πολιτικές για τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Information and Communication Technology - ICT) γενικότερα, εκκινώντας από την παραδοχή ότι το διαδίκτυο αποτελεί μέρος των τεχνολογιών αυτών. Στη συνέχεια η έρευνα εστιάζεται στο πεδίο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης καθώς εκτιμάται ότι αποτελεί το βασικό πεδίο εφαρμογής των ΤΠΕ για τις δημόσιες πολιτικές και με σημαντική συμβολή σε κοινωνικο-πολιτικό και οικονομικό επίπεδο.

Καταγράφεται η θέση της Ελλάδας στον παγκόσμιο και ευρωπαϊκό χάρτη στο πεδίο της χρήσης των ΤΠΕ και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης με τη βοήθεια των δεικτών αποτίμησης της κατάστασης και συγκριτικών στοιχείων που χρησιμοποιούν η ΕΕ και διεθνείς οργανισμοί όπως ο ΟΗΕ, ο ΟΟΣΑ και η Παγκόσμια Τράπεζα, καθώς και των στατιστικών στοιχείων της Eurostat. Στην αξιολόγηση αυτή εντοπίζονται οι δομικές ιδιαιτερότητες και τα προβλήματα της χώρας μας: επισημαίνεται το βασικό πρόβλημα υστέρησης στις ψηφιακές δεξιότητες, το χαμηλό επίπεδο ψηφιοποίησης και οι μέτριες επιδόσεις όσον αφορά τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες, με επίπεδο ωστόσο ενεργών χρηστών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ.

Επίσης ερευνάται η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των πολιτικών όπως έχουν καταμετρηθεί μέσω δεικτών και αναφέρονται σε εθνικές Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ΕΣΠΑ. Ενδεικτικά οι δείκτες δείχνουν μια αύξηση τόσο των βασικών υπηρεσιών δημόσιας διοίκησης που είναι πλήρως διαθέσιμες ψηφιακά αλλά και αύξηση των πολιτών και επιχειρήσεων που τις χρησιμοποιούν το χρονικό διάστημα 2007-2014. Ταυτόχρονα διαπιστώθηκαν αποκλίσεις και προβλήματα κατά την παρακολούθηση και μέτρηση των δεικτών. Σημειώνεται η έλλειψη δεικτών αποτελεσματικότητας ανά συγκεκριμένο έργο και παρακολούθησης της αποδοτικότητας και λειτουργίας του μετά την παράδοσή του.

Κατά την αξιολόγηση της εφαρμογής της πολιτικής στην Ελλάδα από ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς έχουν εντοπιστεί συγκεκριμένες αδυναμίες στο σχεδιασμό, υλοποίηση, παρακολούθηση, αξιολόγηση και υποστήριξη αυτών των πολιτικών.

Ενδεικτικά ο σχεδιασμός είχε ως κεντρικό σημείο αναφοράς μόνο τα συγχρηματοδοτούμενα έργα και όχι την ουσιαστική χάραξη και εφαρμογή μιας κεντρικής στρατηγικής δράσεων. Ταυτοχρόνως απουσίαζε η προτεραιοποίηση παρεμβάσεων και έργων. Εξαιτίας της ελλιπούς συνεργασίας και επικοινωνίας των φορέων υπήρχαν επικαλύψεις και επαναλήψεις έργων. Επίσης επειδή δεν υπήρχε μια ενιαία και κοινή υποδομή τα πληροφοριακά συστήματα χαρακτηρίζονταν από κατακερματισμό, αποσπασματικότητα και ήταν κλειστά. Τέλος διαπιστώθηκε δυσκολία παρακολούθησης των στόχων ανά Υπουργείο.

Τούτων δοθέντων κρίθηκε αναγκαία η αντιμετώπιση δομικών προβλημάτων και η αλλαγή δομής της διακυβέρνησης και η χώρα αυτοδεσμεύτηκε με την Αιρεσιμότητα 2.1 με τον όρο να αποδεσμευτούν κοινοτικοί πόροι για τις ΤΠΕ μέχρι την εκπλήρωση συγκεκριμένων όρων. Για το σκοπό αυτό το 2016 εκπονήθηκαν στρατηγικά κείμενα και σχέδια δράσης με συγκεκριμένες παρεμβάσεις και προτάσεις (Εθνική Ψηφιακή

Στρατηγική 2016-2021 και Σχέδιο Υλοποίησης Δράσεων ΤΠΕ). Επίσης συστάθηκε Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής που υπάγεται στο νεοσυσταθέν Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Ενημέρωσης και Επικοινωνιών.

Με σκοπό να ερευνηθεί αν η νέα δομή θα μπορέσει να βελτιώσει το σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών, ερευνήθηκαν οι δομές διαχείρισης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης άλλων ευρωπαϊκών χωρών όπως δημοσιεύονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη πλατφόρμα Joinup στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος ISA (european factsheets). Διαπιστώνεται ότι η χώρα είναι ανάμεσα σε τρεις μόνο χώρες που έχει διακριτό Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής. Επίσης διαπιστώνεται η ανάγκη συνεχούς συνεργασίας εντός και μεταξύ Υπουργείων. Θα πρέπει να ενθαρρύνεται η διαρκής συμμετοχή φορέων της αγοράς, της επιστημονικής και ερευνητικής κοινότητας και της κοινωνίας των πολιτών στο σχεδιασμό πολιτικών και αντιμετώπιση προβλημάτων αντίστοιχα με άλλες χώρες. Ακόμα απαιτείται βαθιά συνειδητοποίηση ότι πλέον η ηλεκτρονική διακυβέρνηση έχει καταλυτικό ρόλο στη ψηφιακή ανάπτυξη άρα συνδέεται στενά με την εθνική οικονομική πολιτική.

Η νέα προσπάθεια σχεδιασμού και υλοποίησης των πολιτικών μέσα από τη νέα οργανωτική δομή και τις τελευταίες στρατηγικές φαίνεται να είναι προς τη σωστή κατεύθυνση. Όμως η μετάβαση σε ένα νέο σχήμα που συνοδεύεται από την κατάργηση αρμοδιοτήτων από φορείς με πολύχρονη εμπειρία δημιουργεί φόβους για τυχόν καθυστερήσεις στην εφαρμογή και την ομαλή συνέχεια των πολιτικών το επόμενο διάστημα. Είναι σαφές και κοινώς αποδεκτό ότι για να επιτευχθούν σημαντικά οφέλη και αποτελέσματα απαιτούνται βαθιές αλλαγές νοοτροπίας και κουλτούρας σε επίπεδο διοίκησης, οικονομίας και κοινωνίας. Αλλαγές που σίγουρα δεν είναι εύκολες, απαιτούν ιδιαίτερη προσπάθεια, θέληση και κόπο που όμως μπορούν να αντισταθμιστούν με σημαντικά οφέλη και ευκαιρίες το επόμενο διάστημα.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στην έρευνα του ΕΚΚΕ για το σχεδιασμό και την αποτίμηση των δημοσίων πολιτικών στον τομέα του Διαδικτύου στην Ελλάδα, αρχικά διευρύνεται το πεδίο και εξετάζονται οι πολιτικές για τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Information and Communication Technology - ICT) γενικότερα, εκκινώντας από την παραδοχή ότι το διαδίκτυο αποτελεί μέρος των τεχνολογιών αυτών. Στη συνέχεια η έρευνα εστιάζεται στο πεδίο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης καθώς εκτιμάται ότι αποτελεί το βασικό πεδίο εφαρμογής των ΤΠΕ για τις δημόσιες πολιτικές και με σημαντική συμβολή σε κοινωνικο-πολιτικό και οικονομικό επίπεδο.

Τούτων δοθέντων στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης λαμβάνοντας υπόψιν ότι οι πολιτικές αποφάσεις στη χώρα μας συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το γεγονός ότι είμαστε μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και ότι ακολουθούν τις υποδείξεις διεθνών οργανισμών όπως ο ΟΗΕ, ο ΟΟΣΑ, αλλά και η Παγκόσμια Τράπεζα. Θεωρώντας επομένως τις στρατηγικές της ΕΕ ως βασικές προϋποθέσεις υπό τις οποίες διαμορφώνονται οι πολιτικές στη χώρα μας, παρουσιάζεται και αναλύεται η ευρωπαϊκή στρατηγική για τις ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση από τις πρώτες της προσπάθειες έως σήμερα. Επιπροσθέτως παρουσιάζονται οι θέσεις και οι αποτιμήσεις μέσω δεικτών διεθνών οργανισμών όπως ο ΟΗΕ (ITU), ο ΟΟΣΑ και η Παγκόσμια Τράπεζα για τις χώρες μέλη και την παγκόσμια κοινότητα στον τομέα των ΤΠΕ και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και καταγράφονται οι παρατηρήσεις και υποδείξεις.

Στη συνέχεια γίνεται καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στην Ελλάδα μέσω της εν συντομία παρουσίασης των στρατηγικών κειμένων για τις ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

Οι δομικές ιδιαιτερότητες, τα προβλήματα και οι στρεβλώσεις του ελληνικού τομέα, προσεγγίζονται μέσα από τη χαρτογράφηση της θέσης της Ελλάδας στην ευρωπαϊκή και διεθνή αποτίμηση-αξιολόγηση για την εφαρμογή των ΤΠΕ και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Χρησιμοποιούνται τα στατιστικά στοιχεία, δείκτες επιδόσεων και συγκριτικά στοιχεία που υιοθετεί η ΕΕ προκειμένου να αξιολογήσει την πορεία των κρατών μελών προς την ψηφιοποίηση και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση μεμονωμένα και ως σύνολο προκειμένου να αποτιμηθεί η εφαρμογή των πολιτικών, αλλά και να χαραχθούν οι επόμενες στρατηγικές με γνώμονα τις επιδόσεις και τις ανάγκες των μελών και της Ένωσης. Επίσης χρησιμοποιούνται τα αντίστοιχα εργαλεία-δείκτες που υιοθετεί ο ΟΗΕ για τη δική του αποτίμηση και αξιολόγηση. Τα προβλήματα εφαρμογής πολιτικών για τις ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση σταχυολογούνται μέσα από την έκθεση του ΟΟΣΑ, τις αυτοαξιολογήσεις που αναφέρονται στα ελληνικά στρατηγικά κείμενα, τις καταγραφές των ευρωπαϊκών και διεθνών οργανισμών και τις παρατηρήσεις στελεχών της δημόσιας διοίκησης ή εκπροσώπων του ιδιωτικού τομέα.

Τέλος παρουσιάζονται οι σημαντικότερες κανονιστικές δεσμεύσεις στο ευρωπαϊκό και εθνικό πλαίσιο, όπως και τα κυριότερα χρηματοδοτικά εργαλεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω των οποίων επιδιώκει να δημιουργήσει μια ενιαία

ψηφιακή αγορά και να προωθήσει συγκεκριμένες στρατηγικές που αφορούν την ένωση της σε διοικητικό επίπεδο.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η δημόσια πολιτική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και τις ΤΠΕ στην Ελλάδα. Αρχικά αναφέρονται τα κρίσιμα διακυβεύματα της πολιτικής και τους σκοπούς όπως διαμορφώνονται από την Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020, (Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης), το Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020 και την Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2016-2021. Στη συνέχεια ερευνώνται η δομή σχεδιασμού, συντονισμού και υλοποίησης των παρεμβάσεων για την ηλεκτρονικής διακυβέρνηση. Εξετάζοντας τις ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης των Διαχειριστικών Αρχών των επιχειρησιακών προγραμμάτων μέσα από τα οποία κατά κύριο λόγο χρηματοδοτήθηκαν οι παρεμβάσεις και δράσεις ηλεκτρονικής διακυβέρνησης τα τελευταία χρόνια, αναλύονται τα προβλήματα υλοποίησης των πολιτικών αυτών και οι δυσκολίες παρακολούθησης βάσει στατιστικής αποτύπωσης μέσω δεικτών και αξιολόγησης της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητάς τους.

Η προσπάθεια ανάλυσης της υφιστάμενης πολιτικής και των χρόνιων παθογενειών και προβλημάτων επικουρείται από ημιδομημένες συνεντεύξεις και καινοτόμα σεμινάρια με μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας, πρώην κυβερνητικά στελέχη, εμπειρογνώμονες πληροφοριακών συστημάτων και νομικούς που κλήθηκαν είτε να σχεδιάσουν, είτε να υλοποιήσουν αυτές τις πολιτικές είτε να καταθέσουν προτάσεις βελτίωσής τους. Επιλέχθηκε το εν λόγω μεθοδολογικό εργαλείο με γνώμονα ότι η ανάλυση της δημόσιας πολιτικής αποτελεί ένα διεπιστημονικό ερευνητικό αντικείμενο με ιδιαίτερη έμφαση στην εμπειρική διάσταση.

Στο τρίτο κεφάλαιο εντοπίζονται επιτυχή παραδείγματα εφαρμογής πολιτικών για τις ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Προς τον σκοπό αυτόν καταγράφονται οι ψηφιακοί πρωτοπόροι βάσει των δεικτών του ΟΗΕ (IDI-EGDI), του ευρωπαϊκού DESI συνολικά και ανά συστατική κατηγορία, του ειδικού δείκτη “ηλεκτρονικής έντασης”, αλλά και της αξιολόγησης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης του 2016. Στη συνέχεια, λαμβάνοντας υπόψιν το σύνολο των πρωτοπόρων χωρών, η αναζήτηση καλών πρακτικών γίνεται υπό το πρίσμα της προσέγγισης των τομέων όπου η Ελλάδα υστερεί βάσει των ευρωπαϊκών και διεθνών αξιολογήσεων, αλλά και της δυνατότητας μεταφοράς της πρακτικής αυτής.

Στο τέταρτο κεφάλαιο διατυπώνονται προτάσεις και κατευθύνσεις για τη βελτίωση του υφιστάμενου πλαισίου διαμόρφωσης και άσκησης των δημόσιων πολιτικών στον τομέα της αξιοποίησης ΤΠΕ και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα. Για την επίτευξη αυτού του στόχου επισημαίνονται οι πρόσφατες κατευθύνσεις των ευρωπαϊκών στρατηγικών και διεθνών συστάσεων. Ερευνώνται οι συνθήκες άσκησης αυτών των πολιτικών στο υφιστάμενο ελληνικό πολιτικό και διοικητικό σύστημα, οι δεσμεύσεις από τις μνημονιακές συμβάσεις και τέλος αναφέρονται οι νέες προκλήσεις αλλά και οι ευκαιρίες που δίνονται από τις τεχνολογικές εξελίξεις. Δεδομένου ότι ένα από τα καίρια προβλήματα αυτών των πολιτικών έχει θεωρηθεί η δομή συντονισμού και διακυβέρνησης με αποτέλεσμα την μεταβολή της το 2016, επιχειρείται μια συγκριτική επισκόπηση των αντίστοιχων δομών διακυβέρνησης σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Τέλος με βάση τα παραπάνω προτείνονται μια δέσμη

μέτρων και προτάσεις βελτίωσης του υπάρχοντος πλαισίου διαμόρφωσης της πολιτικής.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συζήτηση για τη σχέση διαδικτύου και δημόσιας πολιτικής αρχικά τέθηκε στο πλαίσιο του δημοσίου μάνατζμεντ στις δεκαετίες του '80 και του '90 και ξεκίνησε από τις Η.Π.Α. ως μια προσπάθεια μείωσης του κόστους των δημοσίων υπηρεσιών αλλά και βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες στο πρότυπο των νεοεμφανιζόμενων εταιρειών ηλεκτρονικού εμπορίου. Στην Ευρώπη η συζήτηση στα τέλη της δεκαετίας του '90 διεξάγεται υπό το όραμα της κοινωνίας της πληροφορίας και το στόχο να ακολουθήσει η Ε.Ε. τα πρωτοπόρα βήματα των Ηνωμένων Πολιτειών στο πεδίο των ΤΠΕ. Έχει καταστεί αντιληπτό ότι το πεδίο αυτό συντελεί σε μια νέα βιομηχανική επανάσταση με τεράστιες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές επιπτώσεις και η Ευρώπη προχωρεί στην υιοθέτηση σειράς στρατηγικών για την *Κοινωνία της πληροφορίας για όλους*. Οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις χρησιμοποιούν οικονομικούς πόρους από χρηματοδοτικά προγράμματα όπως το σχέδιο δράσης eEurope 2002, το eEurope 2005 και το συνεχιστή του i2010 initiative τα οποία έχουν θέσει την ηλεκτρονική διακυβέρνηση ως ένα ζήτημα προτεραιότητας υπό το πρίσμα ότι ο δημόσιος τομέας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο κοινωνικό και οικονομικό μοντέλο της Ευρώπης. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι το μέσο για την παροχή δημοσίων υπηρεσιών βελτιωμένης ποιότητας, τη μείωση του χρόνου αναμονής και τη βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας, την αύξηση της παραγωγικότητας και την ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας.

Ακαδημαϊκοί από τα μέσα της δεκαετίας του 2000 επιχειρούν να ερευνήσουν τη νέα εμπειρική πραγματικότητα των κυβερνήσεων και να τη συνδυάσουν με θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις από την πολιτική επιστήμη, τις θεωρίες επικοινωνίας και την ανάλυση της δημόσιας πολιτικής με στόχο την περαιτέρω έρευνα του πεδίου. Αντικείμενο αυτού του πολύπλοκου και σύνθετου πεδίου έρευνας είναι πώς αλληλεπιδρούν τρεις παράγοντες: οι νέες τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας και η εξέλιξη του διαδικτύου, το εγχείρημα διαμόρφωσης ενός νέου μοντέλου διοίκησης και το σύγχρονο πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό γίνεσθαι. Οι θεωρητικές προσεγγίσεις εκκινούν από δύο κύριες κατευθύνσεις ανάλυσης που εξετάζουν τους τρόπους αξιοποίησης των εφαρμογών του διαδικτύου και των ΤΠΕ για τη δημόσια διοίκηση και αφενός κάνουν λόγο για το νέο δημόσιο μάνατζμεντ και αφετέρου για τη διακυβέρνηση.

Το νέο δημόσιο μάνατζμεντ θεωρήθηκε ένα μεταρρυθμιστικό κύμα της δημόσιας διοίκησης βασισμένο στην κλασική οικονομική θεωρία του Bentham και τη θεωρία του ατομικισμού. Βασικές αρχές που το διέπουν είναι οι αρχές της οικονομικότητας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας (Λαδή-Νταλάκου, 2010, σελ. 122). Ενθαρρύνει τη μεταφορά οικονομικών εργαλείων διοίκησης στη δημόσια διοίκηση στοχεύοντας στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Οι δράσεις του νέου δημοσίου μάνατζμεντ περιλαμβάνουν στοιχεία από το κλασικό μάνατζμεντ των επιχειρήσεων (Ρωσσίδης, 2014, σελ. 71).

Στο πλαίσιο αυτής της αλλαγής της δημόσιας διοίκησης βάσει των εργαλείων του δημοσίου μάνατζμεντ σημειώνεται η εισαγωγή της πληροφορικής στη δημόσια διοίκηση. Στόχος της ο επαναπροσδιορισμός και τελικά η βελτίωση της διαδικασίας επεξεργασίας της πληροφορίας και της επικοινωνίας. Τούτου δοθέντος

επανασχεδιάζονται οι εσωτερικές και εξωτερικές ροές πληροφορίας και η ανάπτυξη πολιτικών για την πληροφορία μεταξύ των οργανισμών, όπως και οι εσωτερικές και εξωτερικές δομές και διαδικασίες εργασίας που συνδέονται με την εισαγωγή των ΤΠΕ (Snellen, 2005, σελ. 418).

Το μεταρρυθμιστικό αυτό μοντέλο του δημόσιου μάνατζμεντ επικρίθηκε τη δεκαετία του '90 ότι οδήγησε στην ακύρωση της πολιτικής και στην οικονομικοποίηση του κράτους (Καρκατσούλης, 2004, σελ. 54). Ιδίως στο παράδειγμα της επί τριάντα χρόνια εφαρμογής του στο Ηνωμένο Βασίλειο, βρετανοί θεωρητικοί τεκμηρίωσαν ότι οδήγησε στην αύξηση του κόστους και στην μείωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών από τη διοίκηση ιδίως σε επίπεδο συνέχειας των πολιτικών και νομιμότητας αντίθετα με όσα οφέλη πρέσβευε ότι θα επιφέρει (Hood and Dixon, 2015).

Οι υποστηρικτές του διευκρινίζουν ότι το νέο δημόσιο μάνατζμεντ και η πολιτική εφαρμογή των πρακτικών του δεν έχει ως κύριο στόχο τη μεγιστοποίηση του κέρδους, αλλά μεγιστοποίηση της απόδοσης των συντελεστών παραγωγής. Υποστηρίζουν επίσης ότι συνέβαλε στον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, στη βιωσιμότητα των δημοσίων οργανισμών, στην επίτευξη οικονομικής προόδου διαμορφώνοντας αποτελεσματικές δημόσιες υπηρεσίες και κοινωνική δικαιοσύνη γιατί η ορθολογική διοίκηση οδήγησε σε αξιοκρατικές διαδικασίες. Επίσης ενίσχυσε την αποδοτικότητα της διοίκησης που αποτελεί προϋπόθεση ώστε να διατηρηθεί το κοινωνικό της πρόσωπο. Τέλος, τονίζουν ότι συνεχίζει να προβάλλεται ως αποτελεσματικός τρόπος διαχείρισης κρατικών υποθέσεων με στόχο την ποιοτικότερη διαχείριση των σύγχρονων κοινωνικών αναγκών (Ρωσσίδης, ο.π, σελ. 77).

Μετά τη στρατηγική της Λισσαβόνας το κυρίαρχο μοντέλο μιας νέας διοικητικής νοοτροπίας που προάγεται στην Ε.Ε. είναι η διακυβέρνηση (Μιχαλόπουλος 2010, σελ. 42). Όπως σημειώνεται η δημόσια διακυβέρνηση είναι η ευρωπαϊκή απάντηση στην αμερικανική θεωρία του νέου δημοσίου μάνατζμεντ. Με τη νέα διοικητική νοοτροπία επιχειρήθηκε να εξελιχθεί η υφιστάμενη αντίληψη του νέου δημοσίου μάνατζμεντ περί εστίασης στην αποτελεσματικότητα, συνυπολογίζοντας την πολιτική παρέμβαση και την κοινωνική επίδραση.

Όπως επισημαίνεται αναλυτικά, η διακυβέρνηση παραπέμπει σε μια ισχυρή εταιρική διακυβέρνηση με στόχους την αποτελεσματικότητα, την ευελιξία και την καινοτομία. Επιδιώκει μια νέα οικονομία από ισχυρή αντιπληθωριστική δημοσιονομική πολιτική και χαμηλούς δείκτες ανεργίας. Αξιοποιεί τις εφαρμογές των τεχνολογιών της πληροφορικής και επικοινωνίας για να πετύχει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και συνεχή προσπάθεια αναδιοργάνωσης του δημόσιου τομέα. Επιχειρεί να επιλύσει το πρόβλημα δίκαιης διανομής κοινωνικών αγαθών στους πολίτες προσφέροντας υψηλή τεχνογνωσία και κατάρτιση. Επιχειρεί να εντάξει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων φορείς κοινωνικών υποσυστημάτων αποκεντρώνοντας την εξουσία. Θέτει στο επίκεντρο τον πολίτη και προσαρμόζει τις κρατικές λειτουργίες κατά τέτοιο τρόπο που μεγιστοποιεί το επίπεδο εξυπηρέτησης. Πλαισιώνεται από τις έννοιες των πολιτικών δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου, της κοινωνίας των πολιτών και της αποκέντρωσης σε μια προσπάθεια εξυγίανσης της δημόσιας διοίκησης και εκδημοκρατισμού του πολιτικού συστήματος. Περιλαμβάνει

στοιχεία άμεσης δημοκρατίας στην αυτοδιοίκηση και ένα σύστημα αξιών βασισμένο στη συμμετοχική διοίκηση και συνεργασία με άλλους φορείς σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, την ομαδικότητα και ανταλλαγή ιδεών. Στόχοι είναι ένα μικρότερο, λιγότερο γραφειοκρατικό και περισσότερο φιλικό κράτος προς τον πολίτη που συνδιαλέγεται διαρκώς υπό καθεστώς πλήρους διαφάνειας με την κοινωνία των πολιτών και τον ιδιωτικό τομέα (Ρωσσίδης, ο.π. σελ. 87).

Κατά συνέπεια η διακυβέρνηση χρησιμοποιείται για να αποδώσει την πολυπλοκότητα των μεταρρυθμιστικών διαδικασιών και να δοθεί έμφαση στο ρόλο του πολίτη. Ιδιαίτερη σημασία δίδεται στη νομιμότητα ως ικανότητα λήψης ορθών αποφάσεων και ικανοποιητικής εφαρμογής τους και σεβασμό του νόμου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Λαδή και Νταλάκου, ο.π., σελ. 122). Επίσης έμφαση σε αυτό το μοντέλο διοίκησης δίδεται στη λογοδοσία. Εντάσσεται σε μια ηθική της υπευθυνότητας τόσο για τους πολιτικούς που διαχειρίζονται τα κοινά, αλλά και για όσους συμμετέχουν στην εφαρμογή των πολιτικών αποφάσεων (Αργυριάδης, 1998, σελ. 41). Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στη δημόσια διοίκηση και η ηλεκτρονική διακυβέρνηση έχει θεωρηθεί ως μία από τις βασικότερες μεταρρυθμίσεις του δημοσίου τομέα που πηγάζει από τις εφαρμοζόμενες πρακτικές του επιχειρησιακού μάνατζμεντ (Ρωσσίδης ο.π, σελ.71), ως πρακτική μεταρρύθμισης της διοίκησης (Λαδή και Νταλάκου, ο.π. σελ.143) .

Επίσης σημειώνεται ότι η ηλεκτρονική διακυβέρνηση ουσιαστικά επιδρά και στο εγχείρημα του νέου μοντέλου διακυβέρνησης. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση δεν εξαντλείται στη λειτουργία ενός ιστότοπου και στην ύπαρξη αυτοματοποιημένων υπηρεσιών προς τους πολίτες αλλά απαιτεί ισχυρή διακυβέρνηση και σαφείς κάθε φορά στρατηγικές για να είναι αποτελεσματική. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση επιδρά στην ποιότητα διακυβέρνησης. Η αυξανόμενη διαφάνεια και η δύναμη από την ανάλυση αυτών των πληροφοριών που έχει η διοίκηση, το αίτημα και η ικανότητα των κυβερνήσεων να υπηρετούν την κοινωνία και την οικονομία και οι αθέατες συνέπειες από την νέα κυβερνητική υποδομή δείχνουν τις υπάρχουσες και μελλοντικές ουσιώδεις μεταβολές. Για αυτό υποστηρίζεται ότι το ίδιο το παράδειγμα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ή της διακυβέρνησης στη ψηφιακή εποχή και όσων καλείται να διαχειριστεί μπορεί να θεωρηθεί το νέο παράδειγμα για τη δημόσια διοίκηση (Chadwick and Howard, 2009, σελ. 117).

Το κρίσιμο διακύβευμα είναι κατά πόσο αυτές οι πολιτικές για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση επιτυγχάνουν αφενός τους βραχυπρόθεσμους στόχους με κύριο τη βελτίωση της εξυπηρέτησης και βελτίωσης της ποιότητας της ζωής του πολίτη και αφετέρου τους μακροπρόθεσμους στόχους, κυρίως το μετασχηματισμό της διοίκησης και της κοινωνίας.

Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος επιλέγεται σε παγκόσμιο επίπεδο μια μεθοδολογία συγκριτικής μελέτης της εφαρμογής των πολιτικών ανά κράτος μέλος. Σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο αναπτύσσονται θέσεις αποτιμήσεις για την αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα αυτών των πολιτικών σε όλες τις χώρες. Δημοσιεύονται καλές πρακτικές με στόχο την αναζήτηση επιτυχών παραδειγμάτων πυλών, δικτύων, υπηρεσιών και συστημάτων για μεταφορά από χώρα σε χώρα. Τέλος σε ευρωπαϊκό επίπεδο δημοσιεύονται συγκριτικά στοιχεία για

το θεσμικό και οργανωτικό πλαίσιο σχεδιασμού, εφαρμογής και υλοποίησης αυτών των πολιτικών σε κάθε κράτος.

Στην παρούσα έρευνα εξετάζεται η επίδοση της χώρας στην εφαρμογή των ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση όπως προκύπτει από συγκριτικούς πίνακες με δείκτες επίδοσης που έχουν αναπτυχθεί σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο. Επίσης ερευνάται η αποτελεσματικότητα αυτών των πολιτικών όπως προκύπτει από δείκτες και στοιχεία που έχουν συλλεχθεί στη χώρα. Όλα τα παραπάνω αναλύονται στη συνέχεια με στόχο αρχικά την αποτίμηση των μέχρι τώρα πολιτικών και την υποβολή προτάσεων βελτίωσής τους λαμβάνοντας υπόψιν τόσο τα προβλήματα, όσο και τις καλές πρακτικές άλλων χωρών της Ένωσης σε ζητήματα και τομείς που έχει διαπιστωθεί ότι η Ελλάδα υστερεί.

Μια διασαφήνιση εννοιών: ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ψηφιακή διακυβέρνηση¹

Στη μελέτη της βιβλιογραφίας διαπιστώνεται μια σύγχυση μεταξύ των όρων της “ηλεκτρονικής κυβέρνησης” (“e-government”) και της “ηλεκτρονικής διακυβέρνησης” (“e-governance”), καθώς αρχικά χρησιμοποιείτο αποκλειστικά ο πρώτος, έως την εισαγωγή του δεύτερου. Έκτοτε δεν είναι λίγες οι φορές που εναλλάσσονται στο ίδιο κείμενο αδιακρίτως, ενώ στην ελληνική μετάφραση -κυρίως των επισήμων κειμένων της Ένωσης-, εισάγεται επίσης αδιακρίτως ως “ηλεκτρονική διακυβέρνηση” όπως αναλυτικά αναφέρεται στη συνέχεια. Τα τελευταία χρόνια οι αλλαγές στο ψηφιακό περιβάλλον με την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών του υπολογιστικού νέφους, των ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης και των εφαρμογών κινητής τηλεφωνίας εντείνουν τη χρήση του γενικότερου όρου “ψηφιακή κυβέρνηση” (digital government) (Σύσταση ΟΟΣΑ, 2014).

Ο όρος “ηλεκτρονική κυβέρνηση” ορίζεται για πρώτη φορά από τον ερευνητικό όμιλο Gartner (2000) για την. Σύμφωνα με αυτόν η “ηλεκτρονική κυβέρνηση” ορίζεται ως «η συνεχής βελτιστοποίηση των παρεχομένων υπηρεσιών, της εκλογικής συμμετοχής, και της διακυβέρνησης με τη μετατροπή των εσωτερικών και εξωτερικών σχέσεων μέσω της τεχνολογίας, του διαδικτύου και των νέων μέσων» (DiMaio, 2009) .

Στην πιο πρόσφατη έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την “ηλεκτρονική κυβέρνηση” παρατίθενται οι ορισμοί της σε μια σειρά από Εκθέσεις που έχει εκπονήσει το Τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων του Οργανισμού των Η.Ε. την τελευταία δεκαπενταετία, καθώς και του ΟΟΣΑ και της Παγκόσμιας Τράπεζας². Ενδεικτικά το 2014 στην Έρευνα των Η.Ε. με τίτλο *Ηλεκτρονική Κυβέρνηση για το μέλλον που θέλουμε* (E-Government Survey 2014: E-government for the future we want) αναφέρονται τα εξής: Η ηλεκτρονική κυβέρνηση πρέπει να αναφέρεται ως η χρήση και εφαρμογή των ΤΠΕ στη δημόσια διοίκηση για τον εξορθολογισμό και την ενσωμάτωση των ροών εργασίας και των διαδικασιών, για την αποτελεσματική διαχείριση δεδομένων και πληροφοριών, για την παροχή δημοσίων υπηρεσιών και

¹ Βλ. σχετικά και σε επόμενο κεφάλαιο.

² Αναλυτικά βλ. σε επόμενο κεφάλαιο τον σχετικό πίνακα.

για την επέκταση των διόδων επικοινωνίας με στόχο την εμπλοκή και την ενδυνάμωση των πολιτών.

Στην Έκθεση επισημαίνεται ότι ο ορισμός της “ηλεκτρονικής διακυβέρνησης” είναι σε μια διαρκή εξέλιξη³. Αυτή ακριβώς η επισήμανση εμπεριέχει τον πυρήνα του ζητήματος του ορισμού μιας έννοιας η οποία σχετίζεται αφενός με την τεχνολογία η οποία εξελίσσεται ραγδαία παρέχοντας ολοένα και περισσότερες δυνατότητες εφαρμογών στο υπό ορισμό πεδίο και αφετέρου με το πολιτικό πεδίο το οποίο και αυτό αλλάζει παράλληλα με την ψηφιακή στροφή και την ένταση της παγκοσμιοποίησης. Οι κυβερνητικές εξουσίες ανήκουσες στο πολιτικό πεδίο αρχικά σχετικοποιούνται από το οικονομικό το οποίο μεγεθύνεται σε υπερεθνική και παγκόσμια βάση και υπαγορεύει πολιτικές, αλλά στη συνέχεια επιχειρούν ανασύνταξη υπό τη μορφή της διακυβέρνησης, της διαδικασίας δηλαδή που η απόφαση είναι/εμφανίζεται πολιτοκεντρική, περιλαμβάνει συμμετοχικές διαδικασίες, αποκέντρωση, διαφάνεια, λογοδοσία και λαμβάνει υπόψιν τον ιδιωτικό τομέα.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, τον Σεπτέμβριο του 2003, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε κείμενό της για το ρόλο της “ηλεκτρονικής κυβέρνησης” στο μέλλον της Ευρώπης, όρισε την “ηλεκτρονική κυβέρνηση” (“EGovernment”) ως τη «χρήση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας στη δημόσια διοίκηση σε συνδυασμό με οργανωτικές αλλαγές και νέες δεξιότητες, προκειμένου να βελτιωθούν οι υπηρεσίες και οι δημοκρατικές διαδικασίες και να ενισχυθεί η υποστήριξη των δημόσιων πολιτικών»⁴.

Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι το ίδιο κείμενο, όπως και η συντριπτική πλειοψηφία όλων των ευρωπαϊκών κειμένων που αναφέρονται είτε στον όρο “egovernment” είτε στον όρο “e-governance”, στην επίσημη ελληνική μετάφραση αποδίδεται ως ηλεκτρονική διακυβέρνηση⁵. Η “ηλεκτρονική κυβέρνηση” θεωρείται πως μπορεί να συμβάλει στην επίλυση πολιτικών και κοινωνικών ζητημάτων όλο και περισσότερο σε τοπικό επίπεδο: κοντά στο σημείο προέλευσης. Ως εκ τούτου, η “ηλεκτρονική κυβέρνηση” δημιουργεί μια πιο αποτελεσματική και πιο προσανατολισμένη στον πολίτη κυβέρνηση με λιγότερο κόστος για τη διοίκηση.

Ο ορισμός της ΕΕ για την “ηλεκτρονική κυβέρνηση” αναφέρεται σε διοικητικές και δημοκρατικές διαδικασίες. Σε μια τέτοια προσέγγιση η ηλεκτρονική κυβέρνηση μπορεί να ειπωθεί υπό τη σκοπιά αφενός της ηλεκτρονικής διοίκησης και αφετέρου της ηλεκτρονικής δημοκρατίας. Η πρώτη αφορά στην αποτελεσματικότητα, ανάπτυξη και αναδιοργάνωση των διοικητικών διαδικασιών, η δεύτερη στην

³ United Nations E-government Survey 2016. E-Government in support of sustainable development. Department of Economic and Social Affairs, σελ. 143. Προσβάσιμη σε <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>.

⁴ COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, *The Role of eGovernment for Europe's Future*, COM(2003) 567 final, Brussels, 26.9.2003, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0567:FIN:EN:PDF>.

⁵ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, *Ο ρόλος της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για το μέλλον της Ευρώπης*, COM(2003) 567 τελικό, Βρυξέλλες, 26.9.2003, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0567:FIN:EL:PDF>.

ανάπτυξη και χρήση όλων των δυνατοτήτων ώστε οι πολίτες να συμμετέχουν στις δημοκρατικές διαδικασίες⁶.

Η σχέση “ηλεκτρονικής κυβέρνησης” και διακυβέρνησης αποτυπώνεται στο κείμενο *eGovernment in Europe: The State of Affairs* που παρουσιάστηκε το 2003 από το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για τη Δημόσια Διοίκηση και φιλοξενείται στον ιστότοπο των Ηνωμένων Εθνών. Συγκεκριμένα αναφέρεται η “ηλεκτρονική κυβέρνηση” ως το κλειδί για καλή διακυβέρνηση στην κοινωνία της πληροφορίας (eGovernment: A key to good governance in the information society). «Η ηλεκτρονική κυβέρνηση δεν αφορά μόνο τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης μέσω των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας, αλλά είναι ο καθοριστικός καταλύτης για την οικοδόμηση μιας επικεντρωμένης στον πολίτη, συνεργατικής, απρόσκοπτης, αλλά και πολυκεντρικής σύγχρονης διακυβέρνησης»⁷.

Η έννοια της “ηλεκτρονικής διακυβέρνησης” καθίσταται αντιληπτή ως ευρύτερη της ηλεκτρονικής κυβέρνησης καθώς μπορεί να επιφέρει αλλαγές στον τρόπο που οι πολίτες σχετίζονται με την κυβέρνηση, αλλά και μεταξύ τους. Σύμφωνα με την UNESCO η ηλεκτρονική διακυβέρνηση εφαρμόζεται προκειμένου να ενισχύσει την καλή διακυβέρνηση η οποία χαρακτηρίζεται από συμμετοχή, διαφάνεια και λογοδοσία και «αναφέρεται στην άσκηση πολιτικής, οικονομικής και διοικητικής εξουσίας για τη διαχείριση των ζητημάτων μιας χώρας, περιλαμβανομένων της άρθρωσης των συμφερόντων των πολιτών και της άσκησης των νομίμων δικαιωμάτων και υποχρεώσεών τους»⁸. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση εμπεριέχει νέους τρόπους ηγεσίας, νέους τρόπους συζήτησης και λήψης αποφάσεων πολιτικής και επενδύσεων, νέους τρόπους πρόσβασης στην εκπαίδευση, νέους τρόπους να ακούγονται οι πολίτες και νέους τρόπους οργάνωσης και παροχής πληροφοριών και υπηρεσιών. Στα πλεονεκτήματα για τις κυβερνήσεις περιλαμβάνονται η παροχή καλύτερων υπηρεσιών από την άποψη του χρόνου, του κόστους και της πρόσβασης, όπως επίσης να καταστήσει τη διακυβέρνηση πιο αποδοτική και πιο αποτελεσματική.

Η “ηλεκτρονική διακυβέρνηση” θεωρείται ως μια ευρύτερη έννοια από την “ηλεκτρονική κυβέρνηση”, δεδομένου ότι μπορεί να επιφέρει μια αλλαγή στον τρόπο οι πολίτες σχετίζονται με τις κυβερνήσεις και μεταξύ τους. Εμπεριέχει τη χρήση των ΤΠΕ από την κυβέρνηση και την κοινωνία για την προώθηση της ευρύτερης συμμετοχής των πολιτών στη διακυβέρνηση των πολιτικών θεσμών και φέρνει στο προσκήνιο την έννοια της ιδιότητας του πολίτη, τόσο από την άποψη των αναγκών, όσο και των ευθυνών των πολιτών. Στόχος της είναι να ενισχύσει τη συμμετοχή, να ενεργοποιήσει και να ενδυναμώσει τον πολίτη. Σύμφωνα με ένα προτεινόμενο ορισμό η “ηλεκτρονική διακυβέρνηση” (“e-governance”) ορίζεται ως η χρήση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας σε διαφορετικά επίπεδα της κυβέρνησης και του δημοσίου τομέα για τους σκοπούς της βελτίωσης της

⁶ Europe's Information Society, Culture & Society, eGovernment (accessed 2006/07/21)

⁷ Christine Leitner (edit.), *eGovernment in Europe: The State of Affairs*, European Institute of Public Administration, Maastricht, 2003, <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/NISPAcee/UNPAN013016.pdf>.

⁸ Defining E-Governance, Προσβάσιμο σε http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=4404&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

διακυβέρνησης⁹. Ο όρος διακυβέρνηση βεβαίως δεν περιορίζεται στο δημόσιο τομέα (Keohane και Nye, 2000), αλλά αφορά και στις ιδιωτικές επιχειρήσεις, ενώσεις επιχειρήσεων, μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), και τις ενώσεις όλων των ΜΚΟ που ασχολούνται με αυτό, συχνά σε συνεργασία με κυβερνητικούς φορείς, για τη δημιουργία της διακυβέρνησης μερικές φορές χωρίς κυβερνητική εξουσία.

Το κοινό των προαναφερόμενων ορισμών είναι ότι εμπεριέχουν τη χρήση τεχνολογίας πληροφορίας ιδίως του διαδικτύου, για να βελτιώσουν την παροχή κυβερνητικών υπηρεσιών στους πολίτες, επιχειρήσεις και άλλους κρατικούς φορείς. Συχνά στον ορισμό προστίθεται ο λόγος και τα οφέλη από την ηλεκτρονική κυβέρνηση όπως η προσπάθεια ενίσχυσης της πολιτικής συμμετοχής των πολιτών και ο δημόσιος έλεγχος και η εξοικονόμηση χρημάτων και χρόνου, η κυβερνητική υπευθυνότητα και η αύξηση της διοικητικής αποδοτικότητας (Λιότζης, 2012, σελ. 95). Ωστόσο ακριβώς αυτό εμπίπτει στον ορισμό της “ηλεκτρονικής διακυβέρνησης”.

Γενικότερα οι περισσότεροι μελετητές προσεγγίζουν την “ηλεκτρονική κυβέρνηση” ως την εντατική εφαρμογή των ΤΠΕ στις διαδικασίες παροχής υπηρεσιών και στις σχέσεις των κυβερνήσεων με τους πολίτες μέσω της ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης. Στη θεωρία προτείνονται διάφοροι ορισμοί της “ηλεκτρονικής κυβέρνησης” όπως για παράδειγμα η ηλεκτρονική κυβέρνηση ως η εκτεταμένη ή γενικευμένη χρήση των ΤΠΕ στην κυβέρνηση για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών, τη βελτίωση των επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας και την προώθηση των δημοκρατικών αξιών και μηχανισμών (Garcia, Ramon Luis, 2003).

Θα μπορούσε η διαφορά μεταξύ “ηλεκτρονικής κυβέρνησης” και “ηλεκτρονικής διακυβέρνησης” να εστιαστεί στο ότι η πρώτη περιορίζεται στην ηλεκτρονική παροχή υπηρεσιών από το κράτος ενώ η δεύτερη αναφέρεται στις ηλεκτρονικές δραστηριότητες του συνόλου των κοινωνικών φορέων για τη διαμόρφωση των πολιτικών. Η “ηλεκτρονική κυβέρνηση” αφορά τη χρήση των ΤΠΕ για να υποστηριχθεί το έργο των κυβερνητικών και κρατικών οργάνων. Ενώ η “ηλεκτρονική διακυβέρνηση” σχετίζεται με τη χρήση των ΤΠΕ για να υποστηριχθεί η προσπάθεια της κοινωνίας να οριοθετήσει και εν συνεχεία να επιτύχει τους στόχους της στη βάση της προώθησης του δημοσίου συμφέροντος (Λιότζης, το ίδιο, σελ. 99).

Κάθε εγχείρημα όμως δημιουργίας υπηρεσιών ηλεκτρονικής κυβέρνησης εξ ορισμού ενέχει ή συνεπάγεται στόχους ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (Λιότζης, ο.π., σελ. 103). Για αυτό άλλωστε οι περισσότεροι ορισμοί της ηλεκτρονικής κυβέρνησης περιέχουν τους στόχους της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και δυσχεραίνεται η προσπάθεια σαφούς διαχωρισμού τους.

Η προσπάθεια διαχωρισμού συνδέεται άμεσα με την επιλογή ορισμού της πιο ευρείας έννοιας της διακυβέρνησης για την οποία υπάρχουν διάφορες προσεγγίσεις. Κατανοείται ως ουσία του διοικείν, ως μεθοδολογία λήψης

⁹ Shailendra C. Jain Palvia and Sushil S. Sharma, “E-Government and E-Governance: Definitions/Domain Framework and Status around the World”, https://www.researchgate.net/publication/268411808_E-Government_and_E-Governance_DefinitionsDomain_Framework_and_Status_around_the_World

αποφάσεων, ως φιλοσοφία κοινωνικής οργάνωσης, ως σύνολο πρακτικών υποδείξεων για την οργάνωση του κοινωνικού διαλόγου και ως διαχείριση των δημόσιων υποθέσεων. Στην αρχαία ελληνική γραμματεία η διακυβέρνηση σήμαινε η πηδαλιούχηση του πλοίου που παραπέμπει σε μια διαδικασία σε ένα σύνολο κανόνων που πρέπει να τηρηθούν για να υπάρχει ασφαλής πλους (Καρκατσούλης ο.π., σελ. 316).

Για τους θεωρητικούς της δημόσιας πολιτικής η διακυβέρνηση θεωρείται ως ένας περιγραφικός όρος για να τονίσει τη μεταβαλλόμενη φύση της διαδικασίας διαμόρφωσης της πολιτικής τις τελευταίες δεκαετίες. Τονίζει τη διαρκώς αυξανόμενη ποικιλία πεδίων και παραγόντων κατά τη διαμόρφωση της πολιτικής. (Richard and Smith 2002, σελ.3). Επίσης όπως προαναφέρθηκε η διακυβέρνηση στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά τη Συνθήκη της Λισσαβόνας νοείται ως μια νέα διοικητική νοοτροπία, ως ένα εγχείρημα να εξελιχθεί η υφιστάμενη αντίληψη του νέου δημόσιου μάναντζμεντ περί εστίασης στην αποτελεσματικότητα, με τον συνυπολογισμό της πολιτικής παρέμβασης και της κοινωνικής επίδρασης (Καρκατσούλης, ο.π., σελ.54). Εντέλει αυτή η θεωρητική ασάφεια της έννοιας της διακυβέρνησης οδηγεί σε δυσκολία ορισμού της “ηλεκτρονικής διακυβέρνησης” και διαχωρισμού της από την “ηλεκτρονική κυβέρνηση”.

Στην ελληνική θεωρία, νομοθεσία και στρατηγικά κείμενα κυριαρχεί ο όρος της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ο οποίος μεταφράζει την ηλεκτρονική κυβέρνηση, όπως προαναφέρθηκε. Για παράδειγμα στον ισχύοντα ελληνικό νόμο 3979/2011 για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση ορίζονται οι υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ως οι υπηρεσίες που συνίστανται στην παραγωγή, διακίνηση και διαχείριση πληροφοριών, δεδομένων και ηλεκτρονικών εγγράφων και στην παροχή υπηρεσιών από φορείς του δημοσίου τομέα ή στην πραγματοποίηση συναλλαγών με αυτούς τους φορείς με χρήση ΤΠΕ. Μια απόπειρα διαχωρισμού μεταξύ της “ηλεκτρονικής διακυβέρνησης” και της “ηλεκτρονικής κυβέρνησης” γίνεται στο Σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2014-2020 όπου ενέργειες μεταρρύθμισης όπως η ηλεκτρονικοποίηση διαδικασιών και πιστοποιημένη ανταλλαγή εγγράφων, διασύνδεση μητρώων θεωρούνται υπηρεσίες ηλεκτρονικής κυβέρνησης ενώ υπηρεσίες όπως η πύλη πρόσβασης και επικοινωνίας με διαφορετικά μέσα θεωρούνται υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (σελ.15).

Ενδεικτικά στην ελληνική θεωρία η ηλεκτρονική διακυβέρνηση (e-Government) ορίζεται η αξιοποίηση των ΤΠΕ στις δημόσιες υπηρεσίες (κεντρικές και περιφερειακές, κεντρικής διοίκησης ή αυτοδιοίκησης), σε συνδυασμό με τις οργανωτικές αλλαγές και τις νέες δεξιότητες του προσωπικού. Σκοπός είναι να βελτιωθεί η παροχή των δημόσιων υπηρεσιών, καθώς και να ενισχυθούν οι δημοκρατικές διαδικασίες και η υποστήριξη των πολιτικών που ασκεί ο δημόσιος τομέας προς όφελος των πολιτών (Καλογήρου Γ. και Παναγιωτόπουλος Π. 2015, σελ.1). Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση (e-government) μπορεί να οριστεί ως ο μετασχηματισμός των εσωτερικών και εξωτερικών σχέσεων του δημόσιου τομέα μέσω της χρήσης της τεχνολογίας της πληροφορίας και επικοινωνίας με σκοπό την προαγωγή της υπευθυνότητας της δημόσιας διοίκησης, την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της σχέσης κόστους αποτελεσματικότητας και την

ενίσχυση της θεσμοθετημένης συμμετοχής των πολιτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων (Σπυράκη Γ. και Σπυράκη Χ., 2008, σελ. 57).

Επίσης στα επίσημα κείμενα της ελληνικής διοίκησης χρησιμοποιείται ο όρος ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Στη στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020 σημειώνονται τα εξής: η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση (eGovernment) αφορά στον εκσυγχρονισμό του Κράτους και της Δημόσιας Διοίκησης, με όχημα τις Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), με στόχο το ριζικό μετασχηματισμό των υφιστάμενων διαδικασιών και την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών, σε υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, προκειμένου η Διοίκηση να καταστεί αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη, εξασφαλίζοντας την ικανοποίηση των αναγκών του κοινωνικού συνόλου και προάγοντας την ενεργή συμμετοχή των πολιτών¹⁰.

Για τους σκοπούς αυτής της μελέτης και προς αποφυγή παρανοήσεων ακολουθείται η επικρατούσα ορολογία στα ελληνικά κείμενα δημόσιας πολιτικής για το ζήτημα δηλ. η ηλεκτρονική διακυβέρνηση ως μετάφραση του όρου e-government, ωστόσο όπου αφορά σε διεθνή κείμενα αναφέρεται η προέλευση της μετάφρασης.

Όπως έχει επισημανθεί οι ορισμοί της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης αποτελούν ουσιαστικά σύνθεση του ορισμού της ηλεκτρονικής κυβέρνησης με τους σκοπούς της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Η έλλειψη μιας διάκρισης μεταξύ των δύο όρων, αυτή η ταυτολογία όπως ορθά έχει σημειωθεί υπονοεί ότι κυρίως οι κυβερνητικοί φορείς και τα κόμματα είναι εκείνοι που πραγματώνουν τους στόχους της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης μέσω της ηλεκτρονικής κυβέρνησης (Λιότζης, 103). Αποσιωπά δηλαδή τη σημασία της κοινωνίας των πολιτών και άλλων ενδιαφερομένων μερών στη διαμόρφωση των εν λόγω πολιτικών. Αποσιωπά ότι κύριος ρόλος της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε επίπεδο Ε.Ε. είναι να καλύψει το δημοκρατικό έλλειμμα δίνοντας ουσιαστικό ρόλο στην κοινωνία των πολιτών και σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη κατά την εκπόνηση των δημόσιων πολιτικών.

“Ψηφιακή κυβέρνηση”

Ο όρος “ψηφιακή κυβέρνηση” (“digital government”) κυριαρχεί στην αμερικανική δημόσια πολιτική για τα εν λόγω ζητήματα την τελευταία τετραετία διακυβέρνησης του Προέδρου Ομπάμα. Όπως σημειώνεται στη στρατηγική με τίτλο *Digital Government: Building a 21st Century platform to better serve the american people* (23 Μαΐου 2012), οι νέες προκλήσεις απαιτούν από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση να είναι έτοιμη να παρέχει και να λαμβάνει ψηφιακές πληροφορίες και υπηρεσίες οπουδήποτε, οποτεδήποτε και μέσω οποιασδήποτε συσκευής. Θα πρέπει μάλιστα να το κάνει με ασφάλεια και λιγότερα έξοδα. Ως ψηφιακές πληροφορίες ορίζονται οι πληροφορίες που η κυβέρνηση παρέχει ψηφιακά. Ψηφιακές υπηρεσίες είναι η παροχή ψηφιακών πληροφοριών όπως δεδομένων και περιεχομένου, και υπηρεσιών συναλλαγής όπως online αιτήσεις μέσω μιας ποικιλίας από πλατφόρμες, συσκευές και μηχανισμούς παροχής (ιστοσελίδες, εφαρμογές σε κινητά και κοινωνικά δίκτυα).

¹⁰ Βλέπε. Topic. E government May 19/2015 http://www.minadmin.gov.gr/?page_id=12126. (ημερ. τελ. πρόσβασης 2/6/2016).

Στη αμερικανική θεωρία η “ψηφιακή κυβέρνηση” (“digital government”) ορίζεται ως η διακυβέρνηση που επηρεάζεται από τη χρήση του διαδικτύου και των άλλων ΤΠΕ. Ορίζεται ως η παραγωγή και η παροχή πληροφοριών και υπηρεσιών εντός της κυβέρνησης και μεταξύ της κυβέρνησης και του κοινού με χρήση μιας ποικιλίας ΤΠΕ. Το κοινό εμπεριέχει άτομα, ομάδες συμφερόντων, ΜΚΟ, εταιρείες και κοινοπραξίες (Fountain JE, 2002). Παράλληλα επιδιώκεται η συμμετοχή των πολιτών και η δημόσια διαβούλευση με τη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών.

Επίσης στην προαναφερόμενη πρόσφατη Σύσταση του ΟΟΣΑ η “ψηφιακή κυβέρνηση” (“digital government”) αναφέρεται στη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών, ως αναπόσπαστο μέρος των στρατηγικών εκσυγχρονισμού των κυβερνήσεων, για να δημιουργηθεί δημόσια αξία. Στηρίζεται σε ένα οικοσύστημα ψηφιακής κυβέρνησης που αποτελείται από κυβερνητικούς φορείς, μη κυβερνητικές οργανώσεις, ενώσεις πολιτών και μεμονωμένα άτομα που υποστηρίζουν την παραγωγή και την πρόσβαση σε δεδομένα, υπηρεσίες και περιεχόμενο σε διάδραση με την κυβέρνηση.

4.1. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Η περιγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης στην Ελλάδα σχετικά με τις δημόσιες πολιτικές στον τομέα του διαδικτύου, στην εφαρμογή δηλαδή πολιτικών οι οποίες στηρίζονται στις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) και ειδικότερα στο διαδίκτυο, προϋποθέτει την ανάλυση του γενικού πλαισίου εντός του οποίου καθορίζονται οι πολιτικές αυτές και συνεπώς ακολουθούνται συγκεκριμένες στρατηγικές για την εφαρμογή τους.

Είναι γεγονός πως με την εμφάνιση του διαδικτύου και κυρίως του World Wide Web, οι ΤΠΕ εντάχθηκαν στην καθημερινότητα αλλάζοντας την αντίληψη του χώρου και το χρόνο και οδήγησαν στη χρήση του όρου “κοινωνία της πληροφορίας” και, ουσιαστικά, σε ένα δικτυακό μοντέλο οργάνωσης της κοινωνίας. Είναι χαρακτηριστική η παρατήρηση στην Έκθεση της ITU *Μετρώντας την Κοινωνία της Πληροφορίας 2016*, ότι «το 2016 οι άνθρωποι δεν συνδέονται στο διαδίκτυο, είναι στο διαδίκτυο»¹¹.

Τεχνολογίες δικτύωσης και αμφίδρομης πολυεπίπεδης επικοινωνίας, διαχέουν την πληροφορία με ταχύτητες οι οποίες συνεχώς βελτιώνονται. Τα ευρυζωνικά δίκτυα επιτρέπουν πλέον την απρόσκοπτη χρήση τους για μεταφορά δεδομένων σε μορφή κειμένου, ήχου και εικόνας και καθιστούν εύχρηστες εφαρμογές που στα πρώτα διαδικτυακά βήματα ήταν πρωτόγνωρες και εντυπωσιακές, ωστόσο δύσχρηστες και χρονοβόρες. Οι ΤΠΕ στη μορφή των αποκαλούμενων νέων μέσων έχουν συσσωματωθεί στις λειτουργίες και διεργασίες που συντελούνται σε κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό επίπεδο. Η συσσωμάτωση αυτή έχει επέλθει σταδιακά

- μέσα από την ίδια τη διευκόλυνση στην εκτέλεση λειτουργιών και επιτάχυνση διαδικασιών που παρέχουν τα νέα μέσα,
- την ολοένα και πιο εύκολη προς το χρήστη λογική ανάπτυξης του λογισμικού
- τη μείωση του κόστους, μέσα και από τη μαζικότητα της χρήσης και κυρίως μέσα από πολιτικές υποστήριξης και διάχυσης της εφαρμογής των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας και ιδιαίτερα του διαδικτύου σε διπλό επίπεδο:
 - στο πεδίο της αγοράς μέσω π.χ. της υποχρεωτικής ενεργοποίησης ή και απόκτησης λογισμικού το οποίο διατίθεται στο εμπόριο, διαδικτυακά και
 - στο πολιτικό πεδίο, τόσο σε εθνικό, όσο και σε υπερεθνικό επίπεδο που καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και το εθνικό, μέσω υιοθέτησης ειδικών πολιτικών.

Στο υπερεθνικό επίπεδο διαμόρφωσης πολιτικών η Ευρωπαϊκή Ένωση ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '90 προσανατολίστηκε στις ΤΠΕ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη σύνοδο του Δεκεμβρίου 1993 στις Βρυξέλλες, ενόψει της Συνόδου κορυφής της Κέρκυρας 24-25 Ιουνίου 1994, ζήτησε τη σύνταξη μιας έκθεσης για τις αναγκαίες υποδομές στο πεδίο των ΤΠΕ και για τα μέτρα τα οποία θα έπρεπε να ληφθούν σε επίπεδο κρατών-μελών προκειμένου η Ένωση να προχωρήσει στην παγκόσμια

¹¹ ITU, *Measuring the Information Society Report 2016*, σελ. 179, <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/misr2016/MISR2016-w4.pdf>.

κοινωνία της πληροφορίας. Επικεφαλής της ομάδας εμπειρογνομόνων ήταν ο γερμανός Επίτροπος Εσωτερικών Αγορών στην Επιτροπή Delors, Martin Bangemann, η έκθεση του οποίου θεωρείται σταθμός για τις ευρωπαϊκές πολιτικές όσον αφορά το διαδίκτυο και τις ΤΠΕ γενικότερα¹².

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 2015 σε έρευνά του για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση ήδη με τον υπότιτλο της έρευνας “χρησιμοποιώντας την τεχνολογία για τη βελτίωση των δημοσίων υπηρεσιών και της δημοκρατικής συμμετοχής” (“eGovernment. Using technology to improve public services and democratic participation”), καθιστά σαφή το στόχο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Ειδικότερα αναφέρεται πως η ηλεκτρονική διακυβέρνηση «στοχεύει στη βελτίωση της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας μέσω του μειωμένου κόστους διαχείρισης της ηλεκτρονικής πληροφορίας και των επικοινωνιών και της αναδιοργάνωσης των κυβερνητικών οργανισμών και υπηρεσιών. [...] [Υπογραμμίζεται επίσης] πως ακόμη πιο σημαντικό [είναι το γεγονός] ότι μπορεί να μειώσει τα διοικητικά βάρη των πολιτών και των επιχειρήσεων καθιστώντας τις συναλλαγές τους με τις δημόσιες υπηρεσίες γρηγορότερες, πιο κατάλληλες και λιγότερο δαπανηρές δίνοντας με αυτό τον τρόπο ώθηση στην ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ανάπτυξη. [...] Επιπλέον, οι δυνατότητες που η ηλεκτρονική διακυβέρνηση παρέχει στους πολίτες για διάλογο με τις δημόσιες αρχές (να προτείνουν, να σχολιάσουν και να επηρεάσουν πολιτικές και πολιτικά θεματολόγια) μπορούν να αυξήσουν τη διαφάνεια και να προάγουν μεγαλύτερη συμμετοχή στη δημόσια ζωή»¹³. Υπογραμμίζοντας το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση από το 2000 έχει προοδεύσει σε σχέση με την εφαρμογή πολιτικών για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, η Έκθεση του ευρωκοινοβουλίου επισημαίνει ότι αυτό δεν ήταν αρκετό ώστε να πραγματοποιηθεί η επίτευξη των στόχων για τη χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Συμπερασματικά καταλήγει ότι «απομένουν πολλά να γίνουν, περιλαμβανομένων της οικοδόμησης ασφάλειας και εμπιστοσύνης, της προώθησης της διαλειτουργικότητας για τις διασυνοριακές υπηρεσίες, της παρότρυνσης των πολιτών να συμμετάσχουν μέσω ψηφιακών καναλιών στη διακυβέρνηση, της αξιοποίησης των ανοικτών δεδομένων και της διασφάλισης αποτελεσματικής χρήσης τεχνολογιών όπως το υπολογιστικό νέφος»¹⁴.

Ασφαλώς στο υπερεθνικό επίπεδο θα πρέπει να ληφθούν επίσης υπόψη οι πολιτικές και κατευθύνσεις που χαράσσουν για το διαδίκτυο και τις ΤΠΕ οι παγκόσμιοι οργανισμοί όπως τα Ηνωμένα Έθνη και ειδικότερα η ITU, η Παγκόσμια Τράπεζα και ο ΟΟΣΑ.

¹² http://aei.pitt.edu/1199/1/info_society_bangeman_report.pdf, http://cordis.europa.eu/news/rcn/2730_en.html. Αναλυτικά για τη σύγκλιση τηλεπικοινωνιών, οπτικοακουστικών μέσων και υπολογιστών, καθώς και για την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην προοπτική αυτή, βλ. στο: www.europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-97-170_en.pdf την ομιλία του Επιτρόπου Martin Bangemann στις 8.9.97 με τίτλο «A new World Order for Global Communications - The Need for an International Charter», όπου υπογραμμίζει την ανάγκη θέσμησης ευρωπαϊκής ρυθμιστικής αρχής.

¹³ Ron Davies, *eGovernment. Using technology to improve public services and democratic participation*, European Parliament, European Parliamentary Research Service 2015, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/565890/EPRS_IDA\(2015\)565890_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/565890/EPRS_IDA(2015)565890_EN.pdf), σελ. 1.

¹⁴ Ο.π., σελ. 25.

Ειδικότερα από μια σειρά εφαρμογών του διαδικτύου και των ΤΠΕ η χρήση των οποίων έχει ήδη επιφέρει δραστικές κοινωνικο-πολιτικές και οικονομικές αλλαγές, στην παρούσα μελέτη επιλέγεται η εξέταση του τομέα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης καθώς κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικός τόσο ως προς το σχεδιασμό και την εφαρμογή δημοσίων πολιτικών όσο και ως προς τις κοινωνικές επιπτώσεις. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε πως τα Ηνωμένα Έθνη υπογραμμίζουν πως η “υπόσχεση” της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης προσφέρει μια μοναδική ιστορική ευκαιρία να καταστήσει το αδύνατο δυνατό για τις αναπτυσσόμενες χώρες¹⁵. Ο ΟΗΕ χαρακτηριστικά αναφέρει πως η ηλεκτρονική διακυβέρνηση αφορά στην ευκαιρία. Στην ευκαιρία να μετασχηματιστεί ο προσανατολισμός των δημοσίων φορέων σε πιο πολιτο-κεντρική λογική, να παρέχει οικονομικά αποδοτικές υπηρεσίες στον ιδιωτικό τομέα συμβάλλοντας στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων και προωθώντας τη μακροπρόθεσμη οικονομική -και αειφόρο- ανάπτυξη¹⁶. Η σημασία που ο παγκόσμιος οργανισμός αποδίδει στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση καταγράφεται και στο τρίτο Παγκόσμιο Φόρουμ για τον Επανασχεδιασμό της Διακυβέρνησης¹⁷ το οποίο διοργανώθηκε στη Νάπολη της Ιταλίας τον Μάρτιο του 2001 και του οποίου η θεματική ήταν “Ενισχύοντας την ανάπτυξη μέσω της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης”. Αντιπροσωπείες από 122 χώρες μοιράστηκαν ιδέες, πληροφορίες και καλές πρακτικές καταλήγοντας στα εξής συμπεράσματα:

- « ► Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση βελτιώνει σταθερά την ποιότητα της ζωής των πολιτών και επιφέρει δραστική μείωση δαπανών και χρόνου.
- Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση τελικώς θα μεταμορφώσει τις διαδικασίες και τις δομές της διακυβέρνησης για τη δημιουργία μιας δημόσιας διοίκησης λιγότερο ιεραρχικής ενισχύοντας τους δημοσίους υπαλλήλους ώστε να εξυπηρετούν καλύτερα τους πολίτες και να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες τους.
- Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι εξαιρετικά σημαντική και για τις αναπτυσσόμενες χώρες όχι μόνο γιατί παρέχει τη δυνατότητα θεσμικής ενίσχυσης, καλύτερης παροχής υπηρεσιών στους πολίτες και τις επιχειρήσεις (και συνεπώς μπορεί να αυξήσει την τοπική κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη), μείωσης της διαφθοράς μέσω της αύξησης της διαφάνειας και του κοινωνικού ελέγχου, αλλά επίσης γιατί δείχνει το δρόμο στην κοινωνία πολιτών και την επιχειρηματική κοινότητα»¹⁸.

Στο ίδιο μήκος κύματος η Έκθεση των Ηνωμένων Εθνών για τον Δημόσιο Τομέα παγκοσμίως (World Public Sector Report 2003)¹⁹ με τίτλο “η ηλεκτρονική

¹⁵ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2003-Survey/Complete-Survey.pdf>, σελ. 8.

¹⁶ ΟΗΕ, «Συγκριτική αξιολόγηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης: μια παγκόσμια προοπτική. Αξιολογώντας την πρόοδο των χωρών μελών των Ηνωμένων Εθνών» («Benchmarking E-government: A Global Perspective. Assessing the Progress of the UN Member States»), 2001, <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/English.pdf>, σελ. 56.

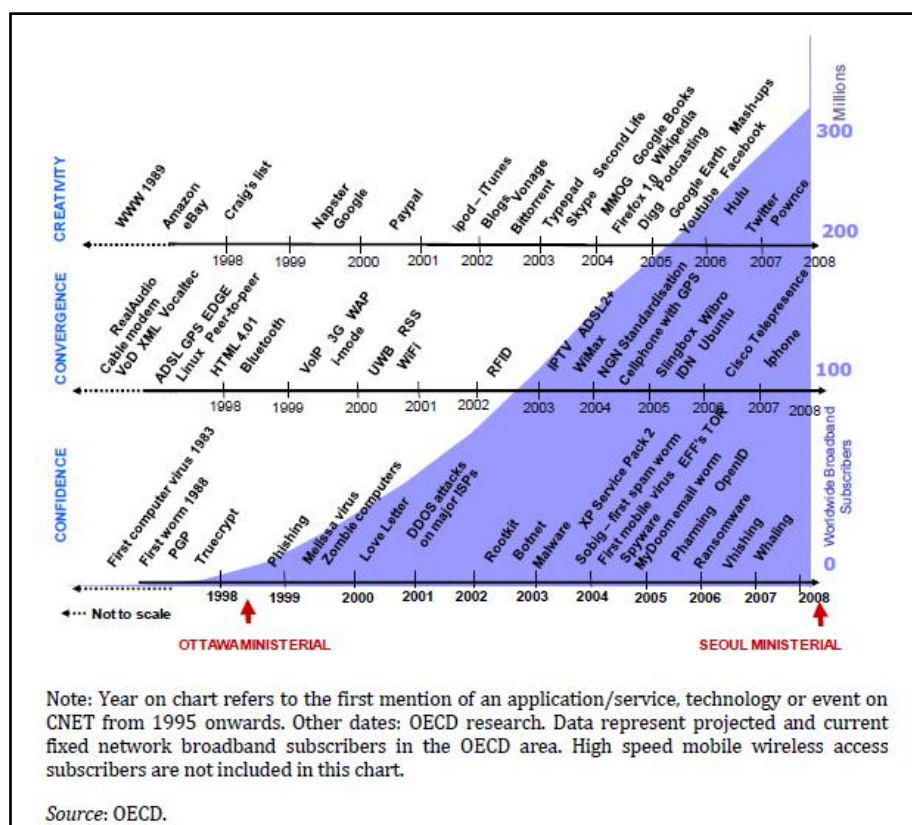
¹⁷ Το πρώτο Παγκόσμιο Φόρουμ για τον επανασχεδιασμό της Διακυβέρνησης πραγματοποιήθηκε στην Ουάσιγκτον. Για το τρίτο Παγκόσμιο φόρουμ βλ. <https://publicadministration.un.org/en/3rdglobalforum>.

¹⁸ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/English.pdf>, σελ. 5-6.

¹⁹ <https://publicadministration.un.org/en/Research/World-Public-Sector-Reports>.

διακυβέρνηση σε σταυροδρόμι” το 2003 εστιάζει στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση την οποία αντιλαμβάνεται ως εργαλείο για τη δημιουργία δημόσιας αξίας και την εντάσσει στο πλαίσιο της Διακήρυξης της Χιλιετίας. Θέτει το θεμελιώδες ερώτημα “τι είναι αυτό που δίνει νόημα στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση” και διαπιστώνοντας την πολλαπλότητα των απαντήσεων ξεχωρίζει αυτή που θεμελιώνεται στο αίτημα για ανθρώπινη ανάπτυξη²⁰.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το χρονολόγιο-διάγραμμα που δημοσιοποίησε ο ΟΟΣΑ ενόψει της Συνόδου της Σεούλ το 2008 για το μέλλον της διαδικτυακής οικονομίας και στο οποίο παρουσιάζονται, εκτός από την κατακόρυφη αύξηση των χρηστών ευρυζωνικών διαδικτυακών συνδέσεων στο διάστημα 1995-2008, οι σημαντικότερες εξελίξεις -θετικές ή αρνητικές- που καθόρισαν τη διαδικτυακή πορεία σε τρία καθοριστικά για την ανάπτυξη της χρήσης επίπεδα: δημιουργικότητα, σύγκλιση, εμπιστοσύνη.

²⁰ United Nations, *World Public Sector Report 2003. E-Government at the Crossroads*, <https://publicadministration.un.org/publications/content/PDFs/E-Library%20Archives/World%20Public%20Sector%20Report%20series/World%20Public%20Sector%20Report.2003.pdf>.

4.1.1. Στρατηγική και Πλαίσιο Πολιτικών στον τομέα του διαδικτύου και των ΤΠΕ. Η περίπτωση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Ευρωπαϊκές στρατηγικές για το διαδίκτυο και τις ΤΠΕ

eEurope²¹

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ήδη από το 1999 στράφηκε στο διαδίκτυο με στόχο την υλοποίηση των προοπτικών της “στρατηγικής της Λισσαβόνας”. Η στρατηγική αυτή είχε στόχο να γίνει μέχρι το 2010 η Ευρωπαϊκή Ένωση η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης παγκοσμίως. Την πρωτοβουλία *eEurope* που ανέλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Δεκέμβριο του 1999 ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Feira τον Ιούνιο του 2000 με βασικούς άξονες

- την είσοδο όλων των πολιτών, νοικοκυριών, επιχειρήσεων, σχολείων και δημοσίων υπηρεσιών στην ψηφιακή εποχή και την απόκτηση πρόσβασης στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες δικτύου·
- την καλλιέργεια ψηφιακού πνεύματος, υποστηριζόμενου από επιχειρηματικό πνεύμα ανοικτό στις τεχνολογίες πληροφορίας·
- την τοποθέτηση της κοινωνίας της πληροφορίας στην υπηρεσία της κοινωνικής ένταξης.

Την αρχική πρωτοβουλία *eEurope* - Κοινωνία της πληροφορίας για όλους ακολουθεί το σχέδιο δράσης *eEurope 2002*²² με τρεις βασικούς άξονες-στόχους:

- φθηνότερο, ταχύτερο και ασφαλές Διαδίκτυο·
- επένδυση σε άτομα και δεξιότητες·
- τόνωση της χρήσης του Διαδικτύου.

Οι προσπάθειες αξιοποίησης των πλεονεκτημάτων που προσφέρει το διαδίκτυο και ως εκ τούτου, η στόχευση στην αύξηση της συνδεσιμότητας, συνεχίζονται με το σχέδιο δράσης *eEurope 2005*²³, το οποίο υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης τον Ιούνιο του 2002. Το νέο σχέδιο δράσης εστίασε τους στόχους του στην αξιοποίηση των ευρυζωνικών τεχνολογιών για την παροχή βελτιωμένων “επιγραμμικών” υπηρεσιών, τόσο στο δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Στο πλαίσιο αυτό θα έπρεπε έως το 2005 η Ευρώπη να διαθέτει:

- σύγχρονες δικτυακές δημόσιες υπηρεσίες
 - ηλεκτρονική διακυβέρνηση
 - ηλεκτρονικές υπηρεσίες μάθησης
 - ηλεκτρονικές υπηρεσίες υγείας
- δυναμικό περιβάλλον ηλεκτρονικού επιχειρείν

και, ως καταλύτη για αυτές,

- διαδεδομένη διάθεση ευρυζωνικής πρόσβασης σε ανταγωνιστικές τιμές
- ασφαλή υποδομή πληροφοριών

²¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:I24221&from=EN>

²² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:I24226a&from=EL>, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0066:FIN:EL:PDF>

²³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:I24226>

*i2010*²⁴

Το 2005, την πρωτοβουλία *eEurope* ακολούθησε η στρατηγική *i2010*, το νέο -την εποχή εκείνη- στρατηγικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την κοινωνία της πληροφορίας και τα μέσα ενημέρωσης. Σκοπός της στρατηγικής αυτής είναι η ενθάρρυνση της γνώσης και της καινοτομίας, ώστε να ενισχυθεί η ανάπτυξη και να δημιουργηθούν περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης. Εντάσσεται στο πλαίσιο της αναθεωρημένης “στρατηγικής της Λισαβόνας”²⁵ και προσβλέπει στην ώθηση της ευρωπαϊκής πρωτοπορίας στις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας και στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της Κοινωνίας της Πληροφορίας υπέρ της ευρωπαϊκής οικονομικής μεγέθυνσης και της απασχόλησης. «Αποσκοπεί στο συντονισμό της δράσης των κρατών μελών για να διευκολυνθούν η ψηφιακή σύγκλιση και η αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνδέονται με την Κοινωνία της Πληροφορίας»²⁶. Το 2008, όταν η παγκόσμια οικονομική κρίση είχε κάνει την εμφάνισή της, μεταξύ άλλων το ευρυζωνικό διαδίκτυο θεωρήθηκε κρίσιμη συνιστώσα του ευρωπαϊκού σχεδίου οικονομικής ανάκαμψης²⁷. Και το 2009, κατά την αποτίμηση των μέχρι τότε αποτελεσμάτων της στρατηγικής *i2010*, υπογραμμίσθηκε η σημασία των ΤΠΕ και ιδίως του ευρυζωνικού Διαδικτύου²⁸. Τρεις βασικοί στόχοι υιοθετήθηκαν στη νέα στρατηγική:

- Η δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου πληροφοριών που θα προσφέρει οικονομικά προσιτές και ασφαλείς ευρυζωνικές επικοινωνίες, ποικίλο και πλούσιο περιεχόμενο και άλλες ψηφιακές υπηρεσίες
- Η επίτευξη επιδόσεων παγκοσμίου επιπέδου στην έρευνα και την καινοτομία στις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας προκειμένου να καλυφθεί η απόσταση από τους προπορευόμενους κυριότερους ανταγωνιστές της Ευρώπης
- Η εξασφάλιση μιας Κοινωνίας της Πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς, που θα παρέχει δημόσιες υπηρεσίες υψηλής ποιότητας και θα προάγει την ποιότητα ζωής.

Κατά την αξιολόγησή της διαπιστώθηκε πως η πρωτοβουλία *i2010* υλοποιήθηκε σε όλα τα κράτη μέλη με εθνικές στρατηγικές. Ορισμένες από αυτές είναι γενικές στρατηγικές στις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας, ενώ άλλες αφορούν σε ειδικότερες πολιτικές, όπως ευρυζωνικότητα, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό επιχειρείν και ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Μια πρώτη σειρά εθνικών στρατηγικών στις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας δρομολογήθηκε το 2005, μετά τη θέσπιση της *i2010* και ακολούθησε μια δεύτερη το 2009 εστιασμένη στο

²⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Ac11328>, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:c11328>, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=COM:2005:0229:FIN>

²⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:c11325>. Για την αρχική στρατηγική της Λισαβόνας βλ. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:c10241&from=EL>

²⁶ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:c11328&from=EN>

²⁷ Ένα ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας, COM(2008) 800, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1462179005854&uri=CELEX:52008DC0800>

²⁸ <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2009/EL/1-2009-390-EL-F1-1.Pdf>. Βλ. επίσης Επενδύοντας σήμερα για την Ευρώπη του αύριο, COM(2009) 36 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1462179330453&uri=CELEX:52009DC0036>

ευρυζωνικό διαδίκτυο. Συμπερασματικά στα επιτεύγματα της στρατηγικής *i2010* προτάσσεται το γεγονός ότι η ευρυζωνική τεχνολογία, το 2009, καταλαμβάνει σταθερή θέση στο πολιτικό θεματολόγιο των χωρών μελών της Ένωσης. Δεν παραλείπεται ωστόσο να επισημανθεί πως «στην Ευρώπη εκκρεμεί η λήψη σημαντικών αποφάσεων για την οικοδόμηση μιας αδιάλειπτα συνδεδεμένης ψηφιακής οικονομίας που είναι έτοιμη για την ανάκαμψη. Επιπλέον, τα επόμενα χρόνια το Διαδίκτυο αναμένεται να αποβεί απαραίτητη υπηρεσία, ζωτικής σημασίας για την πλήρη συμμετοχή μας στην κοινωνία»²⁹. Στο πλαίσιο αυτό δρομολογείται η διαδικασία κατάρτισης έως τις αρχές του 2010, ενός νέου ψηφιακού θεματολογίου που τελικά οδηγεί στη νέα στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη με την ονομασία *Ευρώπη 2020*³⁰.

Ευρώπη 2020

Η *Ευρώπη 2020* είναι η 10ετούς ορίζοντα στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη και την απασχόληση την οποία έχουν υιοθετήσει από κοινού τα ευρωπαϊκά όργανα, τα κράτη μέλη και οι κοινωνικοί εταίροι. Προτάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 3 Μαρτίου 2010 με στόχο την έξοδο από την κρίση και την έξυπνη, αειφόρο και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Η ανάπτυξη δηλαδή στοχοθετείται βάσει τριών αξόνων:

- ανάπτυξη μιας οικονομίας βασισμένης στη γνώση και την καινοτομία (έξυπνη)
- προώθηση μιας πιο αποδοτικής στη χρήση πόρων, πιο πράσινης και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας (αειφόρος)
- μια οικονομία με υψηλή απασχόληση που θα επιτυγχάνει κοινωνική και εδαφική συνοχή (χωρίς αποκλεισμούς)³¹.

Η Επιτροπή προτείνει πέντε μετρήσιμους στόχους για την ΕΕ μέχρι το 2020. Οι στόχοι αυτοί θα κατευθύνουν την όλη διαδικασία και θα μετασχηματιστούν σε εθνικούς στόχους. Υπό το πρίσμα αυτό έως το 2020 το αργότερο πρέπει να έχουν υλοποιηθεί οι εξής πέντε βασικοί στόχοι της στρατηγικής *Ευρώπη 2020*:

- αύξηση του ποσοστού απασχόλησης του πληθυσμού ηλικίας 20 έως 64 ετών στο 75 %
- αύξηση του επιπέδου επενδύσεων στον τομέα της Έρευνας και της Ανάπτυξης στο 3% του ΑΕΠ της ΕΕ
- μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου τουλάχιστον κατά 20 %, αύξηση στο 20 % του ποσοστού των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και αύξηση κατά 20 % της ενεργειακής απόδοσης (οι στόχοι του “20/20/20” ως προς το κλίμα και την ενέργεια)
- μείωση του ποσοστού των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα τη σχολική εκπαίδευση σε λιγότερο από 10 % και αύξηση του ποσοστού των πτυχιούχων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τουλάχιστον στο 40 %
- απεγκλωβισμός 20 εκατομμυρίων ανθρώπων από τη φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό³².

²⁹ <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2009/EL/1-2009-390-EL-F1-1.Pdf>

³⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EL:PDF>

³¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:em0028&from=EL>

Οι βασικοί αυτοί στόχοι, αλληλένδετοι μεταξύ τους, υποστηρίζονται από επτά θεμελιακές πρωτοβουλίες που είναι δεσμευτικές τόσο για την ΕΕ όσο και για τα κράτη μέλη:

1. “Ένωση καινοτομίας”: στόχος της πρωτοβουλίας αυτής είναι να εξασφαλιστεί ότι οι εφευρέσεις θα μετατρέπονται σε προϊόντα και υπηρεσίες δημιουργώντας ανάπτυξη και θέσεις εργασίας. Επομένως εστιάζει στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ επιστήμης και αγοράς και στη βελτίωση τόσο των συνθηκών-πλαίσιο όσο και της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για την έρευνα και καινοτομία.
 - ο Σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη μέλη θα πρέπει:
 - Να μεταρρυθμίσουν τα εθνικά (και περιφερειακά) συστήματα καινοτομίας, έρευνας και ανάπτυξης προκειμένου να ενισχύσουν τη συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων και επιχειρήσεων, να ενισχύσουν την αριστεία και την *έξυπνη εξειδίκευση*, να εφαρμόσουν κοινό προγραμματισμό και να ενισχύσουν τη διασυννοριακή συνεργασία σε τομείς με προστιθέμενη αξία για την ΕΕ, και να προσαρμόσουν ανάλογα τις εθνικές διαδικασίες χρηματοδότησης ώστε να διασφαλιστεί η διάδοση της τεχνολογίας σε ολόκληρο το έδαφος της ΕΕ.
 - Να διασφαλίσουν επαρκή προσφορά πτυχιούχων από τους κλάδους των φυσικών επιστημών, των μαθηματικών και της μηχανολογίας και να εστιάσουν τα προγράμματα σπουδών στη δημιουργικότητα, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα.
 - Να δώσουν προτεραιότητα στις δαπάνες για τη γνώση, χρησιμοποιώντας επίσης φορολογικά κίνητρα και άλλα χρηματοπιστωτικά μέσα για την προώθηση μεγαλύτερων ιδιωτικών επενδύσεων στην έρευνα και ανάπτυξη.
2. “νεολαία σε κίνηση”: η πρωτοβουλία αυτή στοχεύει στην ενίσχυση των επιδόσεων και στη βελτίωση της ποιότητας όλων των επιπέδων εκπαίδευσης και κατάρτισης και τη διευκόλυνση της εισόδου των νέων στην αγορά εργασίας.
 - ο Σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη μέλη θα πρέπει:
 - Να διασφαλίσουν επαρκείς επενδύσεις σε όλα τα επίπεδα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης (από το προσχολικό έως το τριτοβάθμιο).
 - Να βελτιώσουν τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα, εξετάζοντας την κάθε βαθμίδα (προσχολική, πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, επαγγελματική και τριτοβάθμια) με ολοκληρωμένη προσέγγιση, που καλύπτει τα βασικά προσόντα και αποσκοπεί στον περιορισμό της πρόωρης αποχώρησης από το σχολείο.
 - Να ενισχύσουν τη διαφάνεια και τη συνάφεια των εκπαιδευτικών συστημάτων θεσπίζοντας εθνικά πλαίσια δεξιοτήτων και

³² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, ΕΥΡΩΠΗ 2020: Στρατηγική για *έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη*, COM(2010) 2020 τελικό, Βρυξέλλες, 3.3.2010.

προσαρμόζοντας καλύτερα τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα προς τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

- Να βελτιώσουν την είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας μέσω ολοκληρωμένης δράσης που καλύπτει π.χ. προσανατολισμό, παροχή συμβουλών, μαθητεία.
3. “ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη”: πρωτοβουλία για την επίσπευση της ανάπτυξης υπηρεσιών πρόσβασης στο Διαδίκτυο υψηλής ταχύτητας, με πρόσβαση όλων σε διαδικτυακές ταχύτητες μεγαλύτερες των 30Mbps μέχρι το 2020 και την άντληση οφελών από μια ψηφιακή ενιαία αγορά για νοικοκυριά και επιχειρήσεις βασισμένη στο ταχύ και υπερταχύ διαδίκτυο και τις διαλειτουργικές εφαρμογές.
- ο Σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη μέλη θα πρέπει:
 - Να χαράξουν επιχειρησιακές στρατηγικές διαδικτύου υψηλής ταχύτητας και να εστιάσουν τη δημόσια χρηματοδότηση, περιλαμβανομένων των διαρθρωτικών ταμείων, σε τομείς που δεν καλύπτονται από ιδιωτικές επενδύσεις.
 - Με στόχο τη μείωση των δαπανών δημιουργίας δικτύων, να θεσπίσουν νομικό πλαίσιο για το συντονισμό των δημοσίων έργων.
 - Να προωθήσουν την ανάπτυξη και χρησιμοποίηση σύγχρονων και προσβάσιμων επιγραμμικών υπηρεσιών (π.χ. ηλεκτρονική διακυβέρνηση, επιγραμμικές υπηρεσίες υγείας, έξυπνο σπίτι, ψηφιακές δεξιότητες, ασφάλεια).
4. “μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους”: πρωτοβουλία για την αποδοτική χρησιμοποίηση πόρων, τη στήριξη της μετάβασης σε οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, την αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τον εκσυγχρονισμό του τομέα των μεταφορών και την ενθάρρυνση της ενεργειακής αποδοτικότητας.
- ο Σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη μέλη θα πρέπει:
 - Να εξαλείψουν σταδιακά τις επιζήμιες για το περιβάλλον επιδοτήσεις
 - Να αναπτύξουν εργαλεία βασισμένα στην αγορά όπως φορολογικά κίνητρα και συμβάσεις για την προσαρμογή των μεθόδων παραγωγής και κατανάλωσης.
 - Να αναπτύξουν έξυπνες, αναβαθμισμένες και πλήρως διασυνδεδεμένες υποδομές μεταφορών και ενέργειας και να αξιοποιήσουν πλήρως τις ΤΠΕ.
 - Να διασφαλίσουν τη συντονισμένη εφαρμογή των σχεδίων υποδομών εντός του βασικού δικτύου της ΕΕ.
 - Να εστιάσουν στην αστική διάσταση των μεταφορών στο πλαίσιο της οποίας δημιουργούνται τα περισσότερα προβλήματα κυκλοφοριακής συμφόρησης και εκπομπών.
 - Να υιοθετήσουν κανονιστικές ρυθμίσεις, να θεσπίσουν πρότυπα απόδοσης και εργαλεία που βασίζονται στην αγορά όπως η φορολογία, οι επιδοτήσεις και οι δημόσιες συμβάσεις για να μειωθεί η χρήση ενέργειας και πόρων και να αξιοποιήσουν τα

- διαρθρωτικά ταμεία για επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση των δημοσίων κτιρίων και στην πιο αποτελεσματική ανακύκλωση.
- Να δώσουν κίνητρα για χρησιμοποίηση εργαλείων εξοικονόμησης ενέργειας τα οποία συμβάλλουν στην αύξηση της αποδοτικότητας σε τομείς έντασης ενέργειας, όπως αυτά που βασίζονται στη χρήση των ΤΠΕ.
5. “μια βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης”: πρωτοβουλία για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ιδίως για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, και την προώθηση μιας ισχυρής και βιώσιμης βιομηχανικής βάσης, ικανής να σταθεί ανταγωνιστικά σε παγκόσμιο επίπεδο.
- ο Σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη μέλη θα πρέπει:
 - Να βελτιώσουν το επιχειρηματικό περιβάλλον ιδίως για καινοτόμες ΜΜΕ χρησιμοποιώντας και τις δημόσιες συμβάσεις για την στήριξη των κινήτρων καινοτομίας.
 - Να βελτιώσουν τους όρους εφαρμογής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.
 - Να μειώσουν τον διοικητικό φόρτο για τις επιχειρήσεις και να βελτιώσουν την ποιότητα της επιχειρηματικής νομοθεσίας.
 - Να συνεργαστούν στενά με τους ενδιαφερόμενους στους διάφορους τομείς (επιχειρήσεις, συνδικάτα, πανεπιστημιακούς κύκλους, ΜΚΟ, οργανώσεις προστασίας των καταναλωτών) για τον προσδιορισμό των προβληματικών σημείων και την εκπόνηση από κοινού ανάλυσης για το πώς θα διατηρηθεί μια ισχυρή βιομηχανική και γνωστική βάση και πώς θα βρεθεί η ΕΕ σε θέση από την οποία θα κατευθύνει την παγκόσμια διατηρήσιμη ανάπτυξη.
6. “ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας”: πρωτοβουλία για τον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας και την παροχή δυνατοτήτων στους πολίτες μέσω της δια βίου ανάπτυξης δεξιοτήτων με σκοπό την αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και την καλύτερη αντιστοίχιση προσφοράς και ζήτησης στην αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων και μέσω της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού.
- ο Σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη μέλη θα πρέπει:
 - Να εφαρμόσουν τους εθνικούς τους χάρτες πορείας για την ευελιξία με ασφάλεια, όπως συμφωνήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, προκειμένου να μειωθεί ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας και να διευκολυνθούν οι μεταβάσεις καθώς και ο συνδυασμός της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής.
 - Να αναθεωρήσουν και να παρακολουθούν σε τακτική βάση την αποδοτικότητα των συστημάτων φορολογίας και παροχών ώστε η εργασία να ανταμείβεται, να δώσουν ιδιαίτερη έμφαση στους εργαζόμενους με χαμηλή ειδίκευση και να καταργήσουν μέτρα που αποθαρρύνουν την αυτοαπασχόληση.
 - Να προωθήσουν νέες μορφές πολιτικής για την εξισορρόπηση της εργασίας και της ιδιωτικής ζωής και για την παράταση του

επαγγελματικού βίου καθώς και για τη βελτίωση της ισότητας των φύλων.

- Να προωθήσουν και να ελέγχουν την αποτελεσματική εφαρμογή των πορισμάτων του κοινωνικού διαλόγου.
- Να δώσουν ισχυρή ώθηση στην εφαρμογή του ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων μέσω της θέσπισης εθνικών πλαισίων προσόντων.
- Να διασφαλίσουν ότι οι ικανότητες που απαιτούνται για τη συμμετοχή στην δια βίου μάθηση και στην αγορά εργασίας αποκτώνται και αναγνωρίζονται καθ' όλη τη διάρκεια της γενικής, επαγγελματικής, ανώτερης εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης ενηλίκων, περιλαμβανομένης της ανεπίσημης και άτυπης μάθησης.
- Να αναπτυχθούν εταιρικές σχέσεις ανάμεσα στους κύκλους της εκπαίδευσης/κατάρτισης και της εργασίας, ιδίως με συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον προγραμματισμό της εκπαίδευσης και στην παροχή κατάρτισης.

7. “ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας”: πρωτοβουλία για τη διασφάλιση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, ούτως ώστε να εξαπλωθούν ευρέως τα οφέλη της ανάπτυξης και της απασχόλησης και τα άτομα που ζουν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού να αποκτήσουν τα μέσα αξιοπρεπούς διαβίωσης και να συμμετάσχουν ενεργά στην κοινωνία.

- ο Σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη μέλη θα πρέπει:
 - Να προάγουν την συλλογική και ατομική ευθύνη για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.
 - Να καθορίσουν και να εφαρμόσουν μέτρα για την αντιμετώπιση των ειδικών συνθηκών των ομάδων ιδιαίτερου κινδύνου (μονογονικές οικογένειες, ηλικιωμένες γυναίκες, μειονότητες, Ρομ, άτομα με αναπηρίες και άστεγοι).
 - Να αναπτύξουν πλήρως τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας και συνταξιοδότησης που διαθέτουν ώστε να διασφαλίσουν κατάλληλη ενίσχυση του εισοδήματος και πρόσβαση στο σύστημα υγείας.

«Σε επίπεδο ΕΕ, κάθε θεσμικό όργανο διαδραματίζει τον δικό του ρόλο στη χάραξη των δράσεων που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής αυτής. Όσον αφορά τα κράτη μέλη, είναι αναγκαία η απόλυτη οικειοποίηση της στρατηγικής από τους αρχηγούς των κρατών και κυβερνήσεων καθώς και από τις περιφερειακές και τοπικές αρχές. Η κοινωνία των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων και άλλων μερών, θα έχει επίσης σημαντικό ρόλο, τόσο στην εκπόνηση των εθνικών προγραμμάτων όσο και στην παρακολούθηση της εφαρμογής τους επιτόπου»³³.

³³ http://ec.europa.eu/europe2020/who-does-what/index_el.htm.

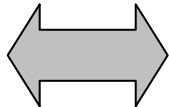
Τα κράτη μέλη έχουν κληθεί να μετατρέψουν τους στόχους της στρατηγικής Ευρώπη 2020 σε εθνικούς στόχους. Τον Απρίλιο κάθε έτους δημοσιεύουν τα εθνικά μεταρρυθμιστικά τους προγράμματα, στο πλαίσιο των οποίων καθορίζουν τις δράσεις που αναλαμβάνουν για την επίτευξη των εν λόγω εθνικών στόχων. Η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση της προόδου. Καταρτίζει ετήσια επισκόπηση ανάπτυξης, αξιολογεί τα μεταρρυθμιστικά προγράμματα των κρατών μελών και διατυπώνει συγκεκριμένες συστάσεις³⁴ για κάθε χώρα³⁵.

³⁴ http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_el.htm.

³⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:em0028&from=EL>.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗ 2020

(<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EL:PDF>, σελ. 38).

Γενική θεσμική δομή	Ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής των πολιτικών προτεραιοτήτων της ΕΕ, καθώς και των πρωταρχικών στόχων που πρέπει να επιτύχει η ΕΕ έως το 2020 και οι οποίοι πρέπει να μετασχηματιστούν σε εθνικούς στόχους.		
Αποτελέσματα	<u>Υποβολή εκθέσεων κατά χώρα:</u> Σκοπός: να μπορέσουν τα κράτη μέλη να καθορίσουν και να εφαρμόσουν καλύτερα στρατηγικές εξόδου από την κρίση για την αποκατάσταση της μακροοικονομικής σταθερότητας, να επισημάνουν τα εθνικά προβληματικά σημεία και να επαναφέρουν τις οικονομίες τους σε κατάσταση διατηρήσιμης ανάπτυξης και διατηρήσιμων δημόσιων οικονομικών. Προσέγγιση: καλύτερη αξιολόγηση των κυριότερων μακροοικονομικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη, λαμβανομένων υπόψη των δευτερογενών επιπτώσεων μεταξύ κρατών μελών και τομέων πολιτικής. Μέσα: τα κράτη μέλη παρέχουν στοιχεία μέσω των προγραμμάτων σταθερότητας και σύγκλισης που υποβάλλουν και ακολουθούν χωριστές αλλά συγχρονισμένες συστάσεις, αφενός, για τη δημοσιονομική πολιτική στις γνώμες που διατυπώνονται για τα προγράμματα σταθερότητας και σύγκλισης και, αφετέρου, για τις μακροοικονομικές ανισορροπίες και τα προβληματικά σημεία που παρακωλύουν την ανάπτυξη στο πλαίσιο των Γενικών Προσανατολισμών Οικονομικής Πολιτικής (άρθρο 121 παράγραφος 2).		<u>Θεματική προσέγγιση:</u> Σκοπός: να επιτευχθούν οι πρωταρχικοί στόχοι που συμφωνήθηκαν σε ενωσιακό επίπεδο, με τον συνδυασμό συγκεκριμένων δράσεων σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο. Προσέγγιση: οι τομεακές συνθέσεις του Συμβουλίου διαδραματίζουν στρατηγικό ρόλο για την παρακολούθηση και την εξέταση της προόδου όσον αφορά την επίτευξη των συμφωνηθέντων στόχων. Μέσα: τα κράτη μέλη παρέχουν στοιχεία μέσω εξορθολογισμένων εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων, ιδίως πληροφορίες για τα προβληματικά σημεία που παρακωλύουν την ανάπτυξη καθώς και για την πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των στόχων, και ακολουθούν συμβουλές πολιτικής που διατυπώνονται σε ενωσιακό επίπεδο υπό μορφή συστάσεων στο πλαίσιο των Γενικών Προσανατολισμών Οικονομικής Πολιτικής (άρθρο 121 παράγραφος 2) και των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση (άρθρο 148).

ΕΥΡΩΠΗ 2020: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ³⁶

ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ		
- Αύξηση του ποσοστού απασχόλησης του πληθυσμού ηλικίας 20 έως 64 ετών από το τρέχον 69% σε τουλάχιστον 75%. - Αύξηση του επιπέδου επενδύσεων σε 3% στον τομέα της Ε&Α, με τη βελτίωση ιδίως των όρων επένδυσης σε Ε&Α από τον ιδιωτικό τομέα και τη δημιουργία νέου δείκτη για την παρακολούθηση της καινοτομίας. - Μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 20% τουλάχιστον σε σχέση με τα επίπεδα του 1990 ή κατά 30%, εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν, αύξηση σε 20% του ποσοστού των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην τελική κατανάλωση ενέργειας και αύξηση σε 20% της ενεργειακής απόδοσης. - Μείωση του ποσοστού των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα τη σχολική εκπαίδευση από το τρέχον 15% σε 10% και αύξηση του ποσοστού του πληθυσμού ηλικίας 30 έως 34 ετών που έχει ολοκληρώσει τριτοβάθμια εκπαίδευση από 31% σε τουλάχιστον 40%. - Μείωση κατά 25% του αριθμού των Ευρωπαίων που ζουν κάτω από τα εθνικά όρια φτώχειας για τον απεγκλωβισμό 20 εκατομμυρίων ανθρώπων από τη φτώχεια.		
ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΔΙΑΤΗΡΗΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ Εμβληματική πρωτοβουλία της ΕΕ «Ένωση καινοτομίας» για να βελτιωθούν οι συνθήκες-πλαίσιο και η πρόσβαση στη χρηματοδότηση για έρευνα και καινοτομία ώστε να ενισχυθεί η αλυσίδα καινοτομίας και να αυξηθούν τα επίπεδα επενδύσεων σε ολόκληρη την Ένωση.	ΚΛΙΜΑ, ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ Εμβληματική πρωτοβουλία της ΕΕ «Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους» για να αποσυνδεθεί η οικονομική ανάπτυξη από τη χρήση των πόρων, με τον περιορισμό της έκλυσης διοξειδίου του άνθρακα από την οικονομία μας, με την αύξηση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, με τον εκσυγχρονισμό του τομέα των μεταφορών και την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης.	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ Εμβληματική πρωτοβουλία της ΕΕ «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας» για να εκσυγχρονιστούν οι αγορές εργασίας με τη διευκόλυνση της κινητικότητας στην αγορά εργασίας και τη δια βίου ανάπτυξη δεξιοτήτων με σκοπό την αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και την καλύτερη αντιστοίχιση μεταξύ προσφοράς και ζήτησης στην αγορά εργασίας.
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ Εμβληματική πρωτοβουλία «Νεολαία σε κίνηση» για να ενισχυθούν οι επιδόσεις των εκπαιδευτικών συστημάτων και να ενισχυθεί η ελκυστικότητα σε διεθνές επίπεδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Ευρώπης.	ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ Εμβληματική πρωτοβουλία της «Μια βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης» για να βελτιωθεί το επιχειρηματικό περιβάλλον, ιδίως για τις ΜΜΕ, και να στηριχθεί η ανάπτυξη ισχυρής και βιώσιμης βιομηχανικής βάσης, ικανής να ασκεί ανταγωνισμό σε παγκόσμιο επίπεδο.	ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ Εμβληματική πρωτοβουλία της ΕΕ «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας» για να διασφαλιστεί κοινωνική και εδαφική συνοχή, ούτως ώστε να εξαπλωθούν ευρέως τα οφέλη της ανάπτυξης και της απασχόλησης και τα άτομα που ζουν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού να αποκτήσουν τα μέσα αξιοπρεπούς διαβίωσης και να συμμετάσχουν ενεργά στην κοινωνία.
ΨΗΦΙΑΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ Εμβληματική πρωτοβουλία της ΕΕ «Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη» για να επισπευσθεί η ανάπτυξη των υπηρεσιών πρόσβασης στο Διαδίκτυο υψηλής ταχύτητας και να αντληθούν οφέλη από μια ψηφιακή ενιαία αγορά για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις.		

³⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EL:PDF>, σελ. 37.

Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη (Digital Agenda for Europe)³⁷

Ένας από τους επτά πυλώνες της στρατηγικής Ευρώπη 2020 η οποία θέτει στόχους ανάπτυξης της ΕΕ έως το 2020 είναι το Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη το οποίο πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάιο του 2010³⁸. Ουσιαστικά πρόκειται για μια σειρά πολιτικών βασισμένων στις Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) που προσβλέπουν στην καινοτομία, την οικονομική ανάπτυξη και την πρόοδο. Γενικός στόχος του ψηφιακού θεματολογίου είναι η δημιουργία ενιαίας ψηφιακής αγοράς που θα βασίζεται σε διαδίκτυο μεγάλης και πολύ μεγάλης ταχύτητας και σε διαλειτουργικές (interoperable) εφαρμογές ώστε να οδηγήσει την Ευρώπη σε μιαν έξυπνη και διατηρήσιμη ανάπτυξη, χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς. Απαρτίζεται από 7 πυλώνες-στόχους που συνοδεύονται από τις κατάλληλες για την επίτευξη του σκοπού δράσεις. Οι 7 αυτοί πυλώνες-στόχοι είναι οι εξής:

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ

Η δημιουργία ψηφιακής ενιαίας αγοράς είναι Ευρωπαϊκής Επιτροπής και η ανακοίνωση της σχετικής στρατηγικής γίνεται και αυτή τον Μάιο του 2015 (βλ. το υποκεφάλαιο «Στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά της Ευρώπης»). Με το σκεπτικό ότι εξακολουθούν να υπάρχουν μια από τις προτεραιότητες της πολλά εμπόδια στην ελεύθερη ροή των επιγραμμικών υπηρεσιών και της ψυχαγωγίας διασυνοριακά, το Ψηφιακό Θεματολόγιο επικαιροποιεί τους κανόνες της ψηφιακής ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς. Στοχεύει στην ώθηση της νόμιμης τηλεφόρτωσης μουσικού περιεχομένου, στην καθιέρωση ενιαίου χώρου επιγραμμικών πληρωμών και στην περαιτέρω προστασία των ευρωπαίων καταναλωτών στο διαδίκτυο³⁹.

Δράσεις για την επίτευξη του στόχου⁴⁰:

- Δράση 1⁴¹: *Simplifying pan-European licensing for online works*

³⁷ «Το ψηφιακό θεματολόγιο έχει καταρτιστεί έπειτα από εκτεταμένες διαβουλεύσεις, ιδίως με συμβολές από την Έκθεση για την ψηφιακή ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης (COM 2009) 390· τη δημόσια διαβούλευση της Επιτροπής σχετικά με τις μελλοντικές προτεραιότητες των ΤΠΕ, του 2009· τα συμπεράσματα του Συμβουλίου ΤΤΕ του Δεκεμβρίου του 2009, τις διαβουλεύσεις και τη στρατηγική Ευρώπη 2020· και την εταιρική συμβολή του κλάδου των ΤΠΕ στην ψηφιακή στρατηγική της Ευρώπης, της ισπανικής Προεδρίας, την έκθεση πρωτοβουλίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για το 2015.eu και τη δήλωση που συμφωνήθηκε κατά την άτυπη υπουργική σύνοδο στη Γρανάδα, τον Απρίλιο του 2010. Τα παραπάνω είναι διαθέσιμα στη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/index_en.htm» (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52010DC0245&from=EL>). Βλ. επίσης http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/el/digital_agenda_el.pdf, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-10-199_el.htm, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-10-200_el.htm, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-571_el.htm, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-581_el.htm?locale=en<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/581>.

³⁸ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, *Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη*, COM(2010)245 τελικό, Βρυξέλλες, 19.5.2010 (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52010DC0245&from=EL>).

³⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/our-goals>, <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/our-goals/pillar-i-digital-single-market>.

⁴⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/our-goals/pillar-i-digital-single-market#Library>.

⁴¹ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-1-simplifying-pan-european-licensing-online-works>.

- Δράση 2⁴²: *Preserving orphan works and out of print works*
- Δράση 3⁴³: *Open up public data resources for re-use*
- Δράση 4⁴⁴: *Wide stakeholder debate on further measures to stimulate a European online content market*
- Δράση 5⁴⁵: *Simplifying the distribution of creative content*
- Δράση 6⁴⁶: *Protecting intellectual property rights online*
- Δράση 7⁴⁷: *Fix a date for migration to Single European Payment & invoicing*
- Δράση 8⁴⁸: *Revision of the eSignature directive*
- Δράση 9⁴⁹: *Updating the eCommerce Directive*
- Δράση 10⁵⁰: *Member States to implement laws to support the digital single market*
- Δράση 11⁵¹: *Member States to transpose the VAT Directive*
- Δράση 12⁵²: *Review the EU data protection rules*
- Δράση 13⁵³: *Complementing the Consumer Rights Directive*
- Δράση 14⁵⁴: *Explore the possibilities for Alternative Dispute Resolution*
- Δράση 15⁵⁵: *Consult the stakeholders on collective redress*
- Δράση 16⁵⁶: *Code of EU online rights*
- Δράση 17⁵⁷: *Stakeholder platform for EU online trustmarks*

⁴² <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-2-preserving-orphan-works-and-out-print-works>

⁴³ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-3-open-public-data-resources-re-use>

⁴⁴ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-4-wide-stakeholder-debate-further-measures-stimulate-european>

⁴⁵ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-5-simplifying-distribution-creative-content>

⁴⁶ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-6-protecting-intellectual-property-rights-online>

⁴⁷ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-7-fix-date-migration-single-european-payment-invoicing>

⁴⁸ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-8-revision-esignature-directive>

⁴⁹ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-9-updating-ecommerce-directive>

⁵⁰ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-10-member-states-implement-laws-support-digital-single-market>

⁵¹ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-11-member-states-transpose-vat-directive>

⁵² <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-12-review-eu-data-protection-rules>

⁵³ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-13-complementing-consumer-rights-directive>

⁵⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/pillar-i-digital-single-market/action-14-explore-possibilities-alternative-dispute-resolution>

⁵⁵ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-15-consult-stakeholders-collective-redress>

⁵⁶ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-16-code-eu-online-rights>

⁵⁷ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-17-stakeholder-platform-eu-online-trustmarks>

- Δράση 18⁵⁸: *Harmonisation of numbering regimes*
- Δράση 19⁵⁹: *Spectrum Policy plan*
- Δράση 20⁶⁰: *Investigate the cost of non-Europe in the telecoms market*
- Δράση 101⁶¹: *Look for durable solutions for voice and data roaming by 2012.*
- Δράση 102⁶²: *Key Transformative Action 1: Copyright – the way forward*
- Δράση 103⁶³: *Adopt and implement the key digital single market proposals of the Digital Agenda*
- Δράση 104⁶⁴: *Follow up on eCommerce Action Plan, Green Paper on payments*
- Δράση 105⁶⁵: *Guidelines to correctly implement EU rules on consumer information requirements*
- Δράση 106⁶⁶: *VAT reform - align tax rates for digital content and similar physical goods*
- Δράση 107⁶⁷: *Proposals to strengthen the data industry in Europe*
- Δράση 108⁶⁸: *Green paper on a converged audiovisual world*

ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΣΤΙΣ ΤΠΕ

Η ΕΕ θα πρέπει να ενισχύσει τη διαλειτουργικότητα των συσκευών, των εφαρμογών, των χώρων διαχείρισης και αποθήκευσης δεδομένων, των υπηρεσιών και των δικτύων. Για το σκοπό αυτό είναι θεμελιώδες η Επιτροπή να συνεχίσει την αναθεώρηση των πολιτικών καθιέρωσης προτύπων. Επίσης θα πρέπει να προωθηθούν οι κατάλληλοι κανόνες για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας⁶⁹.

⁵⁸ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-18-harmonisation-numbering-regimes>

⁵⁹ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-19-spectrum-policy-plan>

⁶⁰ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-20-investigate-cost-non-europe-telecoms-market>

⁶¹ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-101-look-durable-solutions-voice-and-data-roaming-2012>

⁶² <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-102-key-transformative-action-1-copyright-way-forward>

⁶³ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-103-adopt-and-implement-key-digital-single-market-proposals>

⁶⁴ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-104-follow-ecommerce-action-plan-green-paper-payments>

⁶⁵ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-105-guidelines-correctly-implement-eu-rules-consumer>

⁶⁶ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-106-vat-reform-align-tax-rates-digital-content-and-similar>

⁶⁷ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-107-proposals-strengthen-data-industry-europe>

⁶⁸ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-108-green-paper-converged-audiovisual-world>

⁶⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/our-goals>, <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/our-goals/pillar-ii-interoperability-standards>.

Δράσεις για την επίτευξη του στόχου⁷⁰:

- Δράση 21⁷¹: *Propose legislation on ICT interoperability*
- Δράση 22⁷²: *Promote standard-setting rules*
- Δράση 23⁷³: *Provide guidance on ICT standardisation and public procurement*
- Δράση 24⁷⁴: *Adopt a European Interoperability Strategy and Framework*
- Δράση 25⁷⁵: *Identify and assess means of requesting significant market players to licence information about their products or services*
- Δράση 26⁷⁶: *MS to implement European Interoperability Framework*
- Δράση 27⁷⁷: *Member States to implement Malmö and Granada declarations*

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΓΡΑΜΜΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

Η Ευρώπη πρέπει να ενισχύσει την πολιτική της για την αντιμετώπιση του κυβερνοεγκλήματος, της παιδικής πορνογραφίας και των παραβιάσεων της ιδιωτικότητας και των προσωπικών δεδομένων προκειμένου να διασφαλίσει την εμπιστοσύνη των πολιτών έναντι της χρήσης του διαδικτύου. Η Επιτροπή το 2013 παρουσίασε μέτρα για την ασφάλεια των δικτύων και της πληροφορίας υπό το πρίσμα -μεταξύ άλλων- ότι οι χρήστες πρέπει να γνωρίζουν τι γίνεται με τα προσωπικά τους δεδομένα και το νομικό πλαίσιο να είναι ίδιο στις 28 χώρες μέλη της Ένωσης. Παράλληλα τα κράτη μέλη πρέπει να προωθήσουν την υιοθέτηση ενός καλώς λειτουργούντος δικτύου σε εθνικό επίπεδο και να πραγματοποιήσουν ευρείας κλίμακας προσομοιώσεις κυβερνοεπιθέσεων. Πλατφόρμες εθνικού συναγερμού θα πρέπει να προσαρμοστούν στην πλατφόρμα της Europol για το κυβερνοέγκλημα⁷⁸.

Δράσεις για την επίτευξη του στόχου⁷⁹:

- Δράση 28⁸⁰: *Reinforced Network and Information Security Policy*
- Δράση 29⁸¹: *Combat cyber-attacks against information systems*

⁷⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/our-goals/pillar-ii-interoperability-standards#Library>

⁷¹ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-ii-interoperability-standards/action-21-propose-legislation-ict-interoperability>

⁷² <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-ii-interoperability-standards/action-22-promote-standard-setting-rules>

⁷³ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-ii-interoperability-standards/action-23-provide-guidance-ict-standardisation-and-public>

⁷⁴ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-ii-interoperability-standards/action-24-adopt-european-interoperability-strategy-and>

⁷⁵ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-ii-interoperability-standards/action-25-identify-and-assess-means-requesting-significant>

⁷⁶ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-ii-interoperability-standards/action-26-ms-implement-european-interoperability-framework>

⁷⁷ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-ii-interoperability-standards/action-27-member-states-implement-malmo-and-granada>

⁷⁸ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/our-goals/pillar-iii-trust-security>

⁷⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/our-goals/pillar-iii-trust-security#Library>

⁸⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-28-reinforced-network-and-information-security-policy>

- Δράση 30⁸²: Establish a European cybercrime platform
- Δράση 31⁸³: Analyse the usefulness of creating a European cybercrime centre
- Δράση 32⁸⁴: Strengthen the fight against cybercrime and cyber-attacks at international level
- Δράση 33⁸⁵: Support EU-wide cyber-security preparedness
- Δράση 34⁸⁶: Explore the extension of security breach notification provisions
- Δράση 35⁸⁷: Guidance on implementation of Telecoms rules on privacy
- Δράση 36⁸⁸: Support reporting of illegal content online and awareness campaigns on online safety for children
- Δράση 37⁸⁹: Foster self-regulation in the use of online services
- Δράση 38⁹⁰: Member States to establish pan-European Computer Emergency Response Teams
- Δράση 39⁹¹: Member States to carry out cyber-attack simulations
- Δράση 40⁹²: Member States to implement harmful content alert hotlines
- Δράση 41⁹³: Member States to set up national alert platforms
- Δράση 123⁹⁴: Proposal for Directive on network and information security
- Δράση 124⁹⁵: EU Cyber-security strategy

⁸¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-29-combat-cyber-attacks-against-information-systems>

⁸² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-30-establish-european-cybercrime-platform>

⁸³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-31-analyse-usefulness-creating-european-cybercrime-centre>

⁸⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-32-strengthen-fight-against-cybercrime-and-cyber-attacks>

⁸⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-33-support-eu-wide-cyber-security-preparedness>

⁸⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-34-explore-extension-security-breach-notification-provisions>

⁸⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-35-guidance-implementation-telecoms-rules-privacy>

⁸⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-36-support-reporting-illegal-content-online-and-awareness-campaigns>

⁸⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-37-foster-self-regulation-use-online-services>

⁹⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-38-member-states-establish-pan-european-computer-emergency-response>

⁹¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-39-member-states-carry-out-cyber-attack-simulations>

⁹² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-40-member-states-implement-harmful-content-alert-hotlines>

⁹³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-41-member-states-set-national-alert-platforms>

⁹⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-123-proposal-directive-network-and-information-security>

⁹⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-124-eu-cyber-security-strategy>

- Δράση 125⁹⁶: *Expand the Global Alliance against Child Sexual Abuse Online*

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΤΑΧΥ ΚΑΙ ΥΠΕΡ-ΤΑΧΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Η Ευρώπη χρειάζεται ταχύ και υπερ-ταχύ διαδίκτυο σε ανταγωνιστικές τιμές με πρόσβαση για όλους. Για την επίτευξη του στόχου θα πρέπει η Ευρώπη να εγκαταστήσει δίκτυα επόμενης γενιάς πρόσβασης (next generation access networks - NGAs). Η Επιτροπή διοχετεύει πόρους της, μέσω διαφορετικών εργαλείων, στην επένδυση σε ευρυζωνικές υποδομές⁹⁷.

Δράσεις για την επίτευξη του στόχου⁹⁸:

- Δράση 42⁹⁹: *Adopt an EU broadband communication*
- Δράση 43¹⁰⁰: *Funding for high-speed broadband*
- Δράση 44¹⁰¹: *European Spectrum Policy Programme*
- Δράση 45¹⁰²: *Foster the deployment of NGA networks*
- Δράση 46¹⁰³: *Member States to develop national broadband plans*
- Δράση 47¹⁰⁴: *Member States to facilitate broadband investment*
- Δράση 48¹⁰⁵: *Use structural funds to finance the roll-out of high-speed networks*
- Δράση 49¹⁰⁶: *Implementing the European Radio Spectrum Policy Programme in Member States*
- Δράση 112¹⁰⁷: *Durable regulatory measures on non-discrimination and wholesale pricing to promote investment and competition*
- Δράσεις 113 and 114¹⁰⁸: *Regulatory measures to promote competition and enhance the broadband investment environment*

⁹⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iii-trust-security/action-125-expand-global-alliance-against-child-sexual-abuse-online>

⁹⁷ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/our-goals/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access>

⁹⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/our-goals/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access#Library>

⁹⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access/action-42-adopt-eu-broadband-communication>

¹⁰⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access/action-43-funding-high-speed-broadband>

¹⁰¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access/action-44-european-spectrum-policy-programme>

¹⁰² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access/action-45-foster-deployment-nga-networks>

¹⁰³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access/action-46-member-states-develop-national-broadband>

¹⁰⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access/action-47-member-states-facilitate-broadband>

¹⁰⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access/action-48-use-structural-funds-finance-roll-out-high>

¹⁰⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access/action-49-implementing-european-radio-spectrum-policy>

¹⁰⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access/action-112-durable-regulatory-measures-non>

¹⁰⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access/actions-113-and-114-regulatory-measures-promote>

- Δράση 115¹⁰⁹: *Recommendation on safeguarding the open Internet for consumers*
- Δράση 116¹¹⁰: *Update of the 2007 Recommendation on the list of markets relevant for ex ante regulation*
- Δράση 117¹¹¹: *Reduction of the cost of deploying high speed electronic communications networks*
- Δράση 118¹¹²: *Update of guidelines on state aid for broadband by end 2012*
- Δράση 119¹¹³: *Pilot project to test project bonds for broadband deployment*

ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΣΤΙΣ ΤΠΕ

Με στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, η Ευρώπη πρέπει να επενδύσει σε παγκόσμιου επιπέδου έρευνα για τις ΤΠΕ και στην καινοτομία μέσω καινοτόμων συνεργασιών δημόσιου-ιδιωτικού και εκμεταλλευόμενη τις δυνατότητες που παρέχουν τα προγράμματα χρηματοδότησης ερευνών της πρωτοβουλίας *Horizon 2020*. Είναι απαραίτητο η Ευρώπη να καταφέρει να καλύψει τη διαφορά με τους βασικούς ανταγωνιστές της στην έρευνα για τις ΤΠΕ και την ψηφιακή καινοτομία.

Είναι απολύτως καίριας σημασίας η ύπαρξη διεθνούς επιπέδου υποδομής και η επαρκής χρηματοδότηση για την προσέλκυση των κορυφαίων ερευνητών της Ευρώπης. Και οι καλύτερες ερευνητικές ιδέες θα πρέπει να μετατραπούν σε προϊόντα και υπηρεσίες για την αγορά. Επί του παρόντος, η ευρωπαϊκή επένδυση στην έρευνα για τις ΤΠΕ παραμένει στο λιγότερο από το μισό σε σχέση με το επίπεδο των Ηνωμένων Πολιτειών. Το Ψηφιακό Θεματολόγιο στοχεύει στη βελτίωση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος της Ευρώπης μέσω της ενίσχυσης των συνεργασιών και της εξάλειψης των κατακερματισμένων προσπαθειών ανά την Ευρώπη¹¹⁴.

Δράσεις για την επίτευξη του στόχου¹¹⁵:

- Δράση 50¹¹⁶: *Leverage more private investment for ICT research and innovation*
- Δράση 51: *Reinforce the coordination and pooling of resources*

¹⁰⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access/action-115-recommendation-safeguarding-open-internet>

¹¹⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access/action-116-update-2007-recommendation-list-markets>

¹¹¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access/action-117-reduction-cost-deploying-high-speed>

¹¹² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access/action-118-update-guidelines-state-aid-broadband-end>

¹¹³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access/action-119-pilot-project-test-project-bonds-broadband>

¹¹⁴ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/our-goals/pillar-v-research-and-innovation>

¹¹⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/our-goals/pillar-v-research-and-innovation#Library>

¹¹⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-v-research-and-innovation/action-50-leverage-more-private-investment-ict-research-and>

- Δράση 52: Propose measures for 'light and fast' access to EU research funds in ICT
- Δράση 53: Financially support joint ICT research infrastructures and innovation clusters
- Δράση 54: Develop a new generation of web-based applications and services
- Δράση 55: Member States to double annual public spending on ICT research and development
- Δράση 56: Member States to Engage in large-scale pilots financed by the Competitiveness and Innovation Programme
- Δράση 120: Key Transformative Action: Establishment of the European Cloud Partnership to harness public buying power to accelerate the development of the market for cloud computing
- Δράση 121: Follow up of the European Cloud Computing Strategy
- Δράση 122: Launch pilot action to explore the efficiency gains from moving public services into the Cloud
- Δράση 127: Set up a more business-friendly environment for start-ups
- Δράση 128: Web entrepreneurs action plan
- Δράση 129: Key Transformative Action/ Pooling of European public and private resources for micro- and nano-electronic behind a common industrial strategy, with a strengthened Joint Undertaking at EU level as the main vector for R&D&I support
- Δράση 130: Focus and develop the photonics, robotics and Future Internet Public Private Partnership (PPP) – New PPP on High Performance Computing
- Δράση 131: Action Plan for electronics industry in Europe, further to the 2012 strategy for Key Enabling Technologies
- Δράση 132: Invest in High Performance Computing

ΠΡΩΤΗΡΧΗ ΤΟΥ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΕΓΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

Αν και το διαδίκτυο είναι μέρος της καθημερινότητας στην Ευρώπη, υπάρχει ακόμη μέρος του πληθυσμού εκτός της “μιντιατικής εγγραμματοσύνης” στο ψηφιακό περιβάλλον. Επιπλέον η Ευρώπη αντιμετωπίζει το πρόβλημα της έλλειψης προσωπικού με ψηφιακές δεξιότητες σε όλη την Ευρώπη. Το γεγονός αυτό αποτυπώνεται αριθμητικά: Πάνω από το 50% των ευρωπαίων πολιτών χρησιμοποιούν καθημερινά το διαδίκτυο αλλά ένα 30% δεν το έχει χρησιμοποιήσει ποτέ! Επιπλέον άτομα με αναπηρίες αντιμετωπίζουν διάφορες δυσκολίες στην προσπάθεια να επωφεληθούν πλήρως από το νέο ηλεκτρονικό περιεχόμενο και τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες. Δεδομένου ότι ολοένα και περισσότερες δράσεις προσανατολίζονται “επιγραμματικά”, οι πολίτες χρειάζονται την ενίσχυση των ψηφιακών τους δεξιοτήτων προκειμένου να απολαμβάνουν πλήρη κοινωνική συμμετοχή. Το Ψηφιακό Θεματολόγιο αντιμετωπίζει το ψηφιακό χάσμα¹¹⁷.

¹¹⁷ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/our-goals/pillar-vi-enhancing-digital-literacy-skills-and-inclusion>.

Δράσεις για την επίτευξη του στόχου¹¹⁸:

- Δράση 57¹¹⁹: *Prioritize digital literacy and competences for the European Social Fund*
- Δράση 58¹²⁰: *Develop a framework to recognize ICT skills*
- Δράση 59¹²¹: *Prioritize digital literacy and skills in the 'New skills for jobs' flagship*
- Δράση 60¹²²: *Increase participation of women in the ICT workforce*
- Δράση 61¹²³: *Educate consumers on the new media*
- Δράση 62¹²⁴: *EU-wide indicators of digital competences*
- Δράση 63¹²⁵: *Evaluate accessibility in legislation*
- Δράση 64¹²⁶: *Ensure the accessibility of public sector websites*
- Δράση 65¹²⁷: *Helping disabled people to access content*
- Δράση 66¹²⁸: *Member States to implement digital literacy policies*
- Δράση 67¹²⁹: *Member States to implement provisions on disability*
- Δράση 68¹³⁰: *Member States to mainstream eLearning in national policies*
- Δράση 126¹³¹: *Grand Coalition for Digital Jobs and Skills*

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΤΩΝ ΤΠΕ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Οι ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν να συνεισφέρουν στη βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών. Το Ψηφιακό Θεματολόγιο εστιάζει στη δυνατότητα των ΤΠΕ να μειώσουν την κατανάλωση ενέργειας, να υποστηρίξουν τις ζωές των γηρασκόντων πολιτών, να συμβάλλουν με

¹¹⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/our-goals/pillar-vi-enhancing-digital-literacy-skills-and-inclusion#Library>

¹¹⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vi-enhancing-digital-literacy-skills-and-inclusion/action-57-prioritize-digital-literacy-and>

¹²⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vi-enhancing-digital-literacy-skills-and-inclusion/action-58-develop-framework-recognise-ict>

¹²¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vi-enhancing-digital-literacy-skills-and-inclusion/action-59-prioritise-digital-literacy-and>

¹²² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vi-enhancing-digital-literacy-skills-and-inclusion/action-60-increase-participation-women-ict>

¹²³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vi-enhancing-digital-literacy-skills-and-inclusion/action-61-educate-consumers-new-media>

¹²⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vi-enhancing-digital-literacy-skills-and-inclusion/action-62-eu-wide-indicators-digital>

¹²⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vi-enhancing-digital-literacy-skills-and-inclusion/action-63-evaluate-accessibility>

¹²⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vi-enhancing-digital-literacy-skills-and-inclusion/action-64-ensure-accessibility-public>

¹²⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vi-enhancing-digital-literacy-skills-and-inclusion/action-65-helping-disabled-people-access>

¹²⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vi-enhancing-digital-literacy-skills-and-inclusion/action-66-member-states-implement-digital>

¹²⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vi-enhancing-digital-literacy-skills-and-inclusion/action-67-member-states-implement>

¹³⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vi-enhancing-digital-literacy-skills-and-inclusion/action-68-member-states-mainstream>

¹³¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vi-enhancing-digital-literacy-skills-and-inclusion/action-126-grand-coalition-digital-jobs>

επαναστατικό τρόπο στις υπηρεσίες υγείας και να προσφέρουν καλύτερες δημόσιες υπηρεσίες. Οι ΤΠΕ μπορούν επίσης να οδηγήσουν μπροστά την ψηφιοποίηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς παρέχοντας επιγραμματική πρόσβαση σε όλους¹³².

Δράσεις για την επίτευξη του στόχου¹³³

- Δράση 69: *Assess whether the ICT sector has complied with common energy and emission measures*
- Δράση 70¹³⁴: *Support partnerships between the ICT sector and major emitting sectors*
- Δράση 71¹³⁵: *Assess contribution of smart grids and define minimum functionalities to promote interoperability*
- Δράση 72¹³⁶: *Launch Green Paper on Solid State Lighting (SSL)*
- Δράση 73¹³⁷: *Member States to agree common additional functionalities for smart meters*
- Δράση 74¹³⁸: *Member States to include specifications for total lifetime costs for public lighting in public procurement*
- Δράση 75¹³⁹: *Give Europeans secure online access to their medical health data and achieve widespread telemedicine deployment*
- Δράση 76¹⁴⁰: *Propose a recommendation to define a minimum common set of patient data*
- Δράση 77¹⁴¹: *Foster EU-wide standards, interoperability testing and certification of eHealth*
- Δράση 78¹⁴²: *Reinforce the Ambient Assisted Living (AAL) Joint Programme*
- Δράση 79¹⁴³: *Propose a sustainable model for financing the European digital library*

¹³² <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/our-goals/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society>

¹³³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/our-goals/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society#Library>

¹³⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-70-support-partnerships-between-ict-sector-and>

¹³⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-71-assess-contribution-smart-grids-and-define>

¹³⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-72-launch-green-paper-solid-state-lighting-ssl>

¹³⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-73-member-states-agree-common-additional>

¹³⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-74-member-states-include-specifications-total>

¹³⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-75-give-europeans-secure-online-access-their>

¹⁴⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-76-propose-recommendation-define-minimum-common>

¹⁴¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-77-foster-eu-wide-standards-interoperability>

¹⁴² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-78-reinforce-ambient-assisted-living-aal-joint>

- Δράση 80¹⁴⁴: *Propose measures to support cultural and creative industries.*
- Δράση 81¹⁴⁵: *Issue recommendation on digital film*
- Δράση 82¹⁴⁶: *Implement the Audiovisual Media Services Directive on cultural diversity*
- Δράση 83¹⁴⁷: *Propose a Council and Parliament Decision on mutual recognition of e-ID*
- Δράση 84¹⁴⁸: *Support seamless cross-border eGovernment services in the single market*
- Δράση 85¹⁴⁹: *Review the Public access to Environmental Information Directive*
- Δράση 86¹⁵⁰: *Implement cross-border eEnvironment services*
- Δράση 87¹⁵¹: *Issue White Paper on inter-connecting e-procurement capacity in EU*
- Δράση 88¹⁵²: *Create and implement an ambitious eCommission 2011-2015 action plan*
- Δράση 89¹⁵³: *Member States to make eGovernment services fully interoperable*
- Δράση 90¹⁵⁴: *Points of Single Contact should function as fully fledged eGovernment centres*
- Δράση 91¹⁵⁵: *Member States to agree a common list of key cross-border public services*
- Δράση 92¹⁵⁶: *Apply the Intelligent Transport System Directive in support of interoperability and rapid standardisation*

¹⁴³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-79-propose-sustainable-model-financing-europeana>

¹⁴⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-80-propose-measures-support-cultural-and-creative>

¹⁴⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-81-issue-recommendation-digital-film>

¹⁴⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-82-implement-audiovisual-media-services-directive>

¹⁴⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-83-propose-council-and-parliament-decision-mutual>

¹⁴⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-84-support-seamless-cross-border-egovernment>

¹⁴⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-85-review-public-access-environmental-information>

¹⁵⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-86-implement-cross-border-eenvironment-services>

¹⁵¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-87-issue-white-paper-inter-connecting-e>

¹⁵² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-88-create-and-implement-ambitious-ecommission-2011>

¹⁵³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-89-member-states-make-egovernment-services-fully>

¹⁵⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-90-points-single-contact-should-function-fully>

¹⁵⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-91-member-states-agree-common-list-key-cross>

- Δράση 93¹⁵⁷: *Adopt the Air Traffic Management Solutions for (SESAR)*
- Δράση 94¹⁵⁸: *Propose a directive for the deployment of e-Maritime services*
- Δράση 95¹⁵⁹: *Propose a directive setting out technical specifications for telematic applications for rail passenger services*
- Δράση 96¹⁶⁰: *Member States to fulfil obligations under European Rail Traffic Management System (ERTMS)*
- Δράση 109¹⁶¹: *Develop and implement public service infrastructures, policy and support in the framework of the Connecting Europe Facility*
- Δράση 110¹⁶²: *Deploy and roll out digital services in key areas of public interest*
- Δράση 111¹⁶³: *Focus and develop and implement, as appropriate the Smart Cities, Active and Healthy Ageing, Green Cars, Energy Efficient Buildings PPP*

Το ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη προσδιορίζει τους τομείς στους οποίους πρέπει να επικεντρώσει τις προσπάθειές της η Ευρώπη, ώστε να τεθεί σε κίνηση ένας ενάρτετος κύκλος δραστηριοτήτων για την τόνωση της οικονομίας μέσω της χρήσης των ΤΠΕ¹⁶⁴. «Ελκυστικό περιεχόμενο και υπηρεσίες πρέπει να διατίθενται μέσα σε διαλειτουργικό διαδικτυακό περιβάλλον χωρίς σύνορα. Τούτο θα τονώσει τη ζήτηση για υψηλότερες ταχύτητες και χωρητικότητα, και με τη σειρά του θα δημιουργήσει επιχειρηματικό ενδιαφέρον για επενδύσεις σε ταχύτερα δίκτυα. Η εξάπλωση και η αφομοίωση ταχύτερων δικτύων, θα ανοίξει ακολούθως το δρόμο για καινοτόμες υπηρεσίες που αξιοποιούν υψηλότερες ταχύτητες»¹⁶⁵.

Από τις 101 δράσεις που θεσπίζει το Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη προκειμένου να αξιοποιηθούν ανά την Ευρώπη τα οφέλη που επιφέρει η εφαρμογή των ΤΠΕ, τρεις σχετίζονται άμεσα με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, οι 84, 89 και 90 και έμμεσα σχετίζονται δέκα, οι 8, 21, 24, 26, 27, 83, 86, 87, 88 και 91¹⁶⁶.

¹⁵⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-92-apply-intelligent-transport-system-directive>

¹⁵⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-93-adopt-air-traffic-management-solutions-sesar>

¹⁵⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-94-propose-directive-deployment-e-maritime>

¹⁵⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-95-propose-directive-setting-out-technical>

¹⁶⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-96-member-states-fulfil-obligations-under-european>

¹⁶¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-109-develop-and-implement-public-service>

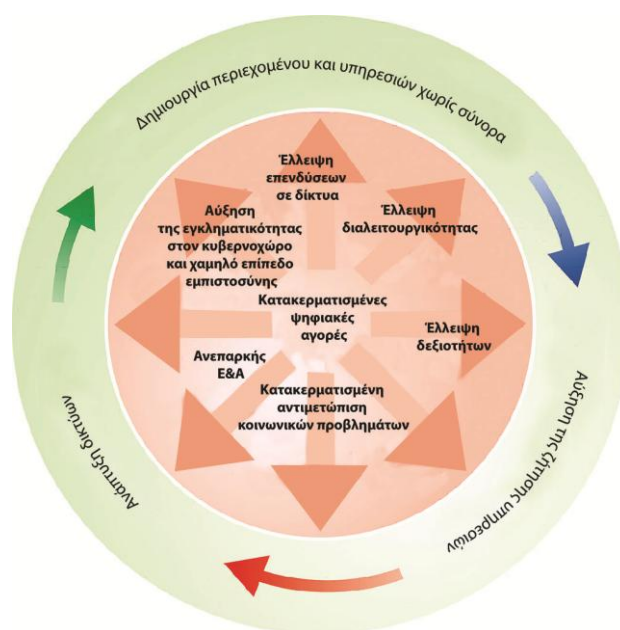
¹⁶² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-110-deploy-and-roll-out-digital-services-key-areas>

¹⁶³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pillar-vii-ict-enabled-benefits-eu-society/action-111-focus-and-develop-and-implement-appropriate>

¹⁶⁴ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-10-200_el.htm

¹⁶⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52010DC0245&from=EL>

¹⁶⁶ *Study for the mid-term evaluation of the eGovernment Action Plan 2011-2015 implementation*, http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=10934, σελ. 13.

Ο ενάρετος κύκλος τόνωσης της οικονομίας της ΕΕ μέσω της χρήσης των ΤΠΕ

(http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-10-200_el.htm)

Ανοικτά δεδομένα (open data)¹⁶⁷

Στο πλαίσιο των στόχων της στρατηγικής *Ευρώπη 2020*, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2011 αναθεωρεί και ενισχύει την στρατηγική της για τα δημόσια δεδομένα με το σκεπτικό ότι η αξιοποίησή τους έχει τεράστιο δυναμικό για την οικονομία της ΕΕ και την ευημερία των καταναλωτών. Με ανακοίνωσή της το Δεκέμβριο του 2011 παρουσιάζει δέσμη μέτρων για τα ανοικτά δεδομένα ενταγμένη στο *Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη*, βασισμένη σε τρεις αλληλοσυμπληρώμενους άξονες:

- Προσαρμογή του νομικού πλαισίου για την περαιτέρω χρήση δεδομένων. Προτείνεται αναθεώρηση της οδηγίας για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα και αναθεωρημένη απόφαση της Επιτροπής για την περαιτέρω χρήση των δικών της πληροφοριών.
- Κινητοποίηση χρηματοδοτικών μέσων για τη στήριξη των ανοιχτών δεδομένων και μέτρα για την εξάπλωσή τους, όπως η δημιουργία ευρωπαϊκών δικτυακών πυλών δεδομένων.
- Διευκόλυνση του συντονισμού και της ανταλλαγής πείρας μεταξύ των κρατών μελών.

Εκτιμάται ότι τα οικονομικά οφέλη στην ΕΕ από την αποδέσμευση των δεδομένων δημοσίου τομέα -όλες οι πληροφορίες τις οποίες παράγουν, συλλέγουν ή

¹⁶⁷ European Commission, *Open data. An engine for innovation, growth and transparent governance*, COM(2011) 882 final, Brussels, 12.12.2011, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0882:FIN:EN:PDF>.

πληρώνουν οι δημόσιοι φορείς στην Ευρωπαϊκή Ένωση¹⁶⁸ - θα μπορούσαν να ανέλθουν σε 40 δις. ευρώ ετησίως¹⁶⁹. Στη λογική αυτή δημιουργείται η Πύλη Δημόσιων Δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που «είναι το ενιαίο σημείο πρόσβασης στα συνεχώς αυξανόμενα και ποικίλα δεδομένα που παράγουν τα όργανα και οι οργανισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Τα δεδομένα μπορούν να χρησιμοποιηθούν, να επαναχρησιμοποιηθούν, να διαδοθούν μέσω συνδέσμων και να αναδημοσιευθούν για εμπορικούς ή μη σκοπούς, δωρεάν»¹⁷⁰.

Στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά της Ευρώπης (06.05.2015)¹⁷¹

Ένας από τους 7 πυλώνες του Ψηφιακού Θεματολογίου είναι η συγκρότηση ψηφιακής ενιαίας αγοράς. Υπό το πρίσμα αυτό υιοθετείται από την ΕΕ η Στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά της Ευρώπης (06.05.2015)¹⁷² η οποία αποτελεί μια από τις βασικές προτεραιότητες που έθεσε η νέα Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπό τον Jean Claude Juncker. Αναλυτικά η στρατηγική αυτή εξετάζεται στο κεφάλαιο για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση.

¹⁶⁸ Ως σχετικά παραδείγματα αναφέρονται οι γεωγραφικές πληροφορίες, τα στατιστικά δεδομένα, τα μετεωρολογικά δεδομένα, δεδομένα από δημόσια χρηματοδοτούμενα ερευνητικά έργα, και τα ψηφιοποιημένα βιβλία από βιβλιοθήκες, ό.π.

¹⁶⁹ Σχετικά με τα ανοικτά δεδομένα βλ. και <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/open-data>

¹⁷⁰ <http://data.europa.eu/euodp/el/about>.

¹⁷¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/>.

¹⁷² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/>.

Άλλες διεθνείς πολιτικές για το Διαδίκτυο και τις ΤΠΕ

ΟΗΕ

Η ανάπτυξη και ενσωμάτωση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας στις κοινωνίες, αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες, είναι βασικός πυλώνας των Ηνωμένων Εθνών, καθώς κρίνεται πως πρόκειται για τεχνολογίες οι οποίες μπορούν να συμβάλουν καθοριστικά στην αντιμετώπιση προβλημάτων σε ένα ευρύτατο φάσμα το οποίο εκκινά από την ανάπτυξη, την οικονομία και τη γνώση, περνά στη συμμετοχή, μέσω των ΤΠΕ, των απομονωμένων πληθυσμών στη λήψη αποφάσεων και φθάνει έως τη φτώχεια, την κλιματική αλλαγή και την ανισότητα των φύλων. Ειδικότερα ο Τομέας Δημόσιας Διοίκησης και Αναπτυξιακής Διαχείρισης (Division for Public Administration and Development Management-DPADM) του Τμήματος Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Department of Economic and Social Affairs-DESA) περιλαμβάνει στις πολιτικές του τη χρήση των ΤΠΕ για την ανάπτυξη. Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, επισημαίνει ο Τομέας, οι ΤΠΕ έχουν συμβάλει αποφασιστικά στο μετασχηματισμό της κοινωνίας, της κουλτούρας και της οικονομίας. «Ο κόσμος παρακολούθησε αλλαγές που επήλθαν από την ταχύτατη εξέλιξη των τεχνολογιών στο οικοσύστημα των ΤΠΕ, όπως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα μεγάλα δεδομένα και το διαδίκτυο των πραγμάτων. Φορητές τεχνολογίες και ευρυζωνική διασύνδεση, ήδη εξαπλωμένες στις αναπτυγμένες χώρες, αναπτύσσονται ραγδαία στις αναπτυσσόμενες χώρες και τις αναδυόμενες αγορές. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επέφεραν βαθιές αλλαγές και επιπτώσεις στους τρόπους που οι πολίτες λειτουργούν διαδραστικά τόσο μεταξύ τους όσο και με τη δημόσια διοίκηση. Τα δεδομένα ανοικτής διακυβέρνησης και το υπολογιστικό νέφος, συζευγμένα με την κατανάλωση κινητών συσκευών έχουν εμπλουτίσει περαιτέρω το οικοσύστημα»¹⁷³.

Οι βάσεις για την επιλογή πολιτικών υιοθέτησης των ΤΠΕ τέθηκαν το διάστημα της θητείας του Kofi Annan στη θέση του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού (1997-2006). Το 2000, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στη “Διακήρυξη της Χιλιετίας”, σχετικά με τον στόχο της ανάπτυξης και της εξάλειψης της φτώχειας, δεσμεύεται μεταξύ άλλων «να διασφαλίσει όφελος από τις νέες τεχνολογίες και ειδικότερα από τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας, [...] για όλους»¹⁷⁴. Στους στόχους της χιλιετίας, που ετέθησαν με ορίζοντα το 2015, αναφέρεται¹⁷⁵ πως η προσπάθεια αυτή θα γίνει σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα και στους δείκτες για την παρακολούθηση της προόδου περιλαμβάνεται η χρήση του διαδικτύου ανά 100 κατοίκους. Στην έκθεση απολογισμού για την πορεία εφαρμογής των δράσεων για την επίτευξη των στόχων, η οποία εκπονήθηκε το 2015, σημειώνεται πως η διείσδυση του διαδικτύου αυξήθηκε καθώς το 2000 μόλις λίγο πιο πάνω από το 6% του παγκόσμιου πληθυσμού έκανε χρήση του διαδικτύου, ενώ το 2015 το ποσοστό αυτό έχει φθάσει το 43%. Αυτό σημαίνει πως 3,2 δισεκατομμύρια άνθρωποι είναι

¹⁷³ <https://publicadministration.un.org/en/ict4d>

¹⁷⁴ <http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm>, (Σεπτέμβριος 2000)

¹⁷⁵ Goal 8, target 18. Οι στόχοι της χιλιετίας απορρέουν από τη Διακήρυξη της Χιλιετίας, υπεγράφη από 189 χώρες το Σεπτέμβριο του 2000 και ετέθη σε εφαρμογή 8 Σεπτεμβρίου 2003, <http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Host.aspx?Content=Indicators/OfficialList2003x.htm>, <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/intlcoop/mdg/goals.aspx>

συνδεδεμένοι στο παγκόσμιο δίκτυο περιεχομένου και εφαρμογών¹⁷⁶. Δύο μήνες νωρίτερα από τη δημοσιοποίηση της διακήρυξης της χιλιετίας, τον Ιούλιο του 2000, το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο του ΟΗΕ σε επίπεδο υπουργών, διεκήρυττε πως οι ΤΠΕ παρέχουν μοναδικές δυνατότητες για την οικονομική μεγέθυνση και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και για το λόγο αυτό υπογράμμιζε την ανάγκη διεύρυνσης της πρόσβασης σε αυτές. Αναγνώριζε τον κεντρικό ρόλο των ΤΠΕ στη δημιουργία μιας παγκόσμιας οικονομίας βασισμένης στη γνώση και την καθοριστική συμβολή τους στην επιτάχυνση της ανάπτυξης, στην εξάλειψη της φτώχειας στις αναπτυσσόμενες χώρες αλλά και στις χώρες με οικονομίες σε μετάβαση και επίσης στη διευκόλυνση μιας επιτυχούς ενσωμάτωσης των χωρών αυτών στην παγκόσμια οικονομία¹⁷⁷. Στο πλαίσιο αυτό, μεταξύ άλλων, το 2001 δημιουργήθηκε η Ομάδα Δράσης των Ηνωμένων Εθνών για τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας (United Nations Information and Communication Technologies Task Force-UN ICT Task Force) με στόχο τη μείωση του ψηφιακού χάσματος¹⁷⁸. Στη συνέχειά της, συγκροτήθηκε και η Παγκόσμια Συμμαχία για τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας και την Ανάπτυξη [Global Alliance for Information and Communication Technologies (ICT) and Development], μια πρωτοβουλία του Kofi Annan (2006) για την προώθηση των ΤΠΕ με στόχο την ανάπτυξη¹⁷⁹. Οι στόχοι της χιλιετίας το 2007 αναθεωρήθηκαν ωστόσο ο στόχος για την διασφάλιση οφέλους από τις ΤΠΕ με τη βοήθεια του ιδιωτικού τομέα παρέμεινε ίδιος, ενώ και η χρήση του διαδικτύου ανά 100 κατοίκους ως ένας από τους δείκτες προόδου¹⁸⁰ δεν άλλαξε.

Τον Ιούλιο του 2006 ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών ανακοινώνει επισήμως τη δημιουργία του Φόρουμ για τη Διακυβέρνηση του Διαδικτύου (Internet Governance Forum-IGF)¹⁸¹. Δημιουργείται υπό την αιγίδα του Τμήματος Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Department of Economic and Social Affairs-DESA) με στόχο τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων πλευρών από τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα στη συζήτηση για τις δημόσιες πολιτικές που σχετίζονται με το διαδίκτυο. Η πρώτη σύνοδος πραγματοποιήθηκε το 2007 στην Αθήνα¹⁸² και έκτοτε ακολουθεί ετήσια συνάντηση στο Φόρουμ ειδικών, πολιτικών, επαγγελματιών, εκπροσώπων της κοινωνίας πολιτών και των εταιρειών πληροφορικής. Οι αντιπροσωπεΐες συζητούν και ανταλλάσσουν πληροφορίες και στοιχεία για καλές πρακτικές. Αν και δεν υπάρχει ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα των συζητήσεων και διαπραγματεύσεων στη θεματική του διαδικτύου, το Φόρουμ για τη Διακυβέρνηση του Διαδικτύου χρησιμεύει ως εμπνευστής και πάροχος πληροφόρησης σε όσους έχουν την εξουσία διαμόρφωσης πολιτικών για το διαδίκτυο. Ο ιστότοπος του φόρουμ διαθέτει διαδραστικό και συνεργατικό χώρο όπου αναρτώνται οι απόψεις και οι θέσεις των

¹⁷⁶ <http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Resources/Static/Products/Progress2015/English2015.pdf>

¹⁷⁷ UN Economic and Social Council, *Development and international cooperation in the twenty-first century: the role of information technology in the context of a knowledge-based global economy*, New York 2000, <http://www.un.org/documents/ecosoc/docs/2000/e2000-I9.pdf>

¹⁷⁸ <http://www.unicttf.org/>.

¹⁷⁹ <http://www.un.org/News/Press/docs/2006/dev2572.doc.htm>.

¹⁸⁰ <http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Host.aspx?Content=Indicators/OfficialList.htm>

¹⁸¹ <http://www.intgovforum.org/cms/>

¹⁸² <http://www.intgovforum.org/cms/index.php/athensmeeting>

ενδιαφερομένων πλευρών και ανταλλάσσονται ιδέες για τις δημόσιες πολιτικές που αφορούν στο διαδίκτυο.

Στη Σύνοδο κορυφής των Ηνωμένων Εθνών για την Αειφόρο Ανάπτυξη το Σεπτέμβριο του 2015 οι ηγέτες από όλο τον κόσμο υιοθέτησαν το “Θεματολόγιο του 2030 για την Αειφόρο Ανάπτυξη” (“2030 Agenda for Sustainable Development”) που περιλαμβάνει 17 Στόχους για την Αειφόρο Ανάπτυξη (Sustainable Development Goals-SDGs)¹⁸³ προκειμένου να τερματιστεί η φτώχεια, να καταπολεμηθούν η ανισότητα και η αδικία και να αντιμετωπιστεί η κλιματική αλλαγή έως το 2030. Οι στόχοι απευθύνονται στις ανάγκες των πολιτών τόσο στις ανεπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες με έμφαση στην προσπάθεια να μην μείνει πίσω κανείς. Στον 9^ο στόχο για τη βιομηχανική καινοτομία και τις υποδομές πρωτοκαθεδρία έχουν και πάλι οι ΤΠΕ και το διαδίκτυο: «Ο κόσμος γίνεται όλο και περισσότερο διασυνδεδεμένος και εύπορος χάρις στο διαδίκτυο. Όσο πιο πολύ συνδεδεμένοι είμαστε τόσο περισσότερο μπορούμε να επωφεληθούμε από τη σοφία και τις συμβολές των ανθρώπων από οπουδήποτε στη γη. Παρόλα αυτά 4 δισεκατομμύρια άνθρωποι δεν έχουν τρόπο να συνδεθούν επιγραμματικά, η πλειοψηφία των οποίων ανήκει στις αναπτυσσόμενες χώρες. Όσο περισσότερο επενδύουμε στην καινοτομία και τις υποδομές τόσο το καλύτερο θα είναι για όλους. Η γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος, η προώθηση αειφόρων βιομηχανιών και η επένδυση στην επιστημονική έρευνα και καινοτομία είναι τρόποι διευκόλυνσης της αειφόρου ανάπτυξης»¹⁸⁴.

ITU

Στο πλαίσιο του ΟΗΕ λειτουργεί η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών (International Telecommunication Union-ITU), «η εξειδικευμένη Υπηρεσία των Ηνωμένων Εθνών για τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας»¹⁸⁵. Με τη συμβολή της -μεταξύ άλλων-πραγματοποιήθηκε η Σύνοδος Κορυφής για την Κοινωνία της Πληροφορίας (World Summit on the Information Society-WSIS)¹⁸⁶, ακόμη μια προσπάθεια παγκόσμιας πολιτικής για τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας που εξελίχθηκε σε δύο φάσεις: η πρώτη από τις 10 έως τις 12 Δεκεμβρίου 2003 στη Γενεύη και η δεύτερη από τις 16 έως τις 18 Νοεμβρίου 2005 στην Τύνιδα¹⁸⁷. Στόχος της πρώτης φάσης ήταν η ξεκάθαρη έκφραση πολιτικής βούλησης και η υιοθέτηση συγκεκριμένων βημάτων για την εγκαθίδρυση μιας κοινωνίας της πληροφορίας για όλους, που να εκφράζει όλα τα διαφορετικά συμφέροντα. Ο στόχος της δεύτερης φάσης ήταν να θέσει σε εφαρμογή το “Σχέδιο Δράσης της Γενεύης” (“Geneva's Plan

¹⁸³ <http://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2015/12/sustainable-development-goals-kick-off-with-start-of-new-year/>, <http://www.undp.org/content/undp/en/home/sdgoverview/post-2015-development-agenda.html>

¹⁸⁴ <http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/corporate/sustainable-development-goals-booklet.html>

¹⁸⁵ <http://www.itu.int/en/about/Pages/default.aspx>.

¹⁸⁶ Για τους στόχους, τα θέματα και τα αποτελέσματα της πρώτης φάσης της Συνόδου Κορυφής για την Κοινωνία της Πληροφορίας, η οποία πραγματοποιήθηκε στη Γενεύη, βλ., μεταξύ άλλων, http://www.itu.int/wsis/newsroom/fact/content_themes_outcome.html και για τη δεύτερη φάση, η οποία πραγματοποιήθηκε στην Τύνιδα βλ. http://www.itu.int/wsis/documents/doc_multi.asp?lang=en&id=2266|2267.

¹⁸⁷ <http://www.itu.int/wsis/basic/about.html>.

of Action”), όπως επίσης να βρεθούν λύσεις και να επιτευχθούν συμφωνίες στο πεδίο της διαδικτυακής διακυβέρνησης, τους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς και να εφαρμοστούν τα επίσημα έγγραφα της Γενεύης και της Τύνιδας. Το ψήφισμα 56/183 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών περιγράφει τους στόχους της Συνόδου Κορυφής για την Κοινωνία της Πληροφορίας ως την «ανάπτυξη ενός κοινού οράματος και κατανόησης της Κοινωνίας της Πληροφορίας και την υιοθέτηση μιας διακήρυξης και ενός σχεδίου δράσης για την εφαρμογή από τις κυβερνήσεις, τους διεθνείς θεσμούς και όλους τους τομείς της κοινωνίας πολιτών»¹⁸⁸.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η προσέγγιση του διαδικτύου των πραγμάτων (Internet of Things-IoT), η σχέση του με τις ΤΠΕ και η προσπάθεια υιοθέτησης παγκοσμίων προτύπων. Η ITU, αρμόδιος για τα πρότυπα οργανισμός, έχει ορίσει το διαδίκτυο των πραγμάτων το 2012 ως «μια παγκόσμια υποδομή για την κοινωνία της πληροφορίας που επιτρέπει προηγμένες υπηρεσίες μέσω διασυνδεδεμένων (φυσικά και δυνητικά) πραγμάτων βασισμένων στις υπάρχουσες και στις αναδυόμενες διαλειτουργικές ΤΠΕ»¹⁸⁹. Η Διεθνής Τηλεπικοινωνιακή Ένωση επισημαίνει πως μέσω της αξιοποίησης της ταυτοποίησης και της δυνατότητας αποθήκευσης, επεξεργασίας και επικοινωνίας δεδομένων το διαδίκτυο των πραγμάτων κάνει πλήρη χρήση των πραγμάτων προκειμένου να προσφέρει υπηρεσίες σε όλων των ειδών τις εφαρμογές, ενώ διασφαλίζει ότι εκπληρώνονται όλες οι προϋποθέσεις ασφάλειας και ιδιωτικότητας. Σημειώνεται δε πως υπό ένα ευρύ πρίσμα το διαδίκτυο των πραγμάτων μπορεί να νοηθεί ως ένα όραμα με τεχνολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις.

Για τη μελέτη του ΔτΠ και την ανάπτυξη κοινών τεχνολογικών προτύπων ώστε να εξαπλωθεί παγκοσμίως, συγκροτήθηκε η Πρωτοβουλία για τα Παγκόσμια Πρότυπα για το Διαδίκτυο των πραγμάτων (Global Standards Initiative on Internet of Things-IoT-GSI) η οποία ουσιαστικά έδρασε ως “ομπρέλα” για την ανάπτυξη προτύπων εφαρμογής του ΔτΠ. Οι Συστάσεις τις οποίες εισηγείται η IoT-GSI σε συνεργασία με άλλους οργανισμούς ανάπτυξης προτύπων παρέχουν τη δυνατότητα στους παρόχους υπηρεσιών παγκοσμίως να προσφέρουν το ευρύ φάσμα υπηρεσιών που προσδοκάται από αυτή την τεχνολογία¹⁹⁰. Η Πρωτοβουλία για τα Παγκόσμια Πρότυπα για το Διαδίκτυο των πραγμάτων ολοκλήρωσε τις δραστηριότητές της τον Ιούλιο του 2015, καθώς δημιουργήθηκε μια νέα Ομάδα μελέτης για “το Διαδίκτυο των Πραγμάτων και οι εφαρμογές του, περιλαμβανομένων των έξυπνων πόλεων και κοινοτήτων”¹⁹¹.

UNESCO

Ο Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός και Πολιτισμικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών αναγνωρίζει τον ιδιαίτερο ρόλο που μπορεί καταλυτικά να διαδραματίσει το διαδίκτυο για τη συνεχή ανθρώπινη ανάπτυξη, την οικοδόμηση κοινωνιών της γνώσης που θα περιλαμβάνουν όλους και την ενδυνάμωση της ελεύθερης διακίνησης ανά τον κόσμο της πληροφορίας και των ιδεών. Υπό το πρίσμα αυτό η

¹⁸⁸ http://www.itu.int/wsis/newsroom/fact/content_themes_outcome.html.

¹⁸⁹ <http://handle.itu.int/11.1002/1000/11559>

¹⁹⁰ <http://www.itu.int/en/ITU-T/gsi/iot/Pages/default.aspx>

¹⁹¹ <http://www.itu.int/en/ITU-T/studygroups/2013-2016/20/Pages/default.aspx>

UNESCO αναφέρεται στη Διαδικτυακή Διακυβέρνηση ορίζοντάς την ως τη «συμπληρωματική ανάπτυξη και εφαρμογή διαδικασιών και δράσεων που συμβάλουν στην εξάπλωση και χρήση του διαδικτύου από την πλευρά των δημοσίων διοικήσεων, του ιδιωτικού τομέα, της κοινωνίας πολιτών και της τεχνολογικής κοινότητας»¹⁹². Για την UNESCO η διαδικτυακή διακυβέρνηση είναι ένα κεντρικό ζήτημα και υποστηρίζει πως θα πρέπει να είναι ανοικτή, διαφανής και να περιλαμβάνει όλους κι επομένως να βασίζεται στις αρχές της “ανοικτότητας”, της οικουμενικής πρόσβασης, της τεχνολογικής διαλειτουργικότητας, να συμπεριλαμβάνει την ελευθερία της έκφρασης και να σέβεται την ιδιωτικότητα. Εξαιρετικά σημαντικά στοιχεία για τον Οργανισμό είναι επίσης οι ηθικές αξίες και ο σεβασμός της πολιτισμικής και γλωσσικής ποικιλομορφίας στον κυβερνοχώρο. Οι αρχές αυτές για το διαδίκτυο ενσωματώνονται στις δράσεις της UNESCO και στους πέντε άξονες λειτουργίας της: ως εργαστήριο ιδεών, ως φορέας συλλογής και διανομής πληροφοριών, ως διαμορφωτής προτύπων, ως παράγοντας οικοδόμησης ικανοτήτων των Κρατών Μελών, ως καταλύτης για τη διεθνή συνεργασία¹⁹³.

ΟΟΣΑ

Τη σημασία του διαδικτύου και των ΤΠΕ υπογράμμισαν για μια ακόμη φορά οι υπουργοί και οι υψηλόβαθμοι εκπρόσωποι 41 χωρών και της ΕΕ στην υπουργική σύνοδο του ΟΟΣΑ στο Κανκούν του Μεξικού τον Ιούνιο του 2016 με θέμα “Ψηφιακή οικονομία: Καινοτομία, ανάπτυξη και κοινωνική ευημερία”¹⁹⁴. Αναγνωρίζοντας ότι η παγκόσμια οικονομία γίνεται ολοένα και πιο ψηφιακή και υπογραμμίζοντας ότι η αύξηση της χρήσης και η επένδυση στις ψηφιακές τεχνολογίες και το βασισμένο στη γνώση κεφάλαιο μεταμορφώνουν δραστικά τις κοινωνίες, δεσμεύονται να διευρύνουν την πρόσβαση στο ευρυζωνικό διαδίκτυο και να γεφυρώσουν το ψηφιακό χάσμα. Στην υπουργική διακήρυξη του Κανκούν¹⁹⁵ περιλαμβάνεται επίσης μεταξύ άλλων η δέσμευση εκμετάλλευσης των ευκαιριών που παρουσιάζονται από τις αναδυόμενες τεχνολογίες και εφαρμογές όπως η σύγκλιση στο Διαδίκτυο των πραγμάτων, το υπολογιστικό νέφος, ο ψηφιακός μετασχηματισμός της παραγωγής και η ανάλυση δεδομένων. Δεν παραλείπεται η δέσμευση ανάπτυξης στρατηγικών για την προστασία της ιδιωτικότητας και την προστασία των δεδομένων στο υψηλότερο διακυβερνητικό επίπεδο σε συνδυασμό με την ελεύθερη διακίνηση της πληροφορίας και τη δυνατότητα χρήσης των δεδομένων περιλαμβανομένων των δεδομένων του δημοσίου τομέα. Στην επίτευξη των στόχων των δημοσίων πολιτικών περιλαμβάνουν ενδεικτικά την προστασία της ιδιωτικότητας, της ασφάλειας, της πνευματικής ιδιοκτησίας και των παιδιών στην επιγραμμική τους πλοήγηση. Υπογραμμίζεται η ανάγκη συνεργασίας για την ανάπτυξη παγκοσμίων τεχνολογικών προτύπων που επιτρέπουν τη διαλειτουργικότητα και ένα ασφαλές, σταθερό, ανοικτό και προσβάσιμο διαδίκτυο.

¹⁹² <http://en.unesco.org/themes/internet-governance>

¹⁹³ http://www.unesco-hellas.gr/gr/1_1.htm

¹⁹⁴ <http://www.oecd.org/internet/ministerial/>

¹⁹⁵ <http://www.oecd.org/internet/Digital-Economy-Ministerial-Declaration-2016.pdf>

Της Υπουργικής Συνόδου του Κανκούν έχουν προηγηθεί άλλες δύο θεμελιώδεις σύνοδοι του Οργανισμού για την ψηφιακή πολιτική και κυρίως για το διαδίκτυο και τις ΤΠΕ: η πρώτη στην Οτάβα¹⁹⁶ και η δεύτερη στη Σεούλ¹⁹⁷.

Τον Οκτώβριο του 1998, την εποχή της ραγδαίας ανάπτυξης του διαδικτύου και των προσμονών από τις νεοσύστατες εταιρείες dot com, ο ΟΟΣΑ με την υπουργική σύνοδο στην Οτάβα θίγει το θέμα του ηλεκτρονικού εμπορίου. Υπό τον τίτλο “Ενας κόσμος χωρίς σύνορα: πραγματώνοντας το δυνητικό του παγκόσμιου ηλεκτρονικού εμπορίου”, η υπουργική σύνοδος εξετάζει το ευρύ φάσμα των δυνατοτήτων που προσφέρει το ηλεκτρονικό εμπόριο, αλλά και τις προϋποθέσεις για την παγκόσμια ανάπτυξή του. Στη σύνοδο αυτή για πρώτη φορά συμμετέχουν διεθνείς οργανισμοί και ομάδες εκπροσώπησης επιχειρήσεων, εργαζομένων, καταναλωτών όπως και ομάδες δημοσίου συμφέροντος. Στα συμπεράσματά της επισημαίνεται η ανάγκη οικοδόμησης εμπιστοσύνης για τους χρήστες-καταναλωτές και υιοθετείται ένα παγκόσμιο σχέδιο δράσης για την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου με έμφαση στην προστασία της ιδιωτικότητας και του καταναλωτή¹⁹⁸.

Τον Ιούνιο του 2008 στη Σεούλ, ο ΟΟΣΑ διοργανώνει άλλη μια σημαντική υπουργική σύνοδο με θέμα “Το μέλλον της διαδικτυακής οικονομίας”. Οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν την καθοριστική σημασία της φύσης και της λειτουργίας του διαδικτύου ως πλατφόρμας για την ανάπτυξη και υπογραμμίζουν την ανάγκη οι κυβερνήσεις να εργαστούν προς την κατεύθυνση της συνεργασίας με όλες τις ενδιαφερόμενες πλευρές προκειμένου να καθοδηγήσουν την ανάπτυξή του. Οι υπουργοί που πήραν μέρος στη Σύνοδο της Σεούλ διακήρυξαν πως προκειμένου να συμβάλουν στην ανάπτυξη της διαδικτυακής οικονομίας (Internet Economy) θα εφαρμόσουν συγκεκριμένες πολιτικές που:

- Θα διευκολύνουν τη σύγκλιση των ψηφιακών δικτύων, συσκευών, εφαρμογών και υπηρεσιών
- Θα ενισχύσουν τη δημιουργικότητα στην ανάπτυξη, χρήση και εφαρμογή του διαδικτύου
- Θα ενδυναμώσουν την εμπιστοσύνη και ασφάλεια
- Θα εξασφαλίσουν ότι η διαδικτυακή οικονομία είναι πραγματικά παγκόσμια¹⁹⁹.

Το πλαίσιο των πολιτικών για την επίτευξη των στόχων της Συνόδου ετέθη στην Έκθεση με τίτλο “Χαράσσοντας πολιτικές για το μέλλον της διαδικτυακής οικονομίας” (“Shaping Policies for the Future of the Internet Economy”) που είχε συνταχθεί τον Μάρτιο του 2008 για τη στήριξη της Υπουργικής Συνόδου της Σεούλ. Το πλαίσιο αυτό αντιλαμβάνεται το διαδίκτυο και τις ΤΠΕ ως παράγοντες ολοκλήρωσης της παγκόσμιας οικονομίας αλλά και αύξησης της γενικής ευημερίας και βελτίωσης της ποιότητας της ζωής των πολιτών ανά τον κόσμο.

¹⁹⁶ <http://www.oecd.org/sti/ieconomy/forumbgbackgroundtheottawaconference.htm>

¹⁹⁷ <http://www.oecd.org/futureinternet/>

¹⁹⁸ Αναλυτικά τα συμπεράσματα και οι διακηρύξεις της Συνόδου της Οτάβα στο: [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=sg/ec\(98\)14/final](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=sg/ec(98)14/final)

¹⁹⁹ OECD, The Seoul Declaration for the Future of the Internet Economy, Seoul 2008, <http://www.oecd.org/sti/40839436.pdf>.

Η έκθεση του ΟΟΣΑ «αναγνωρίζει ότι η ανοικτή και συνεργατική φύση του διαδικτύου προκαλεί τις παραδοσιακές διαδικασίες διαμόρφωσης πολιτικής και ότι ο μόνος τρόπος για να προωθηθεί αποτελεσματικά η διαδικτυακή οικονομία είναι μια προσέγγιση πολύπλευρη με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων πλευρών προκειμένου να επιτευχθεί η κατάλληλη ισορροπία νόμων, πολιτικών, αυτορρύθμισης και ενίσχυσης του καταναλωτή»²⁰⁰.

Το 2011, ο ΟΟΣΑ συνεπής στην άποψη ότι οι ΤΠΕ και ιδιαίτερα το διαδίκτυο συμβάλουν καθοριστικά στην ανάπτυξη, τη δημιουργικότητα και την επίτευξη οικονομικών και κοινωνικών στόχων, έφερε κοντά όλες τις ενδιαφερόμενες πλευρές και μέσα από την εμπειρία τους σε καλές πρακτικές για την πολιτική και τη διακυβέρνηση του διαδικτύου οδηγήθηκε στην υιοθέτηση της “Σύστασης επί των αρχών για τη διαμόρφωση πολιτικών αναφορικά με το διαδίκτυο” (Recommendation on Internet Policy Making Principles)²⁰¹.

Οι αρχές εγκρίθηκαν από τις 34 χώρες μέλη του ΟΟΣΑ, την Κολομβία, την Κόστα Ρίκα, την Αίγυπτο και τη Λιθουανία. Οι στόχοι περιλαμβάνουν την εφαρμογή πολιτικών και πρακτικών προκειμένου να επιτευχθεί η μεγαλύτερη διαδικτυακή κάλυψη και χρήση ενώ παράλληλα προστατεύονται η ιδιωτικότητα, η ασφάλεια, τα παιδιά που συνδέονται επιγραμματικά, η πνευματική ιδιοκτησία και η ελεύθερη ροή της πληροφορίας.

Ουσιαστικά πρόκειται για τους στόχους που τίθενται 5 χρόνια αργότερα στη σύνοδο του Κανκούν και αφορούν στις δημόσιες πολιτικές. Οι 14 αρχές υποστηρίζουν μια ευέλικτη προσέγγιση με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων πλευρών για τη διαμόρφωση διαδικτυακής πολιτικής και την ενισχυμένη διεθνή συνεργασία και είναι οι εξής:

- Προώθηση και προστασία της παγκόσμιας ελεύθερης ροής πληροφορίας
- Προώθηση της ανοικτής, διανεμητικής και διασυνδεδεμένης φύσης του διαδικτύου
- Προώθηση των επενδύσεων και του ανταγωνισμού σε υψηλής ταχύτητας δίκτυα και υπηρεσίες
- Προώθηση και διευκόλυνση της διασυννοριακής παροχής υπηρεσιών
- Ενθάρρυνση της συνεργασίας όλων των ενδιαφερομένων πλευρών στη διαδικασία ανάπτυξης πολιτικών
- Προαγωγή της εθελοντικής ανάπτυξης κωδίκων δεοντολογίας
- Ανάπτυξη της δυνατότητας να ενταχθούν στη διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικής δημοσίως διαθέσιμα και αξιόπιστα δεδομένα
- Διασφάλιση της διαφάνειας, της δίκαιης διαδικασίας και της λογοδοσίας
- Ενίσχυση της συνέπειας και αποτελεσματικότητας στην προστασία της ιδιωτικότητας σε παγκόσμιο επίπεδο
- Μεγιστοποίηση της ισχύος των ατόμων

²⁰⁰ OECD, Shaping Policies for the Future of the Internet Economy, Seoul 2008, <http://www.oecd.org/sti/40821707.pdf>. Για το σύνολο των προτάσεων σε ζητήματα διαδικτυακής πολιτικής βλ. www.oecd.org/sti/ict

²⁰¹ OECD, Principles for Internet Policy Making, 2014, <https://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecd-principles-for-internet-policy-making.pdf>

- Προώθηση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας
- Περιορισμό της ευθύνης των διαδικτυακών μεσαζόντων
- Ενθάρρυνση της συνεργασίας για την προώθηση διαδικτυακής ασφάλειας
- Παροχή προτεραιότητας στις προσπάθειες εφαρμογής νομικών προϋποθέσεων

Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank)²⁰²

Η Παγκόσμια Τράπεζα θεωρεί τις ΤΠΕ εργαλείο ανάπτυξης και προωθεί συστηματικά την εξάπλωση της πρόσβασης και χρήσης με στόχο την αιχμόρο ανάπτυξη, τη βελτίωση της παροχής υπηρεσιών και την προώθηση καλής διακυβέρνησης και κοινωνικής λογοδοσίας. Με την αλλαγή της χιλιετίας εντατικοποίησε την υποστήριξή της προς τις ΤΠΕ και το 2012 το 70% των 1700 προγραμμάτων της περιέχουν στοιχεία που σχετίζονται με τις ΤΠΕ. Τον Ιούνιο του 2012 φέρνει στη δημοσιότητα τη νέα στρατηγική της αναφορικά με τις ΤΠΕ για το 2012-2015²⁰³. Στην αιτιολογική αναφορά της η Παγκόσμια Τράπεζα σημειώνει πως η μεγάλη υπόσχεση των ΤΠΕ για μείωση της φτώχειας, αύξησης της παραγωγικότητας, εκτόξευση της οικονομικής ανάπτυξης και βελτίωση της λογοδοσίας και της διακυβέρνησης κατέστη πραγματοποιήσιμη μετά την επανάσταση που επήλθε στις ΤΠΕ ύστερα από το 2000. Η νέα στρατηγική δίνει έμφαση στις μετασχηματιστικές δυνατότητες των ΤΠΕ σε τομείς όπως η λογοδοσία, η ενέργεια και η υγεία ενώ παραμένει σταθερά εστιασμένη στην καινοτομία που επιφέρουν οι ΤΠΕ αλλά και στη βελτίωση της υποδομής τους. Οι τρεις τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής είναι:

Μετασχηματισμός: κάνοντας την ανάπτυξη περισσότερο ανοικτή και λογοδοτική, καθώς και βελτιώνοντας την παροχή υπηρεσιών π.χ. διευκολύνοντας τη δυνατότητα των πολιτών να έχουν αναδραστικό λόγο (feedback) προς τις κυβερνήσεις τους και του παρόχους υπηρεσιών.

Συνδεσιμότητα: αύξηση της οικονομικά προσιτής πρόσβασης σε ευρυζωνικό δίκτυο –και για τις γυναίκες, τους πολίτες με ειδικές ανάγκες, τις κοινότητες που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και τους ανθρώπους που ζουν σε απομακρυσμένες και αγροτικές περιοχές.

Καινοτομία: Ανάπτυξη ανταγωνιστικής βιομηχανίας βασισμένης σε υπηρεσίες στις τεχνολογίες της πληροφορίας και ενίσχυση της καινοτομίας των ΤΠΕ σε όλους τους τομείς της οικονομίας –με εστίαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας ιδιαίτερα για τις γυναίκες και τους νέους²⁰⁴.

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνεται η υφιστάμενη κατάσταση στη χρήση των ΤΠΕ όπως αυτή καταγράφεται στατιστικά από την Παγκόσμια Τράπεζα που συνδυάζει στοιχεία και άλλων διεθνών οργανισμών οι οποίοι μελετούν την εξέλιξη παγκοσμίως στον τομέα αυτόν.

²⁰² <http://www.worldbank.org/en/topic/ict>

²⁰³ http://siteresources.worldbank.org/EXTINFORMATIONANDCOMMUNICATIONANDTECHNOLOGIES/Resources/WBG_ICT_Strategy-2012.pdf

²⁰⁴ <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/NEWS/0,,contentMDK:23247661~pagePK:34370~piPK:34424~theSitePK:4607,00.html>.

Παγκόσμια Τράπεζα – Η κοινωνία της Πληροφορίας (2015)²⁰⁵

	Households with television	Households with a computer	Internet use	Internet quality		Internet affordability	Internet application	Information and communications technology trade		
			Individuals using the Internet	Fixed broadband Internet subscriptions	International Internet bandwidth	Fixed broadband Internet sub- basket	Secure Internet servers	Goods, Exports	Goods, Imports	Services, Exports
	%	%	% of population	per 100 people	bits per second per Internet user	\$ per month	per million people	% of total goods exports	% total goods imports	% of total services exports
	2005-2015	2015	2015	2015	2015	2013	2015	2014	2014	2014
Greece	100	68.6	66.8	30.73	100,861	23	192	2.4	4.2	8.1
United Kingdom	99	89.9	92.0	37.72	374,554	16	1,383	4.2	7.8	35.3
Estonia	99	87.9	88.4	28.68	30,924	21	1,146	12.7	11.5	25.9
France	99	81.5	84.7	41.34	129,973	28	809	3.9	6.2	38.1
Finland	94	89.3	92.7	31.70	208,526	30	1,782	2.6	6.2	46.7
Australia	..	80.4	84.6	27.85	81,564	53	1,461	1.1	9.2	18.7
Korea, Rep.	98	77.1	89.9	40.25	46,764	27	2,32	19.8	11.4	21.4
United States	99	87.3	74.6	31.53	99,017	33	1,65	9.0	13.1	22.0
World	92	44.9	44.0	11.34	57,311	22	209	10.8	11.6	31.0

World Development Indicators , THE WORLD BANK

Last updated date 10/04/2016

²⁰⁵ <http://wdi.worldbank.org/table/5.12#>

Σχετικά με τα δεδομένα

Households with television (%)

Long definition

Households with television are the share of households with a television set. Some countries report only the number of households with a color television set, and therefore the true number may be higher than reported.

Source

International Telecommunication Union, World Telecommunication/ICT Development Report and database, and World Bank estimates.

Households with a computer (%)

Long definition

Households with a computer refers to the percentage of households with a computer at home. A computer includes: a desktop, portable or handheld computer (e.g. a personal digital assistant). It does not include equipment with some embedded computing abilities such as mobile phones or TV sets.

Source

International Telecommunication Union, World Telecommunication/ICT Development Report and database.

Individuals using the Internet

(% of population)

Long definition

Individuals using the Internet refers to the percentage of individuals who have used the Internet (from any location) in the last 12 months. Internet can be used via a computer, mobile phone, personal digital assistant, games machine, digital TV etc.

Source

International Telecommunication Union, World Telecommunication/ICT Development Report and database.

Fixed broadband subscriptions

(per 100 people)

Long definition

Fixed broadband subscriptions refers to fixed subscriptions to high-speed access to the public Internet (a TCP/IP connection), at downstream speeds equal to, or greater than, 256 kbit/s. This includes cable modem, DSL, fiber-to-the-home/building, other fixed (wired)-broadband subscriptions, satellite broadband and terrestrial fixed wireless broadband. This total is measured irrespective of the method of payment. It excludes subscriptions that have access to data communications (including the Internet) via mobile-cellular networks. It should include fixed WiMAX and any other fixed wireless technologies. It includes both residential subscriptions and subscriptions for organizations.

Source

International Telecommunication Union, World Telecommunication/ICT Development Report and database.

International Internet bandwidth

(bits per second per Internet user)

Long definition

International Internet bandwidth refers to the total used capacity of international Internet bandwidth, in bits per second per Internet user. Used international Internet bandwidth refers to the average traffic load (expressed in Mbit/s) of international fiber-optic cables and radio links for carrying Internet traffic. The average should be calculated over the 12-month period of the reference year, and should take into consideration the traffic of all international Internet links. If the traffic is asymmetric (i.e. more incoming (downlink) than outgoing (uplink) traffic), then the average incoming

(downlink) traffic load should be provided. The combined average traffic load of different international Internet links can be reported as the addition of the average traffic load of each link.

Source

International Telecommunication Union, World Telecommunication/ICT Development Report and database.

**Fixed broadband sub-basket
(US\$ per month)**

Long definition

Fixed broadband sub-basket is the price of the monthly subscription to an entry-level fixed broadband plan. For comparability reason, the fixed broadband sub-basket is based on a monthly usage of (a minimum of) 1 Gigabyte (GB). For plans that limit the monthly amount of data transferred by including caps below 1 Gigabyte, the cost for additional bytes is added to the sub-basket. The minimum speed of a broadband connection is 256 kbit/s.

Source

International Telecommunication Union, World Telecommunication/ICT Development Report and database.

**Secure Internet servers
(per 1 million people)**

Long definition

Secure servers are servers using encryption technology in Internet transactions.

Source

Netcraft (<http://www.netcraft.com/>) and World Bank population estimates.

**ICT goods exports
(% of total goods exports)**

Long definition

Information and communication technology goods exports include computers and peripheral equipment, communication equipment, consumer electronic equipment, electronic components, and other information and technology goods (miscellaneous).

Source

United Nations Conference on Trade and Development's UNCTADstat database at <http://unctadstat.unctad.org/ReportFolders/reportFolders.aspx>.

**ICT goods imports
(% total goods imports)**

Long definition

Information and communication technology goods imports include computers and peripheral equipment, communication equipment, consumer electronic equipment, electronic components, and other information and technology goods (miscellaneous).

Source

United Nations Conference on Trade and Development's UNCTADstat database at <http://unctadstat.unctad.org/ReportFolders/reportFolders.aspx>.

**ICT service exports
(% of service exports, BoP)**

Long definition

Information and communication technology service exports include computer and communications services (telecommunications and postal and courier services) and information services (computer data and news-related service transactions).

Source

International Monetary Fund, Balance of Payments Statistics Yearbook and data files.

Άλλοι παγκόσμιοι Οργανισμοί

Τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας ως εργαλείο για την παγκόσμια και περιφερειακή ανάπτυξη υιοθετεί και το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (World Economic Forum), οι πολιτικές του οποίου, παρά τις όποιες αντιδράσεις²⁰⁶, σηματοδοτούν τις επιλογές στην παγκόσμια πολιτική ατζέντα²⁰⁷. Ένας οργανισμός που προάγει τη συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και στην ταυτότητά του αυτοπροσδιορίζεται ως αφοσιωμένος στη βελτίωση του κόσμου²⁰⁸.

Η Internet Society²⁰⁹ από το 1992 αποτελεί διεθνή οργανισμό για την παγκόσμια συνεργασία σε θέματα διαδικτύου. Προωθεί και διατηρεί ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων στοχευμένων στις πολιτικές, τη διακυβέρνηση, την τεχνολογία και την ανάπτυξη του διαδικτύου. Προωθεί αρχές οι οποίες προσβλέπουν στην υιοθέτηση εθνικών στρατηγικών για την πρόσβαση όλων στο διαδίκτυο. Προσπίζει δημόσιες πολιτικές που επιτρέπουν την “ανοικτή” πρόσβαση και διευκολύνει την “ανοικτή” ανάπτυξη προτύπων, πρωτοκόλλων, διοίκησης και τεχνολογικής υποδομής του διαδικτύου²¹⁰.

ΗΠΑ

Η σύντομη αναφορά στις Ηνωμένες Πολιτείες γίνεται εξαιτίας του γεγονότος ότι οι τεχνολογικές εξελίξεις αναφορικά με τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας λειτουργούν προδρομικά για την πορεία του τομέα αυτού, παγκοσμίως. «Κατέχουν ηγετική θέση στις καινοτόμες πολιτικές των ΤΠΕ χάρις σε ένα ευρύ ερευνητικό οικοσύστημα και μια ισχυρή στον κλάδο αυτό, βιομηχανία. Στο πεδίο της έρευνας συμμετέχουν, εκτός από τον αμυντικό τομέα πανεπιστημιακά ινστιτούτα, ερευνητικά βιομηχανικά ινστιτούτα, τεχνολογικές εταιρείες και άλλοι φορείς χρηματοδοτούμενοι είτε από ιδιώτες, είτε από το κράτος, αναγνωρίζοντας τη σημασία των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας στο κοινωνικο-οικονομικό πεδίο. Η Ένωση της Τηλεπικοινωνιακής Βιομηχανίας (Telecommunications Industry Association-TIA) σε έκθεσή της²¹¹ το Σεπτέμβριο του 2011 υπογραμμίζει τη σημασία της καινοτόμου έρευνας στο πεδίο των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας επισημαίνοντας πως το 2009 η βιομηχανία ΤΠΕ συνεισέφερε 1 τρισεκατομμύριο δολάρια στο αμερικανικό ΑΕΠ ή το 7,1% του ΑΕΠ. Ο τομέας ΤΠΕ συνεισέφερε απευθείας με 600 δισεκατομμύρια και με 400 δισ. άλλοι τομείς οι οποίοι απολαμβάνουν τα πλεονεκτήματα των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας.

²⁰⁶ Οι Σύνοδοι Κορυφής του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (World Economic Forum), κινητοποιούν ακτιβιστές απ’ όλο τον κόσμο να διαδηλώσουν εναντίον της παγκοσμιοποίησης. Το Forum αυτοπροσδιορίζεται ως ανεξάρτητος διεθνής οργανισμός με δεσμευτικό στόχο να βελτιώσει την κατάσταση του κόσμου εμπλέκοντας ηγετικές φυσιογνωμίες από το χώρο των επιχειρήσεων, της πολιτικής, από τον ακαδημαϊκό χώρο και την κοινωνία, προκειμένου να διαμορφωθούν οι παγκόσμιες, περιφερειακές και βιομηχανικές ατζέντες.

²⁰⁷ <http://www.weforum.org/issues/ict-growth>.

²⁰⁸ <https://www.weforum.org/about/world-economic-forum>

²⁰⁹ <http://www.internetsociety.org/history>

²¹⁰ <http://www.internetsociety.org/what-we-do>

²¹¹ Joseph C. Andersen/Danielle Coffey, *TIA Innovation White Paper: U.S. ICT R&D Policy Report*, 2011, http://www.tiaonline.org/gov_affairs/fcc_filings/documents/TIA%20U.S.%20ICT%20R&D%20Policy%20Report.pdf.

Η σημασία που δίνουν οι Ηνωμένες Πολιτείες στην ανάπτυξη και εφαρμογή των ΤΠΕ καταγράφεται στις πολιτικές που υιοθέτησαν έναντι των τεχνολογιών αυτών και ειδικά του διαδικτύου όλες οι πρόσφατες αμερικανικές κυβερνήσεις. Από την πρώτη θητεία του Bill Clinton έως τη δεύτερη θητεία του Barak Obama, με ενδιάμεσες τις δύο θητείες του George Bush jr υπήρχε ξεχωριστή αντιμετώπιση και ειδική πολιτική για τις ΤΠΕ. Δύο διαφορετικά πολιτικά στρατόπεδα, δημοκρατικοί και συντηρητικοί επισημαίνουν τη χρησιμότητα του διαδικτύου, αλλά παρουσιάζει ενδιαφέρον η διαφορετική προσέγγισή τους, που αποτυπώνει τη διαφορετική ιδεολογία. Για τον Bill Clinton και τον αντιπρόεδρό του Al Gore, όπως και για τον Barak Obama και την τότε υπουργό εξωτερικών της κυβέρνησή του Hillary Clinton οι ΤΠΕ και ειδικότερα το διαδίκτυο έχουν μια οικουμενική και φιλελεύθερη διάσταση. Για τον George Bush είναι ένα εργαλείο για τον “πόλεμο κατά της τρομοκρατίας”»²¹².

²¹² Μαρίνα Ρήγου, Από την ψηφιακή επανάσταση στην ψηφιακή επιτήρηση. Νέα Μέσα, Δημοσιότητα και Πολιτική, Σιδέρης, Αθήνα 2014, σελ. 186-187.

Οι Ευρωπαϊκές Πολιτικές για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση

Η Ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη χρήση των ΤΠΕ. Σύμφωνα με τον ορισμό που της αποδίδει η Παγκόσμια Τράπεζα, «η "ηλεκτρονική διακυβέρνηση" αναφέρεται στη χρήση από τις κρατικές υπηρεσίες των τεχνολογιών πληροφορίας (όπως WAN, διαδίκτυο και φορητά υπολογιστικά συστήματα) που έχουν τη δυνατότητα να μεταμορφώνουν τις σχέσεις με τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και άλλους κρατικούς τομείς. Οι τεχνολογίες αυτές μπορούν να συνεισφέρουν σε διάφορα επίπεδα: καλύτερη παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες, βελτιωμένη διάδραση με τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία, ισχυροποίηση των πολιτών μέσω της πρόσβασης στην πληροφορία, ή πιο αποτελεσματική κυβερνητική διαχείριση. Στα συνεπαγόμενα οφέλη περιλαμβάνονται ο περιορισμός της διαφθοράς, η ενίσχυση της διαφάνειας, μεγαλύτερη ευκολία, αύξηση των εσόδων και/ή μείωση των εξόδων»²¹³. Τα Ηνωμένα Έθνη ορίζουν την ηλεκτρονική διακυβέρνηση ως τη «χρήση των ΤΠΕ και των εφαρμογών τους από την κυβέρνηση για την παροχή πληροφοριών και δημοσίων υπηρεσιών στους πολίτες»²¹⁴. Για τον ορισμό αυτό επισημαίνεται πως πρόκειται για ευρύτερη έννοια από αυτή που γίνεται αντιληπτή ως μόνο «από την κυβέρνηση στην κυβέρνηση δικτύωση» (G-2-G networking). Δέκα χρόνια αργότερα στην έρευνά τους για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση το 2014, τα Ηνωμένα Έθνη σημειώνουν πως ευρύτερα η ηλεκτρονική διακυβέρνηση μπορεί να οριστεί ως «η χρήση και εφαρμογή των ΤΠΕ στη δημόσια διοίκηση για την οργάνωση και ολοκλήρωση της ροής εργασιών και διαδικασιών, για την αποτελεσματική διαχείριση δεδομένων και πληροφοριών, για τη βελτίωση της παροχής δημοσίων υπηρεσιών, όπως επίσης για τη διεύρυνση των διαύλων επικοινωνίας προκειμένου να ενισχυθεί η συμμετοχή και η δύναμη των πολιτών. Οι δυνατότητες που προσφέρονται λόγω της ψηφιακής ανάπτυξης των πρόσφατων ετών, όπως "επιγραμμικές" υπηρεσίες, μεγάλα δεδομένα, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, κινητές εφαρμογές, ή το υπολογιστικό νέφος, διευρύνουν τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Αν και εξακολουθεί να περιλαμβάνει διάδραση τριών τύπων, δηλαδή από την κυβέρνηση στην κυβέρνηση (government-to-government – G2G), από την κυβέρνηση στις επιχειρήσεις (government-to-business – G2B) και από την κυβέρνηση στους καταναλωτές (government-to-consumer – G2C), μια πιο ολιστική και πολυμερής προσέγγιση παίρνει μορφή»²¹⁵. Επίσης τα Ηνωμένα Έθνη αποσαφηνίζουν ότι η ηλεκτρονική διακυβέρνηση θεωρείται ως το μέσο για ένα σκοπό, και ο σκοπός δεν είναι τίποτε άλλο από την ανάπτυξη για όλους. Θεωρείται ένα πανίσχυρο εργαλείο στη διάθεση των κυβερνήσεων που αν εφαρμοστεί αποτελεσματικά μπορεί να συνεισφέρει

²¹³ <http://www.worldbank.org/en/topic/ict/brief/e-government>. The World Bank's e-Government website, hosted by the e-Government Practice Group of the Information & Communication Technologies Sector Unit. The site is intended as a knowledge repository of e-government related information, best practices and case studies, presented here as a source of ideas and learning.

²¹⁴ United Nations, *Global e-government readiness report 2004. Towards access for opportunity*, New York 2004, σελ. 8, <https://publicadministration.un.org/egovkb/portals/egovkb/Documents/un/2004-Survey/Complete-Survey.pdf>

²¹⁵ United Nations, *E-government survey 2014. E-government for the future we want*, New York 2014, σελ. 2, https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf

σημαντικά στην εξάλειψη της ακραίας φτώχειας, να προστατέψει το περιβάλλον και να προωθήσει την κοινωνική ένταξη και τις οικονομικές ευκαιρίες για όλους.²¹⁶

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο πίνακας με τους ορισμούς της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ο οποίος εμπεριέχεται στην Έκθεση των Ηνωμένων Εθνών για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση του 2016 και περιλαμβάνει τη διαχρονική πορεία αντίληψης της έννοιας βάσει τόσο της δικής της εξέλιξης όσο και της εξέλιξης της τεχνολογίας που ασφαλώς συνιστά προϋποτιθέμενο πεδίο.

ΟΡΙΣΜΟΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ – ΜΙΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ²¹⁷

Πηγή ²¹⁸	Ορισμός
2001, Συγκριτική αξιολόγηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης: μια παγκόσμια προοπτική. Αξιολογώντας την πρόοδο των χωρών μελών των Ηνωμένων Εθνών	Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι ένα εργαλείο για παροχή πληροφοριών και υπηρεσιών στους πολίτες
2003, Έκθεση των Ηνωμένων Εθνών για τον Δημόσιο Τομέα παγκοσμίως: η ηλεκτρονική διακυβέρνηση σε σταυροδρόμι	Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι αυτό που ενισχύει την ικανότητα/δυνατότητα της δημόσιας διοίκησης μέσω της χρήσης των ΤΠΕ να αυξήσει την παροχή δημόσιας αξίας (π.χ. την παράδοση όσων οι άνθρωποι θέλουν)
2004, Έκθεση των Ηνωμένων Εθνών για την ετοιμότητα για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση παγκοσμίως: Προς την πρόσβαση για την ευκαιρία	Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι αυτό που ενισχύει την ικανότητα/δυνατότητα της δημόσιας διοίκησης μέσω της χρήσης των ΤΠΕ να αυξήσει την παροχή δημόσιας αξίας (π.χ. την παράδοση όσων οι άνθρωποι θέλουν)
2005, Έρευνα για την ετοιμότητα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης παγκοσμίως το 2005. Από την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην ηλεκτρονική συμπερίληψη	Ο ορισμός της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης χρειάζεται να ενισχυθεί από απλώς “δικτύωση διοίκησης με διοίκηση” (government to government networking – G2G) ή “χρήση των ΤΠΕ από τις διοικήσεις για παροχή πληροφοριών και υπηρεσιών στο κοινό”, σε αυτόν που περιλαμβάνει και το ρόλο της διοίκησης στην προώθηση ισότητας και κοινωνικής συμπερίληψης
2008, Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την Ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Από την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στη συνδεδεμένη διακυβέρνηση	Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι η συνεχής καινοτομία στην παροχή υπηρεσιών, στη δημόσια συμμετοχή και διοίκηση μέσω του μετασχηματισμού των εξωτερικών και εσωτερικών σχέσεων με τη χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και ειδικότερα του διαδικτύου
2014, Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την Ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση για το μέλλον που επιθυμούμε	Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση μπορεί να αναφέρεται στη χρήση και εφαρμογή των τεχνολογιών πληροφορίας από τη δημόσια διοίκηση για τον εξορθολογισμό και ολοκλήρωση ροών εργασιών και διαδικασιών, την αποτελεσματική διαχείριση δεδομένων και πληροφοριών, την ενίσχυση της παροχής δημοσίων υπηρεσιών, όπως επίσης την επέκταση των διαύλων επικοινωνίας για τη συμμετοχή και την ισχυροποίηση του λαού.
Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ)	Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση ορίζεται ως η χρήση των ΤΠΕ και ειδικότερα του διαδικτύου προκειμένου να επιτευχθεί καλύτερη διοίκηση

²¹⁶ https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf

²¹⁷ <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>, σελ. 143

²¹⁸ Οι έρευνες των Ηνωμένων Εθνών για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση παρουσιάζονται αναλυτικά σε επόμενο κεφάλαιο και για τον δημόσιο τομέα σε προηγούμενο.

Πηγή ²¹⁸	Ορισμός
2015, Παγκόσμια Τράπεζα	Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση αναφέρεται στη χρήση από τις δημόσιες υπηρεσίες των Τεχνολογιών Πληροφορίας (όπως WAN, διαδίκτυο, κινητή υπολογιστική δύναμη) που έχουν τη δυνατότητα να μετασχηματίζουν τις σχέσεις των πολιτών, των επιχειρήσεων και άλλων κλάδων της διοίκησης. Αυτές οι τεχνολογίες μπορούν να προσφέρουν μια ποικιλία διαφορετικών σκοπών: καλύτερη παροχή διοικητικών υπηρεσιών στους πολίτες, βελτιωμένη διάδραση με επιχειρήσεις και βιομηχανία, ισχυροποίηση των πολιτών μέσω της πρόσβασης στην πληροφορία ή περισσότερο αποτελεσματική διοικητική διαχείριση. Τα οφέλη που προκύπτουν μπορεί αν είναι λιγότερη διαφθορά, αύξηση της διαφάνειας, μεγαλύτερη ευκολία, αύξηση εσόδων και/ή μείωση του κόστους

Στην Ευρώπη η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει πως η ηλεκτρονική διακυβέρνηση χρησιμοποιεί ψηφιακά εργαλεία και συστήματα για να παράσχει στους πολίτες και τις επιχειρήσεις καλύτερες δημόσιες υπηρεσίες. Υποστηρίζει δε πως μια αποτελεσματική ηλεκτρονική διακυβέρνηση μπορεί να επιφέρει σημαντικά και ποικίλα οφέλη μεταξύ των οποίων αποτελεσματικότητα και οικονομία για την κρατική διοίκηση και τις επιχειρήσεις, αύξηση της διαφάνειας και μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών στα πολιτικά δρώμενα²¹⁹. Το ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη αντιλαμβάνεται την ηλεκτρονική διακυβέρνηση υπό το πρίσμα ενός ολοκληρωμένου συνόλου μέτρων που αποσκοπούν στην αξιοποίηση των ωφελημάτων των ΤΠΕ σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Σε μια εποχή εξαιρετικά περιορισμένων δημόσιων πόρων, εκτιμάται πως οι ΤΠΕ μπορούν να βοηθήσουν τον δημόσιο τομέα να αναπτύξει καινοτόμες δυνατότητες για την παροχή των υπηρεσιών του προς τους πολίτες, με ταυτόχρονη αύξηση της απόδοσης και μείωση του κόστους²²⁰.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά από το 2008 έως σήμερα τα ποσοστά των ατόμων που ανταποκρίνονται στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση, δηλαδή χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες της, είναι ανοδικά (με εξαίρεση το 2013). Για την καταγραφή των ποσοστών αυτών, τα οποία παρουσιάζονται στον σχετικό πίνακα, η Eurostat χρησιμοποιεί ως κριτήριο για την μέτρηση άτομα που χρησιμοποίησαν τουλάχιστον μια φορά τις εξής υπηρεσίες: αναζήτησαν πληροφορίες σε ιστοτόπους δημοσίων υπηρεσιών, κατέβασαν προς συμπλήρωση επίσημα έγγραφα, υπέβαλαν συμπληρωμένα έγγραφα. Η αύξηση των ποσοστών όπως καταγράφονται από την Eurostat μπορεί να είναι σε γενικές γραμμές ανοδική, ωστόσο σίγουρα δεν είναι εντυπωσιακή και το τελικό ποσοστό των ατόμων που χρησιμοποιεί εφαρμογές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι κάτω από το μισό. Επιπλέον για την καταγραφή του ποσοστού αυτού έχει ληφθεί ως χρήση η έστω και μια φορά χρήση για ιδιωτικούς λόγους σε διάστημα ενός έτους πριν την έρευνα, που ουσιαστικά δεν δείχνει έναν συνεπή και σταθερό προσανατολισμό στις υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Το ποσοστό αυτό, όπως είναι προφανές, ανεβαίνει όταν η

²¹⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/public-services-egovernment>

²²⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0743:FIN:EN:PDF>

αποτύπωση της κατάστασης αφορά άτομα που κάνουν χρήση διαδικτύου²²¹ (αν και ως χρήση νοείται η χρήση του διαδικτύου σε διάστημα ενός έτους).

Άτομα που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για διάδραση με τις δημόσιες αρχές

% του συνόλου των ατόμων ηλικίας από 16 έως 74

geo\time	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EU (28 countries)	35	37	41	41	44	41	47	46
Belgium	26	41	45	47	50	50	55	52
Bulgaria	10	11	24	25	27	23	21	18
Czech Republic	19	26	23	42	30	29	37	32
Denmark	49	73	78	81	83	85	84	88
Germany	44	48	50	50	51	49	53	53
Estonia	37	46	50	53	54	48	51	81
Ireland	34	37	37	44	49	45	51	50
Greece	13	14	16	27	34	36	45	46
Spain	31	34	38	38	44	44	49	49
France	48	47	57	57	61	60	64	63
Croatia	16	17	19	17	26	25	32	35
Italy	20	21	23	22	19	21	23	24
Cyprus	18	24	25	29	30	30	41	34
Latvia	20	30	40	41	47	35	54	52
Lithuania	22	22	24	29	36	34	41	44
Luxembourg	60	66	67	60	61	56	67	70
Hungary	28	30	34	38	42	37	49	42
Malta	25	34	37	37	41	32	40	42
Netherlands	61	61	64	62	67	79	75	75
Austria	51	49	51	51	53	54	59	57
Poland	22	25	28	28	32	23	27	27
Portugal	19	21	26	37	39	38	41	43
Romania	:	7	8	7	31	5	10	11
Slovenia	35	35	44	46	48	52	53	45
Slovakia	40	38	50	48	42	33	57	51
Finland	62	64	68	68	70	69	80	80
Sweden	59	65	68	74	78	78	81	73
United Kingdom	40	48	48	40	43	41	51	49

Source of Data: Eurostat

Last update: 16.06.2016

Date of extraction: 19 Jun 2016 10:29:26 CEST

Hyperlink to the table:

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tin00012>

General Disclaimer of the EC website: http://ec.europa.eu/geninfo/legal_notices_en.htm

²²¹ Βλ. επόμενο σχετικό κεφάλαιο

Ακολουθεί η παρουσίαση των κεντρικών πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

Σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας i2010: Επιτάχυνση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη προς όφελος όλων²²²

Το πρώτο σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση ξεκίνησε ως αναπόσπαστο μέρος της πρωτοβουλίας i2010 για την απασχόληση και την ανάπτυξη στην κοινωνία της πληροφορίας, προκειμένου να συμβάλει στους στόχους της στρατηγικής της Λισσαβόνας. Υπό το πρίσμα αυτό ουσιαστικά αποτυπώνει την πορεία που θα έπρεπε να ακολουθήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και «παρέχονται τα εστιακά σημεία για την κατάρτιση κοινοτικών προγραμμάτων, πρωτοβουλιών και τη χάραξη πολιτικής, από το 2006 έως το 2010, καθώς επίσης και πρακτικές κατευθύνσεις, με σχέδια πορείας και στρατηγική παρακολούθηση σε πεδία προτεραιότητας»²²³. Επικεντρώνεται σε πέντε μείζονες στόχους:

- Κανένας πολίτης δεν θα μείνει στο περιθώριο: προώθηση της κοινωνικής ένταξης μέσω της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ώστε, έως το 2010, όλοι οι πολίτες να επωφελοούνται από ασφαλείς καινοτόμες υπηρεσίες, με εύκολη πρόσβαση για όλους
- Απόδοση και αποτελεσματικότητα ώστε, έως το 2010, να έχει επιτευχθεί υψηλός βαθμός ικανοποίησης των χρηστών, διαφάνεια και λογοδοσία, περιορισμός της γραφειοκρατίας και βελτίωση της αποτελεσματικότητας
- Εφαρμογή νευραλγικών υπηρεσιών με μεγάλο αντίκτυπο για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις ώστε έως το 2010, το σύνολο των δημοσίων συμβάσεων να διατίθεται πλέον ηλεκτρονικά, έναντι του 50% που διατίθεται σήμερα, με συμφωνία συνεργασίας για περαιτέρω επιγραμματικές υπηρεσίες με μεγάλο αντίκτυπο όσον αφορά την εξυπηρέτηση των πολιτών
- Εφαρμογή καίριων καταλυτικών παραγόντων που θα επιτρέπουν στους πολίτες και τις επιχειρήσεις να επωφεληθούν από κατάλληλη, ασφαλή και διαλειτουργική πιστοποιημένη πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες από το 2010 και σε ευρωπαϊκή κλίμακα
- Ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών και ενδυνάμωση των δημοκρατικών διαδικασιών λήψης αποφάσεων - με την επίδειξη, έως το 2010, εργαλείων για αποτελεσματικό δημόσιο διάλογο και συμμετοχή σε δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Όπως αναφέρεται σε μια σύντομη αποτίμηση αυτού του πρώτου σχεδίου δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία επιχειρείται

²²² http://ec.europa.eu/information_society/activities/egovernment/library/index_en.htm, COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, i2010 eGovernment Action Plan: Accelerating eGovernment in Europe for the Benefit of All, COM(2006) 173 final, Brussels, 25.04.2006 (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52006DC0173&from=en>)

²²³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52006DC0173&from=en> σελ. 12

στην παρουσίαση του δεύτερου σχεδίου²²⁴, με την υλοποίηση του πρώτου σχεδίου, οι κυβερνήσεις σε όλα τα κράτη μέλη αντάλλαξαν βέλτιστη πρακτική και η εφαρμογή του είχε ως αποτέλεσμα πιλοτικά έργα μεγάλης κλίμακας που αναπτύσσουν συγκεκριμένες λύσεις για την εγκατάσταση διασυνοριακών υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Επιπλέον η διαδικτυακή κοινότητα επαγγελματιών στο πεδίο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, της κοινωνικής ένταξης και της υγείας²²⁵, που ιδρύθηκε το 2002, αποτέλεσε βήμα συζήτησης μεταξύ 80.000 συμμετεχόντων σχετικά με τη δυνατότητα παροχής καινοτόμων λύσεων στα πεδία δραστηριοποίησης τους. Πρόοδος σημειώθηκε επίσης στην επαναχρησιμοποίηση πληροφοριών του δημόσιου τομέα, καθώς και στην ανάπτυξη ηλεκτρονικής πλατφόρμας για τις δημόσιες συμβάσεις η οποία δίνει τη δυνατότητα σε εταιρείες από όλη την Ευρώπη να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε κυβερνήσεις εκτός της χώρας τους. Συγκροτούνται διευρωπαϊκά συστήματα ηλεκτρονικής ταυτοποίησης τα οποία θα επιτρέψουν στους πολίτες να έχουν ηλεκτρονική πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες ανά την Ευρώπη.

Το πρώτο σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση ακολούθησε το δεύτερο με ορίζοντα έως το 2015.

²²⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0743:FIN:EN:PDF>, σελ. 2

²²⁵ <http://www.epractice.eu/>. Η ePractice είναι μια κοινότητα στην πλατφόρμα Joinup που δημιουργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και προσφέρει υπηρεσίες για την κοινότητα των ασκούντων επάγγελμα στο πεδίο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (eGovernment) της ηλεκτρονικής ένταξης (eInclusion) και της ηλεκτρονικής υγείας (eHealth). Είναι μια διαδραστική πρωτοβουλία που παροτρύνει τους χρήστες της να συζητήσουν και να επιδράσουν στην ανοικτή διακυβέρνηση, στο σχεδιασμό πολιτικών και στον τρόπο που οι δημόσιες διοικήσεις λειτουργούν και παρέχουν υπηρεσίες.

Η Joinup είναι μια συνεργατική πλατφόρμα που δημιουργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Προγράμματος Διαλειτουργικές Λύσεις για τις Ευρωπαϊκές Δημόσιες Διοικήσεις (Interoperability Solutions for European Public Administrations – ISA). Προσφέρει διάφορες υπηρεσίες με στόχο να βοηθήσει τους επαγγελματίες της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης να μοιραστούν μεταξύ τους την εμπειρία τους. Επίσης τους υποστηρίζει στην εύρεση, επιλογή, επαναχρησιμοποίηση, ανάπτυξη και εφαρμογή διαλειτουργικών λύσεων. Η Joinup περιλαμβάνει επαγγελματίες από όλη την Ευρώπη στο πεδίο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και της διαλειτουργικότητας, ωστόσο μπορούν να συμμετάσχουν και επαγγελματίες με την ίδια κατεύθυνση από χώρες εκτός Ένωσης. Η Joinup προσφέρει σχετικό περιεχόμενο και εις βάθος ενημέρωση σε διάφορους τομείς ενδιαφέροντος περιλαμβανομένων μεταξύ άλλων:

- Διασυνοριακή και διατομεακή διάδραση μεταξύ δημοσίων διοικήσεων
- Πανευρωπαϊκές ηλεκτρονικές υπηρεσίες
- Νομικές πληροφορίες σχετικά με τη χρήση και την ανάπτυξη ελεύθερου (open-source) λογισμικού μέσα στις δημόσιες διοικήσεις
- Συνέπειες των ρυθμίσεων και δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διαλειτουργικότητα
- Πρόσβαση σε αποθετήριο επαναχρησιμοποιούμενων διαλειτουργικών λύσεων
- Μεθοδολογίες και πρακτικές για την ανάπτυξη διαλειτουργικών λύσεων
- Πανευρωπαϊκά projects στον τομέα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (https://joinup.ec.europa.eu/page/about_us).

Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2011-2015. Αξιοποίηση των ΤΠΕ για την προώθηση έξυπνης, αειφόρου και καινοτόμου διακυβέρνησης²²⁶

Το δεύτερο σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση ανακοινώνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Δεκέμβριο του 2010 κι έχει στόχο να πραγματώσει τους φιλόδοξους στόχους τους οποίους έθεσε η Ευρωπαϊκή Υπουργική Σύνοδος για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στο Malmö της Σουηδίας. Η Διακήρυξη του Malmö στις 18 Νοεμβρίου του 2009 θέτει το όραμα οι ευρωπαϊκές δημόσιες διοικήσεις μέχρι το 2015 «να αναγνωρίζονται ως ανοιχτές, ευέλικτες και συνεργάσιμες στις σχέσεις τους με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Θα χρησιμοποιούν την ηλεκτρονική διακυβέρνηση για να αυξήσουν την απόδοση και την αποτελεσματικότητά τους, καθώς και για τη σταθερή βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις διαφορετικές ανάγκες των χρηστών και να μεγιστοποιεί τη δημόσια αξία, υποστηρίζοντας τη μετάβαση της Ευρώπης σε μια πρωτοπόρα οικονομία της γνώσης»²²⁷. Υπό το πρίσμα αυτό τίθενται τέσσερις πολιτικές προτεραιότητες οι οποίες θα έπρεπε να επιτευχθούν έως το 2015 υπό όρους αύξησης της διακρατικής συνεργασίας στον τομέα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και οι οποίες ουσιαστικά υιοθετούνται στο *Σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2011-2015*:

- Ενδυνάμωση των πολιτών και των επιχειρήσεων
- Ενίσχυση της κινητικότητας στην ενιαία αγορά
- Διευκόλυνση της απόδοσης και της αποτελεσματικότητας
- Δημιουργία των απαραίτητων καταλυτικών παραγόντων και προϋποθέσεων για την πραγμάτωση των πολιτικών προτεραιοτήτων²²⁸

Το δεύτερο αυτό σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση θέτει τρεις στόχους οι οποίοι σχετίζονται με το ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη:

- Έως το 2015, μια σειρά βασικών διασυνοριακών υπηρεσιών θα είναι επιγραμμικά διαθέσιμες παρέχοντας στους επιχειρηματίες τη δυνατότητα να ιδρύουν και να διαχειρίζονται μια επιχείρηση οπουδήποτε στην Ευρώπη, ανεξάρτητα από την αρχική τους γεωγραφική θέση, και επιτρέποντας στους πολίτες να σπουδάζουν, να εργάζονται, να διαμένουν και να συνταξιοδοτούνται οπουδήποτε στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Έως το 2015, το 50% των πολιτών της ΕΕ θα έχουν χρησιμοποιήσει υπηρεσίες ηλε-διακυβέρνησης.
- Έως το 2015, το 80% των επιχειρήσεων να έχουν χρησιμοποιήσει την ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

²²⁶ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/european-egovernment-action-plan-2011-2015>, EUROPEAN COMMISSION, *The European eGovernment Action Plan 2011-2015. Harnessing ICT to promote smart, sustainable and innovative Government*, COM(2010) 743 final, Brussels, 15.12.2010 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0743:FIN:EN:PDF>).

²²⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/sites/digital-agenda/files/ministerial-declaration-on-egovernment-malmo.pdf>, σελ. 1.

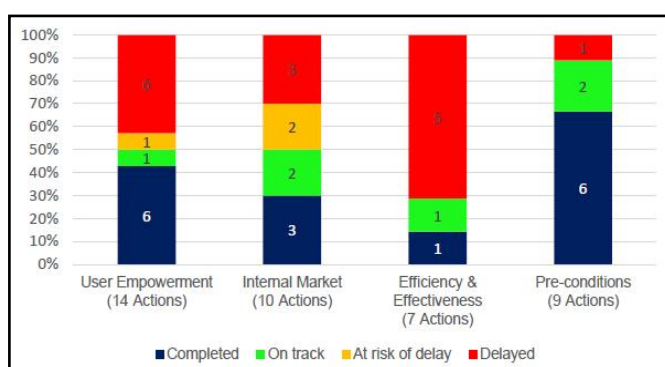
²²⁸ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/european-egovernment-action-plan-2011-2015>

Σύμφωνα με τους στόχους του σχεδίου, «προϋποθέσεις για τις υπηρεσίες της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης όπως η διαλειτουργικότητα, η ηλεκτρονική υπογραφή και η ηλεκτρονική ταυτοποίηση πρέπει να εγκαθιδρυθούν με την ανάπτυξη κοινών δράσεων σε διάφορα πεδία όπου οι ΤΠΕ μπορούν να βελτιώσουν την παροχή υπηρεσιών, όπως στις δημόσιες συμβάσεις, τη δικαιοσύνη, την υγεία, το περιβάλλον, την κινητικότητα και την κοινωνική ασφάλιση»²²⁹.

Για την πορεία της εφαρμογής του σχεδίου το οποίο αποδίδει κεντρικό ρόλο στις εθνικές κυβερνήσεις προβλέπεται αξιολόγηση. Η ενδιάμεση αξιολόγηση²³⁰ η οποία ολοκληρώθηκε το 2014 διεξήχθη σε τρία επίπεδα:

1. Αποτίμηση της προόδου που επετεύχθη από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη σε σχέση με τις προτεραιότητες και τις ενέργειες που θέτει το Σχέδιο Δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση (βασισμένη στα δεδομένα που συλλέγονται στον ιστότοπο αξιολόγησης του Σχεδίου Δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση²³¹)
2. Ανάλυση (μερική και προκαταρκτική) των συνεπειών του σχεδίου δράσης στην ανάπτυξη ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στα κράτη μέλη (βασισμένη σε μια σειρά επιλεγμένων περιπτώσεων)
3. Συστάσεις για μελλοντικές δράσεις εντός του χρονοδιαγράμματος του σχεδίου δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και πέρα από αυτό.

Ως προς το πρώτο επίπεδο, στο επόμενο γράφημα²³² παρουσιάζεται η αποτίμηση της εφαρμογής των συνολικά 40 Δράσεων που προβλέπει το Σχέδιο καταναμεμένων στα τέσσερα πεδία προτεραιοτήτων, δηλαδή στην ενδυνάμωση των χρηστών, στην εσωτερική αγορά, στην απόδοση και αποτελεσματικότητα και στις προϋποθέσεις.

Συνοπτικά η πρόοδος του Σχεδίου Δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2011-2015 βάσει προτεραιοτήτων

Όπως προκύπτει από τη μελέτη και παρουσιάζεται στο γράφημα, τα δύο πρώτα πεδία χρειάζονται περαιτέρω προσοχή καθώς και στις δύο περιπτώσεις οι δράσεις κινδυνεύουν να καθυστερήσουν ή έχουν ήδη καθυστερήσει. Το τρίτο πεδίο χρειάζεται τη μέγιστη προσοχή καθώς η πλειοψηφία των δράσεων έχει καθυστερήσει. Στο τέταρτο πεδίο παρατηρείται η καλύτερη απόδοση.

²²⁹ http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=10934, σελ. 14.

²³⁰ http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=10934.

²³¹ Ο ιστότοπος για την αξιολόγηση του Σχεδίου Δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση έχει τη διεύθυνση: <http://www.egovap-evaluation.eu/>.

²³² http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=10934, σελ. 2. Βλ. και <http://www.egovap-evaluation.eu/>.

Στο δεύτερο επίπεδο, στα αποτελέσματα της μελέτης αξιολόγησης επισημαίνεται μεταξύ άλλων ότι το σχέδιο δράσης είχε θετική επίδραση στην ανάπτυξη υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε ολόκληρη την Ένωση και στα κράτη μέλη, αν και η πρόοδος που σημειώθηκε διαφέρει σε κάποιες περιοχές συγκρινόμενη με άλλες. Το σχέδιο χαρακτηρίζεται ως ένα τέλειο εργαλείο κινητοποίησης προς την κατεύθυνση του συντονισμού των δράσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών μελών. Ωστόσο για να μπορέσει να αυξήσει την αποτελεσματικότητά του ένα τέτοιο σχέδιο -σημειώνεται στη μελέτη- θα πρέπει να είναι ενσωματωμένο σε έναν συνεχή κύκλο πολιτικής που περιλαμβάνει εμπειριστατικό και συνεργατικό σχεδιασμό από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη εκκινώντας από ένα κοινό όραμα που προσδιορίζει ξεκάθαρα τις προτεραιότητες για τις πολιτικές που επιλέγονται, περιλαμβάνει συνεκτικούς και μετρήσιμους συμφωνηθέντες στόχους, αποτελεσματική εφαρμογή και επιβλέποντα μηχανισμό και ένα σύστημα μόνιμης αξιολόγησης.

Στο τρίτο επίπεδο, στις τέσσερις υποδείξεις της μελέτης αξιολόγησης περιλαμβάνεται η βασική πρόταση για ένα κυλιόμενο σχέδιο με διετή κύκλο αναθεώρησης και προσαρμογής καθώς η πενταετία που έχει επιλεγεί ως διάστημα για τον προγραμματισμό του σχεδίου δράσης σε μια εποχή ραγδαίας εξέλιξης της τεχνολογίας μοιάζει πολύ μεγάλο διάστημα²³³.

Το 2016, ενόψει της υιοθέτησης του νέου σχεδίου δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, η τελική αξιολόγηση²³⁴ του σχεδίου το οποίο είχε εκπονηθεί για το διάστημα 2011-2015 συμπέρανε πως το συγκεκριμένο σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση απέδωσε ως προς τα προσδοκώμενα καθώς επετεύχθησαν οι περισσότεροι από τους στόχους. Υπογραμμίζεται το γεγονός ότι με το σχέδιο αυτό έγινε αντιληπτή η σημασία των κοινών ευρωπαϊκών στόχων για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Στα συμπεράσματα της αξιολόγησης επισημαίνεται επίσης ότι το σχέδιο δράσης λειτούργησε ως εργαλείο κινητοποίησης για την υιοθέτηση πολιτικών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης από τα κράτη μέλη και ότι η δυναμική τάση των πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από την εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης όπως και η αντίστοιχη εξοικονόμηση πόρων υπερσκελίζουν τα έξοδα εφαρμογής.

Πάντως, παρά την υπόδειξη για κυλιόμενο σχέδιο με διετή κύκλο αναθεώρησης και προσαρμογής, η Στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά της Ευρώπης²³⁵ η οποία παρουσιάζεται τον Μάιο του 2015 προβλέπει ένα νέο σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση για το διάστημα 2016-2020 το οποίο ετέθη σε δημόσια διαβούλευση που έκλεισε στις 22 Ιανουαρίου 2016²³⁶.

²³³ http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=10934, σελ. 56-60 και <https://ec.europa.eu/digital-single-market/news/mid-term-evaluation-e-government-action-plan-2011-2015-implementation-smart-2012-006020>.

²³⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/staff-working-document-executive-summary-implementation-and-evaluation-report-eu-egovernment>.

²³⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/>.

²³⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/have-your-say-public-consultation-next-egovernment-action-plan-2016-2020>.

Στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά της Ευρώπης (06.05.2015)²³⁷

Στόχος της ψηφιακής ενιαίας αγοράς είναι να δώσει ψηφιακές ευκαιρίες στα άτομα και τις επιχειρήσεις και να ενισχύσει τον ηγετικό ρόλο της Ευρώπης στην ψηφιακή οικονομία. Όπως επισημαίνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το 2015 η ευρωπαϊκή ψηφιακή αγορά απαρτίζεται κατά το 42% από εθνικές επιγραμμικές υπηρεσίες, κατά το 54% από επιγραμμικές υπηρεσίες που έχουν τη βάση τους στις Ηνωμένες Πολιτείες και μόλις το 4% είναι ευρωπαϊκές διασυνοριακές επιγραμμικές υπηρεσίες. Από την άλλη πλευρά εκτιμάται πως η ψηφιακή ενιαία αγορά μπορεί να αυξήσει κατά 415 δισεκατομμύρια ευρώ το ευρωπαϊκό ΑΕΠ, να δημιουργήσει εκατοντάδες χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας και μια κοινωνία της γνώσης, αλλά και να βοηθήσει τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους σε παγκόσμιο επίπεδο²³⁸. Υπο το πρίσμα αυτό η Επιτροπή ορίζει την ψηφιακή ενιαία αγορά ως «εκείνη στην οποία διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων και στην οποία τα άτομα και οι επιχειρήσεις μπορούν, ανεξαρτήτως της εθνικότητάς τους ή του τόπου κατοικίας τους, να έχουν αδιάλειπτη πρόσβαση και να ασκούν διαδικτυακές δραστηριότητες σε συνθήκες θεμιτού ανταγωνισμού και με υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»²³⁹. Η στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά περιλαμβάνει 16 πρωτοβουλίες²⁴⁰ και στηρίζεται σε τρεις πυλώνες:

- Στη βελτίωση της πρόσβασης για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις στα διαδικτυακά αγαθά και υπηρεσίες ανά την Ευρώπη
- Στη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την ανάπτυξη των ψηφιακών δικτύων και υπηρεσιών
- Στη μεγιστοποίηση του δυναμικού ανάπτυξης της ευρωπαϊκής ψηφιακής οικονομίας²⁴¹.

Οι πρωτοβουλίες περιλαμβάνονται στον παρακάτω Οδικό χάρτη για την ολοκλήρωση της Ψηφιακής Ενιαίας Αγοράς²⁴²

Δράσεις	Έτος
Καλύτερη πρόσβαση των καταναλωτών και των επιχειρήσεων σε ψηφιακά προϊόντα και υπηρεσίες	
Νομοθετικές προτάσεις για απλούς και αποτελεσματικούς κανόνες, όσον αφορά τις διασυνοριακές συμβάσεις, για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις	2015
Αναθεώρηση του κανονισμού σχετικά με τη συνεργασία για την προστασία των καταναλωτών	2016

²³⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/>.

²³⁸ https://ec.europa.eu/digital-single-market/sites/digital-agenda/files/digital_single_market_factsheet_final_20150504.pdf

²³⁹ A Digital Single Market Strategy for Europe - COM(2015) 192 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1447773803386&uri=CELEX%3A52015DC0192>

²⁴⁰ Βλ. σχηματικά τον οδικό χάρτη για την ολοκλήρωση της Ψηφιακής ενιαίας αγοράς στον οποίο περιλαμβάνονται οι σχετικές πρωτοβουλίες στο http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4919_el.htm

²⁴¹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4919_el.htm

²⁴² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1447773803386&uri=CELEX%3A52015DC0192>

Δράσεις	Έτος
Καλύτερη πρόσβαση των καταναλωτών και των επιχειρήσεων σε ψηφιακά προϊόντα και υπηρεσίες	
Μέτρα στον τομέα της παράδοσης δεμάτων	2016
Ευρείας εμβέλειας επανεξέταση με σκοπό την εκπόνηση νομοθετικών προτάσεων για την αντιμετώπιση των αδικαιολόγητων φραγμών γεωγραφικού χαρακτήρα	2015
Έρευνα στον τομέα του ανταγωνισμού όσον αφορά το ηλεκτρονικό εμπόριο, σχετικά με το διαδικτυακό εμπόριο αγαθών και την διαδικτυακή παροχή υπηρεσιών	2015
Νομοθετικές προτάσεις για τη μεταρρύθμιση του καθεστώτος για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας	2015
Αναθεώρηση της οδηγίας για τη δορυφορική και καλωδιακή μετάδοση	2015/2016
Νομοθετικές προτάσεις για τη μείωση του διοικητικού φόρτου για τις επιχειρήσεις ο οποίος προκύπτει από τα διαφορετικά καθεστάτα ΦΠΑ	2016
Δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την ανάπτυξη των ψηφιακών δικτύων και υπηρεσιών	
Νομοθετικές προτάσεις για τη μεταρρύθμιση των κανόνων για τις τηλεπικοινωνίες που ισχύουν σήμερα	2016
Αναθεώρηση της οδηγίας για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων	2016
Συνολική ανάλυση του ρόλου των πλατφορμών στην αγορά, συμπεριλαμβανομένου του παράνομου περιεχομένου στο Διαδίκτυο	2015
Επανεξέταση της οδηγίας για την ηλεκτρονική προστασία της ιδιωτικής ζωής	2016
Σύσταση συμβατικής σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο	2016
Μεγιστοποίηση του δυναμικού ανάπτυξης της ψηφιακής οικονομίας	
Πρωτοβουλίες σχετικά με την κυριότητα των δεδομένων, την ελεύθερη ροή δεδομένων (π.χ. μεταξύ παρόχων υπηρεσιών νέφους) και το Ευρωπαϊκό Νέφος	2016
Θέσπιση σχεδίου προτεραιοτήτων για τα πρότυπα στον τομέα των ΤΠΕ και επέκταση του ευρωπαϊκού πλαισίου διαλειτουργικότητας για τις δημόσιες υπηρεσίες	2015
Νέο σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, συμπεριλαμβανομένης πρωτοβουλίας για την αρχή “Μόνον άπαξ” και πρωτοβουλίας για την υποχρεωτική διασύνδεση των μητρώων επιχειρήσεων	2016

Στον πυλώνα της “Μεγιστοποίησης του δυναμικού ανάπτυξης της ψηφιακής οικονομίας” υπάγεται το νέο σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση για το 2016-2020 που προβλέπει μια σειρά αρχικών δράσεων όπως i) τη διασύνδεση των μητρώων επιχειρήσεων έως το 2017 ii) την εφαρμογή από το 2016 της αρχής “Μόνον άπαξ” (που σημαίνει ότι οι πολίτες και οι επιχειρήσεις θα καταχωρούν μόνον άπαξ στη δημόσια διοίκηση στην ΕΕ iii) επέκταση και ολοκλήρωση των ευρωπαϊκών και εθνικών διαδικτυακών πυλών προς την κατεύθυνση μιας “Ενιαίας Ψηφιακής πύλης” προκειμένου να δημιουργηθεί ένα φιλικό προς τον χρήστη σύστημα πληροφόρησης για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις και iv) την επιτάχυνση της μετάβασης των κρατών μελών σε καθεστώς πλήρους εφαρμογής των ηλεκτρονικών προμηθειών και διαλειτουργικών ηλεκτρονικών υπογραφών²⁴³.

²⁴³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/news/mid-term-evaluation-e-government-action-plan-2011-2015-implementation-smart-2012-006020>.

Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2016-2020. Επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού της διακυβέρνησης²⁴⁴

Στις 19 Απριλίου του 2016, μετά την ολοκλήρωση της σχετικής δημόσιας διαβούλευσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοινώνει το τρίτο σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση με ορίζοντα ολοκλήρωσης έως το 2020²⁴⁵.

Στόχος του η επίτευξη της ψηφιακής ενιαίας αγοράς με την άρση των υφιστάμενων ψηφιακών φραγμών και την πρόληψη του περαιτέρω κατακερματισμού που προκύπτει στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού των δημοσίων διοικήσεων.

Το σχέδιο δράσης στηρίζει το συντονισμό και τη συνεργασία σε πανενωσιακό επίπεδο. Μέσω της ομαδικής προσπάθειας των κρατών μελών και της Επιτροπής - σύμφωνα με το σχέδιο- θα επιταχυνθεί η διάθεση και βελτίωση υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης με αποτέλεσμα ταχύτερες, φθηνότερες και περισσότερο προς τον χρήστη προσανατολισμένες ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες.

Για την υλοποίηση των στόχων του το σχέδιο δράσης έχει τρεις προτεραιότητες πολιτικών:

- Εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης με τη χρήση βασικών ψηφιακών καταλυτικών παραγόντων [π.χ. με τη δημιουργία τεχνικών δομοστοιχείων (technical building blocks) όπως οι υποδομές ψηφιακών υπηρεσιών (Digital Service Infrastructures-DSIs)²⁴⁶ στο πλαίσιο της Διευκόλυνσης “Συνδέοντας την Ευρώπη” (Connecting Europe Facility-CEF)²⁴⁷ που περιλαμβάνουν την ηλεκτρονική ταυτοποίηση, την ηλεκτρονική υπογραφή, την ηλεκτρονική τιμολόγηση και την αυτοματοποιημένη μετάφραση]
- Διευκόλυνση της κινητικότητας πολιτών και επιχειρήσεων με τη διασυννοριακή διαλειτουργικότητα
- Διευκόλυνση της ψηφιακής διάδρασης ανάμεσα στη διοίκηση και τους πολίτες/επιχειρήσεις προκειμένου να παρέχονται υψηλής ποιότητας δημόσιες υπηρεσίες.

Οι βασικές αρχές του νέου Σχεδίου Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση είναι:

- Ψηφιακή από προεπιλογή: η δημόσια διοίκηση θα πρέπει να παρέχουν υπηρεσίες ψηφιακά ως προτιμώμενη επιλογή

²⁴⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/communication-eu-egovernment-action-plan-2016-2020-accelerating-digital-transformation> και <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2016-2020>

²⁴⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1466920979187&uri=CELEX:52016DC0179>

²⁴⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/connecting-europe-facility-cef-digital-service-infrastructures>

²⁴⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/connecting-europe-facility>. Για τον κανονισμό θέσπισης της Διευκόλυνσης “Συνδέοντας την Ευρώπη” (CEF) βλ. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ%3AL%3A2013%3A348%3A0129%3A0171%3AEN%3APDF>

- Αρχή της μοναδικής φοράς: η δημόσια διοίκηση θα πρέπει να διασφαλίζει ότι οι πολίτες και οι επιχειρήσεις θα παρέχουν την ίδια πληροφορία προς τη διοίκηση μόνο μια φορά
- Συμπερίληψη και προσβασιμότητα: η δημόσια διοίκηση θα πρέπει να σχεδιάζει τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες “συμπεριληπτικές από προεπιλογή” και να καλύπτουν διαφορετικές ανάγκες όπως των γηραιότερων ή των ανθρώπων με αναπηρίες.
- “Ανοικτότητα” και διαφάνεια: οι δημόσιες υπηρεσίες θα πρέπει να μοιράζονται πληροφορίες και δεδομένα μεταξύ τους και να παρέχουν τη δυνατότητα στους πολίτες και τις επιχειρήσεις να έχουν πρόσβαση για να ελέγχουν και να διορθώνουν τα δικά τους δεδομένα, να παρακολουθούν τις διοικητικές διαδικασίες που τους αφορούν, να εμπλέξουν και να κάνουν άνοιγμα προς τους ενδιαφερόμενους (όπως επιχειρήσεις, ερευνητές και μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς) προκειμένου να συμμετάσχουν στο σχεδιασμό και την παροχή των υπηρεσιών
- Διασυνοριακή από προεπιλογή: η δημόσια διοίκηση θα πρέπει να καταστήσει τις σχετικές δημόσιες υπηρεσίες διαθέσιμες διασυνοριακά και να αποτρέψει περαιτέρω διάσπαση, με στόχο τη διευκόλυνση της κινητικότητας στο πλαίσιο της Ενιαίας Αγοράς.
- Διαλειτουργικότητα από προεπιλογή: η δημόσια διοίκηση θα πρέπει να είναι σχεδιασμένη έτσι ώστε να λειτουργεί απρόσκοπτα ανά την Ενιαία Αγορά (αλλά και ανά τις εθνικές υπηρεσίες), ανά των εγκαταστάσεων των διαφόρων οργανισμών και να στηρίζεται στην ελεύθερη διακίνηση δεδομένων και ψηφιακών υπηρεσιών στην ΕΕ
- Αξιοπιστία και ασφάλεια: όλες οι πρωτοβουλίες θα πρέπει να κινούνται πέρα από την απλή συμμόρφωση με τα νομικά πλούσια για την προστασία των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικότητας και της ασφάλειας των τεχνολογιών πληροφορίας με την ενσωμάτωση αυτών των στοιχείων στη φάση του σχεδιασμού. Αυτές είναι σημαντικές προϋποθέσεις για την αύξηση της εμπιστοσύνης στις ψηφιακές υπηρεσίες

Το σχέδιο δράσης έχει ήδη προγραμματισμένες 20 δράσεις, ωστόσο προβλέπει τη συν-δημιουργία από τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση νέων δράσεων που θα ξεκινήσουν αργότερα. Η συνεργατική αυτή διαδικασία διευκολύνεται μέσω της πλατφόρμας eGovernment4EU²⁴⁸.

Το σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2016-2020, οι πυλώνες του και οι στόχοι του παρουσιάζονται στο παρακάτω σχήμα:

²⁴⁸ <https://ec.europa.eu/futurium/en/egovernment4eu>. Βλ. και <https://opengov.ellak.gr/2016/08/09/egovernment4eu-mia-platforma-gia-to-schedio-drasis-ilektronikis-diakivernisis-2016-2020-tis-e-e/>.

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2016-2020>

Ανοικτή Διακυβέρνηση (Open Government)²⁴⁹

Η προσέγγιση της ανοικτής διακυβέρνησης θεωρείται ότι μπορεί να συμβάλει στους στόχους του Σχεδίου Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση που φιλοδοξεί να καταστήσει μέχρι το 2020 «τις δημόσιες διοικήσεις και δημόσιους οργανισμούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανοικτούς, αποτελεσματικούς και χωρίς αποκλεισμούς, παρέχοντας χωρίς σύνορα, εξατομικευμένες, φιλικές προς τον χρήστη, διατερματικής σύνδεσης ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες σε όλους τους πολίτες και όλες τις επιχειρήσεις. Η προσέγγιση της ανοικτής διακυβέρνησης μπορεί να διευκολύνει αυτή τη μεταμόρφωση»²⁵⁰. Περιλαμβάνει το άνοιγμα των δημοσίων δεδομένων, την αύξηση της ανταλλαγής πληροφορίας και γνώσης, τη διαφάνεια και τη συνεργασία για το σχεδιασμό, την παραγωγή και την παροχή δημοσίων υπηρεσιών.

Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για το υπολογιστικό νέφος (European Cloud Initiative)²⁵¹

Στις 19 Απριλίου 2016 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε την ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για το υπολογιστικό νέφος²⁵². Στόχος της η ενίσχυση της θέσης της Ευρώπης στην καινοτομία που στηρίζεται στα δεδομένα, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της συνοχής της και τελικώς η συνδρομή της στη δημιουργία μιας ψηφιακής ενιαίας αγοράς στην Ευρώπη. Στον πυρήνα της είναι «η διαμόρφωση αξιόπιστου, ανοικτού περιβάλλοντος για την επιστημονική κοινότητα,

²⁴⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/open-government>

²⁵⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/open-government> και https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment_Factsheet_European_Union_June_2016_v_7_04.pdf

²⁵¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/communication-european-cloud-initiative-building-competitive-data-and-knowledge-economy-europe>

²⁵² EUROPEAN COMMISSION, *European Cloud Initiative - Building a competitive data and knowledge economy in Europe*, COM(2016) 178 final, Brussels, 19.4.2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/DOC/?uri=CELEX:52016DC0178&from=en>

το οποίο θα παρέχει δυνατότητα αποθήκευσης, κοινοχρησίας και περαιτέρω χρήσης επιστημονικών δεδομένων και αποτελεσμάτων, το λεγόμενο ευρωπαϊκό ανοικτό επιστημονικό νέφος (European Open Science Cloud)²⁵³. Θα παράσχει πρόσβαση σε παγκόσμιου κύρους υποδομές δεδομένων και υπηρεσίες υπολογιστικού νέφους στην επιστημονική κοινότητα, τη βιομηχανία και τις δημόσιες αρχές στην Ευρώπη.

²⁵³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για το υπολογιστικό νέφος - Ανάπτυξη μιας ανταγωνιστικής οικονομίας δεδομένων και γνώσης στην Ευρώπη*, COM(2016) 178 final, Βρυξέλλες, 19.4.2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/DOC/?uri=CELEX:52016DC0178&from=en>.

Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην ΕΕ με αριθμούς (Eurostat) – Παρουσίαση και της Ελλάδας – Συγκριτικά στοιχεία²⁵⁴

Όπως ήδη έχει επισημανθεί οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης στοχεύουν στη βελτίωση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης τόσο από την άποψη της παροχής υπηρεσιών, όσο και από την άποψη της συμμετοχής των πολιτών. Η Eurostat για την αποτύπωση του πεδίου που αφορά στη συμμετοχή, δηλαδή για την καταγραφή των ατόμων που χρησιμοποιούν υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, χρησιμοποιεί ως κριτήριο για την μέτρηση άτομα που χρησιμοποίησαν τουλάχιστον μια φορά τις εξής υπηρεσίες: αναζήτησαν πληροφορίες σε ιστοτόπους δημοσίων υπηρεσιών, κατέβασαν προς συμπλήρωση επίσημα έγγραφα, υπέβαλαν συμπληρωμένα έγγραφα. Σε προηγούμενο κεφάλαιο παρουσιάστηκε η πορεία του ποσοστού των πολιτών που χρησιμοποίησαν το διαδίκτυο για διάδραση με τις δημόσιες αρχές. Εδώ παρουσιάζονται η διάδραση με δημόσιες υπηρεσίες ατόμων που χρησιμοποίησαν το διαδίκτυο στο διάστημα ενός χρόνου και τα επιμέρους συνθετικά στοιχεία της χρήσης του διαδικτύου για διάδραση με τις δημόσιες αρχές: αναζήτηση πληροφοριών σε ιστοτόπους δημοσίων υπηρεσιών, “κατέβασμα” προς συμπλήρωση επισήμων εγγράφων, υποβολή συμπληρωμένων εγγράφων²⁵⁵.

Χρήση του διαδικτύου για διάδραση με δημόσιες υπηρεσίες (τελευταίοι 12 μήνες)

Ποσοστό ατόμων που χρησιμοποίησαν το διαδίκτυο στο διάστημα του τελευταίου έτους

GEO/TIME	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
European Union (28 countries)	54	55	58	56	58	54	59	57
Austria	70	67	68	64	65	66	71	67
Belgium	37	53	57	57	61	60	64	61
Bulgaria	25	25	52	50	48	40	35	30
Croatia	35	34	34	29	41	36	46	49
Cyprus	42	49	48	51	49	46	59	47
Czech Republic	30	41	33	58	41	39	46	39
Denmark	58	84	88	89	89	89	88	91
Estonia	53	65	67	69	69	60	59	91
Finland	75	77	78	76	77	75	86	86
France	68	65	74	71	74	72	74	72
Germany	57	61	61	60	61	57	60	60
Greece	31	32	35	50	61	58	70	68
Hungary	47	50	53	54	59	50	63	56
Ireland	52	55	53	57	62	56	63	61
Italy	44	43	42	39	33	34	36	35
Latvia	32	44	58	58	64	46	70	65
Lithuania	41	36	39	46	53	49	57	60

²⁵⁴ Εν συντομία, αλλά απολύτως περιεκτικά, τα στοιχεία για την ΕΕ σε σχέση με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση παρουσιάζονται στο European Commission, *eGovernment in the European Union*, European Union 2015,

<http://ec.europa.eu/isa/documents/publications/egoveuropeanunionmay2015.pdf>. Επιπλέον στοιχεία για την ΕΕ και τις επιμέρους χώρες βλ. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/egovernment-eu-countries-state-play>

²⁵⁵ <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Luxembourg	73	76	74	66	67	59	70	72
Malta	51	57	59	54	58	45	54	54
Netherlands	69	68	70	68	71	83	80	79
Poland	41	42	45	42	48	35	39	38
Portugal	42	44	49	63	61	58	62	62
Romania	:	19	21	16	62	9	17	17
Slovakia	55	50	64	62	53	40	69	63
Slovenia	60	55	63	66	69	70	72	60
Spain	53	55	58	56	61	59	63	62
Sweden	66	71	74	78	83	82	87	79
United Kingdom	51	57	57	46	49	45	56	53

Αναζήτηση πληροφορίας από ιστοτόπους δημοσίων υπηρεσιών (τελευταίοι 12 μήνες) Ποσοστό ατόμων (σύνολο)								
GEO/TIME	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
European Union (28 countries)	33	35	37	35	39	37	41	40
Austria	48	45	45	44	47	48	54	51
Belgium	24	36	40	39	42	41	44	42
Bulgaria	8	9	20	20	25	21	20	16
Croatia	12	14	14	12	20	17	25	32
Cyprus	17	24	24	28	29	29	41	31
Czech Republic	18	25	21	27	27	28	36	31
Denmark	47	71	76	78	80	83	81	86
Estonia	37	45	49	48	51	45	48	71
Finland	56	58	61	58	61	61	76	74
France	47	45	48	45	52	47	:	44
Germany	43	47	49	49	50	49	52	52
Greece	11	13	13	22	29	32	38	42
Hungary	26	28	33	36	41	35	48	39
Ireland	28	32	32	36	43	39	44	41
Italy	18	19	21	21	17	18	20	20
Latvia	19	29	39	41	46	34	53	52
Lithuania	21	21	21	26	34	33	40	42
Luxembourg	53	55	57	39	56	36	44	47
Malta	23	32	35	28	36	27	38	38
Netherlands	56	58	61	58	62	75	62	71
Poland	20	22	25	21	25	17	20	19
Portugal	16	19	24	33	37	35	38	40
Romania	:	6	8	7	27	4	9	9
Slovakia	35	33	48	41	39	33	52	44
Slovenia	33	34	44	43	46	49	52	41
Spain	30	33	37	36	42	41	46	45
Sweden	53	57	64	70	74	74	79	69
United Kingdom	32	40	39	28	33	33	40	37

Αναζήτηση πληροφορίας από ιστοτόπους δημοσίων υπηρεσιών (τελευταίοι 12 μήνες) Ποσοστό ατόμων που χρησιμοποίησαν το διαδίκτυο στο διάστημα του τελευταίου έτους								
GEO/TIME	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
European Union (28 countries)	50	51	52	48	52	48	51	49
Austria	66	62	60	55	58	59	65	60
Belgium	34	47	51	47	52	50	51	49
Bulgaria	20	21	44	40	45	37	33	27
Croatia	28	28	25	21	32	26	36	45
Cyprus	40	47	46	48	48	44	58	43
Czech Republic	28	39	30	37	36	36	44	37
Denmark	55	82	86	86	86	87	84	89
Estonia	52	63	65	62	65	55	56	79
Finland	67	69	70	65	67	67	81	80
France	66	61	63	56	63	56	:	51
Germany	56	60	59	59	60	57	59	59
Greece	26	29	28	42	51	52	59	62
Hungary	43	47	51	52	57	47	62	51
Ireland	43	48	46	47	55	48	54	50
Italy	41	39	39	36	29	29	31	30
Latvia	30	44	58	57	62	45	69	65
Lithuania	38	36	34	41	50	48	55	58
Luxembourg	64	64	63	43	61	38	46	48
Malta	45	55	55	41	51	39	51	49
Netherlands	65	64	67	62	66	80	66	75
Poland	37	38	41	32	38	27	30	27
Portugal	37	39	44	57	58	54	57	57
Romania	:	17	19	15	54	8	16	15
Slovakia	49	44	61	53	49	40	62	54
Slovenia	57	52	63	61	66	67	70	55
Spain	52	53	56	53	58	56	60	57
Sweden	59	62	70	74	79	78	84	76
United Kingdom	41	48	46	32	37	37	43	40

Κατέβασμα επίσημων εγγράφων προς συμπλήρωση (τελευταίοι 12 μήνες) Ποσοστό ατόμων (σύνολο)								
GEO/TIME	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
European Union (28 countries)	23	24	26	25	27	25	29	28
Austria	35	31	33	38	34	37	37	34
Belgium	14	21	25	24	26	26	28	27
Bulgaria	6	7	11	9	13	13	13	13
Croatia	9	12	13	11	16	18	20	25
Cyprus	12	18	19	21	24	20	29	23
Czech Republic	9	12	10	18	15	12	17	14
Denmark	35	47	51	52	53	50	49	52

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Estonia	27	35	39	32	31	30	25	39
Finland	43	45	49	53	55	51	60	63
France	37	33	40	34	37	31	:	35
Germany	28	33	34	30	31	30	32	32
Greece	5	7	7	15	17	19	21	24
Hungary	20	21	24	25	27	24	31	27
Ireland	27	28	29	36	39	34	39	37
Italy	14	15	15	15	13	15	16	17
Latvia	11	14	17	20	19	14	19	31
Lithuania	16	16	17	23	27	25	31	28
Luxembourg	43	51	50	50	43	47	58	60
Malta	16	24	28	27	29	23	31	33
Netherlands	40	44	44	47	49	53	54	47
Poland	14	16	19	14	15	16	17	17
Portugal	13	15	16	20	23	21	25	24
Romania	:	4	5	5	7	3	5	5
Slovakia	26	28	35	19	25	20	30	24
Slovenia	21	23	29	33	35	37	38	28
Spain	19	20	24	24	28	29	34	34
Sweden	37	42	43	44	48	48	52	42
United Kingdom	20	28	26	22	27	22	31	27

Κατέβασμα επίσημων εγγράφων προς συμπλήρωση (τελευταίοι 12 μήνες) Ποσοστό ατόμων που χρησιμοποίησαν το διαδίκτυο στο διάστημα του τελευταίου έτους								
GEO/TIME	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
European Union (28 countries)	35	36	37	34	35	33	37	34
Austria	49	42	44	47	42	46	44	40
Belgium	19	28	32	29	32	31	33	32
Bulgaria	15	16	25	18	24	23	23	21
Croatia	20	23	22	19	25	26	28	35
Cyprus	28	37	36	37	38	30	41	32
Czech Republic	14	19	15	25	20	16	20	17
Denmark	41	54	57	57	57	53	51	54
Estonia	39	49	52	41	39	37	29	44
Finland	52	53	56	59	61	55	65	68
France	52	46	52	43	45	37	:	40
Germany	36	41	42	36	37	35	37	37
Greece	13	16	16	28	31	31	33	36
Hungary	33	35	38	36	38	33	40	36
Ireland	41	42	42	47	50	42	47	46
Italy	32	30	29	26	23	25	26	25
Latvia	18	20	25	28	26	19	24	39
Lithuania	28	26	28	36	40	37	42	39
Luxembourg	52	58	55	56	47	50	61	61
Malta	32	41	45	38	41	33	42	42

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Netherlands	45	49	48	51	52	57	57	50
Poland	26	27	30	22	23	24	24	24
Portugal	29	31	31	35	36	33	37	35
Romania	:	12	13	11	15	5	8	9
Slovakia	36	38	44	24	32	24	36	30
Slovenia	36	36	42	48	51	51	52	37
Spain	32	32	36	35	40	40	44	43
Sweden	42	47	46	47	52	50	56	46
United Kingdom	26	33	31	26	30	24	34	29

Υποβολή συμπληρωμένων εγγράφων (τελευταίοι 12 μήνες) Ποσοστό ατόμων (σύνολο)								
GEO/TIME	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
European Union (28 countries)	17	18	21	20	22	21	26	26
Austria	21	19	20	24	26	28	30	31
Belgium	12	17	22	26	29	32	36	34
Bulgaria	4	5	8	10	11	8	7	9
Croatia	5	8	7	6	9	10	13	15
Cyprus	8	12	13	13	15	10	19	17
Czech Republic	5	6	6	33	13	7	11	10
Denmark	35	44	59	64	69	66	66	69
Estonia	27	35	38	36	33	30	32	71
Finland	27	33	39	40	45	45	56	59
France	32	31	40	36	40	32	:	42
Germany	18	21	23	15	15	14	16	17
Greece	5	6	7	13	18	20	24	25
Hungary	13	14	17	18	20	18	24	24
Ireland	24	26	27	34	38	36	46	46
Italy	7	7	7	8	8	10	11	12
Latvia	10	11	14	22	17	13	19	29
Lithuania	15	15	17	24	29	28	31	31
Luxembourg	24	23	23	25	25	25	35	35
Malta	9	16	15	16	17	13	20	22
Netherlands	40	41	43	48	50	57	57	53
Poland	7	8	10	9	11	11	15	16
Portugal	14	17	19	28	27	27	29	28
Romania	:	3	4	3	4	2	3	5
Slovakia	16	20	20	11	17	16	17	13
Slovenia	9	11	12	14	15	21	21	18
Spain	12	11	16	17	22	24	29	30
Sweden	31	36	37	42	45	46	50	45
United Kingdom	16	23	23	23	26	22	34	32

Υποβολή συμπληρωμένων εγγράφων (τελευταίοι 12 μήνες) Ποσοστό ατόμων που χρησιμοποίησαν το διαδίκτυο στο διάστημα του τελευταίου έτους								
GEO/TIME	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
European Union (28 countries)	25	27	29	28	29	27	33	32
Austria	29	26	27	31	32	34	36	37
Belgium	17	22	28	31	35	38	42	39
Bulgaria	10	12	18	20	21	15	13	15
Croatia	11	16	12	10	14	15	18	21
Cyprus	18	23	24	23	24	15	28	24
Czech Republic	7	10	8	45	18	9	14	12
Denmark	41	50	67	70	75	69	69	71
Estonia	39	49	51	47	42	37	38	80
Finland	33	40	45	45	49	49	60	63
France	46	42	51	45	48	38	:	48
Germany	24	27	28	19	18	17	18	19
Greece	12	13	14	24	32	32	38	37
Hungary	21	22	27	25	28	24	31	32
Ireland	37	38	39	45	48	45	56	56
Italy	16	14	14	13	14	17	18	18
Latvia	15	17	21	30	22	17	25	36
Lithuania	28	26	28	37	43	40	43	42
Luxembourg	29	27	25	28	27	27	37	36
Malta	19	27	24	23	25	18	27	28
Netherlands	45	46	47	52	54	60	61	56
Poland	12	13	16	14	16	17	21	22
Portugal	31	35	36	48	43	42	43	41
Romania	:	9	10	8	8	3	6	8
Slovakia	22	26	26	14	21	19	20	16
Slovenia	15	17	17	20	22	28	29	24
Spain	20	18	25	25	31	32	37	38
Sweden	35	40	40	44	48	48	54	49
United Kingdom	20	28	27	27	29	24	37	34

Last update 01.07.16

Extracted on 14.10.16

Source of data **Eurostat**

Άλλες διεθνείς στρατηγικές και αποτιμήσεις για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση - ΟΗΕ

Ο ΟΗΕ έχει εντάξει στην προσπάθεια επίτευξης των στόχων του τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας και μάλιστα σε κεντρική θέση. Το “Θεματολόγιο του 2030 για την Αειφόρο Ανάπτυξη” (“2030 Agenda for Sustainable Development”) το οποίο υιοθετήθηκε από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών το 2015, αναγνωρίζει τον πρωτεύοντα ρόλο των ΤΠΕ και της παγκόσμιας διασύνδεσης (global interconnectedness) στην επιτάχυνση της προόδου του ανθρώπου και στην ανάπτυξη κοινωνιών της γνώσης. Ιδιαίτερα η ηλεκτρονική διακυβέρνηση αναγνωρίζεται ως το μέσο για την πρόοδο και τον μετασχηματισμό του δημοσίου τομέα. Ο αναπληρωτής γενικός γραμματέας του Οργανισμού για οικονομικά και κοινωνικά θέματα Wu Hongbo, υπογραμμίζει την ανάγκη να υιοθετηθεί και εφαρμοστεί το Θεματολόγιο σε εθνικό επίπεδο, διαδικασία η οποία προϋποθέτει, σύμφωνα με τον αξιωματούχο του ΟΗΕ, τη χρήση των σημαντικών, -όπως ο ίδιος τα χαρακτηρίζει- εργαλείων που αποτελούν οι ΤΠΕ και η ηλεκτρονική διακυβέρνηση²⁵⁶.

Υπό το πρίσμα αυτό ο Τομέας του ΟΗΕ για τη Δημόσια Διοίκηση και τη Διαχείριση της Ανάπτυξης (Division for Public Administration and Development Management - DPADM), μέρος του Τμήματος Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Department of Economic and Social Affairs - DESA), «υποστηρίζει την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για την υπεύθυνη, επαρκή, αποτελεσματική και δίκαιη παροχή δημοσίων υπηρεσιών σε όλους τους πολίτες γι την οικοδόμηση δημόσιας εμπιστοσύνης και την εξασφάλιση διαφάνειας, συμμετοχής και συνεργασίας στη διαδικασία της ανάπτυξης»²⁵⁷. Είναι χαρακτηριστικοί οι τίτλοι της έρευνας που διεξάγει από το 2001, περίπου ανά διετία, ο οργανισμός για την υφιστάμενη κατάσταση στις 193 χώρες μέλη του και οι οποίοι αντιστοιχούν στο κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον της εποχής και ακολουθούν την εξέλιξη της τεχνολογίας.

“Συγκριτική αξιολόγηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης: μια παγκόσμια προοπτική. Αξιολογώντας την πρόοδο των χωρών μελών των Ηνωμένων Εθνών”

Το 2001 ουσιαστικά γίνεται η “χαρτογράφηση” του πεδίου εφαρμογής των ΤΠΕ για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στις 190 τότε χώρες μέλη του ΟΗΕ²⁵⁸. Η έρευνα φέρει τον τίτλο “Συγκριτική αξιολόγηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης: μια παγκόσμια προοπτική. Αξιολογώντας την πρόοδο των χωρών μελών των Ηνωμένων Εθνών” (“Benchmarking E-government: A Global Perspective. Assessing the Progress of the UN Member States”). Κεντρική ιδέα της είναι η «διευκόλυνση της πρόσβασης στην πληροφορία για τη βελτίωση της συμμετοχής των πολιτών μέσω της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης»²⁵⁹. Στην πρώτη αυτή μεγάλη έρευνα του ΟΗΕ αποσαφηνίζεται πως «η ηλεκτρονική διακυβέρνηση (e-government) οριζόμενη υπό ευρεία έννοια, δυνητικά μπορεί να περιλαμβάνει όλες τις πλατφόρμες και

²⁵⁶ <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>, σελ. iii

²⁵⁷ <https://publicadministration.un.org/en/ict4d>

²⁵⁸ Οι χώρες που δεν περιλαμβάνονται είναι Ανατολικό Τιμόρ (ένταξη 2002), Ελβετία (2002), Μαυροβούνιο (2006).

²⁵⁹ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/English.pdf>, σελ. 2.

εφαρμογές των ΤΠΕ που χρησιμοποιούνται από τον δημόσιο τομέα. Ωστόσο για το σκοπό της έρευνας η ηλεκτρονική διακυβέρνηση ορίζεται ως η χρήση του διαδικτύου και του παγκόσμιου ιστού προκειμένου να παρέχονται στους πολίτες κυβερνητικές πληροφορίες και υπηρεσίες»²⁶⁰. Επίσης καθίσταται σαφές πως πρωταρχικός στόχος για όλες τις πρωτοβουλίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι η παροχή στον πολίτη ενός αποτελεσματικού εναλλακτικού μέσου για διάδραση με τους παρόχους υπηρεσιών δημοσίου τομέα, αφού οι υπηρεσίες είναι το δημόσιο πρόσωπο της κυβέρνησης. Ο στόχος αυτός «επιτυγχάνεται με τη βελτίωση της ροής πληροφορίας εξωτερικά και εσωτερικά. Η πληροφορία είναι το πλέον θεμελιώδες “output” και συνεπώς ο μετασχηματισμός των υπουργείων, των τμημάτων, των υπηρεσιών, των μονάδων και του προσωπικού ώστε να είναι “ηλεκτρονικά έτοιμοι” (“e-ready”) είναι μια διαδικασία εντατική και προκλητική»²⁶¹.

Η έρευνα εισάγει τον Δείκτη Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (*E-government Index*) ένα εργαλείο εξαιρετικά χρήσιμο για τη χάραξη πολιτικών και ετήσια συγκριτική ανάλυση και αξιολόγηση (στη συγκεκριμένη έρευνα αφορά σε 144 χώρες). Ο Δείκτης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης συγκροτείται με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να αποτελέσει μέτρο του βαθμού ανάπτυξης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης μιας χώρας και συμπεριλαμβάνει την επίσημη επιγραμμική παρουσία της, δηλαδή την καταγραφή και αξιολόγηση των επίσημων κυβερνητικών ιστοτόπων, αξιολογεί την τηλεπικοινωνιακή της υποδομή και αποτιμά τη δυνατότητα ανθρώπινης ανάπτυξης²⁶². Τα στάδια ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που υιοθετεί η έρευνα είναι πέντε²⁶³:

5 Στάδια Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	
Αναδύομενη (emerging)	Εγκαθίδρυση κυβερνητικής διαδικτυακής παρουσίας με τη δημιουργία λίγων επίσημων ιστοτόπων. Η πληροφορία είναι περιορισμένη, βασική και στατική.
Εμπλουτισμένη (enhanced)	Βελτίωση των κυβερνητικών ιστοτόπων. Πληροφορίες και περιεχόμενο ανανεώνονται με μεγαλύτερη συχνότητα. Έχει πιο δυναμικό χαρακτήρα.
Διαδραστική (interactive)	Οι χρήστες μπορούν να “κατεβάσουν” φόρμες προς συμπλήρωση, να στείλουν email σε αξιωματούχους, να κλείσουν ραντεβού ή να υποβάλουν αιτήματα.
Συναλλακτική (transactional)	Οι χρήστες μπορούν να πληρώσουν για υπηρεσίες, τέλη κυκλοφορίας, φόρους, πρόστιμα ή να πραγματοποιήσουν με ασφάλεια άλλες οικονομικές συναλλαγές επιγραμμικά.
Απρόσκοπτη (seamless) ή πλήρως ολοκληρωμένη	Πλήρης ολοκλήρωση ηλεκτρονικών λειτουργιών και υπηρεσιών εγκαρσίως των διοικητικών και τμηματικών ορίων.

Η Ελλάδα στην έρευνα του ΟΗΕ για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση το 2001 συγκαταλέγεται στις χώρες με διαδραστική παρουσία, ενώ καμία χώρα δεν είχε φθάσει στο στάδιο της πλήρους ολοκλήρωσης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

²⁶⁰ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/English.pdf>, σελ. 1.

²⁶¹ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/English.pdf>, σελ. 8.

²⁶² <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/English.pdf>, σελ. 25.

²⁶³ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/English.pdf>, σελ. 10.

Πιο αναλυτικά στις σελίδες 13-14.

Όσον αφορά τον Δείκτη Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης που αποτυπώνει πιο σύνθετα τη δυνατότητα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, η Ελλάδα βρίσκεται στις χώρες με μέση δυνατότητα (δείκτης 1,60-1,99) στη 13^η κατά σειρά θέση και δείκτη 1,77, 6 θέσεις κάτω από την Τουρκία και χώρες όπως η Βενεζουέλα (2^η θέση), η Κολομβία (4^η θέση) και η Σαουδική Αραβία (6^η θέση)²⁶⁴. Η συγκεκριμένη κατάταξη η οποία αναφέρεται εδώ και προκύπτει από τον Δείκτη Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στην έρευνα του ΟΗΕ, οδηγεί στο συμπέρασμα πως η απόφαση των ερευνητών της ότι «δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι τα αποτελέσματα του Δείκτη Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης τείνουν να αντικατοπτρίζουν το οικονομικό, κοινωνικό και δημοκρατικό επίπεδο ανάπτυξης. Εκβιομηχανισμένες χώρες των οποίων οι πολίτες απολαμβάνουν τα οφέλη πολυάριθμων πηγών, ανώτερης ποιότητας πρόσβαση στην πληροφορία και πιο συμμετοχική σχέση με την κυβέρνησή τους, κατατάσσονται πολύ πιο ψηλά από το μέσο όρο του Παγκόσμιου Δείκτη Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης [του οποίου η τιμή είναι] 1,62»²⁶⁵ ισχύει αυστηρά και μόνο για πολύ υψηλές τιμές του δείκτη και αφορά πλειοψηφία και όχι σύνολο, όπως μπορεί να γίνει αντιληπτό στην περίπτωση μελέτης της κατάταξης για την Υψηλή δυνατότητα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης με τιμές δείκτη από 2.00 έως 3.25. Μεταξύ των χωρών που συμπεριλαμβάνει η κατάταξη αυτή είναι η Χιλή, η Ουρουγουάη, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η Βραζιλία, η Αργεντινή και το Μεξικό. Στο σύνολο της Ευρώπης που έχει μέσο όρο Δείκτη Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης 2,01, η Ελλάδα κατατάσσεται 28^η με τη Νορβηγία στην πρώτη θέση²⁶⁶.

“Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση παγκοσμίως το 2003”

Η έρευνα επαναλαμβάνεται δύο χρόνια αργότερα με τίτλο «Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση παγκοσμίως το 2003» («UN Global E-government Survey 2003»), καταγράφει εκ νέου της υφιστάμενη κατάσταση για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση παγκοσμίως, κάνει λόγο για την επιτακτική ανάγκη εφαρμογής της και υπογραμμίζει πως απώτερος στόχος παραμένει η “συμπερίληψη όλων” στην ανάπτυξη²⁶⁷.

Και εδώ είναι σημαντική η αποσαφήνιση για το περιεχόμενο της έννοιας ηλεκτρονική διακυβέρνηση (e-government) καθώς υπογραμμίζεται ότι περιλαμβάνει τρία είδη ηλεκτρονικής διάδρασης: κυβέρνηση προς κυβέρνηση (government-to-government -G2G), κυβέρνηση προς επιχειρήσεις (government-to-business -G2B) και κυβέρνηση προς καταναλωτές/πολίτες (government-to-consumer/citizen -G2C). Διευκρινίζεται επίσης ότι η “κυβέρνηση” περιλαμβάνει τα εκτελεστικά, νομοθετικά και δικαστικά όργανα του Κράτους, ενώ ο “καταναλωτής/πολίτης” περιλαμβάνει κάθε μέλος του ευρέως κοινού (άτομα και οργανισμούς)²⁶⁸. Ο δείκτης ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, αν και τα πεδία σύνθεσής

²⁶⁴ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/English.pdf>, σελ. 31.

²⁶⁵ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/English.pdf>, σελ. 3.

²⁶⁶ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/English.pdf>, σελ. 37.

²⁶⁷ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2003-Survey/Complete-Survey.pdf> γενικά και ειδικά σελ. 4-9.

²⁶⁸ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2003-Survey/Complete-Survey.pdf>, σελ. 9-10.

του παραμένουν τα ίδια, μετονομάζεται σε *Δείκτη ετοιμότητας ηλεκτρονικής διακυβέρνησης* υπό το πρίσμα ότι μετρά τη «γενική δυνατότητα ή έφεση του δημόσιου τομέα να περιλάβει στις δημόσιες υπηρεσίες και να παράσχει στο κοινό υψηλής ποιότητας πληροφορίες και αποτελεσματικά επικοινωνιακά εργαλεία που υποστηρίζουν την ανθρώπινη ανάπτυξη»²⁶⁹. Επίσης εισάγεται ο *Δείκτης ηλεκτρονικής συμμετοχής (e-participation index)* ο οποίος μετρά την πρόθεση από την πλευρά της κυβέρνησης να χρησιμοποιήσει τις ΤΠΕ προκειμένου να παράσχει υψηλής ποιότητας πληροφορίες με τον ειδικό σκοπό να ενθαρρύνει τον κόσμο να συμμετάσχει σε διαβουλεύσεις και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων τόσο υπό την ιδιότητα του καταναλωτή δημοσίων υπηρεσιών όσο και ως πολίτης²⁷⁰. Η Ελλάδα με δείκτη ετοιμότητας ηλεκτρονικής διακυβέρνησης 0,540 βρίσκεται στην 37^η θέση στο σύνολο των 173 χωρών που αξιολογήθηκαν με πρώτη χώρα τις Ηνωμένες Πολιτείες της οποίας η τιμή δείκτη είναι 0,927 και δεύτερη τη Σουηδία με δείκτη 0,840²⁷¹. Ως προς την ηλεκτρονική συμμετοχή η Ελλάδα είναι 32^η με δείκτη 0,086 σε ένα σύνολο 37 θέσεων στην κατάταξη λόγω ισοβαθμιών των 191 χωρών της έρευνας²⁷². Πρώτη χώρα το Ηνωμένο Βασίλειο με δείκτη 1.000 και δεύτερη οι Ηνωμένες Πολιτείες με 0,966²⁷³.

Ο ΟΗΕ μετά την έρευνα του 2003 επαναλαμβάνει την εξέταση του πεδίου της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στις χώρες μέλη του τις επόμενες συνεχόμενες δύο χρονιές, το 2004 και το 2005. Αν και η έρευνα κανονικά διεξάγεται ανά διετία, ο Οργανισμός δεδομένης της σημαντικότητας που αποδίδεται στο συγκεκριμένο πεδίο για την ανάπτυξη, αλλά και της ραγδαίας εξέλιξης της χρήσης των ΤΠΕ πραγματοποιεί την έρευνα δύο συνεχόμενες χρονιές. Έτσι υπό τον τίτλο «Προς την πρόσβαση για την ευκαιρία» («Towards Access for Opportunity») το 2004 η έρευνα του ΟΗΕ εξετάζει πρώτον το επίπεδο εφαρμογής της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης παγκοσμίως και δεύτερον το ψηφιακό χάσμα και τις δυνατότητες γεφύρωσής του²⁷⁴.

Με την παραδοχή ότι στις σημερινές κοινωνίες η πληροφορία και η γνώση συνιστούν τις μέγιστες αξίες καθώς είναι οι προϋποθέσεις ώστε τα άτομα να δύνανται να αποφασίσουν για ζητήματα πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και συμπεριφορικά, η έρευνα αποδίδει στις ΤΠΕ τον καθοριστικό ρόλο για τη διάχυση της πληροφορίας και της γνώσης. «Με την ενσωμάτωση της τεχνολογίας στον αναπτυξιακό σχεδιασμό μπορούν να βρεθούν περισσότερο αποτελεσματικές και ταχείες λύσεις για την οικονομική μεγέθυνση και την αειφόρο ανθρώπινη ανάπτυξη»²⁷⁵. Ωστόσο, -όπως διαπιστώνεται στην έκθεση, οι διαφορές

²⁶⁹ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2003-Survey/Complete-Survey.pdf>, σελ. 11.

²⁷⁰ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2003-Survey/Complete-Survey.pdf>, σελ. 11.

²⁷¹ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2003-Survey/Complete-Survey.pdf>, σελ. 61

²⁷² <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2003-Survey/Complete-Survey.pdf>, σελ. 102

²⁷³ Ο.π. σελ. 100

²⁷⁴ <https://publicadministration.un.org/egovkb/portals/egovkb/Documents/un/2004-Survey/Complete-Survey.pdf>

²⁷⁵ <https://publicadministration.un.org/en/Research/UN-e-Government-Surveys>

στην πρόσβαση στις ΤΠΕ τόσο μεταξύ των χωρών όσο και στο εσωτερικό τους είναι μεγάλη και γίνεται μεγαλύτερη καθώς υπάρχει διαφορετικός βηματισμός τεχνολογικής ανάπτυξης και υιοθέτησης των νέων τεχνολογιών. Υπό το πρίσμα αυτό συμπεραίνεται πως όσο περισσότερο οι υπηρεσίες των διαφόρων οικονομιών μετασχηματίζονται σε επιγραμματικές, τόσο αυτές οι οποίες δεν έχουν πρόσβαση θα περιθωριοποιούνται.

Όσον αφορά τον Δείκτη ετοιμότητας ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για το 2004²⁷⁶ ο παγκόσμιος μέσος όρος είναι 0,4127. Στην κορυφαία θέση της παγκόσμιας κατάταξης βρίσκονται οι Ηνωμένες Πολιτείες με 0,9132 και ακολουθούν τρεις χώρες της Ευρώπης η Δανία με 0,9047, η Βρετανία με 0,8852 και η Σουηδία με 0,8741 και μια της Ασίας, η Κορέα στην πέμπτη θέση με 0,8575. Η Ελλάδα με δείκτη ετοιμότητας ηλεκτρονικής διακυβέρνησης 0,5581 βρίσκεται στην 36^η θέση, μια πιο ψηλά από την προηγούμενη χρονιά, στο σύνολο των 178 χωρών που αξιολογήθηκαν. Ως προς την ηλεκτρονική συμμετοχή²⁷⁷ η Ελλάδα είναι 30^η με δείκτη 0,1148, δύο θέσεις υψηλότερα από την προηγούμενη χρονιά, σε ένα σύνολο 37 θέσεων στην κατάταξη λόγω ισοβαθμιών των 191 χωρών της έρευνας. Πρώτη χώρα το Ηνωμένο Βασίλειο με δείκτη 1.000 και δεύτερη οι Ηνωμένες Πολιτείες με δείκτη 0,9344, τιμή χαμηλότερη του 0,966 της προηγούμενης χρονιάς.

Στην ανάλυση για το ψηφιακό χάσμα επισημαίνεται πως δεν αρκεί η ανάπτυξη των τεχνολογικών υποδομών για τη διεύρυνση της χρήσης των ΤΠΕ. Η φυσική πρόσβαση στις ΤΠΕ είναι μόνο το πρώτο βήμα για την πραγματική πρόσβαση που οδηγεί στην ευκαιρία. Επιπλέον σημειώνεται πως για τις περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες η ανάπτυξη των υποδομών αυτών είναι και οικονομικά δυσβάστακτη. Υπό το πρίσμα αυτό προτείνεται ένα μοντέλο για την επιτάχυνση της πρόσβασης με τίτλο “Model of Access Acceleration”²⁷⁸. Η βασική παραδοχή του είναι ότι «υπάρχει ένα οριακό επίπεδο “πραγματικής πρόσβασης” το οποίο όταν αποκτηθεί θα επιτρέψει στο υποκείμενο να εισέλθει στην κατάσταση της επιτάχυνσης της πρόσβασης. Το οριακό επίπεδο πρόσβασης συνίσταται από τα οριακά επίπεδα των κάτωθι καθοριστικών για την πρόσβαση στοιχείων:

1. Υποδομή ΤΠΕ
2. Διείσδυση Εργαλείων/Συσκευών Τεχνολογίας
3. Τεχνολογική υποστήριξη από την πλευρά της κυβερνητικής ηγεσίας
4. Παιδεία άμεσα υποστηρικτή της τεχνολογίας
5. Τεχνολογική κουλτούρα
6. Παγκόσμια γλώσσα της Τεχνολογίας»

Η έρευνα εισάγοντας τον όρο “χάσμα στην ευκαιρία πρόσβασης” προτείνει την ταξινόμηση των χωρών βάσει των ευκαιριών πρόσβασης που έχουν και προσπαθεί να αναλύσει τις διαφορετικές όψεις του προβλήματος του ψηφιακού χάσματος και της έλλειψης πραγματικής πρόσβασης.

²⁷⁶ <https://publicadministration.un.org/egovkb/portals/egovkb/Documents/un/2004-Survey/Complete-Survey.pdf>, σελ. 121-125.

²⁷⁷ <https://publicadministration.un.org/egovkb/portals/egovkb/Documents/un/2004-Survey/Complete-Survey.pdf>, σελ. 157-161.

²⁷⁸ <https://publicadministration.un.org/egovkb/portals/egovkb/Documents/un/2004-Survey/Complete-Survey.pdf>, σελ. 77.

“Έρευνα για την ετοιμότητα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης παγκοσμίως το 2005. Από την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην ηλεκτρονική συμπερίληψη”

Το 2005 η έρευνα φέρει τον χαρακτηριστικό για την αντίληψη του Οργανισμού σχετικά με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση τίτλο “Έρευνα για την ετοιμότητα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης παγκοσμίως το 2005. Από την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην ηλεκτρονική συμπερίληψη” (“Global E-government Readiness Report 2005. From E-Government to E-Inclusion”)²⁷⁹. Η έρευνα υπογραμμίζει εκ νέου τις διαφορές μεταξύ των χωρών που υπάρχουν σε σχέση με την πρόσβαση και χρήση των ΤΠΕ και κυρίως συμπεραίνει πως ότι αυτές οι διαφορές δεν είναι εφικτό να αρθούν στο άμεσο μέλλον, παρά μόνο εάν αναληφθούν ενορχηστρωμένες δράσεις σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. «Η ευθύνη εναπόκειται συλλογικά από τη μια πλευρά στις εθνικές κυβερνήσεις, τον ιδιωτικό τομέα και την κοινωνία πολιτών και από την άλλη στους διεθνείς οργανισμούς και την κοινότητα των δωρητών, προκειμένου να αναλάβουν νέες πρωτοβουλίες για ανάπτυξη καθοδηγούμενη από τις ΤΠΕ η οποία διασφαλίζει ότι ο καθένας ανεξαρτήτως του κοινωνικο-οικονομικού του υποβάθρου έχει δίκαιους όρους [συμμετοχής στην ευκαιρία]. Η νέα επιτακτική ανάγκη ανάπτυξης είναι η χρήση των εφαρμογών ΤΠΕ παγκοσμίως για την προώθηση της πρόσβασης και της συμπερίληψης»²⁸⁰. Στην έρευνα του ΟΗΕ για το 2005 διευρύνεται η έννοια της “πραγματικής πρόσβασης” στις ΤΠΕ σε ηλεκτρονική συμπερίληψη (e-inclusion) και εισάγεται το Πλαίσιο της κοινωνικά συμπεριληπτικής Διακυβέρνησης (Socially Inclusive Governance Framework) το οποίο εστιάζει στην ανάγκη προώθησης της πρόσβασης και της συμπερίληψης των μη προνομιούχων ομάδων της κοινωνίας. «Η ηλεκτρονική συμπερίληψη (e-inclusion) πηγαίνει πέρα από την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Σημαίνει τη χρήση μοντέρνων τεχνολογιών ΤΠΕ προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα του χάσματος στην πρόσβαση και να δοθούν ευκαιρίες για οικονομική και κοινωνική ισχύ όλων των πολιτών»²⁸¹.

Ως προς τον δείκτη ετοιμότητας ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για το 2005, η Ελλάδα παραμένει στη δεύτερη 25άδα στην κατάταξη των χωρών με τιμή δείκτη 0,5921 και θέση 35^η, συνεχίζοντας την ανοδική της πορεία. Οι Ηνωμένες Πολιτείες παραμένουν στην κορυφή, ωστόσο με τιμή δείκτη 0,9062, τιμή χαμηλότερη της προηγούμενης χρονιάς και ακολουθούν και πάλι τρεις χώρες της Ευρώπης με εσωτερική ανακατάταξη αφού η Σουηδία ανέβασε τον δείκτη της και πέρασε τη Μεγάλη Βρετανία της οποίας ο δείκτης έπεσε. Έτσι η σειρά της κατάταξης διαμορφώνεται ως εξής: Δανία 0,9058, Σουηδία 0,8983 και Βρετανία 0,8777. Στην πέμπτη θέση και πάλι η εκπρόσωπος της Ασίας Κορέα με υψηλότερη τιμή δείκτη από την προηγούμενη χρονιά στις 0,8727 μονάδες. Ο παγκόσμιος μέσος όρος είναι 0,4267²⁸². Ως προς την ηλεκτρονική συμμετοχή²⁸³ η Ελλάδα πέφτει από την 30^η στην

²⁷⁹ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2005-Survey/Complete-survey.pdf>

²⁸⁰ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2005-Survey/Complete-survey.pdf>, σελ. i

²⁸¹ <https://publicadministration.un.org/en/Research/UN-e-Government-Surveys>

²⁸² <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2005-Survey/Complete-survey.pdf>, σελ. 24-30

²⁸³ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2005-Survey/Complete-survey.pdf>, σελ. 241

35^η θέση με δείκτη όμως υψηλότερο αυτού του 2004, με 0,1587 μονάδες, σε ένα σύνολο 44 θέσεων των 191 χωρών.

“Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την Ηλεκτρονική διακυβέρνηση το 2008. Από την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στη συνδεδεμένη διακυβέρνηση”

Τρία χρόνια αργότερα, το 2008 η “Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την Ηλεκτρονική διακυβέρνηση το 2008. Από την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στη συνδεδεμένη διακυβέρνηση” (“United Nations e-Government Survey 2008. From e-Government to Connected Governance”)²⁸⁴, συνεχίζει να αποτιμά την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης των 192 μελών του Οργανισμού βάσει του σύνθετου δείκτη ηλεκτρονικής ετοιμότητας (e-readiness) που απαρτίζεται από την αξιολόγηση των ιστοτόπων, την τηλεπικοινωνιακή υποδομή και την αποτίμηση της ανθρώπινης ανάπτυξης. Η έρευνα του Οργανισμού εστιάζει επίσης στις πρωτοβουλίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης οι οποίες στόχο έχουν τη βελτίωση της λειτουργικής αποδοτικότητας μέσω της ολοκλήρωσης των γραμματειακών λειτουργιών. Όπως σημειώνεται αν και αυτές οι πρωτοβουλίες, εάν είναι επιτυχείς, μπορούν να προσφέρουν οφέλη στους πολίτες, ο πρωταρχικός στόχος είναι να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της διοίκησης και των διοικητικών υπηρεσιών. Υπογραμμίζεται δε πως η επιτυχία ή η αποτυχία είναι λιγότερο θέμα τεχνολογικό και περισσότερο ανθρώπινο υπό το πρίσμα της δυνατότητας να αλλάξει η κουλτούρα των δημοσίων υπηρεσιών, να δοθούν κίνητρα στους δημοσίου υπαλλήλους για νέους τρόπους εργασίας, να αντιμετωπιστούν οι ανησυχίες των επαγγελματικών ενώσεων και η στελέχωση να γίνεται με ικανά και επιδέξια ηγετικά και διευθυντικά στελέχη²⁸⁵.

Στην κατάταξη βάσει του Δείκτη ετοιμότητας ηλεκτρονικής διακυβέρνησης την πρώτη θέση για το 2008 καταλαμβάνει η Σουηδία με 0,9157, ενώ οι Ηνωμένες Πολιτείες από την πρώτη πέφτουν στην τέταρτη θέση με 0,8644 μονάδες. Στη δεύτερη θέση η Δανία με 0,9134 και στην τρίτη η Νορβηγία με 0,8921. Στην πέμπτη θέση η Ολλανδία με 0,8631 εκτοπίζει την Κορέα που με τιμή δείκτη 0,8317 βρίσκεται στην έκτη θέση. Η Ελλάδα καταρκαυλάει από την 35^η θέση στην 44^η με 0,5718 μονάδες. Ο παγκόσμιος μέσος όρος για τον Δείκτη ετοιμότητας ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι 0,4514²⁸⁶. Ως προς τον δείκτη ηλεκτρονικής συμμετοχής η Ελλάδα με 0,0909 μονάδες βρίσκεται στην 98^η θέση από τις 170 που κατατάσσονται οι 192 χώρες²⁸⁷.

“Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για τη διακυβέρνηση 2010. Μοχλεύοντας την ηλεκτρονική διακυβέρνηση σε περίοδο χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης”

Το 2010 η “Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για τη διακυβέρνηση 2010”, με υπότιτλο “Μοχλεύοντας την ηλεκτρονική διακυβέρνηση σε περίοδο χρηματοπιστωτικής και

²⁸⁴ <https://publicadministration.un.org/egovkb/portals/egovkb/Documents/un/2008-Survey/unpan028607.pdf>

²⁸⁵ <https://publicadministration.un.org/egovkb/portals/egovkb/Documents/un/2008-Survey/unpan028607.pdf>, σελ. 126 -166

²⁸⁶ <https://publicadministration.un.org/egovkb/portals/egovkb/Documents/un/2008-Survey/unpan028607.pdf>, σελ. 19-22.

²⁸⁷ <https://publicadministration.un.org/egovkb/portals/egovkb/Documents/un/2008-Survey/unpan028607.pdf>, σελ. 214.

οικονομικής κρίσης” (*“United Nations, E-Government Survey 2010. Leveraging E-government at a Time of Financial and Economic Crisis”*), εξετάζει διάφορους ρόλους της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για την αντιμετώπιση της κρίσης. Μεταξύ άλλων περιλαμβάνεται η προσέγγιση των “ανοιχτών δεδομένων” υπό το πρίσμα ότι η εμπιστοσύνη η οποία αποκτήθηκε μέσω της διαφάνειας μπορεί περαιτέρω να ενισχυθεί μέσω του ελεύθερου διαμοιρασμού των δεδομένων της διοίκησης βασισμένων σε ανοιχτά πρότυπα²⁸⁸. Υπογραμμίζεται επίσης το γεγονός ότι η ηλεκτρονική διακυβέρνηση μπορεί να συμβάλει σε μεταρρυθμίσεις καθώς διαχειρίζεται αποτελεσματικά ζητήματα ταχύτητας και συνθετότητας. Σημειώνεται εξάλλου πως «ενώ η τεχνολογία δεν είναι υποκατάστατο της καλής πολιτικής, μπορεί να δώσει στους πολίτες τη δύναμη να θέσουν υπό αμφισβήτηση τις δράσεις των ρυθμιστών και να φέρουν στο προσκήνιο συστημικά ζητήματα»²⁸⁹.

Στη μεθοδολογία της έρευνας του 2010 για την αποτίμηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σημειώνονται αλλαγές καθώς αλλάζει το ερωτηματολόγιο και επιπλέον απαλείφεται από την ονομασία του δείκτη η λέξη “ετοιμότητα” και αντικαθίσταται από την “εξέλιξη” οπότε ο δείκτης πλέον ονομάζεται “δείκτης εξέλιξης ηλεκτρονικής διακυβέρνησης” (*“e-government development index” - EGD*)²⁹⁰. Στην ηγετική πεντάδα της παγκόσμιας κατάταξης για το 2010 η Κορέα περνάει για πρώτη φορά πρώτη με 0.8785, ακολουθούμενη από τις Ηνωμένες Πολιτείες με 0.8510, τον Καναδά με 0.8448, τη Βρετανία με 0.8147 και την Ολλανδία με 0.8097. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 41^η θέση με 0,5708²⁹¹. Ο δείκτης ηλεκτρονικής συμμετοχής της Ελλάδας είναι 0,2571 και την κατατάσσει στην 48^η θέση στο σύνολο των 157²⁹².

“Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την Ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2012: Ηλεκτρονική διακυβέρνηση για το λαό”

Δύο χρόνια αργότερα, το 2012, η “Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την Ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2012: Ηλεκτρονική διακυβέρνηση για το λαό” (*“United Nations E-Government Survey 2012: E-Government for the People”*) διεξάγεται -όπως σημειώνεται- σε ένα πλαίσιο πολλαπλών προκλήσεων για μια ανοικτή, ανταποκρινόμενη και συνεργατική διοίκηση για τον λαό. Συμπεραίνεται για μια ακόμη φορά πως η ηλεκτρονική διακυβέρνηση παρέχει στη διοίκηση με ισχυρά εργαλεία για κοινωνική δικαιοσύνη και καταπολέμηση του ψηφιακού χάσματος. «Ο περιορισμός [επισημαίνεται] είναι ότι οι διοικήσεις θα πρέπει να βρουν αποτελεσματικά κανάλια επικοινωνίας που να ταιριάζουν στις εθνικές συνθήκες ενώ θα πρέπει επίσης να κάνουν τα βήματα εκείνα που θα συμβάλλουν στην αύξηση της επιγραμμικής χρήσης και των υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας

²⁸⁸ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2010-Survey/Complete-survey.pdf>

²⁸⁹ <https://publicadministration.un.org/en/Research/UN-e-Government-Surveys>

²⁹⁰ Αναλυτικά <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2010-Survey/Complete-survey.pdf>, σελ. 59-60

²⁹¹ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2010-Survey/Complete-survey.pdf>, σελ. 114

²⁹² <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2010-Survey/Complete-survey.pdf>, σελ. 124

προκειμένου οι πολίτες να απολαύσουν το πλήρες όφελος [των μέσων αυτών]²⁹³. Μεταξύ άλλων προτείνεται η ενίσχυση της παρουσίας της διοίκησης στις υπάρχουσες πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης και η προώθηση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών ειδικότερα αυτών που ευνοούν την αειφόρο ανάπτυξη, με ταυτόχρονη ανάπτυξη νέων καναλιών και πηγών για διάλογο και ανάδραση, όπως και η δημιουργία νέων πλατφορμών και δικτύων προκειμένου να έρθουν σε επαφή οι πολίτες και οι ενδιαφερόμενες πλευρές²⁹⁴.

Η κατάταξη των χωρών με βάση τον δείκτη εξέλιξης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης το 2012 αναδεικνύει και πάλι επικεφαλής της Κορέα με 0.9283 μονάδες και ακολουθούν η Ολλανδία με 0.9125, η Βρετανία με 0.8960, η Δανία με 0.8889 και οι Ηνωμένες Πολιτείες με 0.8687. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 37^η θέση με 0,6872. Ο μέσος παγκόσμιος δείκτης έχει τιμή 0,4882²⁹⁵. Στην κατάταξη βάσει της ηλεκτρονικής συμμετοχής η Ελλάδα βρίσκεται στην 19^η θέση από τις 32 συνολικά που προκύπτουν λόγω ισοβαθμιών, με 0,3421. Ο παγκόσμιος μέσος όρος είναι 0,2225.

“Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2014: Ηλεκτρονική διακυβέρνηση για το μέλλον που επιθυμούμε”

Η επόμενη έρευνα πραγματοποιείται το 2014 υπό τον τίτλο “Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2014: Ηλεκτρονική διακυβέρνηση για το μέλλον που επιθυμούμε” (“The United Nations E-Government Survey 2014: E-Government for the Future We Want”)²⁹⁶. Εξετάζει και αναλύει τις πολύπλευρες και σύνθετες προκλήσεις ενώπιον των οποίων βρίσκονται οι κοινωνίες μας σήμερα υπό το πρίσμα και πάλι της αειφόρου ανάπτυξης. Επαναβεβαιώνεται δε μεταξύ άλλων και η σημαντικότητα των Ανοικτών Δεδομένων Διακυβέρνησης (Open Government Data)²⁹⁷ για τη γεφύρωση του χάσματος ανάμεσα στη διοίκηση και τους πολίτες²⁹⁸.

Ο δείκτης εξέλιξης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (E-Government Development Index -EGDI) εξακολουθεί να είναι το σύνθετο μέτρο τριών σημαντικών διαστάσεων της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης οι οποίες είναι: η παροχή επιγραμμικών υπηρεσιών, η τηλεπικοινωνιακή συνδεσιμότητα και οι ανθρώπινες δεξιότητες ως ανθρώπινο κεφάλαιο (ουσιαστικά το μορφωτικό επίπεδο)²⁹⁹. Στην κατάταξη των χωρών του ΟΗΕ βάσει του δείκτη αυτού η Κορέα βρίσκεται και για το 2014 στην πρώτη θέση με 0,9462 κι ακολουθούν η Αυστραλία με 0,9103, 10 θέσεις πιο ψηλά

²⁹³ <https://publicadministration.un.org/en/Research/UN-e-Government-Surveys>

²⁹⁴ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2012-Survey/Complete-Survey.pdf>, σελ. 113

²⁹⁵ <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2012-Survey/Complete-Survey.pdf>, σελ. 11-14.

²⁹⁶ https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf

²⁹⁷ Για τα ανοικτά δεδομένα διακυβέρνησης βλ. <https://opengovdata.org/>, <https://opengovdata.io/2014/8-principles/>, https://public.resource.org/8_principles.html, <http://opendefinition.org/>

²⁹⁸ https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf, σελ. 163

²⁹⁹ https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf, σελ. 13

από την κατάταξη του 2012, η Σιγκαπούρη με 0,9076, η Γαλλία με 0,8938 και η Ολλανδία με 0,8897. Ο παγκόσμιος μέσος όρος του EGDl είναι 0,4712. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 34^η θέση με τιμή δείκτη 0,7118.

Ο δείκτης ηλεκτρονικής συμμετοχής (EPI) επικεντρώνεται στη χρήση επιγραμμικών υπηρεσιών για τη διευκόλυνση της παροχής πληροφοριών από τη διοίκηση προς τους πολίτες (“ηλεκτρονικός διαμοιρασμός πληροφορίας” - “e-information sharing”), για τη διάδραση με τους “ενδιαφερόμενους” (“ηλεκτρονική διαβούλευση” - “e-consultation”) και για την εμπλοκή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (“ηλεκτρονική λήψη αποφάσεων” - “e-decision making”)³⁰⁰. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 17^η θέση με τιμή δείκτη 0,8039. Ο παγκόσμιος μέσος όρος του EPI είναι 0,3947.

“Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2016: Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην υποστήριξη της αειφόρου ανάπτυξης”

Το 2016 η “Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2016: Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην υποστήριξη της αειφόρου ανάπτυξης” (“United Nations E-Government Survey 2016: E-Government in Support of Sustainable Development”), όπως σαφέστατα προκύπτει και από τον υπότιτλό της, εστιάζεται στη δυνατότητα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης να συμβάλει στην αειφόρο ανάπτυξη³⁰¹. Ήδη το 2015 ο Οργανισμός έχει υιοθετήσει το “Θεματολόγιο του 2030 για την Αειφόρο Ανάπτυξη” (“2030 Agenda for Sustainable Development”) και η έρευνα του 2016 κινείται σε αυτή την κατεύθυνση. Υπό το πρίσμα αυτό παρουσιάζει νέα στοιχεία σχετικά με τη δυνατότητα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης να βοηθήσει στην υποστήριξη της εφαρμογής του “Θεματολογίου 2030” και των 17 στόχων του για αειφόρο ανάπτυξη. Σύμφωνα με την έρευνα ολόένα και περισσότερες διοικήσεις σε όλες τις περιοχές του κόσμου υιοθετούν τις ΤΠΕ για την παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες τους, αλλά και να τους εμπλέξει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Υπογραμμίζεται ιδιαίτερα ότι «η πλέον σημαντική τάση είναι η προαγωγή υπηρεσιών καθοδηγούμενων από τους ανθρώπους (people-driven services) –υπηρεσίες που αντικατοπτρίζουν τις ανάγκες των ανθρώπων και καθοδηγούνται από αυτούς»³⁰². Ωστόσο την ίδια ώρα παραμένουν οι διαφορές ανάμεσα και εντός των χωρών. Η μη δυνατότητα πρόσβασης στις ΤΠΕ, η φτώχεια και η ανισότητα δεν επιτρέπουν την εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

Όσον αφορά την παγκόσμια κατάταξη των χωρών βάσει του EGDl στην πρώτη θέση είναι η Βρετανία με τιμή δείκτη 0,9193 κι ακολουθούν η Αυστραλία (0,9143), η Κορέα (0,8915), η Σιγκαπούρη (0,8828) και η Φινλανδία (0,8817)³⁰³. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 43^η θέση με τιμή του δείκτη 0,6910 η οποία χαρακτηρίζεται “υψηλή” σε μια διαβάθμιση που ξεκινά από “πολύ υψηλή”, και συνεχίζει κατά σειρά “υψηλή”, “μεσαία” (π.χ. Κένυα) και “χαμηλή” (π.χ. Τζιμπουτί)³⁰⁴. Για το 2016 ο

³⁰⁰ https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf, σελ. 196.

³⁰¹ <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>.

³⁰² <https://publicadministration.un.org/en/Research/UN-e-Government-Surveys>.

³⁰³ <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>, σελ. 111.

³⁰⁴ Ό.π., σελ. 155.

παγκόσμιος δείκτης είναι 0,4922³⁰⁵. Στην κατάταξη βάσει του δείκτη ηλεκτρονικής συμμετοχής η Ελλάδα είναι στην 65^η θέση με τιμή δείκτη 0,6102³⁰⁶. Ο παγκόσμιος μέσος όρος είναι 0,4625³⁰⁷.

Ο ΟΗΕ έχει δημιουργήσει βάση δεδομένων για τον δείκτη εξέλιξης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης η οποία χρησιμεύει ως ένα εργαλείο αποτίμησης και σύγκρισης της υφιστάμενης κατάστασης για κάθε χώρα μέλος τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο³⁰⁸.

Ανοικτά Δεδομένα Διακυβέρνησης (Open Government Data)

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών δίνει ιδιαίτερη σημασία στα ανοικτά δεδομένα διακυβέρνησης (**Open Government Data -OGD**) και μάλιστα από το 2010 διεξάγει έρευνα για την εφαρμογή τους καθώς πρόκειται για υπηρεσία ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και αντιλαμβάνεται τη σημασία της για την αειφόρο ανάπτυξη. Όπως σημειώνεται από την αρμόδια υπηρεσία του Οργανισμού (DPADM) «είναι μια σημαντική πρωτοβουλία που ενισχύει τη συμμετοχική διακυβέρνηση. Τα ανοικτά δεδομένα διακυβέρνησης επιτρέπουν στους πολίτες να εποπτεύουν τη ροή των δεδομένων και ως εκ τούτου βελτιώνουν τη λογοδοσία και διαφάνεια της διοίκησης. Επίσης τους επιτρέπουν να ενημερώνονται σχετικά με τα σημαντικά ζητήματα και να είναι μέρος της διαδικασίας λήψης αποφάσεων»³⁰⁹. Υπό το πρίσμα αυτό η DPADM για την εφαρμογή στις χώρες μέλη του ΟΗΕ πρωτοβουλιών Ανοικτών Δεδομένων Διακυβέρνησης, παρέχει οδηγίες προς τους διαμορφωτές πολιτικών και τους τεχνολόγους προκειμένου να τις κατανοήσουν, σχεδιάσουν, εφαρμόσουν και διατηρήσουν³¹⁰.

ΟΟΣΑ (OECD)

Τον Ιούλιο του 2014, το Συμβούλιο του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης εξέδωσε το πρώτο διεθνές νομικό εργαλείο για την ψηφιακή διακυβέρνηση με τίτλο *Σύσταση του Συμβουλίου για τις Στρατηγικές Ψηφιακής Διακυβέρνησης* (Recommendation of the Council on Digital Government Strategies). Στόχος του, όπως υποστηρίζεται από τους συγγραφείς του, να φέρει τις κυβερνήσεις πιο κοντά στους πολίτες και τις επιχειρήσεις και να τις καταστήσει ανοικτές, συμμετοχικές και καινοτόμες. «Η σταθερή ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών (π.χ. το υπολογιστικό νέφος, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, η κινητή τεχνολογία) στην καθημερινότητα των ανθρώπων, των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων βοηθά στο να ανοίξουν οι κυβερνήσεις και γεννά νέες μορφές δημόσιας δέσμευσης και σχέσεις που υπερβαίνουν τις δημόσιες, ιδιωτικές και κοινωνικές σφαίρες. Αυτό το νέο ψηφιακό περιβάλλον προσφέρει ευκαιρίες για πιο συνεργατικές και συμμετοχικές σχέσεις που επιτρέπουν στα ενδιαφερόμενα μέρη (δηλαδή στους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις), να διαμορφώνουν ενεργά τις πολιτικές προτεραιότητες, να συνεργάζονται στο

³⁰⁵ Ό.π., σελ. 158.

³⁰⁶ Ό.π., σελ. 172.

³⁰⁷ Ό.π., σελ. 175.

³⁰⁸ <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/About>.

³⁰⁹ <https://publicadministration.un.org/en/ogd>.

³¹⁰ <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/Guidelines%20on%20OGDCE%20May17%202013.pdf>.

σχεδιασμό των δημόσιων υπηρεσιών και να συμμετέχουν στην παροχή τους ώστε να δίνουν πιο συνεκτικές και ολοκληρωμένες λύσεις σε σύνθετες προκλήσεις»³¹¹.

Η Σύσταση δεν είναι νομικά δεσμευτική, αλλά οι 21 χώρες μέλη της ΕΕ που είναι μέλη του ΟΟΣΑ (Αυστρία, Βέλγιο, Τσεχία, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο) αναμένεται να την εφαρμόσουν. Υπό το πρίσμα της προσέγγισης της διοίκησης ως συνόλου (a whole-of-government approach) η Σύσταση απαιτεί οι κυβερνήσεις να αναπτύξουν στρατηγικές που διασφαλίζουν μεγαλύτερη διαφάνεια, ανοικτότητα και συμπερίληψη και να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών από τον δημόσιο χώρο, τον ιδιωτικό χώρο και την κοινωνία πολιτών στο σχεδιασμό και παροχή υπηρεσιών.

Επίσης ο Οργανισμός με τη Σύσταση καλεί τις χώρες μέλη να δημιουργήσουν μια κουλτούρα δεδομένων στο δημόσιο τομέα. Ιδιαίτερης σημασίας για την ΕΕ, είναι το γεγονός ότι ο ΟΟΣΑ τάσσεται υπέρ της ενίσχυσης των συνεργασιών με άλλες κυβερνήσεις προκειμένου να εξυπηρετούνται οι πολίτες και οι επιχειρήσεις διασυννοριακά και καλεί τα μέλη του να μοιραστούν τη γνώση και να συντονίσουν τις στρατηγικές τους για την ψηφιακή διακυβέρνηση³¹².

Οι αρχές που τίθενται στη Σύσταση υποστηρίζουν τη μετατόπιση της κουλτούρας εντός του δημοσίου τομέα: από τη χρήση της τεχνολογίας για την υποστήριξη καλύτερων λειτουργιών στον δημόσιο τομέα, στην ενσωμάτωση των στρατηγικών αποφάσεων για τις ψηφιακές τεχνολογίες στη διαμόρφωση των πρωταρχικών στρατηγικών και θεματολογίων για τη μεταρρύθμιση και εκσυγχρονισμό του δημοσίου τομέα.

³¹¹ <http://www.oecd.org/gov/digital-government/Recommendation-digital-government-strategies.pdf>.

³¹² [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/565890/EPRS_IDA\(2015\)565890_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/565890/EPRS_IDA(2015)565890_EN.pdf), σελ. 16.

4.1.2. Η πολιτική στην Ελλάδα στον τομέα των ΤΠΕ και της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

Εθνική στρατηγική για τις ΤΠΕ και την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2012 (Επιτροπή Πληροφορικής και Επικοινωνιών)³¹³

Η στρατηγική της χώρας μας για τις ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση που υιοθετείται το 2012, λαμβάνει υπόψη τις ευρωπαϊκές στρατηγικές και στόχους και ειδικότερα υπακούει στην υποχρέωση εφαρμογής των κοινοτικών κατευθύνσεων για την υλοποίηση της “Στρατηγικής Ευρώπη 2020”, των πυλώνων/προτεραιοτήτων του Ψηφιακού Θεματολογίου, το οποίο αποτελεί έναν από τους στόχους της Στρατηγικής αυτής, όπως και το ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης 2011 -2015 για τις ΤΠΕ και την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση³¹⁴, το οποίο -με τη σειρά του- συνιστά μέρος του Ψηφιακού Θεματολογίου για την Ευρώπη³¹⁵.

Η συγκρότηση της Εθνικής Στρατηγικής της χώρας μας λαμβάνει υπόψη τις εξής βασικές αρχές³¹⁶:

1. Εναρμόνιση με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική
2. Δημοσιονομικές υποχρεώσεις της χώρας μας
3. Δείκτες αξιολόγησης της χώρας μας
4. Πολιτικές ανά θεματική περιοχή
5. Αξιοποίηση Χρηματοδοτικών Εργαλείων
6. Εξασφάλιση της συνέχειας στην εφαρμογή

Τα 7 πεδία εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Ψηφιακού Θεματολογίου αποτελούν και τα πεδία άσκησης πολιτικών για την εναρμόνιση με το Θεματολόγιο:

1. Ενιαία Ψηφιακή Αγορά
 - Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημόσιων Προμηθειών
 - Ηλεκτρονική Τιμολόγηση
 - Ηλεκτρονικές Πληρωμές
 - Ηλεκτρονικό Ενιαίο Κέντρο Εξυπηρέτησης για την Οδηγία για τις Υπηρεσίες
2. Διαλειτουργικότητα και πρότυπα
 - Ελληνικό Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
 - Διαβούλευση μέχρι τις 23-01-2012
 - Workshop στο ΕΚΔΔΑ στις 26 και 27-01-2012

³¹³ http://www.opengov.gr/ictc/wp-content/uploads/downloads/2012/05/ethniki_stratigiki_gia_tis_TPE_kai_tin_HD.pdf

³¹⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Aasi0021>. Βλ. επίσης το σχετικό κεφάλαιο στο ανά χείρας κείμενο.

³¹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:si0016>. Βλ. επίσης το σχετικό κεφάλαιο στο ανά χείρας κείμενο.

³¹⁶ http://www.infocom.gr/wp-content/uploads/strathgikh_hd/e_gov_strategy_pt.pdf, βλ. και http://www.opengov.gr/ictc/wp-content/uploads/downloads/2012/05/ethniki_stratigiki_gia_tis_TPE_kai_tin_HD.pdf, σελ. 13-15

- Οργανισμός Κτηματογράφησης και Χαρτογράφησης Ελλάδας (Οδηγία Inspire)
 - Μορφότυπο Ηλεκτρονικής Τιμολόγησης
 - Ηλεκτρονικές Πληρωμές
3. Εμπιστοσύνη και ασφάλεια
- Ψηφιακές Υπογραφές και PKI
 - Data Center
 - Ηλεκτρονική αναφορά στους πολίτες για επεξεργασία των δεδομένων τους από Δημόσιες Αρχές
4. Ταχεία και υπερταχεία πρόσβαση στο διαδίκτυο
- ΣΥΖΕΥΞΙΣ
 - Οπτική ίνα μέχρι τον τελικό καταναλωτή (FTTH)
 - Ψηφιακό μέρισμα
 - Διαμόρφωση Προγράμματος Πολιτικής για το Ραδιοφάσμα
5. Έρευνα και καινοτομία
- CIP (Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητας και Καινοτομίας – Competitiveness and Innovation framework Programme): Για την Οδηγία των Υπηρεσιών (SPOCS- Single Point of Contact)³¹⁷
 - CIP: Για τη Διαλειτουργικότητα σε θέματα Αυθεντικοποίησης (STORK - Secure idenTity acrOss boRder linKed)³¹⁸
 - CIP: Για τις Ηλεκτρονικές Προμήθειες (PEPPOL- Pan European Public procurement On Line)³¹⁹
 - CIP: Για την Υγεία (EPSOS - European eHealth Project)³²⁰
 - CIP: Για την Δικαιοσύνη (eCodex - e-Justice Communication via Online Data Exchange)³²¹
6. Βελτίωση του ψηφιακού εγγραμματισμού, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής ένταξης
- Κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού Δημόσιας Διοίκησης
 - Ψηφιακό σχολείο
 - Υπηρεσίες βελτίωσης ΑΕΙ-Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες
 - Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο ΑΕΙ-ΤΕΙ
7. Οφέλη για την ευρωπαϊκή κοινωνία χάρη στη χρήση ΤΠΕ
- Data center
 - Κόμβος G-Cloud της ΓΓΠΣ

³¹⁷ <https://www.eu-spocs.eu/>, https://www.eu-spocs.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=42.

³¹⁸ <https://www.eid-stork.eu/>.

³¹⁹ <http://www.peppol.eu/>.

³²⁰ <http://www.epsos.eu/>.

³²¹ <http://www.e-codex.eu/>.

- Ψηφιακές υπηρεσίες δημόσιας περιουσίας και εθν. κληροδοτημάτων
- Ψηφιακές υπηρεσίες ενιαίας μισθοδοσίας
- Περιβάλλον διαλειτουργικότητας στη ΓΓΠΣ
- ΟΠΣΕΥ Elenxis
- Πόθεν Έσχες
- ERP στη Δ.Δ.
- ΑΣΕΠ
- CRM
- HRMS
- Μητρώα - κάρτα πολίτη
- Σύστημα τηλεματικής ΟΑΣΑ
- Σύστημα ηλεκτρονικού εισιτηρίου ΟΑΣΑ
- Ηλεκτρονική συνταγογράφηση
- e-Αστυνομία
- e-CIR

Σχέδιο δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2011-2015³²²

Το σχέδιο δράσης της χώρας μας στηρίζεται στο ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης και ο πυρήνας του επιγραμματικά περιλαμβάνει δράσεις που αφορούν στην:

1. Ενδυνάμωση των χρηστών
 - Πολιτοκεντρική σχεδίαση υπηρεσιών
 - Συνεργατική Σχεδίαση Υπηρεσιών
 - Επαναχρησιμοποίηση Πληροφοριών Δημόσιου Τομέα
 - Πρωτοβουλία Open Government Partnership (Δι@υγεια, Agora κλπ)
2. Εσωτερική αγορά
 - Ηλεκτρονικές Δημόσιες Προμήθειες
 - Διασυνοριακή Διαλειτουργικότητα στην Ηλεκτρονική Αναγνώριση Πολιτών
 - Διασυνοριακές ηλεκτρονικές υπηρεσίες για την αδειοδότηση παρόχων υπηρεσιών
 - Υπηρεσία μίας Στάσης για Σύσταση Επιχειρήσεων (ΕΚΕ, ΓΕΜΗ, ΥΜΣ)
 - Ηλεκτρονική Τιμολόγηση
 - Ηλεκτρονική συνταγογράφηση
 - Διασυνοριακές υπηρεσίες για την υγεία
3. Βελτίωση της αποτελεσματικότητας της κυβέρνησης και της Δημόσιας Διοίκησης

³²² http://www.opengov.gr/ictc/wp-content/uploads/downloads/2012/05/ethniki_stratigiki_gia_tis_TPE_kai_tin_HD.pdf, σελ 21-27.

Βασική προϋπόθεση αποτελεί η βελτιστοποίηση των επιχειρησιακών διαδικασιών στο δημόσιο τομέα, και η καθιέρωση ηλεκτρονικών διαδικασιών με αξιοποίηση διεθνών εμπειριών, κυρίως μέσω του ePractice.eu

- Μείωση του διοικητικού φόρτου στα πεδία
 - Τουρισμού, Ενέργειας, Γεωργίας, Λιανικού Εμπορίου, Βιομηχανίας Τροφίμων
- Πράσινη διακυβέρνηση
Ενεργοποίηση ΤΠΕ για τη διευκόλυνση της μετάβασης, περιλαμβανομένων των δημόσιων οργανισμών, προς μια ενεργειακά αποδοτική οικονομία με χαμηλές εκπομπές άνθρακα.
 - κέντρο δεδομένων το οποίο θα βοηθήσει πολύ στη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης που απαιτείται για τη λειτουργία των πληροφοριακών συστημάτων
 - ψηφιοποίηση αρχείων
 - τηλεδιασκέψεις αντί μετακινήσεων με αξιοποίηση των υποδομών του δικτύου “Σύζευξις”
 - προώθηση ενεργειών για τη χρήση ηλεκτρονικών συνεργατικών εφαρμογών

Εθνική στρατηγική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2013 - Σχέδιο κειμένου βασικών αρχών και κατευθύνσεων (Επιτροπή Συντονισμού της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης)³²³

Η Εθνική Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση που δημοσιοποιείται τον Μάιο του 2013 εστιάζει σε βάθος χρόνου 10ετίας και στοχεύει στην :

- «Παροχή του μέγιστου δυνατού αριθμού ψηφιακών υπηρεσιών προς τον πολίτη και την επιχείρηση ειδικότερα υπηρεσιών “4^{ου} ή 5^{ου} επιπέδου”, δηλαδή υπηρεσιών που ολοκληρώνονται διαδικτυακά, χωρίς φυσική παρουσία του πολίτη στη δημόσια διοίκηση.
- Δημιουργία περιβάλλοντος πλήρως ψηφιακής συνεργασίας/επικοινωνίας μεταξύ των υπηρεσιών και των στελεχών της δημόσιας διοίκησης
- Χρήση σύγχρονων υποδομών και διασφάλιση ποιοτικών, και ασφαλών συνθηκών ψηφιακής ανάπτυξης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τον δημόσιο τομέα»³²⁴.

Βασική προϋπόθεση για την επίτευξη των στόχων ο σεβασμός της ιδιωτικότητας και των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων των πολιτών.

Η Εθνική Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση αποτελείται από τρεις επιμέρους αλληλένδετες στρατηγικές που αφορούν:

1. Στους πολίτες (**Στρατηγική κατεύθυνση 1**)

³²³ <http://www.minadmin.gov.gr/?p=4998>.

³²⁴ http://www.minadmin.gov.gr/wp-content/uploads/20130522_E_gov_strategy_principles.pdf, σελ. 2.

Στόχος «η βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών μέσω της ευρείας χρήσης ΤΠΕ και η διευκόλυνση της καθημερινότητας και των συναλλαγών τους τόσο με τη Δημόσια Διοίκηση όσο και μεταξύ τους ή με επιχειρήσεις»³²⁵.

2. Στις επιχειρήσεις (**Στρατηγική κατεύθυνση 2**)

Στόχος η εξασφάλιση ενός σταθερού και ψηφιακά φιλικού, προς τον επιχειρηματία και την επιχειρηματικότητα, περιβάλλοντος.

3. Στο κράτος (**Στρατηγική κατεύθυνση 3**)

Στόχος «η διαμόρφωση ενός νέου περιβάλλοντος και μιας νέας κουλτούρας λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, αξιοπιστία και παραγωγικότητα»³²⁶.

Στρατηγική για την Ψηφιακή Ανάπτυξη. Ψηφιακή Ελλάδα 2021 (Ιούλιος 2014)³²⁷

Η στρατηγική για την ψηφιακή ανάπτυξη που υιοθετείται κατόπιν διαβούλευσης τον Ιούλιο του 2014 θέτει 5 διακριτούς στόχους:

- Στόχος 1: Γνήσια Πρόσβαση σε προηγμένες ψηφιακές υποδομές
- Στόχος 2: Η επιχειρηματικότητα, ανταγωνιστική στο διεθνές ψηφιακό περιβάλλον
- Στόχος 3: Έξυπνη λειτουργία και διασύνδεση του Κράτους
- Στόχος 4: Ψηφιακή Συνοχή για τις κοινωνικές προκλήσεις
- Στόχος 5 : Έξυπνα βιώσιμο οικοσύστημα για καλύτερη ποιότητα ζωής

Οι στόχοι σχεδιάζεται να επιτευχθούν μέσω επτά τομέων παρέμβασης:

- Ανοιχτά δεδομένα (Open data)
- Διαλειτουργικότητα (interoperability)
- Έξυπνες εφαρμογές και υπηρεσίες (Smart applications and services)
- Προσβασιμότητα (Access)
- Επίτευξη κρίσιμης μάζας (critical mass)
- Ψηφιακές Δεξιότητες (Digital skills)
- IT διακυβέρνηση & αλλαγή

Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020³²⁸. Από το e-Government 2.0 στο e-Government 3.0

Η στρατηγική αυτή με ορίζοντα την επόμενη ευρωπαϊκή προγραμματική περίοδο αποτελεί επικαιροποιημένη έκδοση των βασικών αρχών της στρατηγικής για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα όπως αυτές παρουσιάστηκαν στο σχέδιο

³²⁵ http://www.minadmin.gov.gr/wp-content/uploads/20130522_E_gov_strategy_principles.pdf, σελ. 5.

³²⁶ Ό.π.

³²⁷ <http://www.opengov.gr/yme/wp-content/uploads/downloads/2014/03/Strategy-Digital-Growth.pdf>.

³²⁸ <http://www.opengov.gr/minreform/wp-content/uploads/downloads/2014/02/stratigiki-ilektron.-diakyv.-teliko-pdf1.pdf> και http://www.minadmin.gov.gr/?page_id=12126.

κειμένου το Μάιο του 2013 και αφορά στην περίοδο 2014-2020. Φιλοδοξεί να αποκτήσει η χώρα βαθμό ηλεκτρονικής διακυβέρνησης μεταξύ 2.0 και 3.0 δεδομένου ότι για τα πρώτα διαδικτυακά χρόνια αντιστοιχεί η Διακυβέρνηση 1.0 ενώ στη δεύτερη φάση του Web 2.0 της διάδρασης και συμμετοχής αντιστοιχεί η Διακυβέρνηση 2.0. Στην περίοδο 3.0 προτάσσονται η πολιτοκεντρική καινοτομία, η σύγκλιση των επιχειρησιακών εφαρμογών με πλατφόρμες κοινωνικών δικτύων, ο σημασιολογικός ιστός και η προσωποποίηση.

«Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση (eGovernment) αφορά στον εκσυγχρονισμό του Κράτους και της Δημόσιας Διοίκησης, με όχημα τις Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), με στόχο το ριζικό μετασχηματισμό των υφιστάμενων διαδικασιών και την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών, σε υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, προκειμένου η Διοίκηση να καταστεί αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη, εξασφαλίζοντας την ικανοποίηση των αναγκών του κοινωνικού συνόλου και προάγοντας την ενεργή συμμετοχή των πολιτών»³²⁹.

Στο πλαίσιο αυτό η στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020 αντιλαμβάνεται την ηλεκτρονική διακυβέρνηση ως

- όχημα εκσυγχρονισμού του κράτους και της Διοίκησης
- μηχανισμό επανασύνδεσης του πολίτη με το κράτος και τη Διοίκηση
- μοχλό σχεδιασμού και συντονισμού των οριζόντιων πολιτικών ΤΠΕ στη Δημόσια Διοίκηση

και υπό το πρίσμα αυτό καταρτίζονται οι 3 στρατηγικές κατευθύνσεις και οι 10 επιμέρους στόχοι:

Στρατηγική Κατεύθυνση 1

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

- Απλούστευση διαδικασιών με χρήση ΤΠΕ
- Ηλεκτρονική διαχείριση εγγράφων – ψηφιοποίηση διεργασιών
- Ενιαία διαχείριση πόρων δημόσιας διοίκησης

Στρατηγική Κατεύθυνση 2

ΕΠΑΝΑΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΜΕ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

- Ενιαία διαχείριση σχέσεων κράτους, πολιτών και επιχειρήσεων
- Δημιουργία ενιαίου σημείου πρόσβασης στις υπηρεσίες του δημοσίου τομέα
- Αυθεντικοποίηση πολιτών
- Συμμετοχική δημοκρατία
- Ψηφιακή ένταξη – ψηφιακός αλφαριθμητισμός

Στρατηγική Κατεύθυνση 3

³²⁹ <http://www.minadmin.gov.gr/?cat=100>.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

- Διασύνδεση βασικών μητρώων δημόσιας διοίκησης
- Ανοιχτή διάθεση δημόσιας πληροφορίας

ΕΠ Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία³³⁰

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» (ΕΠΑνΕΚ) αποτελεί ένα από τα πέντε τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα του ΕΣΠΑ για την περίοδο 2014 -2020, που εγκρίθηκαν μαζί με τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 18/12/2014.

Ο σχεδιασμός του ΕΠΑνΕΚ συνδυάζει τις εθνικές με τις κοινοτικές προτεραιότητες μέσω μίας ολοκληρωμένης στρατηγικής παρέμβασης για την ανταγωνιστικότητα, την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία, που εξειδικεύεται σε **3 βασικούς άξονες** προτεραιότητας, **21 ειδικούς στόχους** και **70 ενδεικτικές δράσεις** που θα μπορούν να διασφαλίσουν στην επιτυχημένη υλοποίησή του.

Σχέδιο δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και τη διοικητική Μεταρρύθμιση 2014-2020³³¹

Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει σειρά δράσεων που απαιτούνται για την υλοποίηση της Στρατηγικής για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020 και της Στρατηγικής για τη Διοικητική Μεταρρύθμιση και συμμορφώνονται με τις διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας μας και πρωτίστως με το Ψηφιακό Θεματολόγιο. Οι δράσεις αυτές στοχεύουν στο ριζικό εκσυγχρονισμό του Δημόσιου Τομέα, στη βελτίωση της καθημερινότητας του πολίτη, μειώνουν τη γραφειοκρατία και τα διοικητικά βάρη και ενισχύουν τη διαφάνεια και τη λογοδοσία.

Το επταετές σχέδιο αποτελείται από ένα αρχικό διετές σχέδιο δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση το οποίο είναι κυλιόμενο πρόγραμμα, εξεταζόμενο, αξιολογούμενο και αναθεωρούμενο τουλάχιστον σε ετήσια βάση ή όποτε αυτό είναι αναγκαίο.

Το συνολικό εγχείρημα βασίζεται «σε συγκεκριμένα δομικά στοιχεία τα οποία περιλαμβάνουν τα εξής:

- επικοινωνία της Δημόσιας Διοίκησης με τους χρήστες των υπηρεσιών (ηλεκτρονικά, τηλεφωνικά, μέσω ΚΕΠ),
- αυθεντικοποίηση χρηστών,
- ηλεκτρονικές διαδικτυακές πύλες (portals),
- μητρώα,
- τυποποίηση δομών δεδομένων,
- ασφαλή επικοινωνία και διακίνηση εγγράφων και πληροφοριών,
- πιστοποιημένη και νομικώς αποδεκτή ανταλλαγή εγγράφων,
- ηλεκτρονική αρχειοθέτηση,
- ηλεκτρονικές πληρωμές,

³³⁰ <http://www.antagonistikotita.gr/epanek/>

³³¹ <http://www.minadmin.gov.gr/?p=10323> και <http://www.minadmin.gov.gr/?p=9796>,
http://www.minadmin.gov.gr/wp-content/uploads/20141219_Action_Plan.pdf.

- διεπαφές διαλειτουργικότητας,
- διαχείριση ροών εργασίας,
- ενιαία πολιτική Δημόσιας Πληροφορικής για την τυποποίηση φορμών, διαδικτυακών πυλών, διεπαφών, κ.λπ.,
- στρατηγική αξιοποίησης των τεχνολογιών του κυβερνητικού υπολογιστικού νέφους (GCloud)»³³²

Οι δράσεις για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση αποσκοπούν στην άμεση, παραγωγική αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνίας σε όλο το φάσμα της οικονομικής και κοινωνικής πραγματικότητας της χώρας μας. Ειδικότερα:

- Βελτιώνουν την πρόσβαση και την εξυπηρέτηση των πολιτών και των επιχειρήσεων, μέσω μοναδικού σημείου πρόσβασης σε ηλεκτρονικές υπηρεσίες, με παράλληλη ψηφιακή αναβάθμιση των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ)
- Μειώνουν τη γραφειοκρατία μέσω της απλούστευσης και ψηφιοποίησης των διαδικασιών, τα διοικητικά βάρη, καταργούν την υποβολή δικαιολογητικών μέσω της διαλειτουργικότητας και ηλεκτρονικής συνεργασίας των πληροφορικών συστημάτων του Δημοσίου
- Ενισχύουν τη διαφάνεια και τη λογοδοσία με όχημα την αναβάθμιση του «Προγράμματος Διαύγεια» και των ελεγκτικών μηχανισμών
- Βελτιώνουν την αξιοποίηση και διαχείριση: α) των χρηματοοικονομικών και δημοσιονομικών πόρων, β) του ανθρώπινου δυναμικού, γ) των πληροφορικών υποδομών του Δημόσιου Τομέα σε ό,τι αφορά στα δίκτυα και στη δημιουργία σύγχρονου κυβερνητικού κέντρου δεδομένων και δ) των διαδικασιών ηλεκτρονικών προμηθειών
- Δημιουργούν νέες ευκαιρίες χρήσης και αξιοποίησης των δημόσιων δεδομένων, ενισχύουν την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία παράγοντας νέες υπηρεσίες σημαντικής προστιθέμενης αξίας και νέες θέσεις εργασίας
- Βελτιώνουν την ψηφιακή μόνρφωση και την κοινωνική ένταξη και τη διευκόλυνση γρήγορης πρόσβασης στο διαδίκτυο χωρίς εξαιρέσεις³³³.

Για την παρακολούθηση της προόδου εκτέλεσης του Σχεδίου Δράσης προτείνονται συγκεκριμένοι δείκτες, μεταξύ των οποίων και ο κατά 100% βαθμός ολοκλήρωσης των παρεχόμενων 20 υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Ψηφιακού Θεματολογίου μέχρι το τέλος του 2016³³⁴.

Ενδεικτική σειρά δεικτών ανά στόχο:

³³² http://www.minadmin.gov.gr/wp-content/uploads/20141219_Action_Plan.pdf, σελ. 6

³³³ <http://www.minadmin.gov.gr/?p=10323>

³³⁴ http://www.minadmin.gov.gr/wp-content/uploads/20141219_Action_Plan.pdf, σελ. 80-81

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΤΟΧΟΥ	ΣΤΟΧΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ 1	ΣΤΟΧΟΣ 1	Απλούστευση διαδικασιών με χρήση ΤΠΕ	Ποσοστό - αριθμός των δικαιολογητικών που πλέον δεν θα είναι απαραίτητα η έκδοσή τους επειδή θα υπάρχει η δυνατότητα ανάκτησης της πληροφορίας αποκλειστικά με ηλεκτρονικά μέσα - Επιτάχυνση έκδοσης αστυνομικής ταυτότητας και διαβατηρίου μέσω της άντλησης στοιχείων από το Εθνικό Δημοτολόγιο - Αυτοματοποίηση ελέγχων οχημάτων - Εξάλειψη ανάγκης απογραφών συνταξιούχων - Εξάλειψη της έκδοσης και απαίτησης πιστοποιητικών-βεβαιώσεων από τις υπηρεσίες του Δημοσίου Τομέα Ποσοστό - αριθμός των δηλώσεων που πραγματοποιούνται από πολίτες και επιχειρήσεις και θα καταργηθούν δεδομένου ότι τα στοιχεία μπορούν να αντληθούν από άλλες πηγές του δημοσίου τομέα
1	ΣΤΟΧΟΣ 2	Ηλεκτρονική διαχείριση εγγράφων – ψηφιοποίηση διεργασιών	Ποσοστό - ο αριθμός των πληροφοριακών συστημάτων ή ηλεκτρονικών υπηρεσιών που καλύπτουν τουλάχιστον τους υποχρεωτικούς όρους του Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Ποσοστό - ο αριθμός των πληροφοριακών συστημάτων που κάνουν χρήση Cloud υποδομών
1	ΣΤΟΧΟΣ 3	Ενιαία διαχείριση πόρων δημόσιας διοίκησης	Ποσοστό - αριθμός των φορέων που αξιοποιούν ηλεκτρονικές υπηρεσίες τουλάχιστον από τρία από τα συστήματα (HRMS, ERP, Μητρώο Πληροφοριακών Υποδομών, Κεντρικό Αποθετήριο Μελετών και Ερευνών, GCloud)
ΕΠΑΝΑΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΜΕ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ 2	ΣΤΟΧΟΣ 4	Ενιαία διαχείριση σχέσεων κράτους, πολιτών και επιχειρήσεων	Ποσοστό - αριθμός των διοικητικών διαδικασιών που υποστηρίζονται μέσα από τα ανωτέρω συστήματα
2	ΣΤΟΧΟΣ 5	Δημιουργία ενιαίου σημείου πρόσβασης στις υπηρεσίες του δημοσίου	Ποσοστό - αύξησης των πολιτών που κάνουν χρήση της Κεντρικής Διαδικτυακής Πύλης Ενιαίας Πρόσβασης για διεκπεραίωση υποθέσεων σε σχέση με το έτος αναφοράς 2013
2	ΣΤΟΧΟΣ 6	Αυθεντικοποίηση πολιτών	Ποσοστό - των πολιτών – επιχειρήσεων που μπορούν να κάνουν χρήση των υπηρεσιών αυθεντικοποίησης - αριθμός των υπηρεσιών αυθεντικοποίησης – εμπιστοσύνης που θα ανακοινωθούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την αυθεντικοποίηση σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2	ΣΤΟΧΟΣ 7	Συμμετοχική δημοκρατία	Ποσοστό - αριθμός των συστημάτων που συνδέονται στο σύστημα Διαύγεια II και το Κεντρικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων για την αυτόματη ανάρτηση πληροφοριών Ποσοστό - αύξησης πολιτών που συμμετείχαν σε διαδικασίες διαβουλεύσεων σε σχέση με το έτος αναφοράς 2013
2	ΣΤΟΧΟΣ 8	Ψηφιακή ένταξη – ψηφιακός	Αριθμός των καταρτιζόμενων που ολοκλήρωσαν επιτυχώς σχετικά προγράμματα και έλαβαν πιστοποίηση γι' αυτό από

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΤΟΧΟΥ	ΣΤΟΧΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ
		αλφαριθμητισμός	ανεξάρτητη δομή
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ 3	ΣΤΟΧΟΣ 9	Διασύνδεση βασικών μητρώων δημόσιας διοίκησης	Αριθμός των μητρώων που διασυνδέονται κάνοντας χρήση του συμφωνημένου δεσμευτικού προτύπου
3	ΣΤΟΧΟΣ 10	Ανοιχτή διάθεση δημόσιας πληροφορίας	Ποσοστό αύξησης του αριθμού των συστημάτων που διαθέτουν τα δημόσια δεδομένα τους ανοιχτά με βάση πρότυπα που επιτρέπουν την αυτόματη επαναχρησιμοποίησή τους από άλλα συστήματα

Στο επίπεδο του συνολικού Σχεδίου Δράσης για την περίοδο 2014-2015 οι αρχικώς και ενδεικτικώς οριζόμενοι μετρήσιμοι στόχοι και οι δείκτες επίτευξης είναι οι επόμενοι:

ΣΤΟΧΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΕΤΟΣ
Κατάρτιση Νομοθετημάτων για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	Ολοκλήρωση Νομοθετικών Ρυθμίσεων προβλεπόμενων από το Σχέδιο Δράσης	2014
Συμβασιοποίηση Έργων-Καταλυτών (eGovNow, ITPolicy, ΣΔΑΚ, CRMS)	Αριθμός Συμβασιοποιημένων Έργων	2014
Ολοκλήρωση διασύνδεσης τεσσάρων βασικών μητρώων	Αριθμός διασυνδεδεμένων μητρώων	2014
Συμβασιοποίηση Έργου-Καταλύτη ERP	Αριθμός Συμβασιοποιημένων Έργων	2015
Ολοκλήρωση Έργων-Σημειών (eGovNow, ITPolicy, ΣΔΑΚ, CRMS)	Αριθμός ολοκληρωμένων Έργων	2015
Ολοκλήρωση Έργου Καταλύτη (ERP)	Αριθμός ολοκληρωμένων Έργων	2016
Πλήρης παροχή και των 20 Υπηρεσιών του Ψηφιακού Θεματολογίου	Αριθμός πλήρως παρεχόμενων υπηρεσιών Ψηφιακού Θεματολογίου	2016
Αριθμός Πολιτών που χρησιμοποιούν τις Υπηρεσίες Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης τους τελευταίους δώδεκα μήνες	Ποσοστό επί του πληθυσμού (δείκτης μετρούμενος σε ετήσια βάση από το Ψηφιακό Θεματολόγιο)	2015
Αριθμός Πολιτών που αποστέλλουν συμπληρωμένα έντυπα κάνοντας χρήση των Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης τους τελευταίους δώδεκα μήνες	Ποσοστό επί του πληθυσμού (δείκτης μετρούμενος σε ετήσια βάση από το Ψηφιακό Θεματολόγιο)	2015

Όπως σημειώνεται στο “Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων” που δημοσιοποιήθηκε τον Απρίλιο του 2016, βασικά ορόσημα για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση αποτελούν:

1. Υιοθέτηση και λειτουργία ενιαίου συστήματος Διαχείρισης του Ανθρώπινου Κεφαλαίου της Δημόσιας Διοίκησης (HRMS- Δημιουργία και λειτουργία ενός ενιαίου συστήματος διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων στη δημόσια διοίκηση)
2. Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Τώρα (eGovNow- προσδιορισμός των αρχών και των εργαλείων διαλειτουργικότητας των πληροφοριακών συστημάτων του Δημόσιου Τομέα)

3. Λειτουργία συστήματος παροχής υπηρεσιών CRM (CRMS-πρόσβασης των χρηστών στις υπηρεσίες Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης από μία μοναδική Πύλη Ενιαίας Πρόσβασης).

4. Η υλοποίηση του Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με αριθ. 910/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που αφορά στην ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στην εσωτερική αγορά (eIDAS). Στο πλαίσιο αυτό μέχρι τον Ιούνιο του 2016 θα έχει ψηφιστεί σχετικό σχέδιο νόμου που θα ορίζει τα όργανα, τις δομές και τις διαδικασίες για την εφαρμογή και την παρακολούθηση της τήρησης του κανονισμού στην Ελλάδα³³⁵.

Δράσεις στην Ελλάδα για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση³³⁶

1. “Κλεισθένης”, 1994 – 1999
2. Πρόγραμμα “Ποιότητα για τον πολίτη”, 1998
3. Πρόγραμμα “Κοινωνία της Πληροφορίας”, 2000-2006³³⁷
4. Πρόγραμμα “Πολιτεία”, 2005-2007³³⁸
5. Πρόγραμμα “Πολιτεία”, 2008-2010³³⁹
6. “Σύζευξις” (<http://www.syzefxis.gov.gr/>)
7. Εθνική Πύλη “Ερμής” (<http://www.ermis.gov.gr/portal/page/portal/ermis/>)

ΕΠ Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014-2020³⁴⁰

Το Επιχειρησιακό πρόγραμμα “Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014-2020” με όραμα «μέσα στα επόμενα 7 χρόνια, η ελληνική Δημόσια Διοίκηση να καταστεί συνεκτική, καλά συντονισμένη, ευέλικτη, εξωστρεφής και αποτελεσματική αποκαθιστώντας τη σχέση εμπιστοσύνης του κράτους με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, παρέχοντας πολιτοκεντρικές και συνεχώς αναβαθμιζόμενες υπηρεσίες αποτελώντας έτσι έναν από τους βασικούς πυλώνες για την ανάκαμψη της χώρας»³⁴¹ περιλαμβάνει στους στόχους του την προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο Δημόσιο Τομέα προκειμένου σε συνδυασμό με συστημικές δράσεις και πολιτικές, «να αποτελέσουν τα κύρια εργαλεία μετασχηματισμού των υφιστάμενων διαδικασιών βελτιώνοντας τις παρεχόμενες υπηρεσίες και καθιστώντας τη Διοίκηση πιο αποτελεσματική και αποδοτική»³⁴². Αποτελεί ένα από τα τέσσερα Εθνικά Επιχειρησιακά Προγράμματα της χώρας του ΕΣΠΑ 2014-2020.

³³⁵ Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων,

http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2016/nrp2016_greece_el.pdf, σελ. 38.

³³⁶ Υπουργείο Οικονομικών, ΓΓΠΣ, ΓΓΔΕ.

³³⁷ <http://www.3kps.gr/Details.asp?L1=2&L2=1&L3=1&L4=11>

³³⁸ <http://www.gspa.gr/%286017776024451299%29/PrintMe.asp?ID=624&NT=18&lang=1>,
<http://www.naftemporiki.gr/story/110167/o-programmatismos-gia-tin-epanidrusi-tis-dimosias-dioikisis>

³³⁹ http://www.gspa.gr/%284203577759752257%29/documents/p12b_07_05_08b.pdf

³⁴⁰ https://www.espa.gr/elibrary/Metarrythmisi_Dimosiou_2014GR05M2OP001_1_2_el.pdf

³⁴¹ <https://www.espa.gr/el/pages/staticOPMetarythmisiDimosiouTomea.aspx>

³⁴² <https://www.espa.gr/el/pages/staticOPMetarythmisiDimosiouTomea.aspx>

Στις δράσεις που χρηματοδοτούνται από το ΕΠ υπό τον γενικό θεματικό άξονα “Ενίσχυση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης” περιλαμβάνονται³⁴³:

- η ανάπτυξη συστημάτων ΤΠΕ
- η παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών στους πολίτες
- ενίσχυση διαλειτουργικότητας

Σχέδιο δράσης υλοποίησης έργων ΤΠΕ για τις ψηφιακές υποδομές & την ανάπτυξη³⁴⁴ (Φεβρουάριος 2016)

Τον Φεβρουάριο του 2016 η Γενική Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων παρουσιάζει τις προτάσεις της «για την αντιμετώπιση των παθογενειών του οικοσυστήματος ΤΠΕ στη χώρα μας»³⁴⁵.

Οι βασικοί άξονες στους οποίους θα κινηθεί η Ελληνική πολιτεία σε σχέση με τις ΤΠΕ αφορούν στα ακόλουθα σημεία:

- Περιορισμός της σπατάλης των ΤΠΕ έργων του δημοσίου
- Περιορισμός της αποτυχίας των ΤΠΕ έργων του δημοσίου
- Ώθηση της οικονομικής ανάπτυξης
- Ενδυνάμωση της διακυβέρνησης

Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2016-2021

Πρόκειται ουσιαστικά για την πρώτη πρόταση του νεοσυσταθέντος Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης (4 Νοεμβρίου 2016, ΠΔ123/2016, ΦΕΚ 208/Α/4.11.2016) και της νέας Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής (27 Μαΐου 2016, Νόμος 4389/2016, ΦΕΚ Α 94/27.05.2016). Η πρόταση ετέθη σε διαβούλευση το Νοέμβριο του 2016 και όπως παρουσιάζεται από τους συντάκτες της «αποτελεί τον οδικό χάρτη και το πλαίσιο αναφοράς για τις αλλαγές που χρειάζεται η χώρα. Θέτει το όραμα και εξειδικεύει τους τομείς παρέμβασης στους οποίους θα πρέπει να εστιαστεί η προσπάθεια, έτσι ώστε η χώρα, με ορίζοντα το 2021, να ενταχθεί με αξιώσεις στον ευρωπαϊκό ψηφιακό χάρτη»³⁴⁶. Η Στρατηγική που προτείνεται για την ψηφιακή πορεία της χώρας εστιάζει σε επτά τομείς παρέμβασης:

1. Ανάπτυξη υποδομών συνδεσιμότητας νέας γενιάς
2. Επιτάχυνση της ψηφιοποίησης της οικονομίας
3. Ώθηση του κλάδου των ΤΠΕ για την ανάπτυξη της ψηφιακής οικονομίας και της απασχόλησης
4. Ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού με ψηφιακές δεξιότητες
5. Ριζική αναθεώρηση του τρόπου παροχής Ψηφιακών Υπηρεσιών του Δημοσίου

³⁴³ https://www.espa.gr/elibrary/Summary_OP_Metarruthmish_Dimosiou_Tomea.pdf.

³⁴⁴ www.yme.gr/getfile.php?id=6620.

³⁴⁵ Ό.π., σελ. 2. Αναλυτικά βλ. στο σχετικό κεφάλαιο.

³⁴⁶ http://www.opengov.gr/digitalandbrief/wp-content/uploads/downloads/2016/11/digital_strategy.pdf.

6. Άρση των αποκλεισμών και διάχυση των ωφελειών της ψηφιακής οικονομίας
7. Ενίσχυση ασφάλειας και εμπιστοσύνης

4.1.3. Δομικές ιδιαιτερότητες, προβλήματα και στρεβλώσεις του ελληνικού τομέα

Για τη μελέτη των προβλημάτων που αναδύονται κατά την προσπάθεια υιοθέτησης και εφαρμογής πολιτικών για τις ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην Ελλάδα χρήσιμη είναι η παρουσίαση της αποτίμησης αυτής της εφαρμογής των πολιτικών.

Ήδη στο κεφάλαιο “Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην ΕΕ – Παρουσίαση και της Ελλάδας – Συγκριτικά στοιχεία” έχει παρουσιαστεί η θέση της Ελλάδας σε σχέση με τους εταίρους της στο πεδίο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης βάσει στοιχείων της Eurostat.

Επίσης στο κεφάλαιο για τις “Διεθνείς στρατηγικές και αποτιμήσεις για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση” παρουσιάζεται η αξιολόγηση της χώρας μας όπως αυτή καταγράφεται στις Έρευνες του ΟΗΕ από το 2001 έως και το 2016.

Η θέση της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή και διεθνή αποτίμηση-αξιολόγηση για την εφαρμογή των ΤΠΕ και της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

Διαδίκτυο και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα - Eurostat

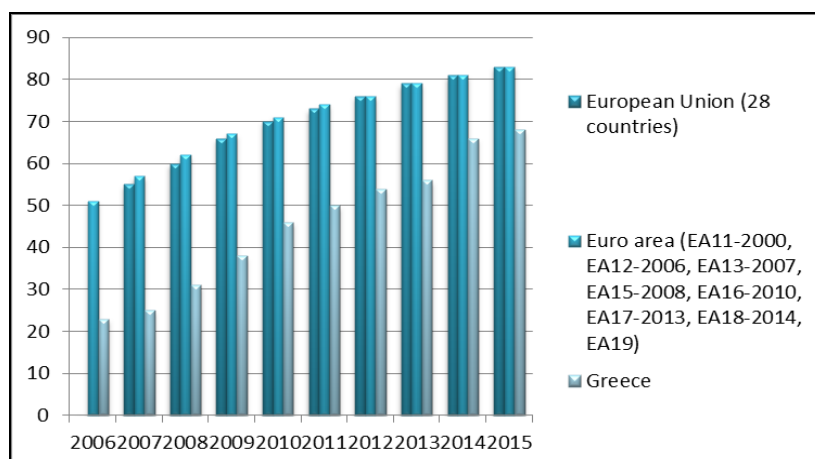
Τα στοιχεία που παρουσιάζονται κάτωθεν σε μορφή πινάκων και γραφημάτων προέρχονται από τις έρευνες της Ευρωπαϊκής στατιστικής αρχής και έχουν επικαιροποιηθεί τον Σεπτέμβριο του 2016. Αφορούν στην Ελλάδα σε σχέση με το σύνολο των χωρών μελών της ΕΕ και την Ευρωζώνη.

Ποσοστό νοικοκυριών με διαδικτυακή σύνδεση³⁴⁷

GEO/TIME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
European Union (28 countries)	:	55	60	66	70	73	76	79	81	83
Euro area (EA11-2000, EA12-2006, EA13-2007, EA15-2008, EA16-2010, EA17-2013, EA18-2014, EA19)	51	57	62	67	71	74	76	79	81	83
Greece	23	25	31	38	46	50	54	56	66	68

³⁴⁷ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=isoc_bde15b_h&lang=en.

Σχηματικά :

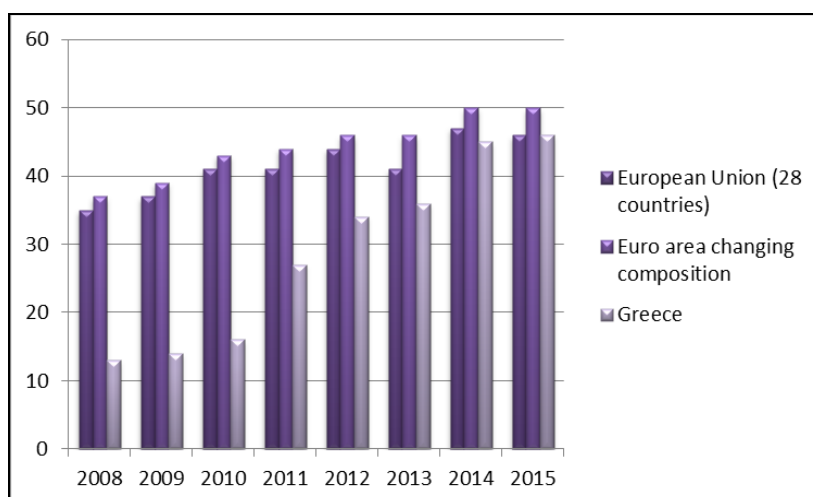
Χρήση του διαδικτύου για διάδραση με τις δημόσιες αρχές

Ποσοστό ατόμων ηλικίας 16-74

επικαιροποίηση 26.09.2016³⁴⁸

GEO/TIME	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
European Union (28 countries)	35	37	41	41	44	41	47	46
Euro area changing composition	37	39	43	44	46	46	50	50
Greece	13	14	16	27	34	36	45	46

Σχηματικά:

³⁴⁸ <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tin00012>.

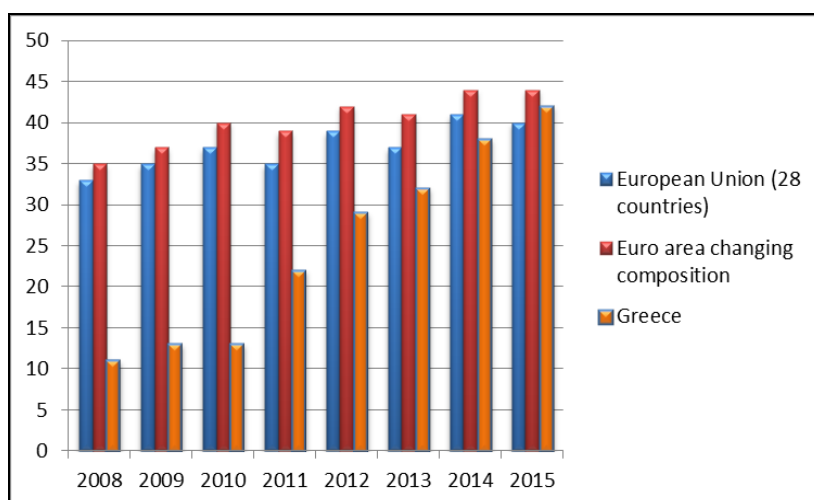
ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΓΙΑ ΔΙΑΔΡΑΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΔΙΑΔΡΑΣΗΣ

Ποσοστό ατόμων ηλικίας 16-74³⁴⁹

Αναζήτηση πληροφορίας από ιστοτόπους δημοσίων υπηρεσιών (τελευταίοι 12 μήνες)

GEO/TIME	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
European Union (28 countries)	33	35	37	35	39	37	41	40
Euro area changing composition	35	37	40	39	42	41	44	44
Greece	11	13	13	22	29	32	38	42

Σχηματικά:

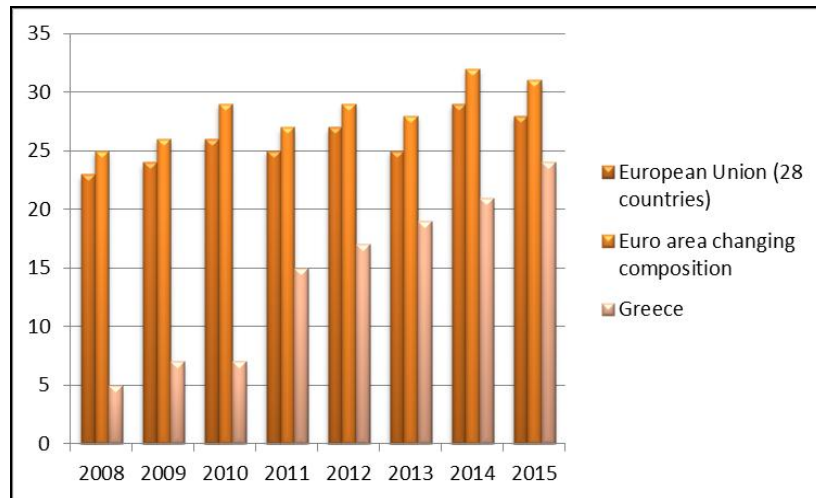
“Κατέβασμα” επίσημων εγγράφων προς συμπλήρωση (τελευταίοι 12 μήνες)³⁵⁰

GEO/TIME	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
European Union (28 countries)	23	24	26	25	27	25	29	28
Euro area changing composition	25	26	29	27	29	28	32	31
Greece	5	7	7	15	17	19	21	24

³⁴⁹ <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tin00013>

³⁵⁰ <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tin00013>

Σχηματικά:

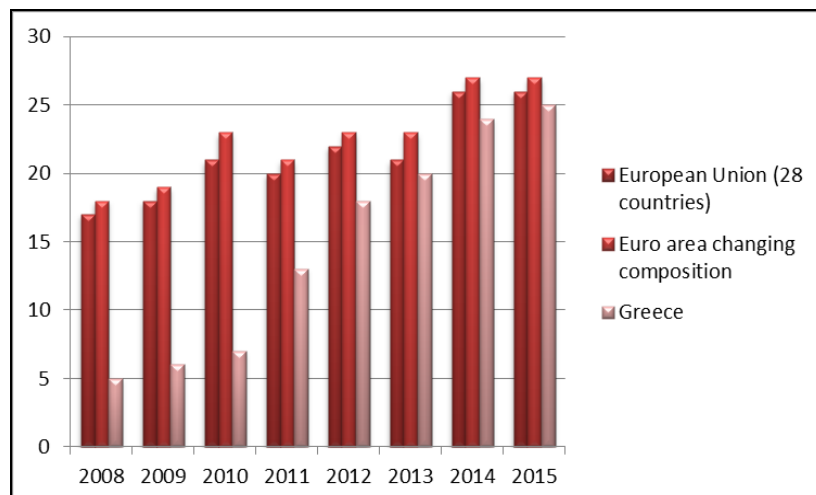

Υποβολή συμπληρωμένων εγγράφων

(τελευταίοι 12 μήνες)

GEO/TIME	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
European Union (28 countries)	17	18	21	20	22	21	26	26
Euro area changing composition	18	19	23	21	23	23	27	27
Greece	5	6	7	13	18	20	24	25

Σχηματικά:

Τελική Αξιολόγηση του Σχεδίου Δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2011-2015

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην αξιολόγησή της για το Σχέδιο Δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2011-2015 επισημαίνει μεταξύ άλλων πως «η Ελλάδα σημείωσε τεράστια πρόοδο στην χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης από 16% το 2010 σε 46% το 2015, φτάνοντας τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (ΕΕ, 28). Το ποσοστό των επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης έχει επίσης αυξηθεί σημαντικά από 77% το 2010 σε 84% το 2013 αν και η τιμή αυτή παραμένει πιο χαμηλή από το 88% που είναι ο ευρωπαϊκός μέσος όρος»³⁵¹.

Ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2016 – Συγκριτική αξιολόγηση στην ΕΕ³⁵²

Η συγκριτική αξιολόγηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην ΕΕ για το 2016³⁵³ (όπως και αυτή του 2015)³⁵⁴ στηρίζεται σε τέσσερις δείκτες: επικέντρωση στον χρήστη, διαφάνεια, διασυνοριακές υπηρεσίες, τεχνολογικοί καταλύτες κλειδιά.

Η Ελλάδα καταταγμένη στην ομάδα των χωρών που είναι «χαμηλότερου εισοδήματος, με πληθυσμούς λιγότερο αστικοποιημένους, με σχετικά χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, σχετικά λιγότερες ψηφιακές δεξιότητες, υποδομές που δεν είναι αρκετά ανεπτυγμένες και ο πληθυσμός αντιλαμβάνεται υψηλότερα επίπεδα διαφθοράς στο δημόσιο τομέα»³⁵⁵, κρίνεται πως έχει χαμηλό επίπεδο ψηφιοποίησης³⁵⁶. Είναι ενδεικτικό πως στην ομάδα που κατατάσσεται η χώρα μας, εντάσσονται και οι Ρουμανία, Τσεχία, Ουγγαρία, Πορτογαλία, Βουλγαρία, Κροατία, Σλοβακία και, εκτός ΕΕ, η Τουρκία.³⁵⁷

Η σταθερή θέση της χώρας μας στην κατηγορία των χωρών υψηλού δυναμικού σημαίνει βάσει της αξιολόγησης ότι «χαρακτηρίζεται από μια αντίθεση μεταξύ του επιπέδου ψηφιοποίησης (χαμηλό) και το επίπεδο διείσδυσης (μέτριο-υψηλό), αλλά το χαμηλότερο επίπεδο ψηφιοποίησης συνεπάγεται ότι οι διαδικασίες δημόσιας διοίκησης μπορούν να βελτιωθούν ως προς την αποτελεσματικότητα και να προκύψουν περιορισμοί δαπανών εάν πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες ενέργειες. Επίσης δείχνει πως παρά τις απαιτούμενες προσπάθειες οι πολίτες είναι σίγουροι για το δυναμικό της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και τη χρήση των επιγραμμικών υπηρεσιών»³⁵⁸.

³⁵¹ http://www.egovap-evaluation.eu/member_states.php?action_n=1&id_country=11.

³⁵² Βλ. αναλυτικά στο κεφάλαιο «Καταγραφή και μελέτη καλών πρακτικών – Εντοπισμός επιτυχών παραδειγμάτων».

³⁵³ European Commission, *eGovernment Benchmark 2016. A turning point for eGovernment development in Europe*, vol. 1, EU 2016, http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?action=display&doc_id=17855.

³⁵⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/news/eu-egovement-report-2015-shows-online-public-services-europe-are-smart-could-be-smarter>.

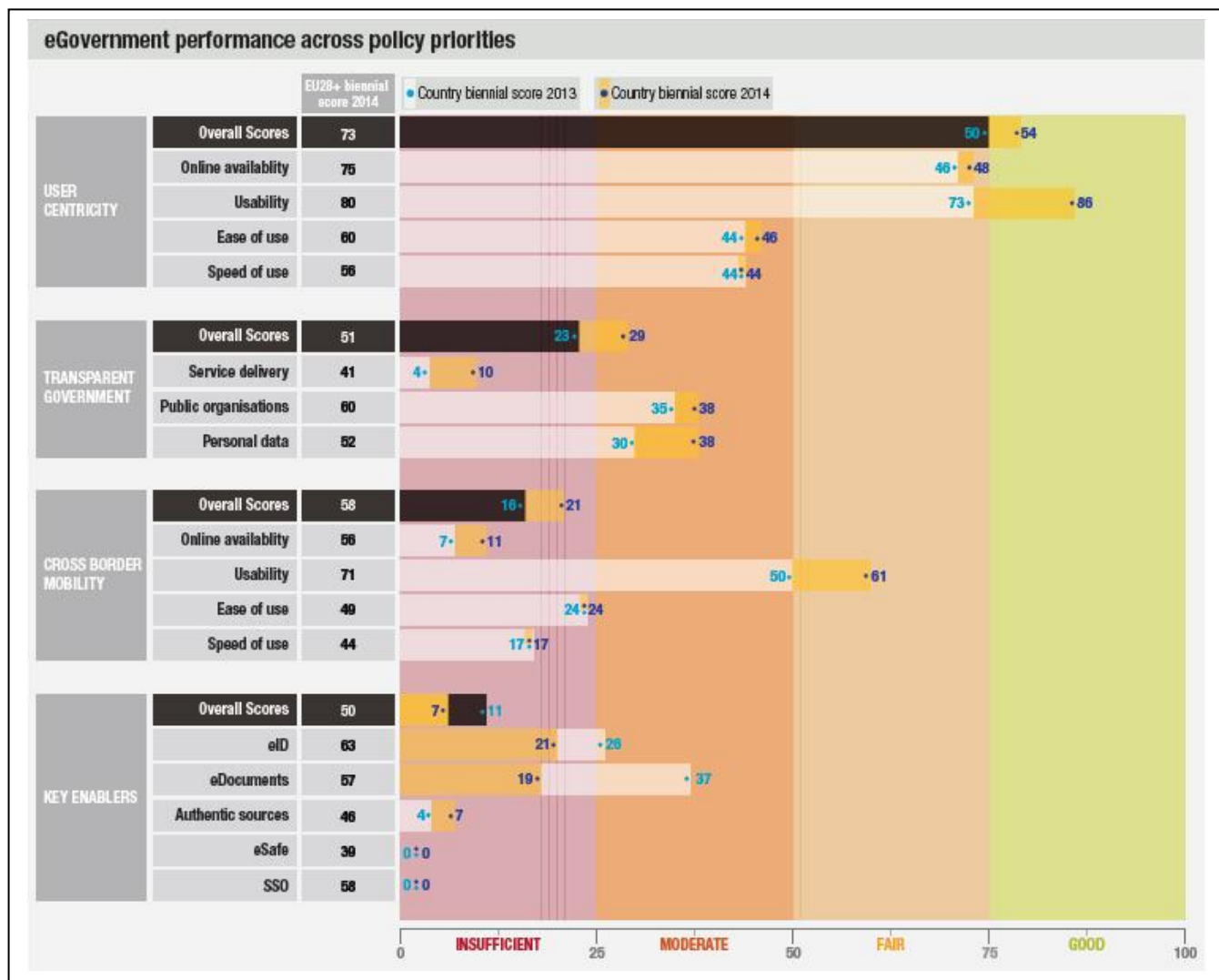
³⁵⁵ Ό.π., σελ. 62.

³⁵⁶ Ό.π. σελ. 67.

³⁵⁷ http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=9817.

³⁵⁸ Ό.π., σελ. 63.

Αναλυτικά τα ευρήματα σχετικά με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στη χώρα μας βάσει της αξιολόγησης του 2015 παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα³⁵⁹

Ο δείκτης “επικέντρωση στον χρήστη” δείχνει σε ποιο βαθμό μια υπηρεσία παρέχεται επιγραμματικά και πώς αυτή γίνεται αντιληπτή.

Ο δείκτης “διαφάνεια” δείχνει σε ποιο βαθμό οι κυβερνήσεις είναι “διαφανείς” σε σχέση: α. τη δική τους ευθύνη και επίδοση, β. τη διαδικασία παροχής υπηρεσιών και γ. τη διαδικασία σχετικά με τα προσωπικά δεδομένα.

Ο δείκτης “διασυνοριακή κινητικότητα” δείχνει σε ποιο βαθμό οι πολίτες της ΕΕ μπορούν να χρησιμοποιούν επιγραμματικές υπηρεσίες σε άλλη χώρα.

Ο δείκτης “τεχνολογικοί καταλύτες κλειδιά” δείχνει σε ποιο βαθμό 5 τεχνολογικές προϋποθέσεις είναι διαθέσιμες επιγραμματικά: Electronic Identification (eID), Electronic Documents (eDocuments), Authentic Sources, Electronic Safe (eSafe), Single Sign On (SSO).

³⁵⁹ http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=9817.

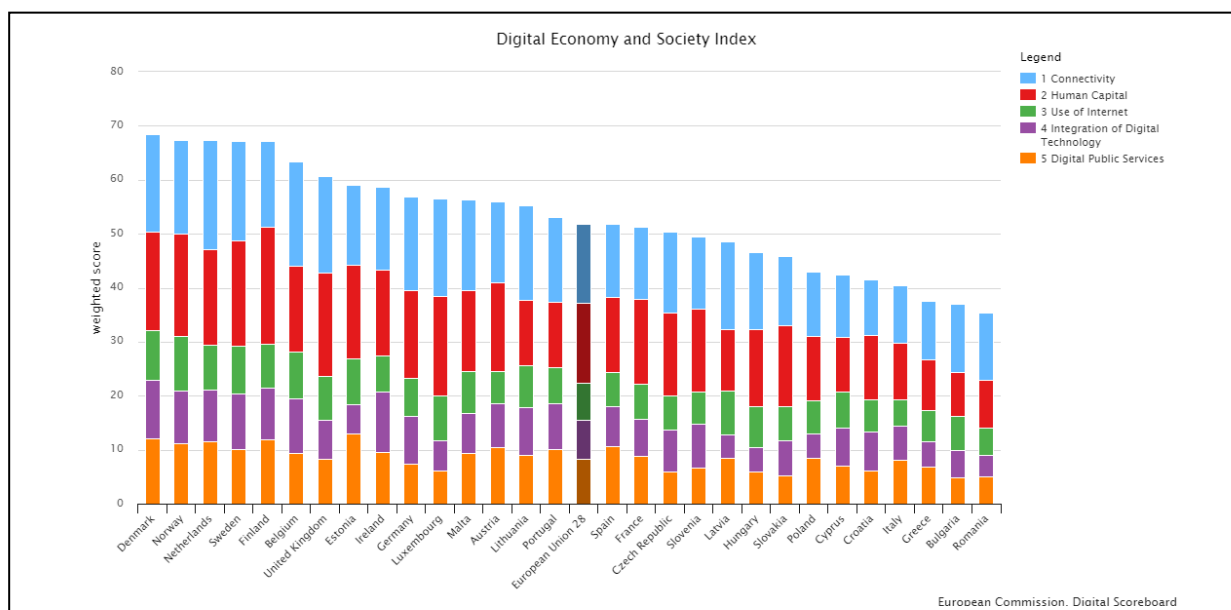
Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (Digital Economy and Society Index-DESI)³⁶⁰

Ο δείκτης ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας (digital economy and society index – DESI), είναι σύνθετος δείκτης απαρτιζόμενος από 5 πεδία και μετρά την πρόοδο των χωρών μελών της Ένωσης στην ψηφιακή ανταγωνιστικότητα. Είναι ο δείκτης που δίνει μια συνολική εικόνα του ψηφιακού τοπίου:

Τα πέντε συνθετικά στοιχεία του Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας - DESI³⁶¹

1 Συνδεσιμότητα (25%)	Σταθερές ευρυζωνικές (33%), Κινητές ευρυζωνικές (22%), Ταχύτητα ευρυζωνικών (33%) και Οικονομική προσιτότητα (11%)
2 Ανθρώπινο κεφάλαιο (25%)	Βασικές δεξιότητες και χρήση (50%), Προχωρημένες δεξιότητες και Ανάπτυξη (50%)
3 Χρήση Διαδικτύου (15%)	Περιεχόμενο (33%), Επικοινωνία (33%) και “Επιγραμμικές” συναλλαγές (33%)
4 Ολοκλήρωση Ψηφιακών Τεχνολογιών (20%)	Επιχειρηματική ψηφιοποίηση (60%) και Ηλεκτρονικό εμπόριο (40%)
5 Ψηφιακές Δημόσιες Υπηρεσίες (15%)	Ηλεκτρονική διακυβέρνηση (67%) και Ηλεκτρονική υγεία (33%)

Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας – DESI 2016³⁶²

Πηγή: European Commission, Digital Scoreboard

³⁶⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/scoreboard/greece>.

³⁶¹ <http://digital-agenda-data.eu/datasets/desi/indicators> και <https://ec.europa.eu/digital-single-market/desi>.

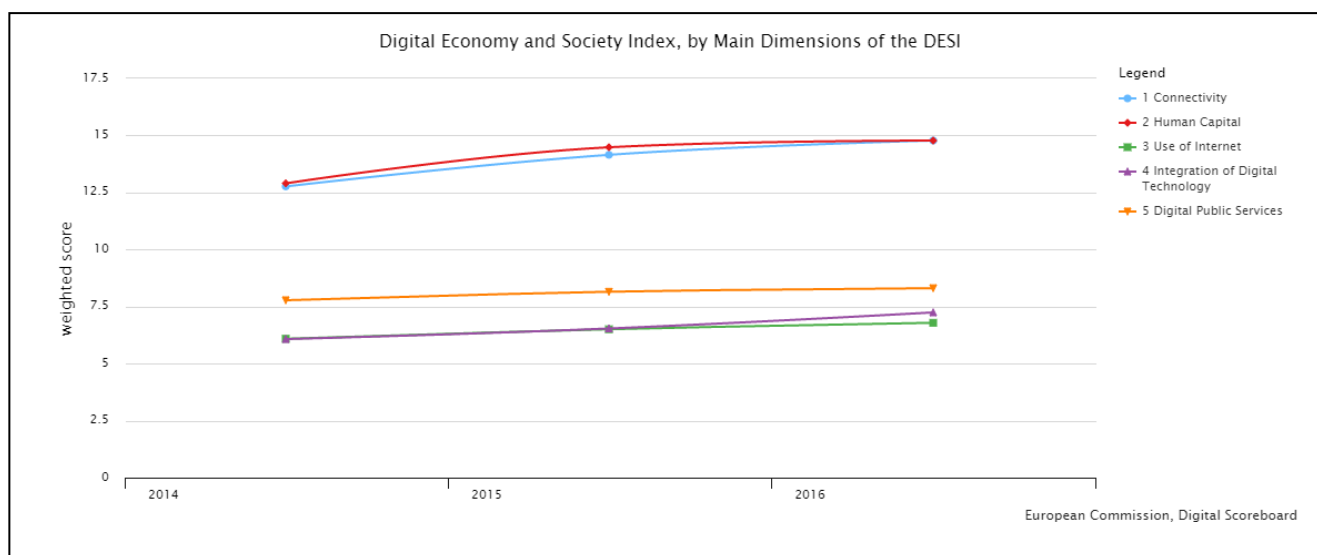
³⁶² [http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-composite#chart={\"indicator\":\"DESI_SLIDERS\", \"breakdown\":{\"DESI_1_CONN\":5, \"DESI_2_HC\":5, \"DESI_3_UI\":3, \"DESI_4_IDT\":4, \"DESI_5_DPS\":3}, \"unit-measure\":\"pc_DESI_SLIDERS\", \"time-period\":\"2016\"}](http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-composite#chart={\)

Σύμφωνα με την Έκθεση του 2016 για την ψηφιακή πρόοδο στην Ευρώπη, η χώρα μας μαζί με τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και την Ιταλία, είναι οι χώρες που έχουν τις λιγότερο ανεπτυγμένες ψηφιακές οικονομίες στην ΕΕ, ενώ η Δανία, η Ολλανδία, η Σουηδία και η Φινλανδία έχουν τις πλέον προηγμένες οικονομίες ακολουθούμενες από το Βέλγιο, τη Βρετανία και την Εσθονία.

Όπως φαίνεται και στο προηγούμενο γράφημα, στο σύνολο η ΕΕ με δείκτη DESI 0,52 το 2016 είναι ψηφιακά σε καλύτερη θέση από το 2015 που είχε δείκτη 0,50. Ωστόσο η βελτίωση του δείκτη κατά 0,02 δείχνει επιβράδυνση της προόδου καθώς από το 2014 στο 2015 η βελτίωση ήταν 0,04 μονάδες με μετάβαση από 0,46 σε 0.5.

Επιπλέον αν και ο δείκτης DESI δείχνει ότι η ΕΕ ως σύνολο και οι χώρες μέλη προχωρούν γενικώς -έστω και αργά- προς τη βελτίωση των αποδόσεών τους στο ψηφιακό πεδίο, ωστόσο υπάρχει διαφορά τόσο ως προς το επίπεδο ανάπτυξης όσο και προς το ρυθμό προόδου.

Τα επιμέρους συνθετικά του Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας – DESI 2014 -2016³⁶³

Πηγή: European Commission, Digital Scoreboard

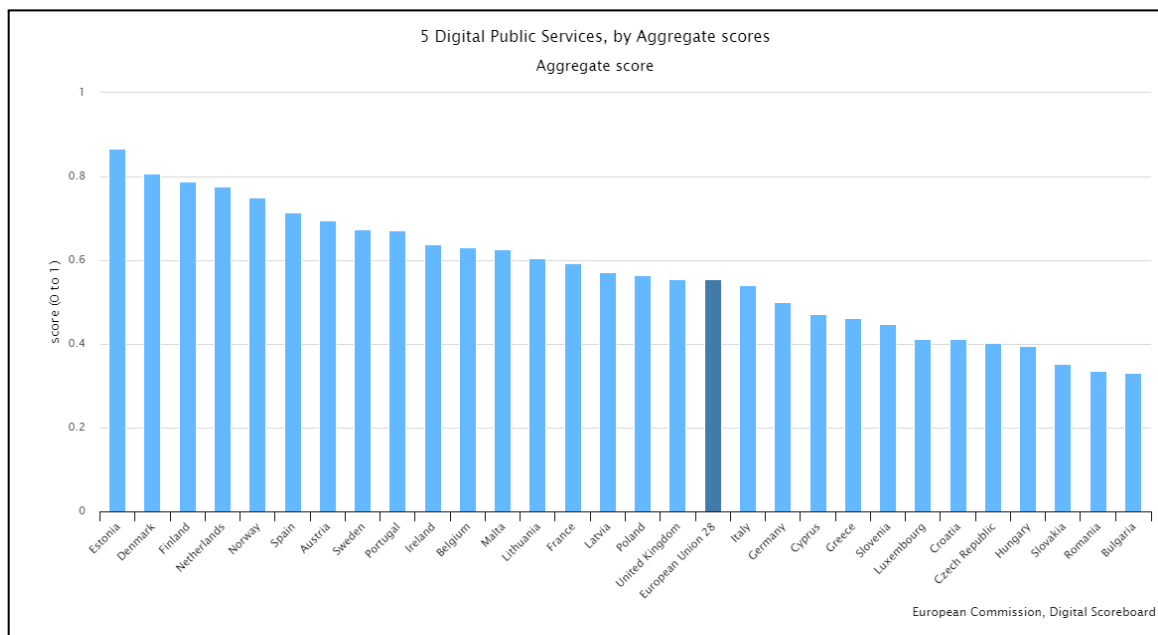
Συγκριτικά τα επιμέρους συνθετικά στοιχεία του δείκτη DESI (συνδεσιμότητα, ανθρώπινο κεφάλαιο, χρήση διαδικτύου, ολοκλήρωση ψηφιακής τεχνολογίας, ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες), από το 2014 έως σήμερα (2016), εμφανίζουν ελαφρώς ανοδική πορεία. Μάλιστα από πέρσι (2015) μέχρι φέτος η διαφορά είναι ελάχιστη. Η Συνδεσιμότητα και η Ολοκλήρωση Ψηφιακών Τεχνολογιών είναι οι δύο παράγοντες που σημειώνουν εμφανή πρόοδο από πέρσι, ενώ οι ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες σχεδόν δεν έχουν αλλάξει κατάσταση.

Το πέμπτο συνθετικό του δείκτη DESI είναι οι Ψηφιακές Δημόσιες Υπηρεσίες που απαρτίζεται από δύο επιμέρους στοιχεία: την ηλεκτρονική διακυβέρνηση (67%) και την ηλεκτρονική υγεία (33%). Στον επόμενο πίνακα αποτυπώνεται η επίδοση των χωρών μελών της Ένωσης στον τομέα αυτό.

³⁶³ [http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-see-the-evolution-of-an-indicator-and-compare-breakdowns#chart={"indicator":"DESI","breakdown-group":"DESI","unit-measure":"pc_DESI","ref-area":"EU28"}](http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-see-the-evolution-of-an-indicator-and-compare-breakdowns#chart={)

DESI 2016, Ψηφιακές Δημόσιες Υπηρεσίες, ανά χώρα

https://digital-agenda-data.eu/charts/desi-components#chart={'indicator':'DESI_5_DPS','breakdown-group':'DESI_TOTALS','unit-measure':'DESI_SCORE','time-period':'2016'}

Πηγή: European Commission, Digital Scoreboard

Οι ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες περιλαμβάνουν την ηλεκτρονική διακυβέρνηση που είναι τομέας ιδιαίτερα σημαντικός τόσο ως προς το σχεδιασμό και την εφαρμογή δημοσίων πολιτικών όσο και ως προς τις κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις ιδιαίτερα στο πεδίο της δημοκρατικής συμμετοχής (ενδεικτικά πολιτικές δημόσιας διαβούλευσης νομοσχεδίων κλπ.), αλλά και της διευκόλυνσης των σχέσεων κράτους πολίτη και κράτους επιχειρήσεων.

Όπως σημειώνεται στον ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ενιαία ψηφιακή αγορά, με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση η διάδραση επιχειρήσεων και πολιτών με τον δημόσιο τομέα μπορεί να βελτιωθεί και να γίνει ιδιαίτερα πιο αποτελεσματική μέσω της χρήσης των ψηφιακών τεχνολογιών.

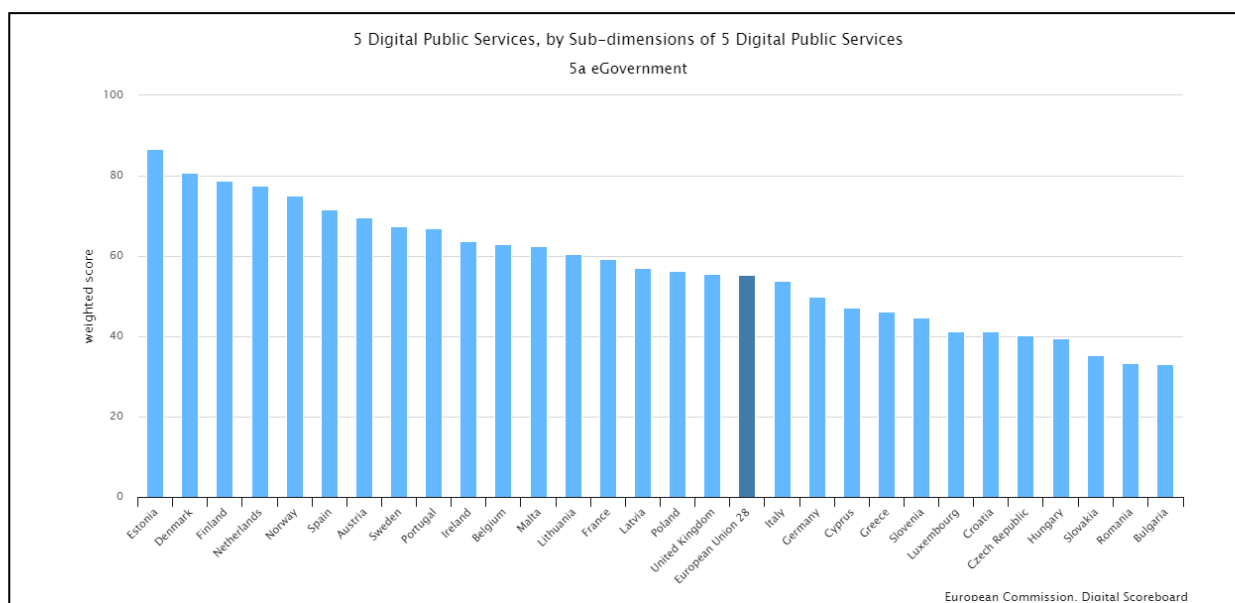
«Αυτά τα κέρδη αποτελεσματικότητας υλοποιούνται τόσο στην πλευρά της Δημόσιας Διοίκησης όσο και στην πλευρά των επιχειρήσεων. Η Δημόσια Διοίκηση μπορεί να εκμεταλλευτεί τα πλεονεκτήματα της τεχνολογίας προκειμένου να ανταποκριθεί στις ολοένα και πιο απαιτητικές ανάγκες των επιχειρήσεων και των πολιτών, ενώ την ίδια ώρα επιτυγχάνει σημαντικές μειώσεις κόστους. Με βελτιστοποιημένες Δημόσιες Υπηρεσίες, οι πολίτες και οι επιχειρήσεις κερδίζουν σε αποδοτικότητα και λόγω καλύτερης λειτουργικότητας και λόγω μείωσης του χρόνου που δαπανάται»³⁶⁴.

Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτυπώνεται στο παρακάτω γράφημα:

³⁶⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-public-services-desi-dimension-5>.

DESI 2016, Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, ανά χώρα

https://digital-agenda-data.eu/charts/desi-components#chart={'indicator':'DESI_5_DPS','breakdown-group':'DESI_5_DPS','unit-measure':'pc_DESI_5_DPS','time-period':'2016'}

Πηγή: European Commission, Digital Scoreboard

Η αποτύπωση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης λαμβάνει υπόψη τέσσερις δείκτες³⁶⁵:

- το ποσοστό των χρηστών του διαδικτύου που έχουν έρθει σε επαφή με τη δημόσια διοίκηση ανταλλάσσοντας συμπληρωμένα έγγραφα επιγραμμικά (δείκτης χρηστών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης - eGovernment Users indicator),
- το επίπεδο της πολυπλοκότητας των υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης μιας χώρας (δείκτης προ-συμπληρωμένων εγγράφων - Pre-filled Forms indicator, ο οποίος μετρά το βαθμό που δεδομένα τα οποία είναι γνωστά στις Δημόσιες Υπηρεσίες εμφανίζονται προ-συμπληρωμένα στα έγγραφα που εμφανίζονται στους χρήστες)
- το επίπεδο πληρότητας της προσφερόμενης ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (δείκτης αποπεράτωσης επιγραμμικής υπηρεσίας - Online Service Completion indicator, ο οποίος μετρά το βαθμό που τα διάφορα βήματα μιας διάδρασης με τη δημόσια διοίκηση μπορούν να ολοκληρωθούν πλήρως επιγραμμικά)
- η κυβερνητική δέσμευση στα ανοικτά δεδομένα (δείκτης Ανοικτών Δεδομένων - Open Data indicator)

Η τιμή μέτρησης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για την Ευρώπη των 28 είναι 0.554. Η Ελλάδα με τιμή 0,462 βρίσκεται στην 21^η θέση ενώ στις τρεις τελευταίες θέσεις βρίσκονται η Σλοβακία (0,352), η Ρουμανία (0,335) και η Βουλγαρία (0,331).

³⁶⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-public-services-desi-dimension-5>.

Στις τρεις πρώτες θέσεις η Εσθονία (0,866), η Δανία (0,808) και η Φινλανδία (0,789). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η Γερμανία βρίσκεται στην 19^η θέση.

Η διακύμανση της θέσης της χώρας μας ως προς τις επιδόσεις της στα επιμέρους στοιχεία του δείκτη ηλεκτρονικής διακυβέρνησης έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον (η μέτρηση χρησιμοποιεί δεδομένα του 2015).

Όσον αφορά τον *Δείκτη χρηστών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης*³⁶⁶ η Ελλάδα βρίσκεται πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (0,407), στην 13^η θέση με τιμή 0,469. Στην πρώτη θέση η Εσθονία με την εντυπωσιακή άριστη επίδοση 1.

Η χώρα μας ωστόσο στον *Δείκτη προ-συμπληρωμένων εγγράφων*³⁶⁷ βρίσκεται στην προτελευταία θέση στην ΕΕ με τιμή δείκτη 0,091 όταν ο ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι 0,492 και στην πρώτη θέση πάλι η Εσθονία με 0,952.

Και στον *Δείκτη αποπεράτωσης επιγραμμικής υπηρεσίας*³⁶⁸ η χώρα μας βρίσκεται στην προτελευταία θέση στην κατάταξη των 28 χωρών μελών της Ένωσης με τιμή δείκτη 0,543. Πρώτη στην επίδοση αυτή η Μάλτα επίσης με την εντυπωσιακή τιμή 1 και ο μέσος όρος της ΕΕ 0,808.

Όσον αφορά τον *Δείκτη Ανοικτών Δεδομένων*³⁶⁹ η χώρα μας εκπλήσσει με την εμφάνισή της στην τρίτη θέση της κατάταξης των 28 χωρών της Ένωσης με 0,745, όταν ο μέσος όρος της ΕΕ είναι 0,507, στην πρώτη θέση βρίσκεται το Ηνωμένο Βασίλειο με 0,837 ενώ η Εσθονία στην 14^η θέση με 0,547.

Όπως παρουσιάζεται στην Έκθεση Προόδου του Ψηφιακού Θεματολογίου για την Ευρώπη (EDPR) το προφίλ της χώρας μας για τη συμπλήρωση του δείκτη ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας (DESI), «η Ελλάδα κατατάσσεται στην 26η θέση μεταξύ των 28 κρατών μελών της ΕΕ στον Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI) του έτους 2016 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Ελλάδα συγκαταλέγεται στην ομάδα των χωρών που παρουσιάζουν υστέρηση: η βαθμολογία της είναι χαμηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ και κατά το παρελθόν έτος αυξήθηκε με βραδύτερο ρυθμό από αυτόν της ΕΕ.

Η παράμετρος του ανθρώπινου κεφαλαίου (δηλαδή οι ψηφιακές δεξιότητες) είναι αυτή στην οποία η Ελλάδα έχει σημειώσει τη μεγαλύτερη πρόοδο. Ωστόσο, τα επίπεδα ψηφιακών δεξιοτήτων παραμένουν χαμηλά και παρεμποδίζουν τις εξελίξεις στον τομέα της χρήσης του διαδικτύου από τους πολίτες και την ενσωμάτωση των ψηφιακών τεχνολογιών από τις επιχειρήσεις, και περιορίζουν την αφομοίωση των ευρυζωνικών συνδέσεων. Επιπλέον, η χώρα αντιμετωπίζει σοβαρό

³⁶⁶ [https://digital-agenda-data.eu/charts/desi-components#chart={"indicator":"DESI_5A1_EGOVU","breakdown-group":"DESI_TOTALS","unit-measure":"DESI_SCORE","time-period":"2016"}](https://digital-agenda-data.eu/charts/desi-components#chart={).

³⁶⁷ [https://digital-agenda-data.eu/charts/desi-components#chart={"indicator":"DESI_5A2_PREFFORM","breakdown-group":"DESI_TOTALS","unit-measure":"DESI_SCORE","time-period":"2016"}](https://digital-agenda-data.eu/charts/desi-components#chart={).

³⁶⁸ [https://digital-agenda-data.eu/charts/desi-components#chart={"indicator":"DESI_5A3_OSERCOMP","breakdown-group":"DESI_TOTALS","unit-measure":"DESI_SCORE","time-period":"2016"}](https://digital-agenda-data.eu/charts/desi-components#chart={).

³⁶⁹ [https://digital-agenda-data.eu/charts/desi-components#chart={"indicator":"DESI_5A4_OPENDATA","breakdown-group":"DESI_TOTALS","unit-measure":"DESI_SCORE","time-period":"2016"}](https://digital-agenda-data.eu/charts/desi-components#chart={).

πρόβλημα με τη μετανάστευση ατόμων υψηλού επιπέδου ευφυΐας και εκπαίδευσης.

Η Ελλάδα έχει μέτριες επιδόσεις όσον αφορά τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες, με επίπεδο ενεργών χρηστών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ»³⁷⁰.

Στα θετικά συγκαταλέγεται η δημιουργία “Ψηφιακής Γραμματείας” καθώς κρίνεται πως «η γραμματεία αυτή θα μπορούσε να είναι καίρια για το συντονισμό της συνολικής ψηφιακής ενιαίας αγοράς στην Ελλάδα καθώς και των σχετικών επενδύσεων στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων (ΕΔΕΤ) και για το επενδυτικό σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ευρώπη (“το Σχέδιο Juncker”)³⁷¹.

Δείκτης απόδοσης ICT UN

Ο δείκτης απόδοσης στις ΤΠΕ (ICT Development Index –IDI)³⁷² τον οποίο υιοθετεί ο ΟΗΕ και συγκεκριμένα η ITU και ο οποίος δημοσιοποιείται κάθε χρόνο από το 2009, είναι σύνθετος δείκτης που προφανώς αποτιμά την απόδοση κάθε χώρας στις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας συγκριτικά και διαχρονικά. Αποτελείται από 11 υποδείκτες οι οποίοι ανήκουν σε τρεις κατηγορίες σχετικά με τις ΤΠΕ: πρόσβαση, χρήση και δεξιότητες. Συγκεκριμένα:

Πρόσβαση στις ΤΠΕ

- Συνδρομητές σταθερής τηλεφωνίας ανά 100 κατοίκους
- Συνδρομητές κινητής τηλεφωνίας ανά 100 κατοίκους
- Διεθνές διαδικτυακό εύρος ζώνης (ταχύτητα) ανά χρήστη διαδικτύου
- Ποσοστό νοικοκυριών με υπολογιστή
- Ποσοστό νοικοκυριών με πρόσβαση στο διαδίκτυο

Χρήση ΤΠΕ

- Ποσοστό ατόμων που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο
- Σταθερές ευρυζωνικές συνδέσεις ανά 100 κατοίκους
- Κινητές ευρυζωνικές συνδέσεις ανά 100 κατοίκους

Δεξιότητες ΤΠΕ

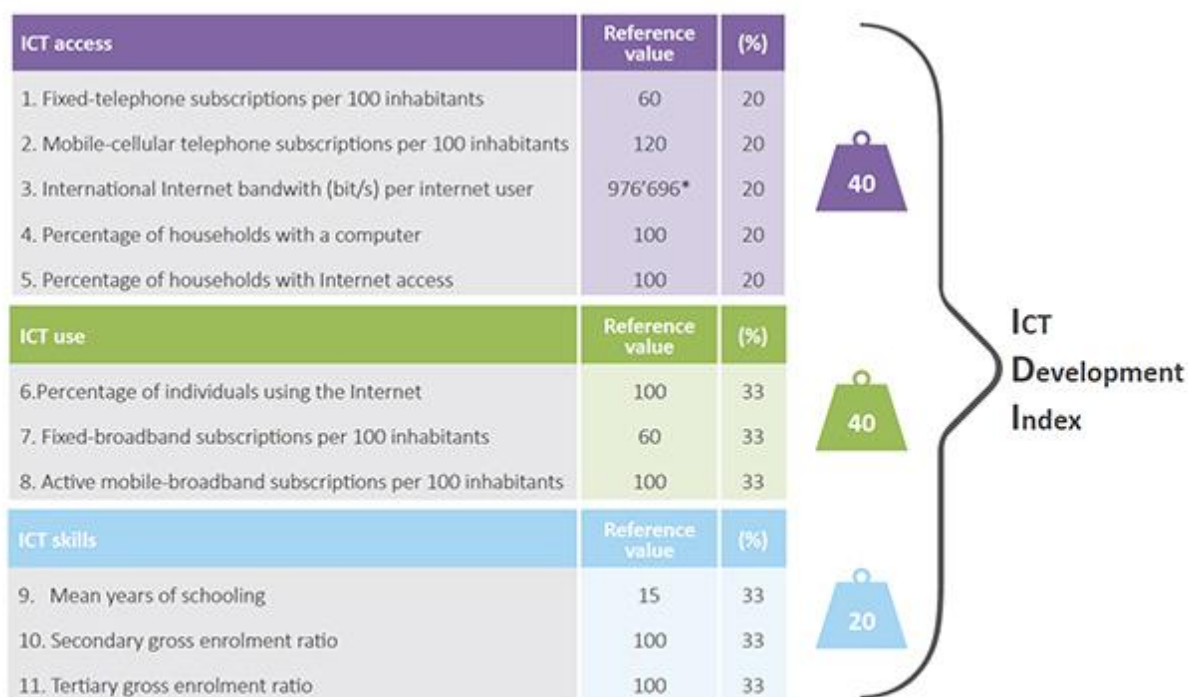
- Μέσος χρόνος εκπαίδευσης
- Συνολικό ποσοστό εγγραφών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- Συνολικό ποσοστό εγγραφών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

³⁷⁰ http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=15659 και <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/european-digital-progress-report-edpr-country-profiles>.

³⁷¹ Ό.π.

³⁷² <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/mis2016/methodology.aspx>.

Ο τελικός προσδιορισμός της απόδοσης βάσει του IDI αποδίδεται στην παρακάτω εικόνα:

Note: *This corresponds to a log value of 5.99, which was used in the normalization step.

Source: ITU.

Η Ελλάδα για την απόδοσή της το 2016 στο τομέα των ΤΠΕ βάσει του δείκτη IDI³⁷³ στην παγκόσμια κατάταξη βρίσκεται στην 36η θέση, χαμηλότερα από τον παγκόσμιο μέσο όρο, έχοντας ωστόσο σημειώσει σημαντική πρόοδο σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά και στην Ευρώπη στην 23η.

Μάλιστα η έρευνα της ITU την εντάσσει στις πλέον δυναμικές χώρες βάσει της διαφοράς στην επίδοση του IDI³⁷⁴. Ο δείκτης IDI για το 2016 είναι 7.13 ενώ ο μέσος παγκόσμιος όρος είναι 7.35.

Χώρα	Τοπική κατάταξη 2016	Παγκόσμια κατάταξη 2016	IDI 2016	Παγκόσμια κατάταξη 2015	IDI 2015	Αλλαγή θέσης στην παγκόσμια κατάταξη 2016-2015
Ελλάδα	23	36	7.13	40	6.86	4

Οι 10 καλύτερες χώρες στην ΕΕ βάσει του δείκτη IDI για την απόδοσή τους στις ΤΠΕ καταγράφονται στον παρακάτω πίνακα:

³⁷³ ITU, *Measuring the Information Society Report 2016*, σελ. 63, <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/misr2016/MISR2016-w4.pdf>.

³⁷⁴ Ό.π., σελ. 64.

Οι 10 καλύτερες χώρες της ΕΕ στις ΤΠΕ (ΟΗΕ-ITU)						
Χώρα	Τοπική κατάταξη 2016	Παγκόσμια κατάταξη 2016	IDI 2016	Παγκόσμια κατάταξη 2015	IDI 2015	Αλλαγή θέσης στην παγκόσμια κατάταξη 2016-2015
Ισλανδία	1	2	8.83	3	8.66	1
Δανία	2	3	8.74	2	8.77	-1
Ηνωμένο Βασίλειο	4	5	8.57	4	8.54	-1
Σουηδία	5	7	8.45	6	8.47	-1
Ολλανδία	6	8	8.43	8	8.36	0
Λουξεμβούργο	8	11	8.36	10	8.34	-1
Γερμανία	9	12	8.31	13	8.13	1
Γαλλία	10	16	8.11	17	7.95	1
Φινλανδία	11	17	8.08	14	8.11	-3
Εσθονία	12	18	8.07	18	7.95	0

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι βάσει αυτής της μέτρησης οι χώρες της Ένωσης, αν και παραμένουν στην κορυφή της παγκόσμιας κατάταξης γενικότερα, ή δεν έχουν σημειώσει καμία πρόοδο τον τελευταίο χρόνο (2016) ή η απόδοσή τους έχει πέσει.

Δείκτες απόδοσης e-government UN

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, για την αποτίμηση του επιπέδου ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ο ΟΗΕ έχει εισάγει τον δείκτη εξέλιξης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (EGDI). Ο δείκτης αυτός απαρτίζεται από τρία ίσης κατανομής επί μέρους στοιχεία που συμβάλλουν στην ολοκλήρωση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και μετρώνται με τους αντίστοιχους δείκτες: την παροχή επιγραμμικών υπηρεσιών (Online Service Index –OSI), την τηλεπικοινωνιακή συνδεσιμότητα (Telecommunication Infrastructure Index –TII) και τις ανθρώπινες δεξιότητες ως ανθρώπινο κεφάλαιο (ουσιαστικά το μορφωτικό επίπεδο) (Human Capital Index–HCI)³⁷⁵.

Ο δείκτης TII που μετρά την τηλεπικοινωνιακή συνδεσιμότητα συγκροτείται (2014 και 2016) ισόποσα βάσει του ποσοστού των πολιτών που χρησιμοποιεί το διαδίκτυο, των συνδρομών επίγειων τηλεφωνικών συνδέσεων ανά 100 κατοίκους, των κινητών τηλεφωνικών συνδέσεων ανά 100 κατοίκους, των ενσύρματων ευρυζωνικών συνδέσεων ανά 100 κατοίκους και των ασύρματων ευρυζωνικών συνδέσεων ανά 100 κατοίκους³⁷⁶.

³⁷⁵ https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf, σελ. 13 και

<http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>, σελ. 134.

³⁷⁶ https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf, σελ. 187-188 και

<http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>, σελ. 134-136.

Ο δείκτης HCI αποτελείται (2014 και 2016) από 4 δείκτες:

1. Τον δείκτη εγγραμματοσμού ενηλίκων (adult literacy) (κατά 1/3) που μετρείται ως το ποσοστό των ανθρώπων πάνω από 15 ετών που μπορούν να διαβάσουν και να γράψουν ένα σύντομο απλό κείμενο σχετικά με την καθημερινότητά τους.
2. Το ποσοστό εγγεγραμμένων σπουδαστών (Gross enrolment ratio) (κατά 2/9) που περιλαμβάνει το σύνολο όσων φοιτούν σε πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση ανεξαρτήτως ηλικίας, ως ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας αντίστοιχης των τριών βαθμίδων εκπαίδευσης.
3. Αναμενόμενα έτη εκπαίδευσης (Expected years of schooling) (κατά 2/9) δηλαδή ο συνολικός αριθμός ετών εκπαίδευσης που ένα παιδί συγκεκριμένης ηλικίας μπορεί να αναμένει ότι θα λάβει στο μέλλον.
4. Μέσος όρος χρόνων εκπαίδευσης (mean years of schooling) (κατά 2/9) δηλαδή ο μέσος αριθμός των ετών εκπαίδευσης που έχουν συμπληρωθεί από τον ενήλικο πληθυσμό μιας χώρας (25 ετών και άνω) χωρίς να υπολογίζονται τα έτη που χρειάστηκαν για επανάληψη κάποιας βαθμίδας³⁷⁷.

Ο δείκτης OSI αλλάζει κι αυτός όπως κι ο TII το 2014 καθώς λαμβάνει υπόψη τις νέες τάσεις της εποχής και εστιάζει

1. στην αναδυόμενη σημαντικότητα της “προσέγγισης στο επίπεδο του συνόλου της διοίκησης” (whole-of government approach) και της ενοποιημένης επιγραμμικής παροχής υπηρεσιών
2. Στη χρήση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για την παροχή πληροφοριών και υπηρεσιών στους πολίτες σε ζητήματα σχετικά με το περιβάλλον
3. Στην ηλεκτρονική υποδομή και τον ολοένα και αυξανόμενο ρόλο της στη γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος, με έμφαση στην παροχή αποτελεσματικών επιγραμμικών υπηρεσιών για τη συμπερίληψη των μειονεκτικών και ευάλωτων ομάδων, όπως των φτωχών, των αναπήρων, των γυναικών, των παιδιών και των νέων, των ηλικιωμένων των μειονοτήτων κλπ.
4. Στην αυξανόμενη έμφαση στη χρήση υπηρεσιών, στην παροχή πολυκάναλων υπηρεσιών, στα ανοικτά δεδομένα διακυβέρνησης, στην ηλεκτρονική προμήθεια (e-procurement)
5. Στη διεύρυνση της ηλεκτρονικής συμμετοχής και της κινητής διακυβέρνησης (mobile government). Οι ερευνητές του ΟΗΕ αξιολόγησαν τον εθνικό ιστότοπο κάθε χώρας, τις δικτυακές πύλες ηλεκτρονικών υπηρεσιών και ηλεκτρονικής συμμετοχής καθώς και τους ιστοτόπους των

³⁷⁷ https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf σελ. 189-191 και <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>, σελ. 136-138.

υπουργείων παιδείας, εργασίας, κοινωνικών υπηρεσιών, υγείας, οικονομικών και περιβάλλοντος³⁷⁸.

Το 2016 για την Ελλάδα τα στοιχεία για τον Δείκτη εξέλιξης ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι τα εξής³⁷⁹:

ΕΛΛΑΔΑ					
Κατάταξη	Επίπεδο EGDI	EGDI	Online Service Component	Telecommunication Infrastructure Component	Human Capital Component
43 (σε 193)	Υψηλό	0.6910	0.5797	0.6032	0.8901

Η διαβάθμιση των επιπέδων EGDI όπως έχει παρουσιαστεί και προηγουμένως είναι “Πολύ υψηλό”, “υψηλό”, “μέτριο”, “χαμηλό”. Ο παγκόσμιος μέσος όρος³⁸⁰ είναι

ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΟΗΕ – ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ			
EGDI	Online Service Component	Telecommunication Infrastructure Component	Human Capital Component
0.4922	0.4623	0.3711	0.6433

Και ο ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι³⁸¹:

ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡΩΝ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ			
EGDI	Online Service Component	Telecommunication Infrastructure Component	Human Capital Component
0.7241	0.6926	0.6438	0.6897

Στην κορυφή της κατάταξης βρίσκεται το Ηνωμένο Βασίλειο³⁸²:

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ					
Κατάταξη	Επίπεδο EGDI	EGDI	Online Service Component	Telecommunication Infrastructure Component	Human Capital Component
1 (σε 193)	Πολύ Υψηλό	0.9193	1.0000	0.8177	0.9402

Όσον αφορά την ηλεκτρονική συμμετοχή (e-participation) προκύπτει ως συμπληρωματικός δείκτης που εστιάζει στη χρήση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών για τη διευκόλυνση της παροχής πληροφοριών από τη διοίκηση προς τους πολίτες (“διαμοιρασμός ηλεκτρονικής πληροφορίας”) (“e-information sharing”), στη

³⁷⁸ https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf, σελ. 191 και <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>, σελ. 138

³⁷⁹ <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>, σελ. 155.

³⁸⁰ <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>, σελ. 158.

³⁸¹ <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>, σελ. 166.

³⁸² <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>, σελ. 158.

διάδραση με τις ενδιαφερόμενες πλευρές -stakeholders (“ηλεκτρονική διαβούλευση”) (“e-consultation”) και στη συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (ηλεκτρονική λήψη αποφάσεων) (“e-decision-making”).

Ο δείκτης αυτός έχει περισσότερο συγκριτική διάσταση μεταξύ των χωρών σε σχέση με τους μηχανισμούς και τα εργαλεία που παρέχει η διοίκηση προς τους πολίτες για διάδραση ώστε να πραγματοποιείται ηλεκτρονική διακυβέρνηση³⁸³.

Η Ελλάδα όσον αφορά την ηλεκτρονική συμμετοχή βρίσκεται στην 65^η θέση παγκοσμίως³⁸⁴.

Ελλάδα					
Κατάταξη	EPI	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3
65 (σε 193)	0,6102	61,7%	58,8%	78,9%	28,6%

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει τη θέση των 10 καλύτερων χωρών της ΕΕ παγκοσμίως όσον αφορά το δείκτη ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και των επιμέρους δεικτών που τον απαρτίζουν βάσει της κατάταξης των Ηνωμένων Εθνών³⁸⁵.

Οι 10 καλύτερες χώρες της ΕΕ στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση (ΟΗΕ)					
Χώρα	OSI	HCI	TII	EGDI	Κατάταξη 2016
Ηνωμένο Βασίλειο	1,0000	0,9402	0,8177	0,9193	1
Φινλανδία	0,9420	0,9440	0,7590	0,8817	5
Σουηδία	0,8768	0,9210	0,8134	0,8704	6
Ολλανδία	0,9275	0,9183	0,7517	0,8659	7
Δανία	0,7754	0,9530	0,8247	0,8510	9
Γαλλία	0,9420	0,8445	0,7502	0,8456	10
Εσθονία	0,8913	0,8761	0,7329	0,8334	13
Γερμανία	0,8406	0,8882	0,7342	0,8210	15
Αυστρία	0,9130	0,8396	0,7098	0,8208	16
Ισπανία	0,9130	0,8782	0,6493	0,8135	17

³⁸³ <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>, σελ. 141.

³⁸⁴ <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>, σελ. 172, το ποσοστό αναφέρεται στη χρήση ανά στάδιο.

³⁸⁵ “Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2016: Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην υποστήριξη της αειφόρου ανάπτυξης”, σελ. 116, <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2016-Survey/Chapter%205.pdf>.

Δείκτης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και τα στοιχεία που τον απαρτίζουν, Δείκτης Ηλεκτρονικής συμμετοχής, Ελλάδα 2016,

Πηγή: ΟΗΕ, <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/67-Greece>

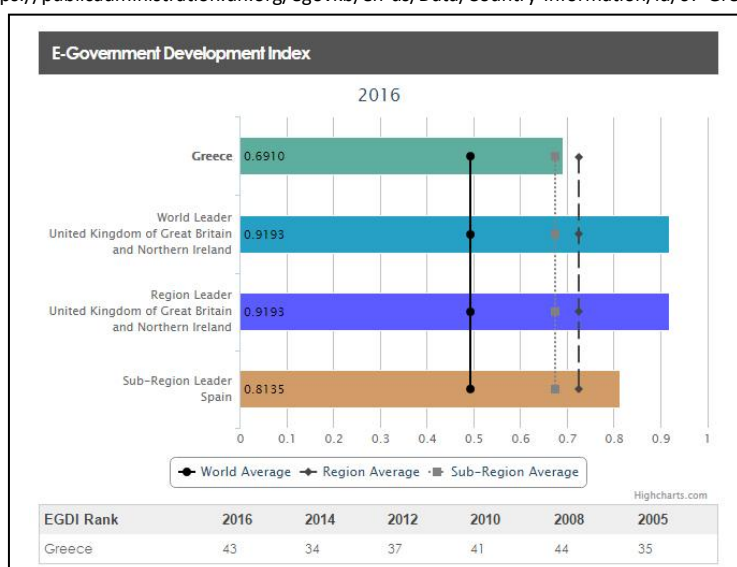

Στο προηγούμενο γράφημα αποτυπώνονται η σχέση των επιμέρους στοιχείων του δείκτη ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για τη χώρας μας όπως και οι τιμές των δεικτών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και ηλεκτρονικής συμμετοχής για το 2016 και το 2014.

Χρονικά συγκριτικά στοιχεία για τις επιδόσεις της χώρας μας, αλλά και σύγκριση με τους μέσους όρους των περιοχών στις οποίες ανήκει (κόσμος, Ευρώπη, Νότια Ευρώπη) παρουσιάζονται στο παρακάτω γράφημα. Η Βρετανία βρίσκεται στην κορυφή της κατάταξης με 0,9193. Η διακύμανση των επιδόσεων της χώρας στο βάθος χρόνου δεν θα πρέπει να ληφθεί υπόψη δεδομένου ότι, όπως ήδη έχει επισημανθεί, ο τρόπος μέτρησης των επιμέρους δεικτών για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση αλλάζει από μέτρηση σε μέτρηση με την εξέλιξη της τεχνολογίας.

Δείκτης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Ελλάδα 2016 – Συγκριτικά στοιχεία, Πηγή: ΟΗΕ,

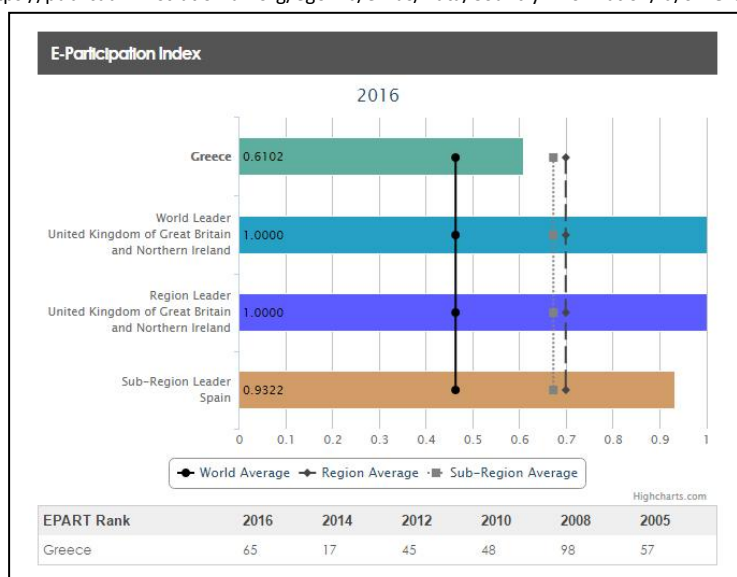
<https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/67-Greece>

Ο δείκτης ηλεκτρονικής συμμετοχής της Ελλάδας συγκριτικά με τις επιδόσεις των χωρών που βρίσκονται στην κορυφή της παγκόσμιας και τοπικής κατάταξης παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα:

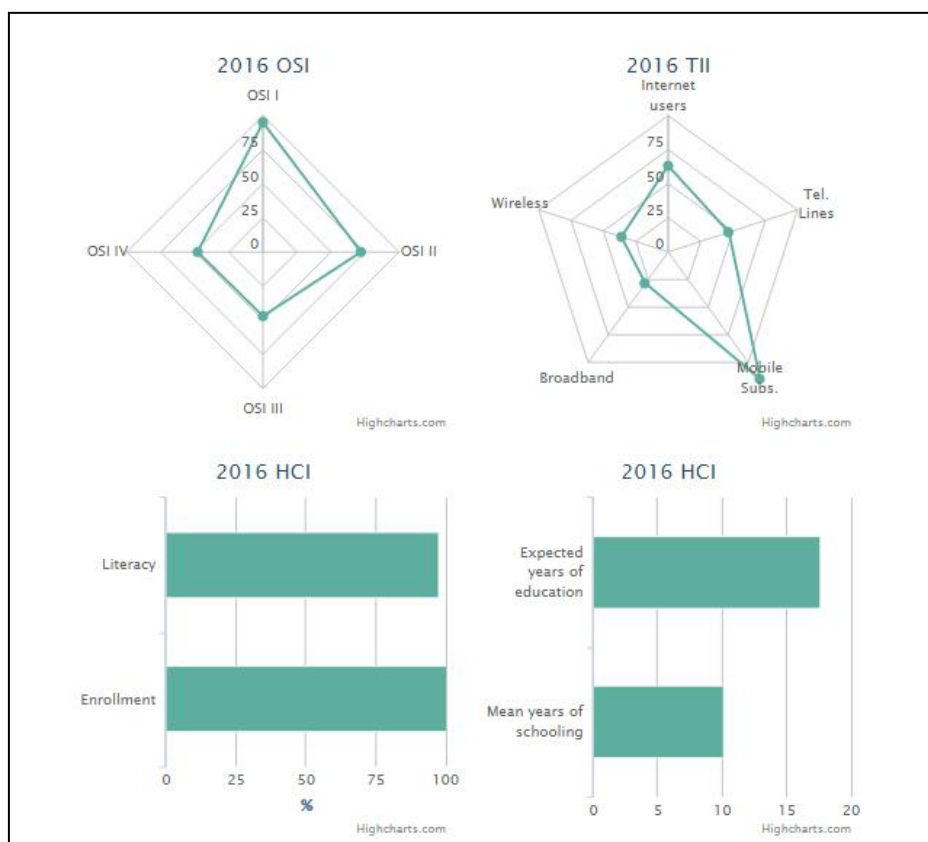
Δείκτης Ηλεκτρονικής Συμμετοχής, Ελλάδα 2016 – Συγκριτικά στοιχεία, Πηγή: ΟΗΕ

<https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/67-Greece>

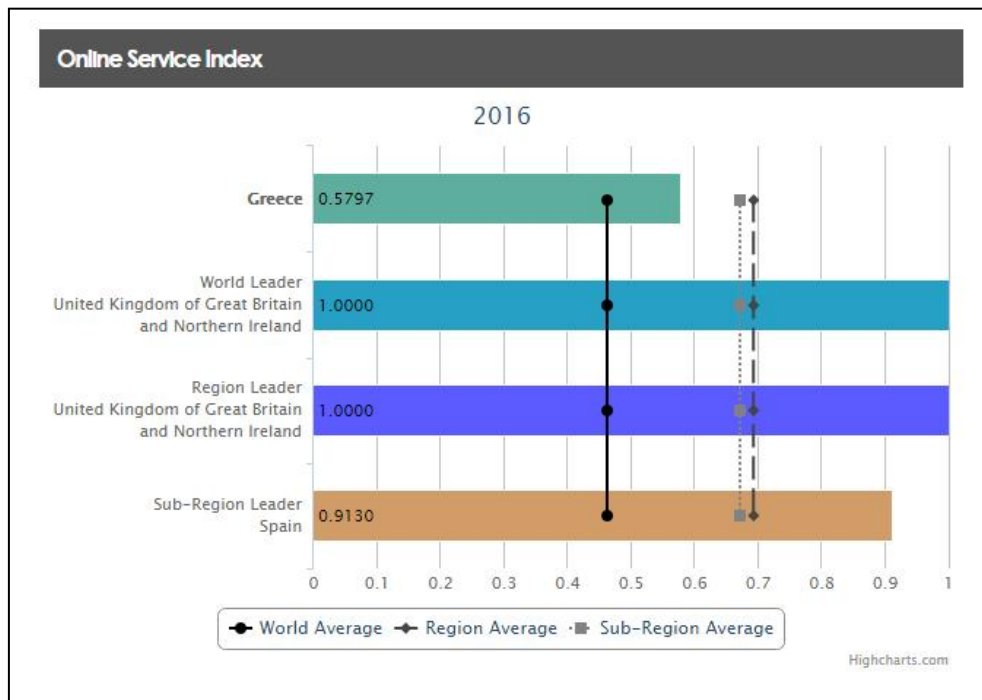
Δείκτης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης – Επί μέρους στοιχεία (OSI, TII, HCI), Ελλάδα 2016,

Πηγή: ΟΗΕ, <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/67->

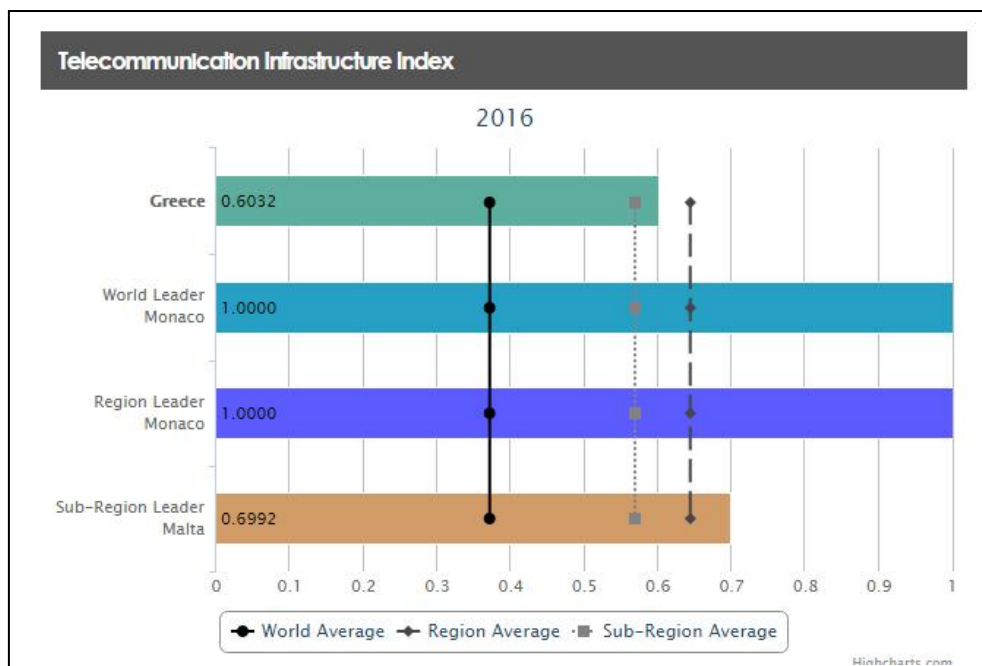
Δείκτης Επιγραφμικών Υπηρεσιών, OSI Ελλάδα 2016 – Συγκριτικά στοιχεία,

Πηγή: ΟΗΕ, <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/67-Greece>

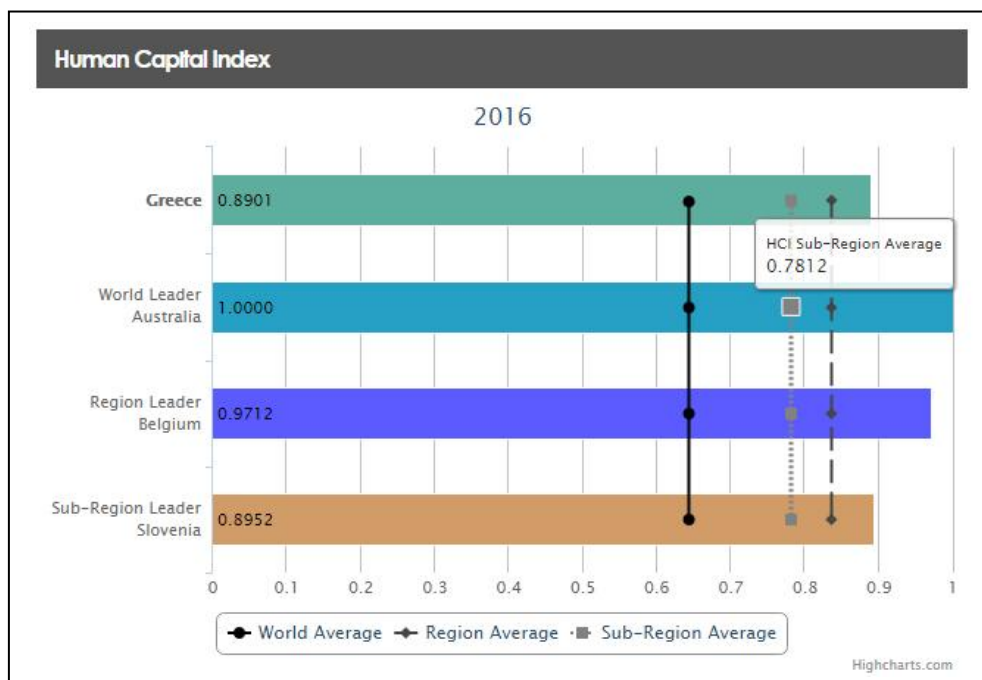
Δείκτης Τηλεπικοινωνιακών Υποδομών, Ελλάδα 2016 – Συγκριτικά στοιχεία,

Πηγή: ΟΗΕ, <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/67-Greece>

Δείκτης Ανθρώπινου Κεφαλαίου, Ελλάδα 2016 – Συγκριτικά στοιχεία,

Πηγή: OHE, <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/67-Greece>

Προβλήματα εφαρμογής πολιτικών για τις ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Ο ΟΟΣΑ στην Έκθεσή του³⁸⁶ για τη Δημόσια Διακυβέρνηση στην Ελλάδα το 2011 επεσήμαινε τα γενικότερα προβλήματα της δημόσιας διοίκησης στη χώρα μας και ξεχώριζε 8 βασικά προβλήματα στην πλειοψηφία των οποίων μπορεί να εντοπιστεί και ένα μέρος των αιτίων που εμποδίζουν την περαιτέρω διεύρυνση της χρήσης των ΤΠΕ και της εφαρμογής της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης:

1. έλλειψη διαμόρφωσης ενός συνολικού μακροπρόθεσμου στρατηγικού οράματος για την οικονομία και την κοινωνία. Προφανής συνέπεια η έλλειψη στρατηγικού οράματος και για τα μέτρα που πρέπει να εφαρμοστούν σε βραχυπρόθεσμη, μεσοπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη βάση. Αποσπασματική επικέντρωση σε δημοσιονομικά ζητήματα χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το ευρύτερο πλαίσιο για τη διαμόρφωση πολιτικών, απουσία λογοδοσίας σε σχέση με τα αποτελέσματα.
2. προβλήματα διαφθοράς και αδιαφάνειας άμεσα συνδεδεμένα με την πολιτική και δημόσια διοικητική κουλτούρα. Αποδίδονται στην αδυναμία της κεντρικής εξουσίας, στην πολυδαίδαλη γραφειοκρατία, στη νομική περιπλοκότητα, στην απουσία βασικών δεδομένων και στην έλλειψη μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής ανθρώπινων πόρων. «Πρέπει να σημειωθεί ότι σε όλα τα επίπεδα διοίκησης συναντώνται εξαιρετικά ικανά άτομα τα οποία κινητοποιούνται για την προώθηση θεμελιωδών μεταρρυθμίσεων, οι προσπάθειές τους όμως

³⁸⁶ OECD (2012), *Greece: Review of the Central Administration (Greek Version)*, OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264179158-el>.

υπονομεύονται ή αχρηστεύονται από τις συμπεριφορές και τις ενέργειες άλλων, οι οποίοι δεν έχουν τα ίδια πρότυπα και αξίες»³⁸⁷.

3. προβλήματα συντονισμού τόσο εντός υπουργείων όσο και μεταξύ υπηρεσιών διαφορετικών υπουργείων. Αποσπασματική δράση της διοίκησης και απροθυμία στη διάχυση πληροφοριών με αποτέλεσμα να διακυβεύονται οι όποιες μεταρρυθμίσεις που απαιτούν γνώση και συνεργασία
4. προβλήματα εφαρμογής πολιτικών και μεταρρυθμίσεων εξαιτίας μεταξύ άλλων της αναποτελεσματικότητας στον έλεγχο του δημόσιου τομέα από την κεντρική διοίκηση αλλά και του ίδιου του συστήματος που «ευνοεί περισσότερο την παραγωγή νομοθετημάτων παρά την παραγωγή αποτελεσμάτων»³⁸⁸.
5. προβλήματα στην παρακολούθηση και τον έλεγχο των δημοσίων δαπανών
6. προβλήματα σε επίπεδο διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού καθώς υπάρχει σύνδεση του πολιτικού πεδίου με τη δημόσια υπαλληλία. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται «η ανώτερη δημόσια διοίκηση χρειάζεται αξιοπιστία και ικανότητες για να είναι αποτελεσματική ως διαχειριστής βιώσιμων πολιτικών που διαπερνούν τους εκλογικούς κύκλους»³⁸⁹. Η κινητικότητα είναι πολύ περιορισμένη.
7. προβλήματα στις διαδικασίες για τη συλλογή, τη σύγκριση και την ανάλυση των δεδομένων. Όπως υπογραμμίζεται «ανεπαρκή δεδομένα σημαίνει ότι οι στρατηγικές μεταρρύθμισης στερούνται ισχυρής βάσης τεκμηρίωσης για την υποστήριξη αποτελεσματικών και αποδοτικών αποφάσεων πολιτικής»³⁹⁰.
8. Προβλήματα που ανακύπτουν εξαιτίας ενός περίπλοκου νομικού πλαισίου το οποίο καθιστά τις διοικητικές διαδικασίες πιο σημαντικές από την ουσία της πολιτικής, προκαλεί τεράστια αναποτελεσματικότητα και εμποδίζει την προώθηση της μεταρρύθμισης.

Στη “Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020” το Δεκέμβριο του 2013 υπογραμμίζεται μεταξύ άλλων πως «η Ελλάδα παρουσιάζει υστέρηση στο 72% των δεικτών του Ευρωπαϊκού ψηφιακού θεματολογίου (Digital Scoreboard, Παρατηρητήριο για τη ΔΜ, ΚτΠ ΑΕ, 2012), που απηχούν χαμηλές επιδόσεις στη διείσδυση της ευρυζωνικότητας, την τακτική χρήση του διαδικτύου, τη χρήση ηλεκτρονικών συναλλαγών και ηλεκτρονικών προμηθειών. Για παράδειγμα, 41,9% των πολιτών δεν έχει χρησιμοποιήσει ποτέ το διαδίκτυο, σύμφωνα με την τελευταία έκθεση αξιολόγησης της χώρας για την Ψηφιακή Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2012. Το 2012 η Ελλάδα πέτυχε το ανώτατο επίπεδο για επτά (7) από τις είκοσι (20) βασικές υπηρεσίες Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στην ΕΕ. Όμως, η επίδοσή της σε ποσοστό παροχής ολοκληρωμένων ηλεκτρονικών υπηρεσιών σε πολίτες και επιχειρήσεις εντός ΕΕ το 2010 την κατέταξε στην τελευταία θέση. Κυρίως κατά την τελευταία προγραμματική περίοδο, η Ελληνική Δημόσια Διοίκηση έκανε σημαντική

³⁸⁷ Οπ. σελ. 32.

³⁸⁸ Οπ. σελ. 35.

³⁸⁹ Οπ. σελ. 37.

³⁹⁰ Οπ. σελ. 39.

προσπάθεια υιοθέτησης ψηφιακών τεχνολογιών για τον εκσυγχρονισμό της. Η λειτουργία της κεντρικής διαδικτυακής πύλης (ΕΡΜΗΣ), η εφαρμογή του προγράμματος Δι@ύγεια για την προαγωγή της διαφάνειας, το σύστημα παροχής οικονομικών υπηρεσιών TAXIS, αποτελούν απτά αποτελέσματα της προσπάθειας αυτής. Εξάλλου, ένας στους τρεις πολίτες που κάνουν χρήση διαδικτύου έχουν λάβει ηλεκτρονικές υπηρεσίες του δημόσιου τομέα. Εντούτοις, όπως σχεδόν σε όλες τις χώρες του κόσμου, η προσπάθεια αυτή συνοδεύτηκε και από αστοχίες. Στη χώρα μας οι αστοχίες αυτές προστέθηκαν στις αγκυλώσεις μιας δυσκίνητης κρατικής μηχανής, δημιουργώντας σωρευτικά χρόνια παθογένειες και υστερήσεις:

- Χαμηλή αξιοποίηση των ηλεκτρονικών υποδομών, επιχειρησιακός κατακερματισμός των συστημάτων, υψηλή διασπορά και λειτουργικές επικαλύψεις των πληροφοριακών συστημάτων του Δημοσίου.
- Υψηλό κόστος κτήσης και χρήσης των ηλεκτρονικών υποδομών, λόγω κυρίως έλλειψης κατάλληλων προγραμματικών συμφωνιών και αδειών που να καλύπτουν το σύνολο της Δημόσιας Διοίκησης.
- Απουσία διαλειτουργικότητας και διασύνδεσης των πληροφοριακών συστημάτων.
- Μειωμένη βούληση επαναχρησιμοποίησης της δημόσιας πληροφορίας.
- Υπερτροφικά έργα και υποδομές υπερβολικής διαχειριστικής δυσκολίας και ασύμφορης σχέσης κόστους-οφέλους.
- Μακροσκελείς διαγωνιστικές διαδικασίες που ξεπερνούν τον κύκλο ανανέωσης της τεχνολογίας, καταλήγοντας σε προμήθειες παρωχημένων προϊόντων.
- Ελλιπής σχεδιασμός και χρηματοδότηση σε όλο τον κύκλο ζωής των συστημάτων.
- Ανύπαρκτοι ή αναποτελεσματικοί μηχανισμοί οριζόντιων σχημάτων διακυβέρνησης.
- Απουσία κοινής αρχιτεκτονικής της δημόσιας Πληροφορικής, ενιαίων προτύπων και πολιτικών συμμόρφωσης για τη χρήση των ΤΠΕ.
- Αναποτελεσματικότητα πλαισίου θεσμικής συνεργασίας με την αγορά.
- Μειωμένη πολιτική και επιτελική προσήλωση στις ΤΠΕ και την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση.
- Πολυπλοκότητα θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου.
- Απουσία παρακολούθησης, ελέγχου και ανατροφοδότησης.
- Ασυνέχεια των υιοθετημένων πολιτικών σε κάθε κυβερνητική αλλαγή»³⁹¹.

Τρία χρόνια αργότερα, το νέο Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης και η νέα Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής, το Νοέμβριο του 2016, στο κείμενο διαβούλευσης για την “Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2016-2021”, επισημαίνεται πως «παρά τις προσπάθειες που έχουν γίνει για την δημιουργία μιας “Ηλεκτρονικής” Δημόσιας Διοίκησης, η διαδικτυακή παρουσία του δημοσίου παραμένει αποσπασματική και ανομοιομορφή. Οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες που διατίθενται, είναι σχεδιασμένες με την οπτική της δημόσιας διοίκησης και όχι με την οπτική του πολίτη και της επιχείρησης, με αποτέλεσμα να εστιάζουν στην έκδοση πιστοποιητικών και όχι στην παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών. Το τελικό αποτέλεσμα είναι, πολλές από τις υπηρεσίες αυτές, να μην είναι ελκυστικές και

³⁹¹ <http://www.opengov.gr/minreform/wp-content/uploads/downloads/2014/02/stratigiki-ilektron.-diakyv.pdf>.

[illegible]

³⁹² http://www.opengov.gr/digitalandbrief/wp-content/uploads/downloads/2016/11/digital_strategy.pdf.

393 <http://www.karounos.gr/blog/archives/405>.

Στα προβλήματα του ελληνικού τομέα πρέπει να αναφερθεί και το γεγονός ότι από τα συστήματα τα οποία σχεδιάζονται για την εφαρμογή πρακτικών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης 1 στα 5 πετυχαίνουν καθώς ο σχεδιασμός πραγματοποιείται από μηχανικούς και επομένως δεν λαμβάνει υπόψη όλες τις απαραίτητες διαστάσεις³⁹⁴.

Και βεβαίως το ζήτημα της διαλειτουργικότητας είναι εξαιρετικά σημαντικό. Είναι χαρακτηριστική η παρατήρηση του Βασίλη Κορκίδη³⁹⁵ σε ερώτηση σχετικά με το εάν η σύνδεση των ταμειακών μηχανών με το ΚΕΠΥΟ (Κέντρο Πληροφορικής Υπουργείου Οικονομικών) θα βοηθούσε στα έσοδα του κράτους: «Θα βοηθούσε πάρα πολύ γιατί δεν θα ήμασταν άλλο φοροεισπράκτορες που είμαστε σήμερα γιατί σήμερα εισπράττουμε το ΦΠΑ και πρέπει να τον αποδώσουμε. Και μάλιστα σε πολλούς κλάδους ο ΦΠΑ που αγοράζεις είναι 13%, ο ΦΠΑ που πουλάς είναι 24%. Αυτό δείχνει ότι έχει χαθεί και το νόημα του ΦΠΑ δεν είναι φόρος προστιθέμενης αξίας, αλλά προστιθέμενος φόρος. Στο τέλος του μήνα λοιπόν θα πρέπει να τον καταβάλεις ή στις 40 μέρες και δυστυχώς πολλές φορές καταλήγεις να γίνεις φοροφυγάς γιατί προτιμάς να πας τα χρήματα στο σπίτι σου παρά να πληρώσεις το ΦΠΑ. Ενώ θα σε έβγαζε από αυτό το δίλημμα ή από αυτή τη δύσκολη θέση το να πληρωθεί σε πραγματικό χρόνο τη στιγμή της συναλλαγής η διαφορά του ΦΠΑ της αγοράς και της πώλησης. Αλλά νομίζω ότι τα λογισμικά της Γενικής Γραμματείας, του ΚΕΠΥΟ, των ΔΟΥ και των επιχειρήσεων δεν είναι σε επίπεδο συνεργασίας, δεν είναι συμβατά. Πρέπει αυτά τα επίπεδα να εξομοιωθούν για να μπορέσουν να λειτουργήσουν. Εμάς θα μας διευκόλυνε και το έχουμε προτείνει πάρα πολλά χρόνια»³⁹⁶.

Ωστόσο σύμφωνα με δημοσίευμα της *Ναυτεμπορικής* τον Δεκέμβριο του 2016 «όλα δείχνουν [πως] “παγώνει” οριστικά και η προώθηση των ρυθμίσεων για τη διασύνδεση των ταμειακών μηχανών και των λοιπών ηλεκτρονικών φορολογικών μηχανισμών με τις πληροφοριακές υποδομές της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων, που είχαν ως αποκλειστικό στόχο την καταπολέμηση των φαινομένων φοροδιαφυγής μέσω της μη έκδοσης αποδείξεων ή της χρήσης πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων»³⁹⁷.

Σε τεχνικό επίπεδο η διαλειτουργικότητα θα έπρεπε να αφορά εκτός από τις δικτυακές δομές εντός και μεταξύ υπηρεσιών, εφαρμογές στο πεδίο της χρήσης κινητής τηλεφωνίας καθώς οι χρήστες στρέφονται ολοένα και περισσότερο προς τα έξυπνα κινητά τηλέφωνα. Επιπλέον η διαλειτουργικότητα θα έπρεπε να αφορά και τις αναλογικές διεργασίες, δηλαδή αποτύπωση με σωστό, ενιαίο τρόπο του περιεχομένου της κάθε οντότητας που καταγράφεται και αφορά στα ανοικτά

³⁹⁴ Στο πρόβλημα αυτό αναφέρθηκε ο Θεόδωρος Καρούνος σε Ημερίδα την οποία διοργάνωσε το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών με θέμα “Το Διαδίκτυο στην Ελλάδα. World Internet Project - Greece”, στις 31 Οκτωβρίου 2016 στην Αθήνα.

³⁹⁵ Πρόεδρος της Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας.

³⁹⁶ *Flash* 96, 20.10.2016 στην εκπομπή “Με αφορμή”, των Γιάννη Μιχελάκη, Μαρίας Ρήγου.

³⁹⁷ Γιώργος Παλαιτσάκης, «“Αναψαν κόκκινο” οι θεσμοί σε μέτρα κατά της φοροδιαφυγής», *Η Ναυτεμπορική*, 06.12.2016, <http://www.naftemporiki.gr/finance/story/1180543/anapsan-kokkino-oi-thesmoi-se-metra-kata-tis-forodifugis>.

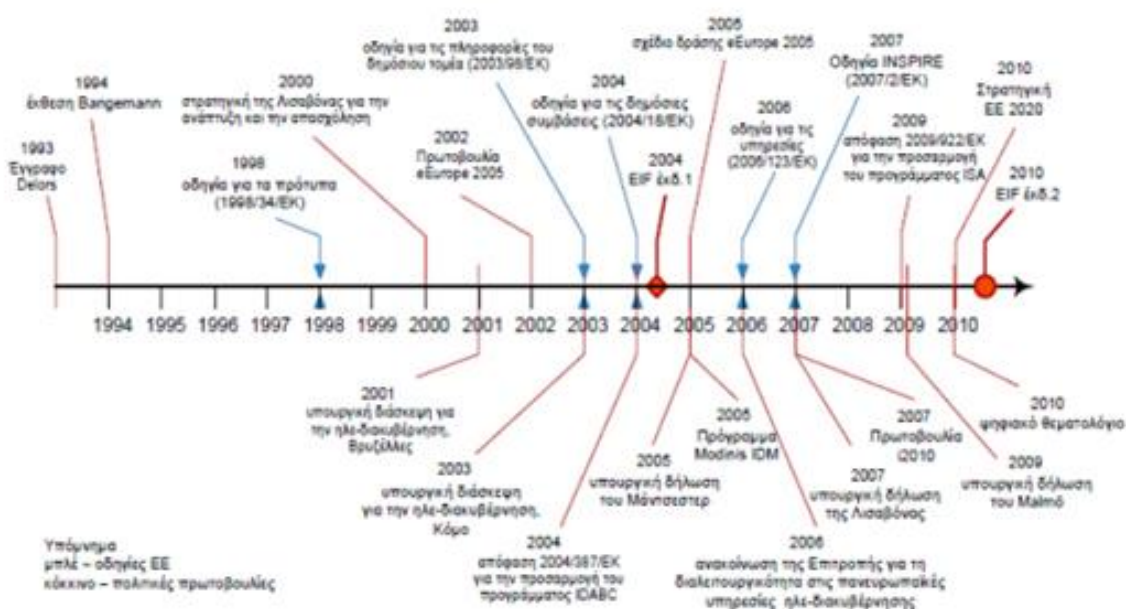
δεδομένα. Όπως επισημαίνει ο κ. Ηλίας Πεχλιβανίδης «πρέπει να γίνει τυποποίηση σε επίπεδο οντολογίας. Δεν μπορεί να λέμε στη χώρα μας και να κρινόμαστε, να κατακρινόμαστε, να αξιολογούμεθα για το πόσο είναι το ανθρώπινο δυναμικό της ελληνικής δημόσιας διοίκησης και να συμπεριλαμβάνουμε ενδεχομένως τιμές που οι άλλες δημόσιες διοικήσεις δεν συμπεριλαμβάνουν. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Ενιαίας Αρχής Πληρωμών: πολύ σωστά κατά τα άλλα όποιος πάρει έστω και ένα ευρώ για προσωπική υπηρεσία σε ένα δημόσιο φορέα καταγράφεται, ωστόσο η πρώτη παρενέργεια στην προσπάθειά μας να εξυπηρετήσουμε την οικονομική πληροφορία είναι να κάνουμε το λάθος να συμπεριλαμβάνουμε όλες αυτές τις επιμέρους τιμές ως στελέχη της ελληνική δημόσιας διοίκησης»³⁹⁸.

³⁹⁸ Ηλίας Πεχλιβανίδης, Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, Προϊστάμενος Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ανάπτυξης, συνέντευξη στο πλαίσιο της έρευνας του ΕΚΚΕ, 25.05.2016.

4.1.4. Υποχρεώσεις & Δεσμεύσεις στο πλαίσιο της Ε.Ε., διεθνών οργανισμών και συνθηκών

Ήδη στο κεφάλαιο 4.1.1. (“Στρατηγική και Πλαίσιο Πολιτικών στον τομέα του διαδικτύου και των ΤΠΕ. Η περίπτωση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης”) έχουν αναλυθεί εκτενώς οι στρατηγικές και οι δράσεις της ΕΕ για τις ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση το πλαίσιο των οποίων ακολουθεί και η Ελλάδα ως χώρα μέλος της Ένωσης. Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζεται χρονολογικά η προσπάθεια θέσμισης πλαισίου κοινής στρατηγικής και κανονιστικών προϋποθέσεων στις χώρες μέλη της ΕΕ από τα πρώτα βήματα στις αρχές της δεκαετίας του ’90 έως το 2010, έτος κατά το οποίο υιοθετείται η νέα Στρατηγική για την ΕΕ, Ευρώπη 2020.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΠΕ ΚΑΙ ΤΗΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ³⁹⁹

Νομικό και κανονιστικό πλαίσιο για τις ΤΠΕ και την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην ΕΕ⁴⁰⁰

Τα βασικά νομικά κείμενα που αφορούν στο πλαίσιο λειτουργίας των ΤΠΕ και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης παρουσιάζονται ανά κατηγορία πεδίου ρύθμισης.

Προστασία προσωπικών δεδομένων-προστασία ιδιωτικότητας

³⁹⁹ <http://www.e-gif.gov.gr/portal/pls/portal/docs/744025.PDF>.

⁴⁰⁰ Βλ. http://www.interreg4c.eu/fileadmin/User_Upload/PDFs/L6_Annexe_10_legal_framework.pdf, Μαρίνα Ρήγου, Από την Ψηφιακή Επανάσταση στην Ψηφιακή Επιτήρηση. Νέα Μέσα, Δημοσιότητα και Πολιτική, Σιδέρης. Αθήνα 2014, σελ. 427-466, https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment_Factsheet_European_Union_June_2016_v_7_04.pdf, https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Greece%20-%20February%202016%20-%20v%2018_0_2_00.pdf.

Από τη “Σύμβαση 108” στην Οδηγία 95/46/ΕΚ

Στην Ευρώπη, το δικαίωμα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αναγνωρίζεται ρητώς από το άρθρο 8 του *Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ*⁴⁰¹. Η *Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου* εξάλλου, επίσης στο άρθρο 8, αναφέρεται στο δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής⁴⁰². Και το άρθρο 16 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) ορίζει ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν⁴⁰³.

⁴⁰¹ Άρθρο 8

Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.
2. Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται νομίμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από το νόμο. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στα συλλεγμένα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους.
3. Ο σεβασμός των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής.

Για το πλήρες κείμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ βλ. στον ιστότοπο

http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_el.pdf.

⁴⁰² Άρθρο 8

Δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής

1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.
2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αυτή προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.

Γ. Κασμάτης (επιμ.), *Το Σύνταγμα της Ελλάδας και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2001, σ. 253.

Για την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου βλ. επίσης

http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/E4317264-DB27-42FE-873E-1ECCACABB045/0/GRE_CONV.pdf.

⁴⁰³ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση - Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Πρωτόκολλα - Παραρτήματα - Δηλώσεις οι οποίες προσαρτώνται στην Τελική Πράξη της Διακυβερνητικής Διάσκεψης η οποία υιοθέτησε τη Συνθήκη της Λισσαβώνας που υπογράφηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2007 - Πίνακας αντιστοιχίας, *Επίσημη Εφημερίδα* αριθ. C 326 της 26/10/2012 σελ. 0001 - 0390

Άρθρο 16

(πρώην άρθρο 286 της ΣΕΚ)

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.
2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, θεσπίζουν τους κανόνες σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης, καθώς και από τα κράτη μέλη κατά την άσκηση δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Η τήρηση των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητων αρχών.

Στη βάση αυτή, ακρογωνιαίος λίθος του ευρωπαϊκού οικοδομήματος για την προστασία της ιδιωτικότητας και των προσωπικών δεδομένων μπορεί να θεωρηθεί η «Σύμβαση 108» του Συμβουλίου της Ευρώπης, η οποία ετέθη προς υπογραφή στις 28 Ιανουαρίου του 1981 και επικυρώθηκε από 43 χώρες μέλη του Συμβουλίου. Η Σύμβαση παραμένει ανοιχτή προς υπογραφή από οποιαδήποτε χώρα στον κόσμο. Ήδη, στο Προοίμιό της, σημειώνεται πως είναι επιθυμητή η διεύρυνση της περιφρούρησης των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών του καθενός, και ιδιαιτέρως του δικαιώματος του σεβασμού της ιδιωτικότητας, λαμβανομένης υπ' όψιν της ολοένα και αυξανόμενης διασυννοριακής ροής προσωπικών δεδομένων που υπόκεινται σε αυτόματη επεξεργασία. Παράλληλα, επαναβεβαιώνεται η προσήλωση στην ελευθερία της πληροφορίας, ανεξαρτήτως συνόρων και αναγνωρίζεται ότι είναι απαραίτητη η εναρμόνιση των θεμελιωδών αξιών του σεβασμού της ιδιωτικότητας και της ελεύθερης ροής της πληροφορίας ανάμεσα στους λαούς. Στην αποσαφήνιση των εννοιών ορίζονται τα προσωπικά δεδομένα ως κάθε πληροφορία που σχετίζεται με ένα αναγνωρισμένο ή αναγνωρίσιμο άτομο.

Η Οδηγία 95/46/ΕΚ⁴⁰⁴ της 24^{ης} Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, θέτει τις ουσιαστικές βάσεις για τους όρους διαχείρισης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Στη σύνταξη της πρώτης συστηματικής οδηγίας για τη διαφύλαξη των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, λαμβάνεται υπ' όψιν το γεγονός ότι η πρόοδος της πληροφορικής διευκολύνει σημαντικά την επεξεργασία και την ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Επίσης, αναγνωρίζεται η ολοένα συχνότερη προσφυγή στην επεξεργασία των δεδομένων αυτών στους διάφορους τομείς των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων στην -τότε- Κοινότητα. Τα προσωπικά δεδομένα ορίζονται ως κάθε πληροφορία που αναφέρεται σε φυσικό πρόσωπο του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί: «Ως πρόσωπο του οποίου η ταυτότητα μπορεί να εξακριβωθεί λογίζεται το πρόσωπο εκείνο που μπορεί να προσδιοριστεί, άμεσα ή έμμεσα, ιδίως βάσει αριθμού ταυτότητας ή βάσει ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από φυσική, βιολογική, ψυχολογική, οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική άποψη»⁴⁰⁵.

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001

Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000⁴⁰⁶ στοχεύει στη διασφάλιση του σεβασμού

Οι κανόνες που θεσπίζονται βάσει του παρόντος άρθρου δεν θίγουν τους ειδικούς κανόνες που προβλέπονται στο άρθρο 39 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

⁴⁰⁴ Οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 281 της 23.11.1995 σελ. 0031-0050.

⁴⁰⁵ Οδηγία 95/46/ΕΚ, άρθρο 2, παρ. 1.

⁴⁰⁶ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 008 της 12/01/2001 σελ. 0001 – 0022.

των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των πολιτών και ιδίως της ιδιωτικής τους ζωής, έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ. Μεταξύ άλλων ο Κανονισμός αυτός θεσπίζει τον Ευρωπαϊό Επόπτη Προστασίας Δεδομένων και προβλέπει πως περαιτέρω επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για ιστορικούς, στατιστικούς ή επιστημονικούς σκοπούς επιτρέπεται μόνον εφόσον παρέχονται κατάλληλες εγγυήσεις για την ανωνυμία τους. Επίσης σύμφωνα με τον Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πραγματοποιείται μόνον εφόσον: είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση καθήκοντος προς χάριν του δημόσιου συμφέροντος· στοχεύει στην εκπλήρωση νόμιμης υποχρέωσης· έχει παρασχεθεί αναμφισβήτητη συγκατάθεση· είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση ζωτικών συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων.

Οδηγία 2002/58/ΕΚ

Η Οδηγία 2002/58/ΕΚ⁴⁰⁷ της 12^{ης} Ιουλίου 2002 για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, συμπληρώνει την οδηγία 95/46/ΕΚ, και καταργεί την Οδηγία 97/66/ΕΚ⁴⁰⁸ αποβλέποντας και αυτή στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των φυσικών προσώπων και ειδικότερα, του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή. Υπό το πρίσμα αυτό, επισημαίνεται ότι «στην περίπτωση των δημόσιων δικτύων επικοινωνίας, θα πρέπει να θεσπισθούν ειδικές νομοθετικές, κανονιστικές και τεχνικές διατάξεις προκειμένου να προστατευθούν τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες των φυσικών προσώπων, καθώς και τα έννομα συμφέροντα των νομικών προσώπων, ιδίως έναντι των αυξανόμενων δυνατοτήτων αυτόματης αποθήκευσης και επεξεργασίας δεδομένων που αφορούν συνδρομητές και χρήστες»⁴⁰⁹. Καθίσταται σαφές πως ο τερματικός εξοπλισμός των χρηστών δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών και κάθε πληροφορία που αποθηκεύεται στον εξοπλισμό αυτόν, συνιστούν μέρος της ιδιωτικής ζωής των χρηστών η οποία χρήζει προστασίας δυνάμει της ευρωπαϊκής σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών⁴¹⁰. Με την Οδηγία 2002/58/ΕΚ, για πρώτη φορά, -τουλάχιστον σε κοινοτική οδηγία-, καθίστανται σημαντικοί οι στόχοι της ελαχιστοποίησης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού

⁴⁰⁷ Οδηγία 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες), Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 201 της 31.07.2002, σελ. 37-47.

⁴⁰⁸ Οδηγία 97/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Δεκεμβρίου 1997 περί επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 024 της 30/01/1998 σελ. 0001 – 0008.

⁴⁰⁹ Αιτιολογική σκέψη 7 της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες), Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 201 της 31.07.2002, σελ. 37.

⁴¹⁰ Αιτιολογική σκέψη 24 της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες), Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 201 της 31.07.2002, σελ. 39.

χαρακτήρα και της χρήσης ανώνυμων ή ψευδώνυμων δεδομένων, όπου αυτό είναι δυνατό⁴¹¹.

Οδηγία 2006/24/ΕΚ

Η Οδηγία 2006/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, αφορά στη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και στην τροποποίηση της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ. Η Οδηγία 2006/24/ΕΚ, όπως διασαφηνίζεται στο άρθρο 1 παρ. 1, εναρμονίζει τις διατάξεις των κρατών μελών σχετικά με τις υποχρεώσεις των παρόχων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίου δικτύου επικοινωνιών για τη διατήρηση ορισμένων δεδομένων «που παράγονται ή υφίστανται επεξεργασία από αυτούς, ώστε να διασφαλιστεί ότι τα δεδομένα καθίστανται διαθέσιμα για τους σκοπούς της διερεύνησης, διαπίστωσης και δίωξης σοβαρών ποινικών αδικημάτων, όπως ορίζονται βάσει του εθνικού δικαίου των κρατών μελών»⁴¹².

Τεχνολογίες Ενίσχυσης της Ιδιωτικότητας (Privacy Enhancing Technologies-PETs)

Το 2007 σημειώνεται μια σημαντική στροφή στην πολιτική αντιμετώπισης του προβλήματος της ασφάλειας των προσωπικών δεδομένων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε ανακοίνωσή της στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, επισημαίνει πως θα ήταν εφικτό να ληφθούν περαιτέρω μέτρα για την επίτευξη του στόχου του νομοθετικού πλαισίου, δηλαδή για τη βελτίωση της προστασίας της ιδιωτικότητας, μέσω της χρήσης των *Τεχνολογιών Ενίσχυσης της Ιδιωτικότητας* (Privacy Enhancing Technologies-PETs)⁴¹³.

Οδηγία 2009/136/ΕΚ

Στην Οδηγία 2009/136/ΕΚ, το ζήτημα της τεχνολογίας τίθεται με έναν επιπλέον όρο: αυτόν της τεχνολογικής ουδετερότητας. Στην αιτιολογική σκέψη 51⁴¹⁴ σημειώνεται

⁴¹¹ Αιτιολογική σκέψη 9 της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες), Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 201 της 31.07.2002, σελ. 38.

⁴¹² Άρθρο 1, παρ. 1 της Οδηγίας 2006/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/ΕΚ, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 105 της 13.04.2006, σελ. 56.

⁴¹³ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο “Για την προώθηση της προστασίας των δεδομένων μέσω τεχνολογιών για τη βελτίωση της προστασίας της ιδιωτικότητας (TBI)”, COM/2007/0228 τελικό. Ο όρος “Privacy Enhancing Technologies” στην ελληνική έκδοχή της ανακοίνωσης μεταφράζεται ως “Τεχνολογίες για τη βελτίωση της προστασίας της ιδιωτικότητας”. Αν και η απόδοση του όρου είναι σωστή, προτιμώ τη μετάφρασή του σε “Τεχνολογίες Ενίσχυσης της Ιδιωτικότητας”, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0228:FIN:EL:PDF>.

⁴¹⁴ Αιτιολογική σκέψη 51, Οδηγία 2009/136/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009, για τροποποίηση της οδηγίας 2002/22/ΕΚ για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, της οδηγίας 2002/58/ΕΚ σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και

ρητώς πως όποια μέτρα χρειάζεται να ληφθούν, ώστε η κατασκευή του τερματικού εξοπλισμού να διασφαλίζει την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής, θα πρέπει να είναι σύμφωνα με την αρχή της τεχνολογικής ουδετερότητας⁴¹⁵. Επίσης στην αιτιολογική σκέψη 54⁴¹⁶ υπογραμμίζεται ότι οι χρήστες θα πρέπει να απολαμβάνουν το ίδιο επίπεδο προστασίας της προσωπικής τους ζωής και των προσωπικών τους δεδομένων, ανεξαρτήτως της τεχνολογίας που χρησιμοποιήθηκε για την παροχή μιας συγκεκριμένης υπηρεσίας. Η Οδηγία 2009/136/ΕΚ αναφέρεται επίσης ρητώς στην προστασία των χρηστών από κακόβουλο λογισμικό, περιλαμβανομένων κατασκοπευτικών λογισμικών και ιών.

Η μεταρρύθμιση του κανονιστικού πλαισίου για την προστασία των προσωπικών δεδομένων

Στις αρχές του 2011, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βρισκόταν στη φάση αναθεώρησης του γενικού νομικού πλαισίου για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Σε ανακοίνωσή της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο το Νοέμβριο του 2010⁴¹⁷, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατανοώντας τις νέες προκλήσεις για την προστασία της ιδιωτικότητας, παρουσίασε τη συνολική προσέγγιση για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τελικά, στις 25 Ιανουαρίου του 2012 η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τη διαβούλευση αλλά και την εμπειρία από την εφαρμογή των σχετικών οδηγιών, πρότεινε⁴¹⁸ «τη σφαιρική μεταρρύθμιση των κανόνων του 1995 περί προστασίας δεδομένων της ΕΕ

την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 για τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 337 της 18.12.2009, σελ. 18.

⁴¹⁵ Για την έννοια της τεχνολογικής ουδετερότητας βλ. Α. Μήτρου, *Το δίκαιο της Κοινωνίας της Πληροφορίας*, Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 58 επ.

⁴¹⁶ Αιτιολογική σκέψη 54, Οδηγία 2009/136/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009, για τροποποίηση της οδηγίας 2002/22/ΕΚ για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, της οδηγίας 2002/58/ΕΚ σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 για τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 337 της 18.12.2009, σελ. 18.

⁴¹⁷ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic And Social Committee and the Committee of the Regions, *A comprehensive approach on personal data protection in the European Union*, COM (2010) 609 final, Brussels, 4.11.2010, http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/0006/com_2010_609_en.pdf.

⁴¹⁸ «Οι προτάσεις της Επιτροπής επικαιροποιούν και εκσυγχρονίζουν τις αρχές οι οποίες διατυπώνονται στην οδηγία περί προστασίας δεδομένων του 1995, προκειμένου να κατοχυρώσουν τα δικαιώματα στην ιδιωτικότητα στο μέλλον. Περιλαμβάνουν ανακοίνωση σχετικά με την ακολουθητέα πολιτική, στην οποία παρατίθενται οι στόχοι της Επιτροπής, καθώς και δύο νομοθετικές προτάσεις: ένας **κανονισμός**, στον οποίο καθορίζεται το γενικό πλαίσιο της ΕΕ σχετικά με την προστασία δεδομένων, και μια **οδηγία** για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία υποβάλλονται σε επεξεργασία με σκοπό την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση ή δίωξη αξιόποινων πράξεων και στο πλαίσιο συναφών δραστηριοτήτων των δικαστικών αρχών. [...] Οι προτάσεις της Επιτροπής θα παραπεμφθούν προς συζήτηση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στα κράτη μέλη της ΕΕ (τα οποία θα συνέλθουν στο πλαίσιο του Συμβουλίου των Υπουργών). Θα τεθούν σε ισχύ δύο έτη μετά τη θέσπισή τους.», (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-46_en.htm?locale=en).

με στόχο την ενίσχυση των online (επιγραμμικών) δικαιωμάτων στην ιδιωτικότητα και την ενδυνάμωση της ψηφιακής οικονομίας της Ευρώπης»⁴¹⁹. Στη μεταρρύθμιση αυτή βασικός άξονας είναι η υιοθέτηση ενός ενιαίου κανονιστικού πλαισίου, εφαρμόσιμου σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σημαντικός παράγοντας στο νέο κανονιστικό πλαίσιο, που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι η αποδοχή στις βασικές αρχές των κανόνων για την προστασία των δεδομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση της “ιδιωτικότητας εκ κατασκευής -από το σχεδιασμό” (privacy by design) και της “ιδιωτικότητας από την προεπιλογή” (privacy by default). Ειδικότερα για την περίπτωση των ιστοτόπων κοινωνικής δικτύωσης, το ενημερωτικό σημείωμα της Επιτροπής επισημαίνει προς τους χρήστες πως «οι εταιρείες θα είναι υποχρεωμένες να σας ενημερώνουν όσο γίνεται πιο ξεκάθαρα, κατανοητά και με διαφάνεια σχετικά με τον τρόπο που τα προσωπικά σας δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν, ώστε να είστε σε θέση να κρίνετε ποια δεδομένα θα διαμοιράξετε»⁴²⁰. Ουσιαστικός στόχος τη μεταρρύθμισης είναι η υιοθέτηση κανόνων που θα επιτρέπουν στους πολίτες να έχουν τον έλεγχο των δεδομένων που τους αφορούν, αλλά και η απλούστευση του κανονιστικού πλαισίου για τις επιχειρήσεις. Αποτελεί καθοριστικό “διευκολυντή” (enabler) της Ενιαίας Ψηφιακής Αγοράς και όπως επανειλημμένως έχει υπογραμμισθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιτρέπει στους πολίτες και τις επιχειρήσεις να απολαύσουν πλήρως τα οφέλη από την ψηφιακή οικονομία.

Υπό το πρίσμα αυτό «οι προτάσεις της ΕΕ για τη μεταρρύθμιση της προστασίας των δεδομένων αποτελούνται από δύο βασικές νομοθετικές πράξεις. Η μία πράξη (Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679) αφορά στην ενίσχυση της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των φυσικών προσώπων και την αύξηση του επιπέδου εμπιστοσύνης αυτών στο ψηφιακό περιβάλλον. Η άλλη προτεινόμενη πράξη (Οδηγία (ΕΕ) 2016/680) αφορά στην αναβάθμιση της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των φυσικών προσώπων όταν αυτά χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας. Η εν λόγω πράξη στοχεύει επίσης στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου έτσι ώστε να μπορούν να ανταλλάσσουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας»⁴²¹.

Οδηγία (ΕΕ) 2016/680

Η Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016⁴²², για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της

⁴¹⁹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-46_en.htm?locale=en.

⁴²⁰ European Commission, “How will the data protection reform affect social networks?”, http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/3_en.pdf.

⁴²¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/LSU/?uri=CELEX:52012PC0010>. Αναλυτικά για τη νομοθετική πράξη βλ. και την αιτιολογική έκθεση στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:52012PC0011>

⁴²² Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αριθ. L 119/89, 4 Μαΐου 2016, σελ. 89-131.

επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου τέθηκε σε ισχύ στις 5 Μαΐου 2016 και τα μέλη της Ένωσης θα πρέπει να την εντάξουν στο εθνικό νομοθετικό πλαίσιο μέχρι τις 6 Μαΐου 2018. Σύμφωνα με την Οδηγία, τα κράτη μέλη προστατεύουν τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων και, ειδικότερα, το δικαίωμά τους στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα· διασφαλίζουν ότι η ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μεταξύ αρμοδίων αρχών εντός της Ένωσης, εφόσον η ανταλλαγή αυτή απαιτείται από το ενωσιακό δίκαιο ή το δίκαιο των κρατών μελών, δεν μπορεί να περιοριστεί ούτε να απαγορευτεί για λόγους που σχετίζονται με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Επίσης καθίσταται σαφές πως η οδηγία αυτή δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να προβλέπουν ισχυρότερες διασφαλίσεις από αυτές που θεσπίζονται σε αυτή για την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των υποκειμένων των δεδομένων σε ό,τι αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις αρμόδιες αρχές.

Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679

Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679⁴²³ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ εισάγεται στις 24 Μαΐου του 2016 και θα πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή στις 25 Μαΐου 2018.

Μεταξύ άλλων προβλέπεται το δικαίωμα διαγραφής των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των χρηστών διαδικτύου π.χ. σε περίπτωση ανάκλησης της συγκατάθεσής τους και της μη ύπαρξης άλλων νόμιμων λόγων για τη διατήρηση των δεδομένων (δικαίωμα να λησμονηθούν)· παρέχει ελευθερία απρόσκοπτης μετακίνησης των δεδομένων τους από ένα πάροχο υπηρεσιών σε άλλο· ενισχύει το δικαίωμα στην πληροφόρηση προκειμένου να κατανοούν καλύτερα τα φυσικά πρόσωπα τον χειρισμό των δεδομένων τους προσωπικού χαρακτήρα, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου οι δραστηριότητες επεξεργασίας αφορούν παιδιά· εισαγάγει γενική υποχρέωση για τους υπεύθυνους επεξεργασίας δεδομένων (τους ιδιωτικούς ή δημόσιους οργανισμούς επεξεργασίας δεδομένων φυσικών προσώπων) να γνωστοποιούν αμελλητί (ει δυνατόν εντός 24 ωρών) τόσο στις αρχές προστασίας δεδομένων όσο και στους ενδιαφερόμενους σχετικά με παραβιάσεις δεδομένων· προϋποθέτει το διορισμό υπεύθυνου προστασίας δεδομένων σε εταιρείες με περισσότερους από 250 εργαζόμενους και σε εταιρείες που ασχολούνται με

⁴²³ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ), ΕΕ L 119 της 4.5.2016, σελ. 1 έως 88

επεξεργασία δεδομένων η οποία εγκυμονεί κινδύνους για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων.

Ηλεκτρονικό εμπόριο

Οδηγία 2000/31/ΕΚ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στις 8 Ιουνίου του 2000 εκδίδει την *Οδηγία 2000/31/ΕΚ* για το ηλεκτρονικό εμπόριο⁴²⁴ κρίνοντας ότι η ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου στο πλαίσιο της κοινωνίας της πληροφορίας προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες απασχόλησης, ιδίως στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Είναι η εποχή που το διαδίκτυο θεωρείται το μέσον για τη βελτίωση της απασχόλησης και την εξεύρεση θέσεων εργασίας.

Στο πλαίσιο αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επισημαίνουν πως «το ηλεκτρονικό εμπόριο διευκολύνει την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, καθώς και τις επενδύσεις στην καινοτομία, και μπορεί να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, υπό την προϋπόθεση ότι ο καθένας θα έχει πρόσβαση στο Internet»⁴²⁵.

Με την οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο καθορίζεται το νομικό πλαίσιο για την εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των “υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας” μεταξύ των κρατών μελών, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η ασφάλεια δικαίου και η εμπιστοσύνη του καταναλωτή.

Η “υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας” έχει οριστεί ήδη στην οδηγία 98/34/ΕΚ, όπως αυτή τροποποιήθηκε από την 98/48/ΕΚ, ως «κάθε υπηρεσία που συνήθως παρέχεται έναντι αμοιβής, με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως και κατόπιν προσωπικής επιλογής ενός αποδέκτη υπηρεσιών»⁴²⁶.

Ασφάλεια των δικτύων / Υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών

Η *Οδηγία 2002/58/ΕΚ*⁴²⁷ (Ιδιωτικότητα και ηλεκτρονικές επικοινωνίες), μαζί με άλλες τέσσερις οδηγίες, την *2002/19/ΕΚ*⁴²⁸ (Οδηγία για την πρόσβαση), *2002/20/ΕΚ*

⁴²⁴ Οδηγία 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2000 για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»), Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αριθ. L 178 της 12.07.2000, σελ. 1-16.

⁴²⁵ Αιτιολογική σκέψη 2 της Οδηγίας 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2000 για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»), Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αριθ. L 178 της 12.07.2000, σελ. 1.

⁴²⁶ Οδηγία 98/34/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Ιουνίου 1998 για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και κανονισμών, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αριθ. L 204 της 21.7.1998, σελ. 37-48, όπως αυτή τροποποιήθηκε από την οδηγία 98/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Ιουλίου 1998, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αριθ. L 217 της 5.8.1998, σελ. 18-26.

⁴²⁷ Βλ. προηγούμενη αναφορά στην Οδηγία αυτή.

⁴²⁸ Οδηγία 2002/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους (οδηγία για την πρόσβαση), Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 108 της 24.4.2002, σελ. 7-20.

(Οδηγία για την αδειοδότηση)⁴²⁹, 2002/21/EK (Οδηγία πλαίσιο)⁴³⁰, 2002/22/EK (Οδηγία καθολικής υπηρεσίας)⁴³¹ τις οποίες υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο την ίδια χρονιά (2002), αλλά και η οδηγία 2006/24/EK, ήταν το υφιστάμενο πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, μέχρι το 2009, οπότε υιοθετείται η οδηγία 2009/136/EK⁴³².

Ηλεκτρονικό τιμολόγιο

Οδηγία 2014/55/ΕΕ

Η Οδηγία 2014/55/ΕΕ⁴³³ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, για την έκδοση ηλεκτρονικών τιμολογίων στις δημόσιες συμβάσεις εισάγεται στο πλαίσιο της προσπάθειας εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης στην Ευρώπη.

Στόχος της να διευκολύνει και να ενθαρρύνει τη χρήση των ηλεκτρονικών τιμολογίων για δημόσιες συμβάσεις, ιδίως για ανάδοχες εταιρείες σε άλλη χώρα της ΕΕ. Προϋπόθεση για την εφαρμογή της η διαλειτουργικότητα. Εντός 3 ετών από τη θέση σε ισχύ της οδηγίας, θα δημιουργηθεί και θα υπαχθεί σε δοκιμή από τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης ευρωπαϊκό πρότυπο για την έκδοση ηλεκτρονικών τιμολογίων. Μόλις το πρότυπο καταστεί διαθέσιμο, οι δημόσιες αρχές σε ολόκληρη την Ευρώπη θα υποχρεούνται να παραλαμβάνουν και να επεξεργάζονται ηλεκτρονικά τιμολόγια που συμμορφώνονται με το πρότυπο. Προθεσμία για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών είναι η 27^η Νοεμβρίου 2018.

Ηλεκτρονική προμήθεια

Οδηγία 2014/24/ΕΕ

Η Οδηγία 2014/24/ΕΕ⁴³⁴ η οποία ετέθη σε ισχύ στις 26 Φεβρουαρίου 2014, καθορίζει τους κανόνες σχετικά με τη χρήση των δημόσιων συμβάσεων για την

⁴²⁹ Οδηγία 2002/20/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την αδειοδότηση), Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 108 της 24.4.2002, σελ. 21-32.

⁴³⁰ Οδηγία 2002/21/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία πλαίσιο), ΕΕ L 108 της 24.4.2002, σελ. 33-50.

⁴³¹ Οδηγία 2002/22/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία καθολικής υπηρεσίας), ΕΕ L 108 της 24.4.2002, σελ. 5-77.

⁴³² Οδηγία 2009/136/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009, για τροποποίηση της οδηγίας 2002/22/EK για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, της οδηγίας 2002/58/EK σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 για τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 337 της 18.12.2009, σελ. 11 έως 36.

⁴³³ Οδηγία 2014/55/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, για την έκδοση ηλεκτρονικών τιμολογίων στο πλαίσιο των δημόσιων συμβάσεων (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ), Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 133 της 6.5.2014, σελ. 1-11.

⁴³⁴ Οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/EK, (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ), Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 94, της 28.3.2014, σελ. 65-242.

παροχή έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών από εταιρείες ή ιδιώτες, καθώς επίσης τις ισχύουσες εξαιρέσεις.

«Η νομοθετική πράξη ορίζει ότι, όταν οι εθνικές αρχές χρησιμοποιούν διαδικασίες δημόσιων προμηθειών για την πρόσκληση υποβολής προσφορών με σκοπό την παροχή έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών, θα πρέπει να αντιμετωπίζουν όλους τους αιτούντες ισότιμα, χωρίς διακρίσεις. Οι συναλλαγές τους θα πρέπει επίσης να χαρακτηρίζονται από διαφάνεια»⁴³⁵.

Ηλεκτρονική ταυτοποίηση και υπηρεσίες εμπιστοσύνης

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 910/2014

Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 910/2014⁴³⁶ στοχεύει στη βελτίωση της εμπιστοσύνης στις ηλεκτρονικές συναλλαγές σε όλη την ΕΕ, στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων και ιδιωτικών επιγραμμικών υπηρεσιών και του ηλεκτρονικού εμπορίου. Δημιουργεί ένα νέο σύστημα για ασφαλείς ηλεκτρονικές αλληλεπιδράσεις σε όλη την ΕΕ μεταξύ επιχειρήσεων, πολιτών και δημόσιων αρχών. Εφαρμόζεται σε συστήματα ηλεκτρονικής ταυτοποίησης κοινοποιημένα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή από τις χώρες της ΕΕ και παρόχους υπηρεσιών εμπιστοσύνης εγκατεστημένους στην ΕΕ. «Ο κανονισμός ορίζει τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης ως επ' αμοιβή υπηρεσίες που περιλαμβάνουν

- τη δημιουργία, εξακρίβωση, επικύρωση των ηλεκτρονικών υπογραφών, ηλεκτρονικές σφραγίδες, ή ηλεκτρονικές χρονοσφραγίδες, ηλεκτρονικές υπηρεσίες συστημένης παράδοσης και πιστοποιητικά που αφορούν αυτές τις υπηρεσίες, ή
- τη δημιουργία, εξακρίβωση, επικύρωση των πιστοποιητικών για τη γνησιότητα ιστοτόπων, ή
- διαφύλαξη ηλεκτρονικών υπογραφών, σφραγίδων ή πιστοποιητικών που σχετίζονται με τις υπηρεσίες αυτές»⁴³⁷.

Η Οδηγία 1999/93/ΕΚ⁴³⁸ που καταργείται είχε θέσει τα θεμέλια του ρυθμιστικού πλαισίου των ψηφιακών υπογραφών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Διασύνδεση μητρώων επιχειρήσεων

Οδηγία 2012/17/ΕΕ

Η Οδηγία 2012/17/ΕΕ⁴³⁹ για τη διασύνδεση των κεντρικών και των εμπορικών μητρώων καθώς και των μητρώων εταιρειών ετέθη σε ισχύ στις 7 Ιουλίου 2012.

⁴³⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/LSU/?uri=CELEX:32014L0024>.

⁴³⁶ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 910/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 2014, σχετικά με την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στην εσωτερική αγορά και την κατάργηση της οδηγίας 1999/93/ΕΚ, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 257, της 28.8.2014, σελ. 73–114.

⁴³⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/LSU/?uri=CELEX:32014R0910>.

⁴³⁸ Οδηγία 1999/93/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1999, σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 013 της 19/01/2000 σελ. 0012 – 0020.

⁴³⁹ Οδηγία 2012/17/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2012, για την τροποποίηση της οδηγίας 89/666/ΕΟΚ του Συμβουλίου και των οδηγιών 2005/56/ΕΚ και 2009/101/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τη διασύνδεση των

Στόχοι της οδηγίας είναι η βελτίωση της διασυνοριακής πρόσβασης στις πληροφορίες για τις επιχειρήσεις, η διασφάλιση της αποθήκευσης στα μητρώα επικαιροποιημένων πληροφοριών σχετικά με τα υποκαταστήματα και η δημιουργία σαφών διαύλων επικοινωνίας μεταξύ των μητρώων στο πλαίσιο των διασυνοριακών διαδικασιών καταχώρισης. Τα κράτη μέλη είχαν δύο χρόνια για να προσαρμοστούν μέχρι τις 7 Ιουλίου 2014.

Διαλειτουργικότητα

Στις 25 Νοεμβρίου 2015, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκδίδουν απόφαση σχετικά με την εφαρμογή της διαλειτουργικότητας στα κράτη μέλη της Ένωσης και θεσπίζεται, για την περίοδο 2016-2020, πρόγραμμα σχετικά με λύσεις και κοινά πλαίσια διαλειτουργικότητας για τις ευρωπαϊκές δημόσιες διοικήσεις, τις επιχειρήσεις και τους πολίτες (“πρόγραμμα ISA²”).

Στις αιτιολογικές σκέψεις της Απόφασης (ΕΕ) 2015/2240⁴⁴⁰ αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι «στην ανακοίνωσή της 19ης Μαΐου 2010 με τίτλο “Ένα ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη”, το οποίο αποτελεί μια από τις εμβληματικές πρωτοβουλίες της στρατηγικής “Ευρώπη 2020”, η Επιτροπή τόνισε ότι η διαλειτουργικότητα έχει ουσιώδη σημασία για τη μεγιστοποίηση του κοινωνικού και οικονομικού δυναμικού των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) και ότι, κατά συνέπεια, η επιτυχία του ψηφιακού θεματολογίου μπορεί να είναι αποτελεσματική μόνο εφόσον εξασφαλιστεί η διαλειτουργικότητα».

Νομικό και κανονιστικό πλαίσιο για τις ΤΠΕ και την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα

Σύνταγμα, Νόμοι

- Σύνταγμα Άρθρο 5Α: (Δικαίωμα στην πληροφόρηση και συμμετοχή στην Κοινωνία της Πληροφορίας).
 1. Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει. Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων.
 2. Καθένας έχει δικαίωμα συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η διευκόλυνση της πρόσβασης στις πληροφορίες που διακινούνται ηλεκτρονικά, καθώς και της παραγωγής, ανταλλαγής και διάδοσής τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους, τηρουμένων πάντοτε των εγγυήσεων των άρθρων 9, 9Α και 19 Σ.

κεντρικών και των εμπορικών μητρώων καθώς και των μητρώων εταιρειών (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ), Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 156, της 16.6.2012, σελ. 1–9.

⁴⁴⁰ Απόφαση (ΕΕ) 2015/2240 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2015, για τη θέσπιση προγράμματος σχετικά με λύσεις και κοινά πλαίσια διαλειτουργικότητας για τις ευρωπαϊκές δημόσιες διοικήσεις, τις επιχειρήσεις και τους πολίτες (πρόγραμμα ISA2) ως μέσο εκσυγχρονισμού του δημόσιου τομέα (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 318, 4.12.2015, σελ. 1–16.

- Νόμος 4389/2016 (ΦΕΚ Α 94/27-5-2016) Επείγουσες διατάξεις για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και άλλες διατάξεις (άρθρα 159-169 για Σύσταση Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής). Σχέδιο νόμου για τη σύσταση Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής⁴⁴¹.
- Νόμος 4325/2015⁴⁴² Εκδημοκρατισμός της Διοίκησης – Καταπολέμηση Γραφειοκρατίας και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Αποκατάσταση αδικιών και άλλες διατάξεις.
- Νόμος 3979/2011⁴⁴³ για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις.
- Νόμος 2690/1999⁴⁴⁴ όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τις διατάξεις των: Ν. 2880/2001, Ν. 3230/2004, Ν. 3242/2004, Ν. 3345/2005.
- Νόμος 2472/1997 Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Προεδρικά Διατάγματα, Υπουργικές αποφάσεις και Εγκύκλιοι

- Κοινή Υπουργική Απόφαση Αριθ.23204/13-07-2015 (ΦΕΚ 1475 Β/14-07-2015)⁴⁴⁵. Καθορισμός Οργανικών Μονάδων για την Παροχή Υπηρεσιών Πιστοποίησης της Αρχής Πιστοποίησης του Ελληνικού Δημοσίου (ΑΠΕΔ). Ορίζει την ΚΕΕΕ (Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων Ελλάδος) ως "Αρχή Εγγραφής" για τη διαχείριση των αιτημάτων των μελών των κατά τόπους Επιμελητηρίων της χώρας, με κύρια αρμοδιότητα την υποστήριξη των σχετικών υπηρεσιών πιστοποίησης της Αρχής Πιστοποίησης του Ελληνικού Δημοσίου (ΑΠΕΔ). Επιπλέον, τα κατά τόπους Επιμελητήρια της χώρας ορίζονται ως "Εντεταλμένα Γραφεία", τα οποία θα εποπτεύονται από την ΚΕΕΕ (Αρχή Εγγραφής) για την παροχή υπηρεσιών πιστοποίησης, μέσα από την Εθνική Πύλη Δημόσιας Διοίκησης ERMIS.
- Κοινή Υπουργική Απόφαση Αριθμ. Κ2-4946 (ΦΕΚ 2919 Β/30-10-2014). Διαδικασία ηλεκτρονικής υποβολής αιτήσεων, δικαιολογητικών και συνοδευτικών εγγράφων από υπόχρεα πρόσωπα ενώπιον του Γ.Ε.ΜΗ. και διαχείρισης αυτών. Καθορισμός του ύψους και της διαδικασίας, των όρων είσπραξης και απόδοσης των τελών χορήγησης αντιγράφων και αποσπασμάτων, των παραστατικών καταβολής, της διαδικασίας ελέγχου τους, του τρόπου έκδοσης, θεώρησης και υπογραφής αντιγράφων, αποσπασμάτων των πράξεων και στοιχείων που εμφανίζονται στη μερίδα ή πιστοποιητικών από το Γ.Ε.ΜΗ. Η διαδικασία έκδοσης των πιστοποιητικών, βεβαιώσεων, αντιγράφων και αποσπασμάτων θα ολοκληρώνεται από την κατά περίπτωση αρμόδια Υπηρεσία ΓΕΜΗ και το αιτηθέν πιστοποιητικό ή αντίγραφο θα εκδίδεται ηλεκτρονικά με ψηφιακή υπογραφή.

⁴⁴¹ <http://www.opengov.gr/types/?p=3413>.

⁴⁴² <http://www.minadmin.gov.gr/?p=10962>.

⁴⁴³ <http://www.minadmin.gov.gr/?p=1806>.

⁴⁴⁴ http://www.uth.gr/static/miscdocs/promithies/nomos_2690.pdf.

⁴⁴⁵ Βλ. <http://www.aped.gov.gr/> και <http://www.aped.gov.gr/sites/default/files/files/Legal/PKIlaws.pdf>.

- Προεδρικό Διάταγμα 25/2014 (ΦΕΚ 44 Α/25- 2-2014) Ηλεκτρονικό Αρχείο και Ψηφιοποίηση εγγράφων Τήρηση ηλεκτρονικών εγγράφων / Διαδικασία ψηφιοποίησης Θέτει τις Βασικές αρχές για τη δημιουργία και την ηλεκτρονική αρχειοθέτηση και ψηφιοποίηση εγγράφων 3 έντυπων εγγράφων / Εκκαθάριση και καταστροφή ηλεκτρονικών εγγράφων των φορέων του δημόσιου τομέα. Περιγράφει το χειρισμό των ηλεκτρονικών εγγράφων και δίνει τον ορισμό του Πρωτότυπου Ηλεκτρονικού Δημόσιου Έγγραφου ως κάθε Ηλεκτρονικό Δημόσιο Έγγραφο, το οποίο φέρει την προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή του οργάνου έκδοσης του εγγράφου.
- Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ. 19.7/166 (ΦΕΚ 401 Β/22-2-2013) Τροποποίηση της υπ' αριθμ. ΥΑΠ/Φ.19.7/14/380/20–9–2010 (Β' 1561) απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης «Οργάνωση, Λειτουργία και Αρμοδιότητες των Ενιαίων Κέντρων Εξυπηρέτησης (ΕΚΕ) – Ηλεκτρονική Διεκπεραίωση Διαδικασιών από τα ΕΚΕ»
- Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ.40.4/163 (ΦΕΚ 401 Β/22-2-2013). Ρυθμίσεις για α) τη διαδικασία και τον τρόπο ηλεκτρονικής επιβεβαίωσης της λήψης και της ασφαλούς χρονοσήμανσης, β) τις προδιαγραφές και τα πρότυπα του συστήματος για τη γνωστοποίηση εγγράφων σε φυσικά πρόσωπα ή Ν.Π.Ι.Δ. με χρήση ΤΠΕ και γ) την ηλεκτρονική διακίνηση εγγράφων μεταξύ φορέων του δημόσιου τομέα και των φυσικών προσώπων ή ΝΠΙΔ (Άρθρο 6 - Διακίνηση εγγράφων μεταξύ φορέων του δημόσιου τομέα και των φυσικών προσώπων ή ΝΠΙΔ). Με την Υπουργική Απόφαση καθορίζονται οι διαδικασίες και ο τρόπος ηλεκτρονικής επιβεβαίωσης της λήψης εγγράφων και της ασφαλούς χρονοσήμανσης, οι προδιαγραφές και τα πρότυπα του συστήματος για τη γνωστοποίηση εγγράφων σε φυσικά πρόσωπα ή Ν.Π.Ι.Δ. με χρήση ΤΠΕ και η ηλεκτρονική διακίνηση εγγράφων μεταξύ φορέων του δημόσιου τομέα και των φυσικών προσώπων ή ΝΠΙΔ
- Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ.40.4/3/1031 (ΦΕΚ 1317 Β/23-4-2012) Ρυθμίσεις για το Ηλεκτρονικό Δημόσιο Έγγραφο. Ορισμός του ηλεκτρονικού δημόσιου εγγράφου
- Κοινή Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ.60/38/232 (ΦΕΚ 799 Β/9-6-2010) Κύρωση του Κανονισμού Πιστοποίησης της Αρχής Πιστοποίησης του Ελληνικού Δημοσίου (ΑΠΕΔ) Καθορίζονται οι διαδικασίες για την παροχή υπηρεσιών πιστοποίησης από την Αρχή Πιστοποίησης του Ελληνικού Δημοσίου (ΑΠΕΔ)
- Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ.19.7/14/380 (ΦΕΚ 1561 Β/23-9-2010) Οργάνωση, Λειτουργία και Αρμοδιότητες των Ενιαίων Κέντρων Εξυπηρέτησης (ΕΚΕ) – Ηλεκτρονική Διεκπεραίωση Διαδικασιών από τα ΕΚΕ
- Κοινή Υπουργική Απόφαση ΔΙΑΔΠ/Ε/12985 (ΦΕΚ 813 Β/24-5-2007) Καθορισμός διαδικασιών υποβολής αιτήσεων έκδοσης και ανάκλησης πιστοποιητικών υπογραφής και κρυπτογράφησης και ανάκτησης πιστοποιητικού κρυπτογράφησης με βάση τις διατάξεις του Κανονισμού Πιστοποίησης της Αρχής Πιστοποίησης του Ελληνικού Δημοσίου [υπ' αριθμ. 2512 οικ/2006 κοινή υπουργική απόφαση (ΦΕΚ 1654/Β'/10.11.2006)] μέσω των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.) Περιλαμβάνει διαδικασίες για την έκδοση ψηφιακού πιστοποιητικού υπογραφής και κρυπτογράφησης, για

την ανάκληση ψηφιακού πιστοποιητικού υπογραφής και κρυπτογράφησης, για την ανάκτηση ψηφιακού πιστοποιητικού κρυπτογράφησης

- Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ.60/7/135 (ΦΕΚ 445 Β/2-4-2007) Καθορισμός Οργανικών Μονάδων για την παροχή υπηρεσιών πιστοποίησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 20 ν. 3448/2006 (ΦΕΚ 57 Α) Ορισμός των Κέντρων Εξυπηρέτησης των Πολιτών ως Εντεταλμένων Γραφείων σε ολόκληρη την επικράτεια
- Προεδρικό Διάταγμα 342/2002 (ΦΕΚ 284 Α/22-11-2002) Διακίνηση εγγράφων με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α. ή μεταξύ αυτών και των φυσικών ή νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου και ενώσεων φυσικών προσώπων Άρθρα 1 & 3 Διακίνηση εγγράφων με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με υποχρεωτική ψηφιακή υπογραφή / Ορισμοί – έννομες συνέπειες των ηλεκτρονικών υπογραφών
- Προεδρικό Διάταγμα 150/2001 (ΦΕΚ 125 Α/25-6-2001) Προσαρμογή στην Οδηγία 99/93/ΕΚ 13-12-1999 Θέτει το κανονιστικό πλαίσιο και εναρμονίζει το ελληνικό δίκαιο με την παρακάτω Οδηγία και καθορίζει την ΕΕΤΤ ως αρμόδια αρχή για την εποπτεία των εγκατεστημένων στην Ελλάδα Παρόχων Υπηρεσιών Πιστοποίησης. Η Ψηφιακή Υπογραφή που βασίζεται σε Αναγνωρισμένο Πιστοποιητικό και δημιουργείται από Ασφαλή Διάταξη Δημιουργίας Υπογραφής επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής τόσο στο ουσιαστικό όσο και στο δικονομικό δίκαιο.

4.1.5. Χρηματοδοτικά εργαλεία υποστήριξης και ανάπτυξης

Ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις⁴⁴⁶

Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για την ανάπτυξη και την απασχόληση, “Ευρώπη 2020”, υιοθετήθηκε το 2010 έχοντας δεκαετές βάθος χρόνου εφαρμογής. Είναι προφανές πως βασική προϋπόθεση της υλοποίησης κάθε στρατηγικής είναι η διάθεση των αναγκαίων πόρων, ανθρώπινων και χρηματοδοτικών. Υπό το πρίσμα αυτό, αλλά και με τον στόχο μείωσης των ανισοτήτων ανάπτυξης στις περιφέρειες, η ΕΕ διαθέτει 5 μεγάλα **Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)**⁴⁴⁷, τα οποία διαχειρίζονται από κοινού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι χώρες της ΕΕ⁴⁴⁸. Τα ταμεία αυτά είναι:

- το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)**⁴⁴⁹, το οποίο προωθεί την ισόρροπη ανάπτυξη των διαφόρων περιφερειών της ΕΕ
- το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)**⁴⁵⁰, το οποίο στηρίζει έργα σχετικά με την απασχόληση σε ολόκληρη την Ευρώπη και επενδύει στο ανθρώπινο δυναμικό της Ευρώπης - τους εργαζομένους, τους νέους και όλους όσοι αναζητούν εργασία
- το **Ταμείο Συνοχής (ΤΣ)**, το οποίο χρηματοδοτεί έργα στους τομείς των μεταφορών και του περιβάλλοντος σε χώρες στις οποίες το ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ) ανά κάτοικο είναι χαμηλότερο από το 90% του μέσου όρου της ΕΕ. Το διάστημα 2014-20, οι χώρες αυτές είναι η Βουλγαρία, η Ελλάδα, η Εσθονία, η Κροατία, η Κύπρος, η Λετονία, η Λιθουανία, η Μάλτα, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Πορτογαλία, η Ρουμανία, η Σλοβακία, η Σλοβενία και η Τσεχική Δημοκρατία
- το **Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)**⁴⁵¹, το οποίο εστιάζει στην επίλυση των ιδιαίτερων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές της ΕΕ. Για το ΕΓΤΑΑ, η αναμόρφωση της κοινής γεωργικής πολιτικής καθόρισε τρεις στόχους:
 - την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας·
 - τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και της κλιματικής αλλαγής, συμπεριλαμβανομένης της παροχής δημόσιων αγαθών σε αγροτικές περιοχές και της διατήρησης των ευρωπαϊκών τοπίων·
 - την ισορροπημένη εδαφική ανάπτυξη των αγροτικών οικονομιών και της απασχόλησης.
- το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ)**⁴⁵², το οποίο στοχεύει στην υλοποίηση των στόχων της αναμορφωμένης κοινής πολιτικής στην

⁴⁴⁶ Βλ. γενικά https://ec.europa.eu/info/funding-tenders_en.

⁴⁴⁷ Βλ. αναλυτικά στοιχεία στο <https://cohesiondata.ec.europa.eu/>.

⁴⁴⁸ https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/european-structural-and-investment-funds_el,
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_el.pdf,
<https://www.espa.gr/el/Pages/staticEUfunding.aspx>.

⁴⁴⁹ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/erdf/.

⁴⁵⁰ <http://ec.europa.eu/esf/home.jsp?langId=en>.

⁴⁵¹ http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_en.htm.

⁴⁵² http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff/index_en.htm.

αλιεία και στηρίζει την εφαρμογή της ολοκληρωμένης πολιτικής για τη θάλασσα. Βοηθά τους αλιείς να υιοθετήσουν πρακτικές βιώσιμης αλιείας και τις παράκτιες κοινότητες να διαφοροποιήσουν τις οικονομίες τους ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής κατά μήκος των ευρωπαϊκών ακτών. Το Ταμείο επικεντρώνεται επίσης στη βιώσιμη ανάπτυξη της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, καθώς και στη στήριξη της ανάπτυξης και απασχόλησης σε παράκτιες κοινότητες σε όλη την ΕΕ.

Μέσω των 5 ταμείων διοχετεύεται περίπου το 80% της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης. Τα κράτη μέλη της ΕΕ διαχειρίζονται αυτά τα Ταμεία μέσω συμφωνιών εταιρικής σχέσης. Κάθε χώρα καταρτίζει μια συμφωνία, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην οποία καθορίζει τον τρόπο χρησιμοποίησης των Ταμείων κατά τη διάρκεια της τρέχουσας χρηματοδοτικής περιόδου 2014-20. Οι συμφωνίες εταιρικής σχέσης καταλήγουν σε μια σειρά επενδυτικών προγραμμάτων που διοχετεύουν τη χρηματοδότηση σε διάφορες περιφέρειες και έργα σε σχετικούς τομείς πολιτικής.

«Με τη διάθεση περισσότερων από 450 δισεκατομμυρίων EUR⁴⁵³, τα νέα προγράμματα θα επιτρέψουν στα Κράτη Μέλη και τις περιφέρειες να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους για να επιτύχουν αυτόν τον τριπλό στόχο, διασφαλίζοντας παράλληλα σημαντική συνεισφορά στους συγκεκριμένους στόχους του κάθε ταμείου των ΕΔΕΤ· συγκεκριμένα τους στόχους της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, τη βιώσιμη ανάπτυξη των αγροτικών και θαλάσσιων περιοχών και τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων»⁴⁵⁴.

Για την περίοδο 2014-2020, οι αρχές της παρέμβασης – όπως και κατά την προηγούμενη χρηματοδοτική περίοδο – παραμένουν σε ισχύ. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται:

- συμπληρωματικότητα και συνεκτικότητα,
- κοινή διαχείριση και συντονισμός,
- εταιρικές σχέσεις, αναλογικότητα και επικουρικότητα,
- συμμόρφωση με την νομοθεσία της Ένωσης και την εθνική νομοθεσία που σχετίζεται με την εφαρμογή της,
- ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών,
- έλλειψη διακρίσεων,
- βιώσιμη ανάπτυξη.

Η στρατηγική “Ευρώπη 2020” καθορίζει τρεις γενικούς κοινωνικοοικονομικούς στόχους για την Ένωση, που πρέπει να επιτευχθούν έως το 2020:

- Έξυπνη ανάπτυξη - Ανάπτυξη μιας οικονομίας που βασίζεται στη γνώση και την καινοτομία

⁴⁵³ 351,8 δισεκατομμύρια EUR για την πολιτική συνοχής (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και Ταμείο Συνοχής), 99,6 δισεκατομμύρια EUR για την αγροτική ανάπτυξη στο πλαίσιο της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής και 5,7 δισεκατομμύρια EUR για το Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας στα πλαίσια της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής.

⁴⁵⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_el.pdf.

- Βιώσιμη ανάπτυξη - Προώθηση μιας οικονομίας πιο αποδοτικής στη χρήση πόρων, πιο πράσινης και πιο ανταγωνιστικής
- Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς - Προώθηση μιας οικονομίας υψηλής απασχόλησης που συμβάλλει στην κοινωνική και εδαφική συνοχή

Οι 11 Θεματικοί Στόχοι

Για να στοχεύσει τις επενδύσεις των ΕΔΕΤ στη στρατηγική “Ευρώπη 2020”, ο Κανονισμός ΚΚΔ⁴⁵⁵ στο άρθρο 9 καθορίζει 11 θεματικούς στόχους (ΘΣ). Η σχέση των στόχων της Στρατηγικής και των ΘΣ απεικονίζεται στον παρακάτω πίνακα⁴⁵⁶:

ΣΤΟΧΟΙ «ΕΥΡΩΠΗ 2020»	ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ
Έξυπνη ανάπτυξη	1. Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας. 2. Ενίσχυση της πρόσβασης σε ΤΠΕ και της χρήσης και ποιότητάς τους. 3. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ).
Βιώσιμη ανάπτυξη	1. Στήριξη της στροφής προς μια οικονομία με μειωμένη χρήση άνθρακα σε όλους τους τομείς. 2. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνων. 3. Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και προώθηση της αποδοτικής χρήσης πόρων. 4. Προώθηση βιώσιμων μεταφορών και άρση προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων.
Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς	1. Προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης, και στήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων. 2. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης, καταπολέμηση της φτώχειας και όλων των διακρίσεων. 3. Επενδύσεις σε εκπαίδευση, κατάρτιση και επαγγελματική κατάρτιση για δεξιότητες και δια βίου μάθηση. 4. Ενίσχυση της θεσμικής επάρκειας δημόσιων αρχών και παραγόντων, καθώς και αποτελεσματική δημόσια διοίκηση.

Άλλα όργανα της ΕΕ συμβάλλουν επίσης σε αυτούς τους Θεματικούς Στόχους και τα Κράτη Μέλη ενθαρρύνονται στην ενίσχυση των συνεργειών και στον αποτελεσματικό συντονισμό μεταξύ όλων των διαθέσιμων μέσων σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Επειδή τα Κράτη Μέλη υποχρεούνται να καταρτίζουν και να εφαρμόζουν στρατηγικά σχέδια που καλύπτουν τα πέντε ΕΔΕΤ (Συμβάσεις Εταιρικής Σχέσης),

⁴⁵⁵ Κανονισμός Κοινών Διατάξεων (ΚΚΔ): Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32013R1303>) προβλέπει κοινές διατάξεις για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας. Καθορίζει επίσης γενικές διατάξεις για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και καταργεί τον Κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΚ) 1083/2006.

⁴⁵⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία 2014-2020: Επίσημα κείμενα και σχόλια*, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο 2016, σελ. 17, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_el.pdf.

είναι εφικτός ο συνδυασμός των πόρων των ΕΔΕΤ και άλλων μέσων της ΕΕ με συμπληρωματικό τρόπο⁴⁵⁷.

Όπως και στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο, κάθε Ευρωπαϊκή περιφέρεια είναι σε θέση να επωφεληθεί από τη στήριξη των ΕΔΕΤ για την περίοδο 2014-2020. Ωστόσο, έχουν γίνει μερικές αλλαγές στο πλαίσιο της πολιτικής των ΕΔΕΤ, οι οποίες έχουν σημαντικές χρηματοοικονομικές συνέπειες. Οι αλλαγές αυτές παρουσιάζονται τον παρακάτω πίνακα⁴⁵⁸:

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΔΕΤ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟ 2007-2013 ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΟ 2014-2020				
2007-2013		2014-2020		
Στόχος πολιτικής	Ταμείο	Στόχος Πολιτικής	Κατηγορία περιφερειών	Ταμείο
Σύγκλιση στην πολιτική συνοχής.	Ταμείο Συνοχής	Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση στην πολιτική συνοχής	Επίπεδο Κράτους Μέλους	Ταμείο Συνοχής
Σύγκλιση στην αλιεία.	ΕΤΑ	Αποστολή, στόχοι και προτεραιότητες της αγροτικής ανάπτυξης.	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	ΕΤΠΑ ΕΚΤ ΕΓΤΑΑ
Σύγκλιση στην πολιτική αγροτικής ανάπτυξης.	ΕΓΤΑΑ		Περιφέρειες μετάβασης	ΕΤΠΑ ΕΚΤ ΕΓΤΑΑ
			Πιο αναπτυγμένες περιφέρειες της πολιτικής συνοχής και άλλες περιφέρειες στην αγροτική ανάπτυξη.	ΕΤΠΑ ΕΚΤ ΕΓΤΑΑ
Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση στην πολιτική συνοχής.	ΕΤΠΑ ΕΚΤ	Προώθηση βιώσιμης αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Ενίσχυση της υλοποίησης της ΚΑΛΠ και της ΟΘΠ. Προώθηση της εδαφικής ανάπτυξης των περιοχών αλιείας.	Επίπεδο Κράτους Μέλους	ΕΤΘΑ
Μη σύγκλιση στην αλιεία.	ΕΤΑ			
Μη σύγκλιση στην πολιτική αγροτικής ανάπτυξης.	ΕΓΤΑΑ			

Η αντιστοίχιση των περιφερειών στην Ελλάδα είναι η εξής⁴⁵⁹:

- Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες: κατά κεφαλή ΑΕγχΠ μικρότερο του 75% του μέσου κατά κεφαλή ΑΕγχΠ της ΕΕ-27 (Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Ήπειρος, Θεσσαλία, Δυτική Ελλάδα)
- Περιφέρειες μετάβασης: κατά κεφαλή ΑΕγχΠ μεταξύ του 75% και του 90% του μέσου κατά κεφαλή ΑΕγχΠ της ΕΕ-27 (Δυτική Μακεδονία, Στερεά Ελλάδα, Ιόνια Νησιά, Πελοπόννησος, Βόρειο Αιγαίο, Κρήτη)
- Πλέον αναπτυγμένες περιφέρειες: κατά κεφαλή ΑΕγχΠ μεγαλύτερο του 90% του μέσου κατά κεφαλή ΑΕγχΠ της ΕΕ-27 (Αττική, Νότιο Αιγαίο)

⁴⁵⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία 2014-2020: Επίσημα κείμενα και σχόλια*, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο 2016, σελ. 16, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_el.pdf.

⁴⁵⁸ Ό.π. σελ. 30.

⁴⁵⁹ Μιχάλης Γ. Γκούμας, *ΕΣΠΑ 2014-2020: Πλαίσιο Σχεδιασμού, στοχοθεσία και αρχιτεκτονική – η σημασία της έρευνας και καινοτομίας*, Υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού – Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης,

Στη χώρα μας τα ΕΔΕΤ διαθέτουν πόρους μέσω του ΕΣΠΑ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του.

Χρηματοδοτήσεις από συναφή εργαλεία

Για την επίτευξη των Θεματικών Στόχων προβλέπονται, εκτός των ΕΔΕΤ, και άλλα εργαλεία/προγράμματα χρηματοδότησης της ΕΕ που λειτουργούν είτε συμπληρωματικά είτε/και συνδυαστικά με τα ΕΔΕΤ. «Η χρηματο-οικονομική στήριξη που παρέχουν μπορεί να έχει διάφορες μορφές, όπως ενισχύσεις, βραβεία, συμβόλαια, επιστρεπτέα ενίσχυση και χρηματοδοτικά εργαλεία»⁴⁶⁰. Μεταξύ των εργαλείων χρηματοδότησης (Ταμεία της ΕΕ) αυτά που παρουσιάζουν ισχυρό δυναμικό για συνέργειες με τα ΕΔΕΤ είναι τα εξής:

- Το πρόγραμμα “Ορίζοντας 2020” (*Horizon 2020*): είναι το πρόγραμμα πλαίσιο της ΕΕ για έρευνα και καινοτομία με τρεις βασικές προτεραιότητες (πυλώνες), τη βιομηχανική υπεροχή, την επιστημονική αριστεία και τις κοινωνικές προκλήσεις. Στηρίζει την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων από τη σύλληψη της ιδέας μέχρι την αξιοποίησή της στην αγορά⁴⁶¹.
- Η Διευκόλυνση Συνδέοντας την Ευρώπη (*Connecting Europe Facility*)⁴⁶²: υποστηρίζει τα διευρωπαϊκά δίκτυα και τις υποδομές στους τομείς των μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και ενέργειας. Στοχεύοντας στη βιώσιμη ανάπτυξη της στρατηγικής “Ευρώπη 2020”, προωθεί “καθαρότερους” τρόπους μεταφοράς, ευρυζωνικές συνδέσεις υψηλής ταχύτητας και πριμοδοτεί τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Χρηματοδοτεί έργα τα οποία συμπληρώνουν τους δεσμούς που λείπουν από τον ευρωπαϊκό ενεργειακό, μεταφορικό και ψηφιακό κορμό. «Η ΔΣΕ συγκεντρώνει δημόσια (ΕΕ) χρηματοδότηση με στόχο την κινητοποίηση επιπλέον πηγών ιδιωτικής χρηματοδότησης και καινοτόμων χρηματοοικονομικών εργαλείων, όπως εγγυήσεις και ομόλογα έργου για να αποκτήσει τη μέγιστη μόχλευση.

Η ΔΣΕ χωρίζεται σε τρεις τομείς:

- ΔΣΕ Μεταφορές
- ΔΣΕ Ενέργεια
- ΔΣΕ Τηλεπικοινωνίες»⁴⁶³

Από τον Ιανουάριο του 2014, η πύλη του Εκτελεστικού Οργανισμού Καινοτομίας και Δικτύων είναι η πύλη για χρηματοδότηση στο πλαίσιο της ΔΣΕ. Ο INEA υλοποιεί το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού του προγράμματος ΔΣΕ: 27,4 δις € από τα συνολικά 30,4 δις (22,4

⁴⁶⁰ https://www.espa.gr/elibrary/synergies_beneficiaries_el.pdf, σελ. 7.

⁴⁶¹ <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/> και https://www.espa.gr/elibrary/synergies_beneficiaries_el.pdf, σελ. 13-15.

⁴⁶² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/connecting-europe-facility>, <https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility> και <https://2007-2013.espa.gr/el/Pages/cef.aspx>.

⁴⁶³ https://www.espa.gr/elibrary/synergies_beneficiaries_el.pdf, σελ. 15-16.

δισεκατομμύρια ευρώ για τις μεταφορές, 4,7 δισεκατομμύρια ευρώ για την ενέργεια και 0,3 δις ευρώ για τις τηλεπικοινωνίες)⁴⁶⁴.

- Το πρόγραμμα για την *Ανταγωνιστικότητα των Επιχειρήσεων και Μικρο-μεσαίων Επιχειρήσεων COSME (Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises)*⁴⁶⁵: Στηρίζει τις ΜμΕ σε τέσσερις τομείς: πρόσβαση σε χρηματοδότηση, πρόσβαση σε αγορές, υποστήριξη σε επιχειρηματίες, καλύτερες συνθήκες για δημιουργία επιχειρήσεων και ανάπτυξη. Το πρόγραμμα COSME υλοποιεί την πρωτοβουλία “Πράξη για τις Μικρές επιχειρήσεις” (Small Business Act -SBA) η οποία αντικατοπτρίζει την πολιτική βούληση της Επιτροπής να αναγνωρίσει τον κεντρικό ρόλο των ΜΜΕ στην οικονομία της ΕΕ.
- Το πρόγραμμα “*LIFE*”. Είναι το μόνο χρηματοδοτικό εργαλείο της ΕΕ που επικεντρώνεται στο περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή⁴⁶⁶. Στοχεύει στην προστασία της φύσης και από το 1992 έχει συγχρηματοδοτήσει περίπου 4306 έργα. Για την περίοδο χρηματοδότησης 2014-2020, το “Life” θα συμβάλει με περίπου 3,4 δισεκατομμύρια ευρώ στην προστασία του περιβάλλοντος και του κλίματος. Για πρώτη φορά, επιπλέον των ενισχύσεων, η χρηματοδότηση έργων του LIFE παρέχεται μέσω καινοτόμων χρηματοοικονομικών εργαλείων συμπεριλαμβανομένου του πιλοτικού χρηματοοικονομικού εργαλείου χρηματοδότησης φυσικού κεφαλαίου (Natural Capital Financing Financial Instrument - NCFF), το οποίο υπόκειται στον τομέα έργων της φύσης και βιοποικιλότητας και που θα συμβάλει στη χρηματοδότηση έργων βιοποικιλότητας⁴⁶⁷.
- Το πρόγραμμα “*Δημιουργική Ευρώπη*”⁴⁶⁸. Στηρίζει τους πολιτιστικούς και δημιουργικούς τομείς και έχει συνολικό προϋπολογισμό περίπου 1,54 δισεκατομμύρια ευρώ. Το πρόγραμμα βοηθά και τους δυο τομείς να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες της ψηφιακής εποχής και της παγκοσμιοποίησης. Επίσης τους επιτρέπει να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής “Ευρώπη 2020” για βιώσιμη ανάπτυξη, απασχόληση και κοινωνική συνοχή. Το σημαντικό είναι ότι προσφέρει νέες διεθνείς ευκαιρίες, αγορές και κοινό σε αυτούς τους τομείς. Το πρόγραμμα αποτελείται από:
 - ο το επιμέρους πρόγραμμα MEDIA αφιερωμένο στους οπτικοακουστικούς δημιουργικούς και πολιτιστικούς τομείς.
 - ο το επιμέρους πρόγραμμα “Culture” για τους μη-οπτικοακουστικούς δημιουργικούς και πολιτιστικούς τομείς.

⁴⁶⁴ <https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility>

⁴⁶⁵ <https://ec.europa.eu/easme/en/cosme>. Περισσότερα στο <http://ec.europa.eu/growth/smes/cosme/>. Βλ. και

⁴⁶⁶ <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/9783/attachments/1/translations/el/renditions/native>
⁴⁶⁷ <http://ec.europa.eu/environment/life/about/>

⁴⁶⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/synergy/synergies_beneficiaries_el.pdf, σελ. 17.

⁴⁶⁸ <https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/about>

- ο ένα διατομεακό σκέλος, το οποίο περιλαμβάνει ένα μηχανισμό εγγυοδοσίας 121 εκατομμυρίων EUR για τον πολιτιστικό και τον δημιουργικό τομέα, που παρέχει στις σχετικές ΜΜΕ ευκαιρίες για πρόσβαση σε χρηματοδότηση⁴⁶⁹.
- Το πρόγραμμα για την *Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία (Employment and Social Innovation - EaSI)*⁴⁷⁰. Είναι ένα χρηματοοικονομικό εργαλείο για την προώθηση ποιοτικής και βιώσιμης απασχόλησης, με την εγγύηση επαρκούς κοινωνικής ασφάλειας, καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας και βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Το διαχειρίζεται απευθείας η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αποτελείται από τρία ευρωπαϊκά προγράμματα τα οποία ήταν χωριστά την περίοδο 2007-2013: PROGRESS, EURES και Progress Microfinance. Από τον Ιανουάριο του 2014 τα τρία αυτά προγράμματα αποτελούν τους άξονες του EaSI με στόχους:
 - ο τον εκσυγχρονισμό της απασχόλησης και των κοινωνικών πολιτικών ο άξονας PROGRESS,
 - ο την κινητικότητα στην εργασία ο άξονας EURES,
 - ο την πρόσβαση σε μικροχρηματοδότηση και κοινωνική επιχειρηματικότητα ο άξονας μικροχρηματοδότησης και κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

Ο άξονας *PROGRESS* (61 % του προϋπολογισμού) στοχεύει στη βελτίωση πολιτικών των κρατών μελών σε τρεις τομείς:

- ο στην απασχόληση, ιδιαίτερα στην αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων,
- ο στην κοινωνική προστασία, την κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας,
- ο στις συνθήκες εργασίας.

Αναπτύσσει και διαδίδει υψηλής ποιότητας, συγκριτική και αναλυτική γνώση, ενθαρρύνει την αποδοτική και χωρίς αποκλεισμούς ανταλλαγή πληροφοριών, την αμοιβαία μάθηση και το διάλογο, παρέχει οικονομική στήριξη για τη δοκιμή καινοτόμων πολιτικών στον κοινωνικό τομέα και στην αγορά εργασίας, παρέχει οικονομική στήριξη σε οργανισμούς για την ανάπτυξη εργαλείων και πολιτικών της ΕΕ. Οι δικαιούχοι μπορούν να είναι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς, υπηρεσίες απασχόλησης, εξειδικευμένοι φορείς που προβλέπονται στο πλαίσιο της νομοθεσίας της ΕΕ, μη κυβερνητικές οργανώσεις, ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ερευνητικά ιδρύματα, εμπειρογνώμονες αξιολόγησης και εκτίμησης αντικτύπου, εθνικές στατιστικές υπηρεσίες και τα μέσα ενημέρωσης.

Ο άξονας *EURES* (18 % του προϋπολογισμού) έχει στόχο την ενίσχυση του EURES, ενός Ευρωπαϊκού δικτύου επαγγελματικής κινητικότητας το οποίο

⁴⁶⁹ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/synergy/synergies_beneficiaries_el.pdf, σελ. 18.

⁴⁷⁰ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1081>.

παρέχει υπηρεσίες πληροφόρησης, καθοδήγησης και πρόσληψης σε εργοδότες και όσους αναζητούν εργασία. Καλύπτει τους εξής τομείς:

- ο διαφάνεια ως προς τις κενές θέσεις εργασίας,
- ο αιτήσεις για εργασία,
- ο ανάπτυξη υπηρεσιών για τη διαδικασία πρόσληψης,
- ο διασυννοριακές εταιρικές σχέσεις.

Στους δικαιούχους περιλαμβάνονται εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές και υπηρεσίες απασχόλησης.

Ο άξονας *μικροχρηματοδότησης και κοινωνικής επιχειρηματικότητας* (21 % του προϋπολογισμού) στηρίζει:

- ο μικροπιστώσεις και μικροδάνεια για ευάλωτες ομάδες και πολύ μικρές επιχειρήσεις
- ο κοινωνική επιχειρηματικότητα.

Οι δικαιούχοι είναι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς που παρέχουν μικροπίστωση για μεμονωμένα άτομα και πολύ μικρές επιχειρήσεις. Προσφέρεται επίσης χρηματοδότηση για κοινωνικές επιχειρήσεις σε σχετικές χώρες. Ο συνολικός προϋπολογισμός του EaSI ανέρχεται στα 919 εκατομμύρια EUR (τιμές 2013)⁴⁷¹

- Το πρόγραμμα *Erasmus+*⁴⁷². Στηρίζει πρωτοβουλίες εκπαίδευσης, κατάρτισης, νέων και αθλητισμού για την περίοδο 2014-2020. Ειδικότερα προσφέρει ευκαιρίες σε πάνω από 4 εκατομμύρια Ευρωπαίους να σπουδάσουν, να καταρτιστούν, να αποκτήσουν εργασιακή πείρα και να αναλάβουν εθελοντική δράση στο εξωτερικό. Ο προϋπολογισμός του είναι 14,7 δις. ευρώ.
- Το 3ο Πρόγραμμα για την Υγεία⁴⁷³: Διασφαλίζει την προστασία της ανθρώπινης υγείας ως μέρος όλων των πολιτικών της ΕΕ και συνεργάζεται με τα κράτη-μέλη για να τα στηρίξει στη βελτίωση της δημόσιας υγείας και την πρόληψη της ανθρώπινης ασθένειας. Η ΕΕ, βάσει της ιδρυτικής της συνθήκης, υποχρεούται να εξασφαλίζει την προστασία της υγείας στο πλαίσιο όλων των πολιτικών της, και να συνεργάζεται με τα κράτη μέλη για τη βελτίωση της δημόσιας υγείας, την πρόληψη της ανθρώπινης ασθένειας και την αποτροπή των πηγών κινδύνου για τη σωματική και ψυχική υγεία. Το πρόγραμμα έχει 4 βασικούς στόχους:
 - ο Προαγωγή της υγείας, πρόληψη των νόσων και διαμόρφωση συνθηκών κατάλληλων για υγιεινούς τρόπους ζωής, με βάση την αρχή "η υγεία σε όλες τις πολιτικές"
 - ο Προστασία των πολιτών της Ένωσης από σοβαρές διασυννοριακές απειλές κατά της υγείας

⁴⁷¹ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/synergy/synergies_beneficiaries_el.pdf, σελ. 18-19.

⁴⁷² https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_en

⁴⁷³ http://ec.europa.eu/health/programme/policy_el

- ο Συμβολή σε καινοτόμα, αποδοτικά και βιώσιμα συστήματα υγείας
- ο Διευκόλυνση της πρόσβασης των πολιτών της Ένωσης σε καλύτερη και ασφαλέστερη υγειονομική περίθαλψη.

ΤΠΕ και ηλεκτρονική διακυβέρνηση στα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)

Όλα τα επιμέρους ταμεία των ΕΔΕΤ αλλά και οι επιμέρους κατηγορίες χρηματοδοτικών εργαλείων ακόμη και αν αναφέρονται σε γενικές κατευθύνσεις που δεν φαίνεται να σχετίζονται άμεσα με τις ΤΠΕ ή την ηλεκτρονική διακυβέρνηση εντέλει προϋποθέτουν τη χρήση τους. Ένας από τους Θεματικούς Στόχους (ΘΣ) εξάλλου των ΕΔΕΤ είναι “ενίσχυση της πρόσβασης σε ΤΠΕ και της χρήσης και ποιότητάς τους”.

Ειδικότερα η ΕΕ υποστηρίζει έργα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης μέσω των ΕΔΕΤ. Συγκεκριμένα ένας από τους τομείς στους οποίους δίνει προτεραιότητα το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) που ανήκει στα ΕΔΕΤ είναι το Ψηφιακό Θεματολόγιο και στοχεύει στην ενίσχυση της πρόσβασης, χρήσης και ποιότητας των ΤΠΕ και των εφαρμογών τους για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση⁴⁷⁴. Ένα παράδειγμα είναι το ηλεκτρονικό σχολείο της Κροατίας με στόχο την αύξηση της χρήσης των ΤΠΕ στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση της χώρας με την παροχή εξοπλισμού ΤΠΕ και εκπαιδευτικών εργαλείων για τα σχολεία και τους δασκάλους⁴⁷⁵.

Μερικά σχετικά πρόσφατα γενικά έργα προσανατολισμένα στις ΤΠΕ και την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση είναι⁴⁷⁶:

- DLA (Digital Local Agenda)⁴⁷⁷. Στοχεύει στη δημιουργία μιας κοινής μεθοδολογίας για την εφαρμογή του Τοπικού Ψηφιακού Θεματολογίου
- eCitizen II⁴⁷⁸. Αφορά στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση και συγκεκριμένα στοχεύει στη διευκόλυνση της εφαρμογής της με επίκεντρο τον πολίτη στις ευρωπαϊκές πόλεις και περιφέρειες.
- OSEPA (Open Source software usage by European Public Administration)⁴⁷⁹. Τους στόχους του η ενθάρρυνση της χρήσης ελεύθερου και ανοικτού λογισμικού στις δημόσιες διοικήσεις.

⁴⁷⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/.

⁴⁷⁵ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/croatia/e-schools-project-to-increase-ict-use-in-croatia-s-education-system.

⁴⁷⁶ <http://www.interreg4c.eu/good-practices/capitalisation/egovernmentservices/egovernmentservicesreport/analysis/index.html#L6> projects και Ron Davies, *eGovernment. Using technology to improve public services and democratic participation*, European Parliament, European Parliamentary Research Service 2015, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/565890/EPRS_IDA\(2015\)565890_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/565890/EPRS_IDA(2015)565890_EN.pdf).

⁴⁷⁷ <http://www.projectdla.eu/>.

⁴⁷⁸ http://www.interreg4c.eu/fileadmin/User_Upload/PDFs/L6_eCitizen_factsheet.pdf.

⁴⁷⁹ <http://osepa.eu/>.

- I-SPEED (Information Society Policies for Sustainable European Economic Development)⁴⁸⁰. Αφορά στην εφαρμογή των ΤΠΕ στον τομέα του τουρισμού.
- PIKE (Promoting Innovation and the Knowledge Economy)⁴⁸¹. Προωθεί την καινοτομία και την οικονομία της γνώσης μέσω της εφαρμογής επιτυχών προσεγγίσεων από άλλες περιοχές
- IMMODI (Implementing Mo -Di)⁴⁸². Εφαρμόζει υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και ηλεκτρονικής υγείας σε ορεινές περιοχές.

Μια αποτίμηση

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων της εφαρμογής των προγραμμάτων αυτών που χρηματοδοτήθηκαν από τα ΕΔΕΤ υπογραμμίζει συμπερασματικά ότι θα έπρεπε να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στο γεγονός ότι οι υπηρεσίες της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης δεν είναι δυνατόν να ενσωματωθούν με τον ίδιο τρόπο και το ίδιο μοντέλο σε όλες -τις διαφορετικές- περιοχές της Ένωσης.

Επίσης υπογραμμίζει την ανάγκη του επανασχεδιασμού των δημοσίων οργανισμών και διαδικασιών προκειμένου οι υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης να είναι αποτελεσματικές. Προτείνει μεταξύ άλλων τη γεφύρωση ανάμεσα στις ψηφιακές πολιτικές και τις παραδοσιακές πολιτικές και καλεί προς την κατεύθυνση της περισσότερο ανοικτής διακυβέρνησης με τους πολίτες περισσότερο εμπλεκόμενους στο σχεδιασμό νέων υπηρεσιών⁴⁸³.

Σε μια αποτίμηση παλαιότερων (2000-2006) έργων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης χρηματοδοτημένων από τα ΕΔΕΤ σε τέσσερις χώρες μέλη το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο διαπίστωσε ότι τα οφέλη δεν ήταν πάντα ξεκάθαρα και συχνά κατέληγαν σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα από τα αναμενόμενα. Σύμφωνα με τα ευρήματα τα έργα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης χρειάζονταν σαφέστερους σκοπούς και έπρεπε να είχαν επιλεχθεί για χρηματοδότηση βάσει της εκτιμώμενης ανάλυσης κόστους-οφέλους⁴⁸⁴.

Στην Ελλάδα τα έργα της περιόδου 2007-2013 είναι⁴⁸⁵:

- Netwet 2
- Broadband over the mountains

⁴⁸⁰ <http://www.ispeed.eu/>.

⁴⁸¹ <http://www.pike-project.eu/>.

⁴⁸² http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/cooperation/interregional/ecochange/doc/brochure_i ct_fgasttrack.pdf.

⁴⁸³ INTERREG IVC, *E-government services. Analysis report*, October 2014, σελ. 66-76, http://www.interreg4c.eu/fileadmin/User_Upload/PDFs/CAPITALISATION/Report/E-government_services.pdf

⁴⁸⁴ European Court of Auditors, *Have the e-Government projects supported by ERDF been effective?*, Special Report No 9, Publications Office of the European Union, Luxembourg 2011, σελ. 7-8 http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/cont/dv/sr9/_sr9_en.pdf.

⁴⁸⁵ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects#9.

- Harilaos Trikoupi Bridge: the pylons of Hercules
- First 'Step' is the greatest
- Adding an entrepreneurial edge to academia: The University Students Entrepreneurship Project
- Corallia technology hub driving Greek innovation
- Every drop counts in Mediterranean countries Turning back the tide in flood-threatened regions
- Floating factory makes salt water drinkable in Aegean Islands
- Western gateway to Greece grows bigger and stronger
- Spectacular highway offers a world of opportunity
- Disused industrial park undergoes major restoration
- A modern port complex in the making
- Overcoming attitudes to engage with the Roma
- ECOMARK - turning environmental challenges into opportunities
- Greeks seize information society opportunities
- Captivating experience at Acropolis Museum
- Alterenergy for sustainability in the Adriatic
- Putting the final touches to road and rail links
- Lake Karla welcomes new life
- Opening up to opportunities for Greek citizens and business
- Double rail tracks for rapid travel
- Digital investment in the Greek tourism sector
- Improved urban planning helps adaptation to climate change
- Athens to Kiato in half the time ...
- Motorists look forward to faster and safer trips
- Peninsula to profit from brand-new road
- Four-track northern link augments Athenian rail links_
- Modern road interchange to increase traffic fluidity
- Greener buses headed for city fighting air pollution
- New train link for Northern Greece_
- Egnatia Motorway: a major extension_
- Revitalising the heart of the Athens underground
- Tourism industry and commerce in north-western Greece receive transport boost
- Improved road infrastructure means better journeys for all
- Starting out with great educational opportunities_
- Athens Metro system extensions will create jobs and cut pollution
- Opening up northern Greece to the rest of Europe
- Stopping Athens floods_
- Peloponnesus welcomes significant road repairs

- Providing women with the skills to succeed in the labour market
- Mini Europe: Encouraging entrepreneurship among young people
- Develop access to Crete by modernising Chania airport
- Airport upgrade with regional and national impacts
- RegEnergy network promotes green, secure and affordable energy in Europe
- Water supply network upgrade to boost region's competitiveness
- Extension of port to encourage tourism in Gythio
- Restoration to put Karytaina Castle on the tourist map
- New research centre and laboratory in Kardzhali to serve as a pollutant early warning system
- Historic Greek buildings get new lease of life
- New space for R&D in the 'Ambient Intelligence' building
- Regenerating Thessaloniki's seafront
- Extroversion - Globalising Greece
- New road in Crete set to improve journey times and safety
- New road brings economic benefits to central Greece
- "Regions4GreenGrowth" helps regions to invest in green energy schemes
- Philoxenia – Reversing the depopulation of rural areas by strengthening the local economy
- ARDAFORECAST - a reliable flood warning system, developed for the cross-border Arda River
- Automatic fare collection system for public transport in Athens
- Heraklion Archaeological Museum visitors invited to enjoy an enriched archaeological experience
- Completion of the 'Ionian Road' to improve safety and aid rejuvenation
- Significant motorway investment heralds greater accessibility and quicker
- Motorway completion between Trikala and Xyniada to rejuvenate local economies
- Major boost to Greek public services' ICT infrastructure
- Digital education for Greek schoolchildren
- Gas pipeline brings major boost to energy infrastructure
- Closing the broadband gap in Greece
- Katerini ring road: Reducing traffic and saving lives
- Supporting youth creativity through inter-regional cooperation
- Completing key road scheme brings all-round improvements
- New rail line keeps transport modernisation on track
- Investment scheme set to improve key motorway route
- New natural gas compression station to boost energy supply
- Natural gas pipeline to improve production power and reduce emissions
- Driving ahead with ring road upgrade

- Supporting innovative manufacturing of electrical supplies in southern Greece
- Supply and installation of a high-tech simulation system to benefit cancer hit patients_
- New Knowledge: Enhancing regional growth and competitiveness through innovative research findings_
- Preserving Cypriot griffon vulture population
- Recovering heat to produce thermal energy
- Tram expansion will put the brakes on traffic congestion
- Upgrade of Liquefied Natural Gas terminal in Revithoussa to improve energy supply security
- Expanding the electricity grid in the Greek islands
- Motorway renovation to enhance economic dynamism
- New waste water treatment system for Koropi
- Construction programmes to extend Athens metro
- New metro improves quality of life in Thessaloniki
- E-Prescription helps to modernise Greece's medical care network
- Embracing science to reduce emissions in Greece and Italy
- Joint initiative boosts innovation and cuts costs in Bulgarian-Greek border region
- Greater IT support for spa tourism and e-health
- Cross-border research centre tackles environmental and health problems
- Mild Home: Building affordable, energy efficient homes and villages
- i4WALKer improves tourist infrastructure and services on hiking trails, specifically the E4 European path
- New multi-dynamic Centre for treatment of alcohol and drug users
- Roma Alert helps Roma to access health services
- Regional Mediterranean project to develop independent living of the older generations
- HOMER: Sharing data to improve services and develop innovative Apps
- Mi-Cluster – support for a cohesive and productive micro-electronic ecosystem
- ICT Venture Capital Funds – Supporting the Digital Economy in Greece INNOVATHENS promotes and supports the local knowledge and ICT-based entrepreneurship
- Cross-border cooperation for optimal maritime spatial planning
- New signalling system on the Greek railway improves safety
- TelePrometheus: transforming care for those in intensive care units

4.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΠΕ ΚΑΙ ΤΗΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Στο προηγούμενο κεφάλαιο της καταγραφής της υφιστάμενης κατάστασης έγινε μια προσπάθεια αποτύπωσης του τρέχοντος ευρωπαϊκού, διεθνούς και εθνικού πλαισίου για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Στο παρόν κεφάλαιο θα αναφερθούν αρχικά τα διακυβεύματα, οι στόχοι και το περιεχόμενο της πολιτικής αυτής. Εν συνεχεία θα αναλυθούν ακολουθώντας το θεωρητικό πλαίσιο του κύκλου της δημόσιας πολιτικής, ο τρόπος παραγωγής, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των πολιτικών αυτών καθώς και η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η αξιολόγησή τους. Τέλος, θα αναφερθούν οι περιορισμοί, τα ανακύπτοντα εμπόδια και οι ανασχετικοί παράγοντες στις πολιτικές αυτές ώστε στο επόμενο κεφάλαιο να αναζητηθούν οι βέλτιστες πρακτικές για την εκπόνηση της δημόσιας πολιτικής και εν συνεχεία να υποβληθούν προτάσεις και μέτρα βελτίωσης των πολιτικών.

4.2.1. Περιεχόμενο και πλαίσιο πολιτικών

4.2.1.1. Διακυβεύματα και στόχοι για την δημόσια πολιτική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Όπως αναλύθηκε παραπάνω η ελληνική δημόσια πολιτική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση εντάσσεται σε ένα πλέγμα δημοσίων πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση θα συμβάλει στη στρατηγική “Ευρώπη 2020” που στοχεύει σε μια έξυπνη, αειφόρο και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Το 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τη Στρατηγική για την Ψηφιακή Ενιαία Αγορά για την Ευρώπη και το νέο Σχέδιο δράσης για την Ηλεκτρονική διακυβέρνηση.⁴⁸⁶ Ενώ επίσης ανάμεσα στις σημαντικές πρωτοβουλίες της Ε.Ε. είναι το Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη, ένα πρόγραμμα διαλειτουργικότητας, και το ερευνητικό πρόγραμμα Horizon 2020. Η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω μιας σειράς χρηματοδοτικών προγραμμάτων που προαναφέρθηκαν επιδιώκει αφενός να δημιουργήσει μια ψηφιακή οικονομία και αφετέρου να προωθήσει συγκεκριμένες στρατηγικές που αφορούν στην ενιαία αγορά με τη διακίνηση προσώπων και αγαθών.

Η Ελλάδα ως κράτος μέλος οφείλει να συνδράμει στους κοινούς στόχους που έχουν τεθεί σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως σημειώνεται από το 2003, στην Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το ρόλο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο μέλλον της Ε.Ε., οι ΤΠΕ δεν αποτελούν αυτοσκοπό αλλά το επίκεντρο πρέπει να είναι η αξιοποίηση των ΤΠΕ σε συνδυασμό με τις οργανωτικές αλλαγές και την απόκτηση νέων δεξιοτήτων ώστε να βελτιωθούν οι παρεχόμενες δημόσιες υπηρεσίες, οι δημοκρατικές διαδικασίες και οι πολιτικές που ασκεί ο δημόσιος τομέας. Αυτός είναι το αντικείμενο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (e-Government). Επίσης τονίζεται ότι πρέπει, μεταξύ άλλων, να εξασφαλιστεί η εμπιστοσύνη στην ηλεκτρονική διάδραση με τις κυβερνήσεις, η ευρεία πρόσβαση στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες ώστε να μην δημιουργηθεί ψηφιακό χάσμα, η διαλειτουργικότητα της ανταλλαγής πληροφοριών χωρίς οργανωτικά και εθνικά

⁴⁸⁶ A Digital Single Market Strategy for Europe / European Commission, 6 May 2015. COM(2015) 192 final.

σύνορα, καθώς και να προωθηθούν πανευρωπαϊκής κλίμακας υπηρεσίες που να υποστηρίζουν την κινητικότητα στην εσωτερική αγορά και την ευρωπαϊκή ιθαγένεια⁴⁸⁷. Αποτελεί προϋπόθεση ώστε ο δημόσιος τομέας να είναι προετοιμασμένος για το μέλλον.

Στο πιο πρόσφατο σχέδιο δράσης της Ε.Ε. για την Ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2014-2020 σημειώνεται ως γενικότερος στόχος ο ψηφιακός μετασχηματισμός των κυβερνήσεων. Για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 επιδιώκονται τρεις επιμέρους στόχοι: α) ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης με χρήση ΤΠΕ και ειδικά μέσω των ψηφιακών τεχνολογιών, β) η επίτευξη της διασυννοριακής κινητικότητας με ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες που διαλειτουργούν και γ) η διευκόλυνση της ψηφιακής διάδρασης μεταξύ διοικήσεων και πολιτών/επιχειρήσεων σε υψηλό επίπεδο. Σε ορισμένες από αυτές τις δράσεις έχει την ευθύνη για την εφαρμογή τους η Ε.Ε. και για άλλες δράσεις έχουν την ευθύνη τα ίδια τα κράτη μέλη⁴⁸⁸.

Κατά συνέπεια στα κρίσιμα διακυβεύματα της εθνικής δημόσιας πολιτικής για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι να συμβάλει στον εκσυγχρονισμό και τον ψηφιακό μετασχηματισμό της κυβέρνησης. Πέραν αυτού τα τελευταία χρόνια έχει προστεθεί το διακύβευμα να συμβάλει σε μια γενικότερη προσπάθεια μετουσίωσης της οικονομίας σε ένα βιώσιμο αναπτυξιακό μοντέλο και σε μια νέα διακυβέρνηση (Στρατηγική για την Ψηφιακή Ανάπτυξη 2014-2020). Το εγχείρημα είναι αφενός να προσαρμοστεί στις προκλήσεις μιας νέας ψηφιακής εποχής όπως η παροχή ευκαιριών στους πολίτες και τις επιχειρήσεις για την ενεργό συμμετοχή τους στην παγκόσμια οικονομία της γνώσης και στην τέταρτη βιομηχανική επανάσταση και αφετέρου να παρέχει δημόσιες υπηρεσίες υψηλότερης ποιότητας και χαμηλότερου κόστους, συμβάλλοντας παράλληλα στην βελτίωση της σχέσης πολιτών-κράτους με την παροχή πρόσβασης σε πληροφορίες και υπηρεσίες.

Ένα πρόσθετο διακύβευμα είναι να συμβάλει σε γενικότερες μεταρρυθμίσεις. Όπως ρητά σημειώνεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για τις Μεταρρυθμίσεις για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 υπάρχει ανάγκη για υποστήριξη των μεγάλων μεταρρυθμίσεων που προέρχονται από το Μνημόνιο Οικονομικής και

⁴⁸⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την ευρωπαϊκή οικονομική και κοινωνική επιτροπή και την Επιτροπή Περιφερειών. Ο ρόλος της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για το μέλλον της Ευρώπης: (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Βρυξέλλες, 26.9.2003, COM(2003) 567 τελικό. Επίσης στην Λευκή Βίβλο περί ευρωπαϊκής διακυβέρνησης αναλύεται ο στόχος της χρηστής διακυβέρνησης. Η χρηστή διακυβέρνηση μπορεί να επιτευχθεί αφενός με τον κατάλληλο συνδυασμό τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών, οργανωτικής καινοτομίας και βελτίωσης των δεξιοτήτων ("ηλεκτρονική διακυβέρνηση") αφετέρου μπορεί να εφαρμοστεί σε άλλες υπηρεσίες, όπως π.χ. στην υγεία, την εκπαίδευση. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση βοηθά να καταστεί ο δημόσιος τομέας περισσότερο ανοικτός, με λιγότερους αποκλεισμούς και υψηλότερη παραγωγικότητα.

⁴⁸⁸ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions EU eGovernment Action Plan 2016 - 2020 Accelerating the digital transformation of government {COM(2016) 179} {SWD(2016) 108} Για επισκόπηση των δράσεων βλέπε eGovernment Action Plan 2016-2020 - Overview of Actions (Q2 2016). Προσβάσιμο σε https://ec.europa.eu/futurium/sites/futurium/files/egovernment_action_plan_-_overview_of_actions_for_platform_q2_2016_0.pdf

Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής από τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών. Θεωρούνται ως ένα βασικό εργαλείο στην προσπάθεια της χώρας να οδηγηθεί σε ανάκαμψη. Στόχος είναι να συμβάλουν τόσο στην δημοσιονομική διαχείριση αλλά και στην επανεκκίνηση της οικονομίας. Για αυτό υπήρχαν και ρητές προβλέψεις στις μνημονιακές συμβάσεις που έχει υπογράψει η χώρα από το 2010.

Συνοψίζοντας τους κυριότερους στόχους αυτής της πολιτικής είναι η βελτίωση των υπηρεσιών προς τον πολίτη για εκσυγχρονισμό της λειτουργίας του κράτους, καλύτερη εξυπηρέτηση, πρόσβαση στις πληροφορίες και διαφάνεια. Επίσης η καλύτερη ποιότητα ζωής με εφαρμογή νέων τεχνολογιών στην υγεία και την πρόνοια, η εύρωστη οικονομική ανάπτυξη με τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων βασισμένων στις νέες τεχνολογίες και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, η αύξηση της απασχόλησης με βελτίωση, ανάπτυξη και προσαρμογή των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, η διεύρυνση της δημοκρατίας με την ενθάρρυνση της μεγαλύτερης συμμετοχής στα κοινά.

Στους παρακάτω πίνακες φαίνονται οι σημαντικότεροι σταθμοί κατά τη διαμόρφωση της πολιτικής μέσω στρατηγικών κειμένων.

Πίνακας 1: Σημαντικότερα στρατηγικά κείμενα και σχέδια δράσεων για την αξιοποίηση των ΤΠΕ (2000-2007)

1995	1999 - 2004	2005 - 2013	2015 - 2015	2016
Ελληνική Στρατηγική για την Κοινωνία της Πληροφορίας Ένα εργαλείο για την Απασχόληση, Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής (1995) Υπουργείο Βιομηχανίας.	Η Ελλάδα στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Στρατηγική και Δράσεις (1999). Προστέθηκαν δράσεις το 2000 και 2001 και επικαιροποιήθηκε το 2002.	Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2006 – 2013 Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 – 2013. Εθνική στρατηγική για τις ΤΠΕ και την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Επιτροπή Πληροφορικής & Επικοινωνιών. (2 ^η Έκδοση) Μάρτιος 2012 Σχέδιο δράσης 2012-2015	Εθνική Στρατηγική για την Ψηφιακή Ανάπτυξη 2014-2020. Σχέδιο Δράσης Υλοποίησης Έργων ΤΠΕ (Αιρεσιμότητα 2.1)	Σχέδιο Υλοποίησης Δράσεων ΤΠΕ για τις ψηφιακές υποδομές και την την ανάπτυξη. Φεβρουάριος 2016. Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2016-2021 (Δεκέμβριος 2016)
	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την Κοινωνία της Πληροφορίας	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Πολιτεία 2005-2007. ΕΠ. Ψηφιακή Σύγκλιση 2006-2013 (Γενική Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών. Υπουργείο Υποδομών).	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ψηφιακή Σύγκλιση 2006-2013 (Γενική Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών. Υπουργείο Υποδομών) Παρατάθηκε ως τον Δεκέμβριο 2015). ⁴⁸⁹	ΕΠ, Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία (ΕΠΑνΕΚ). ⁴⁹⁰
96,4 δισεκατομμυρίων δραχμών για την περίοδο 1994-1999	Προϋπολογισμός ΕΠ Κοινωνία της Πληροφορίας 2839 Μ ευρώ Δημοσία δαπάνη 2270 Μ ευρώ	ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση 2007-2013 Ο προϋπολογισμός κατά την 711,76 εκ € συνολική δημόσια δαπάνη ⁴⁹¹	Προϋπολογισμός έργων κατά την ολοκλήρωση της υλοποίησης 1.302.560.497 € Συμβάσεις 1.194.377.683 € Πληρωμές 1.068.612.644 €	Προϋπολογισμός. 4.665.144.578 ευρώ συνολική δημόσια δαπάνη.

⁴⁸⁹ <http://www.digitalplan.gov.gr/resource-api/dipla/contentObject/afe29407-6773-4500-af55-6618f4fdec6a/content>.

⁴⁹⁰ Ειδικότερα μεταξύ των στόχων του ΕΠ είναι η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας σε νέες αναπτυσσόμενες θεματικές αγορές Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και αναβάθμιση πληροφοριακών υποδομών δημόσιας διοίκησης για υποστήριξη εξωστρέφειας & επιχειρηματικότητας. Βλέπε <https://www.espa.gr/el/pages/staticOPEpanek.aspx>.

⁴⁹¹ <http://www.digitalplan.gov.gr/resource-api/dipla/contentObject/de9cd3ff-2efc-449e-b551-1763a8650977/content>.

Πίνακας 2: Σταθμοί Εξέλιξης της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (2000-2007)

1994 - 2000	2000 - 2002	2005 - 2011	2012 - 2014	2016
Ελληνική Στρατηγική για την Κοινωνία της Πληροφορίας Ένα εργαλείο για την Απασχόληση, Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής (1995) Υπουργείο Βιομηχανίας Ελλάδα στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Στρατηγική και Δράσεις (1999).	Η Ελλάδα στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Στρατηγική και Δράσεις (1999). Επικαιροποιήθηκε 2002. Εθνική στρατηγική για τον εκσυγχρονισμό του δημοσίου τομέα.	Εθνικό Σχέδιο Δράσεων για τη Δημόσια Διοίκηση 2008-2010	Εθνική Στρατηγική για τις ΤΠΕ και την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση από την Επιτροπή Πληροφορικής & Επικοινωνιών Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020. Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020	Επικαιροποίηση Στρατηγικής Ηλεκτρονικής διακυβέρνησης βάσει των αρχών και προτεραιοτήτων της Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής (Νοέμβριος 2016. Ολοκλήρωση Διαβούλευσης)
ΕΠ Εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Διοίκησης Κλεισθένης Πρόγραμμα "Ποιότητα για τον πολίτη"	ΕΠ Κοινωνία της Πληροφορίας. Ο δεύτερος άξονας αφορά την εξυπηρέτηση του πολίτη. ΕΠ «Διοίκηση με στόχους» και ΕΠ «Δεικτών Αξιολόγησης και Επιδόσεων» (Νόμος 2880/2001). Πρόγραμμα Αριάδνη στόχο τη δημιουργία one-stop shops.	ΕΠ «Πολιτεία» (2005-2007) με στόχο την επανίδρυση της Δημόσιας Διοίκησης. ΕΠ Πολιτεία Εθνικό Σχέδιο δράσεων για τη δημόσια διοίκηση 2008-2010. ΕΠ Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού ΕΠ Διοικητική Μεταρρύθμιση για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 .	ΕΠ Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013 (Παρατάθηκε ως τον Δεκέμβριο 2015). ΕΠ «Μεταρρύθμιση του Δημόσιου Τομέα», ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» ΕΣΠΑ 2014-2020.	Ε Π «Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014 – 2020». Συνδέσει με ΕΠ Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία.
Προϋπολογισμός: 96,4 δισεκατομμυρίων δραχμών για την περίοδο 1994-1999	Προϋπολογισμός ΕΠ Κοινωνία της Πληροφορίας 2839 Μ ευρώ Δημοσία δαπάνη 2270 Μ ευρώ	Προϋπολογισμός ΕΠ Πολιτεία 2005-2006 : 6,1 εκ ευρώ 2007:3,9 εκ ευρώ ΕΠ Πολιτεία 2008-2010 :30.000 ευρώ. ΕΠ Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013: Εκ των προτέρων 631.000.000 € συνολική δημόσια δαπάνη ⁴⁹² . Άλλη χρηματοδότηση 44.000.000	Προϋπολογισμός ΕΠ Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα: 486.913.888 ευρώ συνολική Δημόσια Δαπάνη.	

⁴⁹² www.epdm.gr/Uploads/Files/files_for_content/6_Etisiso.doc

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

1994 - 2000	2000 - 2002	2005 - 2011	2012 - 2014	2016
		Με την ολοκλήρωση Προϋπολογισμός έργων 61.718.247 ΕΣΥμβάσεις61.122.441 Πληρωμές 60.209.377 €		
2ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης	3ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.	6 και 7 Πρόγραμμα Πλαίσιο ΕΣΠΑ 2007-2013	ΕΣΠΑ 2014-2020. Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων . Τακτικός προϋπολογισμός ⁴⁹³	

⁴⁹³ Τα στοιχεία όπως αναφέρονται στα αντίστοιχα στρατηγικά κείμενα και σχέδια δράσης.

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα τα τελευταία χρόνια για τη επίτευξη των στόχων αυτών εκπονούνται με προγραμματικού και στρατηγικού χαρακτήρα κείμενα και σχέδια δράσης με χρονοδιαγράμματα αντίστοιχα με την ευρωπαϊκές πολιτικές. Οι εν λόγω δράσεις χρηματοδοτούνται σε μεγάλο βαθμό μέσα από Επιχειρησιακά Προγράμματα ΕΣΠΑ και ιδίως από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Διοικητική Μεταρρύθμιση» 2007-2013 και Ψηφιακή Σύγκλιση 2007-2013.

Παρότι εξαιτίας των μνημονιακών δεσμεύσεων η επίτευξη αυτής της πολιτικής προτεραιοποιήθηκε σε πολιτικό επίπεδο για λόγους που θα αναλυθούν στη συνέχεια και τα δυο ΕΠ δεν κατόρθωσαν να ολοκληρώσουν το αρχικό τους όραμα και καθυστέρησε σημαντικά η υλοποίησή τους για λόγους που θα αναλυθούν στη συνέχεια. Ειδικότερα σύμφωνα με το ΕΠ Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013 το αναπτυξιακό όραμα αυτής της μεταρρύθμισης συνοψιζόταν στη "δημιουργία μιας πολιτο-κεντρικής, αποτελεσματικής, ανοιχτής και ευέλικτης διακυβέρνησης", με στόχο τη μετάβαση "από τη διαχείριση αρμοδιοτήτων και διαδικασιών στην διοίκηση πολιτικών, αποτελεσμάτων και υπηρεσιών".

Ορισμένες δράσεις του ΕΠ υλοποιήθηκαν όπως η αναμόρφωση του κράτους προς ένα επιτελικό κράτος, η αναδιοργάνωση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και καθιέρωση ERP σε όλα τα Υπουργεία. Μεταρρύθμιση των συστημάτων προϋπολογισμού διαχείρισης και οικονομική διαχείριση των νοσοκομείων⁴⁹⁴. Κάποια έργα του εν λόγω προγράμματος που δεν υλοποιήθηκαν θα μεταφερθούν στο ΕΠ Μεταρρύθμιση του Δημοσίου Τομέα 2014-2020.

Επίσης δράσεις ηλεκτρονικής διακυβέρνησης υλοποιήθηκαν μέσω του « ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση για την προγραμματική περίοδο 2007-2013». Το όραμα ήταν η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴⁹⁵. Ειδικότεροι στόχοι τέθηκαν αφενός η βελτίωση της παραγωγικότητας και αφετέρου η βελτίωση της ποιότητας της ζωής του πολίτη". Η βελτίωση της ποιότητας ζωής του πολίτη θεωρείται ότι θα επιτευχθεί μέσω του εκσυγχρονισμού και της διαφάνειας της Δημόσιας Διοίκησης, της αναβάθμισης της υγείας και του πολιτισμού, της έρευνας και της δικαιοσύνης καθώς και μέσω της ψηφιακής ένταξης και πρόσβασης σε σύγχρονες υποδομές επικοινωνίας. Απώτερος στόχος είναι η βελτίωση της εικόνας που έχει σχηματίσει ο πολίτης για τον δημόσιο τομέα. Η υλοποίηση του ΕΠ επίσης καθυστέρησε και παρατάθηκε ως το Δεκέμβριο του 2015⁴⁹⁶. Επίσης για

⁴⁹⁴ Βλέπε ANAPTYXH.gov.gr είναι ο επίσημος διαδικτυακός τόπος του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας που παρέχει αναλυτική πληροφόρηση για την πορεία υλοποίησης των έργων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ). <http://anaptyxi.gov.gr/Priorities.aspx?mod=1&~> (Τελ. Ενημέρωση Οκτώβριος 2016).

⁴⁹⁵ Ο στόχος της ψηφιακής σύγκλισης ή αλλιώς να αρθεί το ψηφιακό χάσμα ανάμεσα στην Ελλάδα και τους εταίρους και να φτάσει τα διεθνή πρότυπα διατυπώνεται από το πρώτο στρατηγικό κείμενο που εκπονήθηκε 1995 από το Υπουργείο Βιομηχανίας με τίτλο "Η Ελληνική Στρατηγική για την Κοινωνία της Πληροφορίας: Ένα εργαλείο για την Απασχόληση, Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής". Το εν λόγω διακύβευμα επαναλαμβάνεται στο κείμενο «Η Ελλάδα στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Στρατηγική και Δράσεις» το οποίο παρουσιάστηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο το 1999 και εν συνεχεία δημοσιεύτηκε στο διαδίκτυο.

⁴⁹⁶ Για τις σημαντικότερες δράσεις του βλέπε σε στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στο κλείσιμο της προγραμματικής περιόδου ΕΣΠΑ 2007-2013 με τίτλο "Οι Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών στην Υπηρεσία του Πολίτη" από τη Γενική Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών &

λόγους που θα αναλυθούν στη συνέχεια δεν ολοκληρώθηκαν όλες οι δράσεις του εντός και της παράτασης και θα περιληφθούν στο νέο ΕΣΠΑ για την προγραμματική περίοδο 2014-2020⁴⁹⁷.

Εκτός από αυτές τις δράσεις, από το 2014 έχουν προδιαγραφεί 64 δράσεις σύμφωνα με τη στρατηγική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και Σχέδιο δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και Διοικητική Μεταρρύθμιση 2014-2020. Πρόκειται για ένα 2ετές σχέδιο δράσης, στο οποίο αποτυπώνεται σε συγκεκριμένα έργα και διαρθρώνεται σε 4 πυλώνες ενίσχυσης της θεσμικής ικανότητας της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης. Ειδικότερα, σύμφωνα με το εν λόγω κείμενο οι προσπάθειες του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για τα επόμενα 2 χρόνια θα επικεντρωθούν σε ένα πλέγμα παρεμβάσεων που θα αφορούν: α) στην αναδιοργάνωση των διοικητικών Δομών, β) στη βέλτιστη αξιοποίηση του Ανθρώπινου Δυναμικού, γ) στον εξορθολογισμό βασικών διοικητικών λειτουργιών και δ) στην ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας. Όπως σημειώνεται, ο συγκεκριμένος σχεδιασμός, τέμνεται οριζόντια από τις αρχές, τα σύγχρονα εργαλεία και μεθόδους της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και των νέων τεχνολογιών και διασφαλίζει παράλληλα τη συνέργεια με τη στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση.

Ως ελάχιστη φιλοδοξία για την επταετία 2014-2020 είναι να αποκτήσει η χώρα βαθμό ωρίμανσης μεταξύ Government 2.0 και Government 3.0. Στη πρώτη καθοριστικό ρόλο παίζει η αναδραστικότητα και η συνεργασία της διοίκησης με το χρήστη. Ενώ στη δεύτερη ως τελευταία εξέλιξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σημειώνονται η πολιτοκεντρική καινοτομία, η σύγκλιση των επιχειρησιακών εφαρμογών με πλατφόρμες κοινωνικών δικτύων, ο σημασιολογικός ιστός και η προσωποποίηση. Όπως σημειώνεται η Ελλάδα θα πρέπει να υπερκαλύψει τη διαφορά που επί του παρόντος εμφανίζει σε σχέση με τους Ευρωπαϊκούς μέσους όρους του Ψηφιακού Θεματολογίου. Σε σχέση με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση θα πρέπει να αυξήσει τη διαθεσιμότητα και χρηστικότητα ηλεκτρονικών υπηρεσιών, διαθεσιμότητα διασυννοητικών ηλεκτρονικών υπηρεσιών προς Ευρωπαίους πολίτες, διαφανή και ανοιχτή διακυβέρνηση, την αποτελεσματικότητα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ωριμότητα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε τέσσερις βασικές προτεραιότητες των κρατών μελών της Ε.Ε.

Στον πυρήνα του σχεδιασμού βρίσκονται η δημιουργία πλήθους νέων ηλεκτρονικών υπηρεσιών με αποδέκτες τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και το Κράτος, οι οποίες θα συμβάλλουν καθοριστικά στην ταχεία ψηφιακή αναβάθμιση της ελληνικής κοινωνίας και την τόνωση της ανάπτυξης. Η εγκαθίδρυση, με όχημα την τεχνολογία, συνθηκών διαφάνειας και λογοδοσίας στη Δημόσια Διοίκηση. Η υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων μέσω νέων δομών συντονισμού και υλοποίησης οριζόντιων και κάθετων έργων Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για το σύνολο της Δημόσιας Διοίκησης.

Ταχυδρομείων και η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Ε.Π. "Ψηφιακή Σύγκλιση". Προσβάσιμο σε <http://www.digitalplan.gov.gr/>

⁴⁹⁷ Αναλυτικά βλέπε υλοποίηση έργων προτεραιότητας σε <http://anaptyxi.gov.gr/Priorities.aspx?mod=1&>

Ειδικότερα οι στρατηγικές κατευθύνσεις και οι επιμέρους στόχοι στο παρακάτω σχήμα.

Όπως σημειώνεται στη Στρατηγική, η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση (e-governance) αφορά στον εκσυγχρονισμό του Κράτους και της Δημόσιας Διοίκησης, με όχημα τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), με στόχο το ριζικό μετασχηματισμό των υφιστάμενων διαδικασιών και την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών, σε υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, προκειμένου η Διοίκηση να καταστεί αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη, εξασφαλίζοντας την ικανοποίηση των αναγκών του κοινωνικού συνόλου και προάγοντας την ενεργή συμμετοχή των πολιτών.

Με βάση τα ανωτέρω στην επόμενη περίοδο θα δοθεί προτεραιότητα στη χρήση πρακτικών ΤΠΕ και εργαλείων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης με στόχο τη διαλειτουργικότητα και ψηφιοποίηση των εσωτερικών διοικητικών διαδικασιών και την εσωτερική επικοινωνία της διοίκησης με διακίνηση δεδομένων και όχι εγγράφων. Προτεραιότητα αποτελεί η δημιουργία περιβάλλοντος ψηφιακής συνεργασίας/επικοινωνίας μεταξύ των υπηρεσιών και των στελεχών της δημόσιας διοίκησης καθώς και η χρήση σύγχρονων, ενιαίων ή/και κοινών υποδομών της Δημόσιας Διοίκησης. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται ψηφιακές πολιτικές που συνεπικουρούν στην αναδιοργάνωση του κράτους και στην εσωτερική βελτίωση της παραγωγικότητας, της αποδοτικότητας και της οργάνωσής του, αξιοποιώντας τεχνολογικά εργαλεία (π.χ. G2G υπηρεσίες, αναδιοργανώσεις). Κατά αυτόν τον τρόπο επιδιώκεται η διαμόρφωση ενός νέου περιβάλλοντος και μιας νέας κουλτούρας λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα

Κύριο χρηματοδοτικό εργαλείο για την υλοποίηση της εν λόγω στρατηγικής είναι το ΕΠ Μεταρρύθμιση του Δημοσίου Τομέα για την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Σημειώνεται ότι κύριος στόχος είναι ο εκσυγχρονισμός του Δημοσίου Τομέα, με όχημα τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), για το μετασχηματισμό των υφιστάμενων διαδικασιών και την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών, σε υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, προκειμένου η Διοίκηση να καταστεί αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη, εξασφαλίζοντας την ικανοποίηση των αναγκών του κοινωνικού συνόλου και προάγοντας την ενεργή συμμετοχή των πολιτών. Ενώ στόχοι σχετικός με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στο ΕΠ Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία είναι η Ενίσχυση ικανότητας της δημόσιας διοίκησης και των μηχανισμών της, που θα εξασφαλίσουν ένα περιβάλλον φιλικότερο για την επιχειρηματική δραστηριότητα⁴⁹⁸.

Η υλοποίηση του ΕΠ Μεταρρύθμιση του Δημοσίου Τομέα για ζητήματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης δεν έχει αρχίσει. Σύμφωνα με στην Αιρεσιμότητα 2.1. τέθηκε από την Ε.Ε. ως προϋποθεση για να αποδεσμευτούν πόροι από το ΕΣΠΑ για γενικότερα ζητήματα ΤΠΕ να γίνουν τα εξής: α) Προτεραιοποίηση παρεμβάσεων ΤΠΕ (και Διυπουργικό Σύμφωνο Συναντίληψης με λίστα ώριμων και προς ωρίμανση έργων), β) Επικαιροποίηση / εξειδίκευση δεικτών αποτελέσματος, γ) Αποδοτικό σχήμα συντονισμού & διακυβέρνησης, δ) απλοποίηση πλαισίου υλοποίησης και βελτίωση πλαισίου διαχείρισης.

Τέλος, όπως προαναφέρθηκε η πολιτική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση εντάσσεται στην Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική. Πιο συγκεκριμένα στην Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2016-2021 που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2016 αναφέρεται ως όραμα για τις ΤΠΕ να αποτελέσουν το μοχλό για την επανεκκίνηση και ανάπτυξη της οικονομίας και για την ενίσχυση της απασχόλησης, ιδιαίτερα σε τομείς υψηλής εξειδίκευσης, τον καταλύτη για αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη Δημόσια Διοίκηση καθώς και εργαλείο και μέσο για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Ενώ στοχεύει σε εξειδικευμένες παρεμβάσεις σε επτά τομείς. Ανάμεσά τους είναι *ριζική αναθεώρηση του τρόπου παροχής ψηφιακών υπηρεσιών του Δημοσίου*. Αναλύεται στις εξής προτεραιότητες: Ενιαίος σχεδιασμός για τα νέα έργα, αποτελεσματικό μοντέλο υλοποίησης έργων, αξιοποίηση υποδομών υπολογιστικού νέφους, αλλαγή του προσώπου της Δημόσιας Διοίκησης, ανάπτυξη των δομικών στοιχείων των Ψηφιακών Υπηρεσιών του Δημοσίου, επιβολή της διαλειτουργικότητας, βελτίωση των δημόσιων μητρώων και των ανοικτών δεδομένων, ολοκληρωμένες υπηρεσίες προς πολίτες και επιχειρήσεις και οριζόντιες λύσεις για οριζόντια προβλήματα.

Η εν λόγω Στρατηγική αντικατέστησε τη «Στρατηγική για την Ψηφιακή Ανάπτυξη 2014-2020» που εκπονήθηκε από την Γενική Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων σημειώνεται ως στρατηγική επιλογή για την έμφαση στον τομέα των ΤΠΕ. Έχει απώτερο στόχο να υπηρετήσει την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης, ευημερίας, απασχολησιμότητας και εξωστρέφειας από τη χρήση ΤΠΕ. Επίσης επιδιώκεται η αναγνώριση και καθιέρωση του τομέα των ΤΠΕ ως έναν από τους τομείς αριστείας στη χώρα.

⁴⁹⁸ <https://www.espa.gr/el/pages/staticOPEpanek.aspx>

Δράσεις ειδικά για το ζήτημα των ανοιχτών δεδομένων το επόμενο διάστημα προβλέπει και Ελληνικό Σχέδιο Δράσης για την ανοιχτή διακυβέρνηση και την ανοιχτή δημόσια διοίκηση (διετία 7/2016 – 6/2018) στο πλαίσιο της αυτοδέσμευσης της Ελλάδας στην Παγκόσμια Πρωτοβουλία για την Ανοιχτή Διακυβέρνηση.

Το προηγούμενο διετές Ελληνικό Σχέδιο Δράσης χωριζόταν σε τέσσερις θεματικές που περιλαμβάνουν την αυξημένη δημόσια συμμετοχή, τα ανοικτά κυβερνητικά δεδομένα, την ακεραιότητα και τη λογοδοσία, και το ανοικτό κοινοβούλιο. Οι τέσσερις θεματικές περιέχουν 17 δεσμεύσεις που αποτελούνται από 41 ορόσημα.

Όπως σημειώνεται από την Έκθεση Αξιολόγησης της εφαρμογής του Σχεδίου από τον ανεξάρτητο φορέα IRM Openwise (IRM, 2015) αν κατά μεγάλο μέρος, εστιάζει σε εσωτερικές βελτιώσεις των διαδικασιών ανοίγματος δεδομένων και στη κοινοβουλευτική ανοικτότητα και οι δεσμεύσεις αντιπροσωπεύουν κάποια καλά πρώτα βήματα στις αντίστοιχες περιοχές πολιτικής, η εφαρμογή τους πάσχει εξαιτίας της πολιτικής και οικονομικής αστάθειας. Η Ελλάδα ολοκλήρωσε μόνο μία από τις δεκαεννέα δεσμεύσεις της.

4.2.1.2. Ο ρόλος του κράτους και η ταυτότητα της πολιτικής.

Ο ρόλος του κράτους είναι καθοριστικός κατά τη διαμόρφωση των εθνικών στρατηγικών για την αξιοποίηση των ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Συνδέεται άρρηκτα με τις προαναφερόμενες ευρωπαϊκές στρατηγικές και προγράμματα και την ανάγκη να ακολουθούν διεθνείς υποδείξεις και πρότυπα όπως αναλύθηκαν παραπάνω. Η κρατική παρέμβαση στοχεύει στη διασφάλιση και μεγιστοποίηση των δυνητικών ωφελειών από την υιοθέτηση και χρήση ΤΠΕ για όλους τους πολίτες, όπως επίσης από τις επιχειρήσεις. Το θεματικό πεδίο πολιτικής είναι οι εσωτερικές υποθέσεις. Η δημόσια πολιτική για την αξιοποίηση των ΤΠΕ είναι επενδυτική και αναπτυξιακή πολιτική ενώ επίσης στο βαθμό που επιδιώκει τη μείωση του ψηφιακού χάσματος και των ανισοτήτων έχει και χαρακτήρα κοινωνικής πολιτικής. Το εύρος της πολιτικής εκτείνεται τόσο σε εθνικό αλλά και περιφερειακό επίπεδο. Επίπεδο αρμοδιότητας είναι στη κεντρική διοίκηση αλλά και στην περιφέρεια.

Πρόκειται για μακροχρόνια στρατηγική. Οι στρατηγικές που προαναφέρθηκαν για την Εθνική Ψηφιακή Ανάπτυξη και την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση είναι εξαιρετούς διάρκειας. Πρόκειται για στρατηγικές που είναι ευθυγραμμισμένες με την εκάστοτε στρατηγική της Ε.Ε. Υπάρχει διαδικασία προδιαβούλευσης για επιχειρησιακά προγράμματα ώστε να εντοπίζονται οι ανάγκες, τα προβλήματα και οι τρόποι υπέρβασής τους (διαδικασία μέσω στρατηγικών σχεδίων). Ο εθνικός σχεδιασμός της πολιτικής δεν έχει μόνο χαρακτήρα αντίδρασης με την ενσωμάτωση και προσαρμογή αρχών που έχουν προσδιοριστεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο και μέσω της ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Η χώρα συμμετέχει σε μια σειρά από διαδικασίες για τη συνδιαμόρφωση του ευρωπαϊκού πλαισίου για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

4.2.1.3. Πλαίσιο και κατευθύνσεις πολιτικής.

Το πλαίσιο για την υλοποίηση της πολιτικής για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση σχετίζεται με το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον τη δεδομένη χρονική περίοδο και το πολιτικοδιοικητικό σύστημα της χώρας, αλλά και με ευρύτερες τεχνολογικές αλλαγές. Σε παγκόσμιο επίπεδο γίνεται λόγος για τη τέταρτη βιομηχανική

επανάσταση και σημαντικές τεχνολογικές αλλαγές. Ταυτόχρονα από το 2010 η ελληνική οικονομία είχε μια οξεία οικονομική κρίση και μια μεγάλη πολιτική αστάθεια με πολλές αλλαγές κυβερνήσεων. Όπως προαναφέρθηκε, η υλοποίηση πολιτικών της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης έχει προτεραιοποιηθεί σε αυτό το πλαίσιο με διττό στόχο να συμβάλει σε ευρύτερες μεταρρυθμίσεις του δημοσίου τομέα και στη μείωση των κρατικών δαπανών και να συμβάλει στην ψηφιακή ανάπτυξη της χώρας.

Κατευθύνσεις πολιτικής δίδονται από τις διεθνείς και ευρωπαϊκές δεσμεύσεις της χώρας αλλά τα κράτη μέλη όπως η Ελλάδα έχει την ευθύνη για την μεταφορά των πολιτικών σύμφωνα με τις ανάγκες της χώρας. Οι στόχοι του Σχεδίου Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης 2011-2015 (e-Government Action Plan 2011-2015) όπως εκπονήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήταν: α) η ενδυνάμωση των πολιτών και των επιχειρήσεων με σχεδιασμό υπηρεσιών που να επιτυγχάνουν την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτησή τους, β) η εύκολη πρόσβαση στην δημόσια πληροφορία, διαφάνεια και αποτελεσματική συμμετοχή των πολιτών και των επιχειρήσεων στην πολιτική διαδικασία και η ανοιχτή διακυβέρνηση.

Όπως προαναφέρθηκε, το νέο Ευρωπαϊκό Σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση για το 2016-2018 έχει ως στόχο τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης για την επίτευξη της ψηφιακής εσωτερικής αγοράς, και να εμπλακούν περισσότερο με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις να παρέχουν υπηρεσίες υψηλής ποιότητας. Για την επίτευξη του οράματός της, το σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση εντοπίζει τρεις προτεραιότητες πολιτικής: τον α) εκσυγχρονισμό των δημόσιων διοικήσεων χρησιμοποιώντας καταλυτικούς ψηφιακούς παράγοντες (για παράδειγμα τεχνικά δομικά στοιχεία, όπως η ηλεκτρονική ταυτοποίηση, ηλεκτρονική υπογραφή κ.λπ.), β) τη διευκόλυνση της κινητικότητας των πολιτών και των επιχειρήσεων, τη διασυννοριακή διαλειτουργικότητα και γ) τη διευκόλυνση της ψηφιακής αλληλεπίδρασης μεταξύ των διοικήσεων και των πολιτών / επιχειρήσεων για υψηλής ποιότητας δημόσιες υπηρεσίες.

Ταυτόχρονα η ηλεκτρονική διακυβέρνηση και οι ΤΠΕ εντάσσονται σε γενικότερες στρατηγικές. Αρχικά εντάσσεται στην επιδίωξη ανάπτυξης στο πλαίσιο της Ευρώπης 2020. Μια στρατηγική για την έξυπνη και βιώσιμη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς με επιμέρους στόχους να υπάρξει κινητικότητα στη ψηφιακή αγορά, να διευκολυνθεί η αξιοποίηση των IT ώστε να προσφέρονται αποτελεσματικότητες, πιο γρήγορες καλύτερες υπηρεσίες με μείωση του διοικητικού βάρους. Ενώ στόχος επίσης είναι με οργανωτικές διαδικασίες να επιτευχθεί η αποτελεσματικότητα της διοίκησης. Σημειώνεται ότι απαιτούνται μια σειρά από τεχνικές και νομικές προϋποθέσεις προκειμένου να εφαρμοστούν οι δράσεις για βελτίωση των e-government υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη. Αυτές είναι η διαλειτουργικότητα, το μοίρασμα πληροφοριών, οι υπηρεσίες μιας στάσης (one stop), η διαχείριση της ηλεκτρονικής ταυτότητας και των ηλεκτρονικών πληρωμών και η χρήση καινοτόμων εφαρμογών στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

Επίσης εντάσσεται στην Στρατηγική για την Ψηφιακή Ατζέντα η οποία θέτει τους εξής στόχους: τη βελτίωση των τυπικών ρυθμίσεων ΤΠΕ και τη διαλειτουργικότητα, ενίσχυση της εμπιστοσύνης και ασφάλειας, να προωθηθεί η έρευνα και η

καινοτομία σε ΤΠΕ, ενίσχυση των Ευρωπαίων με απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων και δυνατότητα πρόσβασης σε ηλεκτρονικές υπηρεσίες (e-skills), να απελευθερωθούν οι δυναμικές των ΤΠΕ ώστε να ωφεληθεί η κοινωνία όπως για μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, η μέριμνα για την μακροζωία των πολιτών, για την ενδυνάμωση ασθενών με την ύπαρξη ενός ηλεκτρονικού φακέλου ασθενούς, για την πρόσβαση ατόμων με αναπηρίες.

Ειδικότερα εντάσσεται στην ευρωπαϊκή στρατηγικής για την Ψηφιακή Ενιαία Αγορά που στοχεύει να διασυνδέει μητρώα επιχειρήσεων στην Ε.Ε. και να επιτρέψει σε επιχειρήσεις να παρέχουν διασυννοριακές υπηρεσίες εντός μηνός από την λήψη της απόφασης. Στις δράσεις για την επίτευξη των στόχων περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων τα εξής: α) Ένα πιλοτικό πρόγραμμα -σε συνεργασία με τα κράτη μέλη για την εφαρμογή της αρχής “μια και μόνη φορά” (“once only”), β) η επέκταση και ολοκλήρωση των ευρωπαϊκών και εθνικών πυλών (portals) προκειμένου να επιτευχθεί μια Μοναδική Ψηφιακή Πύλη (Single Digital Gateway) για τη δημιουργία ενός φιλικού προς το χρήστη πληροφοριακού συστήματος για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, γ) Επιτάχυνση της εφαρμογής στα κράτη μέλη του συστήματος ηλεκτρονικής προμήθειας και ηλεκτρονικών υπογραφών.

Εκτός από τις κατευθύνσεις που δίδονται σε επίπεδο Ε.Ε. και στις οποίες πρέπει να προσαρμοστούν οι Εθνικές Στρατηγικές, τα Σχέδια δράσεις και τα ΕΠ, δεσμεύσεις και κατευθύνσεις δίδονται και από τις μνημονιακές συμφωνίες. Από το πρώτο Μνημόνιο που υπογράφηκε το 2010 τέθηκε ως προτεραιότητα τα ζητήματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ιδίως για τους σκοπούς δημοσιονομικής προσαρμογής. Ειδικότερα στο πλαίσιο των δεσμεύσεων της χώρας από το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων και το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015, η χώρα έχει δεσμευθεί για μια εκτεταμένη διεύρυνση της χρήσης των εργαλείων της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε τομείς – κλειδιά για την αποκατάσταση του δυναμικού ανάπτυξης και δημοσιονομικής προσαρμογής. Τέθηκαν 10 έργα ΤΠΕ από τα 181 έργα προτεραιότητας (Priority Projects) του ενιαίου καταλόγου που καταρτίστηκε το 2011 σε συνεργασία με τις υπηρεσίες τις Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συμβάλουν στους στόχους για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας, καθώς και στην άρση των μακρο-διαρθρωτικών δυσχερειών (λ.χ. ηλεκτρονικές δημόσιες προμήθειες, ψηφιακό σχολείο, εθνικό ληξιαρχείο, ηλεκτρονική συνταγογράφηση, rural για την ανάπτυξη της ευρυζωνικών υποδομών στις αγροτικές περιοχές κ.α.).

Τον Αύγουστο του 2015, συμφωνήθηκε ένα τριετές πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής και υπεγράφη σύμβαση χρηματοδοτικής διευκόλυνσης με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ)(N.4336/2015). Η σύμβαση περιλαμβάνει υλοποίηση όρων οικονομικής πολιτικής για τη σταδιακή εκταμίευση των ποσών της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης. Ένας από τους βασικούς τομείς που αποτελεί προϋπόθεση για την εκταμίευση των ποσών είναι η αναδιοργάνωση της δημόσιας διοίκησης, η οποία περιλαμβάνει μία ολοκληρωμένη στρατηγική για τη διοίκηση και τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και την εισαγωγή της ηλεκτρονικής διοίκησης. Στον κυρωτικό νόμο της Σύμβασης προβλέφθηκε διεξοδική τριετής στρατηγική για μεταρρυθμίσεις μέχρι τον Δεκέμβριο του 2015 (βασικό παραδοτέο) σε συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τα βασικά στοιχεία της

στρατηγικής αυτής θα είναι η αναδιοργάνωση των διοικητικών δομών, ο εξορθολογισμός των διοικητικών διαδικασιών, η βελτιστοποίηση των ανθρώπινων πόρων, η ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, η ηλεκτρονική δημόσια διοίκηση (e-government) και μια επικοινωνιακή στρατηγική.

Πράγματι στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για τις Μεταρρυθμίσεις που εκπονήθηκε τον Απρίλιο του 2016 σημειώνονται συγκεκριμένες δράσεις για την βελτίωση υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Βασικά ορόσημα αποτελούν:

1. Υιοθέτηση και λειτουργία ενιαίου συστήματος Διαχείρισης του Ανθρώπινου Κεφαλαίου της Δημόσιας Διοίκησης (HRMS- Δημιουργία και λειτουργία ενός ενιαίου συστήματος διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων στη δημόσια διοίκηση)
2. Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Τώρα (eGovNow- προσδιορισμός των αρχών και των εργαλείων διαλειτουργικότητας των πληροφοριακών συστημάτων του Δημόσιου Τομέα)
3. Λειτουργία συστήματος παροχής υπηρεσιών CRM (CRMS-πρόσβασης των χρηστών στις υπηρεσίες Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης από μία μοναδική Πύλη Ενιαίας Πρόσβασης).
4. Η υλοποίηση του Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με αριθ. 910/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που αφορά στην ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στην εσωτερική αγορά (eIDAS).

4.2.1.4. Τάσεις διαμόρφωσης πολιτικών και βασικές αρχές.

Οι τάσεις διαμόρφωσης των πολιτικών συνδέονται με τη λεγόμενη Τέταρτη βιομηχανική επανάσταση και τις αλλαγές που επιφέρει σε οικονομικό επίπεδο και σε κοινωνικό επίπεδο με νέες ανάγκες και προσδοκίες από τους χρήστες στη διάδραση με το κράτος και τις επιχειρήσεις. Επίσης οι εξελίξεις στην τεχνολογία διαμορφώνουν τις πολιτικές καθώς ανοίγονται ολοένα νέες δυνατότητες αξιοποίησης των ΤΠΕ όπως για παράδειγμα με το υπολογιστικό νέφος των δημόσιων υπηρεσιών που αποτελεί ένα καινοτόμο τρόπο για την ανάπτυξη και οργάνωση του δημόσιου τομέα ώστε να παράγει δημόσια αξία, τα κοινωνικά δίκτυα που θέτουν νέους τρόπους συμμετοχής των πολιτών στα κοινά.

Τάσεις διαμόρφωσης των πολιτικών δημιουργούνται από τις μεθόδους συγκριτικής πολιτικής που προάγονται από την Ε.Ε. στα πλαίσια προγραμμάτων με κύριο το ISA, και με υιοθέτηση δεικτών επίδοσης. Τα κράτη μέλη όπως η Ελλάδα καλούνται να υιοθετήσουν νέες μεθοδολογικές στρατηγικές για την εφαρμογή της πολιτικής για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση που βασίζονται στη συγκριτική μελέτη εφαρμογής των πολιτικών ανά κράτος μέλος και υιοθετούν θεωρίες από το πεδίο της συγκριτικής πολιτικής (Pulzl and Treib, 2007, σελ.99).

Αρχές για τις δημόσιες υπηρεσίες διατυπώνει το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Διαλειτουργικότητας. Διαλειτουργικότητα, στο πλαίσιο της παροχής Ευρωπαϊκών δημοσίων υπηρεσιών, νοείται η ικανότητα ανόμοιων και διαφορετικών οργανισμών να αλληλεπιδρούν προς την κατεύθυνση της επίτευξης αμοιβαίως ωφέλιμων και

συμφωνημένων κοινών στόχων που αφορούν την ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσεων μεταξύ των εν λόγω οργανισμών διά μέσου των εργασιακών διαδικασιών που υποστηρίζουν, μέσω της ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ των αντίστοιχων ΤΠΕ συστημάτων τους⁴⁹⁹. Η διαλειτουργικότητα αφορά την ανάγκη για συνεργασία μεταξύ των δημοσίων διοικήσεων με σκοπό την δημιουργία δημοσίων υπηρεσιών, ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των δημοσίων διοικήσεων για την εκπλήρωση νομικών απαιτήσεων ή πολιτικών δεσμεύσεων ανταλλαγή και επαναχρησιμοποίηση πληροφοριών μεταξύ των δημόσιων διοικήσεων για την αύξηση της διοικητικής αποδοτικότητας και τη μείωση της γραφειοκρατίας για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Το αποτέλεσμα είναι: α) παροχή βελτιωμένων δημοσίων υπηρεσιών για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις καθώς διευκολύνεται η παροχή δημοσίων υπηρεσιών μιας στάσης, β) χαμηλότερο κόστος για τις δημόσιες διοικήσεις, τις επιχειρήσεις και τους πολίτες ως αποτέλεσμα της αποδοτικής παροχής δημοσίων υπηρεσιών. Η διαλειτουργικότητα είναι προϋπόθεση και ταυτόχρονα παράγοντας διευκόλυνσης της αποδοτικής παροχής Ευρωπαϊκών δημοσίων υπηρεσιών (Φραγκίσκου, 2015, σελ.2). Θεμελιώδεις αρχές είναι η επικουρικότητα και η αναλογικότητα, επικέντρωση στον πολίτη, ένταξη και προσβασιμότητα, ασφάλεια και ιδιωτικότητα, πολυγλωσσία, διοικητική απλούστευση, διαφάνεια, διατήρηση της πληροφορίας, ανοιχτότητα, δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης, τεχνολογική ουδετερότητα και προσαρμοστικότητα, αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα.

Η ελληνική NIF ευθυγραμμίζεται με έξι από αυτές τις αρχές : Επικέντρωση στο χρήστη, Ένταξη και την προσβασιμότητα, την ασφάλεια και την προστασία της ιδιωτικής ζωής, τη διαφάνεια, επαναχρησιμοποίηση και αποτελεσματικότητα. Με τις υπόλοιπες έξι έχει ευθυγραμμιστεί εν μέρει: πολυγλωσσία, απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών, διατήρηση των πληροφοριών, διαφάνεια και τεχνολογική ουδετερότητα και προσαρμοστικότητα⁵⁰⁰.

Γενικότερα στο οράμα της E.E. για τις δημόσιες υπηρεσίες αναφέρεται ότι στην καρδιά αυτού του ψηφιακού μετασχηματισμού τους είναι η ανοιχτή διακυβέρνηση βασισμένη στις αρχές της συνεργασίας, διαφάνειας, συμμετοχής και λειτουργίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2013). Στόχος δεν είναι μόνο η αποδοτικότητα και η αποτελεσματικότητα με λιγότερο κόστος των δημόσιων υπηρεσιών αλλά εκτείνεται σε ένα γενικότερο όραμα για τις δημόσιες υπηρεσίες που θα είναι ψηφιακές, ανοιχτές και διασυννοριακές και θα σχεδιάζονται ενσωματώνοντας την αρχή των εξ ορισμού ανοιχτών δεδομένων (open by default).

Ειδικότερα για την ανοιχτή διακυβέρνηση απαιτείται: α) η διαφάνεια. Η πληροφόρηση για τις κυβερνητικές δραστηριότητες και αποφάσεις πρέπει να είναι ανοιχτή, κατανοητή, έγκυρη και διαθέσιμη δωρεάν, β) η συμμετοχή. Η κινητοποίηση των πολιτών για συμμετοχή και εμπλοκή (engage) στη δημόσια συζήτηση, παροχή εισροών (input) και συνεισφορά αυτών, που θα οδηγήσουν σε μία πιο καινοτόμο και αποτελεσματική διακυβέρνηση και γ) η λογοδοσία με την

⁴⁹⁹ Λύσεις διαλειτουργικότητας για Ευρωπαϊκές δημόσιες διοικήσεις (ISA), OJ L 260, 3.10.2009, p. 20, 2009 <http://eurlex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2009:260:SOM:EN:HTML>.

⁵⁰⁰ Greece NIFO FACTSHEETS p. 2.
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/NIFO%20-%20Factsheet%20Greece_12_2015.pdf

ύπαρξη κανόνων ρυθμίσεων και μηχανισμών, οι οποίοι εγκαλούν την Κυβέρνηση να δικαιολογήσει τις πράξεις της, να ανταποκρίνεται στις κριτικές ή τις απαιτήσεις των πράξεων αυτών και να αποδέχεται την ευθύνη για την αποτυχία και να λειτουργήσει σύμφωνα με τους νόμους ή τις δεσμεύσεις και τέλος δ) η τεχνολογία και καινοτομία. Οι κυβερνήσεις υιοθετούν τη σημασία της παροχής ανοικτής πρόσβασης στην τεχνολογία, τον καθοδηγητικό ρόλο των νέων τεχνολογιών στην καινοτομία και τη σημασία της χρήσης της τεχνολογίας για την αύξηση της ικανότητας των πολιτών.

Στην Ελληνική Στρατηγική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2014-2020 αναφέρεται ότι η δημόσια Διοίκηση θα πρέπει οδηγείται από τις παρακάτω αναφερόμενες δεσμευτικές Γενικές Αρχές κατά το σχεδιασμό, την έγκριση και την υλοποίηση των πολιτικών, των δράσεων και των επί μέρους έργων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Οι γενικές αυτές αρχές είναι: η διαλειτουργικότητα, η συμμόρφωση ή αιτιολόγηση, η ενοποίηση, η εξοικονόμηση –μη επανάληψη, η μοναδική καταχώρηση δεδομένων, η εφικτότητα-βιωσιμότητα, η διαφάνεια-ανάκτηση εμπιστοσύνης, η προσβασιμότητα, η ασφάλεια-ιδιωτικότητα και η συμμετοχή πολιτών.

4.2.1.5. Διεθνείς συμφωνίες- πρωτοβουλίες και ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία.

Όπως επισημαίνεται η δημόσια πολιτική δεν αρθρώνεται μόνο σε δράσεις και ενέργειες αλλά και βασίζεται στη νομοθεσία η οποία αποτελεί πράξη εξουσίας και εμπεριέχει το στοιχείο του εξαναγκασμού (Λαδή-Νταλάκου, ο.π., σελ. 20). Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων απαιτείται να θεσπιστεί ένα ειδικό ρυθμιστικό πλαίσιο βάσει των αρχών που προαναφέρθηκαν και να υλοποιηθούν οι σχεδιαζόμενες δράσεις για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και την αξιοποίηση ΤΠΕ από όλες αυτές τις αλληλοσυνδεόμενες στρατηγικές. Το ρυθμιστικό πλαίσιο είναι πολυεπίπεδο και περιλαμβάνει πλήθος κανόνων και ρυθμιστικών κειμένων που καλύπτουν τους διαφορετικούς υποτομείς δράσης. Όπως προαναφέρθηκε οι στόχοι που έχουν τεθεί σε ευρωπαϊκό πλαίσιο σε επίπεδο στρατηγικής είναι η διαλειτουργικότητα, η ανοικτή διακυβέρνηση, η περαιτέρω χρήση πληροφοριών που απαιτούν στοχευμένες αλλαγές σε νομοθεσία των κρατών μελών.

Επίσης όπως προαναφέρθηκε σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης επιδιώκεται επιπλέον να δοθούν υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε ολόκληρη την Ευρώπη (cross border digital services) με στόχο η Ε..Ε να συνδεθεί διαδικτυακά (connected continent) και επιτευχθεί η ενιαία ψηφιακή αγορά (digital single market). Οπότε απαιτείται θεσμικό πλαίσιο που να συμβάλει στη διασύνδεση όπως η ηλεκτρονική ταυτοποίηση, οι ηλεκτρονικές προμήθειες η ηλεκτρονική υγεία και η ηλεκτρονική δικαιοσύνη και να προωθεί την ψηφιακή επιχειρηματικότητα. Προϋπόθεση για την επίτευξη αυτών των πολιτικών για την επικοινωνία μεταξύ κυβερνήσεων-πολιτών-επιχειρήσεων είναι η ασφάλεια στο διαδίκτυο (cybersecurity), η προστασία προσωπικών δεδομένων και η online εμπιστοσύνη.

Διεθνές θεσμικό πλαίσιο

Παραπάνω έγινε αναφορά σε διεθνή πρότυπα και Συστάσεις από ΟΟΣΑ και Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών για τις βέλτιστες πολιτικές για ζητήματα ηλεκτρονικής και ψηφιακής διακυβέρνησης.

Μεταξύ αυτών: Σύσταση του Συμβουλίου για Στρατηγικές Ψηφιακής Κυβέρνησης. (Recommendation of the Council of the Digital Government Strategies. Public Governance and Territorial Development Directorate. OECD 15/7/2014). Η Σύσταση δεν είναι νομικά δεσμευτική αλλά 21 κράτη μέλη της Ε.Ε. είναι μέλη του ΟΟΣΑ μεταξύ αυτών και η Ελλάδα και αναμένεται να την εφαρμόσουν. Αποδεχόμενη την προσέγγιση της κυβέρνησης στο σύνολο του κρατικού μηχανισμού (government as a whole), η Σύσταση προτείνει στα κράτη να αναπτύξουν στρατηγικές που διασφαλίζουν μεγαλύτερη διαφάνεια. Ενθαρρύνουν τη συμμετοχή δημόσιων, ιδιωτικών φορέων και της κοινωνίας των πολιτών στη δημιουργία της πολιτικής και στο σχεδιασμό και παροχή υπηρεσιών και μια κουλτούρα στο δημόσιο τομέα που εστιάζει στα δεδομένα. Καλεί τα κράτη μέλη της Ε.Ε να ενισχύσουν τη συνεργασία με άλλες χώρες και άλλα κράτη και να εξυπηρετήσουν τους πολίτες και τις επιχειρήσεις διασυννορικά και να μοιράσουν γνώση και να συνεργασία σε ζητήματα στρατηγικών ψηφιακής διακυβέρνησης.

Επίσης ιδιαίτερη σημασία ότι η Ελλάδα συμμετέχει στην πρωτοβουλία για την Ανοικτή Διακυβέρνηση (OGP) (Open Government Partnership) η οποία είναι μία εθελοντική διεθνής πρωτοβουλία, όπου συμμετέχουν διάφοροι ενδιαφερόμενοι φορείς και σκοπό έχει να διασφαλίσει συγκεκριμένες δεσμεύσεις από τις Κυβερνήσεις έναντι των πολιτών, έτσι ώστε να προάγει την διαφάνεια, να ενδυναμώνει το ρόλο των πολιτών, να καταπολεμηθεί η διαφθορά και να επιτευχθεί η διακυβέρνηση με τη χρήση νέων τεχνολογιών. Ακολουθεί τις αρχές της Πρωτοβουλίας Συνεργασίας για την Ανοικτή Διακυβέρνηση (Open Government Partnership – OGP), τη Διακήρυξη για την Κοινοβουλευτική Εξωστρέφεια (Declaration on Parliamentary Openness), τον Οδηγό Ανοικτής Διακυβέρνησης (Open Government Guide) και τις συστάσεις του.

Διεθνείς Συμβάσεις Προστασίας Ατομικών δικαιωμάτων με έμφαση στα ψηφιακά δικαιώματα.

Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία του Ο.Η.Ε. (όπως έχει ενσωματωθεί με τον Ν. 4074/2012 ΦΕΚ Α 88.

Ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο

Για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Άρθρο 6 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Κανονισμός 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής της 18 Δεκεμβρίου 2000 για την προστασία των ατόμων αναφορικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων

προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ L 281 της 23.11.1995, σ. 31). (Τίθεται σε εφαρμογή στις 18 Μαΐου του 2018).

Οδηγία 95/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στο τηλεπικοινωνιακό τομέα.

Οδηγία 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες).

Οδηγία 2006/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2006 για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/ΕΚ

Οδηγία 2009/136/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής της 25ης Νοεμβρίου 2009, για τροποποίηση της οδηγίας 2002/22/ΕΚ για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, της οδηγίας 2002/58/ΕΚ σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 για τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών

Οδηγία 2009/ 136/ΕΚ. Για τροποποίηση της οδηγίας 2002/22/ΕΚ για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, της οδηγίας 2002/58/ΕΚ σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 για τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών.

Για την ασφάλεια συστημάτων δικτύου και πληροφοριών

Οδηγία (ΕΕ) 2016/1148 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 6ης Ιουλίου 2016 σχετικά με μέτρα για υψηλό κοινό επίπεδο ασφάλειας συστημάτων δικτύου και πληροφοριών σε ολόκληρη την Ένωση.

Για τις ηλεκτρονικές Επικοινωνίες

Οδηγία 2002/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής της 7 Μαρτίου 2002 για την πρόσβαση και διασύνδεση των ηλεκτρονικών δικτύων επικοινωνίας.

Οδηγία 2002/20/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής της 7 Μαρτίου 2002 για την authorisation των ηλεκτρονικών επικοινωνιακών δικτύων και υπηρεσιών.

Οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής της 7 Μαρτίου 2002 για την κοινό κανονιστικό πλαίσιο για τα ηλεκτρονικά επικοινωνιακά δίκτυα και της υπηρεσίες. Η Οδηγία τροποποιήθηκε από Κανονισμό 544/2009.

Οδηγία 2002/22 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής της 7 Μαρτίου 2002 για την υπηρεσίες και τα δικαιώματα των χρηστών από τα ηλεκτρονικά δίκτυα επικοινωνιών και υπηρεσιών.

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 611/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής της 24ης Ιουνίου 2013 σχετικά με τα εφαρμοστέα μέτρα για την κοινοποίηση παραβιάσεων προσωπικών δεδομένων βάσει της οδηγίας 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.

Οδηγία 2009/140/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009, για την τροποποίηση των οδηγιών 2002/21/ΕΚ σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, 2002/19/ΕΚ σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες καθώς και με τη διασύνδεσή τους, και 2002/20/ΕΚ για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1211/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009 , για την ίδρυση του Φορέα Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών για τις Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες (BEREC) και της Υπηρεσίας.

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 531/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2012 , για την περιαγωγή σε δημόσια δίκτυα κινητών επικοινωνιών εντός της Ένωσης.

Για το ηλεκτρονικό Εμπόριο

Οδηγία 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής της 8 Ιουνίου 2000 για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως αναφορικά με το ηλεκτρονικό εμπόριο στην εσωτερική αγορά.

Για τα μητρώα

Οδηγία 2012/17/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2012 για την τροποποίηση της οδηγίας 89/666/ΕΟΚ του Συμβουλίου και των οδηγιών 2005/56/ΕΚ και 2009/101/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τη διασύνδεση των κεντρικών και των εμπορικών μητρώων καθώς και των μητρώων εταιρειών.

Για ηλεκτρονική ταυτοποίηση και ηλεκτρονικές Υπογραφές

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 910/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 2014 , σχετικά με την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στην εσωτερική αγορά και την κατάργηση της οδηγίας 1999/93/ΕΚ. Είναι το θεσμικό πλαίσιο για την

εξασφάλιση ασφαλών ηλεκτρονικών διαδράσεων μεταξύ επιχειρήσεων, πολιτών και δημόσιων αρχών⁵⁰¹ ο οποίος τίθεται σε εφαρμογή την 1 Ιουλίου 2016.⁵⁰²

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 211/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Φεβρουαρίου 2011 σχετικά με την πρωτοβουλία πολιτών. Εφαρμόζεται από τον εφαρμοστικό Κανονισμό 1179/2011 της 17 Νοεμβρίου 2011 που θέτει τις τεχνικές προδιαγραφές για τα συστήματα online συλλογής σύμφωνα με τον Κανονισμό 211/2011.

Οδηγία 1999/93/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 13 Δεκεμβρίου 1999 για ένα κοινοτικό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές υπογραφές.

Για ηλεκτρονικές προμήθειες

Οδηγία 2004/17/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών.

Οδηγία 2014/55/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Απριλίου 2014 για την έκδοση ηλεκτρονικών τιμολογίων στο πλαίσιο των δημόσιων συμβάσεων.

Οδηγία 2014/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ.

Για περαιτέρω χρήση των πληροφοριών του δημοσίου τομέα.

Οδηγία 2003/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17 Νοεμβρίου 2003 για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημοσίου τομέα.

Οδηγία 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/98/ΕΚ σχετικά με την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημοσίου τομέα.

Υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά

Οδηγία 2006/123/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά.

ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Σε σχέση με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Η έλλειψη θεσμικού πλαισίου για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση είχε επισημανθεί σε μια σειρά μελετών. Το εν λόγω κενό κλήθηκε να καλύψει ο νόμος πλαίσιο 3979/2011 για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση (ΦΕΚ Α' 138, 11/2011). Θεσπίστηκε

⁵⁰¹ Για την εφαρμογή του Κανονισμού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε μια σειρά εκτελεστικών αποφάσεων και κανονισμών το 2015 Βλέπε αναλυτικά σε <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/trust-services-and-eid>.

⁵⁰² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eidas-high-level-event-big-leap-eidas-journey-new-trust-services-digital-single-market>. Πρόκειται να ψηφιστεί ελληνικός νόμος που θα ορίζει τα όργανα, τις δομές και τις διαδικασίες για την εφαρμογή και την παρακολούθηση της τήρησης του κανονισμού στην Ελλάδα. Βλέπε Εθνική Στρατηγική Μεταρρυθμίσεων 2016.

το θεσμικό πλαίσιο για την εφαρμογή και την προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε όλο το εύρος του δημόσιου τομέα, συμπεριλαμβανομένων των ΟΤΑ αλλά και των ΝΠΙΔ τα οποία ελέγχονται από το Κράτος. Ο νόμος ρύθμιζε ζητήματα τόσο ουσίας αλλά και διαδικαστικά με κύρια τα ζητήματα συντονισμού δράσεων μεταξύ ΤΠΕ και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

Το 2012 δημοσιεύεται ένα νέο Προεδρικό Διάταγμα για την εφαρμογή του νόμου για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

Απόφαση υπ' αριθμ. ΥΑΠ/Φ40.4/1/989/10/4/2012 του Υφυπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης «Κύρωση Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης» (ΦΕΚ Β' 1301Φ12-4-2012).

Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ.40.4/3/1031 (ΦΕΚ 1317/Β'/23-04-2012) με θέμα "Ρυθμίσεις για το ηλεκτρονικό έγγραφο.

Με την Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ.40.4/163 (ΦΕΚ 401/Β'/22-02-2013) καθορίζονται οι διαδικασίες και ο τρόπος ηλεκτρονικής επιβεβαίωσης της λήψης εγγράφων και της ασφαλούς χρονοσήμανσης, οι προδιαγραφές και τα πρότυπα του συστήματος για τη γνωστοποίηση εγγράφων σε φυσικά πρόσωπα ή Ν.Π.Ι.Δ. με χρήση ΤΠΕ και η ηλεκτρονική διακίνηση εγγράφων μεταξύ φορέων του δημόσιου τομέα και των φυσικών προσώπων ή ΝΠΙΔ.

Π.Δ. 155 25/ΦΕΚ Α 44/25.02.2014, Ηλεκτρονικό Αρχείο και Ψηφιοποίηση εγγράφων.

Το άρθρο 10 και 12 του νόμου 4325/2015 με τίτλο «Εκδημοκρατισμός της Διοίκησης - Καταπολέμηση Γραφειοκρατίας και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Αποκατάσταση αδικιών και άλλες διατάξεις». (ΦΕΚ 47/Α/11-5-2015) τροποποίησε τον νόμο για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση του 2011. Ο νόμος δημιουργεί ένα γενικό πλαίσιο για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στη δημόσια διοίκηση. Ειδικότερα δίδει ορισμό εννοιών, θέτει βασικές αρχές προσδιορίζοντας τις υποχρεώσεις του δημόσιου τομέα, τους φορείς για τη χρήση και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και παρέχει δικαιώματα στους πολίτες σε σχέση για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τη χρήση των ΤΠΕ που ρυθμίζουν θέματα σχετικά με την αποθήκευση και μετάδοση των ηλεκτρονικών αντιγράφων, τα αρχεία και τα πρωτόκολλα και την εξέταση των θεμάτων που σχετίζονται με την ταυτότητα του χρήστη των υπηρεσιών. Ο νόμος δίνει ιδιαίτερη έμφαση στα εξής: ανταλλαγή ηλεκτρονικών επικοινωνιών και δεδομένων μεταξύ των φυσικών / νομικών προσώπων και του δημόσιου τομέα, πληροφοριών του δημόσιου τομέα και η μέθοδος είναι χρήσιμη για τη διευκόλυνση των πολιτών και των επιχειρήσεων και την ικανότητα των δημόσιων φορέων στην ανάληψη πρωτοβουλιών σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο για τη διευκόλυνση φυσικών ή νομικών προσώπων, ζητήματα που αφορούν την προστασία των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής, θέματα όπως οι ηλεκτρονικές πληρωμές και η αυτόματη αίτημα αναζήτησης για τα αρχεία και δεδομένα.

Π.Δ.28/2015 Κωδικοποίηση διατάξεων για την πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα και στοιχεία.(ΦΕΚ Α' 34/23-03-2015). Η εφαρμογή του Οδικού Χάρτη είναι ο μόνος τρόπος να καταδειχθούν οι αδυναμίες και η ανάγκη διορθώσεων, εξειδικεύσεων ή συμπληρώσεων στον ισχύοντα νόμο 3979/2011. Σημαντική θέση στον οδικό χάρτη έχουν: Η καταγραφή του πολυδαίδαλου θεσμικού πλαισίου και η επικαιροποίησή

του με συμπτήσεις ή με κατάργηση αντιφατικών και αναχρονιστικών διατάξεων που έχουν συσσωρευθεί διαχρονικά και επηρεάζουν την εφαρμογή του σχεδίου δράσης. Η έκδοση του συναφούς δευτερεύοντος θεσμικού πλαισίου (Υπουργικές Αποφάσεις, Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις, Προεδρικά Διατάγματα).

Δημόσιες συμβάσεις ηλεκτρονική δημοσίευση πρόσβαση και ηλεκτρονική υποβολή
N.4155/2013 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει θεσπίζεται το Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων.

Η χρήση των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων έχει στόχο να διασφαλιστεί η διαφάνεια, την καλή διακυβέρνηση, την αποφυγή παραβατικών συμπεριφορών και βελτιώνει τον έλεγχο σε όλο τον κύκλο της δημόσιας σύμβασης. Εφαρμογή ηλεκτρονικής δημοσίευσης/ πρόσβασης και εφαρμογή συστήματος ηλεκτρονικής υποβολής.

Για τη διαλειτουργικότητα

Το 2008 θεσμοθετείται το Ελληνικό Πλαίσιο Διαλειτουργικότητας της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θεσμοθετείται με το νόμο 3731/2008 και το Π.Δ. 263/23-12-2008. Η εφαρμογή του θεσμοθετείται μέσω του Ν. 3882/2010.

Υπουργική Απόφαση κύρωσης του πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΥΑΠ/Φ.40.4//1/989, ΦΕΚ 1301/Β/12-4-2012). Το Ελληνικό Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΠΗΔ) εντάσσεται στο συνολικό σχεδιασμό παροχής υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σε φορείς, επιχειρήσεις και πολίτες.

Το ΠΗΔ περιέχει τους κανόνες και τα πρότυπα που απαιτούνται για την υλοποίηση της γενικότερης στρατηγικής και αρχιτεκτονικής του ΥΔΜΗΔ και προωθεί την προσβασιμότητα των ηλεκτρονικών υπηρεσιών της ΔΔ στους πολίτες με αναπηρία.

Το ΠΗΔ είναι η εθνική εξειδίκευση του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Διαλειτουργικότητας και αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Ψηφιακού Θεματολογίου (Digital Agenda for Europe) στη χώρα.

Υπουργική Απόφαση 21468 της 23^{ης} Απριλίου 2012 για την ηλεκτρονική ανταλλαγή εγγράφων.

Σε σχέση με την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Νόμος 2472/1997 για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Νόμος 2774/1999 για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στις Τηλεπικοινωνίες.

Νόμος 3115/2003 για την Εθνική Αρχή για την Επικοινωνία, Ασφάλεια και Ιδιωτικότητα με στόχο την προστασία της μυστικότητας email, αλληλογραφίας και επικοινωνία και την ασφάλεια δικτύων.

Νόμος 3471/2006 για την προστασία των Προσωπικών Δεδομένων στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες 2006 ο οποίος τροποποίησε και τον νόμο 2472/1997.

Για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και ασφάλεια επικοινωνιών

N. 3674/2008 που θέτει τις υποχρεώσεις στους παρόχους για την ασφάλεια των υπηρεσιών τηλεφώνου. Ο πάροχος είναι υπεύθυνος για ζητήματα ασφάλειας. Έχει υποχρέωση αν λαμβάνει τεχνικά και οργανωτικά μέτρα και να χρησιμοποιεί hardware software που εξασφαλίζει την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών και να εντοπίζει παραβίαση ή απόπειρα παραβίασης της εμπιστευτικότητας της επικοινωνίας.

N. 4070/2012 (ΦΕΚ Α'82/10.4.2014) όπως έχει τροποποιηθεί που ενσωματώνει τις Οδηγίες 2002/19/ΕΚ, 2002/20/ΕΚ, 2002/21/ΕΚ, 2002/22/ΕΚ και 2002/77/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκαν από τις Οδηγίες 2009/136/ΕΚ and 2009/140/ΕΚ. Οι βασικές αρχές του νόμου είναι η ελεύθερη παροχή σε δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η διασφάλιση ότι κάθε εταιρεία έχει το δικαίωμα να λειτουργεί και να παρέχει υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η συμμόρφωση με τις αρχές της ισότητας, αντικειμενικότητας, διαφάνειας, αναλογικότητας, προστασία του ανταγωνισμού και της τεχνολογικής ουδετερότητας στους εφαρμοζόμενους κανονισμούς, η προώθηση του ανταγωνισμού για την πάροχο δικτύου και τον πάροχο υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Για ηλεκτρονικές υπογραφές⁵⁰³

Π.Δ. 150/2001 εφαρμόζει την Ευρωπαϊκή Οδηγία 1999/93/ΕΚ της 13 Δεκεμβρίου 1999.

Νόμος 3979/2011 (ΦΕΚ 138 Α/16-6-2011) Για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις Άρθρα 1 & 15 (Ορισμός ηλεκτρονικού αρχείου / Δημιουργία & τήρηση ηλεκτρονικών αρχείων) προβλέπει την εφαρμογή των ψηφιακών υπογραφών στους φορείς του δημόσιου τομέα

Προεδρικό Διάταγμα 25/2014 (ΦΕΚ 44 Α/25-2-2014) Ηλεκτρονικό Αρχείο και Ψηφιοποίηση εγγράφων. Τήρηση ηλεκτρονικών εγγράφων / Διαδικασία ψηφιοποίησης. Το Π.Δ. θέτει τις βασικές αρχές για τη δημιουργία και την ηλεκτρονική αρχειοθέτηση και ψηφιοποίηση εγγράφων.

N. 4440/2016: Ενιαίο Σύστημα Κινητικότητας στη Δημόσια Διοίκηση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση, υποχρεώσεις των προσώπων που διορίζονται στις θέσεις των άρθρων 6 και 8 του Ν. 4369/2016, ασυμβίβαστα και πρόληψη των περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων. Αντικαθιστά το άρθρο 12 του Ν. 3979/2011.

Με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων, η διακίνηση, διαβίβαση, κοινοποίηση και ανακοίνωση διοικητικών πράξεων και εγγράφων κάθε είδους μεταξύ φορέων του δημόσιου τομέα πραγματοποιείται αποκλειστικά με χρήση Τ.Π.Ε.ο Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης και το Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης μεριμνούν για την ανάπτυξη και λειτουργία κεντρικού ηλεκτρονικού συστήματος για την αυτόματη ηλεκτρονική ανταλλαγή και διακίνηση εγγράφων μεταξύ των φορέων του Δημοσίου, καθώς και για την ανταλλαγή εγγράφων με φορείς άλλων χωρών. Το κεντρικό αυτό ηλεκτρονικό σύστημα, το οποίο παρέχεται ως υπηρεσία σε όλους τους φορείς του Δημοσίου, αξιοποιεί για τη λειτουργία του το Ψηφιακό Οργανόγραμμα του άρθρου 16 του παρόντος. Κάθε φορέας μεριμνά για τη διαλειτουργία της υφιστάμενης υποδομής, διαχείρισης εγγράφων ή του Σ.Η.Δ.Ε., που διαθέτει με το κεντρικό σύστημα, καθώς και για

⁵⁰³ Για όλο το θεσμικό πλαίσιο βλέπε

<http://www.aped.gov.gr/sites/default/files/files/Legal/PKIlaws.pdf>.

την απόκτηση εγκεκριμένης ψηφιακής υπογραφής από την Αρχή Πιστοποίησης Ελληνικού Δημοσίου (Α.Π.Ε.Δ.) ή από άλλο πιστοποιημένο πάροχο αναγνωρισμένων πιστοποιητικών.

Π.Δ 44/2014 ΦΕΚ Α/25/ Ηλεκτρονική ψηφιοποίηση υπάρχοντων αρχείων.

Υ.Α. διαδικασία ανταλλαγής δεδομένων. ΦΕΚ 586/Β/14 2013.

Ν.4325/2015 (ΦΕΚ 47 Α/11-05-2015) Εκδημοκρατισμός της Διοίκησης – Καταπολέμηση Γραφειοκρατίας και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Αποκατάσταση αδικιών και άλλες διατάξεις. Άρθρο 13 Ηλεκτρονική διακίνηση εγγράφων Δημοσίου – Ασφάλεια πληροφορικών συστημάτων Δημοσίου.

Για τις ηλεκτρονικές προμήθειες

Ν. 4155/2013 για τις δημόσιες προμήθειες (ΦΕΚ 120 Α'/29.05.2013), όπως έχει τροποποιηθεί βάσει του Ν. 4281/2014 (ΦΕΚ 160 Α'/08.08.2014) Κωδικοποίηση υπάρχοντων νόμων, ΠΔ. Και Υ.Α. για τις δημόσιες προμήθειες σχετικά με το Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Προμηθειών.

Π.Δ. 118/2007

Π. Δ. 59/2009 που υιοθετεί την Οδηγία 2004/17/ΕΚ/

Π.Δ. 60/2007 που υιοθετεί την Οδηγία 2004/18/ΕΚ που έχει τροποποιηθεί με τις Οδηγίες 2005/51/ΕΚ και 2005/75/ΕΚ.

Για διαύγεια

Ν. 3861/2010 Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο "Πρόγραμμα Διαύγεια" και άλλες διατάξεις, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4325/2015 Εκδημοκρατισμός της Διοίκησης – Καταπολέμηση Γραφειοκρατίας και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Αποκατάσταση αδικιών και άλλες διατάξεις.⁵⁰⁴

Αρ. 15 του Ν. 4305/2014 για την ανάρτηση των στοιχείων εκτέλεσης των προϋπολογισμών των δημοσίων φορέων και την ανάληψη των προπαρασκευαστικών ενεργειών για την εφαρμογή του άρθρου 16 για την ανάρτηση απολογιστικών στοιχείων των δαπανών επιχορηγούμενων από τη Γενική Κυβέρνηση φορέων.

Υπουργική Απόφαση για την υποχρέωση των ΜΚΟ που έχουν δημόσια χρηματοδότηση να δημοσιεύουν σε ιστότοπο τις αποφάσεις τους. ΦΕΚ 116/Β/21/2015.

Περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα/ Πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα

Άρθρο 5Α Συντάγματος

Ν. 2690/1999 πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα.

Ν. 3422/2005 πρόσβαση και περαιτέρω χρήση πληροφοριών για το περιβάλλον.

⁵⁰⁴ Για την αντίδραση της ΕΕΛ/ΛΑΚ στην τροπολογία που αφορά τη διαύγεια βλέπε <https://ellak.gr/2015/05/epistoli-me-apantisi-tis-eellak-gia-tin-tropologias-pou-afora-ti-diaigia/>

N. 3979/2011 για γεωγραφικά δεδομένα εφαρμογή της οδηγίας 2007/2/ΕΚ για την υποδομή των γεωφυσικών δεδομένων.

N. 3448/06 "Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα..." (Α'57).Ο Ν. 3448/2006 ενσωμάτωσε την Οδηγία 2003/98/ΕΚ 2 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα στο εθνικό δίκαιο. Με τις διατάξεις του διαμορφώνεται το αναγκαίο θεσμικό πλαίσιο σχετικά με τους όρους και τις προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν τη δίκαιη, αναλογική και ισότιμη περαιτέρω χρήση με παράλληλη πρόβλεψη όλων των απαιτούμενων εγγυήσεων για την προστασία της δημόσιας τάξης, των προσωπικών δεδομένων και των δικαιωμάτων τρίτων. Τα βασικά χαρακτηριστικά του Νόμου είναι ότι: α) Καθιερώνεται πλαίσιο κανόνων για την περαιτέρω χρήση εγγράφων, που εκδίδονται και βρίσκονται στην κατοχή των φορέων του δημόσιου τομέα καθώς και εγγράφων που εκδίδονται από άλλο φορέα του δημόσιου τομέα, βρίσκονται, όμως και τηρούνται στην υπηρεσία τους. β) Καθορίζεται, ως γενική αρχή, η διευκόλυνση της περαιτέρω χρήσης των εγγράφων που εκδίδουν ή κατέχουν οι φορείς του δημόσιου τομέα, οι οποίοι υποχρεούνται να μεριμνούν και να εξασφαλίζουν την τήρηση των όρων και προϋποθέσεων για την ορθή επαναχρησιμοποίησή τους από τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. γ) Θεσπίζονται ισότιμοι όροι και προϋποθέσεις για την περαιτέρω χρήση των πληροφοριών, προς αποφυγή αφενός άνιση μεταχείρισης και αφετέρου στρεβλώσεων του ανταγωνισμού.

N.4305/14 "Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου του ν. 3448/2006, προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της οδηγίας 2013/37 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου» (ΦΕΚ 237/Α/2014), όπου στο κεφάλαιο Α' αυτού περιλαμβάνονται διατάξεις για την ανοικτή διάθεση και την περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, για την τροποποίηση των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου του ν. 3448/2006 (Α' 57), σε προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της οδηγίας 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Κατοχυρώνεται η αρχή της εξ ορισμού ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα (open by default), αντικαθιστώντας την ισχύουσα ρύθμιση σύμφωνα με την οποία η πρόσβαση στη δημόσια πληροφορία προϋποθέτει αίτημα του ενδιαφερόμενου. Το αίτημα προβλέπεται για την άσκηση του σχετικού δικαιώματος πρόσβασης και περαιτέρω χρήσης μόνον στις περιπτώσεις όπου δεν καθίσταται δυνατή η διαδικτυακή ανάρτηση των συνόλων δεδομένων. Ενισχύεται η διαφάνεια στον δημόσιο τομέα μέσω της ανάρτησης στο πρόγραμμα Διαύγεια στοιχείων εκτέλεσης των προϋπολογισμών των δημόσιων φορέων και απολογιστικών στοιχείων δαπανών μη κερδοσκοπικών φορέων που επιχορηγούνται καθ' οιονδήποτε τρόπο από τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης.

Π.Δ. 28/2015 περί της Κωδικοποίησης διατάξεων για την πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα και στοιχεία (ΦΕΚ 34/Α'/23.3.2015-ΑΔΑ: 6ΨΦΤ465ΦΘΕ-Υ4Γ)15. Με το εν λόγω Διάταγμα, το οποίο εκδόθηκε κατ' εφαρμογή της εξουσιοδοτικής διάταξης του άρθρου 14 παρ. 1 του ν. 3448/2006, κωδικοποιούνται σε ενιαίο κείμενο οι

ισχύουσες νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις που αφορούν στο δικαίωμα τους όρους και τη διαδικασία πρόσβασης σε δημόσια έγγραφα βάσει του 3448/20006 όπως έχει τροποποιηθεί βάσει του Ν. 4305/2014.

Αριθμ. ΥΑΠ/Φ.40.4/4345 (2) Μητρώο Ψηφιακής Υποδομής των δημοσίων φορέων ΦΕΚ Β' 1869/2014.

Αριθ. ΔΗΔ/Φ.40/407/8.1.2015 εγκύκλιος με θέμα «Εφαρμογή των διατάξεων του Κεφαλαίου Α' του ν. 4305/2014 (ΦΕΚ 237/Α') σχετικά με την «ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, την τροποποίηση των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου του ν. 3448/2006, προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της οδηγίας 2013/37 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας στο δημόσιο τομέα». (ΑΔΑ: ΩΩΡΜΧ-ΜΒΛ).

Αριθ. ΔΗΔ. Φ./ 19710/16.6.2015 εγκύκλιο (ΑΔΑ:7ΧΩΨ465ΦΘΕ-Β2Ι) με θέμα «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα σύμφωνα με το κεφ. Α' του Ν. 4305/2014».

Ανοικτή διακυβέρνηση

Κανονισμός της Βουλής, Άρθρο 85, Παράγραφος 3 προβλέπει ότι

Νόμος 4002/2011, ΦΕΚ 180Α/22-8-11, Άρθρο 68, παρ. 7 «Λοιπές διατάξεις Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης».

Νόμος 4048/2012, ΦΕΚ 34Α/23-02-2012, Άρθρο 6, παρ. 2 «Ρυθμιστική Διακυβέρνηση: Αρχές, Διαδικασίες και Μέσα Καλής Νομοθέτησης».

Σύμφωνα με το άρθρο 68 παρ. 7 του Νόμου 4002/2011 (ΦΕΚ Α' 180/22-8-2011), τροποποιεί το άρθρο 10 Α του ΠΔ 57/2007, η Μονάδα Τεκμηρίωσης και Καινοτομιών του ΕΚΔΔΑ αναλαμβάνει να μεριμνά για την καλή λειτουργία διαχείριση και τεχνική υποστήριξη του δικτυακού τόπου ανάρτησης των προσκλήσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος για θέσεις μετακλητών του δημοσίου τομέα, καθώς και των σχεδίων νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων που τίθενται σε δημόσια διαβούλευση (υποστήριξη λειτουργίας OpenGov.gr).

4.2.1.6. Αποδέκτες πολιτικών

Οι αποδέκτες των πολιτικών της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες στη διοίκηση (Κυβέρνηση, Υπουργεία και ΝΠΔΔ, η Βουλή των Ελλήνων, η Γενική Γραμματεία Ηλεκτρονικών Προμηθειών, ασφαλιστικοί φορείς, φορείς υγείας), Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, Τοπική Αυτοδιοίκηση), στους πολίτες και στις επιχειρήσεις.

4.2.2. Παραγωγή, σχεδιασμός και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής

Αναλύοντας τη σχετική δημόσια πολιτική θα ακολουθηθεί ως θεωρητικό πλαίσιο αναφοράς ο κύκλος της δημόσιας πολιτικής. Αναλύεται στα εξής χρονολογικής σειράς στάδια: εντοπισμός προβλήματος, πολιτική ατζέντα, διαμόρφωση πολιτικής, λήψη αποφάσεων, εφαρμογή και αξιολόγηση. Το εν λόγω πλαίσιο, προσέγγιση ή ερμηνευτικό μοντέλο συνεχίζει να θεωρείται ένα χρήσιμο αναλυτικό εργαλείο παρότι έχει δεχτεί πολλαπλή κριτική και έχει ενδογενείς περιορισμούς (Jann W. And Wegrich K. σελ. 43). Όπως για παράδειγμα σημειώνεται ότι η διαδικασία της διαμόρφωσης πολιτικής δεν μπορεί να αποτυπωθεί με ακρίβεια μέσω αυτής της ακολουθούμενης χρονολογίας καθώς όλα τα στάδια που απαρτίζουν αυτό το σχήμα αλληλεπιδρούν και συνεχώς ανατροφοδοούνται (Λαδή, Νταλάκου, ο.π., σελ. 86).

Το πρώτο στάδιο της πολιτικής διαδικασίας περιλαμβάνει τη διαμόρφωση και το σχεδιασμό των πολιτικών. Στα κεφάλαια που ακολουθούν διερευνάται η θέση, ο τρόπος εγγραφής και το περιεχόμενο των πολιτικών για τις ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην κυβερνητική ατζέντα και στη συνέχεια προσδιορίζονται τα επίπεδα λήψης των αποφάσεων, οι σχέσεις των βασικών θεσμών και δρώντων, καθώς και η μεταξύ τους αλληλεπίδραση.

4.2.2.1. Διαδικασίες σχεδιασμού πολιτικών.

Αρχικά θα πρέπει να εντοπιστεί το δημόσιο πρόβλημα ή το δημόσιο ζήτημα που προκαλεί ενδιαφέρον για την αντιμετώπιση του οποίου αναπτύσσουν δράσεις οι φορείς της δημόσιας εξουσίας (Anderson 2006, ο.π., σελ. 6). Οι νέες τεχνολογίες και ειδικά η ραγδαία ανάπτυξη και διάδοση χρήσης του διαδικτύου δεν αποτέλεσαν κατά κύριο λόγο ένα πρόβλημα αλλά πρωτίστως μια νέα πρόκληση για τις δυτικές κυβερνήσεις. Το ζητούμενο ήταν να μπορέσει η διοίκηση να προσαρμοστεί στο διαρκώς μεταβαλλόμενο ψηφιακό περιβάλλον επικοινωνίας και να εκμεταλλευτεί τις προσφερόμενες κάθε φορά δυνατότητες. Όπως σημειώνεται η διοίκηση καλείται να χρησιμοποιήσει τις ΤΠΕ και το διαδίκτυο για την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του πολίτη αλλά και προς όφελος της ίδιας της δημοκρατίας (Ραμματά, σελ.25). Ταυτόχρονα θεωρήθηκε και ένα μέσο για να επιλυθούν χρόνια προβλήματα της διοίκησης όπως η γραφειοκρατία με την απλούστευση διαδικασιών και να συμβάλει στην ανάπτυξη και την καινοτομία.

Όπως σημειώνεται η κυβερνητική ατζέντα δεν είναι τίποτα περισσότερο από τη λίστα των ζητημάτων ή προβλημάτων που οι κυβερνητικοί υπάλληλοι και οι άνθρωποι εκτός της κυβέρνησης που συνδέονται με αυτούς δίνουν μεγάλη προσοχή σε ένα δεδομένο χρόνο (Jann W. And Wegrich K. Σελ 45). Στην Ελλάδα στην κυβερνητική ατζέντα η ανάπτυξη μέσω ΤΠΕ εντάχθηκε από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 ως εργαλείο ανάπτυξης. Από τα πρώτα στρατηγικά κείμενα διατυπώνεται ο φόβος της απόκλισης από το μέσο όρο της Ευρώπης και οι συνακόλουθες συνέπειες σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο. Μετά τη στρατηγική της Λισαβώνας η Ελλάδα κλήθηκε να απορροφήσει τους κοινοτικούς πόρους από τα χρηματοδοτικά προγράμματα και όφειλε να εκπονήσει στρατηγικές και σχέδια που θα ήταν σύμφωνες με τις ευρωπαϊκές στρατηγικές στους εν λόγω τομείς και να συμβαδίσει με τα άλλα κράτη μέλη.

Στη διαμόρφωση της κυβερνητικής πολιτικής συνέβαλαν κυβερνητικά στελέχη ως εμπειρογνώμονες στα εν λόγω πεδία ιδίως επιστήμονες από το χώρο της πληροφορικής. Για παράδειγμα η ομάδα Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση που λειτούργησε στο γραφείο του Πρωθυπουργού από τον Οκτώβριο του 2009 αποτελείται εμπειρογνώμονες σε θέματα διοίκησης και νέων τεχνολογιών και οι οποίοι έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στη χρήση του ελεύθερου λογισμικού από τη διοίκηση⁵⁰⁵.

Γενικότερα από το 2009 η σημασία που δίνεται στην κυβερνητική ατζέντα σε σχετικά ζητήματα αποτυπώνεται και σε θεσμικό επίπεδο. Ειδικότερα το 2009 αρχικά θεσπίστηκε η Ομάδα Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στο γραφείο του Πρωθυπουργού που έθεσε μια σειρά από στόχους ώστε να επιταχυνθούν οι διαδικασίες μετασχηματισμού της διοίκησης. Η Ομάδα συνεργαζόταν με την Ομάδα Ηλεκτρονικής διακυβέρνησης του Αντιπροέδρου για το συντονισμό των δράσεων⁵⁰⁶. Ταυτόχρονα το Υπουργείο Εσωτερικών μετονομάστηκε Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης δείχνοντας ουσιαστικά τη σημασία που αποδίδεται στον εκσυγχρονισμό της διοίκησης μέσα από την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Με το Π.Δ. 65/27-6-2011 διασπάστηκε το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στα Υπουργεία Εσωτερικών και Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΦΕΚ 147/Α/27-6-2011).

Με το Π.Δ. 24/2015 το Υπουργείο συγχωνεύτηκε με τα Υπουργεία Εσωτερικών, Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και Μακεδονίας και Θράκης και μετονομάστηκε Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Πλέον με το Π.Δ. 123/2016 (ΦΕΚΑ' 208/4-11-2016) το Υπουργείο ανασυνιστάται και μετονομάζεται σε Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης και μεταφέρονται σε αυτό το σύνολο των αρμοδιοτήτων υπηρεσιών, θέσεων και προσωπικού του πρώην Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης καθώς και η εποπτεία των φορέων που υπάγονταν στο πρώην Υπουργείο. Με το ίδιο Π.Δ., συστάθηκε νέο Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης το οποίο συγκροτείται από τη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής (άρθρα 159 επ. του πολυνομοσχεδίου Ν. 4389/2016, Α' 94), β) τη Γενική Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και δικτύων (αρ. 29 επ. του Π.Δ. 109/2014, ΦΕΚ Α-176) και γ) τη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας (αρ. 28 του Ν. 4320/2015, ΦΕΚ Α'29). Στο πρόσφατο Σχέδιο Δράσης υλοποίησης των πολιτικών αυτών προτείνεται να δημιουργηθεί το εν λόγω Υπουργείο το Μάρτιο του 2017 αλλά δημιουργήθηκε μερικούς μήνες πριν γεγονός που δείχνει τη σημασία που αποδίδεται στην κυβερνητική ατζέντα η ταχεία υλοποίηση αυτών των πολιτικών.

⁵⁰⁵ Αναλυτικά για τις Δράσεις της Ομάδας. Απολογισμός Δράσεων Ομάδας Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης βλέπε

<https://drive.google.com/file/d/0Bz4GbuZCtoApR1FwdUNiVHJseGc/view?pli=1>.

⁵⁰⁶ Απόφαση Αντιπροέδρου κυβέρνησης. Σύσταση και συγκρότηση ομάδας εργασίας για τον συντονισμό υλοποίησης των κεντρικών κυβερνητικών δράσεων Τεχνολογιών, Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) Βλ.

<https://drive.google.com/file/d/0Bz4GbuZCtoApaGRGdDUtTGISR0MwcElzTXRIQIJXdw/view>.

Μια προσέγγιση της κυβερνητικής ατζέντας υπονοεί ότι η διαμόρφωση της ατζέντας εκκινεί από τις πολιτικές αντιπαραθέσεις (Jann W. And Wegrich K. σελ. 46). Για παράδειγμα πριν τις εκλογές του 2009 σημειώθηκε μια ψηφιακή «κονταρομαχία». Οι κύριοι πολιτικοί αντίπαλοι ανέπτυξαν τις μέχρι τώρα ενέργειες και προτάσεις τους για την ανάπτυξη των τεχνολογιών πληροφορικής της χώρας με παρεμβάσεις τους στην ιστοσελίδα του Συνδέσμου Επιχειρήσεων Πληροφορικής και Επικοινωνιών Ελλάδος⁵⁰⁷.

Παρότι η κυβερνητική ατζέντα διαχωρίζεται από τη δημόσια ατζέντα ή τη μιντιακή ατζέντα είναι συνδεδεμένη με αυτή καθώς τα μέσα και οι μηχανισμοί αναγνώρισης προβλημάτων και επιλογής πολιτικών είναι συνδεδεμένα με το τρόπο που το κοινωνικό πρόβλημα αναγνωρίζεται και γίνεται αντιληπτό μέσα από τη δημόσια/μιντιακή ατζέντα (Jann W. And Wegrich K., σελ.45). Τέλος όπως προαναφέρθηκε τα μνημόνια δημοσιονομικής προσαρμογής έθεσαν ως προτεραιότητες τα ζητήματα αξιοποίησης ΤΠΕ και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για τους προαναφερόμενους σκοπούς. Πλέον στη δημόσια ατζέντα ζητήματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης απασχολούν γενικά και σε επίπεδο επίτευξης των στόχων των μνημονιακών δεσμεύσεων αλλά και ως δημοσιοποίηση της βελτίωσης της ποιότητας των δημόσιων υπηρεσιών αλλά και ως μέσο επίτευξης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

4.2.2.2. Επίπεδα και διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Όπως παρατηρήθηκε παραπάνω οι πολιτικές για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και τις ΤΠΕ διαμορφώνονται στο επίπεδο αλληλεπίδρασης του εθνικού και ευρωπαϊκού πεδίου. Οι πολιτικές διαμορφώνονται σε μακροχρόνιο ορίζοντα με στρατηγικά κείμενα και λεπτομερή σχέδια δράσης και σχέδια υλοποίησης δράσεων που ανασχεδιάζονται ώστε να είναι επικαιροποιημένα με τις εκάστοτε εξελίξεις. Η εθνική πολιτική επηρεάζεται εκτός από το ευρωπαϊκό πλαίσιο και από πρότυπα και συστάσεις από διεθνείς οργανισμούς όπως τον ΟΟΣΑ (Σύσταση για ψηφιακή διακυβέρνηση ΟΟΣΑ) και τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Πρόκειται για διαδικασίες μιας πολυεπίπεδης διακυβέρνησης στο βαθμό που εμπλέκει το διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό πεδίο.

Οι γενικές κατευθύνσεις διαμορφώνονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο αλλά τα κράτη μέλη έχουν την ευθύνη της προσαρμογής τους. Στο πλαίσιο ευρωπαϊκών οργάνων οι κύριοι μηχανισμοί διαμόρφωσης των πολιτικών είναι οι κεντρικοί θεσμοί της Ε.Ε. δηλ. η Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο το οποίο θεσπίζει και τους σχετικούς Κανονισμούς και Οδηγίες. Μεγάλη επίδραση στο σχεδιασμό αυτών των κανόνων και των στρατηγικών έχουν οι βόρειες χώρες της Ε.Ε. οι οποίες πρωτοστάτησαν στη διαμόρφωση της πολιτικής της Ψηφιακής Οικονομίας και ιδίως στη πολιτική για τις ΤΠΕ και τη δημιουργία του Ψηφιακού Θεματολογίου και της πολιτικής των ΤΠΕ για την Πράσινη Κοινωνία της Γνώσης. Μεταξύ αυτών σημαίνοντα ρόλο είχε η Σουηδία εξαιτίας της μακράς εμπειρίας και της γνώσης (Xiangxuan Xu,2014.218).

⁵⁰⁷ Ψηφιακή «Κονταρομαχία» Καραμανλή-Παπανδρέου, 02 Σεπτεμβρίου 2009 σε ιστοσελίδα.<http://www.euro2day.gr/news/economy/124/articles/537532/Article.aspx>

Επίσης για την εκπόνηση Στρατηγικών και σχεδίων δράσης τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα λαμβάνουν υπόψιν ενδιαφερόμενους φορείς από την αγορά και την κοινωνία. Για παράδειγμα η πρόσφατη διαβούλευση για την προετοιμασία του EU eGovernment Action Plan 2016-2020 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπήρξε διαδικασία διαβούλευσης με κυβερνήσεις, πολίτες και επιχειρήσεις με στόχο τόσο την αποτίμηση του προηγούμενου σχεδίου δράσης αλλά και για να εντοπιστούν ανάγκες και προσδοκίες από πολίτες και επιχειρήσεις και οι δυνατότητες της Ε.Ε. να τις εκπληρώσει. Αντίστοιχα ισχύει και για τις ευρύτερες πολιτικές για την αξιοποίηση ΤΠΕ δηλ. για την στρατηγική Ευρώπη 2020 για την έξυπνη ανάπτυξη και την Ψηφιακή Αγορά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκανε συζητήσεις με κράτη μέλη και το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο.

Σε εθνικό πλαίσιο οι αποφασιστικές αρμοδιότητες ασκούνται σε κεντρικό κυβερνητικό επίπεδο και εμπλέκονται μια σειρά από Υπουργεία με κύριο το Υπουργείο Εσωτερικών για τα ζητήματα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και πλέον το Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης και ιδίως τη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής. Για υποδομές γρήγορου διαδικτύου αρμόδιοι είναι η Γενική Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών του Υπουργείου πλέον Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης αλλά και η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων.

Για διαβουλεύσεις-προτάσεις από την κοινωνία των πολιτών για σχεδιασμό και υλοποίηση των δημόσιων ηλεκτρονικών υπηρεσιών λειτουργεί στα πλαίσια της ανοιχτής διακυβέρνησης από το 2010 λειτουργεί το εργαστήριο ηλεκτρονικής διακυβέρνησης η διαδικτυακή πλατφόρμα Labs.open.gr. Μέσω της πλατφόρμας η υπεύθυνη επιστημονική επιτροπή σε συνεργασία με τη μονάδα τεκμηρίωσης και καινοτομίας του ΕΚΔΔΑ, επιλέγει μια θεματική και τη θέτει σε διαδικασία δημόσιας συζήτησης, επιλέγει τις προτάσεις που θα παρουσιαστούν δημόσια, συντονίζει τη συζήτηση στην ημερίδα που διεξάγεται στο τέλος κάθε θεματικού κύκλου⁵⁰⁸.

Την ίδια χρονιά λειτούργησε διαδικτυακό Φόρουμ για την 'Ψηφιακή Ελλάδα 2020' (www.digitalgreece2020.gr) υπό την αιγίδα των Υπουργείων Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, Οικονομικών, Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, Παιδείας, δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Το Φόρουμ ήταν ένας μόνιμος μηχανισμός διαβούλευσης που δίνει τη δυνατότητα σε όλους τους ενδιαφερόμενους, στελέχη από τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, την πανεπιστημιακή και ερευνητική κοινότητα, τις επιχειρήσεις, τη δημόσια διοίκηση και τους κοινωνικούς φορείς να διαμορφώσουν προτάσεις πολιτικής προς την κυβέρνηση, την τοπική αυτοδιοίκηση, τους συλλογικούς φορείς αλλά και την ακαδημαϊκή-ερευνητική κοινότητα για τις πρωτοβουλίες που πρέπει αναληφθούν και τους στόχους που πρέπει να τεθούν για την Ψηφιακή Ελλάδα του 2020⁵⁰⁹. Ο μηχανισμός πλέον δεν λειτουργεί.

Καθώς η λογική του νέου συστήματος διαμόρφωσης δημόσιων πολιτικών ήταν η διαμόρφωση πολιτικών και μέσα από διαδικασίες διαλόγου με την κοινωνία των

⁵⁰⁸ <http://labs.opengov.gr/about>.

⁵⁰⁹ <http://www.ekt.gr/el/news/10419#sthash.K05WxGAV.dpuf>.

πολιτών αλλά και δίνοντας βήμα στους ίδιους τους εφαρμοστές των πολιτικών ήτοι τη δημόσια διοίκηση στην εκπόνηση των στρατηγικών προβλέπονται διαδικασίες διαβούλευσης. Ειδικότερα κατά την εκπόνηση της στρατηγικής για την «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013» προσκλήθηκαν με χρήση ερωτηματολογίου σε κατ' ιδίαν διαβουλεύσεις στο ΥΠΕΣ οι γενικοί γραμματείς των υπουργείων και περιφερειών, εκπρόσωποι των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων της αυτοδιοίκησης και των κοινωνικών εταίρων, περιλαμβανομένης της ΑΔΕΔΥ και της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής. Συνολικά, στην διαβούλευση συμμετείχαν περισσότεροι από 50 φορείς με τους οποίους διεξήχθησαν συσκέψεις, σε επίπεδο Γενικών Γραμματέων ή εκπροσώπων και αντίστοιχα σε επίπεδο υπηρεσιακών στελεχών.

Επίσης κατά την εκπόνηση των Στρατηγικών κειμένων και σχεδίων κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Για παράδειγμα η Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020 αποτελεί απόρροια διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε το Μάιο 2013 στο Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ) με περισσότερους από διακόσιους εμπειρογνώμονες, προερχόμενους από ενενήντα θεσμικούς φορείς και τον ιδιωτικό τομέα λαμβάνοντας υπόψη προγενέστερα κείμενα στρατηγικής και ενσωματώνοντας τις αποτιμήσεις της διοίκησης.

Επίσης μέσα από μια διαδικασία ευρείας διαβούλευσης προέκυψε η Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 με δημοσίευση των ερωτήσεων και των απαντητικών σχολίων των ενδιαφερόμενων μερών και εταίρων (Παράρτημα ΙΧ και Χ ΕΣΨ2014-2020). Αρχικά πραγματοποιήθηκε μια διαβούλευση με τους δικαιούχους του Επιχειρησιακού Πρόγραμματος της Ψηφιακής Σύγκλισης (17 Υπουργεία, 7 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, 13 Περιφέρειες και 6 άλλους μεγάλους Δικαιούχους του Ε.Π. «Ψηφιακή Σύγκλιση»). Ο στόχος ήταν να αποτιμηθεί η υφιστάμενη κατάσταση, να αποτυπωθούν οι ανάγκες και να διαμορφωθούν οι βασικές στρατηγικές επιλογές για την επόμενη περίοδο. Όπως επισημαίνεται στόχος ήταν να εντοπιστούν τα κύρια διδάγματα και οι ικανότητες που χρήζουν βελτίωση. Επίσης εκπονήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων το έγγραφο «Πρόταση Βασικών Πολιτικών Κατευθύνσεων για την Κατάρτιση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού για την Περίοδο 2014 – 2020 “future-proof Greece”» που εμπεριέχει μία αρχική αποτύπωση των επενδυτικών προτεραιοτήτων για τον τομέα ΤΠΕ διεύρυνε τον κύκλο των εταίρων και ζήτησε απόψεις από θεσμικούς εκπροσώπους της αγοράς ΤΠΕ (ΣΕΠΕ, ΣΕΠΒΕ, ΣΕΚΚΕΕ), οργανώσεων του κλάδου (ΤΕΕ, ΕΜηΠΕΕ, ΕΠΕ, ΕΠΥ).

Εργαλείο διαβούλευσης ήταν Ομάδα Σχεδιασμού και Κατάρτισης του Αναπτυξιακού Προγράμματος για τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών στο Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων (ΟΣΠ ΤΠΕ), στο πλαίσιο σχεδιασμού του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) περιόδου 2014-2020. Στο πλαίσιο της ΟΣΠ συστήθηκαν τρεις (3) υπο-επιτροπές, οι εργασίες των οποίων εκτελούνταν παράλληλα: Η πρώτη ήταν υποεπιτροπή ήταν για την Αγορά των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών, με αντικείμενο τη σύνδεση του αναπτυξιακού προγραμματισμού με τις ανάγκες ανάπτυξης της αγοράς ΤΠΕ (όπου συμμετέχουν οι φορείς της αγοράς). Η δεύτερη επιτροπή ήταν αυτή που απαρτιζόταν από Επιστημόνες / Επαγγελματίες των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών, με

αντικείμενο τη σύνδεση του αναπτυξιακού προγραμματισμού με τις δυνατότητες του στελεχιακού δυναμικού στον τομέα ΤΠΕ (όπου συμμετέχουν επιστημονικοί και ακαδημαϊκοί φορείς). Η Τρίτη επιτροπή σχετιζόταν με το Θεσμικό Πλαίσιο, με αντικείμενο την κατάρτιση προτάσεων για νέα στρατηγική διαχείρισης και ελέγχου, καθώς και υλοποίησης έργων ΤΠΕ (όπου συμμετέχουν σημαντικοί δικαιούχοι, φορείς του Δημοσίου και εκπρόσωποι των δυο προηγούμενων ομάδων) (ΕΣΨ 2014-2020, σελ24).

Επίσης κατά την εκπόνηση του τρίτου Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ανοικτή Διακυβέρνηση, για την περίοδο 2016-2018 επιδιώκεται οι προτάσεις να προέλθουν από τη συνεργασία τόσο με την Κοινωνία των Πολιτών όσο και με το σύνολο των φορέων της Δημόσιας Διοίκησης, ακολουθώντας μία ανοικτή και συνεργατική διαδικασία με ευρύτατη διαδικασία διαβούλευσης. Για αυτό Στόχος της διαδικασίας είναι η συν-διαμόρφωση του νέου Σχεδίου Δράσης, μέσα από την έναρξη μίας δομημένης συνεργατικής διαδικασίας διαβούλευσης ανάμεσα στους φορείς της δημόσιας διοίκησης και της Κοινωνίας των Πολιτών. Για το σκοπό αυτό το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, σε συνεργασία με το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και το Ίδρυμα Ανοικτής Γνώσης Ελλάδας, στο πλαίσιο του σχεδιασμού της εθνικής στρατηγικής για την Ανοικτή Δημόσια Διοίκηση και Διακυβέρνηση, συνδιοργάνωσαν στις 30 Μαΐου 2016 στη Θεσσαλονίκη ανοικτή εκδήλωση με σκοπό την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της πρώτης φάσης της συνεργασίας και διαβούλευσης και την έναρξη της δεύτερης φάσης που θα οδηγήσει στην οριστικοποίηση των δεσμεύσεων της χώρας στο τρίτο Εθνικό Σχέδιο Δράσης⁵¹⁰. Τη δημοσίευση του εν λόγω Σχεδίου ακολούθησαν προτάσεις σε αυτό ως παρέμβαση όπως της Ελληνικής Εταιρείας Ελεύθερου Λογισμικού ΕΛ/ΛΑΚ⁵¹¹

Τα τελευταία στρατηγικά κείμενα (Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2016-2021 και Σχέδιο Υλοποίησης Δράσεων ΤΠΕ) δεν έχουν προέλθει μέσα από αντίστοιχες διαδικασίες διαβούλευσης. Κατά την αξιολόγηση της εφαρμογής της πολιτικής από ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς μέσω επιστολών της Ε.Ε. και εξειδικευμένων μελετών εμπειρογνομόνων έχουν εντοπίσει συγκεκριμένες αδυναμίες και προβλήματα που επιδρούν κατά το νέο σχεδιασμό της πολιτικής⁵¹². Για αυτό το

⁵¹⁰ Αναλυτικά τα 34 σχόλια επί του κειμένου της Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής 2016-2021 βλέπε <http://www.opengov.gr/digitalandbrief/?p=541>

⁵¹¹ Βλέπε αναλυτικά τα αποτελέσματα της εκδήλωσης στον ιστότοπο <http://ogp.okfn.gr/node/23>. Για την ανοικτή διακυβέρνηση. Επίσης βλέπε Ομάδας εργασίας για την ανοικτή διακυβέρνηση ΕΛ/ΛΑΚ Προσβάσιμο σε <https://opengov.ellak.gr/tag/ανοικτή-διακυβέρνηση/>

⁵¹² Επιστολές ΕΕ προς Ελληνική Κυβέρνηση :α) 4/7/2014 Director General DG Regional and Urban Policy & Head of Task Force for Greece to Minister of Infrastructures, Transport & Networks, Β) 23/12/2014 HoU Greece & Cyprus, DG Regional and Urban Policy, to SG NSRF, SG TP, SG GSRT, SS Rural Development. γ). 15/7/2013 Deputy DG for Implementation, to Minister of Infrastructures, Transport & Networks, δ). 13/2/2014, Informal Observations, Partnership Agreement on Greece, DG Regional and Urban Policy, to SG TP. Σχετικές μελέτες/έγγραφα ΕΕ α) 9/2013, Institutional capacity and efficient public administration: Digital Convergence in Greece (Μελέτη Claeys) β) A Study on Cloud and Service Oriented Architectures for e-Government, 5/12/2011 Deloitte (for DG Information Society and Media), γ) A vision for public services, DG CNECT, 13/6/2013 δ) European Interoperability Framework (EIF) for European public services, COM(2010) 744, 16/12/2010 ε) Digital Services Infrastructures Maturity Study, 2014, Deloitte (for DG CNECT).

Σχέδιο Υλοποίησης Δράσης 2016 καθώς και η προσφάτως εκπονηθείσα Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική για την προγραμματική περίοδο 2016-2021 επικεντρώνονται σε στοχευμένες παρεμβάσεις και προτεραιότητες και δεν υπήρξε διαδικασία διαβούλευσής τους μέσω μιας διαδικασίας εκτεταμένου και δομημένου διαλόγου με φορείς όπως η προηγούμενη αντίστοιχη στρατηγική αλλά έθεσε τις προτεραιότητες υλοποίησης βάσει των διαπιστωμένων μέσα από τα δημοσιευμένα στοιχεία της Ε.Ε. όπως στο Ψηφιακό θεματολόγιο συγκριτικών στοιχείων με τις άλλες χώρες.

Ειδικότερα τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση το Νοέμβριο 2016 αλλά για σύντομο χρονικό διάστημα (μόνο έξι μέρες) και κατατέθηκαν μια σειρά από προτάσεις κατά τη διάρκεια της διαβούλευσής του από πολίτες και οργανισμός Ανοιχτών Τεχνολογιών ΕΛΛ/ΛΑΚ, η Ελληνική Ένωση Επαγγελματιών Πληροφορικής, HePIS ως μέλος του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Ενώσεων Επαγγελματιών Πληροφορικής (CEPIS), η Αρχή διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών, ο ελληνικός κόμβος του ευρωπαϊκού δικτύου Enterprise Europe Network που αποτελείται από βιομηχανικούς συνδέσμους, ερευνητικά και τεχνολογικά ιδρύματα, εμπορικά και βιομηχανικά επιμελητήρια και καταξιωμένους φορείς στον χώρο της καινοτομίας και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ΣΕΠΕ Σύνδεσμος Επιχειρήσεων πληροφορικής και επικοινωνιών Ελλάδας⁵¹³.

Γενικότερα τα κείμενα των Στρατηγικών αλλά όπως και σχέδια νόμων και λοιπών ρυθμιστικών κειμένων τίθενται σε δημόσια διαβούλευση μέσω της πλατφόρμας του open.gov., όπου μπορούν να συμμετάσχουν τα ενδιαφερόμενα μέρη και οι εταίροι (stateholders). Τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων αυτών ωστόσο δεν είναι δεσμευτικά για τη λήψη των σχετικών αποφάσεων.

Ταυτόχρονα παράγοντες της οικονομίας, επιστημονικοί φορείς αλλά και της κοινωνίας των πολιτών αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες. Για παράδειγμα πρωτοβουλίες αναλαμβάνουν και φορείς όπως ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Πληροφορικής και Επικοινωνιών Ελλάδας (ΣΕΠΕ) επιδιώκει να συμβάλει στον σχεδιασμό της πολιτικής χρηματοδοτώντας μελέτες και διοργανώνοντας μεταξύ άλλων και συνέδρια όπως το 2016 με θέμα *digital economy forum*. Η επανεκκίνηση είναι ψηφιακή⁵¹⁴. Το IOBE που επίσης χρηματοδοτεί μελέτες για την ψηφιακή ανάπτυξη στην Ελλάδα⁵¹⁵.

Ενώ πρωτοβουλίες έχει αναλάβει και η πανεπιστημιακή κοινότητα. Ο οργανισμός ανοιχτών τεχνολογιών ΕΛΛ/ΛΑΚ λειτουργεί από το 2008, σήμερα αποτελείται από 30 Πανεπιστήμια, Ερευνητικά Κέντρα και κοινωφελείς φορείς. Στόχος της ΕΕΛ/ΛΑΚ Η ΕΕΛ/ΛΑΚ έχει ως κύριο στόχο να συμβάλλει στην προώθηση και ανάπτυξη του Ελεύθερου Λογισμικού, του Ανοιχτού Περιεχομένου και των Τεχνολογιών Ανοιχτής Αρχιτεκτονικής στο χώρο της εκπαίδευσης, του δημόσιου τομέα και των επιχειρήσεων.

Πηγή Σχέδιο Υλοποίησης Δράσεων ΤΠΕ.

⁵¹³ <http://www.opengov.gr/digitalandbrief/?p=541>. Αναλυτικά τα σχόλια οργανισμών κοινωνίας πολιτών όπως ΕΛΛ/ΛΑΚ βλέπε <http://www.opengov.gr/digitalandbrief/?c=114>.

⁵¹⁴ http://deforum.sepe.gr/1_1/home.

⁵¹⁵ IOBE, 2015, *Υιοθέτηση των ΤΠΕ και ψηφιακή ανάπτυξη στην Ελλάδα*, http://iobe.gr/research_dtl.asp?RID=108.

Επίσης το 2016 λειτούργησε το Κέντρο Έρευνας για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση (ΚΕΗΔ) που αποτελεί πρωτοβουλία του Πανεπιστημίου Αιγαίου, με στόχο τη μελέτη, εκπαίδευση και υποστήριξη της εφαρμογής σύγχρονων προσεγγίσεων και μεθοδολογιών για τη διακυβέρνηση, σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο⁵¹⁶.

4.2.2.3. Δομές και αρμόδιοι θεσμοί

Δομή διακυβέρνησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η πολιτική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση με μοχλό τις ΤΠΕ υλοποιείται μέσω της αλληλεπίδρασης διαφορετικών θεσμών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι βασικοί θεσμοί οι οποίοι συμμετέχουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο σχεδιασμού και εφαρμογής της πολιτικής για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση περιλαμβάνουν υπηρεσίες και δομές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ε.Ε.⁵¹⁷

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Ειδικά για τον σχεδιασμό της πολιτικής και στρατηγικής για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και τις ΤΠΕ, υπεύθυνος είναι ο Αντιπρόεδρος Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ενιαία Ψηφιακή Αγορά (Vice-President for the Digital Single Market).

Επίτροπος για τη Ψηφιακή Οικονομία και Κοινωνία. (Commissioner responsible for Digital Economy and Society).

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ/ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ

Η Γενική Διεύθυνση Πληροφορικής (Directorate-General for Informatics (DIGIT)

Ειδικά για διαλειτουργικότητα λειτουργεί μια ειδική μονάδα που παρέχει λύσεις διαλειτουργικότητας για τις Ευρωπαϊκές δημόσιες διοικήσεις (DIGIT Unit B6 - Interoperability solutions for European public administrations (ISA).

Γενική Διεύθυνση Επικοινωνιακών Δικτύων, Περιεχομένου και Τεχνολογίας.

Directorate General for Communications Networks, Content & Technology (DG CONNECT)

Μονάδα για τις Δημόσιες Υπηρεσίες. (DG CNECT Unit H3 – Public Services). Μεριμνά για ζητήματα διασυννοριακής αριστείας στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

Εντός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ατομικές Γενικές Διευθύνσεις είναι υπεύθυνες για την εφαρμογή των τεχνολογιών πληροφορικής στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους όπως οι Γενικές Διευθύνσεις Εσωτερικής Αγοράς, Βιομηχανίας, Επιχειρηματικότητας και ΜΜΕ, εργασίας, Κοινωνικών Σχέσεων και Ένταξης και περιφερειακής και πολεοδομικής πολιτικής.

ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ /ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ

Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Internal Audit Service (IAS) of the European Commission).

⁵¹⁶ <http://www.dgrc.gr/apostoli/>.

⁵¹⁷ European Union E-government Factsheet. 2016 Προσβάσιμο σε https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment_Factsheet_European_Union_June_2016_v_7_04.pdf.

Αρμοδιότητες σε Εθνικά όργανα σε κυβερνητικό σχήμα

Σε εθνικό επίπεδο η πολιτική για την αξιοποίηση των ΤΠΕ αρχικά τέθηκε στο πλαίσιο του Υπουργείου Εμπορίου καθώς συνδέθηκε με μια νέα σχέση μεταξύ κράτους και επιχειρήσεων για προώθηση των επενδύσεων με την προώθηση των υπηρεσιών μιας στάσης. Μέχρι πρόσφατα το αρμόδιο Υπουργείο ήταν το Υπουργείο Υποδομών Μεταφορών και Δικτύων⁵¹⁸. Ενώ η πολιτική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση συνδέθηκε με τη διοικητική μεταρρύθμιση και υλοποιήθηκε από το πρώην Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης πλέον Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης⁵¹⁹.

Από το 2016 οι δυο αυτές πολιτικές της ψηφιακής ανάπτυξης και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης συνδέονται. Ειδικότερα αρμόδιο για ζητήματα σχεδιασμού της ψηφιακής πολιτικής και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι το Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης και ειδικότερα η Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής που υπάγεται σε αυτό. Η Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής με το πολυνομοσχέδιο 4389/2016 (ΦΕΚ 94 Α'/27.05.2016) «Επείγουσες διατάξεις για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και άλλες διατάξεις».

Η Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής αντικατέστησε την Επιτροπή Πληροφορικής και Επικοινωνιών η οποία αρχικά θεσπίστηκε το 2011 (υπ' αριθ. 7 Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου της 28.4.2011 (ΦΕΚ Α' 102/04.05.2011 και μετέπειτα αρ. 3 και 4 του Ν. 4314/2014 ΦΕΚ 265/Α/2014).

Η Επιτροπή Πληροφορικής και Επικοινωνιών ήταν αρμόδια για τον καθορισμό της στρατηγικής και την ανάπτυξη, παρακολούθηση, αξιοποίηση και διάδοση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) σε όλους τους τομείς της κυβερνητικής πολιτικής, και υπαγόταν απευθείας στον Πρωθυπουργό⁵²⁰. Προηγούμενο διοικητικό μοντέλο ήταν η διυπουργική επιτροπή, όπως αυτή που είχε προβλεφθεί στην περίπτωση του αρχικού συντονισμού των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων "Διοικητική Μεταρρύθμιση" και "Ψηφιακή Σύγκλιση" του ΕΣΠΑ

⁵¹⁸ Το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων ήταν αρμόδιο να σχεδιάζει εργασίες σε εθνικό επίπεδο και συντονίζει φορείς για την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Ψηφιακής Στρατηγικής (Άρθρο 4 παρ. 2 κδ. Νόμος 4070/2012 (ΦΕΚ Α' 82/10.4.2012). Π.Δ. 109/2014. Οργανισμός του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων.

⁵¹⁹ Με το Π.Δ 24/2015 το Υπουργείο Ηλεκτρονικής Μεταρρύθμισης και Διοικητικής Ανασυγκρότησης συγχωνεύτηκε με τα Υπουργεία Εσωτερικών, Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και Μακεδονίας και Θράκης και μετονομάστηκε Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Πλέον με το Π.Δ. 123/2016 (ΦΕΚΑ' 208/4-11-2016) μετονομάστηκε Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Έχει τις αρμοδιότητες του πρώην Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Διακυβέρνησης για θέματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και ανάπτυξης της πληροφορικής και των νέων τεχνολογιών στη δημόσια διοίκηση.

⁵²⁰ Η Επιτροπή Πληροφορικής και Επικοινωνιών αποτελείτο από τον Υφυπουργό Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης αρμόδιο για θέματα Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ως Πρόεδρο και μέλη τους Γενικούς Γραμματείς της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών, της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνιών του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, τους ειδικούς Γραμματείς για το Ψηφιακό Σχεδιασμό και Διοικητικής Μεταρρύθμισης και τέλος τον πρόεδρο της Κοινωνίας της Πληροφορίας Α.Ε.).

2007-2013 του αρ.10 του ν. 3614/2007 (Α' 40) (σύσταση με την ΥΑ 151//2009 (ΥΑ 151806/ΨΣ3205-Α1 ΦΕΚ Β 696 2009).

Όπως σημειώνεται στην αιτιολογική έκθεση σύστασης της ΓΓΨΠ το πρόβλημα με την πρώτη δομή (διϋπουργική επιτροπή) ήταν ότι δεν υπήρχε συνολική θεώρηση της Ψηφιακής Πολιτικής. Ενώ η δεύτερη επιτροπή ήταν πολυπληθής και σε αρκετά υψηλό επίπεδο με αποτέλεσμα η διαδικασία λήψης αποφάσεων να είναι εξαιρετικά αργή και δύσκολη. Επιπλέον η σύγκλησή της από το Γενικό Γραμματέα Συντονισμού ήταν ένα δύσκολο έργο που έκανε τη διαδικασία πιο δυσλειτουργική⁵²¹.

Επίσης σημειώνεται ότι τόσο η Διυπουργική Επιτροπή Συντονισμού και η Επιτροπή Πληροφορικής και Επικοινωνιών και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης είχαν ως κεντρικό σημείο αναφοράς μόνο τα συγχρηματοδοτούμενα έργα και όχι την ουσιαστική χάραξη και εφαρμογή μιας κεντρικής στρατηγικής δράσεων.

Όπως σημειώνεται, δεν είναι τυχαίο ότι και οι δύο αυτές Επιτροπές εμφανίζονται στους νόμους που θέτουν το πλαίσιο για τις προγραμματικές περιόδους 2007-2013 και 2014-2020 αντίστοιχα. Επίσης στην ίδια αιτιολογική Έκθεση επισημαίνεται ότι τα Υπουργεία και οι Υπηρεσίες που εμπλέκονται στη χρήση ΤΠΕ και τη χάραξη ψηφιακής πολιτικής στο τομέα αρμοδιότητάς τους έχουν κάθετο κυρίως χαρακτήρα και όπου είναι οριζόντιος αφορά ένα συγκεκριμένο επίπεδο άσκησης πολιτικής.

Όπως σημειώνεται αυτό που διαφοροποιεί τη ΓΓΨΠ είναι ότι δεν έχει χαρακτήρα συλλογικού οργάνου αλλά διαθέτει επιχειρησιακή δομή. Εν συνεχεία όπως προβλέφθηκε από το Σχέδιο δημιουργήθηκε το Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης (Νοέμβριος 2016).

Οι αρμοδιότητες σχεδιασμού και συντονισμού σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης σε ζητήματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι οι εξής:

ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ/ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.

Αρμοδιότητες της Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής είναι σχεδιασμός και την κατάρτιση της Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής (ΕΨΣ), με έμφαση στις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), συμπεριλαμβανομένης της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και των ευρυζωνικών υποδομών.

Το πενταετές σχέδιο καταρτίζεται σε συνεργασία με τα Υπουργεία και εξειδικεύεται σε στόχους ανά Υπουργείο. Ο στρατηγικός και επιχειρησιακός σχεδιασμός πολιτικών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στο κράτος και τους φορείς του στα πεδία των υποδομών, της εκπαίδευσης, της επιμόρφωσης και της χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών.

Σύμφωνα με το ιδρυτικό της νόμο καταργούνται τυχόν προβλεπόμενες αρμοδιότητες άλλων υπηρεσιών, που ανατίθενται στη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής (αρ.168).

ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ

Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής συντονίζει τις επιχειρησιακές δράσεις των δομών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στο κράτος και τους φορείς του και τις ενσωματώνει στην ΕΨΣ.Ο συντονισμός της εκπόνησης τομεακών και εξειδικευμένων

⁵²¹ Αιτιολογική Έκθεση Πολυνομοσχεδίου 4389/2016.

σχεδίων δράσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και η διασφάλιση της εναρμόνισής τους με την ΕΨΣ.

Συντονίζει τα Υπουργεία αναφορικά με την εκπόνηση επιμέρους δράσεων υλοποίησης της ΕΨΣ εκδίδοντας δεσμευτικές οδηγίες για τις υπηρεσίες και εγκρίνει τις δράσεις αυτές. Τα Υπουργεία αποστέλλουν στη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής ενημέρωση για την πορεία σχεδιασμού και υλοποίησης των σχετικών δράσεων,όποτε αυτό ζητηθεί.

Εθνική Αρχή Συντονισμού ορίζεται η Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιφερειακής Πολιτικής και Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Η Εθνική Αρχή Συντονισμού είναι η αρχή που συντονίζει τον προγραμματισμό και την εφαρμογή των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ και καθοδηγεί τις διαχειριστικές αρχές με στόχο την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας και της νομιμότητας της διαχείρισης και της εφαρμογής των επιχειρησιακών προγραμμάτων. Η Εθνική Αρχή Συντονισμού είναι ο κύριος συνομιλητής της χώρας με την Επιτροπή για θέματα του ΕΣΠΑ.

Δομές κάθετης αρμοδιότητας

Σε αποκεντρωμένο περιφερειακό και τοπικό επίπεδο εμφανίζονται οι εξής αρμοδιότητες:

ΠΟΛΙΤΙΚΗ/ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Σύμφωνα με τον Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πρόγραμμα Καλλικράτης (Ν.3852/2010) συγκροτούνται 13 Περιφέρειες και 325 δήμοι που είναι πλήρως αυτοδιοικούμενοι και με ευθύνη για την διοίκηση τοπικών ζητημάτων μεταξύ αυτών και της στρατηγικής για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ

Τα αρμόδια εθνικά όργανα είναι υπεύθυνα για τον συντονισμό των προγραμμάτων και σε τοπικό /περιφερειακό επίπεδο.

4.2.2.4. Όργανα και διαδικασίες εφαρμογής

Η υλοποίηση των δημόσιων πολιτικών γίνεται μέσω διαφορετικών εργαλείων πολιτικής και ανατίθεται σε συγκεκριμένους φορείς. Παραπάνω αναφέρθηκαν τα όργανα σχεδιασμού της πολιτικής.

4.2.2.4.1. Εργαλεία πολιτικής.

Τα κύρια εργαλεία που χρησιμοποιούνται προκειμένου να εφαρμοστούν τις δημόσιες πολιτικές στο τομέα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι: α) κανονιστικά εργαλεία όπως η νομοθεσία για την οποία έγινε λόγος παραπάνω, β) χρηματοοικονομικά μέσα για τα οποία επίσης έγινε λόγος αναλυτικά παραπάνω και γ) ο κοινωνικός διάλογος και γενικότερα τα επικοινωνιακά εργαλεία.

Σε εθνικό επίπεδο περιγράφηκαν παραπάνω μια ποικιλία ρυθμιστικών εργαλείων όπως νόμοι, Προεδρικά Διατάγματα και Υπουργικές Αποφάσεις με στόχο την ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών Οδηγιών και πολιτικών. Ένα από τα σημαντικότερα χρηματοοικονομικά μέσα είναι το ΕΠΑνΕΚ ΕΣΠΑ για την προγραμματική περίοδο

2014- 2020 και τα ειδικότερα ΕΠ Μεταρρύθμιση του Δημοσίου Τομέα και ΕΠ Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία.

Όπως επίσης προαναφέρθηκε επιδιώκεται ο κοινωνικός διάλογος μέσω διαβουλεύσεων τόσο σε επίπεδο Ε.Ε. στα πλαίσια αξιολόγησης των μέχρι τώρα πολιτικών. Παραπάνω αναλύθηκε πως στην Ελλάδα σημειώθηκαν διαφορετικές διαδικασίες διαβούλευσης με ενεργούς πολίτες και ενδιαφερόμενους φορείς κατά το σχεδιασμό των στρατηγικών κειμένων και πολιτικών.

Επικοινωνιακά εργαλεία. Ανά διαστήματα διοργανώνονται καμπάνιες ενημέρωσης. Για παράδειγμα τον Μάιο 2007 είχε εισαχθεί η καμπάνια Ψηφιακή Ελλάδα για την εξοικείωση των ελλήνων με τα οφέλη και τις δυνατότητες που προσφέρει η ΤΠΕ και η προώθηση της χρήσης τους. Η καμπάνια ήταν μέχρι τον Οκτώβριο 2008. Αντίστοιχη καμπάνια ενημέρωσης προβλέπεται και στην νέα Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική για την περίοδο 2016-2021.

Παράλληλα λειτουργούν πλατφόρμες/ιστοσελίδες ενημέρωσης όπως για παράδειγμα η ιστοσελίδα του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης (πρώην Υπουργείο Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Διοικητικής Ανασυγκρότησης). Σε αυτές υπάρχουν ενημερωτικά σημειώματα για τις υλοποιούμενες δράσεις και τα επόμενα σχεδιαζόμενα βήματα (Βερναρδάκης, 2016). Πλέον λειτουργεί και η ιστοσελίδα του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης⁵²².

Στο πλαίσιο του ΕΠ που χρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ προβλέπεται βάσει των Κανονισμών οι διαχειριστικές αρχές να καταρτίζουν στρατηγική επικοινωνίας για κάθε επιχειρησιακό σχέδιο⁵²³. Για παράδειγμα στο πλαίσιο του ΕΠ Μεταρρύθμιση του δημοσίου τομέα 2014-2020 εκπονήθηκε Επικοινωνιακό σχέδιο στο οποίο προβλέπονται ημερίδες, συνέδρια, εκθέσεις, ενημερωτικά φυλλάδια ενημέρωση μέσω ΜΜΕ και διαδικτύου κ.α.⁵²⁴ Σημαντική είναι η ενημέρωση μέσω του ιστοτόπου ΑΝΑΠΤΥΞΗ.gov.gr είναι ο επίσημος διαδικτυακός τόπος του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας που παρέχει αναλυτική πληροφόρηση για την πορεία υλοποίησης των έργων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ). Ο διαδικτυακός τόπος αναπτύχθηκε από την Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ), σε συνεργασία με την Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΕΥΣΣΑΑΠ) και τη Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ Α.Ε.), με στόχο τη διασφάλιση της διαφάνειας και τη διάχυση πληροφόρησης σχετικά με την υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Το ΑΝΑΠΤΥΞΗ.gov.gr τροφοδοτείται από τις Διαχειριστικές Αρχές, τις Ενδιάμεσες

⁵²² <http://www.mindigital.gr/>.

⁵²³ Για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, σύμφωνα με το άρθρο 69 του κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 «το κράτος μέλος και η διαχειριστική αρχή για το επιχειρησιακό πρόγραμμα παρέχουν πληροφορίες όσον αφορά τις πράξεις και τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα και εξασφαλίζουν τη σχετική δημοσιότητα. Η πληροφόρηση απευθύνεται στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στους δικαιούχους με στόχο την προβολή του ρόλου της Κοινότητας και τη διασφάλιση της διαφάνειας της συνδρομής των Ταμείων». Η εξειδίκευση της εφαρμογής των απαιτήσεων δημοσιότητας και πληροφόρησης περιγράφεται στις διατάξεις (άρθρα 2 έως και 10) του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

⁵²⁴ <http://www.epdm.gr/Uploads/Files/Dimosiotita/EpikSxedio.pdf>.

Διαχειριστικές Αρχές, τους Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης και τους Δικαιούχους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων μέσω του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος, το οποίο είναι το κεντρικό σύστημα πληροφόρησης, διαχείρισης και διαρκούς παρακολούθησης της πορείας υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων έργων⁵²⁵.

Στον ιστότοπο υπάρχει ενημέρωση για τα έργα, τους δικαιούχους, την πορεία υλοποίησης, προϋπολογισμό, τις συμβάσεις και τις πληρωμές για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 και τα ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» και «Διοικητική Μεταρρύθμιση». Ο στόχος είναι η παρακολούθηση της απορρόφησης των πόρων από το συγχρηματοδοτούμενα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Μια σημαντική έλλειψη υπάρχει στην ενημέρωση του πολίτη για την αποτίμηση έργων και τα συγκεκριμένα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη που υπόσχονται κάθε φορά μέσω των Στρατηγικών κειμένων οι δημόσιες πολιτικές της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

4.2.2.4.2. Εξειδίκευση πολιτικών.

Ρυθμιστικά κείμενα (soft law) έχουν θεσπιστεί από την Κοινωνία της Πληροφορίας Ε.Ε. με μια σειρά ειδικότερα τεχνικής φύσης ζητήματα. Για παράδειγμα εκπονήθηκε το Ελληνικό Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Πρότυπα Διαλειτουργικότητας (2008).

Σκοπός του είναι ο καθορισμός των γενικότερων αρχών και της στρατηγικής που θα πρέπει να διέπει την ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων από φορείς της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης, καθώς επίσης και των τεχνολογικών προτύπων βάσει των οποίων πρέπει να αναπτύσσονται τα πληροφοριακά συστήματα, με στόχο την υποστήριξη τόσο της ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ συστημάτων όσο και της παροχής ολοκληρωμένων υπηρεσιών Ηλεκτρονικών Συναλλαγών προς τους Πολίτες, τις Επιχειρήσεις ή άλλους Φορείς.

Το πλαίσιο κυρώθηκε με Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ.40.4/1/989 (ΦΕΚ 1301/Β'/12-04-2012) κύρωσης του Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

4.2.2.4.3. Παροχή δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Για την εφαρμογή των πολιτικών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θα πρέπει να λαμβάνονται μέτρα προστασίας των πολιτών. Το θεσμικό πλαίσιο στο οποίο έγινε λόγος παραπάνω αναλυτικά διασφαλίζει αφενός εν γένει την πρόσβαση του πολίτη σε δημόσιες πληροφορίες, την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ευρύτερα στο ψηφιακό περιβάλλον προστατεύονται συνταγματικά τα δικαιώματα προστασίας ιδιωτικής ζωής (αρ. 9 Σ), του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού (άρ. 9 Α Σ), του απορρήτου των επικοινωνιών (αρ.19 Σ), και της πληροφόρησης και συμμετοχής στην κοινωνία της πληροφορίας (άρ. 5 Α Σ), η ελευθερία της έκφρασης (αρ. 14 παρ. Σ) και η ελευθερία ανάπτυξης της προσωπικότητας (αρ. 5 παρ. 1 Σ).

Επίσης ειδικά δικαιώματα για την πρόσβαση σε ηλεκτρονικές υπηρεσίες έχουν τα άτομα με αναπηρία. Με το ν. 4074/2012 έχει κυρωθεί η Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία του Ο.Η.Ε. Το άρθρο 9 της Σύμβασης έχει

⁵²⁵ <http://anaptyxi.gov.gr/Default.aspx?tabid=249&language=el-GR>.

τίτλο Προσβασιμότητα και προβλέπει Προκειμένου να είναι σε θέση τα άτομα με αναπηρίες να ζουν ανεξάρτητα και να συμμετέχουν πλήρως σε όλες τις πτυχές της ζωής, τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διασφαλίζουν στα άτομα με αναπηρίες την πρόσβαση, σε ίση βάση με τους άλλους, στο φυσικό περιβάλλον, τα μέσα μεταφοράς, την πληροφορία και τις επικοινωνίες, συμπεριλαμβανομένων και των τεχνολογιών και συστημάτων πληροφορίας και επικοινωνιών και σε άλλες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες που είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό, τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές περιοχές.

Τα μέτρα αυτά, που θα συμπεριλαμβάνουν τον προσδιορισμό και την εξάλειψη των εμποδίων και κωλυμάτων προσβασιμότητας θα ισχύουν μεταξύ άλλων για τις πληροφορίες, τις επικοινωνίες και λοιπές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων και των ηλεκτρονικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης. Εν γένει τα κράτη οφείλουν να προάγουν την πρόσβαση, για τα άτομα με αναπηρίες, στις νέες τεχνολογίες και τα συστήματα πληροφορίας και επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένου και του Διαδικτύου.

Σύμφωνα με παρ. 7 και 8 του άρθρου 4 του Ν. 3979/2011 «Για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ 138 Α'/16.06.2011)7, σύμφωνα με τις οποίες: «Οι φορείς του δημόσιου τομέα διαμορφώνουν την πληροφόρηση και επικοινωνία και εν γένει τις υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης κατά τρόπο, ώστε αυτές να είναι φιλικές προς τον χρήστη, να διασφαλίζουν και να ενισχύουν την ισότητα ως προς την πρόσβαση σε πληροφορίες και υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες πρόσβασης ορισμένων ομάδων ή ατόμων και ιδίως των ατόμων με αναπηρία» και «Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και η διαμόρφωση και προμήθεια των αντίστοιχων πληροφοριακών και επικοινωνιακών συστημάτων και υπηρεσιών πρέπει να γίνεται με γνώμονα τη διασφάλιση της ηλεκτρονικής προσβασιμότητας σε άτομα με αναπηρίες και τη δυνατότητα αξιοποίησης των σχετικών υπηρεσιών από αυτά»

Σύμφωνα με το άρθρο 10 «Εύλογες Προσαρμογές» του Νόμου 3304/2005 (Αρ. ΦΕΚ 16/Α'- 27/01/2005), η μη εφαρμογή ηλεκτρονικής προσβασιμότητας συνιστά διάκριση σε βάρος των εργαζόμενων με αναπηρία.

Στην ΥΑΠ/Φ.40.4/1/989 «Κύρωση Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης», στο Παράρτημα Ι (στην ενότητα 7 «Προσβασιμότητα», ΚΥ. 49 -Βλ. επίσης ΚΠ.27) ορίζεται ότι οι δημόσιοι διαδικτυακοί τόποι πρέπει να συμμορφώνονται με το πρότυπο «Οδηγίες για την Προσβασιμότητα του Περιεχομένου του Ιστού» (WCAG) έκδοση 2.0, επίπεδο προσβασιμότητας τουλάχιστον «ΑΑ», το οποίο αποτελεί το de facto πρότυπο ηλεκτρονικής προσβασιμότητας.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013 (Κανονιστικό Πλαίσιο Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων για την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020): «[...] Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να αποτρέψουν κάθε διάκριση εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού κατά την εκπόνηση και υλοποίηση των

προγραμμάτων. Ειδικότερα, η προσβασιμότητα για τα άτομα με αναπηρίες λαμβάνεται υπόψη σε όλα τα στάδια της προετοιμασίας και της εφαρμογής των προγραμμάτων [...]». Στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αναπηρία 2014-2020, ρητά αναφέρεται ότι: «Η Επιτροπή προτείνει τη χρήση νομοθετικών και άλλου είδους μέσων, όπως η τυποποίηση, προκειμένου να βελτιστοποιήσει την προσβασιμότητα του δομημένου περιβάλλοντος, των μεταφορών και των ΤΠΕ».

Στις πρωτοβουλίες «Ψηφιακό θεματολόγιο» και «Ένωση καινοτομίας». [...] αναφέρεται ότι η δράση της ΕΕ θα στηρίξει και θα συμπληρώσει τις εθνικές ενέργειες για την υλοποίηση της προσβασιμότητας, την εξάλειψη των υφιστάμενων εμποδίων και τη βελτίωση της διαθεσιμότητας και του πεδίου επιλογής υποστηρικτικών τεχνολογιών».

4.2.2.4.5. Δίκτυο εμπλεκόμενων δρώντων στην υλοποίηση και υποστήριξη της πολιτικής ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Σε επίπεδο υλοποίησης της πολιτικής σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης

Κοινωνία της Πληροφορίας Α.Ε. Είναι ανώνυμη εταιρεία με κύριο στόχο την εφαρμογή σχεδίων που συνδέονται με τις επικοινωνίες, την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και την διοικητική ανασυγκρότηση. Η Κοινωνία της Πληροφορίας δημιουργήθηκε αρχικά το 2001 ως ένα νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με στόχο να υποστηρίξει την εφαρμογή του Επιχειρησιακού Προγράμματος για την Κοινωνία της Πληροφορίας⁵²⁶. Στόχος είναι η εταιρεία να υποστηρίξει τα κυβερνητικά τμήματα και τους φορείς σε όλα τα στάδια του σχεδιασμού εφαρμογή και παρακολούθησης (follow up). Έχει οικονομική και επιχειρησιακή αυτονομία.

Το Παρατηρητήριο της Ψηφιακής Ελλάδας συγχωνεύτηκε με την Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚΥΑ ΦΕΚ 1318/23-4-2012). Το Παρατηρητήριο στοχεύει στην διεξαγωγή ερευνών και να συμβάλει στην διαδικασίες δημιουργίας πολιτικής στην Ελληνική κυβέρνηση και σε όσους άλλους ενδιαφέρονται.

Όλα τα Υπουργεία και οι λοιποί φορείς του δημοσίου που υλοποιούν δράσεις ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και είναι δικαιούχοι ΕΠ. Στα Υπουργεία λειτουργούν Γενικές Διευθύνσεις Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Η Μονάδα Τεκμηρίωσης και Καινοτομίας του ΕΚΚΑΔ έχει την ευθύνη για τις διαβουλεύσεις.

Σε επίπεδο υλοποίησης σε τοπικό περιφερειακό επίπεδο

ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΗΜΟΙ

Συμβουλευτικό ρόλο κατά την εφαρμογή των πολιτικών έχουν συντάκτες μελετών που προσδιόρισαν τους τομείς εξειδίκευσης της ελληνικής οικονομίας πχ. ΙΟΒΕ, ΚΕΠΕ, McKinsey. Εμπειρογνώμονες από δημόσιους φορείς ΕΔΕΤ, ΠΣΔ, ΗΔΙΚΑ φορείς της αγοράς ΣΕΠΕ, ΣΕΚΕΕ και της κοινωνίας των πολιτών ΕΛ/ΛΑΚ. Επίσης όσοι αναφέρονται παραπάνω ότι συμμετέχουν σε σχετικές επιτροπές και διαδικασίες διαβούλευσης κατά το σχεδιασμό των πολιτικών.

Σε σχέση με τις διαδικασίες υλοποίησης της πολιτικής το σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2014-2020 είναι ένα επταετές σχέδιο που περιέχει τις

⁵²⁶ <http://www.ktpae.gr/>.

δράσεις που απαιτούνται για την υλοποίηση της στρατηγικής και την διοικητική μεταρρύθμιση⁵²⁷.

Για πρακτικούς λόγους το επταετές πρόγραμμα περιέχει ένα λεπτομερές διετές σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση που είναι ένα πρόγραμμα που ελέγχεται, αξιολογείται και επανασχεδιάζεται σε ετήσια βάση ή όταν είναι αναγκαίο. Η υλοποίηση των προγραμμάτων είναι σε συσχέτιση με ένα επαρκές τεχνικό περιβάλλον για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την αξιολόγηση των υπηρεσιών της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σύμφωνα με τη στρατηγική.

Οι πιο σημαντικές τεχνολογίες είναι IaaS (Υποδομή ως υπηρεσία) και SaaS (Software ως υπηρεσία), με στόχο να γίνει η καλύτερη χρήση των κυβερνητικών τεχνολογιών υπολογιστικού νέφους (gcloud). Άλλες τεχνολογίες εμπεριέχουν τη διαχείριση δεδομένων (data-driven making, data processing / big data/ data mining/ data governance) και την ασφάλεια πληροφοριών.

4.2.2.4.6. Πόροι, ροές και σχέσεις αλληλεπίδρασης.

Για τους σκοπούς της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και των ΤΠΕ, θα αντληθούν πόροι από μια σειρά από χρηματοδοτικά προγράμματα της Ε.Ε. στα οποία έγινε λόγος αναλυτικά παραπάνω. Μεταξύ αυτών το «The connecting Europe Facility (CEF) το οποίο έχει budget 1,14 δις ευρώ. Τα 170 εκ. είναι για δράσεις σε broadband και 970 εκ. είναι για την δομές ψηφιακών υπηρεσιών όπως διασυνοριακές υπηρεσίες για πολίτες, επιχειρήσεις και δημόσιες διοικήσεις. Επίσης Horizon 2020 που είναι ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας με 80 δις προϋπολογισμό για την επταετία 2014-2020⁵²⁸. Η υλοποίηση των Στρατηγικών για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και την αξιοποίηση ΤΠΕ την επταετία 2014-2020 θα χρηματοδοτηθεί από διάφορες πηγές χρηματοδότησης που περιλαμβάνουν τα διαρθρωτικά ταμεία (μέσω των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων), το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, ιδιωτικές επενδύσεις και άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία όπως το πρόγραμμα Juncker και το CEF-T (Connecting Europe Facility – Telecom)⁵²⁹.

Όπως προαναφέρθηκε τα ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση και Διοικητική Μεταρρύθμιση που ολοκληρώθηκαν πριν από ένα χρόνο, ήτοι τον Δεκέμβριο του 2015 χωρίς να ολοκληρώσουν την υλοποίηση των δράσεων. Αυτές μεταφέρονται στην περίοδο 2014-2020. Η τελευταία Σύμβαση Οικονομικής Ενίσχυσης όπως τιτλοφορείται που υπογράφηκε τον Αύγουστο του 2015 συνοδεύεται από ένα αναπτυξιακό πακέτο από 35 δις ως αντιστάθμισμα για τα νέα υφεσιακά μέτρα. Όπως προβλέπεται σε αυτό η Ε.Ε. αναλαμβάνει ουσιαστικά το 100% της χρηματοδότησης για τα έργα των ΕΠ της προηγούμενης περιόδου 2007-2013.

Στο πλαίσιο της Στρατηγικής για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση τέθηκε και ένα πλήρες σχέδιο με ένα χρονοδιάγραμμα για μια σειρά από επιμέρους δράσεις συμπεριλαμβάνοντας δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από τα προγράμματα της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020, ύψους 350.000.000 ευρώ⁵³⁰. Ειδικότερα

⁵²⁷ Στις 23 Δεκεμβρίου του 2014 η Επιτροπή Κυβερνητικής Ανασυγκρότησης δέχτηκε το σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

⁵²⁸ Από Έκθεση για τους Ε.Ε. E. GOVERNMENT

⁵²⁹ (Στρατηγική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2014-2020).

⁵³⁰ Βλέπε Παράρτημα 1.

η χρηματοδότηση της υλοποίησης του Σχεδίου Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση θα είναι κυρίως από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014 – 2020», ύψους 486.913.888 ευρώ, το οποίο συνδέεται άρρηκτα με την Εθνική Στρατηγική για τη Διοικητική Μεταρρύθμιση και την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και από το ΕΠ πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία».

Σύμφωνα με την Στρατηγική για την Ψηφιακή Ανάπτυξη οι στόχοι θα υλοποιηθούν με πόρους από τα διαρθρωτικά ταμεία της περιόδου 2014-2020, που, λόγω της θεματικής συγκέντρωσης, θα διαθέσουν περίπου 1 δις € στον Θεματικό Στόχο 2 (Ψηφιακή Ανάπτυξη και Δίκτυα Επόμενης Γενιάς), καθώς και της πρωτοβουλίας Connecting Europe Facility (CEF). Αν η πορεία ωρίμανσης των έργων ΤΠΕ προχωρήσει εντατικά, η χώρα μπορεί να λάβει το 2017 από την αναθεώρηση κατανομής των πόρων της Πολιτικής Συνοχής (περίπου 2 δις. €) μέρος των οποίων θα κατευθυνθεί σε έργα Ψηφιακής Ανάπτυξης⁵³¹.

Για να αποδεσμευτούν αυτοί οι πόροι βασική προϋπόθεση που δεν έχει ικανοποιηθεί είναι η αποκαλούμενη «αιρεσιμότητα». Πρόκειται για τη νέα βασική προϋπόθεση που έχει θέσει η Κομισιόν και η οποία πρέπει πρώτα να ικανοποιηθεί πριν αρχίσουν οι εντάξεις έργων. Η «αιρεσιμότητα», γνωστή ως «Αιρεσιμότητα 02.1», δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα στρατηγικό σχέδιο της χώρας για κάθε θεματικό στόχο που θέτει στο πλαίσιο του νέου ΕΣΠΑ, δηλαδή λίγο μετά το 2020. Η προϋπόθεση αυτή συμφωνήθηκε μεταξύ των εθνικών και κοινοτικών αρχών τον Σεπτέμβριο του 2014 και τέθηκε ως όριο ικανοποίησής της το α' τρίμηνο του 2015. Εκφράζονται φόβοι ότι με δεδομένο ότι τα έργα πληροφορικής του δημοσίου τομέα απαιτούνται τουλάχιστον δύο χρόνια για την υπογραφή συμβάσεων έπειτα από δημόσιο διαγωνισμό, θα αρχίσουν να υλοποιούνται κάποια στιγμή μέσα στο 2018⁵³².

4.2.2.4.7. Διαδικασίες παρακολούθησης, ελέγχου και αξιολόγησης

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο

Όπως αναλύθηκε παραπάνω στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» η Ε.Ε. δημοσίευσε τις επιδόσεις των κρατών μελών σε βασικούς τομείς πολιτικής ώστε να είναι δυνατή μέτρηση της επίδοσης κάθε κράτους μέλους βάσει ενός πλαισίου δεικτών. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η παρακολούθηση των πολιτικών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στα κράτη μέλη γίνεται μέσω συγκριτικών στοιχείων τα οποία, όπως προαναφέρθηκε, ανατροφοδοούν το σχεδιασμό της πολιτικής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πραγματοποιεί σε ετήσια βάση από το 2001 μια συγκριτική αξιολόγηση (benchmarking) των ευρωπαϊκών χωρών σε σχέση με το επίπεδο ηλεκτρονικών υπηρεσιών που παρέχουν στους πολίτες και επιχειρήσεις. Στο e-government factsheets του Joinup μιας συνεργατικής πλατφόρμας που έχει δημιουργηθεί από

⁵³¹ Στην χρηματοδότηση εντάσσονται και τα συνεχιζόμενα έργα της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 χρησιμοποιώντας τη διαδικασία phasing. Τα έργα κατατάσσονται σε έργα προτεραιότητας, που προβλέπονται από μνημόνια, μεγάλα έργα άνω των 50 εκ. και έργα εθνικής σημασίας.

⁵³² Μανδραβέλης Β, Εκτός ΕΣΠΑ 2014 - 2020 παραμένουν τα έργα πληροφορικής Εφ. Καθημερινή 25.2.2017.

<http://www.kathimerini.gr/850791/article/oikonomia/epixeirhseis/ektos-espa-2014---2020-paramenoy-n-ta-erga-plhroforikh-s>.

την Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπό το πρόγραμμα ISA για την Ελλάδα περιέχονται και στατιστικά στοιχεία για την πολιτική στην χώρα την τελευταία πενταετία βασισμένα σε στατιστικά στοιχεία της Eurostat⁵³³. Παραπάνω αναφέρονται αναλυτικά οι επιδόσεις της Ελλάδας με βάση μια σειρά από δείκτες επίδοσης σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο σε ζητήματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

Σε επίπεδο Ε.Ε. τα σχέδια δράσης ηλεκτρονικής διακυβέρνησης της Ε.Ε. αξιολογούνται ενδιάμεσα και έπειτα από τη λήξη τους ως προς την αποτελεσματικότητά τους στο σύνολο των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τον Σεπτέμβριο 2016 δημοσιεύτηκε η αξιολόγηση του προηγούμενου Σχεδίου Δράσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης της Ε.Ε. για την περίοδο 2011-2015⁵³⁴.

Σε εθνικό επίπεδο

ΓΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ/ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ / ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής δεν συντονίζει όλες τις δράσεις και έργα Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Δημόσιου και ευρύτερου Δημόσιου Τομέα, υποστηρίζοντας τις επιμέρους δομές του κράτους αλλά και παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη.

Σύμφωνα με το συστατικό της νόμο, η Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής έχει μεταξύ άλλων την αρμοδιότητα να παρακολουθεί την εφαρμογή της ΕΨΣ, να αποτιμά την υλοποίησή της και να διατυπώνει σχετικές προτάσεις σε αρμόδια Υπουργεία και φορείς. Ειδικότερα προβαίνει στην ανά έτος αποτίμηση της εφαρμογής της ΕΨΣ και των όποιων σχετικών σχεδίων δράσεις για την Ψηφιακή Πολιτική και προχωρεί σε αναδιαμόρφωσή τους με βάση την αποτίμηση ή και σε κάθε άλλη περίπτωση που η αναδιαμόρφωση κριθεί αναγκαία. Τηρεί στατιστικά και άλλα δεδομένα και πληροφορίες σχετικά με τα συστήματα και εργαλεία ΤΠΕ που είναι σε λειτουργία και οι αρμόδιες υπηρεσίες θα πρέπει να της αποστέλουν. Παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των έργων ψηφιακής πολιτικής με τη χρήση δεικτών σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα.

Η Μονάδα Δ της Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής είναι αρμόδια για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής της πολιτικής. Ειδικότερα προβαίνει στην ανά έτος αποτίμηση της εφαρμογής της ΕΨΣ και των όποιων σχετικών σχεδίων δράσης για την Ψηφιακή Πολιτική και κάνει προτάσεις για την αναδιαμόρφωσή τους με βάση την αποτίμηση ή και σε κάθε άλλη περίπτωση που η αναδιαμόρφωση κριθεί αναγκαία.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μεταρρύθμιση του Δημοσίου Τομέα 2014-2020 υπό την διαχειριστική αρχή του.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία 2014-2020 υπό τη διαχειριστική του αρχή.

Κοινωνία της Πληροφορίας. Α.Ε. Υποστηρίζει τμήματα και φορείς σε όλα τα στάδια των ΤΠΕ. Μεταφέρει καλές πρακτικές και συμβάλει στην ανταλλαγή εμπειρίας, τεχνικής εμπειρογνωμοσύνης και πληροφόρησης μεταξύ Ελλάδας και εξωτερικού.

Η Κοινωνία της Πληροφορίας δεν είχε μόνο αρμοδιότητες εκτέλεσης δράσεων στα πλαίσια των ΕΠ αλλά τη συστηματική τεκμηρίωση και παρακολούθηση των χαρακτηριστικών,

⁵³³ Βλέπε eGovernment in Greece, February 2016, Edition 18.0 διαθέσιμα σε Παραπέμπει σε [Eurostat Information Society Indicators](#)

⁵³⁴ Για αξιολόγηση του προηγούμενου Σχεδίου Δράσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης 2011-2015 Βλέπε Mid-term evaluation of the eGovernment action plan.Final Report. DG Communications Networks, Content & Technology Deloitte. 2016

προβλημάτων, εξέλιξη της διοικητικής ικανότητας, αξιολόγηση αποτελεσμάτων, διευκόλυνση μεταφοράς διεθνούς εμπειρίας και τέλος την υλοποίηση δράσεων κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο του ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση. Στατιστικά στοιχεία για τις νέες τεχνολογίες στις επιχειρήσεις και στην καθημερινή ζωή των πολιτών διατηρούσε σε διαδικτυακή πλατφόρμα σε διαρκή παρακολούθηση το Παρατηρητήριο για τη ΔΜ⁵³⁵.

Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.) παρέχει στους τοπικούς φορείς, το δημόσιο τομέα και τους κοινωνικούς φορείς την επαγγελματική και τεχνική υποστήριξη για ζητήματα τεχνολογιών της πληροφορικής.

ΓΙΑ ΈΛΕΓΧΟ

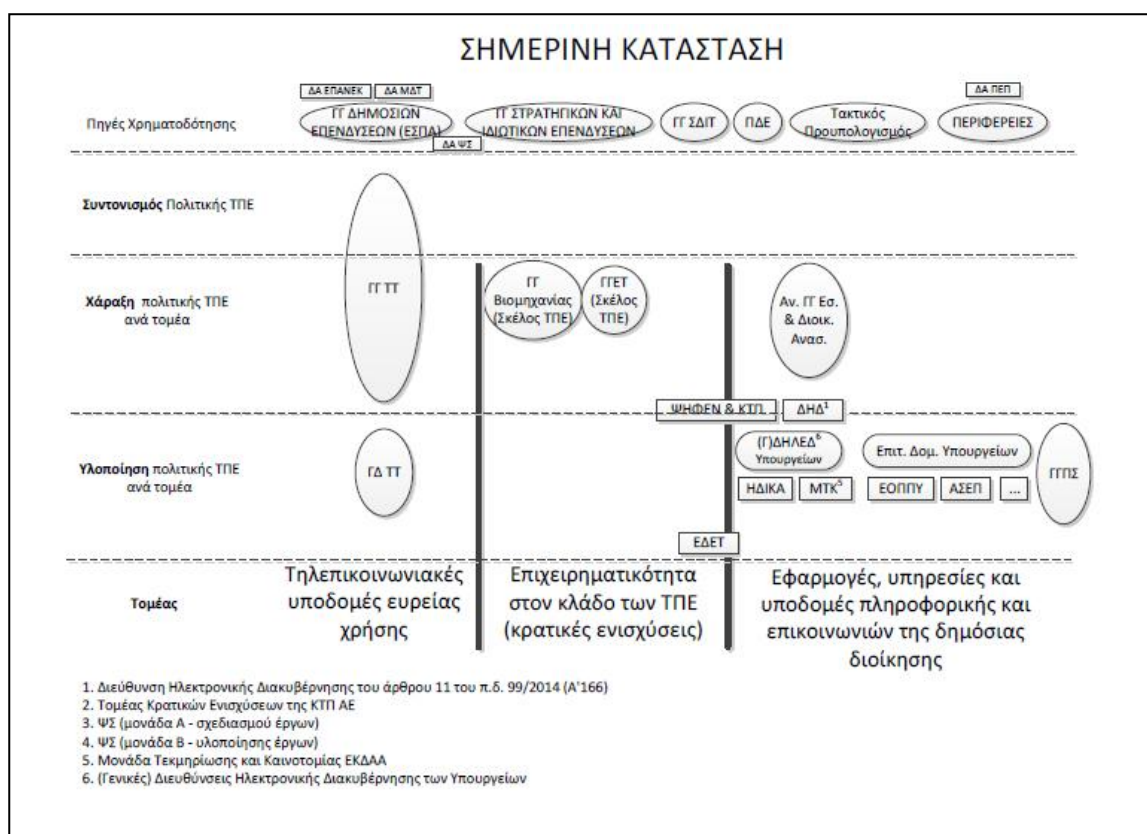
Ελεγκτικό Συνέδριο. Σύμφωνα με το άρθρο 98 Σ στην αρμοδιότητά του ανήκουν ο έλεγχος των δαπανών του κράτους και ο έλεγχος συμβάσεων μεγάλης οικονομικής αξίας στις οποίες αντισυμβαλλόμενος είναι το Δημόσιο ή άλλο νομικό πρόσωπο που εξομοιώνεται με το Δημόσιο από την άποψη αυτή, όπως νόμος ορίζει. Επίσης είναι αρμόδιο για τον έλεγχο και την παρακολούθηση των εσόδων του κράτους έλεγχος των δαπανών του Κράτους, καθώς και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων, που υπάγονται με ειδική διάταξη νόμου στο καθεστώς. Όπως αναφέρεται στο άρθρο 98 Σ, σε αυτό ανατίθεται ο έλεγχος των λογαριασμών των δημόσιων υπολόγων και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων, που υπάγονται στον προβλεπόμενο έλεγχο.

Στο σχέδιο δράσης υλοποίησης δράσεων (Φεβρουάριος) είχε σημειωθεί ότι θα συσταθεί η Γενική Διεύθυνση Πληροφορικής Δημοσίου Τομέα, (στο πρότυπο της βελγικής FedICT), που θα αναλάβει τη χάραξη της πολιτικής και θα εποπτεύει την υλοποίηση ΤΠΕ του Δημοσίου Τομέα, απορροφώντας και ενσωματώνοντας λειτουργικά τις ΚτΠ ΑΕ, ΨΣ (μονάδες Β, Γ), ΔΗΔ, ΜΤΚ (ΕΚΔΑΑ) ενώ θα εποπτεύεται από τη ΓΓ Ψηφιακής Πολιτικής. Η ΓΔ Πληροφορικής Δημοσίου Τομέα θα συνεργάζεται με τις Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ των υπουργείων και περιφερειών για το σχεδιασμό και ωρίμανση όλων των έργων ΤΠΕ (με έμφαση στον τρόπο υλοποίησης τους), τα Επιχειρησιακά Προγράμματα και άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία για τη χρηματοδότησή τους και το ICT support panel για τεχνολογικά κυρίως θέματα.

Επιπρόσθετα στο σχέδιο υλοποίησης δράσεων είχε σημειωθεί ότι θα υπάρχει το ICT hub το οποίο θα επικουρεί τη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής (CIO office) και θα υποστηρίζει τις Διαχειριστικές Αρχές των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, τις επιτελικές δομές ΕΣΠΑ και τους φορείς στην προετοιμασία, σχεδιασμό, ωρίμανση, τα πρώτα στάδια υλοποίησης και χρηματοδότησης των έργων. Το ICT hub θα επικουρεί τη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής (CIO office) και υποστηρίζει τις Διαχειριστικές Αρχές των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, τις επιτελικές δομές ΕΣΠΑ και τους φορείς στην προετοιμασία, σχεδιασμό, ωρίμανση, τα πρώτα στάδια υλοποίησης και χρηματοδότησης των έργων (για όλα τα έργα ΤΠΕ που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν από το ΘΣ 2). Οι αρμοδιότητές του είναι εκείνες που περιγράφονται στην προαναφερόμενη ΚΥΑ της Επιτελικής Δομής του Υπουργείου Υποδομών Μεταφορών και Δικτύων για τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας.

Το παρακάτω σχήμα δείχνει τον τρόπο υλοποίησης των έργων μέχρι τον Μάιο 2016.

⁵³⁵ <http://icteval.ktpae.gr/stats/delivery2/>

Πηγή: Σχέδιο Υλοποίησης Δράσεων ΤΠΕ

Ειδικά για την παρακολούθηση των ΕΠ. Για τα Εθνικά ΕΠ που χρηματοδοτούνται μέσω ΕΣΠΑ προβλέπεται και η εκ των προτέρων αξιολόγηση των εθνικών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, η οποία τεκμηριώνει αστοχίες της αγοράς ή μη βέλτιστες επενδυτικές καταστάσεις, καθώς και το εκτιμώμενο επίπεδο και εύρος των αναγκών δημόσιων επενδύσεων. Επίσης προβλέπεται και η εκ των υστέρων (ex post) αξιολόγησή τους. Οι εκ των υστέρων αξιολογήσεις διενεργούνται από την Επιτροπή ή από τα κράτη μέλη σε στενή συνεργασία με την Επιτροπή. Οι εκ των υστέρων αξιολογήσεις εξετάζουν την αποτελεσματικότητα και απόδοση των ΕΔΕΤ και της συμβολής τους στην υλοποίηση της στρατηγικής της Ένωσης για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους που θεσπίζονται στη στρατηγική αυτή της Ένωσης και σύμφωνα με τις ειδικές απαιτήσεις που θεσπίζονται στους ειδικούς κανόνες για κάθε Ταμείο (Αρ. 58 Κανονισμού Ε.Ε. 1303/2013).

Ειδικότερα για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 τη διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων προέβλεπε ο Κανονισμός (ΕΚ) 1083/2006 του Συμβουλίου. Σύμφωνα με το άρθρο 37, παρ. 1.γ, για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των ΕΠ της νέας προγραμματικής περιόδου 2007-13, τα ΕΠ για τους στόχους «Σύγκλιση» και «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» πρέπει να περιλαμβάνουν «πληροφορίες σχετικά με τους Άξονες Προτεραιότητας και τους συγκεκριμένους στόχους τους. Σύμφωνα με το άρθρο 66 παρ.2 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, η παρακολούθηση του Ε.Π. διενεργείται από τη

Διαχειριστική Αρχή και την Επιτροπή Παρακολούθησης του προγράμματος, κυρίως με βάση τους δείκτες (χρηματοοικονομικούς και δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων) που έχουν καθορισθεί για κάθε άξονα προτεραιότητας του Ε.Π. σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 1, περ. (γ) του ίδιου κανονισμού. Οι δείκτες του Ε.Π. έχουν αναπτυχθεί και με βάση την προτεινόμενη από την Επιτροπή μεθοδολογία που αναπτύσσεται στο σχετικό έγγραφο εργασίας για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, «Δείκτες για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση: Οδηγός Εφαρμογής». Οι στόχοι αυτοί εκφράζονται ποσοτικά με την χρήση περιορισμένου αριθμού δεικτών για τα αποτελέσματα και επιπτώσεις, λαμβάνοντας υπ' όψη την αρχή της αναλογικότητας».

Για τη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020 η διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης προβλέπεται από τον Κανονισμό Ε.Ε. 1303/2013. Επίσης το ΕΣΠΑ 2014-2020 υλοποιείται μέσα από θεσμοθετημένες διαδικασίες διαχείρισης, ελέγχου και εφαρμογής, οι οποίες ρυθμίζονται από το Νόμο 4314/2014 (ΦΕΚ 265/Α/23.12.2014 - Μέρος Ι & ΙΙ) σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 1303/2013. Μια σειρά από Επιτροπές παρακολουθούν την υλοποίηση των προγραμμάτων ΕΣΠΑ που σχετίζονται με την αξιοποίηση των ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Ειδικότερα για την περίοδο 2014-2020 λειτουργούν η Επιτροπή Παρακολούθησης ΕΣΠΑ 2014-2020, η Επιτροπή Παρακολούθησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία», η Επιτροπή Παρακολούθησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Μεταρρύθμιση του Δημόσιου Τομέα» και λειτουργούν οι Επιτροπές Παρακολούθησης των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Το έργο των Επιτροπών Παρακολούθησης επικουρούν οι διαχειριστικές αρχές των σχετικών τομεακών και περιφερειακών ΕΠ όπως η Ειδική Υπηρεσία Διαχειριστικές ΕΠ Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία και η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ Μεταρρύθμιση του Δημοσίου Τομέα (αρ. 5 Ν 4314/2014). Μεταξύ των αρμοδιοτήτων τους είναι να συντάσσουν ετήσιες και τελικές εκθέσεις υλοποίησης και να συλλέγουν, αποθηκεύουν δεδομένα και να πραγματοποιούν τις αξιολογήσεις των επιχειρησιακών προγραμμάτων στο πλαίσιο του αρ. 54 και 56 του Κανονισμού (αρ.8 Ν 4314/2014).

Στα πλαίσια του ΕΣΠΑ 2014-2020 ο Κανονισμός χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη εστίαση στα αποτελέσματα: με απαίτηση σαφούς αποτύπωσης της 'λογικής της παρέμβασης' κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος και της στοχοθέτησής του, ειδικά των αναμενόμενων αποτελεσμάτων αναγνώρισης της επιρροής παραγόντων εκτός των παρεμβάσεων του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος στην επίτευξη των αποτελεσμάτων και ορισμό εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων και θέσπιση ενδιάμεσων οροσήμων και στόχων για το τέλος της περιόδου με πλαίσιο επίδοσης. Οι ποσοτικοί στόχοι και οι δείκτες που θα περιλαμβάνουν τα Επιχειρησιακά Προγράμματα της περιόδου θα συμβάλουν στην ανάπτυξη ενός Ενιαίου Συστήματος Δεικτών για το ΕΣΠΑ 2014-2020⁵³⁶.

⁵³⁶ Ενιαίο Σύστημα Παρακολούθησης Δεικτών για τα Επιχειρησιακά προγράμματα ΕΣΠΑ 2014-2020. Ομάδα Εργασίας για την ανάπτυξη του ενιαίου συστήματος δεικτών ΕΣΠΑ 2014-2020 και την

Οι Διαχειριστικές Αρχές των ΕΠ έχουν την ευθύνη παρακολούθησης της προόδου των δεδομένων δεικτών σύμφωνα με τις επιμέρους απαιτήσεις των Κανονισμών. Τα δεδομένα αυτά απαιτείται να πληρούν τα κριτήρια της ποιότητας και της αξιοπιστίας, σύμφωνα με το άρθρο 142 του Καν. ΕΕ 1303/2013. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί σοβαρή έλλειψη στην ποιότητα και αξιοπιστία του συστήματος παρακολούθησης ή των δεδομένων δεικτών (για παράδειγμα κατά τη διενέργεια σχετικών ελέγχων) η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει τη δυνατότητα αναστολής όλων ή μέρους των πληρωμών στο επίπεδο προτεραιοτήτων του κάθε ΕΠ.

Ειδικότερα στο ΕΠ Μεταρρύθμιση του Δημοσίου Τομέα 2014-2020 προβλέπεται η εφαρμογή ενός συστήματος διοίκησης βάσει στόχων με το οποίο επιδιώκεται η αποτελεσματικότερη λειτουργία του Δημόσιου Τομέα ώστε να επικεντρώνονται στα αποτελέσματα και όχι στην τήρηση των διοικητικών διαδικασιών. Οι στόχοι θα συνοδεύονται από ποιοτικούς και σαφώς μετρήσιμους ποσοτικούς δείκτες σε κάθε φορέα έτσι ώστε να εξασφαλίζεται ότι όλοι οι συντελεστές παραγωγής, ήτοι εμπλεκόμενα μέρη και διαδικασίες, θα λειτουργούν και θα προσαρμόζονται προκειμένου να επιτευχθεί η εν λόγω στοχοθεσία. Χρηματοδοτούνται δράσεις για το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή συστημάτων διοίκησης μέσω στόχων και αξιολόγησης της επίδοσης των νέων οργανισμών μέσω της επίτευξης των στόχων αυτών. Προβλέπεται η εισαγωγή και εφαρμογή ενός νέου οριζόντιου συστήματος στοχοθεσίας τόσο σε επίπεδο φορέα του Δημοσίου όσο και σε επίπεδο διοικητικών δομών με βάση τα νέα οργανογράμματα. Ο σχεδιασμός του συστήματος θα πραγματοποιηθεί βάσει οριζόντιων κατευθυντήριων αρχών και προτύπων. Επίσης προβλέπονται κοινοί δείκτες αποτελεσμάτων και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων που αντιστοιχούν στον ειδικό στόχο (ανά επενδυτική προτεραιότητα και κατηγορία περιφέρειας). Επίσης προβλέπεται η παρακολούθηση κοινών δεικτών εκρών και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκρών (ανά επενδυτική προτεραιότητα, με ανάλυση ανά κατηγορία περιφέρειας για το ΕΚΤ και, κατά περίπτωση, για το ΕΤΠΑ).

Ενώ σημειώνεται ότι θα υιοθετηθούν οι δείκτες ελέγχου της επίδοσης ΤΠΕ του Digital Economy and Society Index DESI (σύνθεση με 33 υποδείκτες του DAE Scoreboard) ως το βασικό πλαίσιο δεικτών αποτελέσματος για όλες τις δράσεις ΤΠΕ. Όλες οι προτεινόμενες δράσεις ΤΠΕ αξιολογούνται ως προς το αποτέλεσμα τους βάσει της DESI επίδρασής τους ώστε να είναι εφικτή η σύγκριση ανομοιογενών δράσεων (Παράρτημα VI). Ο συγκεκριμένος δείκτης αποτελεί σύνθεση των 33 βασικότερων υποδεικτών του Digital Agenda Scoreboard, μετρίεται με τυποποιημένη μεθοδολογία σε ολόκληρη την Ευρώπη και είναι άμεσα συνδεδεμένος με την πολιτική του Ψηφιακού Θεματολογίου. Καθορίζει 5 «διαστάσεις» - υπο-ομάδες, εντός των οποίων εντάσσονται οι δείκτες, με συγκεκριμένη βαρύτητα για καθέναν.

Στη Στρατηγική Ψηφιακής Ανάπτυξης 2014-2020 που αντικαταστάθηκε από την Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2016-2021 είχε σημειωθεί ότι θα πρέπει να προβλεφθεί η ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος το οποίο θα συνδράμει στην εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων του μηχανισμού παρακολούθησης. Το εν λόγω

εκπλήρωση της γενικής αιρεσιμότητας “στατιστικά συστήματα και δείκτες αποτελεσμάτων”, Υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού. Μάιος 2015.

πληροφοριακό σύστημα δύναται να είναι μία πλατφόρμα όπου θα καταγράφονται όλες οι δράσεις και οι παρεμβάσεις του τομέα ΤΠΕ στην Ελλάδα, με δυνατότητα στατιστικής ανάλυσης στοιχείων και εξαγωγή ολοκληρωμένου συστήματος δεικτών ώστε να καλύπτει επαρκώς όλες τις οριοθετημένες και επιλεχθείσες επενδυτικές προτεραιότητες. Επίσης σημειώνεται ότι θα πρέπει να υπάρξει παρακολούθηση της συμβολής της προσφοράς αλλά και χρήσης των ΤΠΕ στο ΑΕΠ της χώρας, στο δείκτη απασχολησιμότητας, στους αναπτυξιακούς δείκτες επιλεγμένων τομέων (τουρισμός, γεωργία, εκπαίδευση, επιχειρηματικότητα, λιανεμπόριο, ενέργεια, υγεία, μεταφορές, κοκ). Καθώς επίσης προτείνεται η σύσταση μηχανισμού σχεδιασμού και παρακολούθησης δεικτών εθνικής Ψηφιακής Οικονομίας.

Στην Αιρεσιμότητα 2.1. σημειώνεται ότι όσοι δείκτες αποτελέσματος των ΕΠ για το ΘΣ2 δεν είναι συμβατοί με τους υποδείκτες του DESI θα αντικατασταθούν όπως ήταν απαίτηση για επανεξέταση των δεικτών έχει ήδη τεθεί από Εθνική Αρχή Συντονισμού στην τελευταία συνεδρίαση του Δικτύου Αξιολόγησης. Η Αντιστοίχιση στόχων[Στρατηγικής για την Ψηφιακή Ανάπτυξη] με ομάδες δεικτών [DESI] εξασφαλίζει ότι όλες οι δράσεις συνεισφέρουν ευθέως στη Στρατηγική.

Για αυτό προτείνεται στο Σχέδιο Υλοποίησης Δράσεων ΤΠΕ (2016), η αντικατάσταση με δείκτες, μεταξύ των οποίων και ο κατά 100% βαθμός ολοκλήρωσης των παρεχόμενων 20 υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Ψηφιακού Θεματολογίου. Στην Στρατηγική της Ψηφιακής Ανάπτυξης αναφέρεται ο δείκτης Digital Economy and Society Index-DESI (σύνθεση από 33 υποδείκτες του DAE Scoreboard) ως το βασικό πλαίσιο δεικτών αποτελέσματος για όλες τις δράσεις των ΤΠΕ⁵³⁷. Όπως προαναφέρθηκε οι δείκτες του DESI καταμετρούν την πρόσβαση σε προηγμένες ψηφιακές υποδομές, τη ψηφιακή συνοχή, την επιχειρηματικότητα, την έξυπνη λειτουργία και διασύνδεση του κράτους. Επιπρόσθετα μετρούν την αποτελεσματικότητα αυτής της πολιτικής για έξυπνα βιώσιμο οικοσύστημα που θα επιτύχει καλύτερη ποιότητα ζωής και αφορούν την κατανάλωση online περιεχομένου, στην επικοινωνία μέσω κοινωνικών δικτύων και στο online shopping και το online banking.

⁵³⁷ Αναλυτικά βλέπε παραπάνω Καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Στόχοι Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής		Στόχοι Στρατηγικής Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	Περιγραφή σχετικού υποδείκτη DESI
Γνήσια πρόσβαση			Standard fixed broadband κάλυψη, νοικοκυριά με fixed σύνδεση broadband, take up mobile broadband, ποσοστό νοικοκυριών με NGA broadband, percentage of assigned spectrum out of the target to be harmonised at EU level, share of fixed broadband subscriptions μεγαλύτερες των 30 Mbps, μηνιαίο κόστος λιγότερο ακριβής σύνδεσης broadband με κινητικότητα 12 με 30 MbPS, επιχειρήσεις που αγοράζουν cloud computing υπηρεσίες.
Επιχειρηματικότητα			Επιχειρήσεις που έχουν ERP software package να μοιράσουν πληροφορίες μεταξύ διαφορετικών λειτουργικών περιοχών, επιχειρήσεις με τεχνολογίες radio frequency identification, Επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν δυο ή περισσότερους τύπους κοινωνικών δικτύων, επιχειρήσεις που στέλνουν e-invoices για αυτοματοποιημένη επεξεργασία.
Έξυπνη λειτουργία του κράτους	Ανοιχτή διάθεση δημόσιας πληροφορίας		Score in the european PSI Scoreboard που μετρά το μέγεθος των ανοιχτών δεδομένων και το PSI επανάχρησης σε όλη την Ε.Ε.
	Αυθεντικοποίηση πολιτών, διασύνδεση βασικών μητρώων ΔΔ		Αριθμός δεδομένων που είναι προσυμπληρωμένοι στις φόρμες των δημόσιων υπηρεσιών.
	Απλούστευση διαδικασιών με χρήση ΤΠΕ, Ηλεκτρονική διαχείριση εγγράφων, ψηφιοποίηση διεργασιών, Ενιαία διαχείριση πόρων δδ, Ενιαία διαχείριση σχέσεων κράτους, πολιτών και επιχειρήσεων		Χρήστες που στέλνουν συμπληρωμένες φόρμες στις δημόσιες αρχές διαδικτυακά τους τελευταίους δώδεκα μήνες, μοίρασμα των βημάτων που ένα γεγονός μιας δημόσιας υπηρεσίας συμπληρώνεται online, GP χρήση των ηλεκτρονικών δικτύων για την ανταλλαγή ιατρικών δεδομένων μεταξύ των παρόχων υγείας και των επαγγελματιών, χρήση ηλεκτρονικών δικτύων για τη μεταφορά συνταγών στους φαρμακοποιούς.
	Ενιαία διαχείριση πόρων ΔΔ, ορθολογική αξιοποίηση των ΤΠΕ για την πραγματοποίηση της Η.Δ. Εξάλειψη των επικαλύψεων.		Αφορά υποστηρικτικές δράσεις που δεν έχουν άμεσο αποτέλεσμα με μετρήσιμους δείκτες.
Ψηφιακή Συνοχή	Ψηφιακή Ένταξη και ψηφιακός αλφαριθμητισμός.		Άτομα που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα, άτομα που έχουν βασικές ψηφιακές δεξιότητες, απασχολούμενοι με ειδικές ICT δεξιότητες, απόφοιτοι τεχνολογίας και επιστήμης

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Στόχοι Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής		Στόχοι Στρατηγικής Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	Περιγραφή σχετικού υποδείκτη DESI
Έξυπνα βιώσιμο οικοσύστημα			Άτομα που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο να διαβάζουν ενημερωτικούς ιστότοπους, άτομα που παίζουν διαδικτυακά παιχνίδια, εγγραφές σε video on demand, IPTV penetration, άτομα που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για να τηλεφωνούν, άτομα που χρησιμοποιούν ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, άτομα που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για online banking, άτομα που παραγγέλνουν υπηρεσίες ή αγαθά μέσω διαδικτύου,

Πηγή: Σχέδιο Υλοποίησης Δράσεων ΤΠΕ 2016.

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΜΕΣΩ ΣΤΟΧΩΝ

Εκτός από τη διαδικασία παρακολούθησης και ελέγχου των ΕΠ που χρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ προβλέπεται για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση διαδικασία παρακολούθησης επίτευξης στόχων μέσα από το θεσμικό πλαίσιο για τη διοίκηση μέσω στόχων όπου προβλέπονται ρητά δείκτες μέτρησης της απόδοσης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Όπως προαναφέρθηκε η ηλεκτρονική διακυβέρνηση έχει σημαντικό ρόλο κατά τη διαδικασία μετασχηματισμού των δημόσιων υπηρεσιών σε επίπεδο Ε.Ε. Ενώ μετά τη στρατηγική της Λισαβώνας τέθηκε ως σημαντικός στόχος να υπάρξουν δείκτες απόδοσης των πολιτικών. Η διοίκηση ολικής ποιότητας παρέχει τέτοιους δείκτες απόδοσης της διοίκησης. Αποτελεί μια φιλοσοφία μάνατζμεντ με στόχο την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών από τη διοίκηση και περιέχει μια σειρά από τέτοιους δείκτες απόδοσης (Καρκατσούλης, ο.π, σελ. 60). Ουσιαστικά εισάγει μια πλευρά της έννοιας της Ολικής ποιότητας στη σφαίρα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της μέσω εργαλείων, δεικτών αξιολόγησης (Γιαννοπούλου, 2006, 137). Στην Ελλάδα εισάγεται με το νόμο 3230/2004 (ΦΕΚ Α 44/11-2-2004). Οι δείκτες μέτρησης περιβάλλονται με τον τύπο της ΚΥΑ που δημοσιεύεται στην ΕτΚ και αναρτάται στο διαδικτυακό τόπο του Προγράμματος διαύγεια(αρ. 2 Ν.3861/2010 και αρ. 5 παρ. 4 του ν. 3230/2004).

Για παράδειγμα με την ΚΥΑ Αριθμ. ΔΙΠΑ/Φ.4.2.1/21153 (1)Καθορισμός δεικτών μέτρησης αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Εσωτερικών καθορίστηκαν γενικοί δείκτες όπως 1. Αριθμός νέων ηλεκτρονικών εφαρμογών.2. Ποσοστό οργανικών μονάδων της Γ.Γ.Δ.Δ. και Η.Δ. που επικοινωνούν ηλεκτρονικά α) με πολίτες β) με άλλους Φορείς.3. Συχνότητα ενημέρωσης της ιστοσελίδας της Γ.Γ.Δ.Δ. και Η.Δ. από τις οργανικές μονάδες της.4. Αριθμός επισκεπτών της ιστοσελίδας της Γ.Γ.Δ.Δ. και Η.Δ..5. Ποσοστό οργανικών μονάδων της Γ.Γ.Δ.Δ. και Η.Δ., που χρησιμοποιούν ηλεκτρονικό πρωτόκολλο. Και ειδικούς δείκτες όπως 1. Ποσοστό αιτήσεων προς τα Κ.Ε.Π. ανά πηγή κατάθεσης (ΚΕΠ, 1500, portal) επί του συνόλου των αιτήσεων προς τα ΚΕΠ. 2. Ποσοστό μεταβολής του αριθμού των υποβαλλόμενων αιτήσεων σε σχέση με το προηγούμενο έτος. 3. Ποσοστό υποθέσεων που έχουν διεκπεραιωθεί, επί του συνόλου των αιτήσεων που έχουν υποβληθεί. 4. Ποσοστό μεταβολής του αριθμού προσέλευσης πολιτών στα ΚΕΠ σε σχέση με το προηγούμενο έτος. 5. Ποσοστό αιτήσεων για πιστοποιητικά που υπάγονται στην αυτεπάγγελτη αναζήτηση δικαιολογητικών επί του συνόλου των αιτήσεων που υποβάλλονται στα ΚΕΠ.6. Ποσοστό αιτήσεων που αφορά στην έκδοση πιστοποιητικών χωρίς δικαιολογητικά επί του συνόλου των αιτήσεων που υποβάλλονται στα ΚΕΠ. 7. Ποσοστό αιτήσεων που αφορούν σε διαδικασίες που απαιτούν συμπλήρωση φακέλου επί του συνόλου των αιτήσεων που υποβάλλονται στα ΚΕΠ. 8. Ποσοστό συμμετοχής έκαστου φορέα στο σύνολο των αιτήσεων που αφορούν σε ενταγμένη διαδικασία στα ΚΕΠ. 9. Ποσοστό αιτήσεων που αφορούν on line διαδικασίες επί του συνόλου των αιτήσεων. 10. Ποσοστό αιτήσεων για διαδικασίες μιας στάσης (one stor) επί του συνόλου των αιτήσεων που υποβάλλονται στα ΚΕΠ. 11. Ποσοστό καταγγελιών προς τη ΔΟΛ ΚΕΠ ανά καταγγελλόμενο Φορέα (Ν.Π.Δ.Δ., Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού) επί του συνόλου των καταγγελιών προς τη ΔΟΛ ΚΕΠ.

Με τον πρόσφατο νόμο 4369/2016 διαμορφώθηκε ένα νέο πιο λειτουργικό και συμμετοχικό περιβάλλον για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των διαδικασιών που αφορούν την εφαρμογή του Συστήματος Διοίκησης μέσω Στόχων στη δημόσια διοίκηση. Στις αποφάσεις στοχοθεσίας καθορίζονται ο βαθμός προτεραιότητας για κάθε στόχο, οι δείκτες μέτρησης των αποτελεσμάτων, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και κάθε άλλο σχετικό θέμα. (Αρ.22 παρ.4).

4.2.4.4. Περιορισμοί και προβλήματα πολιτικής

Ο κύριος ενδογενής περιορισμός της εθνικής πολιτικής για την αξιοποίηση των ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι ότι σε μεγάλο βαθμό διαμορφώνεται από την αντίστοιχη ευρωπαϊκή πολιτική. Το μεγαλύτερο ποσό της χρηματοδότησης της πολιτικής προέρχεται από ευρωπαϊκά κονδύλια και κατά την υλοποίηση των επιχειρηματικών προγραμμάτων οι εθνικές στρατηγικές δεσμεύονται να είναι σύμφωνες με τις ευρωπαϊκές στρατηγικές. Οι πολιτικές αυτές βέβαια χρηματοδοτούνται και στο πλαίσιο δημόσιων επενδύσεων οι οποίες είναι περιορισμένες εξαιτίας της γενικότερης οικονομικής κατάστασης της χώρας με τη συνεχιζόμενη από το 2010 οξεία οικονομική κρίση.

Επιπρόσθετα οι δημόσιες πολιτικές για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση συνδέθηκαν με δεσμεύσεις στο πλαίσιο των μνημονιακών συμβάσεων. Ακριβώς επειδή οι συγκεκριμένες πολιτικές θεωρήθηκαν ότι θα συμβάλουν καθοριστικά σε μεταρρυθμίσεις και στη μείωση των κρατικών εξόδων από το 2010, δεσμεύσεις για τις εν λόγω πολιτικές περιέχουν και οι μνημονιακές συμφωνίες που υπέγραψε η χώρα. Ειδικά αναφέρεται ότι ο τομέας των ΤΠΕ και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θεωρήθηκε σημαντικός παράγοντας επίτευξης ανάπτυξης και εξόδου από την κρίση (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση με θέμα «Ανάπτυξη για την Ελλάδα», 18.4.2012, COM(2012) 183 final). Γι αυτό από το πρώτο Μνημόνιο που υπογράφηκε το 2010 τα ζητήματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ιδίως για τους σκοπούς δημοσιονομικής προσαρμογής θεωρήθηκαν ως προτεραιότητα. Συγκεκριμένα εγκρίθηκαν από το ελληνικό κοινοβούλιο τα σχέδια συμβάσεων χρηματοδοτικής διευκόλυνσης προς την Ελλάδα αρχικά το Μάιο του 2010 και έπειτα τον Φεβρουάριο του 2012. Ενώ ενδιάμεσα ψηφίστηκαν πολυνομοσχέδια που περιείχαν μέτρα βάσει του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής για την περίοδο 2012-2015 (Ιούνιος 2011) και του Μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής για την περίοδο 2013-2016 (Νοέμβριος 2012).

Οι μνημονιακές συμβάσεις προέβλεπαν υποχρεώσεις ταχείας απορρόφησης πόρων του ΕΣΠΑ και έθεσαν έργα προτεραιότητας σε υπάρχοντα Επιχειρησιακά προγράμματα. Τα μνημόνια επέδρασαν στα δυο βασικά Επιχειρησιακά Προγράμματα που είχαν ήδη ξεκινήσει, δηλ. τα προγράμματα Διοικητική Μεταρρύθμιση και Ψηφιακή Σύγκλιση για την περίοδο 2007 έως 2013. Ενδεικτικά στο πρώτο λεγόμενο Μνημόνιο του 2010 προβλέπεται υποχρέωση απορρόφησης κονδυλίων από το “ΕΠ Διοικητική Μεταρρύθμιση” για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 η οποία ανερχόταν σε 50 εκ. ευρώ κοινοτικής συνδρομής. Η διαχειριστική αρχή του προγράμματος ολοκλήρωσε την εξειδίκευση του σε ποσοστό 100%, ενεργοποίησε το πρόγραμμα σε ποσοστό 70% του συνολικού Προϋπολογισμού και δηλώθηκαν δαπάνες ύψους πάνω από 35 εκ. ευρώ (Ετήσια

Έκθεση Υλοποίησης 2010, 2011, σελ.39). Το 2011 απορροφήθηκαν πάνω από 62 εκ. ευρώ με στόχο απορρόφησης τα 100 εκ ευρώ και το 2012 υπερκαλύφθηκαν οι στόχοι απορρόφησης (Ετήσια Έκθεση Υλοποίησης 2011, 2012, σελ 58). Στη συνέχεια όμως υπήρξαν σημαντικές καθυστερήσεις όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια. Για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ψηφιακή Σύγκλιση για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 ο στόχος απορρόφησης ήταν 100 εκατ. € ως συνολική συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Διαχειριστικής Αρχής το 2010 ο στόχος επετεύχθη. Τα επόμενα χρόνια όμως, όπως σημειώνεται στις εκθέσεις Υλοποίησης της διαχειριστικής αρχής του προγράμματος για τα έτη 2011, 2012, 2013 διαπιστώθηκε σημαντική υστέρηση στην υλοποίηση του επιχειρησιακού προγράμματος, λόγω του τεχνικά απαιτητικού και καινοτόμου χαρακτήρα των δράσεων και των καθυστερήσεων που αυτό συνεπάγεται.

Εξαιτίας των αυτών δεν ήταν αποδοτική η διαχείριση ή απορρόφηση κονδυλίων και όπως προαναφέρθηκε παρά την παράταση των ΕΠ ως τον Δεκέμβριο 2015 δεν ολοκληρώθηκαν δράσεις. Για άλλη μια φορά δράσεις προγραμμάτων μεταφέρονται σε επόμενες χρονιές και η Ελλάδα χάνει ουσιαστικά την ευκαιρία να εκμεταλλευτεί τα οφέλη που προκύπτουν από την τεχνολογία, την έρευνα και την ανάπτυξη.

Τον Αύγουστο του 2015, συμφωνήθηκε ένα τριετές πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής και υπεγράφη σύμβαση χρηματοδοτικής διευκόλυνσης με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) (N.4336/2015). Η σύμβαση περιλαμβάνει υλοποίηση όρων οικονομικής πολιτικής για τη σταδιακή εκταμίευση των ποσών της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης. Ένας από τους βασικούς τομείς που αποτελεί προϋπόθεση για την εκταμίευση των ποσών είναι η αναδιοργάνωση της δημόσιας διοίκησης, η οποία περιλαμβάνει μία ολοκληρωμένη στρατηγική για τη διοίκηση και τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και την εισαγωγή της ηλεκτρονικής διοίκησης.

Επίσης αξιολόγηση των μέχρι τώρα πολιτικών διατυπώνεται και στην εκ των προτέρων Αιρεσιμότητα 2.1. Αναφέρονται ως προβλήματα η αναποτελεσματικότητα, οι εξαντλητικές διαχειριστικές διαδικασίες, η πολιτική χωρίς σαφή στόχευση, οι λειτουργικές επικαλύψεις, ο κατακερματισμός, αποσπασματικότητα, χαμηλή απορρόφηση πόρων, η σπατάλη πόρων, δεν υπάρχουν προβλέψεις για βιωσιμότητα των έργων, αργές διαδικασίες, καθυστερήσεις, έλλειψη συντονισμού, ολιγοπώλιο μεγάλων προμηθευτών ενώ δεν υπάρχουν μετρήσεις αποτελέσματος. Επίσης διαπιστώνεται η πενιχρή διαλειτουργικότητα/διασύνδεση των πληροφοριακών συστημάτων του Δημοσίου η χαμηλή επαναχρησιμοποίηση και τα κλειστά δεδομένα. Για αυτό στο πλαίσιο αυτοδέσμευσης της χώρας τέθηκε ως προϋπόθεση για να αποδεσμευτούν πόροι από το ΕΣΠΑ για ζητήματα ψηφιακής ανάπτυξης να γίνουν τα εξής: α) Προτεραιοποίηση παρεμβάσεων ΤΠΕ (και Διυπουργικό Σύμφωνο Συναντίληψης με λίστα ώριμων και προς ωρίμανση έργων), β) Επικαιροποίηση / εξειδίκευση δεικτών αποτελέσματος, γ) Αποδοτικό σχήμα συντονισμού & διακυβέρνησης, δ) απλοποίηση πλαισίου υλοποίησης και βελτίωση πλαισίου διαχείρισης.

Στην προσπάθεια της Ελληνικής κυβέρνησης να εκπληρώσει τους όρους της Αιρεσιμότητας ώστε να αποδεσμευτούν οι πόροι εκπόνησε το Σχέδιο Υλοποίησης Δράσεων και το οργανωτικό σχήμα της Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής.

Στην Αιτιολογική Έκθεση του πολυνομοσχεδίου σύσταση της Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής σημειώνεται μια συνολική κριτική επί της ψηφιακής πολιτικής της χώρας τα τελευταία είκοσι χρόνια. Ειδικότερα σημειώθηκαν τα εξής: «ενώ δόθηκαν μεγάλα ποσά συνολικά 7 δις αποτέλεσμα ήταν επικαλύψεις επαναλήψεις, ανεπαρκής αξιοποίηση, ελλιπής συνεργασία και διαλειτουργικότητα συστημάτων, πολύ μεγάλο κόστος, προβλήματα ασφάλειας συστημάτων και δεδομένων και αναθέσεις έργων που συνέβαλαν περισσότερο στην αύξηση εσόδων αναδόχων και συνεχείς επεκτάσεις συμβολαίων παρά στην επιτυχία των συστημάτων. Έλλειψη ευθυνών σε περίπτωση αποτυχίας αλλά συνέχιση του συμβολαίου. Ασάφεια για δαπάνες για ΤΠΕ ή για ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Επικαλύψεις αντιφάσεις μεταξύ Υπουργού Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και Υποδομών και Μεταφορών και Υπουργείων Οικονομικών Ανάπτυξης και Τουρισμού. Ενώ σημειώθηκε και η σύγχυση αρμοδιοτήτων για εκπροσώπηση της χώρας.

Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται στο Σχέδιο Υλοποίησης Δράσεων ΤΠΕ (2016) παρά το ότι έχουν δαπανηθεί αρκετά δις ευρώ (σε πληθώρα έργων ΤΠΕ, από ανάπτυξη ευρυζωνικών υποδομών μέχρι ηλεκτρονική διακυβέρνηση), οι παρεμβάσεις που υλοποιούνται, όταν και αν τελικά υλοποιηθούν, χαρακτηρίζονται από υψηλό κόστος, μικρή αποτελεσματικότητα, χαμηλό βαθμό κάλυψης αναγκών των χρηστών τους και έλλειψη βιωσιμότητας. Επιπρόσθετα τόσο τα στρατηγικά κείμενα και τα σχέδια δράσης αναφέρονται συνολικά στις χρόνιες παθολογίες και στα προβλήματα εφαρμογής. Ενώ εντοπισμένα αναφέρονται τα προβλήματα στις Ετήσιες Εκθέσεις αξιολόγησης των ΕΠ όπως για παράδειγμα των ΕΠ της Διοικητικής Μεταρρύθμισης και της Ψηφιακής Σύγκλισης για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 στα οποία θα γίνει λόγος παρακάτω.

Τα βασικότερα προβλήματα για την υλοποίηση της δημόσιας πολιτικής ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στις εξής κατηγορίες:

Α) Η δυσκολία εφαρμογής των πολιτικών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης εν γένει

Οι πολιτικές για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση έχουν γενικότερα χαμηλό ποσοστό αποτελεσματικότητας σε διεθνές επίπεδο. Σύμφωνα με Έκθεση του ΟΟΣΑ (2001) οι κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα και τις αποτυχίες κατά την υλοποίηση μεγάλων έργων, και να προσδιορίζει ένα σύνολο βασικών παραγόντων κινδύνου των έργων αυτών: μεγάλο μέγεθος, η περιορισμένη συμμετοχή των τελικών χρηστών, ακατάλληλες δομές διακυβέρνησης, περιορισμένη προσοχή στην αλλαγή της επιχειρηματικής διαδικασίας, αδυναμίες στη διαχείριση των σχέσεων με τους εξωτερικούς προμηθευτές, η έλλειψη εξειδικευμένων προσώπων στους ανθρώπινους πόρους, αδυναμίες στο έργο της διαχείρισης κινδύνων και της έλλειψης λογοδοσίας της διοίκησης.

Ειδικά στο δημόσιο τομέα η λήψη αποφάσεων γίνεται με ισχυρή επιρροή των πολιτικών παραγόντων χωρίς να λαμβάνονται επαρκώς υπόψιν τα οικονομικά κριτήρια. Υπάρχει χαμηλή οργανωτική ικανότητα και υψηλότερη πολυπλοκότητα των διαδικασιών εφαρμογής σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα (Gauld, 2007).

Γενικά τα προγράμματα για την εισαγωγή υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιμετωπίζουν κινδύνους που συνδέονται με την

εισαγωγή μεγάλων αλλαγών σε πολιτικά ευαίσθητους τομείς. Εμπόδια αποτελούν οι αποτυχίες σε επίπεδο ηγεσίας, περιορισμένη επένδυση για την ανάπτυξη των νέων υπηρεσιών αρνητικές συμπεριφορές δημόσιων υπαλλήλων, δεν υπάρχει οργανωτική ευελιξία, δυσκολίες στην συνεργασία μεταξύ νομικών, διοικητικών ορίων.

Η κυβέρνηση έχει συχνά μια ιεραρχική δομή από πάνω προς τα κάτω που δυσχεραίνει την επικοινωνία με τους πολίτες και την προώθηση νέων ηλεκτρονικών υπηρεσιών. Ειδικά η εφαρμογή της προσέγγισης να παρέχονται τα δεδομένα μια φορά από τον πολίτη/ επιχείρηση προς τη διοίκηση έχει εγγενείς δυσκολίες εφαρμογής εξαιτίας κανονιστικής συνθετότητας και διαφορετικών τρόπων σκέψης για την οργανωτική μεταρρύθμιση και την συνεργασία σε διαφορετικά οργανωτικά σχήματα (Davies, 2015, σελ. 7).

Β) Η ιδιαιτερότητα του ελληνικού δημοσίου τομέα.

Ειδικότερα σε σχέση με την εφαρμογή της πολιτικής για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση αποτελεί έναν από τους πυλώνες για τη διοικητική μεταρρύθμιση. Κατά συνέπεια αντιμετωπίζει τα γενικότερα προβλήματα εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων και εκσυγχρονισμού της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Όπως σημειώνεται ο δημόσιος τομέας της Ελλάδας χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερη πολυπλοκότητα γεγονός που δυσκολεύει την εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (Charalabidis Y. Et al., 2008). Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται σε έκθεση του ΟΟΣΑ, η ελληνική κεντρική διοίκηση έχει σημαντικές διαρκείς αδυναμίες λειτουργίας. Χαρακτηρίζεται από αναποτελεσματικές δομές, ανεπαρκή πρόσβαση στην πληροφόρηση και έλλειψη συντονισμού. Αυτά τα προβλήματα, υπήρξαν το χαρακτηριστικό γνώρισμα του ελληνικού διοικητικού συστήματος, πολύ πριν την οικονομική κρίση, με σημαντικό κόστος για την ελληνική οικονομία και κοινωνία (ΟΟΣΑ, 2011, 24). Παράλληλα το πολύπλοκο νομικό πλαίσιο, οι χαλαροί ελεγκτικοί μηχανισμοί και η ανεπαρκής διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού ευνοούν την εμφάνιση φαινομένων διαφθοράς, συγκαλύπτουν ανάρμοστες συμπεριφορές και ενισχύουν το πελατειακό κράτος. (Καραγιάννη, 10).

Παράλληλα, η πληθώρα δομών και προσώπων (ιδίως σε επίπεδο πολιτικής ηγεσίας σε κάθε υπουργείο), ο κατακερματισμός των αρμοδιοτήτων, η απουσία πολιτικής ανάπτυξης και διαχείρισης ανθρωπίνων και υλικών πόρων και η απουσία συσχέτισης δαπανών, στόχων και αποτελεσμάτων συνιστούν γνωρίσματα του τρόπου οργάνωσης και λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης (Καρκατσούλης, 2012). Την απουσία συνεργασίας επιτείνει το γεγονός της ύπαρξης επικαλυπτόμενων αρμοδιοτήτων αλλά και περισσότερων φορέων για τη ρύθμιση ίδιων ή παρόμοιων τομέων πολιτικής.

Η αδυναμία της δημόσιας διοίκησης σχετικά με τη συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση δεδομένων και πληροφοριών που αφορούν στο σύνολο της διοικητικής δράσης συνεπάγεται τη λήψη πολιτικών αποφάσεων και τη διαμόρφωση πολιτικών που αποδεικνύονται αναποτελεσματικές (ΟΟΣΑ, 2011, ΣΕΛ20). Η δυνατότητα συλλογής και επεξεργασίας πληροφοριών εξασφαλίζει στη δημόσια διοίκηση την απαραίτητη θεσμική μνήμη για την ουσιαστική αντιμετώπιση των ζητημάτων που αναφύονται. Ο προσδιορισμός των κατάλληλων οργάνων για τη συγκέντρωση και διαχείριση στοιχείων και πληροφοριών, η χρηματοδότηση αλλά και η σχετική

επιμόρφωση των στελεχών της διοικητικής μηχανής ευνοούν τη διαμόρφωση και εφαρμογή ενός συστήματος διαχείρισης της γνώσης που καλύπτει την κυβερνητική δράση

Τον Ιούλιο του 2011, συστάθηκε Ομάδα Δράσης για την Ελλάδα, κατόπιν αιτήματος της ελληνικής κυβέρνησης, προκειμένου να παρασχεθεί τεχνική βοήθεια και εμπειρογνώσια από Κράτη Μέλη και ευρωπαϊκούς ή διεθνείς οργανισμούς⁵³⁸. Μεταξύ των στόχων είναι: α) η βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της λογοδοσίας και της ακεραιότητας της διοίκησης και η απλούστευση των διαδικασιών λήψης αποφάσεων από αυτή, β) η ύπαρξη ενός ισχυρού κέντρου λήψης αποφάσεων με ουσιαστικό διυπουργικό συντονισμό και γ) η δημιουργία των απαραίτητων δομών σε κάθε αρμόδιο υπουργείο για την αποτελεσματική παρακολούθηση των διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών, του εσωτερικού ελέγχου και του λογιστικού ελέγχου, της διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων και της ΤΠΕ⁵³⁹.

Στο πλαίσιο της μελέτης της εταιρίας συμβούλων McKinsey & Company «Greece 10 Years Ahead: Defining Greece's New Growth Model and Strategy» σημειώνεται τα εξής δομικά προβλήματα οι δαπάνες δεν συνδέονται με την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών, διαπιστώνεται έλλειψη μηχανισμού ελέγχου των δημοσίων δαπανών, στον κατακερματισμό και την επικάλυψη αρμοδιοτήτων που συνεπάγονται τη χαμηλή αποδοτικότητα, καθώς και στη μεγάλη εξάρτηση της ελληνικής οικονομίας από το δημόσιο τομέα(σελ20).

Αντίστοιχα στο Επιχειρησιακό Σχέδιο για Μεταρρυθμίσεις 2014-2020 σημειώνεται ότι η κεντρική διοίκηση στερείται δομών παρακολούθησης, εποπτείας και συντονισμού για την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής και τη μακροχρόνια διαχείριση των δημόσιων πολιτικών, συμπεριλαμβανομένων των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που υποστηρίζουν την αιεφόρο οικονομική ανάπτυξη. Πρόκειται για ένα θεμελιώδες εμπόδιο στο οποίο πολλές μεταρρυθμίσεις έχουν σκοντάψει. Η κυρίαρχη νοοτροπία και οι διαδικασίες στην κεντρική διοίκηση ενθαρρύνουν μια λογική διακυβέρνησης «σιλό», ανά υπουργείο. Η λογική αυτή δεν επιτρέπει την ανάπτυξη ή τη συνεργασία εντός και ανάμεσα στα υπουργεία. Επίσης, η κουλτούρα διοίκησης είναι σε μεγάλο βαθμό εστιασμένη στην υλοποίηση των τυπικών αρμοδιοτήτων, όπως αυτές καθορίζονται από το νόμο.

Εν κατακλείδι η ελληνική δημόσια διοίκηση πρέπει να αντιμετωπίσει:

- Την ανεπαρκή οργάνωση και διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού
- Την ανεπαρκή κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού που αναλαμβάνει διαρκώς αυξανόμενα καθήκοντα με διαρκώς μειούμενα κίνητρα
- Την έλλειψη πρακτικών εργαλείων, νοοτροπίας και ικανότητας της κεντρικής διοίκησης να καινοτομεί, να παρακολουθεί και να εφαρμόζει συνεκτικές πολιτικές,

⁵³⁸ Ομάδα Γάλλων εμπειρογνομώνων συμμετέχει στην προετοιμασία της υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων στην κεντρική διοίκηση και αντίστοιχη ομάδα Γερμανών εμπειρογνομώνων για τις μεταρρυθμίσεις στην αποκεντρωμένη διοίκηση.

⁵³⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ομάδα Δράσης για την Ελλάδα, Δεύτερη Τριμηνιαία Έκθεση, Μάρτιος 2012, σελ. 20.

- Την κατάτμηση των διοικητικών δομών με αλληλεπικαλυπτόμενες αρμοδιότητες,
- Την ανεπαρκή επικοινωνία και συντονισμό εντός και μεταξύ των υπουργείων
- Το πολύπλοκο νομικό πλαίσιο με διοικητικές διαδικασίες υπερβολικά τυποκρατικές και εστιασμένο στις διαδικασίες μάλλον παρά στα αποτελέσματα
- Την έλλειψη συστηματικής συλλογής και διαχείρισης δεδομένων, απαραίτητων για την εφαρμογή τεκμηριωμένων μεταρρυθμίσεων
- Τους προβληματικούς μηχανισμούς για τον έλεγχο και την επίβλεψη διοικητικών μονάδων, με συνακόλουθα προβλήματα διαφθοράς.

Στην Εθνική Στρατηγική 2014-2020 για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και τις ΤΠΕ σημειώνονται ως δομικά προβλήματα τα εξής:

- Μειωμένη πολιτική και επιτελική προσήλωση στις ΤΠΕ και την Ηλ. Διακυβέρνηση.
- Πολυπλοκότητα θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου.
- Απουσία παρακολούθησης, ελέγχου και ανατροφοδότησης.
- Ασυνέχεια των υιοθετημένων πολιτικών σε κάθε κυβερνητική αλλαγή.

Επίσης η απουσία μιας ενιαίας φιλοσοφίας και μέριμνας για την αξιοποίηση των ΤΠΕ και η γενικότερη δυσλειτουργία της διοίκησης έχει τα ακόλουθα αποτελέσματα-προβλήματα.

- Χαμηλή αξιοποίηση των ηλεκτρονικών υποδομών, επιχειρησιακός κατακερματισμός των συστημάτων, υψηλή διασπορά και λειτουργικές επικαλύψεις των πληροφοριακών συστημάτων του Δημοσίου.
- Υψηλό κόστος κτήσης και χρήσης των ηλεκτρονικών υποδομών, λόγω κυρίως έλλειψης κατάλληλων προγραμματικών συμφωνιών και αδειών που να καλύπτουν το σύνολο της Δημόσιας Διοίκησης.
- Υπερτροφικά έργα και υποδομές υπερβολικής διαχειριστικής δυσκολίας και ασύμφορης σχέσης κόστους-οφέλους.
- Μακροσκελείς διαγωνιστικές διαδικασίες που ξεπερνούν τον κύκλο ανανέωσης της τεχνολογίας, καταλήγοντας σε προμήθειες παρωχημένων προϊόντων.
- Ελλιπής σχεδιασμός και χρηματοδότηση σε όλο τον κύκλο ζωής των συστημάτων.
- Ανύπαρκτοι ή αναποτελεσματικοί μηχανισμοί οριζόντιων σχημάτων διακυβέρνησης.
- Απουσία κοινής αρχιτεκτονικής της δημόσιας Πληροφορικής, ενιαίων προτύπων και πολιτικών συμμόρφωσης για τη χρήση των ΤΠΕ. (Εθνική Στρατηγική 2014-2020 για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και τις ΤΠΕ).

Ενώ παρά τη δέσμευση στο να τηρούνται οι βασικές αρχές της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για τις δημόσιες υπηρεσίες διαλειτουργικότητα, ανοιχτά δεδομένα κτλ. Συνεργασία με τις επιχειρήσεις διαπιστώνονται τα εξής:

- Απουσία διαλειτουργικότητας και διασύνδεσης των πληροφοριακών συστημάτων.
- Αναποτελεσματικότητα πλαισίου θεσμικής συνεργασίας με την αγορά.
- Μειωμένη βούληση επαναχρησιμοποίησης της δημόσιας πληροφορίας.

Εν κατακλείδι ορισμένα από τα ευρύτερα προβλήματα του πολιτικοδιοικητικού συστήματος αναπαράγονται στο πεδίο της δημόσιας πολιτικής του διαδικτύου. Αφορούν ασυνέχεια των ασκούμενων πολιτικών καθώς με αλλαγή της πολιτικής εξουσίας αλλάζουν και οι κατευθύνσεις. Στους πίνακες που παρουσιάστηκαν παραπάνω σχετικά με τις στρατηγικές διαπιστώνεται η συχνή αλλαγή στρατηγικών κειμένων και σχεδίων ιδίως τα τελευταία χρόνια.

Γ) Η έλλειψη κουλτούρας υιοθέτησης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Επίσης προβλήματα συνδέονται με τη δυσκολία του γενικότερου εγχειρήματος πολιτική αναδιάρθρωσης της διοίκησης με βάση το νέο μοντέλο της διακυβέρνησης. Το νέο μοντέλο διακυβέρνησης που επιδιώκεται μέσω της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης χαρακτηρίζεται από διαφορετική κουλτούρα τόσο από τη πλευρά του δημοσίου των δημοσίων υπαλλήλων που θα αντιληφθούν το ρόλο τους ως συνδιαμορφωτών των πολιτικών αλλά και των πολιτών που επιδιώξουν επίσης τη συνδιαμόρφωση μέσω της ποικίλης συμμετοχής τους.

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά τη στρατηγική της Λισαβώνας οι ΤΠΕ θεωρήθηκαν ότι θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην επίτευξη μιας νέας μορφής σχεδιασμού των πολιτικών. Η στρατηγική της Λισαβώνας προτείνει ένα παράδειγμα σχεδιασμού δημόσιας πολιτικής που βασίζεται στη μάθηση, στις συγκριτικές επιδόσεις, στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων βάσει συγκεκριμένων ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών μέτρησης. Τη λογική αυτή εκφράζει η μέθοδος του ανοιχτού συντονισμού. Προτείνεται ένα νέο παράδειγμα διακυβέρνησης στο οποίο συνυπάρχει η τάση της σύγκλισης με αυτή της ποικιλίας. (Μιχαλόπουλος, ο.π., σελ. 45) Οι ΤΠΕ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην επίτευξη αυτού του στόχου. Η συγκεκριμένη μέθοδος συντονισμού είναι ένας νέος τύπος διοικητικής λογικής συστατικά της οποίας είναι η μέτρηση και σύγκριση αποτελεσμάτων, η αξιολόγηση επιδόσεων και η διοικητική και πολιτική μάθηση από αυτές (Μιχαλόπουλος, ο.π. σελ. 53). Τα εθνικά προγράμματα μεταρρύθμισης συνιστούν εργαλεία προώθησης και εφαρμογής της στρατηγικής (Μιχαλόπουλος, ο.π., σελ.75).

Ο δημόσιος υπάλληλος έχει το παλιό γραφειοκρατικό προφίλ ενώ πλέον του ζητείται να διαχειρίζεται την πληροφορία που απορρέει από τη μέτρηση αποτελεσμάτων έχοντας γνώση, δεξιότητες κτλ (Μιχαλόπουλος, ο.π., 68). Από τα πρώτα βήματα αυτής της προσπάθειας σημειωνόταν ότι για την εξέλιξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης δεν απαιτούνται μόνο ειδικές παρεμβάσεις αλλά θα πρέπει να συνεπικουρείται από βαθιές αλλαγές σε οργανωτικές δομές του δημόσιου τομέα, εκπαίδευση δημοσίων υπαλλήλων, ενημέρωση, δημιουργία ψηφιακής και τεχνολογικής κουλτούρας στον πολίτη και εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου (Boufeas Γ. Et all, 2004). Για παράδειγμα για να είναι αποτελεσματικά θα πρέπει η εμπλοκή των υπαλλήλων – χρηστών των φορέων της Δημόσιας Διοίκησης να είναι συνεχής για το σύνολο του κύκλου ζωής του έργου, ξεκινώντας από το σχεδιασμό έως και την πραγματική λειτουργία τους, ώστε το

έργο να είναι βιώσιμο μετά από την ολοκλήρωση του και τη διακοπή της χρηματοδότησης.

Αντίθετα διαπιστώνεται δυσκολία μετάβασης από τους ίδιους τους δημόσιους υπαλλήλους σε νέο ρόλο διαφοροποιημένο από το παλιότερο ιεραρχικό γραφειοκρατικό μοντέλο. Ενίοτε σημειώνονται και αντιστάσεις στον εκσυγχρονισμό των δομών και συστημάτων που, κατά κανόνα, απαιτούν αλλαγές στην οργάνωση της εργασίας, νέες γνώσεις και δεξιότητες και προσκρούουν σε πρακτικές που θεωρούνται κεκτημένα από τους δημοσίους υπαλλήλους.

Ειδικά σε σχέση με την εκπαίδευση του προσωπικού σημειώνονται τα εξής:

- Ανεπαρκείς μηχανισμοί σχεδιασμού και αξιοποίησης της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης στο εσωτερικό των δημοσίων οργανισμών.
- Πολύ περιορισμένη κάλυψη των αναγκών επιμόρφωσης.
- Ανεπαρκής σύνδεση της προσφερόμενης εκπαίδευσης και επιμόρφωσης με τις πραγματικές ανάγκες στο επίπεδο του δημόσιου οργανισμού και στο ατομικό επίπεδο του υπαλλήλου.
- Απουσία αξιολόγησης των αποτελεσμάτων και της αξιοποίησης της παρεχόμενης εκπαίδευσης και επιμόρφωσης.
- Έλλειψη προσωπικού εξειδικευμένων προσόντων σε κρίσιμους τομείς, ιδιαίτερα στον τομέα των ΤΠΕ.
- Απουσία κινήτρων για την προσέλκυση στελεχών με εξειδικευμένα προσόντα.
- Αδυναμία δημιουργίας στο εσωτερικό των δημοσίων οργανισμών, αποτελεσματικών δομών και μηχανισμών ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού
- Αδυναμία των υπάρχουσών δημόσιων δομών επιμόρφωσης να ανταποκριθούν αποτελεσματικά σε ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης μεγαλύτερου μεγέθους και νέων ποιοτικών απαιτήσεων
- Απουσία ολοκληρωμένης πολιτικής ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού και σύζευξής της με αντίστοιχα μέτρα και πρακτικές στο επιχειρησιακό επίπεδο των δημόσιων οργανισμών
- Ανεπάρκειες των διαδικασιών διαχείρισης και προγραμματισμού του ανθρώπινου δυναμικού.

Δ) Προβλήματα εφαρμογής των ευρωπαϊκών πολιτικών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Τα προβλήματα εφαρμογής των ευρωπαϊκών πολιτικών για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και τις ΤΠΕ στην Ελλάδα συνδέονται με δυο ζητήματα. Αφενός με την γενικότερη δυσκολία εφαρμογής του αλλά και με το χάσμα μεταξύ των πολιτικών μεταξύ των βόρειων χωρών που εν πολλοίς σχεδιάζουν τις πολιτικές αυτές κι των άλλων κρατών μελών όπως της Ελλάδας που δυσκολεύεται να προλάβει τις γοργές τεχνολογικές εξελίξεις καλύπτοντας αυτό το κενό.

Η κατάσταση στο χώρο των ΤΠΕ στη δημόσια διοίκηση δεν αποτελεί ένα απομονωμένο “Ελληνικό” πρόβλημα, αλλά εμφανίζεται και σε πολλές χώρες, που έχουν ακολουθήσει συγκεκριμένες προσεγγίσεις για την αντιμετώπισή του (Σχέδιο υλοποίησης δράσεων 2016). Αυτό που διαφοροποιεί την Ελλάδα είναι η έλλειψη

ευελιξίας του ίδιου του συστήματος στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που ανακύπτουν κατά την υιοθέτηση των πολιτικών⁵⁴⁰.

Ε) Προβλήματα που ανέκυψαν την τελευταία προγραμματική περίοδο 2007-2013 κατά την υλοποίηση ΕΠ

Ήδη από το 2007 σημειώνεται στην πρώτη Ετήσια Έκθεση για τη “Διοικητική Μεταρρύθμιση” ότι το στοίχημα επιτυχίας του προγράμματος συνδέεται: α) αλλαγές που πρέπει να γίνουν σε όλες τις οργανωτικές δομές του Δημοσίου Τομέα, β) στην εκπαίδευση των δημοσίων υπαλλήλων έτσι ώστε να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες και προκλήσεις που θα προκύψουν, γ) στη δημιουργία ψηφιακής και τεχνολογικής κουλτούρας στον πολίτη, δ) στην ενημέρωση προς όλους τους ενδιαφερόμενους και εμπλεκόμενους για δυνατότητες και προγράμματα και ε) στον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου.

Στην εκ των προτέρων (ex ante) Έκθεση αξιολόγησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Βελτίωση της Διοικητικής Ικανότητας της Δημόσιας Διοίκησης 2007-13, που ανατέθηκε στην ένωση εταιρειών «Logotech Α.Ε. – Προοπτική Α.Ε.» διαπιστώνονται:

- Καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση του νομοθετικού πλαισίου που αποτελεί το νομικό υπόβαθρο για την λειτουργία του νέου συστήματος, καθώς και στην έκδοση των απαιτούμενων εφαρμοστικών εγκυκλίων, ΚΥΑ, ΥΑ κλπ.
- Καθυστερήσεις στην σύσταση και ενεργοποίηση των προβλεπόμενων νέων φορέων συντονισμού, υλοποίησης και διαχείρισης και στην επιλογή και την ενεργοποίηση των απαιτούμενων ενδιάμεσων φορέων.
- Καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση και ενεργοποίηση του συστήματος αξιολόγησης της διαχειριστικής ικανότητας και πιστοποίησης των Δικαιούχων, στην στελέχωσή τους με εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό και στον εξοπλισμό τους με τα πληροφοριακά συστήματα που απαιτούνται για να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στον ρόλο τους.
- Καθορισμός υπέρμετρων απαιτήσεων και γραφειοκρατικών διαδικασιών για την πιστοποίηση των Δικαιούχων, με αποτέλεσμα σημαντική και αχρείαση αύξηση του διοικητικού και διαχειριστικού βάρους.
- Καθυστερημένη προσαρμογή του ΟΠΣ στις απαιτήσεις του νέου συστήματος.
- Ύπαρξη γραφειοκρατικών διαδικασιών / εμπλοκών μεταξύ υπηρεσιών, συναρμόδιων υπηρεσιών και μεταξύ υπηρεσιών και Δικαιούχων, με αποτέλεσμα την δημιουργία καθυστερήσεων και επικαλύψεων.
- Ποιότητα της εταιρικής σχέσης, η οποία επηρεάζεται, μεταξύ άλλων, από την σύνθεση και τον κανονισμό λειτουργίας της Επιτροπής Παρακολούθησης, ελλιπή πληροφόρηση της Επιτροπής Παρακολούθησης σε τακτά χρονικά διαστήματα και για όλα τα μείζονα ζητήματα που αφορούν στην υλοποίηση του ΕΠ, καθυστερήσεις στην αποστολή του φακέλου και ελλιπή πρότερη

⁵⁴⁰ Government and IT — “a recipe for rip-offs”: time for a new approach, House of Commons, UK, 28/7/2011

ενημέρωση της Επιτροπής Παρακολούθησης, ανεπαρκή προετοιμασία ή/και ενδιαφέρον των μελών της κλπ.

Σε Εκθέσεις Υλοποίησης της διαχειριστικής αρχής διαπιστώθηκαν καθυστερήσεις στην πορεία εφαρμογής του προγράμματος που οφείλονταν: α) στη μη ανταπόκριση των αρμόδιων φορέων στην επίτευξη των στόχων μέσω της μετουσίωσης των επιδιωκόμενων μεταρρυθμίσεων και των επιχειρησιακών αναγκών σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις και λειτουργικά έργα, β) στη δυσκολία που παρουσιάζουν οι δράσεις του Ε.Π. στην εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, αφού είναι οριζόντιου χαρακτήρα και απαιτούν την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου συντονισμού και αποτελεσματικής συνεργασίας, τόσο κατά τον σχεδιασμό όσο και κατά την υλοποίηση των έργων, μεταξύ των καθ' ύλην εμπλεκόμενων συναρμόδιων φορέων, γ) στην έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, δ) στην ελλιπή ανταπόκριση των δικαιούχων, (όπως δημόσιες Υπηρεσίες και εποπτευόμενοι φορείς, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, ΟΤΑ, κοινωνικοί εταίροι), ε) στο αυξημένο διαχειριστικό κόστος, στ) στις χρονικές καθυστερήσεις που παρατηρούνται κατά τη διάρκεια αξιολόγησης των διαγωνισμών και στ) στην ελλιπή στελέχωση της ίδιας της υπηρεσίας (Ετήσια Έκθεση 2012, 2013, σελ. 34).

Αξιολογώντας την υλοποίηση του προγράμματος Διοικητική Μεταρρύθμιση μετά την ολοκλήρωσή του στο ΕΠ Μεταρρύθμιση του Δημοσίου Τομέα για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 σημειώνονται τα εξής. Κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013 διαπιστώθηκαν ορισμένες αδυναμίες στην υλοποίηση μεταρρυθμίσεων διοικητικής μεταρρύθμισης, όπως η αδυναμία προσήλωσης στους στόχους της εθνικής στρατηγικής (όπως αποτυπώνονταν στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων), ο ελλιπής επιχειρησιακός συντονισμός, ο σχεδιασμός μεταρρυθμίσεων χωρίς παράλληλη μέριμνα σχεδιασμού δράσεων αναβάθμισης της επιχειρησιακής λειτουργίας των αρμόδιων επιχειρησιακών μονάδων, των φορέων άσκησης πολιτικής και του ανθρώπινου δυναμικού τους και η έλλειψη κεντρικού πολιτικού συντονισμού για την εφαρμογή των απαιτούμενων αλλαγών στη δημόσια διοίκηση.

Στην πρώτη Ετήσια Έκθεση του Επιχειρησιακού προγράμματος “Μεταρρύθμιση του Δημοσίου Τομέα 2014-2020” για το 2015 σημειώνονται τα εξής: Το ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση (ΕΠ ΔΜ) 2007-2013» δεν κατόρθωσε να ολοκληρώσει το αρχικό του όραμα που συνοψιζόταν στη «δημιουργία μιας πολιτο- κεντρικής, αποτελεσματικής, ανοιχτής και ευέλικτης διακυβέρνησης».

Σημαντικό λόγο καθυστέρησης στην εφαρμογή του ΕΠΔΜ αποτέλεσε η μη έγκαιρη ωρίμανση του τρόπου υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων με αποτέλεσμα να υστερούν διαχρονικά σε ενέργειες και απορρόφηση και σταδιακά κατά τις αναθεωρήσεις του Προγράμματος να απολέσουν πόρους, προς όφελος άλλων παρεμβάσεων (πχ ισότητα φύλων, κατάρτιση δημοσίων υπαλλήλων).

Βασικές αιτίες των παραπάνω αδυναμιών αποτελούν:

- Η απουσία συγκεκριμένων μετρήσιμων στόχων και οι σημαντικές καθυστερήσεις στην υιοθέτηση του τρόπου υλοποίησης της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων.

- Η εμμονή σε εσωτερικές αλλαγές στη Δημόσια Διοίκηση χωρίς αυτό να συνεπάγεται και ταυτόχρονη βελτίωση της εξυπηρέτησης και της σχέσης με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.
- Η επιμονή για αλλαγή μόνο με νόμους, προεδρικά διατάγματα, υπουργικές αποφάσεις και εγκυκλίους.
- Η επιβολή, λόγω του μνημονίου, ασφυκτικών χρονοδιαγραμμάτων υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων οδήγησε στη χρήση ιδίων πόρων για την υλοποίησή τους.

Για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ψηφιακή Σύγκλιση για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 που επίσης περιλαμβάνει δράσεις ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, όπως σημειώνει η διαχειριστική αρχή τα προβλήματα που ανέκυψαν σχετίζονταν: α) με δυσκολίες στις διαγωνιστικές διαδικασίες και β) την ικανότητα των δικαιούχων να εκμεταλλευτούν τα χρηματοδοτικά προγράμματα. Επίσης, όπως αναφέρεται στην Έκθεση, ορισμένες δυσκολίες σχετίζονταν με την ίδια την αλλαγή της οικονομικής κατάστασης της χώρας σε σχέση με την περίοδο που σχεδιάστηκαν, όπως οι καταργήσεις, οι συγχωνεύσεις, οι ιδιωτικοποιήσεις των φορέων που έγιναν την περίοδο αυτή αλλά και με την αδυναμία της αγοράς για τη διασφάλιση της ιδιωτικής συμμετοχής (Ετήσια Έκθεση 2013, Ιούνιος 2014 σελ.9).

Στο ΕΠ Ανταγωνιστικότητα, Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 σημειώνεται ότι οι βασικές προκλήσεις που έχουν αναγνωριστεί από την ΕΕ για την Ελλάδα συνοψίζονται ως εξής: «Αναποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης που εμποδίζει την αναπτυξιακή προοπτική της χώρας, σε συνδυασμό με ένα μη βιώσιμο οικονομικό μοντέλο που στερείται ανταγωνιστικότητας. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη μεγάλη ανεργία, ιδίως των νέων, τον αυξανόμενο κοινωνικό αποκλεισμό και τη φτώχεια, την ανεπάρκεια επενδύσεων υποδομής για την προώθηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης και την αναποτελεσματική χρήση φυσικών πόρων/ μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή σε αυτήν». Ανάγκη της μείωσης διοικητικής επιβάρυνσης για τις επιχειρήσεις, καταπολέμηση γραφειοκρατίας και απλούστευση του διοικητικού και νομικού πλαισίου για τη διασφάλιση της καλύτερης παροχής υπηρεσιών σε επιχειρήσεις.

Η κρισιμότητα της απορρόφησης πόρων και της επίτευξης αποτελεσματικότητας και ανάπτυξης αυτών των πολιτικών οδήγησε σε μια προσπάθεια αναζήτησης των προβλημάτων υλοποίησης αυτών των πολιτικών και των αιτιών τους. Τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο Ε.Ε. διαπιστώθηκε ότι η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των εν λόγω πολιτικών δεν ήταν ανάλογη της μέχρι τώρα δημόσιας επένδυσης σε αυτές και ότι είχε σοβαρές αδυναμίες ο σχεδιασμός, η παρακολούθηση των στόχων και η αξιολόγησή τους.

Το ειδικό πρόβλημα παρακολούθησης των δεικτών

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που τίθενται είναι ότι δεν παρακολουθούνται επαρκώς οι πολιτικές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης μέσα από δείκτες επιδόσεων και κατά συνέπεια δεν μπορεί να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των πολιτικών.

Πράγματι στις Ετήσιες Εκθέσεις των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή σύγκλιση» για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 είχαν σημειωθεί σημαντικά προβλήματα παρακολούθησης των δεικτών. Σε ορισμένους δείκτες, υπήρχαν σημαντικά προβλήματα στη μέτρησή τους και για αυτό τίθενται προτάσεις τροποποίησης ή αντικατάστασής τους.

Η αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα αυτών των πολιτικών κατά την ολοκλήρωση των ΕΠ της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου καταγράφηκε από τους δείκτες. Συγκεκριμένα υπάρχουν και μια σειρά από αποτελέσματα που δείχνουν μια διείσδυση της χρήσης του διαδικτύου σε επιχειρήσεις, αύξηση των διαθέσιμων ηλεκτρονικών υπηρεσιών και χρήσης των δημόσιων υπηρεσιών που διατίθενται ηλεκτρονικά από τους πολίτες. Παραπάνω αναλυτικά αυτή η αποδοτικότητα των πολιτικών φαίνεται στην κατάταξη της χώρας σε δείκτες DESI.

Ενδεικτικά στην Ετήσια Έκθεση Υλοποίησης 2013 του ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση με στοιχεία έρευνας του Παρατηρητηρίου ΚτΠ Α.Ε. αναφέρονται τα εξής: ο δείκτης «δημιουργημένες υπηρεσίες για πολίτες που είναι πλήρως διαθέσιμος ψηφιακά» από τιμή βάσης 0 το 2010 έφτασε σε 2 το 2013, ο δείκτης «ποσοστό των πολιτών που χρησιμοποιούν βασικές υπηρεσίες που είναι πλήρως διαθέσιμες» το 2010 ήταν 8,3 % και το 2013 έφτασε το 9,9 % ενώ το «ποσοστό των πολιτών που χρησιμοποιούν ψηφιακές υπηρεσίες πλήρως διαθέσιμες που εξυπηρετούν την καθημερινή ζωή του» από 39,5% έφτασε σε 48,5 %. Α

νάμεσα στους δείκτες του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» για την βελτίωση της ποιότητας της ζωής του πολίτη ήταν οι υπηρεσίες της δημόσιας διοίκησης που διατίθενται ηλεκτρονικά, επωφελούμενοι πολίτες από χρηματοδοτούμενους εξοπλισμούς ΤΠΕ και ποσοστό των πολιτών που χρησιμοποιεί αυτές τις υπηρεσίες (Ετήσια Έκθεση 2012, 2013 σελ. 99.)

Αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα οι δείκτες εκροών για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 στο ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Δείκτης εκροών	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013-2014	ΣΤΟΧΟΣ
Χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις για ενσωμάτωση ΤΠΕ στην καθημερινή τους συναλλαγή		2645			2841	3985	4689	7.700
Βασικές υπηρεσίες δημοσίου που είναι πλήρως διαθέσιμες ηλεκτρονικά					+1	+1	+0	+2
Δημιουργημένες και νέες επιχειρήσεις σε τομείς που παράγουν ή αξιοποιούν ΤΠΕ και χρηματοδοτούνται						0	6	15
Βασικές Υπηρεσίες του Δημοσίου για Επιχειρήσεις πλήρως διαθέσιμες ψηφιακά ⁵⁴¹				+1	+1	+0	+0	
ICT projects που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΠ Ψηφιακής Σύγκλισης		0			13	18	31	100
Χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις με δυνατότητα αποδοχής ηλεκτρονικών παραγγελιών ⁵⁴²		6,63				54,7	52,23 74,22	20%
Επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν υπηρεσίες δημοσίου που είναι πλήρως διαθέσιμες ψηφιακά					89%	91,5	89,6	Μεγαλύτερος 85%
Επιπρόσθετος πληθυσμός που καλύπτεται από ευρυζωνικές υποδομές						0	0	8,6%

Πηγή: Ετήσια Έκθεση Υλοποίησης ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση για το έτος 2013.

⁵⁴¹ Ο δείκτης «Υπηρεσίες του Δημοσίου για Επιχειρήσεις που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά», υπολογίζεται μέσω έρευνας (στοιχεία από την ΚτΠ α.ε.- Παρατηρητήριο για την ΚτΠ).

⁵⁴² Οι δείκτες που αφορούν σε «Χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις για ενσωμάτωση ΤΠΕ στην καθημερινή τους λειτουργία» και Χρηματοδοτούμενες Επιχειρήσεις με δυνατότητα αποδοχής Ηλεκτρονικών Παραγγελιών, Χρηματοδοτούμενες Επιχειρήσεις με δυνατότητα αποδοχής Ηλεκτρονικών Πληρωμών για Πωλήσεις μέσω Διαδικτύου», έχει υπολογιστεί με βάση τα ολοκληρωμένα έργα ενισχύσεων που χρηματοδοτούνται από το Ε.Π. «Ψηφιακή Σύγκλιση».

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Δείκτες εκροών	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	ΣΤΟΧΟΣ
Δημιουργημένες βασικές υπηρεσίες δημόσιας διοίκησης για πολίτες που είναι πλήρως διαθέσιμες ψηφιακά					0	0	+2		+3
Δημιουργημένες υπηρεσίες που εξυπηρετούν την καθημερινή ζωή των πολιτών και είναι πλήρως διαθέσιμες ψηφιακά						28	52		150
Βασικές Υπηρεσίες Δημόσιας Διοίκησης για πολίτες που είναι πλήρως διαθέσιμες ηλεκτρονικά ⁵⁴³				0	0	0	+2		
Επωφελούμενοι πολίτες από χρηματοδοτούμενους εξοπλισμούς ΤΠΕ				7.952	15,02	61,34	109,87		60,000
ICT projects που θα χρηματοδοτηθούν				11	62	68	112		210
Ποσοστό πολιτών που χρησιμοποιούν βασικές υπηρεσίες δημόσιας διοίκησης που είναι πλήρως διαθέσιμες ηλεκτρονικά	6			8,3	11,5	9,8	9,9		11%
Ποσοστό πολιτών που χρησιμοποιούν δημιουργούμενες υπηρεσίες που εξυπηρετούν την καθημερινή ζωή των πολιτών που είναι πλήρως διαθέσιμες ηλεκτρονικά ⁵⁴⁴	5				39,5%	49%	48,4%		11%

Πηγή: Ετήσια Έκθεση Υλοποίησης ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση για το έτος 2013.

⁵⁴³ Ο δείκτης «Υπηρεσίες του Δημοσίου για Πολίτες που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά» (Εκτός Δημόσιας Διοίκησης), παρουσίαζε προβλήματα στη μέτρησή του και προτάθηκε η τροποποίησή του στην πρόταση αναθεώρησης του Ε.Π. Αντίστοιχο πρόβλημα διαπιστώθηκε και στον δείκτη αποτελέσματος που σχετίζεται με τη χρήση των Υπηρεσιών εκτός Δημόσιας Διοίκησης.

⁵⁴⁴ Ο δείκτης «Ποσοστό πολιτών που χρησιμοποιούν τις Δημιουργούμενες Υπηρεσίες Δημόσιας Διοίκησης που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά» έχει υπολογιστεί με βάση τα στοιχεία έρευνας της ΚτΠ Α.Ε.-Παρατηρητήριο για την ΚτΠ.

Στην Ετήσια Έκθεση Υλοποίησης του 2012 του ΕΠ “Διοικητική Μεταρρύθμιση” προκύπτουν τα εξής αποτελέσματα μέσω δεικτών για την τελευταία προγραμματική περίοδο 2007-2013:

Φυσική Πρόοδος του Γενικού Στόχου Ι - Άξονες Προτεραιότητας 01, 02, 03

ΕΣ 1.1: Ενδυνάμωση των μηχανισμών σχεδιασμού, εφαρμογής και ελέγχου των δημόσιων πολιτικών

ΔΕΙΚΤΕΣ		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΕΙΚΤΗΣ 1 [ΕΚΡΟΗΣ] Αριθμός δημοσίων φορέων όπου εφαρμόζεται οργανωτικός και λειτουργικός ανασχεδιασμός και διοικητική ανασυγκρότηση.	Ολοκλήρωση	0	0	0	0	0	1,13 ⁵⁴⁵				
	Στόχος										60*
	Αφετηρία	Μηδέν – νέου τύπου παρέμβαση-Υπάρχουν 15 Υπουργεία και Γενικές Γραμματείες									
ΔΕΙΚΤΗΣ 2 [ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ] Ποσοστό κεντρικών αρχών (15 Υπουργεία και Γενικές Γραμματείες) στις οποίες εφαρμόζονται οι αρχές της ποιότητας και στοχοθεσίας στη διοίκηση.	Ολοκλήρωση	0	0	0	0	0	0				
	Στόχος										50*
	Αφετηρία	Μηδέν (νέος τύπος δράσης) - Υπάρχουν 15 κεντρικές αρχές.									

* Οι δείκτες αφορούν στο σύνολο της χώρας και η τιμή στόχος αναφέρεται στο. Ε.Π.

⁵⁴⁵ Αφορά στα έργα με MIS 300986 και 296026.

Ε.Σ. 2.2: Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης για την υποστήριξη θεσμικών και διαρθρωτικών αλλαγών στη δημόσια διοίκηση

ΔΕΙΚΤΕΣ		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΕΙΚΤΗΣ 19 [ΕΚΡΟΗΣ] Αριθμός δημοσίων υπαλλήλων (κάθε υπάλληλος μπορεί να συμμετέχει σε περισσότερα του ενός προγράμματα) σε προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης.	Ολοκλήρωση	0	0	0	26.939	10.636	49.672 ⁵⁴⁶				
	Στόχος										151.640*
	Αφετηρία	Στο σύνολο της χώρας για την περίοδο 2000-2006: 165.000									
ΔΕΙΚΤΗΣ 20 [ΕΚΡΟΗΣ] Πλήθος εκπαιδευτών δημόσιας διοίκησης σε προγράμματα κατάρτισης εκπαιδευτών ενηλίκων.	Ολοκλήρωση	0	0	0	154	158	714 ⁵⁴⁷				
	Στόχος										2.342*
	Αφετηρία	Μηδέν. Νέου τύπου παρέμβαση									
ΔΕΙΚΤΗΣ 21 [ΕΚΡΟΗΣ] Προγράμματα σπουδών δημοσίων υπαλλήλων που αναμορφώνονται	Ολοκλήρωση	0	0	0	0	0	47 ⁵⁴⁸				
	Στόχος										17*
	Αφετηρία	Μηδέν. Νέου τύπου παρέμβαση									
ΔΕΙΚΤΗΣ 22 [ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ] Διείδυση συνεχιζόμενης κατάρτισης μεταξύ του πληθυσμού των δημοσίων υπαλλήλων: ποσοστό δημοσίων υπαλλήλων που συμμετέχουν μία ή περισσότερες	Ολοκλήρωση	0	0	0	0	0	12,67 ⁵⁴⁹				
	Στόχος										7*
	Αφετηρία	Δεν είναι διαθέσιμη. Δεν έχει τηρηθεί μητρώο									

⁵⁴⁶ Αφορά στα έργα με MIS 270901, 942, 216943, 277158, 282665, 282666, 292279, 292280, 292281, 303109, 303107, 303108.

⁵⁴⁷ Αφορά στα έργα με MIS 277435, 277158, 296094, 296518, 357057.

⁵⁴⁸ Αφορά στα έργα με MIS 215851, 215838, 277161, 357057.

⁵⁴⁹ Αφορά στα έργα με MIS 292281.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ΔΕΙΚΤΕΣ		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	ΣΥΝΟΛΟ
φορές σε προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης επί του συνολικού πλήθους των δημοσίων υπαλλήλων.		καταρτιζόμενων σε ατομική βάση. Νέος δείκτης.									
ΔΕΙΚΤΗΣ 23 [ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ] Ποσοστό δημοσίων υπαλλήλων με πιστοποιημένη κατοχή βασικών δεξιοτήτων ΤΠΕ.	Ολοκλήρωση	0					7,12 ⁵⁵⁰				
	Στόχος										50*
	Αφετηρία	28.500									

Οι δείκτες αφορούν στο σύνολο της χώρας και η τιμή στόχος αναφέρεται στο. Ε.Π.

⁵⁵⁰ Αφορά στα έργα με MIS 292279.

Αναφορικά με τα αποτελέσματα για τα έτη 2014 και 2015 στην ετήσια Έκθεση για το ΕΠ Μεταρρύθμιση του Δημοσίου Τομέα διαπιστώνονται τα εξής:

Δείκτης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης 2013	Τιμή στόχος 2023	2014	2015
Αριθμός φορέων των οποίων η λειτουργία αναβαθμίζεται με τη χρήση συστημάτων ΤΠΕ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	1,93	16,11	1,93	1,93
	Μετάβαση	0,33	2,79	0,33	0,33
	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	0,59	4,89	0,59	0,59
Αριθμός μητρώων δημόσιου τομέα που διαλειτουργούν	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	5,16	45,11	5,16	5,16
	Μετάβαση	0,89	7,81	0,89	0,89
	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	1,57	13,70	1,57	1,57

Πηγή: Ετήσια Έκθεση Μεταρρύθμιση του Δημοσίου Τομέα για 2015, σελ. 105

Δείκτης	Κατηγορία Περιφέρειας	Τιμή βάσης 2013	Τιμή στόχος	2014	2015	Παρατηρήσεις
Αριθμός συστημάτων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που παρέχονται στους πολίτες	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	0,64	1,29	0,64	0,64	Η ενεργοποίηση του Δείκτη εξαρτάται από την ικανοποίηση της αιρεσιμότητας Τ 02.1. Επισημαίνεται ότι οι άξονες που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ υπόκεινται σε αυτοδέσμευση σύμφωνα με την οποία στα έτη 2014 και 2015 δεν υπήρχε ενεργοποίηση ούτε σε επίπεδο έκδοσης πρόσκλησης.
	Μετάβαση	0,11	0,22	0,11	0,11	
	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	0,20	0,39	0,20	0,20	
Αριθμός πολιτών που έχουν προσωποποιημένη πρόσβαση στο ενιαίο σημείο πρόσβασης των πολιτών	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	32.224,00	96.672,00	32.224,00	32.224,00	
	Μετάβαση	5.582,00	16.745,00	5.582,00	5.582,00	
	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	9.787,00	29.360,00	9.787,00	9.787,00	

Όπως διαπιστώνεται δεν έχουν καταμετρηθεί αποτελέσματα σε ζητήματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για τα έτη 2014-2015. Όπως σημειώνεται η ενεργοποίηση του Δείκτη εξαρτάται από την ικανοποίηση της αιρεσιμότητας Τ 02.1. Επισημαίνεται ότι οι άξονες που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ υπόκεινται σε αυτοδέσμευση σύμφωνα με την οποία στα έτη 2014 και 2015 δεν υπήρχε ενεργοποίηση ούτε σε επίπεδο έκδοσης πρόσκλησης.

Οι στόχοι για την επόμενη περίοδο μέχρι το 2023 είναι ιδιαίτερα φιλόδοξοι. Όμως αναφέρεται στην Ετήσια Έκθεση Υλοποίησης του ΕΠ Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα για το έτος 2015 για τον δείκτη “αριθμός των φορέων των οποίων η λειτουργία αναβαθμίζεται με χρήση ΤΠΕ” το 2013 η τιμή βάσης είναι 3 ενώ ο στόχος για το 2023 είναι να φτάσει το 25, ο αριθμός συστημάτων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που παρέχονται στους πολίτες είναι 1 ενώ ο στόχος είναι ο διπλάσιος για το 2023, και ο αριθμός των πολιτών που έχουν προσωποποιημένη πρόσβαση στο ενιαίο σημείο πρόσβασης είναι 50.000 ενώ για το 2023 ο στόχος είναι τριπλάσιος (σελ.16).

Αποτίμηση αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας πολιτικών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Τα αποτελέσματα στους παραπάνω δείκτες αποτελούν μια τεκμηριωμένη με δείκτες αποτίμηση της τελευταίας περιόδου εφαρμογής πολιτικών αξιοποίησης ΤΠΕ και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

Αναφορικά με την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα αυτών των πολιτικών στην αγορά διαπιστώνεται ότι στο χρονικό διάστημα 2007 έως 2014 διπλασιάστηκαν χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις για ενσωμάτωση ΤΠΕ στην καθημερινή τους συναλλαγή (από 2645 σε 4689). Αυξήθηκαν ελάχιστα οι επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν υπηρεσίες δημοσίου που είναι πλήρως διαθέσιμες ψηφιακά. Αυξήθηκαν σημαντικά οι δημιουργημένες και νέες επιχειρήσεις σε τομείς που παράγουν ή αξιοποιούν ΤΠΕ και χρηματοδοτούνται (από 0 στο 6). Ενώ αυξήθηκαν σημαντικά και οι χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις με δυνατότητα αποδοχής ηλεκτρονικών παραγγελιών (από 54 σε 74).

Αναφορικά με την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα αυτών των πολιτικών στη σχέση με το πολίτη. Ενδεικτικά μπορεί να αναφερθεί ότι αυξήθηκαν οι δημιουργημένες υπηρεσίες που εξυπηρετούν την καθημερινή ζωή των πολιτών και είναι πλήρως διαθέσιμες ψηφιακά (από 28 σε 52 με στόχο 150). Αυξήθηκε το ποσοστό πολιτών που χρησιμοποιούν βασικές υπηρεσίες δημόσιας διοίκησης που είναι πλήρως διαθέσιμες ηλεκτρονικά (από 6 σε 9,9 με στόχο 11). Οι δημιουργημένες βασικές υπηρεσίες δημόσιας διοίκησης για πολίτες που είναι πλήρως διαθέσιμες ψηφιακά αυξήθηκαν (από 0 στο 2 με στόχο 3).

Εξαιτίας της υποχρεωτικής χρήσης ηλεκτρονικών πυλών όπως το taxisnet για την υποβολή της φορολογικής δήλωσης αυξήθηκαν σημαντικά το ποσοστό των πολιτών και των υπηρεσιών που διατίθεται ολοκληρωτικά ψηφιακά. Αυξήθηκε επίσης το ποσοστό πολιτών που χρησιμοποιούν δημιουργούμενες υπηρεσίες που εξυπηρετούν την καθημερινή ζωή των πολιτών που είναι πλήρως διαθέσιμες ηλεκτρονικά (από 5 έφτασε 48,4 με στόχο 11).

Όμως οι στόχοι για δείκτες στο ΕΠ Μεταρρύθμισης του Δημοσίου Τομέα για την περίοδο 2014-2020 όπως ο αριθμός πολιτών που έχουν προσωποποιημένη πρόσβαση στο ενιαίο σημείο πρόσβασης των πολιτών, ο αριθμός συστημάτων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που παρέχονται στους πολίτες, ο αριθμός φορέων των οποίων η λειτουργία αναβαθμίζεται με τη χρήση συστημάτων ΤΠΕ είναι διπλάσιοι ή τριπλάσιοι από το σημερινό ποσοστό δείχνοντας πόσο μεγάλη απόσταση καλείται να μειώσει η Ελλάδα έχοντας ήδη χάσει δυο χρόνια εξαιτίας της θεσμικής μεταβολής.

Με βάση τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι υπάρχουν δείκτες που επιχειρούν να καλύψουν τους τρεις εμπλεκόμενους τη διοίκηση με το ανθρώπινο δυναμικό της, την αγορά και τους πολίτες/επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες και τις υποδομές που υπάρχουν π.χ. ευρυζωνικά δίκτυα. Επιβεβαιώνεται μια διαπιστωμένη από την εμπειρία των εμπειρογνομόνων ανισορροπία μεταξύ μιας αγοράς που επωφελείται και απορροφά τους κοινοτικούς πόρους και ενός δημόσιου τομέα που δεν επωφελείται αναλογικά με την επένδυσή που έχει κάνει (Μανωλιτσάκης, Παράρτημα). Επίσης επιβεβαιώνεται ότι δεν υπάρχουν δείκτες που να είναι προσανατολισμένοι στην παράδοση των έργων. Δεν είναι σαφές ποιο είναι το όφελος για το δημόσιο από έργα πληροφορικής που παραδόθηκαν. Αυτό όπως έχει σημειωθεί είναι μια έλλειψη σε μετρήσιμους δείκτες σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την αποδοτικότητα/αποτελεσματικότητα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και όχι μόνο στην Ελλάδα (Τσέκος, Παράρτημα).

4.3. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

4.3.1. Εντοπισμός επιτυχών παραδειγμάτων

Στη μελέτη αυτή επιλέγεται η αναζήτηση καλών πρακτικών μεταξύ των κορυφαίων για το 2016 χωρών, τόσο όσον αφορά την επίδοσή τους στις ΤΠΕ και το διαδίκτυο, όσο και στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Ασφαλώς λαμβάνονται υπόψιν και επιμέρους υψηλές αποδόσεις σε ειδικούς τομείς κυρίως σε ό,τι αφορά στρατηγικές τις οποίες προτίθεται ή θα έπρεπε η χώρα μας να ακολουθήσει⁵⁵¹.

Επομένως έχει σημασία μια σύντομη αποτίμηση της συνολικής εικόνας στους υπό διερεύνηση τομείς η οποία γίνεται βάσει των δεικτών που υιοθετούνται αφενός από τα Ηνωμένα Έθνη και αφετέρου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Οι ψηφιακοί πρωτοπόροι στις διεθνείς και ευρωπαϊκές αποτιμήσεις Δείκτες ΟΗΕ (IDI – EGDI)

Όσον αφορά τις ΤΠΕ και το διαδίκτυο, στην παγκόσμια κατάταξη βάσει του δείκτη IDI τον οποίο υιοθετεί ο ΟΗΕ (ITU)⁵⁵², η Ευρώπη προηγείται παγκοσμίως και ηγετικές θέσεις στην κατάταξη αυτή σε επίπεδο ΕΕ καταλαμβάνουν η Ισλανδία, η Δανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Σουηδία και η Ολλανδία.

Όσον αφορά την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, επίσης σύμφωνα με την έρευνα των Ηνωμένων Εθνών, και πάλι η Ευρώπη είναι η ηγέτιδα δύναμη στον κόσμο στο πεδίο

⁵⁵¹ Θα πρέπει να επισημανθεί ότι αν και ετησίως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου καταρτίζει συστάσεις πολιτικών για τις χώρες μέλη της Ένωσης αξιολογώντας την πορεία τους συνολικά ως προς τους στόχους της Στρατηγικής Ευρώπη 2020, για την Ελλάδα, επειδή η χώρα είναι ενταγμένη σε πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής (Μάιος 2010, Μάρτιος 2012, Αύγουστος 2015), για να αποφευχθεί η αλληλεπικάλυψη με τα μέτρα μεταρρυθμίσεων που προβλέπονται κάθε φορά στο πρόγραμμα, η Επιτροπή δεν εξέδωσε πρόσθετες συστάσεις για την Ελλάδα (http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/ellada/country-specific-recommendations/index_el.htm).

⁵⁵² <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/mis2016/methodology.aspx>. Βλ. και σχετικό πίνακα στην παρούσα έρευνα.

αυτό. «Νομοθετικές και εφαρμοστικές πρακτικές, μέσω του Ψηφιακού Θεματολογίου για την Ευρωπαϊκή Ένωση, έχουν συμβάλει στην αύξηση της διαλειτουργικότητας, της χρηστικότητας, της αποδοτικότητας του κόστους και της διαφάνειας στις σχέσεις πολιτών-κράτους»⁵⁵³.

Εξάλλου, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το 2016 «βρίσκονται σε εξέλιξη εργασίες για την υποστήριξη της μετάβασης των δημόσιων διοικήσεων των κρατών μελών προς πλήρως ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, μητρώα συμβάσεων και διαλειτουργικές ηλεκτρονικές υπογραφές. Με επίκεντρο το ευρωπαϊκό ενιαίο έγγραφο προμήθειας, το e-Certis και την ηλεκτρονική τιμολόγηση, καθώς και με την υιοθέτηση συντονισμένης προσέγγισης όσον αφορά την ανάπτυξη των εθνικών συστημάτων ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων, ο στόχος είναι οι εταιρείες να μπορούν, έως το 2018, να υποβάλλουν ηλεκτρονικά προσφορές για την ανάθεση δημόσιων συμβάσεων σε οποιαδήποτε περιοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να γίνεται αποδεκτή, από το 2019 και εξής, η ηλεκτρονική τιμολόγηση από τις δημόσιες διοικήσεις στην ΕΕ»⁵⁵⁴.

Στις δέκα πρώτες ευρωπαϊκές χώρες της παγκόσμιας κατάταξης, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΗΕ, εντάσσονται το Ηνωμένο Βασίλειο που κατέχει και την παγκόσμια πρωτιά, η Φινλανδία (5^η θέση), η Σουηδία (6^η), η Ολλανδία (7^η), η Δανία (9^η), η Γαλλία (10^η), η Εσθονία (13^η) η Γερμανία (15^η), η Αυστρία (16^η) και η Ισπανία (17^η)⁵⁵⁵.

Ευρωπαϊκοί δείκτες (DESI)

Χρησιμοποιώντας ως εργαλείο για την αποτύπωση του ψηφιακού πεδίου τον ευρωπαϊκό Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας – DESI 2016 οι χώρες που βρίσκονται στην κορυφή της κατάταξης είναι η Δανία, η Ολλανδία και η Σουηδία, και ακολουθούν για τη συμπλήρωση της δεκάδας, Φινλανδία, Βέλγιο, Ηνωμένο Βασίλειο, Εσθονία, Ιρλανδία, Γερμανία και Λιθουανία⁵⁵⁶.

Στην προσπάθεια εξειδίκευσης των τομέων διερεύνησης στο επίπεδο της ψηφιακής οικονομίας, στην παρούσα έρευνα αναζητήθηκε η επίδοση των χωρών στους επιμέρους δείκτες του δείκτη DESI, δηλαδή στους υποδείκτες για τη συνδεσιμότητα, το ανθρώπινο κεφάλαιο, τη χρήση του διαδικτύου, την ολοκλήρωση των ψηφιακών τεχνολογιών και τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες, όπως αυτοί έχουν ορισθεί για τη σύνθεση του DESI⁵⁵⁷.

⁵⁵³ “Έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2016: Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην υποστήριξη της αειφόρου ανάπτυξης”, σελ. 115,

<http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>

⁵⁵⁴ COM(2015) 192 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1447773803386&uri=CELEX:52015DC0192>

⁵⁵⁵ Βλ. και σχετικό πίνακα στην παρούσα έρευνα.

⁵⁵⁶ Βλ. και σχετικό πίνακα στην παρούσα έρευνα [Definition: DESI overall index, calculated as the weighted average of the five main DESI dimensions: 1 Connectivity (25%), 2 Human Capital (25%), 3 Use of Internet (15%), 4 Integration of Digital Technology (20%) and 5 Digital Public Services (15%)], <http://digital-agenda-data.eu/datasets/desi/indicators#desi-overall-index>.

⁵⁵⁷ Βλ. προηγούμενο κεφάλαιο και <http://digital-agenda-data.eu/datasets/desi/indicators#desi-dimensions>.

Έτσι ως προς τη *συνδεσιμότητα*⁵⁵⁸ επικεφαλής στην επίδοση χώρα είναι η Ολλανδία, ακολουθούμενη από Βέλγιο, Σουηδία, Λουξεμβούργο, Δανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Λιθουανία, Γερμανία, Μάλτα και Λεττονία.

Ως προς το *ανθρώπινο κεφάλαιο*⁵⁵⁹ προηγείται η Φινλανδία και ακολουθούν Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Λουξεμβούργο, Δανία, Ολλανδία, Εσθονία, Αυστρία, Γερμανία και Ιρλανδία.

Ως προς τη *χρήση διαδικτύου*⁵⁶⁰ στην κορυφή της κατάταξης είναι η Δανία και στη συνέχεια Σουηδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Εσθονία, Ολλανδία, Φινλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Λεττονία και Λιθουανία.

Ως προς την *ολοκλήρωση των ψηφιακών τεχνολογιών*⁵⁶¹ επικεφαλής είναι η Ιρλανδία και κατόπιν Δανία, Σουηδία, Βέλγιο, Φινλανδία, Ολλανδία, Γερμανία, Λιθουανία, Πορτογαλία και Αυστρία.

Στην καταμέτρηση βάσει του δείκτη DESI για τις *Ψηφιακές Δημόσιες Υπηρεσίες* που περιλαμβάνει την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση (67%) και την Ηλεκτρονική Υγεία (33%)⁵⁶², προηγούνται σε επιδόσεις η Εσθονία, η Δανία και η Φινλανδία και ακολουθούν Ολλανδία, Ισπανία, Αυστρία, Σουηδία, Πορτογαλία, Ιρλανδία και Βέλγιο⁵⁶³.

Ένας επιπλέον ψηφιακός δείκτης – Δείκτης Ηλεκτρονικής Έντασης (e-Intensity Index)

Ο δείκτης αυτός, ο οποίος θα μπορούσε να αποδοθεί ως *δείκτης ηλεκτρονικής έντασης (e-Intensity Index)*, είναι ένα μέτρο του βαθμού που κάποια χώρα ενστερνίζεται το διαδίκτυο. Για τη σύνθεσή του λαμβάνονται υπόψιν τρεις παράμετροι:

⁵⁵⁸ [http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-composite#chart={"indicator":"DESI_SLIDERS","breakdown":{"DESI_1_CONN":10,"DESI_2_HC":0,"DESI_3_UI":0,"DESI_4_IDT":0,"DESI_5_DPS":0},"unit-measure":"pc_DESI_SLIDERS","time-period":"2016"}](http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-composite#chart={). Η σύνθεση είναι 1a Fixed Broadband (33%), 1b Mobile Broadband (22%), 1c Speed (33%), 1d Affordability (11%), ό.π.

⁵⁵⁹ [http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-composite#chart={"indicator":"DESI_SLIDERS","breakdown":{"DESI_1_CONN":0,"DESI_2_HC":10,"DESI_3_UI":0,"DESI_4_IDT":0,"DESI_5_DPS":0},"unit-measure":"pc_DESI_SLIDERS","time-period":"2016"}](http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-composite#chart={). Η σύνθεση είναι 2a Basic Skills and Usage (50%), 2b Advanced skills and Development (50%), ό.π.

⁵⁶⁰ [http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-composite#chart={"indicator":"DESI_SLIDERS","breakdown":{"DESI_1_CONN":0,"DESI_2_HC":0,"DESI_3_UI":10,"DESI_4_IDT":0,"DESI_5_DPS":0},"unit-measure":"pc_DESI_SLIDERS","time-period":"2016"}](http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-composite#chart={). Η σύνθεση είναι 3a Content (33%), 3b Communication (33%), 3c Transactions (33%), ό.π.

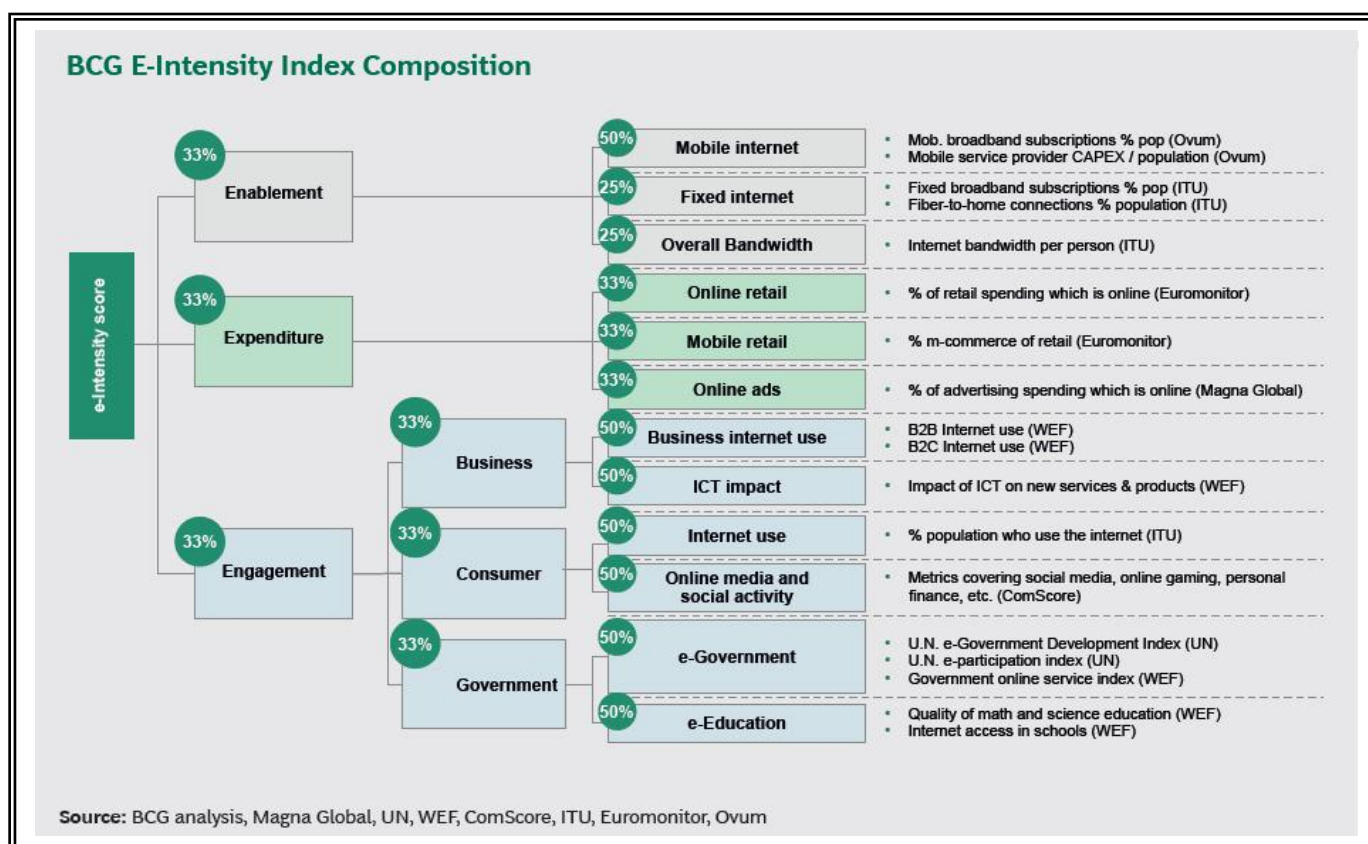
⁵⁶¹ [http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-composite#chart={"indicator":"DESI_SLIDERS","breakdown":{"DESI_1_CONN":0,"DESI_2_HC":0,"DESI_3_UI":0,"DESI_4_IDT":10,"DESI_5_DPS":0},"unit-measure":"pc_DESI_SLIDERS","time-period":"2016"}](http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-composite#chart={). Η σύνθεση είναι 4a Business digitization (60%), 4b eCommerce (40%), ό.π.

⁵⁶² <http://digital-agenda-data.eu/datasets/desi/indicators#desi-dimensions>.

⁵⁶³ [http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-composite#chart={"indicator":"DESI_SLIDERS","breakdown":{"DESI_1_CONN":0,"DESI_2_HC":0,"DESI_3_UI":0,"DESI_4_IDT":0,"DESI_5_DPS":10},"unit-measure":"pc_DESI_SLIDERS","time-period":"2016"}](http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-composite#chart={). Βλ. και σχετικό πίνακα στην παρούσα έρευνα.

- ενεργοποίηση (enablement): μετρά την ύπαρξη διαδικτυακών υποδομών και πόσο διαθέσιμη είναι η πρόσβαση στο διαδίκτυο
- δαπάνη: μετρά το μέγεθος του μεριδίου της δαπάνης των καταναλωτών που είναι επιγραμμική και το μέγεθος του επιγραμμικού μεριδίου της διαφήμισης
- αφοσίωση/δέσμευση: μετρά το βαθμό που καταναλωτές, επιχειρήσεις και κυβερνήσεις ενστερνίζονται το διαδίκτυο

Αναλυτικά η ποσόστωση συμμετοχής των τριών παραμέτρων, η επιμέρους σύνθεσή τους για την τελική δημιουργία του δείκτη και η προέλευση των στοιχείων για κάθε υποδείκτη παρουσιάζονται στο παρακάτω γράφημα⁵⁶⁴:

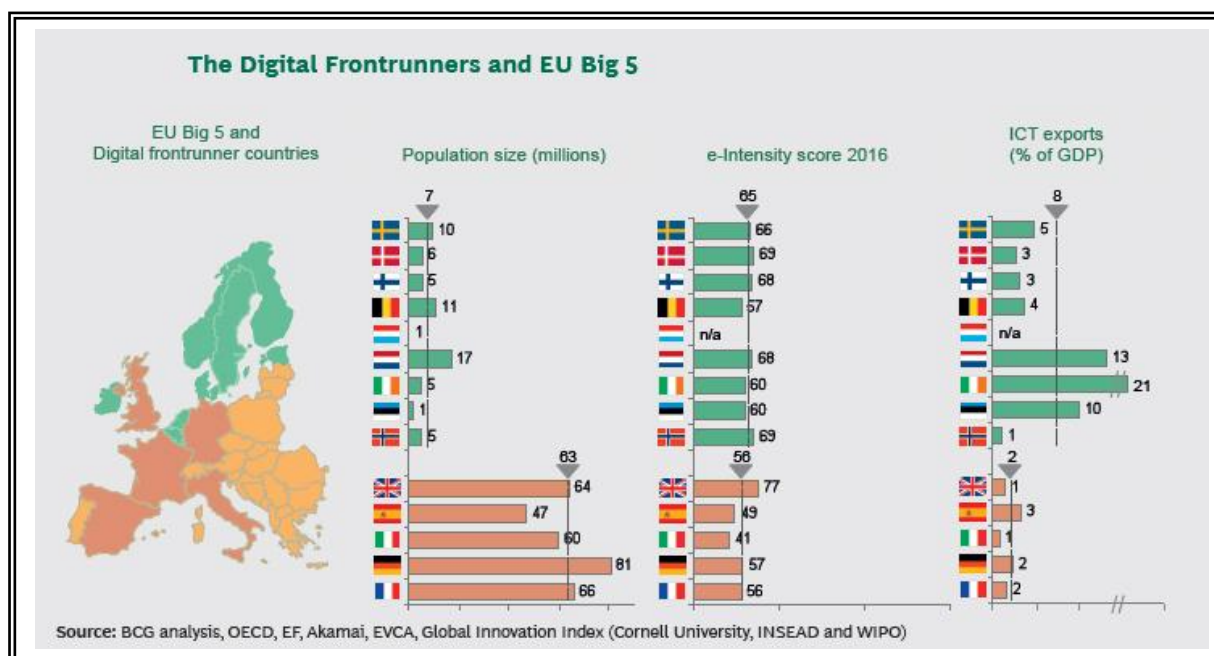
Βάσει του δείκτη αυτού, αλλά και παραμέτρων που σχετίζονται με την ανοιχτότητα της αγοράς, έρευνα των BGC αναδεικνύει μια ομάδα χωρών υψηλής απόδοσης στο ψηφιακό πεδίο τις οποίες αποκαλεί ψηφιακούς πρωτοπόρους. Σε αυτές εντάσσει τη Δανία, το Βέλγιο, την Ολλανδία, τη Σουηδία, την Εσθονία, την Ιρλανδία, τη Φινλανδία, την Νορβηγία και το Λουξεμβούργο⁵⁶⁵. Πρόκειται για χώρες που στη συντριπτική πλειοψηφία τους είναι μικρές, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι έχουν

⁵⁶⁴ The Boston Consulting Group, *Digitizing Denmark. How Denmark can drive and benefit from an accelerated digitized economy in Europe*, BCG 2016, σελ. 26, [https://di.dk/SiteCollectionDocuments/DI%20Business/Google%20Denmark%20Report%2006%20\(1\).pdf](https://di.dk/SiteCollectionDocuments/DI%20Business/Google%20Denmark%20Report%2006%20(1).pdf).

⁵⁶⁵ The Boston Consulting Group, *Digitizing Europe. Why Northern Europe Frontrunners must drive digitization of the EU Economy*, BCG 2016, σελ. 9, http://image-src.bcg.com/BCG_COM/BCG-Digitizing-Europe-May-2016_tcm22-36552.pdf.

περιορισμένη εσωτερική αγορά συγκρινόμενες με μεγαλύτερες ευρωπαϊκές χώρες και ειδικότερα τις 5 μεγάλες (Γερμανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ισπανία και Ιταλία). Ως συνέπεια αυτού η εξαγωγική τους δραστηριότητα καθίσταται εξαιρετικής σημασίας και η ενιαία ψηφιακή αγορά στην Ευρώπη διευκολύνει την πρόσβασή τους σε αυτή. «Ο μέσος όρος εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών ΤΠΕ ως ποσοστό του ΑΕΠ των ψηφιακών πρωτοπόρων είναι 8% συγκρινόμενο με το 2% των 5 μεγάλων, καθιστώντας έκδηλο το γεγονός ότι πράγματι οι οικονομίες τους είναι περισσότερο εξαρτώμενες από τις εξαγωγές αυτές από όσο οι μεγάλοι γείτονές τους»⁵⁶⁶. Αυτός είναι και ο λόγος που, όπως σημειώνεται στην έρευνα των BGC, έχει ιδιαίτερη σημασία για τις χώρες αυτές η εμβάθυνση της ψηφιοποίησης στην Ευρώπη και η εφαρμογή της Ενιαίας Ψηφιακής Αγοράς.

Τα συγκριτικά στοιχεία για τους ευρωπαϊκούς ψηφιακούς πρωτοπόρους και τις μεγάλες 5 παρουσιάζονται στην παρακάτω εικόνα:

Συγκριτική Αξιολόγηση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης 2016 (eGovernment 2016) – Κατάταξη χωρών ΕΕ κατ' ομοειδή αναλογία σε ομάδες

Η έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη Συγκριτική Αξιολόγηση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για το 2016⁵⁶⁷ κατατάσσει τις προς αξιολόγηση χώρες (ΕΕ και Νορβηγία, Τουρκία και Ισλανδία) σε 5 ομάδες υπό το σκεπτικό ότι ένα project ηλεκτρονικής διακυβέρνησης μπορεί να έχει διαφορετική σημασία, άλλη εφαρμογή και άλλες επιπτώσεις αναλόγως με το σε ποια χώρα εφαρμόζεται κι επομένως για την αποτύπωση και κατανόηση των λόγων συγκεκριμένης απόδοσης

⁵⁶⁶ The Boston Consulting Group, *Digitizing Denmark. How Denmark can drive and benefit from an accelerated digitized economy in Europe*, BCG 2016, σελ. 26, [https://di.dk/SiteCollectionDocuments/DI%20Business/Google%20Denmark%20Report%2006%20\(1\).pdf](https://di.dk/SiteCollectionDocuments/DI%20Business/Google%20Denmark%20Report%2006%20(1).pdf), σελ. 22.

⁵⁶⁷ European Commission, *eGovernment Benchmark 2016. A turning point for eGovernment development in Europe*, vol. 1, EU 2016, σελ. 67, http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?action=display&doc_id=17855

μιας χώρας στον τομέα αυτό είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψιν το υφιστάμενο πλαίσιο στη χώρα αυτή. Οι ομάδες συγκροτούνται ως εξής:

- Η **Ομάδα 1** περιλαμβάνει τις χώρες με μικρότερο πληθυσμό, είναι σχετικά νεότερες στην πλειοψηφία τους, υψηλής εκπαίδευσης και μεσαίου εισοδήματος (μετρημένο ως κατά κεφαλήν του ΑΕΠ). Σε αυτές τις χώρες το επίπεδο κεντρικής λειτουργίας των υπηρεσιών είναι υψηλό
- Η **Ομάδα 2** περιλαμβάνει χώρες με μεγαλύτερους πληθυσμούς, σχετικά παλαιότερες, με εκπαιδευτικό επίπεδο σύμφωνο με το μέσο επίπεδο της ΕΕ. Η ωριμότητα των υποδομών τους και το ενδιαφέρον τους για το διαδίκτυο είναι στο επίπεδο του ευρωπαϊκού μέσου όρου.
- Η **Ομάδα 3** περιλαμβάνει χώρες υψηλού εισοδήματος με σχετικά μεγάλους πληθυσμούς, υψηλής αστικοποίησης, με υψηλό επίπεδο δεξιοτήτων στις ΤΠΕ, με μεγαλύτερη τάση χρήσης υπηρεσιών ηλεκτρονικού εμπορίου και ηλεκτρονικής τραπεζικής λειτουργίας. Το επίπεδο κεντρικής λειτουργίας των υπηρεσιών είναι χαμηλό.
- Η **Ομάδα 4** αποτελείται από χώρες χαμηλότερου εισοδήματος, με πληθυσμούς λιγότερο αστικοποιημένους, με σχετικά χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και σχετικά λιγότερες ψηφιακές δεξιότητες. Στις χώρες αυτές οι υποδομές δεν είναι αρκετά ανεπτυγμένες και ο πληθυσμός αντιλαμβάνεται υψηλότερα επίπεδα διαφθοράς στο δημόσιο τομέα
- Η **Ομάδα 5** αποτελείται από χώρες υψηλού εισοδήματος με μικρούς πληθυσμούς υψηλής εκπαίδευσης με πολύ υψηλή τάση χρήσης ηλεκτρονικού εμπορίου και ηλεκτρονικής τραπεζικής λειτουργίας. Οι υποδομές στις χώρες αυτές είναι πολύ καλά ανεπτυγμένες και ο πληθυσμός αντιλαμβάνεται χαμηλά επίπεδα διαφθοράς στο δημόσιο τομέα⁵⁶⁸.

Η κατανομή των χωρών ανά ομάδες παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα:

ΟΜΑΔΑ	ΧΩΡΕΣ								
Ομάδα 1	Λεττονία	Σλοβενία	Λουξεμβούργο	Ισλανδία	Κύπρος	Εσθονία	Λιθουανία	Μάλτα	
Ομάδα 2	Πολωνία	Γερμανία	Ιταλία	Γαλλία	Η.Β.	Ισπανία			
Ομάδα 3	Ολλανδία	Βέλγιο	Αυστρία						
Ομάδα 4	Ρουμανία	Τσεχία	Ελλάδα	Ουγγαρία	Πορτογαλία	Βουλγαρία	Κροατία	Σλοβακία	Τουρκία
Ομάδα 5	Σουηδία	Ιρλανδία	Δανία	Φινλανδία	Νορβηγία				

Η έρευνα για την αξιολόγηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης εισάγει 5 κατηγορίες προόδου για τις χώρες όσον αφορά τα πεδία της Διείσδυσης (μετρά τη χρήση των επιγραμμικών υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης βάσει στοιχείων της Eurostat⁵⁶⁹) και Ψηφιοποίησης (μετρά την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης στις εσωτερικές διαδικασίες βάσει της τεχνικής του

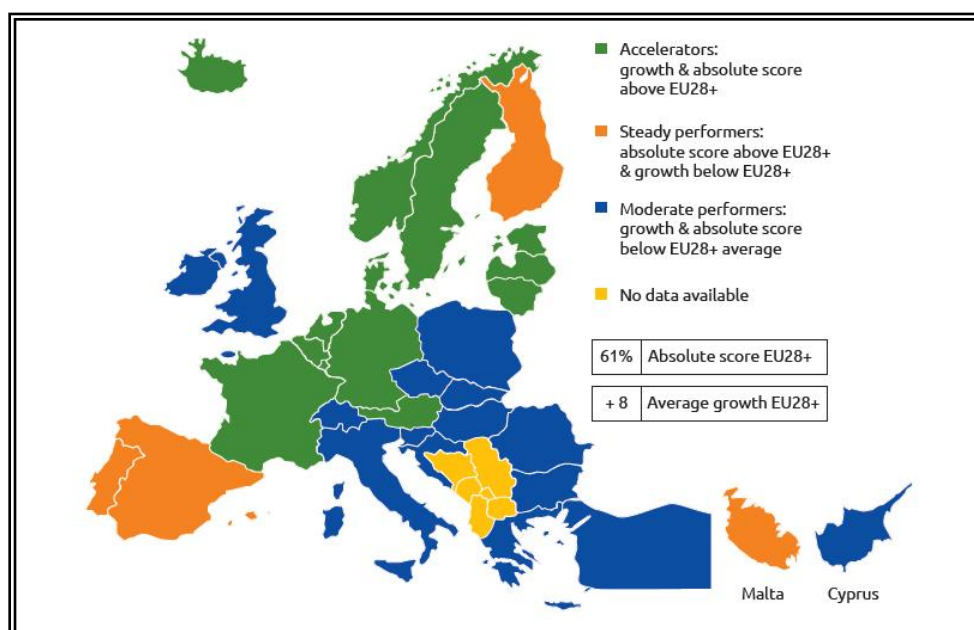
⁵⁶⁸ Ό.π., σελ. 62.

⁵⁶⁹ Ό.π. σελ. 60.

“μυστικού πελάτη”⁵⁷⁰)⁵⁷¹ : Αρχάριες, Υψηλού Δυναμικού, Προοδευτικές, Οικοδόμοι και Ήριμες. Η κατανομή των χωρών βάσει της απόδοσής τους, ανά ομάδα και σε βάθος χρόνου τριετίας, αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα⁵⁷²:

		Neophytes	High Potential	Progressive	Builders	Mature
Group 1	2012-2013		LU IS	SI LV CY LT	MT EE	
	2013-2014		LU IS	SI LV CY LT	MT EE	
	2014-2015		LU	SI LV CY LT	MT	IS EE
Group 2	2012-2013		UK FR	IT PL DE ES		
	2013-2014		UK FR	IT PL DE ES		
	2014-2015		UK FR	IT PL DE ES		
Group 3	2012-2013			AT	BE	NL
	2013-2014			AT	BE	NL
	2014-2015			AT	BE	NL
Group 4	2012-2013	TR RO CZ SK HR BG	EL	HU	PT	
	2013-2014	TR RO CZ SK HR BG	EL HU		PT	
	2014-2015	RO CZ SK HR BG	EL HU	TR	PT	
Group 5	2012-2013		IE	SE		FI NO DK
	2013-2014		IE			SE FI NO DK
	2014-2015		IE			SE FI NO DK

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αποτύπωση στον ευρωπαϊκό χάρτη της προόδου των χωρών σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο των 28 λαμβανομένων υπόψιν για τη σύνθεσή του των τεσσάρων βασικών συγκριτικών στοιχείων: επικέντρωση στον χρήστη, διαφάνεια, διασυννοριακές υπηρεσίες, τεχνολογικοί καταλύτες κλειδιά. Οι χώρες ομαδοποιούνται σε Επιταχυντές (Accelerators), Σταθερούς εκτελεστές (Steady Performers) και Μέτριους εκτελεστές (Moderate Performers)⁵⁷³.

⁵⁷⁰ Ο.π.. Σχετικά με τη μέθοδο του “μυστικού πελάτη” βλ. European Commission, *eGovernment Benchmark 2016. A turning point for eGovernment development in Europe*, vol. 2, EU 2016, σελ. 16-17, http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?action=display&doc_id=17856.

⁵⁷¹ European Commission, *eGovernment Benchmark 2016. A turning point for eGovernment development in Europe*, vol. 1, EU 2016, σελ. 62, http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?action=display&doc_id=17855.

⁵⁷² Ο.π., σελ. 64.

⁵⁷³ Ο.π., σελ. 6.

Ως προς την επικέντρωση στον χρήστη η Συγκριτική αξιολόγηση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του 2016 συμπεραίνει πως οι κυβερνήσεις στην Ένωση έχουν σημειώσει μεν πρόοδο σε ό,τι αφορά την ψηφιοποίηση των δημοσίων υπηρεσιών, ωστόσο δεν λαμβάνουν υπόψιν ή εστιάζουν λιγότερο στην ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών από την οπτική του χρήστη. «Αν και η επιγραμμική διαθεσιμότητα των υπηρεσιών στην Ευρώπη των 28 έφθασε το 81% (+9 μονάδες από το 2012) και η επιγραμμική δυνατότητα χρήσης 83% (+4 μονάδες από το 2012), η ευκολία χρήσης και η ταχύτητα χρήσης αυτών των υπηρεσιών επιγραμμικά -όπως έγινε αντιληπτό από τους “μυστικούς πελάτες” (“mystery shoppers”)- προόδευσαν ελάχιστα, αυξανόμενες μόλις κατά μια εκατοστιαία μονάδα από την πρώτη αξιολόγηση το 2012»⁵⁷⁴.

Ως προς τη διαφάνεια έχει σημειωθεί πρόοδος 8 μονάδων διαχρονικά φθάνοντας το 56% το 2014-2015, ωστόσο υπάρχει μεγάλο περιθώριο βελτίωσης των κυβερνητικών οργανισμών καθώς η εφαρμογή διαδικασιών ως προς τη διαφάνεια των υπηρεσιών εξακολουθεί να υπολείπεται σε μεγάλες περιοχές της Ευρώπης (47% στην Ένωση των 28). Η διαφάνεια των προσωπικών δεδομένων φθάνει μόλις το 55%.

Ως προς τη διασυνοριακή κινητικότητα, οι υπηρεσίες που σχετίζονται με τις επιχειρήσεις είναι πιο προχωρημένες στο επίπεδο της διασυνοριακής κινητικότητας σε σχέση με τις υπηρεσίες που σχετίζονται με τους πολίτες. Αν και η πρόοδος τους είναι χαμηλότερη με +11% έναντι 13% των υπηρεσιών που σχετίζονται με τους πολίτες, οι υπηρεσίες που σχετίζονται με τις επιχειρήσεις προηγούνται σε απόδοση με 64%.

Ως προς τους τεχνολογικούς καταλύτες κλειδιά που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ενδυνάμωση και αποδοτικότητα των χρηστών, δεν χρησιμοποιούνται σε όλο τους το δυναμικό, με αξιολόγηση στο 54%. Ο δημόσιος τομέας με αργούς ρυθμούς ενσωματώνει τη συμβατότητα των επιγραμμικών υπηρεσιών με το κινητό διαδίκτυο, το οποίο έχει πολύ μεγάλη συνεισφορά σε επίπεδο χρήσης και εφαρμογών⁵⁷⁵.

Προβλήματα και προοπτικές για την Ελλάδα – Μια σύντομη αναφορά από τη Συγκριτική Αξιολόγηση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης το 2016

Όπως επισημαίνεται στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη Συγκριτική Αξιολόγηση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης το 2016, «στην Ελλάδα και την Ουγγαρία το πρόβλημα είναι το χαμηλό επίπεδο ψηφιοποίησης»⁵⁷⁶. Η σταθερή θέση της χώρας μας στην κατηγορία των χωρών υψηλού δυναμικού (που στις πέντε κατηγορίες είναι η 2^η από το τέλος), σημαίνει βάσει της αξιολόγησης ότι «χαρακτηρίζεται από μια αντίθεση μεταξύ του επιπέδου ψηφιοποίησης (χαμηλό) και το επίπεδο διείσδυσης (μέτριο-υψηλό), αλλά το χαμηλότερο επίπεδο ψηφιοποίησης συνεπάγεται ότι οι διαδικασίες δημόσιας διοίκησης μπορούν να βελτιωθούν ως προς την αποτελεσματικότητα και να προκύψουν περιορισμοί

⁵⁷⁴ Ό.π., σελ. 5.

⁵⁷⁵ Ό.π.

⁵⁷⁶ European Commission, *eGovernment Benchmark 2016. A turning point for eGovernment development in Europe*, vol. 1, EU 2016, σελ. 67.

δαπανών εάν πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες ενέργειες. Επίσης δείχνει πως παρά τις απαιτούμενες προσπάθειες οι πολίτες είναι σίγουροι για το δυναμικό της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και τη χρήση των επιγραμματικών υπηρεσιών»⁵⁷⁷.

4.3.2. Προτάσεις καλών πρακτικών

Είναι εμφανές, αλλά και προφανές, ότι οι διαφορετικοί δείκτες για τη μέτρηση των επιδόσεων στους διάφορους τομείς που σχετίζονται με την ψηφιακή οικονομία και τα πεδία των ΤΠΕ και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης δίνουν και διαφορετικά αποτελέσματα στην ιεράρχηση ως προς τις επιδόσεις των χωρών.

Οι δείκτες είναι σύνθετοι και ακόμη και αν μέρος των συστατικών τους στοιχείων συμπίπτουν, διαφοροποιείται η ποσόστωση που τα στοιχεία αυτά λαμβάνονται υπόψιν για την τελική σύνθεση των δεικτών. Η διαφοροποίηση αυτή σχετίζεται με τη διαφορετική βαρύτητα που η έρευνα κάθε φορά αποδίδει σε επιμέρους στοιχεία του ιδίου πεδίου.

Επομένως η συγκριτική μελέτη έχει ασφαλώς νόημα διαχρονικά, με τη χρήση του ιδίου δείκτη, αν και όχι πάντα, καθώς στα υπό εξέταση πεδία, επειδή σχετίζονται με την τεχνολογία που ραγδαία εξελίσσεται, οι ίδιοι δείκτες μπορεί να αλλάξουν σύνθεση ώστε να συμπεριλάβουν τα νέα αυτά στοιχεία.

Επιπλέον είναι επίσης προφανές ότι η αλλαγή της ποσόστωσης ανά συστατικό στοιχείο επιφέρει διαφορετικά αποτελέσματα στον ίδιο δείκτη, αλλά με τον τρόπο αυτό μπορεί να εξεταστεί η επίδοση των χωρών ανά συγκεκριμένο χαρακτηριστικό, δίνοντας την αντίστοιχη ποσοστιαία βαρύτητα στη σύνθεση του δείκτη. Βεβαίως παρά τις προφανείς διαφορές μεταξύ των διαφορετικών δεικτών, επειδή τα προς μελέτη πεδία έχουν κάποια θεμελιώδη συστατικά τα οποία αναγκαστικά λαμβάνονται υπόψιν για τη μελέτη τους ως προς τις επιδόσεις των χωρών, τελικά, τόσο ως προς τις ηγετικές θέσεις όσο και ως προς τις θέσεις των ουραγών εμφανίζονται οι ίδιες χώρες, απλώς με κάπως διαφορετική σειρά.

Υπό το πρίσμα αυτό η αναζήτηση καλών πρακτικών στην έρευνα αυτή εκκινά τελικά από τις πρωτοπόρες στους τομείς των ΤΠΕ και του διαδικτύου και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης χώρες της ΕΕ, βάσει της απόδοσης στον δείκτη DESI και στους υποδείκτες του (συνδεσιμότητα, ανθρώπινο κεφάλαιο, χρήση διαδικτύου, ολοκλήρωση ψηφιακών τεχνολογιών και ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες), και λαμβάνει επίσης υπόψιν την παγκόσμια κατάταξη στο πεδίο των ΤΠΕ και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

Ψηφιακή οικονομία και κοινωνία

Η περίπτωση της Δανίας

Η Δανία είναι από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν υιοθετήσει την αρχή “Ψηφιακή από προεπιλογή” (digital by default) και είναι πρώτη στην κατάταξη αξιολόγησης της ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας βάσει του δείκτη DESI. Παραμένει πρώτη και στον υποδείκτη του DESI για τη χρήση του διαδικτύου και δεύτερη στους υποδείκτες για την ολοκλήρωση των ψηφιακών τεχνολογιών και τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες.

⁵⁷⁷ Ό.π., σελ. 63

Όπως επισημαίνει ο ΟΟΣΑ για τη Δανία, βρίσκεται στην κορυφή των χωρών παγκοσμίως που στοχεύουν στην εφαρμογή πολιτικών για την παροχή και χρήση “επιγραμμικών” υπηρεσιών προκειμένου ο δημόσιος τομέας να καταστεί περισσότερο αποδοτικός και αποτελεσματικός. Η Δανία «μοχλεύει τις επενδύσεις της στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση για να αποκομίσει ευρύτερα κοινωνικά οφέλη και να ενδυναμώσει τον δημόσιο τομέα ώστε να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες ανθρώπων και επιχειρήσεων»⁵⁷⁸. Η επισήμανση αυτή προκύπτει από το γεγονός ότι η χώρα αυτή έχει προσανατολιστεί απολύτως προς τις υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και μάλιστα το 43% των υπηρεσιών προς τους πολίτες (2016) διεκπεραιώνονται υποχρεωτικά επιγραμμικά⁵⁷⁹.

Στην Έρευνα για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και τη Μείωση του Διοικητικού Φόρτου⁵⁸⁰ γίνεται μια αποτίμηση για την αρχή της “μίας και μόνης φοράς” (“once only”), της διαδικασίας δηλαδή που προβλέπει ότι οι πολίτες και οι επιχειρήσεις παρέχουν ορισμένες τυπικές πληροφορίες μόνο μία φορά, επειδή η δημόσια διοίκηση αναλαμβάνει να διακινήσει εσωτερικά τα δεδομένα αυτά. Τρεις χώρες επελέγησαν για καλές πρακτικές στον τομέα αυτό: η Δανία, η Ολλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Στις στρατηγικές της Δανίας ξεχωρίζουν το “Πρόγραμμα για τα τυπικά δεδομένα” και το “Πρόγραμμα για την Υποχρεωτική Ψηφιακή Αυτοεξυπηρέτηση”.

Το “Πρόγραμμα για τα τυπικά δεδομένα” προβλέπει την ελεύθερη πρόσβαση όλων και για όλες τις δημόσιες υπηρεσίες στα δεδομένα που αφορούν πολίτες και επιχειρήσεις, μέσω 9 συνδεδεμένων μητρώων⁵⁸¹.

Το “Πρόγραμμα για την Υποχρεωτική Ψηφιακή Αυτοεξυπηρέτηση” προβλέπει τη διά νόμου επιβολή της ψηφιακής πραγμάτωσης ορισμένου αριθμού συναλλαγών⁵⁸².

“BORGER.DK”, Η ΠΥΛΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Τον Ιανουάριο του 2007 η Δανία υιοθέτησε το ενιαίο διαδικτυακό σημείο εισόδου των πολιτών στις πληροφορίες και τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες του δημοσίου τομέα, ανεξαρτήτως από την προέλευση της δημόσιας αρχής www.borger.dk. Την πύλη αυτή λειτουργούν και χρηματοδοτούν από κοινού εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές. «Παρέχει γενικές, ειδικές ως προς την τοποθεσία (π.χ. περιφερειακές ή δημοτικές) και προσωπικές πληροφορίες, δεδομένα και ηλεκτρονικές υπηρεσίες για τους πολίτες. Διαθέτει μια σειρά από ενότητες αυτοεξυπηρέτησης, που επιτρέπουν στους πολίτες να διαχειρίζονται τις επικοινωνίες τους με τον δημόσιο τομέα αποτελεσματικά και αποδοτικά. Στόχος

⁵⁷⁸ <http://www.oecd.org/gov/digital-government/denmark-efficiente-governmentforsmarterpublicservicedelivery.htm>

⁵⁷⁹ http://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-semester_thematic-factsheet_quality-public-administration_en.pdf, σελ. 6.

⁵⁸⁰ European Commission, *Study on eGovernment and the Reduction of Administrative Burden*, EC 2014, http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=5155.

⁵⁸¹ Ό.π., σελ. 10.

⁵⁸² Ό.π.. Αναλυτικά βλ. στο ίδιο σελ. 11-15.

είναι η ενσωμάτωση όλων των ψηφιακών πληροφοριών και υπηρεσιών των φορέων του δημοσίου τομέα στην πύλη»⁵⁸³.

“DIGITALISER.DK” - ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το “Digitaliser.dk” είναι το κεντρικό αποθετήριο δεδομένων για πληροφορίες σχετικά με τα πρότυπα ανταλλαγής δεδομένων για τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα και ένα εργαλείο συνεργασίας για την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας στη Δανία. Πρόκειται για βασικό στρατηγικό στοιχείο στην αρχιτεκτονική της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης της χώρας. Κύριος σκοπός του είναι να υποστηρίξει την ανταλλαγή και την επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων που σχετίζονται με δημόσιες και ιδιωτικές παρεχόμενες υπηρεσίες⁵⁸⁴.

E-FAKTURA - ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ⁵⁸⁵

Η ηλεκτρονική τιμολόγηση στη Δανία (Electronic Invoicing in Denmark -EID) έχει εισαχθεί στην καθημερινότητα από το 2005 και εκτός από τα άμεσα και μακροπρόθεσμα οφέλη, στα αποτελέσματα της εφαρμογής της καταγράφεται και η απονομή στη χώρα του βραβείου της ηλεκτρονικής Ευρώπης (eEurope award) στην κατηγορία “μεταμόρφωση” το 2005. Πρακτικά η e-Faktura σημαίνει ότι όλα τα τιμολόγια προς τις δημόσιες αρχές και θεσμικά όργανα πρέπει να είναι σε ψηφιακή μορφή.

Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιοποιεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στη Δανία με τη χρήση της “ηλεκτρονικής τιμολόγησης” εξοικονομούνται το χρόνο 150 εκ. ευρώ για τους φορολογούμενους και 50 εκ. ευρώ για τις επιχειρήσεις. Γενικότερου ενδιαφέροντος είναι η επισήμανση πως εάν η πρακτική αυτή εισάγεται σε ολόκληρη την Ένωση, η ετήσια εξοικονόμηση θα υπερέβαινε τα 50 δις. ευρώ. Μόνο στην Ιταλία η εφαρμογή ηλεκτρονικής τιμολόγησης απέδωσε μείωση δαπανών κατά 3 δις. ευρώ⁵⁸⁶.

Συνδεσιμότητα

Η πλέον σημαντική κατηγορία είναι η **συνδεσιμότητα**, αφού αποτελεί τη βάση στο οικοδόμημα της ψηφιοποίησης καθώς πρόκειται για την υποδομή επί της οποίας αναπτύσσεται το ψηφιακό περιβάλλον του οποίου η βελτίωση, αλλά και η συμμετοχή των πολιτών σε μεγάλο βαθμό, στηρίζονται απολύτως στην απόδοση του δικτύου τόσο ως προς την ταχύτητα μεταφοράς του όγκου δεδομένων, όσο και ως προς τη σταθερότητα. Στους δύο αυτούς παράγοντες προστίθεται και η προσιτότητα.

Επιπλέον στον τομέα αυτό η χώρα μας υστερεί σημαντικά αφού βάσει του δείκτη DESI είναι μόλις τρίτη από το τέλος με επίδοση 0,432, όταν ο μέσος όρος της ΕΕ είναι 0,591 και της επικεφαλής Ολλανδίας 0,806 (μέγιστη τιμή δείκτη 1). Μετά την

⁵⁸³ European Commission, *eGovernment in Denmark*, ISA, February 2016, https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment_Denmark_February_2016_18_01_v3_02.pdf.

⁵⁸⁴ Ο.π. σελ. 32.

⁵⁸⁵ Schriftenreihe der Rundfunk und Telekom Regulierungs-GmbH, *ICT best practices in Denmark, Estonia, Finland, the Republic of Korea, Sweden and Switzerland*, σελ. 24, https://www.rtr.at/en/inf/SchriftenreiheNr32006/4073_Schriftenreihe_03_06.pdf.

⁵⁸⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/public-services-egovernment>

Ελλάδα ακολουθούν η Ιταλία και η Κροατία η οποία είναι η ουραγός χώρα. Αναλυτικά για τη χώρα μας όσον αφορά τις σταθερές ευρυζωνικές συνδέσεις βρίσκεται πολύ κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο όρο (0,655) με 0,642⁵⁸⁷.

Όσον αφορά τις κινητές ευρυζωνικές συνδέσεις στην 9^η από το τέλος θέση (0,393), περίπου στη μέση από το μέσο όρο της Ένωσης (0,497) έως την ουραγό Κύπρο⁵⁸⁸.

Ως προς την ταχύτητα η χώρα μας βρίσκεται στην τελευταία θέση της κατάταξης με 0,217 τιμή του δείκτη όταν το επικεφαλής Βέλγιο υπερπληροί τα κριτήρια με απόδοση 1,01 και η δεύτερη Ολλανδία έχει δείκτη απόδοσης 0,904⁵⁸⁹.

Ως προς την οικονομική προσιτότητα η χώρα μας και πάλι βρίσκεται χαμηλά, περίπου στη μέση του συνόλου των χωρών που είναι κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο με τιμή δείκτη 0,524, όταν ο μέσος όρος είναι 0,686 και επικεφαλής η Λιθουανία με 0,824.

Η χαμηλή επίδοση της χώρας μας καθιστά αδήριτη ανάγκη τη βελτίωση των διαδικτυακών υποδομών με προτεραιότητα στην ταχύτητα και την οικονομική προσιτότητα. Αυτός είναι άλλωστε και ο λόγος που στην Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2016-2021 ένας από τους 7 στόχους είναι η “Ανάπτυξη υποδομών συνδεσιμότητας νέας γενιάς”, με “Προτεραιότητα 1.1: Διαμόρφωση ευνοϊκού περιβάλλοντος για ιδιωτικές επενδύσεις NGA” και “Προτεραιότητα 1.2: Έμπρακτη δημόσια υποστήριξη της επέκτασης των υποδομών NGA”⁵⁹⁰.

Ο IV πυλώνας της στρατηγικής *Ευρώπη 2020* προβλέπει ταχείες και υπερταχείες διαδικτυακές συνδέσεις. Όπως επισημαίνεται «η Ευρώπη χρειάζεται ταχύτητες “κατεβάσματος” των 30 Mbps για όλους τους πολίτες της και τουλάχιστον το 50% των ευρωπαϊκών νοικοκυριών να διαθέτουν σύνδεση πάνω των 100 Mbps έως το 2020»⁵⁹¹. Εξάλλου η *Στρατηγική για την Ευρωπαϊκή Κοινωνία των Gigabit*⁵⁹² που υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Σεπτέμβριο του 2016, θέτει ως στόχο μέχρι το 2025 η Ευρώπη να διαθέτει εξαιρετικά υψηλής δυνατότητας δίκτυα τα οποία θα επιτρέπουν την ευρεία χρήση προϊόντων, υπηρεσιών και εφαρμογών της Ψηφιακής Ενιαίας Αγοράς. Το σύνολο των πολιτικών που ακολουθείται ανά χώρα μέλος της ΕΕ για την ευρυζωνικότητα μπορεί να ερευνηθεί στον ιστότοπο <https://ec.europa.eu/digital-single-market/broadband-member-states>.

⁵⁸⁷ [http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-components#chart={"indicator":"DESI_1A_FBB","breakdown-group":"DESI_TOTALS","unit-measure":"DESI_SCORE","time-period":"2016"}](http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-components#chart={)

⁵⁸⁸ [http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-components#chart={"indicator":"DESI_1B_MBB","breakdown-group":"DESI_TOTALS","unit-measure":"DESI_SCORE","time-period":"2016"}](http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-components#chart={)

⁵⁸⁹ [http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-components#chart={"indicator":"DESI_1C_SPEED","breakdown-group":"DESI_TOTALS","unit-measure":"DESI_SCORE","time-period":"2016"}](http://digital-agenda-data.eu/charts/desi-components#chart={)

⁵⁹⁰ http://www.opengov.gr/digitalandbrief/wp-content/uploads/downloads/2016/11/digital_strategy.pdf.

⁵⁹¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/our-goals/pillar-iv-fast-and-ultra-fast-internet-access>

⁵⁹² European Commission, *Connectivity for a Competitive Digital Single Market - Towards a European Gigabit Society*, COM (2016) 587 final, Brussels, 14.9.2016, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/communication-connectivity-competitive-digital-single-market-towards-european-gigabit-society>

Αξίζει να επισημανθεί ότι η Ένωση στην προσπάθεια προώθησης της ευρυζωνικότητας έχει θεσμοθετήσει το “βραβείο ευρυζωνικότητας” το οποίο απονέμεται σε 5 κατηγορίες: σε “καινοτόμα μοντέλα χρηματοδότησης”, σε “μείωση δαπάνης και συν-επένδυση”, “κοινωνικο-οικονομική επίδραση και οικονομική προσιτότητα”, “ανοικτότητα και ανταγωνιστικότητα” και “ποιότητα υπηρεσίας”. Οι επιμέρους αυτές κατηγορίες έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς ουσιαστικά συνιστούν τους τομείς που θα έπρεπε να ληφθούν υπόψιν στο σχεδιασμό της διαδικτυακής υποδομής⁵⁹³. Από αυτούς, ξεχωρίζοντας δύο, δηλαδή την κατηγορία “καινοτόμα μοντέλα χρηματοδότησης” και “κοινωνικο-οικονομική επίδραση και οικονομική προσιτότητα” που θα είχε ενδιαφέρον για τη χώρα μας, παρουσιάζονται τα έργα τα οποία κρίθηκαν από την ΕΕ ως τα καλύτερα και συνιστούν καλές πρακτικές στον τομέα τους, ανεξαρτήτως της γενικής ψηφιακής επίδοσης της χώρας από την οποία προέρχονται.

WBN-Ένα δίκτυο NGA καινοτόμας χρηματοδότησης στην Wielkopolska της Πολωνίας

Στους νικητές του 2016 στην κατηγορία “καινοτόμα μοντέλα χρηματοδότησης” περιλαμβάνεται μία περιοχή της Πολωνίας. Η χώρα συνολικά βρίσκεται πολύ χαμηλά ως προς τις επιδόσεις της στη συνδεσιμότητα, ωστόσο η περιοχή Wielkopolska ξεχώρισε στον τομέα των ευρυζωνικών υπηρεσιών και ιδιαίτερα ως προς τη χρηματοδότησή του. Το συνολικό κόστος ήταν 96,5 εκ. ευρώ εκ των οποίων επιλέξιμες δαπάνες 78,4 εκ., η χρηματοδότηση από την ΕΕ 66,7 εκ. και ίδιοι πόροι 11,8 εκ. προερχόμενοι από τον ιδιωτικό τομέα. Το τοπικό κοινοβούλιο το 2009 ίδρυσε την εταιρεία Wielkopolska Broadband Network Inc. Η εταιρεία σχεδίασε, υλοποίησε και λειτουργεί δίκτυο οπτικών ινών για όλους το οποίο «βοήθησε στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της περιοχής, μείωσε την οικονομική μετανάστευση των νέων και κατέστησε δυνατή τη δημιουργία μιας οικονομίας βασισμένης στη γνώση»⁵⁹⁴. Συνέβαλε στη βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος συνολικά από την προσχολική έως την πανεπιστημιακή εκπαίδευση και στην προώθηση της ιδέας της μάθησης με χρήση των ΤΠΕ.

Βασικός στόχος του project ήταν η διασφάλιση πρόσβασης διαδικτύου σε κατοίκους περιοχών χωρίς καθόλου πρόσβαση ή όπου δεν υπήρχε αρκετός ανταγωνισμός ώστε να επιτρέψει στους κατοίκους να έχουν επιλογή του κατάλληλου γι’ αυτούς δικτύου.

Το χρηματοδοτικό μοντέλο ήταν ασυνήθιστο: ένα παράδειγμα συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και μία επιτυχής μίξη διαχείρισης διαφορετικών οικονομικών πηγών. Ιδιώτες επενδυτές προσκλήθηκαν και αγόρασαν μετοχές της εταιρείας σε αντάλλαγμα οικονομικής συνεισφοράς. Οι ιδιωτικές εταιρείες INEA S.A. και ASTA-NET έγιναν οι μέτοχοι. Η οικονομική συμμετοχή των ιδιωτών μετόχων και η ευρωπαϊκή χρηματοδότηση μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης(ERDF) συνδυάστηκαν για την επίτευξη του έργου.

Η ταχύτητα είναι μεγαλύτερη ή ίση των 100 Mbps και είναι ευρυζωνικό δίκτυο νέας γενιάς πρόσβασης (New Generation Access -NGA). Το συνολικό μήκος του δικτύου

⁵⁹³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/winners-european-broadband-awards-2016>

⁵⁹⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/winners-european-broadband-awards-2016>

οπτικών ινών φτάνει τα 4600 km και μέχρι σήμερα (2016) έχουν συνδεθεί 80.000 νοικοκυριά σε FTTH (Fiber To The Home) ευρυζωνικό δίκτυο⁵⁹⁵.

Η συνέργεια δημόσιου ιδιωτικού όπως καταγράφηκε στην περίπτωση της πολωνικής περιοχής Wielkopolska αναγνωρίζεται ως καλή πρακτική από την ΕΕ και αντιστοιχεί στους ελληνικούς στόχους.

Net4all – Ένα δίκτυο NGA μοντέλου “Μείωσης δαπάνης και συν-επένδυσης” στην Emilia-Romagna της Ιταλίας

Το Net4all είναι ένα έργο το οποίο καλύπτει με υπερταχύ ευρυζωνικό δίκτυο (Ultra-fast Broadband - UBB) βιομηχανικές περιοχές ψηφιακού χάσματος και το οποίο βασίζεται σε εταιρική σχέση δημοσίου και ιδιωτικού. Το UBB δίκτυο Lepida (ιδιωτικό δίκτυο δημόσιας ιδιοκτησίας), εξυπηρετεί τη δημόσια διοίκηση και ιδιωτικές επιχειρήσεις στην περιοχή Emilia-Romagna της Ιταλίας. Το μοντέλο αυτό έχει ήδη εφαρμοστεί σε 12 βιομηχανικές περιοχές και 90 επιχειρήσεις και στηρίζεται στην επαναχρησιμοποίηση της υφιστάμενης παθητικής δημόσιας υποδομής και στην εταιρική σχέση δημοσίου-ιδιωτικού (συν-επενδυτικές επιχειρήσεις) για την κατασκευή νέων δικτύων. «Πρόκειται για ένα παράδειγμα επιτυχούς μηχανισμού επενδύσεων δημοσίου και ιδιωτικού που έχει ως αποτέλεσμα ένα ανοικτό δίκτυο και ένα ισχυρό επιχειρηματικό οικονομικό μοντέλο»⁵⁹⁶.

Το κόστος κάθε περιοχής εξαρτάται από το πόσο απέχει από ένα σημείο σύνδεσης (Point of Presence -POP) του δικτύου Lepida και την κατάσταση των αγωγών φωτισμού του δρόμου που παρέχονται δωρεάν από τους δήμους και αποτελούν το στοιχείο της δημόσιας χρηματοδότησης. Μέχρι τώρα, το μέσο κόστος ανά έδρα εταιρείας είναι 7.300 ευρώ. Σε αυτό πρέπει να προστεθούν η συμβολή από δήμους (σε είδος) και από τη LepidaSpA (συνήθως 10% του συνολικού κόστους, με την κάλυψη μελέτης σκοπιμότητας και διαχείριση λειτουργίας). Σε κάποιες περιοχές το Εμπορικό Επιμελητήριο επιδοτεί τις εταιρείες καλύπτοντας το 50% των εξόδων του δικτύου, αναγνωρίζοντας την αξία του δικτύου για την ανταγωνιστικότητα. Επί του παρόντος, το μέσο κόστος ανά περιοχή είναι 68.000 ευρώ. Η πρόβλεψη είναι το δίκτυο να καλύψει τουλάχιστον επιπλέον 20 περιοχές και 150 εταιρείες με αυτό το μοντέλο.

Η υποδομή του δικτύου που είναι ταχύτητας ≥ 100 Mbps βασίζεται σε οπτικές ίνες και είναι FTTH. Ο βασικός κορμός του Lepida επί του οποίου πραγματοποιείται η επέκταση του δικτύου, δημιουργήθηκε όταν η περιοχή Emilia-Romagna το 2002 αποφάσισε να επενδύσει τον προϋπολογισμό της σε αυτό. Είναι οπτικές ίνες μήκους 64.000 km, 2.700 km υποδομή, 1487 σημεία πρόσβασης και μπορεί να φθάσει τα 2Gbps. Συνδέει 340 δήμους, 664 σχολεία, 199 έδρες υπηρεσιών υγείας και άλλες 290 έδρες δημοσίων σωμάτων. Στα αποτελέσματα εκτός από τη μείωση του κόστους προστίθεται η ταχύτητα και η εξοικονόμηση χρόνου, όπως και η ανασύνταξη εταιρειών βάσει της δυνατότητας χρήσης videoconference, λύσεων του υπολογιστικού νέφους ή VPN υπηρεσιών. Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα εταιρείας γραφικών τεχνών και εκτυπώσεων που πριν το υπερταχύ ευρυζωνικό

⁵⁹⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/node/85725>

⁵⁹⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/node/85787>.

δίκτυο οι υπάλληλοί της εργάζονταν τη νύχτα καθώς ήταν η μόνη ώρα που το ADSL τους επέτρεπε να φορτώνουν μεγάλα δεδομένα. Οι μεγαλύτερες εταιρείες κατάφεραν να εξοικονομήσουν έως και 75% των δαπανών τους για συνδεσιμότητα.

Προσιτότητα και κοινωνικο-οικονομική επίδραση του FibreOptic στον δήμο De Wolden της Ολλανδίας⁵⁹⁷

Ο δήμος De Wolden έχει περίπου 10.000 σπίτια και εκτείνεται σε μια περιοχή 227 τετραγωνικών χιλιομέτρων. Είναι μια περιοχή την οποία οι εμπορικοί φορείς θεωρούν ασύμφορη οικονομικά. Με μια κοινοτική πρωτοβουλία διαδικασίας “από τα κάτω προς τα πάνω” και τύπου “από το λαό για το λαό”, δημιουργήθηκε ένα ιδιόκτητο υπερταχύ ευρυζωνικό δίκτυο οπτικών ινών που συνδέει κάθε σπίτι και επιχείρηση στο δήμο.

Μέσω ενός συνδυασμού χρηματοδότησης από την αγορά και την κυβέρνηση, το έργο εξασφάλισε όλο το ποσό των 16 εκατομμυρίων ευρώ που χρειαζόνταν για την κατασκευή της υποδομής.

«Είναι ένα παράδειγμα μοντέλου συνεργασίας ιδιωτικών εταιρειών, εταιρειών υποδομών ενέργειας και δήμων που έχει να επιδείξει οικονομική προσιτότητα για τον καταναλωτή και αποδοτικότητα για τους επενδυτές αφού προσέλκυσε στη συνέχεια επενδύσεις στον τομέα των υπηρεσιών»⁵⁹⁸.

Πρόκειται για δίκτυο οπτικών ινών ταχύτητας ≥ 100 Mbps με δυνατότητα μέχρι και 10 Gigabit (πραγματικές ταχύτητες περίπου 950 Mbit). Το μοντέλο που χρησιμοποιήθηκε προσομοιάζει με το Κοινοτικό Ευρυζωνικό Δίκτυο (Community Broadband).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι ο έλεγχος του δικτύου δεν συνδέεται με την ιδιοκτησία, ώστε να παραμένει στην κυριότητα των κατοίκων. Ενώ η ιδιοκτησία του δικτύου κατανέμεται κατά 20% το Ίδρυμα FibreOptic De Wolden (Glasvezel De Wolden), 40% η δημοτική αρχή του De Wolden και 40% η τοπική εταιρεία υποδομών ενέργειας Rendo, ο έλεγχος κατανέμεται με 20% της δημοτικής αρχής του De Wolten, 20% η Rendo και 60% το Ίδρυμα FibreOptic De Wolden, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι μακροπρόθεσμα οι κάτοικοι και η τοπική κοινωνία και οικονομία γενικότερα θα έχουν την πρωτοκαθεδρία στη διαχείριση του δικτύου. Επίσης αρκετοί επαγγελματίες προσέφεραν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά έως ότου η πρωτοβουλία αποκτήσει σημαντική βάση πραγμάτωσης.

Η Συνδεσιμότητα στην Ολλανδία

Η Ολλανδία είναι η χώρα η οποία βάσει του δείκτη DESI βρίσκεται στην κορυφή της κατάταξης ως προς τη συνδεσιμότητα που λαμβάνει υπόψιν κατά 33% τις σταθερές ευρυζωνικές συνδέσεις, κατά 22% τις κινητές ευρυζωνικές συνδέσεις, κατά 33% την ταχύτητα και κατά 11% η οικονομική προσιτότητα⁵⁹⁹.

⁵⁹⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/node/85791>.

⁵⁹⁸ Ό.π.

⁵⁹⁹ <http://digital-agenda-data.eu/datasets/desi/indicators#desi-overall-index>

Εξάλλου και από τα στοιχεία της *Eurostat* σχετικά με τα ποσοστά ευρυζωνικής σύνδεσης σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις, προκύπτει πως πρωτοπόρες στην Ένωση είναι η Ολλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Φινλανδία.

geo	2016 Επιχειρήσεις με ευρυζωνική σύνδεση ⁶⁰⁰	2016 Νοικοκυριά με ευρυζωνική σύνδεση ⁶⁰¹
ΕΥ28	94	83
Δανία	99	92
Γερμανία	95	90
Λιθουανία	100	71
Λουξεμβούργο	97	97
Ολλανδία	100	95
Φινλανδία	100	91
Ην. Βασίλειο	100	92

Η εθνική στρατηγική ευρυζωνικότητας της Ολλανδίας είναι σε συμφωνία με τους στόχους του Ψηφιακού Θεματολογίου για την Ευρώπη σχετικά με την ευρυζωνική κάλυψη. Στους στόχους του Θεματολογίου είναι κάλυψη του 50% των ευρωπαϊκών νοικοκυριών με δίκτυο ταχύτητας 100 Mbps μέχρι το 2020.

Στην Ολλανδία ήδη από το 2013 το 95% των νοικοκυριών διαθέτει δίκτυο 100 Mbps και βασικός στόχος της ολλανδικής κυβέρνησης είναι μέχρι το 2020 το 100% των νοικοκυριών να διαθέτει δίκτυο νέας γενιάς πρόσβασης (New Generation Access - NGA) με ταχύτητες “κατεβάσματος” 100 Mbps και ανεβάσματος 30Mbps⁶⁰².

Το Ψηφιακό Θεματολόγιο της Ολλανδίας⁶⁰³ υποστηρίζει την τεχνολογική ουδετερότητα, ενώ στους στόχους της εθνικής κυβέρνησης είναι η δημιουργία θετικού κλίματος για επενδύσεις στον τομέα της ευρυζωνικότητας και η διατήρηση ενός υγιούς ανταγωνισμού στο πεδίο αυτό.

Μεταξύ άλλων σχετικά με την πρόσβαση σε υψηλής ταχύτητας δίκτυο οι Ολλανδοί ήδη από το 2012 έχουν δημιουργήσει ειδική πλατφόρμα στην οποία δήμοι και περιφέρειες μπορούν να ανταλλάσσουν καλές πρακτικές και να επιλύουν προβλήματα, ενώ υπάρχει “Παρατηρητήριο Ευρυζωνικότητας” που παρακολουθεί την πρόοδο και λειτουργία των ευρυζωνικών δικτύων⁶⁰⁴.

⁶⁰⁰ Enterprises with broadband access, % of enterprises with at least 10 persons employed in the given NACE sectors, Code: tin00090, <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tin00090&plu gin=1>

⁶⁰¹ Households with broadband access, % of households with at least one member aged 16 to 74, Code: tin00073, <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tin00073&plu gin=1>.

⁶⁰² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/country-information-netherlands>.

⁶⁰³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/digital-agenda-netherlands-digital-agendanl>.

⁶⁰⁴ *Digital Agenda.nl. ICT for Innovation and economic Growth*, σελ. 40, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/digital-agenda-netherlands-digital-agendanl>.

Η συνδεσιμότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο

Βάσει των στοιχείων της Eurostat για την ευρυζωνικότητα και το Ηνωμένο Βασίλειο ανήκει στις ηγέτιδες δυνάμεις στο πεδίο αυτό. Εξάλλου κατέχει παγκοσμίως την κορυφαία θέση ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Η Βρετανία ήδη από το 2010 αρχικά με τη στρατηγική *Υπερταχύ Ευρυζωνικό Μέλλον (Britain's Superfast Broadband Future)*⁶⁰⁵ και κατόπιν το 2015, σε απόλυτη συνάφεια με το Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη, θέτει τους στρατηγικούς της στόχους για την εθνική πολιτική ευρυζωνικότητας στο *Σχέδιο Ανάπτυξης Υποδομών Επόμενης Γενιάς Δικτύων (UK Next Generation Network Infrastructure Deployment Plan)*⁶⁰⁶.

Ο σχεδιασμός υπάγεται στο Υπουργείο Πολιτισμού, Μέσων και Αθλητισμού και ειδικότερα η εφαρμογή στο τμήμα Παροχής Ευρυζωνικότητας (Broadband Delivery UK - BDUK) που αναλαμβάνει την προσέλκυση επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα και τη χρήση χρηματοδοτήσεων από ολόκληρη τη Βρετανία. Οι τοπικές αρχές αναπτύσσουν τοπικά σχέδια ευρυζωνικότητας, συμπεριλαμβάνουν κοινοτικές ομάδες και διανέμουν τα ευρωπαϊκά και άλλα τοπικά κονδύλια.

Σύμφωνα με μελέτη για τις συνέπειες της εφαρμογής της στρατηγικής για την ευρυζωνικότητα⁶⁰⁷, μέχρι το 2024 θα προστεθούν 20.000 θέσεις εργασίας, τα νοικοκυριά θα έχουν εξοικονόμηση 45 εκ. λιρών το χρόνο καθώς οι άνθρωποι θα έχουν τη δυνατότητα να εργάζονται από το σπίτι περισσότερο απ' ό,τι σήμερα, ενώ θα εξοικονομηθούν 0,4 εκ. τόνοι εκπομπής CO₂ καθώς θα μειωθεί η κίνηση των εργαζομένων, τα επιχειρηματικά ταξίδια και οι εταιρείες θα στραφούν σε λύσεις του υπολογιστικού νέφους.

Ανθρώπινο κεφάλαιο

Η περίπτωση της Φινλανδίας⁶⁰⁸

Η Φινλανδία είναι η προπορευόμενη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά το πεδίο του ανθρωπίνου κεφαλαίου σε σχέση με τις ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Το ποσοστό των ειδικών στις ΤΠΕ πραγματικά ξεχωρίζει τη χώρα από τους εταίρους της καθώς φθάνει το 6,7% του πληθυσμού της, ποσοστό σχεδόν διπλάσιο από το μέσο ευρωπαϊκό όρο. Ασφαλώς το εξωπραγματικό αυτό ποσοστό θα πρέπει να αποδοθεί στην παρουσία και δραστηριοποίηση στη χώρα του άλλοτε παγκόσμιου κολοσσού Nokia και στη σημασία της εταιρείας στην φινλανδική οικονομία. Ωστόσο και τα υπόλοιπα ποσοστά που σχετίζονται με την απόδοση σε ζητήματα που αφορούν στις ΤΠΕ και λαμβάνονται υπόψιν για την τελική αξιολόγηση του ανθρωπίνου κεφαλαίου, η Φινλανδία είναι πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο: τακτικοί χρήστες του διαδικτύου 91% έναντι 76%, βασικές ψηφιακές δεξιότητες 75% έναντι 55% και οι απόφοιτοι σχολών Επιστήμης, Τεχνολογίας, Μηχανολογίας και Μαθηματικών 22 έναντι 18 ανά χιλιάδα.

⁶⁰⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/britains-superfast-broadband-future>

⁶⁰⁶ https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/418567/UK_Next_Generation_Network_Infrastructure_Deployment_Plan_March_15.pdf

⁶⁰⁷ SQW, UK Broadband Impact Study. Impact Report, November 2013, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/257006/UK_Broadband_Impact_Study_-_Impact_Report_-_Nov_2013_-_Final.pdf.

⁶⁰⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/scoreboard/finland#6-rd>.

Η απόκτηση γνώσης και δεξιοτήτων στις ΤΠΕ όλων των φινλανδών πολιτών είναι πολιτική προτεραιότητα στην Φινλανδία. Το 2016 η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση περιελάμβανε στο πρόγραμμα σπουδών την επάρκεια στις ΤΠΕ μεταξύ των 7 βασικών κατευθύνσεων στον πυρήνα του προγράμματος. Η χρήση των ΤΠΕ είναι εισηγμένη στην 9χρονη βασική εκπαίδευση σε όλες τις επιμέρους σπουδές. «Η Φινλανδία φαίνεται να είναι πολύ καλά σε θέση να αντιμετωπίζει την ταχεία τεχνολογική αλλαγή που κάνει τις ειδικές γνώσεις και δεξιότητες γρήγορα απαρχαιωμένες. Κι αυτό γιατί προληπτικά αναπτύσσει μια πολιτική συνδυασμού των θεμελιωδών δεξιοτήτων και γνώσεων, φιλολογικών, μαθηματικών και ψηφιακών με τις γενικές δεξιότητες όπως η ικανότητα για συνεργασία»⁶⁰⁹.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Όπως σημειώνεται στην Έκθεση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του Νοεμβρίου 2016, «οι περισσότερες δημόσιες διοικήσεις αντιδρούν όταν έρθουν αντιμέτωπες με προβλήματα. Η προετοιμασία για την πρόβλεψη του μέλλοντος μπορεί να είναι επιτακτική ανάγκη σε ένα περιβάλλον ολοένα και πιο ασταθές, απρόβλεπτο, σύνθετο και αμφιλεγόμενο»⁶¹⁰.

Ειδικότερα δε όταν αφορά ζητήματα που άπτονται των τεχνολογικών εξελίξεων, τομέας ραγδαία εξελισσόμενος που ανατρέπει ήδη δημιουργημένες δομές, αλλά και δημιουργεί τεράστιες δυνατότητες για τη βελτίωσή τους. Ειδικά στη Φινλανδία η περίπτωση της Nokia πρέπει να έχει γίνει ένα θλιβερό επώδυνο μάθημα.

Η πρωτοπόρα στην παγκόσμια αγορά εταιρεία συσκευών κινητής τηλεφωνίας, πολύ μπροστά από την εποχή της για μεγάλο διάστημα, υπέστη συντριπτική ήττα υποτιμώντας τις συσκευές αφής και το λειτουργικό Android. Το λειτουργικό Symbian φάνηκε γερασμένο στους καταναλωτές που πλέον είχαν άλλες απαιτήσεις. Ωστόσο ποτέ δεν προσαρμόστηκε με τις γνωστές συνέπειες.

Ωστόσο, όσον αφορά τις δημόσιες πολιτικές, η Φινλανδία διαθέτει Επιτροπή για το Μέλλον⁶¹¹. Είναι μόνιμη επιτροπή του κοινοβουλίου συνταγματικά κατοχυρωμένη και απαρτίζεται από 17 μέλη προερχόμενα από όλα τα κόμματα που εκπροσωπούνται στο φινλανδικό κοινοβούλιο. Ιδρύθηκε το 1993 και στα καθήκοντά της περιλαμβάνεται ο διάλογος με την κυβέρνηση για τα μεγάλα μελλοντικά προβλήματα και τις ευκαιρίες. Δρα ως συμβουλευτικό σώμα, στοχεύει στην προστασία από κοντόφθαλμες κυβερνητικές πολιτικές και εκπονεί μελέτες που αφορούν το μέλλον. Επίσης αξιολογεί τεχνολογικές εξελίξεις και κοινωνικές επιπτώσεις πολιτικών. Στα αποτελέσματα του έργου της περιλαμβάνονται η αλλαγή πολιτικής στον τομέα της περιθαλψής λαμβάνοντας υπόψιν μακροπρόθεσμες μελλοντικές επιλογές και οι πειραματισμοί στο αμεσοδημοκρατικό πεδίο.

⁶⁰⁹ http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?action=display&doc_id=15418.

⁶¹⁰ European Commission, *European Semester Thematic Factsheet. Quality of public Administration*, "Forward Looking Policies Planning in Finland", σελ. 16, http://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-semester_thematic-factsheet_quality-public-administration_en.pdf.

⁶¹¹ <https://www.eduskunta.fi/EN/lakiensaaminen/valiokunnat/tulevaisuusvaliokunta/Pages/default.aspx>.

Ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Ηνωμένο Βασίλειο, η διεθνής ηγεμονία

Το Ηνωμένο Βασίλειο, κατέχει την πρώτη θέση στον παγκόσμιο χάρτη για το 2016 σε ό,τι αφορά τον δείκτη ψηφιακών υπηρεσιών. «Η υιοθέτηση από νωρίς της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και η σημαντική εξέλιξή της από τότε, περιλαμβανομένων αρκετών διορθώσεων στην πορεία προκειμένου να ενσωματωθούν τα διδάγματα από την εμπειρία, συνεισφέρουν σε αυτό το επίτευγμα. Την τελευταία δεκαετία η κυβέρνηση εργάστηκε αδιαλείπτως προκειμένου να εγκαθιδρύσει την απαιτούμενη υποδομή, να καταστήσει ασφαλείς τις κυβερνητικές πύλες, να [εφαρμόσει] διαλειτουργικά πρότυπα, να επιτύχει δυνατότητα “αυθεντικοποίησης”⁶¹² και ευρυζωνική διαθεσιμότητα, όπως και να απορρυθμίσει τον τομέα τηλεπικοινωνιών. Με τη βασική υποδομή στη θέση, η προσοχή στράφηκε στη διασφάλιση πιο γρήγορης και πιο καινοτόμου υιοθέτησης των νέων τεχνολογιών για την παροχή επιγραμμικών υπηρεσιών. Οι υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης από απλώς δημοσιευμένες πληροφορίες και προσφορά βασικών διαδράσεων (π.χ. ηλεκτρονικών φορμών - e-forms) μεταβαίνουν σε δυνατότητα πλήρους συναλλαγής (π.χ. υποβολή φορολογικών δηλώσεων, κοινωνικές παροχές, διαβατήρια κλπ.) και σε έναν πιο πλήρη μετασχηματισμό και μεταρρύθμιση των επιγραμμικών λειτουργιών του δημοσίου τομέα και της διανομής δημοσίων υπηρεσιών»⁶¹³.

Το Νοέμβριο του 2015 ο Βρετανός υπουργός οικονομικών παρουσίασε στο κοινοβούλιο τον προϋπολογισμό της κυβέρνησής του. Μεταξύ άλλων στους στόχους του είναι «ένα μοντέρνο και μεταρρυθμισμένο κράτος» («A modern and reformed state»)⁶¹⁴. Αυτό σημαίνει πρακτικά πως οι βρετανοί επενδύουν 1,8 δις. λίρες στον ψηφιακό μετασχηματισμό προκειμένου η συναλλαγή και διαχείριση θεμάτων που σχετίζονται με τη διακυβέρνηση να είναι απλή, αντικαθιστώντας τις φορολογικές δηλώσεις εισοδήματος με ψηφιακούς φορολογικούς λογαριασμούς και τη δημιουργία ενός απλού μηχανισμού πληρωμών για όλες τις υπηρεσίες της κεντρικής κυβέρνησης.

GOV.UK - “Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΩΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ”⁶¹⁵

«Ένα μοντέρνο και μεταρρυθμισμένο κράτος οικοδομείται επί της αντίληψης ότι υψηλότερες δαπάνες δεν σημαίνει αυτομάτως και καλύτερες υπηρεσίες και ότι με την αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογικών εξελίξεων η κυβέρνηση μπορεί να εκσυγχρονίσει τις δημόσιες υπηρεσίες και εξοικονομώντας χρήματα και βελτιώνοντας τη διάδραση των πολιτών με το κράτος»⁶¹⁶. Στη λογική αυτή η βρετανική κυβέρνηση αντικατέστησε 1800 κυβερνητικούς ιστοτόπους με ένα και

⁶¹² “αυθεντικοποίηση” (“authentication”): η επιβεβαίωση της δηλούμενης ταυτότητας οντοτήτων ή χρηστών.

⁶¹³ <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>, σελ. 84.

⁶¹⁴ https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/479749/52229_B_lue_Book_PU1865_Web_Accessible.pdf, σελ. 5.

⁶¹⁵ European Commission, *Quality of public administration. A toolbox for practitioners*, Theme 4: Improving service delivery, σελ. 271-272, <http://ec.europa.eu/esf/BlobServlet?docId=13947&langId=en>

⁶¹⁶ https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/479749/52229_B_lue_Book_PU1865_Web_Accessible.pdf, σελ. 68

μόνο τον GOV.UK με βασικό του σύνθημα «ο καλύτερος τρόπος για την εύρεση κυβερνητικών υπηρεσιών και πληροφοριών. Πιο απλά, πιο ξεκάθαρα, πιο γρήγορα»⁶¹⁷. Η μετάβαση ολοκληρώθηκε το 2014⁶¹⁸. Στον κεντρικό αυτόν ιστότοπο ο πολίτης βρίσκει τα πάντα για την πολιτική, ανακοινώσεις, δημοσιεύσεις, στατιστικά και διαβουλεύσεις.

Βασική αρχή του GOV.UK είναι “η κυβέρνηση ως πλατφόρμα”: «ένας καινούργιος τρόπος οικοδόμησης ψηφιακών υπηρεσιών»⁶¹⁹. Πρόκειται για μια από τις κύριες πολιτικές του κυβερνητικού φορέα για τις ψηφιακές υπηρεσίες (Government Digital Service) ο οποίος υπάγεται στο γραφείο του πρωθυπουργού. Εκτός από τους ιστοτόπους των υπουργείων (25) περιλαμβάνει και άλλες υπηρεσίες και δημόσιους οργανισμούς (374). Κάθε κυβερνητική υπηρεσία μπορεί να χρησιμοποιήσει τους πόρους που παρέχονται: δομικά στοιχεία που διαμοιράζονται, σχέδια ψηφιακών υπηρεσιών, πλατφόρμες, δεδομένα και φιλοξενία.

Η πολιτική αυτή επιτρέπει στις υπηρεσίες αντί να χάνουν χρόνο σχεδιάζοντας από το μηδέν, να δαπανήσουν χρόνο στο σχεδιασμό ψηφιακών υπηρεσιών επικεντρωμένων στους χρήστες (user-centric services) με αποτέλεσμα και οι υπηρεσίες να δημιουργούνται ευκολότερα και η λειτουργία τους να είναι οικονομικότερη⁶²⁰.

Ο γενικότερος σχεδιασμός της βρετανικής κυβέρνησης στόχευσε στο μετασχηματισμό της παροχής επιγραμματικών δημοσίων υπηρεσιών προς μια πολιτο-κεντρική κατεύθυνση, αυτοεξυπηρετούμενης λογικής, εύκολα προσβάσιμη και εφικτή. Υπό το πρίσμα αυτό υιοθετείται η προσέγγιση του συνόλου της κυβέρνησης (Whole-of-Government approach) όπου οι υπηρεσίες διαφόρων υπουργείων και τομέων της κεντρικής ή της τοπικής διοίκησης είναι διαθέσιμες με πιο ολοκληρωμένο τρόπο.

Η διασφάλιση της ψηφιακής επαλήθευσης (αυθεντικοποίησης), όπως και της ασφαλούς πρόσβασης σε όλο το εύρος των υπηρεσιών συνοδεύεται από τις προσπάθειες για προώθηση της ψηφιακής συμπερίληψης⁶²¹.

Στις αρχές του 2017 ο ιστότοπος GOV.UK περιλαμβάνει σε beta μορφή ενότητα απόδοσης (performance)⁶²².

Ουσιαστικά πρόκειται για οδηγίες προς τους οργανισμούς που περιλαμβάνονται στον ιστότοπο σχετικά με το πώς συλλέγοντας δεδομένα μπορούν να βελτιώσουν τις υπηρεσίες τους προς τους χρήστες και με ποιον τρόπο μπορεί αυτό να επιτευχθεί. Επιλέγεται η μέτρηση 4 βασικών δεικτών απόδοσης:

- Κόστος ανά συναλλαγή – πόσο στοιχίζει στην κυβέρνηση κάθε φορά που κάποιος ολοκληρώνει μια διεργασία την οποία παρέχει η υπηρεσία

⁶¹⁷ <https://www.gov.uk/>

⁶¹⁸ European Commission, *EGovernment in the United Kingdom*, EU 2016, https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20Factsheet%20in%20United%20Kingdom%20-%20February%202016_Edition%2018_00%20-%20v6_00.pdf.

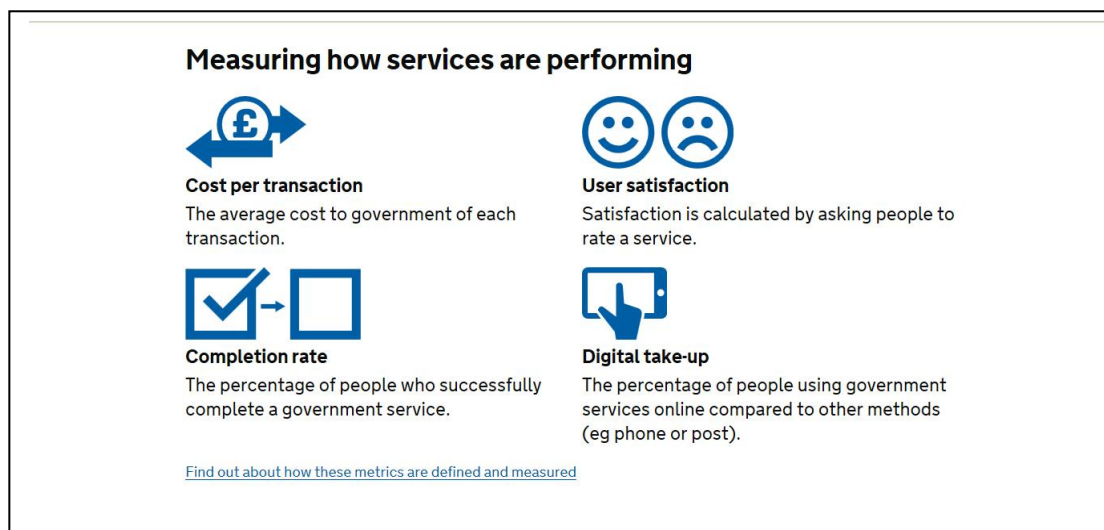
⁶¹⁹ <https://www.gov.uk/government/policies/government-as-a-platform>

⁶²⁰ <https://www.gov.uk/government/policies/government-as-a-platform>

⁶²¹ <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>, σελ. 84.

⁶²² <https://www.gov.uk/performance>.

- Ικανοποίηση χρήστη – τι ποσοστό των χρηστών είναι ικανοποιημένο από την εμπειρία χρήσης της υπηρεσίας
- Ποσοστό ολοκλήρωσης – τι ποσοστό των συναλλαγών ολοκληρώνουν επιτυχώς οι χρήστες
- Ψηφιακή χρήση – τι ποσοστό των χρηστών επιλέγει την ψηφιακή υπηρεσία για να εκπληρώσει τον στόχο του έναντι των μη ψηφιακών διαύλων (π.χ. τηλέφωνο ή ταχυδρομείο)

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ, ΧΩΡΑ “ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΠΟ ΠΡΟΕΠΙΛΟΓΗ”

Πρωτεύοντα στόχο του Ηνωμένου Βασιλείου αποτελεί το να είναι χώρα “Ψηφιακή από προεπιλογή” (digital by default) δηλαδή, όπως καταγράφεται στην Ψηφιακή Στρατηγική του το 2012, στοχεύει σε «ψηφιακές υπηρεσίες τόσο σαφείς και βολικές ώστε όλοι όσοι μπορούν να τις χρησιμοποιήσουν να το κάνουν και να μην εξαιρούνται αυτοί που δεν μπορούν»⁶²³.

Η στρατηγική “ψηφιακή από προεπιλογή” είναι μια από τις αρχές του νέου Σχεδίου δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2016-2020⁶²⁴. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά πως σε επίπεδο ΕΕ, η αρχή αυτή θα μπορούσε να αποφέρει εξοικονόμηση ετησίως 6,5-10 δις. ευρώ⁶²⁵. Στην Ψηφιακή Στρατηγική του Ηνωμένου Βασιλείου το 2013 εκτιμάται πως με τη μετάβαση στην κατάσταση “ψηφιακή από προεπιλογή” θα αποδώσει εξοικονόμηση δαπανών ετησίων κατά 1,7-1,8 δις. λίρες⁶²⁶.

⁶²³ Cabinet Office, *Government Digital Strategy*, November 2012, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/296336/Government_Digital_Strategy_-_November_2012.pdf, σελ. 2

⁶²⁴ Βλ. σχετικό κεφάλαιο.

⁶²⁵ European Commission, *Study on eGovernment and the Reduction of Administrative Burden*, Final Report, 2014, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/final-report-study-egovernment-and-reduction-administrative-burden-smart-20120061>

⁶²⁶ <https://www.gov.uk/government/publications/government-digital-strategy/government-digital-strategy>.

DATA.GOV.UK

Με το σύνθημα “Opening up Government” ο ιστότοπος *Data.gov.uk*⁶²⁷ με τη μορφή υπηρεσίας καταλόγου καθιστά διαθέσιμα μη προσωπικά δεδομένα σε μια σειρά κοινωνικο-οικονομικών και πολιτικών θεμάτων. Συνολικά καλύπτει 20.971 θεματικές κυβερνητικών δεδομένων από 1.357 κεντρικούς και τοπικούς κυβερνητικούς φορείς.

Στην ουσία ακολουθεί τη στρατηγική για τα Ανοικτά δεδομένα (Open Data) που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2011 επαναβεβαίωσε τη σημασία της αξιοποίησής τους για την οικονομία της ΕΕ και εφαρμόζει την Οδηγία INSPIRE⁶²⁸ για τα χωρικά δεδομένα. Επιπλέον δίνει τη δυνατότητα στους πολίτες να ζητήσουν δεδομένα τα οποία δεν έχουν ακόμη δημοσιοποιηθεί⁶²⁹.

DIGITAL MARKETPLACE

Η Ψηφιακή Αγορά (*Digital Marketplace*)⁶³⁰, μια ακόμη ψηφιακή πλατφόρμα η οποία είναι σε beta μορφή προς το παρόν, ξεκίνησε το Νοέμβριο του 2013. Σε αυτήν οι δημόσιοι οργανισμοί μπορούν να αναζητήσουν είτε υπηρεσίες βασισμένες στην τεχνολογία του υπολογιστικού νέφους είτε ειδικούς για ψηφιακά έργα⁶³¹. Είναι ένας ενιαίος χώρος στον οποίο προμηθευτές και αγοραστές συναλλάσσονται στο ψηφιακό πεδίο. Εάν κάποιος επιθυμεί να πουλήσει τις υπηρεσίες του μέσω της Ψηφιακής Αγοράς υποβάλλει στο σχετικό αίτημα στο αντίστοιχο πλαίσιο (ψηφιακή σύμβαση μεταξύ κυβέρνησης και προμηθευτών). Το σύνολο των πωλήσεων έχει φθάσει τα 836 εκ. λίρες σε τρία χρόνια και διατηρεί ανοδική πορεία. Από το σύνολο αυτό το 50% κατά την αξία και το 60% κατά τον όγκο αντιστοιχεί σε συναλλαγές με ΜΜΕ. Η Ψηφιακή Αγορά έχει μειώσει τα εμπόδια στην αγορά του δημοσίου τομέα. Ο σχεδιασμός των προμηθειών και των συμβάσεων πραγματοποιείται βάσει αρχών με επίκεντρο τους χρήστες και συνεχώς το συνολικό πλαίσιο βελτιώνεται καθώς παρέχεται η δυνατότητα έκφρασης γνώμης για τη διαδικασία⁶³².

Εσθονία, η πρωτοπόρος στην Ευρώπη

E-ESTONIA

Η Εσθονία είναι προσανατολισμένη προς την ψηφιακή κοινωνία. Μια κοινωνία ωστόσο 1,3 εκ. κατοίκων που ζουν σε 45.227 χλμ². Αυτό, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η χώρα ανεξαρτητοποιείται το 1991, άρα πολύ πρόσφατα αναδομεί τις δημόσιες υπηρεσίες της σε ένα περιβάλλον σύγχρονο, τόσο από άποψη αντιλήψεων, όσο και δυνατότητας υποδομών, συνεπάγεται πως η εφαρμογή επιλογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι ευκολότερη. Βεβαίως η προσπάθεια

⁶²⁷ <https://data.gov.uk/>.

⁶²⁸ Infrastructure for Spatial Information in Europe – INSPIRE Οδηγία που υιοθετήθηκε το 2007, <http://inspire.ec.europa.eu/>.

⁶²⁹ <https://data.gov.uk/data-request>.

⁶³⁰ <https://www.digitalmarketplace.service.gov.uk/>.

⁶³¹ <https://www.gov.uk/government/collections/digital-marketplace-buyers-and-suppliers-information>

⁶³² <https://www.digitalmarketplace.service.gov.uk/>. Βλ και European Commission, *EGovernment in the United Kingdom*, EU 2016, σελ. 31, https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20Factsheet%20in%20United%20Kingdom%20-%20February%202016_Edition%2018_00%20-%20v6_00.pdf.

εκσυγχρονισμού είναι επιτυχής και οδηγεί στην ηλεκτρονική Εσθονία (E-Estonia) που: «σημαίνει ψηφοφορίες από την άνεση του σαλονιού. Σημαίνει συμπλήρωση φορολογικών δηλώσεων σε 5 λεπτά ή την υπογραφή νομικά δεσμευτικών συμβάσεων μέσω διαδικτύου από οπουδήποτε στον κόσμο μέσω κινητού τηλεφώνου. Αυτές είναι μερικές από τις υπηρεσίες που οι Εσθονοί απολαμβάνουν σε τακτική βάση. Οι επιχειρηματίες μπορούν να καταχωρήσουν επιχειρήσεις μέσα σε μόλις 20 λεπτά, να ελέγξουν περιουσιακά και νομικά αρχεία επιγραμμικά, ακόμη και να ενσωματώσουν τις δικές τους ασφαλείς υπηρεσίες με αυτές που προσφέρει το κράτος. Η διάδραση μεταξύ κυβερνητικών υπηρεσιών και μεταξύ διοίκησης και πολιτών έχει ολοκληρωτικά μεταλλαχτεί στην ηλεκτρονική Εσθονία (e-Estonia), που γρήγορα μετέτρεψε τη γραφειοκρατία σε γεγονός του παρελθόντος»⁶³³.

Το 2005 η Εσθονία έγινε η πρώτη χώρα που κατέστησε τη διαδικτυακή ψηφοφορία σε γενικές εκλογές εφικτή. Το 2010 το 99% των τραπεζικών συναλλαγών γίνεται ηλεκτρονικά⁶³⁴.

ΟΡΟΣΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΣΘΟΝΙΑ

Το πρώτο ορόσημο στην ψηφιακή πορεία της Εσθονίας καταγράφεται το 2000 με την υιοθέτηση του “e-Tax Board”. Τα επόμενα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα⁶³⁵. Είναι εμφανές από τη χρονική σειρά της επίτευξης λειτουργίας σημαντικών ψηφιακών εφαρμογών πως η ηλεκτρονική διακυβέρνηση πραγματώνεται από το Ταλλίν με συστηματικό τρόπο και σταθερό ρυθμό ανάπτυξης.

ΟΡΟΣΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΣΘΟΝΙΑ	
Έτος	Εφαρμογή
2000	e-Tax Board
2000	m-Parking
2001	X-road
2002	ID Card
2003	ID bus ticket
2005	i-Voting
2007	Mobile-ID
2007	e-Police system
2008	e-Health system
2010	e-Prescription
2011	Smart Grid

⁶³³ https://ccdcoe.org/cycon/2012/workshops/e-Estonia_03.2012.pdf, σελ. 8.

⁶³⁴ Ό.π., σελ. 10.

⁶³⁵ Ό.π., σελ. 35.

Η ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΤΑΛΙΝ – ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ψηφιακή κοινωνία “ηλεκτρονική Εσθονία” κατέστη εφικτή κυρίως λόγω της υποδομής και του σκεπτικού επί του οποίου βασίσθηκε. Στον πυρήνα της ηλεκτρονικής αναπτυξιακής ιδέας για την Εσθονία εδράζεται η αντίληψη ανάπτυξης ενός ανοικτού, αποκεντρωμένου συστήματος που συνδέει διάφορες υπηρεσίες και βάσεις δεδομένων, σε αντίθεση με τη λογική ενός μοναδικού, περικλείοντος όλα, κεντρικού συστήματος το οποίο δύσκολα ανανεώνεται και ο σχεδιασμός του εύκολα αναπαράγει γραφειοκρατικά μοντέλα. «Η ευελιξία που παρέχεται από αυτή τη δομή ανοικτού συστήματος έχει επιτρέψει να αναπτυχθούν νέα συστατικά στοιχεία της ψηφιακής κοινωνίας και να προστεθούν [στο συνολικό σύστημα] καθώς περνούν τα χρόνια. Είναι αυτή η ισχύς της επέκτασης που έχει επιτρέψει στην Εσθονία να αναπτυχθεί και να γίνει ένα από τα “αφηγήματα επιτυχίας” της τελευταίας δεκαετίας στην Ευρώπη»⁶³⁶. Ασφαλώς η ιδέα ενός αποκεντρωμένου συστήματος στο οποίο προστίθενται όσα στην πορεία αναπτύσσονται, οδηγεί με σταθερότητα προς την απόλυτη εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Ωστόσο θα πρέπει να επισημανθεί πως στην Εσθονία όλες οι ιδέες και εφαρμογές συνοδεύονται, υλοποιούνται και χρησιμοποιούνται, από έναν πληθυσμό τεχνολογικά και ψηφιακά εγγράμματο. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το ποσοστό των πολιτών της Εσθονίας που έχει κορυφαίο επίπεδο χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή⁶³⁷ σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ, άλλες χώρες που ξεχωρίζουν στο πεδίο αυτό και τη χώρα μας, όπως καταγράφεται από την Eurostat.

Επίπεδο δεξιότητας στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών⁶³⁸

Άτομα που έχουν εκτελέσει 5 ή 6 από τις 6 υπολογιστικές δραστηριότητες
% ατόμων ηλικίας 16 έως 74

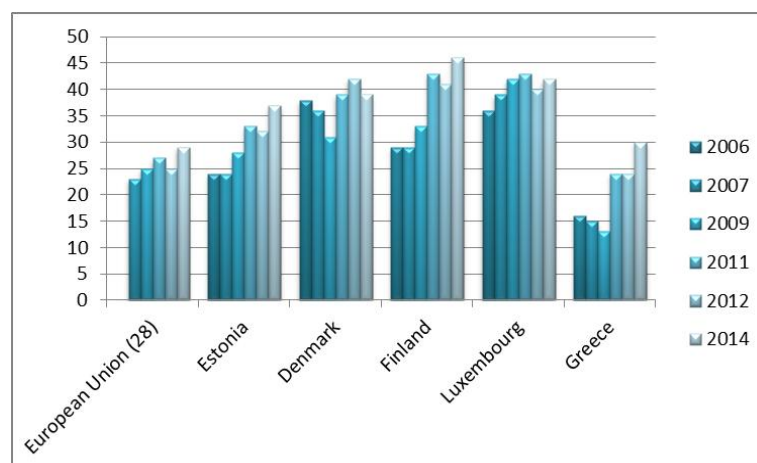
GEO/TIME	2006	2007	2009	2011	2012	2014
European Union (28 countries)	-	23	25	27	25	29
Estonia	24	24	28	33	32	37
Denmark	38	36	31	39	42	39
Finland	29	29	33	43	41	46
Luxembourg	36	39	42	43	40	42
Greece	16	15	13	24	24	30

⁶³⁶ <https://e-estonia.com/the-story/the-story-about-estonia/>.

⁶³⁷ Κορυφαίο επίπεδο χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή νοείται αυτό που ο χρήστης μπορεί να ολοκληρώσει 5 ή 6 από τις εξής διαδικασίες: 1. Να αντιγράψει ή μεταφέρει ένα αρχείο ή έναν φάκελο 2. Να χρησιμοποιήσει το εργαλείο αντιγραφής και επικόλλησης εντός του ιδίου εγγράφου 3. Να χρησιμοποιεί τις βασικές αριθμητικές πράξεις (πρόσθεση, αφαίρεση, πολλαπλασιασμό, διαίρεση) σε ένα υπολογιστικό φύλλο 4. Να συμπιέζει αρχεία 5. Να συνδέει και να εγκαθιστά νέες συσκευές π.χ. ένα modem ή έναν εκτυπωτή 6. Να γράψει ένα πρόγραμμα υπολογιστή χρησιμοποιώντας ειδική γλώσσα προγραμματισμού (Individuals' level of computer skills (tsdsc460), Indicator Profile (ESMS), Data tables: tsdsc460, Compiling agency: Eurostat, the statistical office of the European Union, http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/EN/tsdsc460_esmsip.htm).

⁶³⁸ Code: tsdsc460, <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tsdsc460&language=en>.

Σχηματικά:

Εξετάζοντας το κορυφαίο επίπεδο δεξιότητας χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή το ποσοστό των Εσθονών που ανήκει σε αυτή την κατηγορία χρηστών (στον γενικό πληθυσμό) είναι πολύ υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (37 έναντι 29%) και αποτελεί ποσοστό μεγαλύτερο του 1/3 του πληθυσμού. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι και η χώρα μας βρίσκεται πάνω από τον μέσο όρο, έστω και λίγο (30 έναντι 29%).

Επίσης σε ό,τι αφορά τη χρήση του διαδικτύου στο κορυφαίο επίπεδο δεξιότητας⁶³⁹ οι Εσθονοί υπερτερούν κατά πολύ του ευρωπαϊκού μέσου όρου (21 έναντι 12%).

Επίπεδο δεξιότητας στη χρήση διαδικτύου⁶⁴⁰

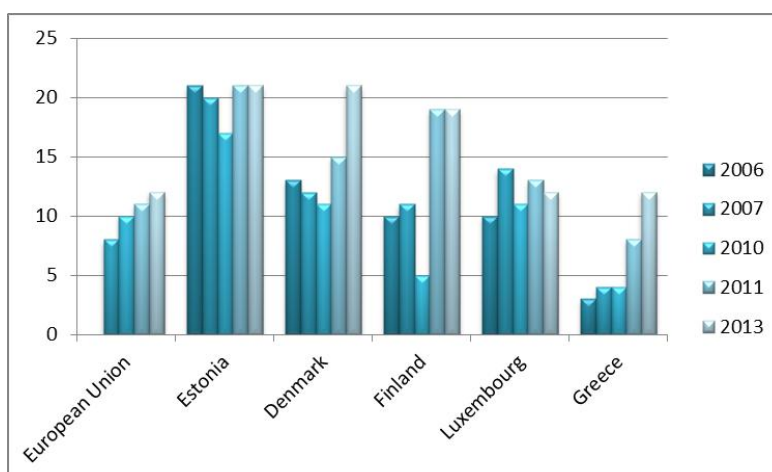
Άτομα που έχουν εκτελέσει 5 ή 6 από τις 6 διαδικτυακές δραστηριότητες
Ποσοστό ατόμων ηλικίας 16 έως 74 ετών

GEO/TIME	2006	2007	2010	2011	2013
European Union (28 countries)	-	8	10	11	12
Estonia	21	20	17	21	21
Denmark	13	12	11	15	21
Finland	10	11	5	19	19
Luxembourg	10	14	11	13	12
Greece	3	4	4	8	12

⁶³⁹ Κορυφαίο επίπεδο δεξιότητας νοείται αυτό που ο χρήστης μπορεί να ολοκληρώσει 5 ή 6 από τις εξής διαδικτυακές δραστηριότητες: 1. Να χρησιμοποιήσει μηχανή αναζήτησης για να βρει πληροφορίες 2. Να στείλει e-mail με συνημμένα αρχεία 3. Να αναρτήσει μηνύματα σε chatrooms, σε newsgroups ή να συμμετέχει σε forum επιγραφικών συζητήσεων 4. Να χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για τηλεφωνικές συνομιλίες 5. Να χρησιμοποιεί τον διαμοιρασμό αρχείων μέσω δικτύου ομοτίμων (peer-to-peer file sharing) για την ανταλλαγή ταινιών, μουσικής κλπ. 6. Να δημιουργεί ιστότοπους (Individuals' level of internet skills (tsdsc470), Indicator Profile (ESMS), Data tables: tsdsc470, Compiling agency: Eurostat, the statistical office of the European Union, http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/EN/tsdsc470_esmsip.htm).

⁶⁴⁰ Code: tsdsc470, <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tsdsc470&language=en>.

Σχηματικά:

Οι Δανοί βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο με τους Εσθονούς και ακολουθούν από πολύ κοντά και οι Φινλανδοί. Η χώρα μας βρίσκεται ακριβώς στο μέσο όρο της ΕΕ με 12%, ποσοστό χαμηλό εάν ληφθεί υπόψη ότι ο ορισμός του κορυφαίου επιπέδου δεξιότητας δεν περιλαμβάνει παρά βασικές και όχι ιδιαίτερα σύνθετες δεξιότητες.

Όπως επισημαίνεται στον ιστότοπο της ηλεκτρονικής Εσθονίας, «η βελτίωση της ευφυΐας των παιδιών μέσω του τρόπου που ανατρέφονται, είναι η ευφυέστερη επένδυση που μπορεί μια χώρα να κάνει. Αυτός είναι κι ο λόγος που από το βασικό πρότζεκτ “Tiger Leap” το οποίο εισήγαγε τα σχολεία της Εσθονίας στην ψηφιακή εποχή τη δεκαετία του ’90, η εκπαίδευση έχει καταστεί το σημείο εστίασης των πλέον ρηξικέλευθων εξελίξεων της ηλεκτρονικής κοινωνίας της χώρας»⁶⁴¹.

Επιπλέον των αρχών εφαρμογής ενός αποκεντρωμένου συστήματος, ανοικτού και ευέλικτου, το οποίο συνδέει μεταξύ τους διάφορες βάσεις δεδομένων και της ψηφιακής παιδείας των Εσθονών για την πραγμάτωση ενός ψηφιακού κόσμου στον οποίο η ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι καθοριστική, θα πρέπει να υπογραμμιστούν:

- η αρχή της διαλειτουργικότητας που εφαρμόζεται έτσι ώστε όλα τα στοιχεία του συστήματος να μπορούν να λειτουργήσουν απρόσκοπτα μαζί,
- η αρχή της λογικής του συστήματος ως πλατφόρμας που σημαίνει ότι οποιοσδήποτε θεσμός μπορεί να χρησιμοποιήσει την υποδομή,
- η αρχή μιας διαδικασίας χωρίς τέλος (open ended process) δηλαδή το σύστημα μπορεί να μεγαλώνει και να βελτιώνεται οργανικά⁶⁴² και
- η εφαρμογή της αρχής “μια και μόνη φορά” που διατρέχει τις ευρωπαϊκές στρατηγικές⁶⁴³

⁶⁴¹ <https://e-estonia.com/the-story/digital-society/education/>

⁶⁴² https://ccdcoe.org/cycon/2012/workshops/e-Estonia_03.2012.pdf, σελ. 8.

⁶⁴³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/final-report-study-egovernment-and-reduction-administrative-burden-smart-20120061>, σελ. 92. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2011-2015 προέβλεπε τη σύνταξη έκθεσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και τη Μείωση των Διοικητικών Βαρών. Η έκθεση αυτή επισημαίνει ότι τρεις διασυνδεδεμένες στρατηγικές εφαρμόζονται στην Ευρώπη για τον

X-ROAD⁶⁴⁴

Το πλέον καθοριστικό στοιχείο στην υποδομή της ηλεκτρονικής Εσθονίας είναι το X-Road. Η μέθοδος δηλαδή σύνδεσης όλων των ηλεκτρονικών υπηρεσιών, το εργαλείο που τους επιτρέπει να λειτουργούν όλες μαζί προκειμένου να υπάρχει η βέλτιστη απόδοση. Ουσιαστικά συνδέει όλα τα αποκεντρωμένα συστατικά μέρη του συστήματος καθιστώντας όλα τα επιμέρους ένα σύνθετο όλο. Πρόκειται για «το περιβάλλον που επιτρέπει στις διάφορες ηλεκτρονικές υπηρεσίες και βάσεις δεδομένων της χώρας, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, να συνδεθούν και να λειτουργήσουν αρμονικά ανεξαρτήτως της πλατφόρμας που χρησιμοποιούν»⁶⁴⁵. Η αρχιτεκτονική του συστήματος αυτού ακολουθεί τις εξής πρακτικές:

- Οι κάτοχοι δεδομένων αποφασίζουν ποιοι θα έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες
- Δεν υπάρχει ένας και μοναδικός κάτοχος ή ελεγκτής
- Κάθε κυβερνητική υπηρεσία ή επιχείρηση μπορεί να επιλέξει την ηλεκτρονική υπηρεσία που είναι κατάλληλη γι' αυτήν
- Οι υπηρεσίες προστίθενται μια τη φορά, όταν είναι έτοιμες

Αποτέλεσμα της εφαρμογής της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και τελικά της ηλεκτρονικής Εσθονίας είναι:

- Ένα πρωτόγνωρο επίπεδο διαφάνειας και πρόσβασης στη διακυβέρνηση
- Ασφαλής, πρακτική και ευέλικτη ανταλλαγή, ιδιωτικών, κυβερνητικών και εταιρικών δεδομένων
- Υγιέστερος και καλύτερα εκπαιδευμένος πληθυσμός με εύκολη πρόσβαση στις κοινωνικές υπηρεσίες
- Ένα επιτυχές περιβάλλον για τις επιχειρήσεις και την επιχειρηματικότητα⁶⁴⁶

Το Νοέμβριο του 2016, οπότε δημοσιοποιήθηκε το *European Thematic Factsheet. Quality of Public Administration*, περισσότερες από 170 βάσεις δεδομένων προσφέρουν 2000 υπηρεσίες με τη χρήση του X-Road. Περισσότεροι από 900 οργανισμοί χρησιμοποιούν καθημερινά το X-Road, όπως και περισσότερο από το 50% των κατοίκων μέσω της κυβερνο-πύλης eesti.ee⁶⁴⁷.

Το 2014 στα στατιστικά του κυβερνητικού portal αναφέρεται ότι είχε δεχτεί 4,5 εκατομμύρια επισκέπτες και είχε 401.316 μοναδικούς χρήστες⁶⁴⁸. Το σύστημα X-Road όπως και η e-ID έχουν κερδίσει το διεθνές ενδιαφέρον καθώς είναι ιδιαίτερα ευέλικτα και προσαρμόσιμα σε σχεδιασμούς και πολιτικές.

περιορισμό των αχρείαστων διοικητικών βαρών: 1. η “μια και μόνη φορά” 2. η “απλούστευση και προσωποποίηση” 3. η “ψηφιακή από προεπιλογή”.

⁶⁴⁴ European Commission, *Quality of public administration. A toolbox for practitioners*, Theme 4: Improving service delivery, σελ. 267-269, <http://ec.europa.eu/esf/BlobServlet?docId=13947&langId=en>

⁶⁴⁵ Ό.π., σελ. 23.

⁶⁴⁶ Ό.π., σελ. 9.

⁶⁴⁷ http://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-semester_thematic-factsheet_quality-public-administration_en.pdf, σελ. 16.

⁶⁴⁸ https://www.eesti.ee/eng/topics/business/riigiportaali_abi/partnerile_1/portal_in_numbers.

E-ID

Η ηλεκτρονική ταυτότητα (e-ID) την οποία έχει εισάγει η Εσθονία στο πλαίσιο της ψηφιοποίησης των παροχών υπηρεσιών προς τους πολίτες αποτελεί ένα –αν όχι το μοναδικό– από τα πλέον προηγμένα συστήματα δελτίων εθνικής ταυτότητας. Είναι υποχρεωτική για τους εσθονούς πολίτες από την ηλικία των 15 ετών και, παράλληλα με τον βασικό παραδοσιακό στόχο κατοχής δελτίου ταυτότητας για την αναγνώριση του κατόχου της όπου χρειάζεται, λειτουργεί ως κάρτα ψηφιακής πρόσβασης για όλες τις ασφαλείς ηλεκτρονικές υπηρεσίες της Εσθονίας. Το τσιπάκι που είναι ενσωματωμένο στην κάρτα φέρει αρχεία που χρησιμοποιούν δημόσιο κλειδί κρυπτογράφησης 2048-bit⁶⁴⁹ και με τον τρόπο αυτό την καθιστά απόλυτη απόδειξη ταυτότητας σε ένα ηλεκτρονικό περιβάλλον. Η ηλεκτρονική ταυτότητα υιοθετήθηκε το 2002 και μέχρι το 2011 το 90% των εσθονών διέθετε μια τέτοια κάρτα. Οι συνηθέστερες χρήσεις της περιλαμβάνουν την απλή εξ ορισμού χρήση διακρίβωσης ταυτότητας για ταξίδια στην ΕΕ και στη ζώνη Σέγκεν, αλλά και τη λειτουργία της ως κάρτα εθνικής ασφάλισης υγείας, ως κάρτα αναγνώρισης ταυτότητας κατά την είσοδο σε ηλεκτρονικούς λογαριασμούς τραπεζών από απομακρυσμένους υπολογιστές, ως εισιτήριο προπληρωμένο για τις δημόσιες μεταφορές στο Ταλίν και το Ταρτού, ως ψηφιακή υπογραφή, ως εργαλείο για ηλεκτρονικές ψηφοφορίες (i-Voting), για την πρόσβαση σε κυβερνητικές βάσεις δεδομένων για τον έλεγχο ιατρικών αρχείων, για την φορολογική δήλωση κλπ., όπως και για την ηλεκτρονική συνταγογράφηση⁶⁵⁰.

MOBILE-ID

Εκτός από την ηλεκτρονική ταυτότητα οι εσθονοί πολίτες έχουν τη δυνατότητα χρήσης της κινητής ταυτότητας (mobile-ID). Πρόκειται για μια υπηρεσία που επιτρέπει τη χρήση του κινητού τηλεφώνου ως ασφαλή ηλεκτρονική ταυτότητα. Χρησιμοποιείται και αυτή σε όλες τις ηλεκτρονικές συναλλαγές και την ψηφιακή υπογραφή κειμένων, αλλά με το πλεονέκτημα ότι δεν χρειάζεται αναγνώστης καρτών. Το σύστημα αυτό βασίζεται σε μια ειδική κάρτα SIM κινητής ταυτότητας (Mobile-ID SIM card) την οποία μπορεί κάποιος να αποκτήσει από τον πάροχο κινητής τηλεφωνίας. Και πάλι η κάρτα SIM εμπεριέχει κλειδί κρυπτογράφησης και το σύστημα λειτουργεί σε συνδυασμό με μια μικρή εφαρμογή (application) για εξουσιοδότηση και υπογραφή⁶⁵¹.

Γαλλία – Παράδοση και εκσυγχρονισμός

Η Γαλλία με παράδοση πρωτοπορίας στη δημόσια διοίκηση αντιλαμβάνεται εγκαίρως την ανάγκη εκσυγχρονισμού και μάλιστα προς την κατεύθυνση των ΤΠΕ και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης αναγνωρίζοντας τον πρωτεύοντα ρόλο του πολίτη στην οικοδόμηση του συστήματος ψηφιακής οικολογίας. Το Σεπτέμβριο του 2016 η Γαλλία ανέλαβε επικεφαλής της Συνεργασίας Ανοικτής Διακυβέρνησης

⁶⁴⁹ Τα πρώτα δημόσια κλειδιά κρυπτογράφησης για τα οποία είχε γίνει μεγάλη συζήτηση ήταν των 56-bit με το κάθε κλειδί να έχει επτά τυπογραφικά στοιχεία που το καθένα είχε 8-bit. Βλ. σχετικά Ζαν Γκισνέλ, *Πόλεμοι στον κυβερνοχώρο. Μυστικές υπηρεσίες και Internet*, Στάχυ, Αθήνα 1997, σελ. 59.

⁶⁵⁰ https://ccdcoc.org/cycon/2012/workshops/e-Estonia_03.2012.pdf, σελ. 22-23.

⁶⁵¹ Όπ., σελ. 23.

(Open Government Partnership the Open Government Partnership), «μιας πολυμερούς πρωτοβουλίας που ιδρύθηκε το 2011 με στόχο τη διασφάλιση συγκεκριμένων δεσμεύσεων από την πλευρά των κυβερνήσεων για την προώθηση της διαφάνειας, την ενδυνάμωση των πολιτών, την καταπολέμηση της διαφθοράς και την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την ενίσχυση της διακυβέρνησης»⁶⁵².

MODERNISATION.GOUV.FR – Η ΠΥΛΗ ΤΟΥ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ

Με το σκεπτικό λοιπόν της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών για τη βελτίωση της διακυβέρνησης έχει συσταθεί η Γενική Γραμματεία Εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Δράσης (Secrétariat Général pour la Modernisation de l'action publique -SGMAP) μια υπηρεσία παρά τω πρωθυπουργώ η οποία παρέχει τη βοήθειά της προς τη γαλλική κυβέρνηση για την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και υποστηρίζει τα εκσυγχρονιστικά έργα των δημοσίων αρχών.

«Ενθαρρύνει το δημόσιο τομέα να υιοθετήσει νέους τρόπους σχεδιασμού και άσκησης της δημόσιας πολιτικής. Τοποθετώντας το κοινό στον πυρήνα των στόχων της και των μεθόδων της η ΓΓΕΔΔ εργάζεται για την επίτευξη μιας πιο αποτελεσματικής διακυβέρνησης. Αναπτύσσει και διαχέει ψηφιακή τεχνολογία για τη διοίκηση ώστε να προσαρμόσει τις υπηρεσίες στις ανάγκες και τις συνήθειες των πολιτών»⁶⁵³.

Στην πύλη της modernisation.gouv.fr⁶⁵⁴, η ΓΓΕΔΔ δημοσιοποιεί ό,τι σχετίζεται με τον εκσυγχρονισμό της διακυβέρνησης και ως εκ τούτου τις δράσεις της. Ταυτοχρόνως η πύλη λειτουργεί ως το συμμετοχικό εργαλείο της. Υπό το πρίσμα αυτό η ΓΓΕΔΔ συντονίζει το “Πρόγραμμα για την απλούστευση των κανονισμών και των διοικητικών διαδικασιών” η εφαρμογή του οποίου αποφασίστηκε στο υψηλότερο επίπεδο του γαλλικού κράτους και υπακούει στο ισχυρό αίτημα ιδιωτών, επιχειρήσεων και τοπικών αρχών⁶⁵⁵.

Το πρόγραμμα διατρέχεται από συμμετοχική λογική και οι χρήστες εμπλέκονται σε κάθε στάδιο: από την επιλογή των μέτρων έως την αξιολόγηση της εφαρμογής τους. «Η εμπειρία αυτής της προσέγγισης αποδεικνύει ότι η φάση ακρόασης των χρηστών βοηθά στο να εντοπιστούν γρήγορα συγκεκριμένοι τρόποι με τους οποίους η προσφερόμενη υπηρεσία μπορεί να βελτιωθεί. Και οι πιο αποτελεσματικές βελτιώσεις δεν είναι πάντοτε οι πιο περίπλοκες που εφαρμόζονται»⁶⁵⁶. Έχει ενδιαφέρον το γεγονός ότι κάθε 6 μήνες νέες δέσμες μέτρων τίθενται σε ισχύ. Από

⁶⁵² Το 2011 η OGP ιδρύθηκε από 8 χώρες και σήμερα (2016) α αριθμεί 70 χώρες μέλη και εκατοντάδες οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών, <https://en.ogpsummit.org/about/>.

⁶⁵³ <http://modernisation.gouv.fr/le-sgmap/missions/missions-du-sgmap> και <http://modernisation.gouv.fr/en/about-the-sgmap/who-we-are>.

⁶⁵⁴ <http://modernisation.gouv.fr/>, Le Portail de la Modernisation de l'Action Publique (French Government Modernisation Portal).

⁶⁵⁵ <http://modernisation.gouv.fr/les-services-publics-se-simplifient-et-innovent/par-lecouite/enjeux-aux-benefices-pour-les-usagers-les-rouages-du-programme-de-simplification>.

⁶⁵⁶ European Commission, *European Semester Thematic Factsheet. Quality of public Administration*, σελ. 17, Providing Better Public Services – Customer Journey Mapping in France, http://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-semester_thematic-factsheet_quality-public-administration_en.pdf.

το 2013 έχει υιοθετηθεί ένας αριθμός περίπου 750 μέτρων, τα περισσότερα από τα οποία ήδη έχουν άμεσο αποτέλεσμα στις ζωές των πολιτών και στις επιχειρήσεις⁶⁵⁷.

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΩΝΤΑΣ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ

Η “χαρτογράφηση” της περιήγησης των χρηστών στις συναλλαγές τους με το δημόσιο ή άλλες υπηρεσίες είναι μια μέθοδος καταγραφής των βημάτων που ακολουθεί ο χρήστης για την ολοκλήρωση μιας διαδικασίας (π.χ. έγγραφα που χρειάζεται να συμπληρωθούν, αρχεία στα οποία χρειάζεται να ανατρέξει, χρονικά όρια με τα οποία πρέπει να συμμορφωθεί κλπ.) αλλά και της συναισθηματικής αντίδρασης που η διαδικασία προκαλεί στον χρήστη (πότε και γιατί οι χρήστες αισθάνονται ικανοποίηση). Η έρευνα *Ποιότητα της Δημόσιας Διοίκησης. Μια εργαλειοθήκη για τους επαγγελματίες*⁶⁵⁸ για τη μέθοδο αυτή προτείνει ως καλή πρακτική την εφαρμογή της στη Γαλλία.

Στη μελέτη της ΓΓΕΔΔ *Χαρτογραφώντας το ταξίδι των χρηστών για τη βελτίωση των υπηρεσιών προς το κοινό*, «ένα σύμβολο της νέας ώθησης που δίνεται στις κυβερνητικές προσπάθειες εκσυγχρονισμού»⁶⁵⁹ καθορίζονται τα οφέλη της συστηματικής και επαγγελματικής ακρόασης των χρηστών καθώς και τα απαραίτητα εργαλεία για τον επιχειρησιακό σχεδιασμό έργων βελτίωσης των υπηρεσιών. Περιγράφεται αναλυτικά η μεθοδολογία και το συνολικό σκεπτικό γύρω από την αρχή “να απλοποιήσουμε τα πράγματα” που βρίσκεται στον πυρήνα της εκσυγχρονιστικής προσπάθειας της γαλλικής δημόσιας διοίκησης: η επανεξέταση της δημόσιας διακυβέρνησης, βάσει των προσδοκιών των πολιτών και των αναγκών των χρηστών.

MES-AIDES.GOUV.FR

Επίσης ο “Προσομοιωτής κοινωνικής βοήθειας”⁶⁶⁰ mes-aides.gouv.fr επιτρέπει στους πολίτες να αναζητήσουν επιγραμματικά και σε έναν χώρο το σύνολο των κοινωνικών παροχών που δικαιούνται. Το σύνολο του ποσού προκύπτει μετά τη συμπλήρωση ηλεκτρονικών εγγράφων σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση, τους πόρους, τη διαμονή κλπ. Αφότου λάβει μια ατομική εκτίμηση, ο χρήστης μπορεί στη συνέχεια να ξεκινήσει τις διοικητικές διαδικασίες με τους αρμόδιους δημόσιους φορείς. Η υπηρεσία αυτή, αναπτύχθηκε από ένα “government start-up”⁶⁶¹ και στοχεύει στην αντιμετώπιση της αδυναμίας των πιο ευάλωτων πολιτών να λάβουν την κυβερνητική βοήθεια την οποία δικαιούνται.

⁶⁵⁷ <http://modernisation.gouv.fr/en/our-activities/the-machinery-of-the-french-administrative-and-regulatory-simplification-programme>.

⁶⁵⁸ European Commission, *Quality of Public Administration. A toolbox for practitioners*, Publication Office of the European Union, Luxembourg 2015, σελ. 79, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=7757&furtherPubs=yes>.

⁶⁵⁹ SGMAP’s books, *Mapping the user’s journey to improve service to the public*, SGMAP, 2013, http://www.modernisation.gouv.fr/sites/default/files/fichiers-attaches/sgmap-usersjourney_1.pdf και <http://www.modernisation.gouv.fr/en/mapping-users-journey-improve-service-public>.

⁶⁶⁰ <http://www.modernisation.gouv.fr/les-services-publics-se-simplifient-et-innovent/par-des-services-numeriques-aux-usagers/mes-aidesgouvfr-queles-aides-ai-je-droit>.

⁶⁶¹ <http://www.modernisation.gouv.fr/ladministration-change-avec-le-numerique/par-des-services-numeriques-aux-usagers/startups-d-etat>.

FRANCE CONNECT – Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ “ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΩΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑΣ”⁶⁶²

Από το 2015, υπό την καθοδήγηση της ΓΓΕΔΔ, το σύστημα “France Connect” παρέχει στους χρήστες δημοσίων υπηρεσιών τη δυνατότητα να συνδέονται με όνομα χρήστη και κωδικό πρόσβασης τον ίδιο, αναγνωρίσιμο από όλες τους ιστοτόπους των δημοσίων αρχών. Στόχος του ενιαίου login συστήματος είναι η απλούστευση της σχέσης των χρηστών με τις δημόσιες αρχές γενικά. Οι χρήστες δημοσίων υπηρεσιών έχουν πρόσβαση σε ένα ενιαίο σύστημα αναγνώρισης και ελέγχου ταυτότητας για όλες τις διαδικασίες.

Η διαδικασία αυτή είναι σε συμφωνία με τον κανονισμό eIDAS της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ηλεκτρονική ταυτοποίηση και υπογραφή)⁶⁶³, ο οποίος προβλέπει τη διαλειτουργικότητα των συστημάτων αναγνώρισης που χρησιμοποιούνται από τα κράτη μέλη της ΕΕ για την πρόσβαση σε online υπηρεσίες τους.

Το σύστημα “France Connect” είναι αναπόσπαστο μέρος του έργου η “Κυβέρνηση ως πλατφόρμα” το οποίο στοχεύει στο άνοιγμα της διακυβέρνησης στη Γαλλία προς την ψηφιακή τεχνολογία ώστε να προσφέρει στους πολίτες καλύτερες δημόσιες υπηρεσίες. «Υπό τη διαχείριση της ΓΓΕΔΔ, η “κυβέρνηση ως πλατφόρμα” έχει στόχο να εισαγάγει νέες ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες που βασίζονται σε καλύτερη ροή δεδομένων μεταξύ των αρχών και είναι εξ ολοκλήρου υπό τον έλεγχο των χρηστών. Υπό την έννοια αυτή, το σύστημα France Connect εγγυάται ότι η υπηρεσία παρέχεται στο σωστό άτομο, και θα επιτρέψει στους χρήστες να επιβλέπουν τις ροές των δεδομένων που τους αφορούν”⁶⁶⁴.

Βελγική θεσμική πρωτοτυπία

Στο Βέλγιο, το οποίο βρίσκεται στην 5^η θέση στην κατάταξη ψηφιακής απόδοσης βάσει του δείκτη DESI, θεσμικά προβλέπεται η θέση αντιπροέδρου της κυβέρνησης με καθήκον του την ψηφιακή ατζέντα της χώρας⁶⁶⁵.

⁶⁶² <http://modernisation.gouv.fr/ladministration-change-avec-le-numerique/par-son-systeme-dinformation/franceconnect-deja-100-000-utilisateurs-vingtaine-services>.

⁶⁶³ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 910/2014 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 23ης Ιουλίου 2014 σχετικά με την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στην εσωτερική αγορά και την κατάργηση της οδηγίας 1999/93/ΕΚ, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0910&from=EN>.

⁶⁶⁴ <http://modernisation.gouv.fr/en/our-activities/government-is-changing-with-digital-technology-france-connect-a-universal-online-access-to-public-services>.

⁶⁶⁵ The Boston Consulting Group, *Digitizing Europe. Why Northern Europe Frontrunners must drive digitization of the EU Economy*, BCG 2016, σελ. 9, http://image-src.bcg.com/BCG_COM/BCG-Digitizing-Europe-May-2016_tcm22-36552.pdf.

4.4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στο τελευταίο κεφάλαιο της παρούσης μελέτης, βάσει της ανάλυσης που προηγήθηκε, επιχειρείται η διατύπωση προτάσεων και κατευθύνσεων για τη βελτίωση του υφιστάμενου πλαισίου διαμόρφωσης και άσκησης των δημόσιων πολιτικών στο τομέα της αξιοποίησης ΤΠΕ και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Στο κεφ. 4.4.1. χαρτογραφούνται οι συνθήκες άσκησης των δημόσιων πολιτικών στην Ελλάδα και διατυπώνονται ορισμένες κατευθύνσεις της πολιτικής βάσει των προκλήσεων και ευκαιριών που δίνουν οι νέες τεχνολογίες στο πεδίο. Εν συνεχεία, το κεφ. 4.4.2. εστιάζει στη δομή σχεδιασμού, υλοποίησης και υποστήριξης της πολιτικής σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες όπως παρουσιάζονται στα ετήσια factsheets της πλατφόρμας Join up της Ε.Ε. και συγκρίνεται με την αντίστοιχη δομή διακυβέρνησης στην Ελλάδα όπως μεταβλήθηκε μετά την σύσταση της Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής το Μάιο του 2016. Στο κεφ. 4.4.3. λαμβάνοντας υπόψιν τις συνθήκες άσκησης πολιτικών, τα προβλήματα του υπάρχοντος πλαισίου διαμόρφωσης πολιτικής, και τις βέλτιστες πρακτικές των άλλων χωρών προτείνονται μια δέσμη μέτρων βελτίωσης του. Στο κεφ. 4.4.4. παρατίθενται μια σειρά από ευρύτερες προτάσεις για την επόμενη περίοδο σχεδιασμού και υλοποίησης αυτών των πολιτικών.

4.4.1. Χαρτογράφηση των συνθηκών άσκησης των δημόσιων πολιτικών.

Στην άσκηση της δημόσιας πολιτικής για το διαδίκτυο στο συγκεκριμένο πεδίο επενεργούν οι εξής παράγοντες: οι νέες ευρωπαϊκές πολιτικές και διεθνείς Συστάσεις και πρότυπα, το ελληνικό πολιτικό περιβάλλον και διοικητικό σύστημα, οι νέες μνημονιακές δεσμεύσεις και τέλος οι νέες προκλήσεις αλλά και οι ευκαιρίες που δίδονται από τις τεχνολογικές εξελίξεις.

4.4.1.1. Νέες ευρωπαϊκές στρατηγικές και πρωτοβουλίες.

Όπως αναλύθηκε παραπάνω στο κεφάλαιο της καταγραφής της υπάρχουσας κατάστασης, οι δημόσιες πολιτικές για την αξιοποίηση ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση διαμορφώνονται από Ευρωπαϊκές Στρατηγικές. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση θα συμβάλει στη στρατηγική “Ευρώπη 2020” που στοχεύει σε μια έξυπνη, αειφόρο και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Το 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τη Στρατηγική για την Ψηφιακή Ενιαία Αγορά για την Ευρώπη και το νέο Σχέδιο δράσης για την Ηλεκτρονική διακυβέρνηση.⁶⁶⁶ Ενώ επίσης ανάμεσα στις σημαντικές πρωτοβουλίες της Ε.Ε. είναι το Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη, ένα πρόγραμμα διαλειτουργικότητας ISA, και το ερευνητικό πρόγραμμα Horizon 2020. Η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω μιας σειράς χρηματοδοτικών προγραμμάτων που προαναφέρθηκαν επιδιώκει αφενός να δημιουργήσει μια ψηφιακή οικονομία και αφετέρου να προωθήσει συγκεκριμένες στρατηγικές που αφορούν στην ενιαία αγορά με τη διακίνηση προσώπων και αγαθών.

Καθώς πολίτες και επιχειρήσεις δρουν σε διαφορετικά κράτη μέλη, επιδιώκεται να μπορούν να διαδρούν με τις κυβερνήσεις άλλων κρατών μελών. Κατά συνέπεια

⁶⁶⁶ A Digital Single Market Strategy for Europe / European Commission, 6 May 2015. COM(2015) 192 final.

απαιτείται η δημιουργία διασυννοριακών και διαλειτουργικών δημόσιων υπηρεσιών που θα διευκολύνουν αυτή τη διάδραση. Το κάθε κράτος μέλος έχει την ευθύνη για την εφαρμογή αυτών των πολιτικών και η Ε.Ε. επιχειρεί να ενθαρρύνει καλές πρακτικές και νέες τεχνολογίες μεταξύ των κρατών μελών (Davies, 2015, σελ.1)

Ειδικότερα στόχος της στρατηγικής για την Ψηφιακή Ενιαία Αγορά είναι να διασυνδέει μητρώα επιχειρήσεων στην Ε.Ε. με στόχο να επιτρέψει σε επιχειρήσεις να παρέχουν διασυννοριακές υπηρεσίες εντός μηνός από την λήψη της απόφασης. Στις δράσεις για την επίτευξη των στόχων περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων τα εξής: Α) Ένα πιλοτικό πρόγραμμα -σε συνεργασία με τα κράτη μέλη για την εφαρμογή της αρχής “μια και μόνη φορά” (“once only”). Β) η επέκταση και ολοκλήρωση των ευρωπαϊκών και εθνικών πυλών (portals) προκειμένου να επιτευχθεί μια Μοναδική Ψηφιακή Πύλη (Single Digital Gateway) για τη δημιουργία ενός φιλικού προς το χρήστη πληροφοριακού συστήματος για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, Γ) Επιτάχυνση της εφαρμογής στα κράτη μέλη του συστήματος ηλεκτρονικής προμήθειας και ηλεκτρονικών υπογραφών.

Η Σύσταση του ΟΟΣΑ για τις Στρατηγικές Ψηφιακής Κυβέρνησης (2014) αναμένεται να εφαρμοστεί από μια σειρά κράτη μεταξύ αυτών και η Ελλάδα. Στη Σύσταση προτείνεται στα κράτη να αναπτύσουν στρατηγικές που να υιοθετούν την προσέγγιση της κυβέρνησης στο σύνολο του κρατικού μηχανισμού (government as a whole), και να διασφαλίζουν μεγαλύτερη διαφάνεια, τη συμμετοχή δημόσιων, ιδιωτικών φορέων και της κοινωνίας των πολιτών στη δημιουργία της δημόσιας πολιτικής και στο σχεδιασμό και παροχή υπηρεσιών και μια κουλτούρα στο δημόσιο τομέα που να εστιάζει στα δεδομένα.

Σύμφωνα με τις νέες πολιτικές της Ε.Ε. η ηλεκτρονική διακυβέρνηση και γενικότερα η αξιοποίηση των ΤΠΕ δεν αφορά μόνο μια στρατηγική για τη μεταρρύθμιση του δημοσίου τομέα αλλά θεωρείται ότι θα συμβάλει σημαντικά στην οικονομική πολιτική της Ε.Ε. αλλά και κάθε κράτους μέλους. Χαρακτηριστικά στο πρόσφατο Σχέδιο Δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2016-2020 της Ε.Ε., οι ΤΠΕ θεωρούνται ως μία επένδυση στην οικονομία που θα επιφέρει σταδιακά το μετασχηματισμό της σε ψηφιακή. Εκτιμάται ότι η επένδυση αυτή θα συμβάλλει στη δημοσιονομική πολιτική, στην ανάπτυξη αλλά και στην εκπαιδευτική πολιτική ώστε να επέλθει η αύξηση της παραγωγικότητας.

Η εμπειρία σε ευρωπαϊκές χώρες με υψηλά ποσοστά επιδόσεων στη ψηφιακή οικονομία δείχνει ότι η πολιτική για την οικονομική και ψηφιακή ανάπτυξη μέσω της αξιοποίησης ΤΠΕ και η πολιτική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση αποτελούν “συγκοινωνούντα δοχεία”. Πιο συγκεκριμένα για να επιτευχθεί η ηλεκτρονική διακυβέρνηση δεν απαιτείται μόνο η δημιουργία μιας τεχνολογικής υποδομής σε ένα κράτος. Απαιτείται και υψηλό επίπεδο διείσδυσης της τεχνολογίας σε κράτος, επιχειρήσεις και πολίτες. Μόνο και στο βαθμό/ έκταση που οι πολίτες και επιχειρήσεις θα χρησιμοποιήσουν τις νέες τεχνολογικές υποδομές που προσφέρονται θα επιτευχθούν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα από αυτές τις πολιτικές.

Παράλληλα για τον μετασχηματισμό της οικονομίας σε ψηφιακή με την αύξηση των βιώσιμων θέσεων εργασίας μέσω της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας,

παραγωγικότητας, καινοτομίας με χρήση ΤΠΕ και με τη βελτίωση της ποιότητας ζωής μέσω ΤΠΕ απαιτείται η αύξηση της αποτελεσματικότητας του κράτους. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση εστιάζει στη δημιουργία ενός δημοσίου τομέα που είναι αποδοτικός και φιλικός προς τον πολίτη και τις επιχειρήσεις, με μειωμένες κρατικές δαπάνες, διαφάνεια και η χρηστή διακυβέρνηση, θα δημιουργεί ασφάλεια και εμπιστοσύνη στον πολίτη για τις ψηφιακές υπηρεσίες και θα συμβάλει στη δημοκρατική συμμετοχή του πολίτη κατά τη διαμόρφωση των δημόσιων πολιτικών. Οι ΤΠΕ εντέλει οδηγούν στον μετασχηματισμό της κοινωνίας. Κατά συνέπεια ένα από τα ζητούμενα διαμόρφωσης αυτών των πολιτικών για την επόμενη περίοδο είναι η στενή συσχέτιση των δυο αυτών πολιτικών.

4.4.1.2. Το ευρύτερο πλαίσιο της ελληνικής δημόσιας διοίκησης.

Κατά τη διερεύνηση των σημαντικότερων προβλημάτων της ελληνικής δημόσιας διοίκησης στην Έκθεση του ΟΟΣΑ για την Κεντρική Διοίκηση της Ελλάδας (2011) σημειώνονται τα εξής⁶⁶⁷: Δεν υπάρχει στρατηγικό κοινό όραμα για την Ελλάδα αναφορικά με ποια κατεύθυνση θέλει να πάει η κοινωνία και η οικονομία της. Η προσοχή στρέφεται σε οικονομικά ζητήματα χωρίς αίσθηση της γενικότερης ατζέντας. Τα συστήματα που υπάρχουν στην Ελλάδα διευκολύνουν τις συνθήκες διαφθοράς και ανάρμοστες ανθρώπινες συμπεριφορές, την προσοδοθηρία και τις πελατειακές πρακτικές. Διαπιστώνεται χαμηλή κεντρική επίβλεψη, σύνθετο νομικό πλαίσιο, έλλειψη βασικών στοιχείων, χαμηλός έλεγχος και αναποτελεσματική διαχείριση.

Μεταξύ των βασικών μειονεκτημάτων που επισημαίνει η έκθεση του ΟΟΣΑ είναι η μικρή συνεργασία μεταξύ και εντός των Υπουργείων. Η διοίκηση λειτουργεί σε σιλό. Αποσπασματικότητα και επικαλύψεις μεταξύ δομών και αρμοδιοτήτων αποθαρρύνει τη συνεργασία. Η συλλογική δέσμευση για μια μεταρρύθμιση απουσιάζει. Τα Υπουργεία δεν μοιράζονται πληροφορίες. Η σχέση μεταξύ της κεντρικής διοίκησης και του υπόλοιπου δημοσίου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης χρειάζεται προσοχή. Χρειάζεται επίβλεψη για να συνδεθούν οι δρώντες και να διασφαλιστεί αποτελεσματική εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων. Οι Υπουργοί παίρνουν αποφάσεις που τελικά δεν οδηγούν σε αποτελέσματα. Υπάρχει ανεπαρκής εφαρμογή τους. Η παρακολούθηση και ο έλεγχος είναι αναποτελεσματικός. Κατά κύριο λόγο παράγονται νομοθετήματα παρά αποτελέσματα και για το λόγο αυτό προτείνεται να συνδεθούν πια τα νομοθετήματα με συγκεκριμένα αποτελέσματα.

Επίσης σημειώνεται πως παρά την ύπαρξη κάποιων μεταρρυθμίσεων η αλλαγή είναι μικρή και αποσπασματική. Είναι δύσκολο να ελεγχθεί γιατί είναι σύνθετο και άκαμπτο σύστημα συνεχούς κεντρικού ελέγχου. Προτείνεται να μετατεθεί το βάρος από τους εκ των προτέρων ελέγχους σε προϋπολογισμούς σε εκ των υστέρων αποτιμήσεις. Οι εκ των προτέρων έλεγχοι θα πρέπει να είναι νομική υποχρέωση των Υπουργείων.

Στην ιεραρχική δομή δεν υπάρχει επαρκής στελέχωση στο μεσαίο επίπεδο. Τα Υπουργεία είναι άναρχα δομημένα, με περιττές δομές και πολλά τμήματα. Δεν υπάρχει ένα συστηματικό αρχείο με τεκμηριωμένα στοιχεία βασισμένα σε γεγονότα

⁶⁶⁷ Βλ. αναλυτικά σε προηγούμενο κεφάλαιο.

και δεδομένα ως βάση για τις πολιτικές αποφάσεις ακόμα και για την καθημερινή διαχείριση. Διαδικασίες για τη συλλογή, καταγραφή και ανάλυση δεδομένων είναι ακατάλληλες. Ανεπαρκή δεδομένα σημαίνει ότι δημιουργούν στρατηγικές με έλλειψη ισχυρών αποδείξεων πάνω στις οποίες θα στηριχθούν οι κατάλληλες πολιτικές αποφάσεις. Για τη συστηματική χρήση των δεδομένων και την υιοθέτηση μιας προσέγγισης βασισμένης σε αποδείξεις για τις πολιτικές αποφάσεις, απαιτείται βαθιά πολιτιστική αλλαγή εντός της διοίκησης.

Για να υπάρξει σημαντική αύξηση της παραγωγικότητας ο ΟΟΣΑ προτείνει να επιτραπεί το μοίρασμα δεδομένων μεταξύ και εντός Υπουργείων. Η εγκαθίδρυση μιας στέρεας δομής υπεύθυνης για τη διυπουργική συνεργασία είναι ουσιώδης. Θα πρέπει να δημιουργηθούν στρατηγικές μονάδες σε κάθε Υπουργείο που θα μεριμνούν για το σχεδιασμό, τον προϋπολογισμό, την καλή νομοθέτηση, τα δεδομένα και ζητήματα ΤΠΕ και θα διασφαλίζουν τη συνεργασία εντός του Υπουργείου. Θα πρέπει επίσης να υπάρξει ένα σχέδιο για τις ΤΠΕ που να διασφαλίζει τη διαλειτουργικότητα μεταξύ των συστημάτων των Υπουργείων και να επιτρέψει το άνοιγμα των δεδομένων⁶⁶⁸.

Με βάση τα παραπάνω θα πρέπει να σημειωθεί ότι η συμβολή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις είναι καθοριστική. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση αποτελεί μια πρακτική μεταρρύθμιση της διοίκησης (Λαδή-Νταλάκου, ο.π. σελ.143) αλλά ως στρατηγική μεταμόρφωσης της διοίκησης.

Η ελληνική δημόσια πολιτική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση καλείται να εφαρμοστεί σε μία ελληνική διοίκηση που φαίνεται μέχρι πρότινος να μην έχει πλήρως κατανοήσει τις απαιτήσεις της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

Για να εφαρμοστεί η πολιτική ηλεκτρονικής διακυβέρνησης απαιτείται:

Ένα όραμα που να το ενστερνίζεται η κοινωνία, στο οποίο συνδράμει και το οποίο ενσυνείδητα συνδιαμορφώνει. Συλλογική δέσμευση σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο. Διαρκής και στενή συνεργασία μεταξύ των Υπουργείων. Επαρκής επίβλεψη και ανατροφοδότηση του έργου. Ένα παραγόμενο έργο από τη διοίκηση που δίνει έμφαση στην εξυπηρέτηση του πολίτη και της επιχείρησης. Η διοίκηση συνολικά θα πρέπει επιδιώκει και ενθαρρύνει τις δημιουργικές λύσεις. Προϋποθέτει αντίστοιχη κατάρτιση, ικανότητες αλλά και κίνητρα για το ανθρώπινο δυναμικό της διοίκησης. Το ανθρώπινο δυναμικό θα πρέπει προηγουμένως να αποδεσμευτεί από να κατά κύριο λόγο να παράγει νομοθετήματα και να περιορίζεται στενά ο ρόλος του στην πιστή εφαρμογή τους. Απαιτείται ευελιξία στην αντιμετώπιση προβλημάτων, εξειδικευμένες γνώσεις, εμβάθυνση στις απαιτήσεις και περιθώριο για πρωτοβουλίες. Ταυτόχρονα απαιτείται να αλλάξει συνολικά ο τρόπος εκπόνησης πολιτικών να γίνει κατανοητό ότι μέσω στοιχείων και δεδομένων για τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα μιας πολιτικής μπορούν να συναχθούν χρήσιμα συμπεράσματα και να σχεδιαστούν τα επόμενα βήματα. Με άλλα λόγια απαιτείται μια βαθιά πολιτιστική αλλαγή εντός της ελληνικής διοίκησης.

⁶⁶⁸ OECD (2011), *Greece: Review of the Central Administration*, OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264102880-en>.

4.4.1.3. Συμμόρφωση σε μνημονιακές δεσμεύσεις και αυτοδεσμεύσεις στα πλαίσια του ΕΣΠΑ 2014-2020

Ακριβώς επειδή οι συγκεκριμένες πολιτικές θεωρήθηκαν ότι θα συμβάλουν καθοριστικά σε μεταρρυθμίσεις και στη μείωση των κρατικών εξόδων από το 2010, δεσμεύσεις για τις εν λόγω πολιτικές περιέχουν και οι μνημονιακές συμφωνίες που υπέγραψε η χώρα. Από το πρώτο Μνημόνιο που υπογράφηκε το 2010 η εφαρμογή εργαλείων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ιδίως για τους σκοπούς δημοσιονομικής προσαρμογής τέθηκαν ως προτεραιότητα. Παρόλα αυτά σημειώθηκαν σημαντικές καθυστερήσεις στην υλοποίηση των δράσεων που χρηματοδοτούνταν μέσω των ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 για τους λόγους που αναλύθηκαν παραπάνω και δεν ολοκληρώθηκαν μια σειρά από σχεδιαζόμενα έργα και δράσεις.

Στην εκ των προτέρων Αιρεσιμότητα 2.1⁶⁶⁹ που αποτελεί αυτοδέσμευση της Ελλάδας ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα έργα ΕΣΠΑ 2014-2020 σημειώνεται ότι κανένα έργο ΤΠΕ και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και δεν θα υλοποιηθεί, δεν θα γίνει καμία δημοσίευση προσκλήσεων υποβολής προτάσεων, ούτε επιλογή εμπροσθοβαρών έργων έως ότου το σχέδιο δράσης συμφωνηθεί με τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και έχει αξιολογηθεί ότι εκπληρώνονται τεθειμένοι όροι. Συγκεκριμένα οι όροι για να αποδεσμευτούν πόροι από το ΕΣΠΑ για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 για τις ΤΠΕ τα εξής: α) Προτεραιοποίηση παρεμβάσεων ΤΠΕ (και Διυπουργικό Σύμφωνο Συναντίληψης με λίστα ώριμων και προς ωρίμανση έργων), β) Επικαιροποίηση / εξειδίκευση δεικτών αποτελέσματος, γ) Αποδοτικό σχήμα συντονισμού & διακυβέρνησης, δ) απλοποίηση πλαισίου υλοποίησης και βελτίωση πλαισίου διαχείρισης.

Σύμφωνα με την Εθνική Αρχή Συντονισμού, το χρονοδιάγραμμα εκπλήρωσης των ενεργειών που έχουν αποτυπωθεί στο Σχέδιο Δράσης της αιρεσιμότητας παρουσιάζει σημαντική υστέρηση για ζητήματα ψηφιακής ανάπτυξης. Η Εθνική Αρχή Συντονισμού είναι σε διαβούλευση με την ΕΕ για την υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης και την επίλυση των θεμάτων που συνδέονται με τη σχετική αυτοδέσμευση που έχει ενσωματωθεί στα ΕΠ (Εθνική Αρχή Συντονισμού, 2016)⁶⁷⁰.

Για την εκπλήρωση αυτών των προϋποθέσεων εκπονήθηκε το Σχέδιο Υλοποίησης Δράσεων ΤΠΕ (Φεβρουάριος 2016). Λίγους μήνες αργότερα τη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής (Μάιος 2016) η οποία πλέον συγκροτεί μαζί με την Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας το νέο Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Επικοινωνιών, Ενημέρωσης (Νοέμβριος 2016) και τέλος εκπονήθηκε η Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική για την προγραμματική περίοδο 2016-2021 (Δεκέμβριος 2016).

⁶⁶⁹ Οι εκ των προτέρων αιρεσιμότητες αποτελούν προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν το αναγκαίο πλαίσιο ρυθμίσεων και συνθηκών για την ουσιαστική υποστήριξη από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία στο πλαίσιο του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης. Εφαρμόζονται σε όλα τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014 – 2020 σύμφωνα με το Άρθρο 19 και το Παράρτημα XI του Κανονισμού 1303/2013 «περί καθορισμού των κοινών διατάξεων»,

⁶⁷⁰ Εκ των προτέρων Αιρεσιμότητες. Πρόσδος Εκπλήρωσης Απρίλιος 2016. Εθνική Αρχή Συντονισμού. Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης. Προσβάσιμο σε <http://83.212.112.53:1080/eydvelop/wp-content/uploads/3h-ek8esh-proodou-airesimoththwn.pdf>.

Συνεπεία των παραπάνω δεν έχουν αποδεδειχτεί πόροι για τα έτη 2014-2015 από το ΕΠ Μεταρρύθμιση του Δημοσίου τομέα για τα έργα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης της προγραμματικής περιόδου 2014-2020. Μόνο ολοκληρώθηκαν κάποιες δράσεις από το προηγούμενο ΕΠ Διοικητική Μεταρρύθμιση που παρατάθηκε ως το 2015. Για αυτό στον Απολογισμό έργου και δράσεων του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης για την περίοδο 2/2015-2/2016 αναφέρονται μόνο οι εξής δράσεις που σχετίζονται με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση: λειτουργία των ηλεκτρονικών ΚΕΠ (ermis.gov.gr). Πρόσβαση στις υπηρεσίες των ΚΕΠ μέσω της διαδικτυακής πύλης ΕΡΜΗΣ και ενίσχυση αυτεπάγγελτης αναζήτησης εγγράφων για την εξυπηρέτηση του πολίτη από τις υπηρεσίες του Κράτους, Επέκταση και αναβάθμιση της βάσης των ανοιχτών δεδομένων του δημοσίου (OpenData.Gov). Εισαγωγή της διαδικασίας ηλεκτρονικής προδιαβούλευσης με πρώτη εφαρμογή στην εθελοντική κινητικότητα στο Δημόσιο Τομέα. Συντονισμός επιχειρησιακών ενεργειών και προετοιμασία του συστήματος ΔΙΑΥΓΕΙΑ για τον έλεγχο της χρηματοδότησης των ΜΚΟ⁶⁷¹.

Τον Δεκέμβριο του 2016 κατ'εξαίρεση αποφασίστηκε να επιτραπεί η υποβολή προτάσεων για εμπροσθοβαρείς δράσεις ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στους τομείς εσωτερικών, οικονομίας, δικαιοσύνης, υγείας και περιβάλλοντος και θρησκευμάτων⁶⁷². Δράσεις αυτές είναι δημιουργία υποδομών εθνικού ληξιαρχείου, ψηφιακή υπηρεσία ειδοποίησης και αντιμετώπισης πυρκαγιάς, εκσυγχρονισμός υπηρεσιών που αφορούν στον Ευρωπαϊκό αριθμό κλήσης 112, ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης δικαστικών υποθέσεων, δημιουργία υποδομών για την υποστήριξη των μονάδων Ε.Σ.Υ, ηλεκτρονική πολεοδομία, εφαρμογή ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε τομείς εκκλησιαστικής διοίκησης (διαχείριση γάμων/διαζυγίων κ.ά)⁶⁷³.

4.4.1.4. Προκλήσεις, ευκαιρίες και νέες τεχνολογίες

Όπως σημειώνεται σε Έκθεση της Ερευνητικής Υπηρεσίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του 2015, οι μεγάλες δυσκολίες της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης αφορούν την ασφάλεια και την ψηφιακή ανισότητα (Davies, ο.π., σελ.1).

Τα χρόνια της οξείας οικονομικής κρίσης που ξεκίνησε το 2010 προτεραιοποιήθηκαν και υλοποιήθηκαν με μια σειρά έργα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ιδίως στο τομέα της φορολογίας (taxisnet) και της κοινωνικής ασφάλισης (ΗΔΙΚΑ). Η υποχρεωτική πια χρήση αυτών των συστημάτων τα οποία συλλέγουν και επεξεργάζονται ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα αυξάνουν κινδύνους σχετικούς με την ασφάλεια των πληροφοριακών συστημάτων και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των πολιτών.

⁶⁷¹ http://www.minadmin.gov.gr/?page_id=14782.

⁶⁷² Το υπ. αριθμ εισερχ. ΕΥΔ 3786/5.12.2016 Έγγραφο της ΕΕ με REGIO.DGA2.G5/PT(2016) 6726308/01.12.2016 με θέμα: «Exemption from the self-suspension clause on ICT projects, ExAC 2.1» σε απάντηση του με αρ. πρωτ. ΓΓΔΕ-ΕΣΠΑ: 3202/18.11.2016 εγγράφου με θέμα: «Κατ' εξαίρεση αντιμετώπιση συγκεκριμένων έργων ΤΠΕ σε σχέση με την αυτοδέσμευση η οποία εφαρμόζεται στην ΕΑΚ 2.1».

⁶⁷³ Κωδικός Πρόσκλησης: 16_B.1.1_B.2.1_00. Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠ Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014-2020 ημερ. 12/12/2016.

Παράλληλα αναμένονται μια σειρά από δράσεις ψηφιοποίησης αρχείων με προσωπικά δεδομένα (αρχεία των ληξιαρχείων, εκκλησιών, δικαστηρίων). Όπως προαναφέρθηκε ενώ σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές πολιτικές και τις διεθνείς δεσμεύσεις προωθείται όλο και περισσότερο η στρατηγική για την προσέγγιση του κρατικού μηχανισμού ως ένα ενιαίο σύνολο (government as a whole) με σκοπό να παρέχονται τα δεδομένα μια φορά από τον πολίτη/ επιχείρηση προς τη διοίκηση και στη συνέχεια να διασυνδέονται αρχεία μεταξύ όλων των κρατικών φορέων ώστε να παρέχονται αποτελεσματικές και πιο προσωπικές υπηρεσίες στον πολίτη.

Μια τέτοια διασύνδεση αρχείων αυξάνει το φόβο έναντι της κρατικής επιτήρησης αφού ο πολίτης κάθε φορά που θα δίδει τα δεδομένα του ηλεκτρονικά δεν θα γνωρίζει ποια άλλη κρατική υπηρεσία θα έχει πρόσβαση σε αυτά. Ταυτόχρονα μια τέτοια πολιτική μπορεί να “δυναμιτίσει” την εμπιστοσύνη των πολιτών στην κυβέρνηση και τη χρήση των δεδομένων τους (Davies, ο.π., σελ.7). Το διαδίκτυο και ηλεκτρονικές υπηρεσίες είναι μια τεχνολογία εμπειρίας. Όσο περισσότερο το χρησιμοποιούν τόσο αυξάνει και η εμπιστοσύνη των πολιτών σε αυτό (Margetts, 2009., σελ.12). Αν όμως προκύψει κάποιο πρόβλημα, η εμπιστοσύνη αυτή χάνεται και δύσκολα ανακάττει. Για αυτό μια από τις κρίσιμες προκλήσεις αλλά και κατευθύνσεις κατά τη χάραξη των εν λόγω πολιτικών είναι η δημιουργία ασφάλειας και εμπιστοσύνης στο ψηφιακό περιβάλλον.

Η δεύτερη σημαντική κατεύθυνση της πολιτικής αυτής είναι να αναπτυχθούν ηλεκτρονικά μέσα και τρόποι ώστε να μην αποκλειστούν όσοι δεν έχουν τα οικονομικά μέσα, τις ικανότητες ή τις δεξιότητες να συμμετέχουν στο νέο ψηφιακό περιβάλλον (Davies, ο.π., σελ.18). Πολίτες που ζουν σε απομακρυσμένες ακριτικές περιοχές της χώρας, άνθρωποι μεγάλης ηλικίας, άνεργοι, χαμηλού εισοδήματος, μετανάστες και ΑΜΕΑ θα πρέπει να απολαμβάνουν δικαιώματα ίσης πρόσβασης στο νέο ψηφιακό περιβάλλον.

Ταυτόχρονα οι τεχνολογικές εξελίξεις παρέχουν νέες ευκαιρίες για τις κυβερνήσεις να κάνουν χρήση νέων τεχνολογιών όπως το υπολογιστικό νέφος (cloud computing) που προσφέρει μεγάλο αποθηκευτικό χώρο, πρόσβαση από οποιαδήποτε συσκευή και ευελιξία. Το υπολογιστικό νέφος προσφέρει την προοπτική της μείωσης του κόστους των ΤΠΕ για τις δημόσιες αρχές (οι εκτιμήσεις κυμαίνονται ευρέως από 10-30% ενώ κάποιες πηγές αυξάνουν το ποσοστό ως και 25-50%), ενώ την ίδια στιγμή υποστηρίζεται ότι θα συμβάλει στην ταχεία ανάπτυξη νέων και καινοτόμων δημόσιων υπηρεσιών (Davies, ο.π., σελ.22). Ταυτόχρονα όμως θέτει ζητήματα ασφάλειας των δεδομένων και χαρακτηρίζεται από μεγάλη πολυπλοκότητα.

Ακόμα η μετάβαση στο Web 2 και η ευρεία χρήση των κοινωνικών δικτύων θέτει ως ένα ακόμα ζήτημα αν οι νέες υπηρεσίες που προσφέρουν θα μπορούσαν να συμβάλουν στη δημιουργία φιλικών ηλεκτρονικών υπηρεσιών για τους δημόσιους φορείς της επόμενης γενιάς (Pellegrino, 2012). Επίσης η αυξανόμενη χρήση των εφαρμογών της κινητής τεχνολογίας για επικοινωνία με την κυβερνητικές υπηρεσίες καθιστά σημαντικό να είναι προσβάσιμες οι προσφερόμενες υπηρεσίες μέσω κινητού τηλεφώνου (Davies, ο.π. σελ.22).

Τέλος ως αποτέλεσμα των πολιτικών αυτών δημιουργούνται κυβερνητικά δεδομένα. Τα κυβερνητικά δεδομένα αποτελούν μια μεγάλη ποσότητα δεδομένων

που έχουν οι κυβερνήσεις και μπορούν να αναλύουν και να λαμβάνουν πολιτικές αποφάσεις βάσει αυτών και η συλλογή τους έχει πληρωθεί με δημόσια χρηματοδότηση. Υποστηρίζεται ότι αν τα κυβερνητικά αυτά δεδομένα είναι ανοιχτά στο κοινό, θα βοηθήσουν στην επίλυση δύσκολων προβλημάτων, θα ενισχύσουν τις δημόσιες πολιτικές, θα δημιουργήσουν οικονομική ανάπτυξη, θα συμβάλουν στη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά, θα βελτιώσουν τη διαφάνεια και το δημοκρατικό έλεγχο. Όμως, παρά τα προσδωκόμενα οφέλη διαπιστώνονται δυσκολίες και εμπόδια για να ανοιχτούν αυτά τα δεδομένα όπως τεχνικά ζητήματα αλλά και ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων. Για αυτό δεν έχει τεκμηριωθεί η ακριβής αποδοτικότητα αυτών των πολιτικών (Davies, ο.π., σελ. 21).

4.4.2. Συγκριτική αποτύπωση του πλαισίου και σχήματος υλοποίησης της πολιτικής ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες

Όπως αναλύθηκε παραπάνω δυο από τις δυο βασικές προϋποθέσεις για να αποδεσμευτούν κοινοτικοί πόροι ύψους 1 δις ευρώ είναι το αποδοτικό σχήμα συντονισμού & διακυβέρνησης και η απλοποίηση πλαισίου υλοποίησης και βελτίωση πλαισίου διαχείρισης.

Τα κράτη μέλη όπως η Ελλάδα καλούνται να υιοθετήσουν νέες μεθοδολογικές στρατηγικές για την εφαρμογή της πολιτικής για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση που βασίζονται στη συγκριτική μελέτη εφαρμογής των πολιτικών ανά κράτος μέλος και υιοθετούν θεωρίες από το πεδίο της συγκριτικής πολιτικής (Pulzl and Treib, 2007, σελ.99).

Για το σκοπό αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύει στην πλατφόρμα Joinup στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος ISA κείμενα πολιτικής και δράσεων που αφορούν τις καλές πρακτικές στην παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών προς γνώση δημόσιων διοικήσεων, επιχειρήσεων και πολιτών που αφορούν την ηλεκτρονική διακυβέρνηση σε χώρες της Ευρώπης (E-government factsheets). Τα τελευταία επικαιροποιημένα κείμενα δημοσιεύτηκαν τον Φεβρουάριο και τον Ιούνιο του 2016⁶⁷⁴. Σχετικά με την Ελλάδα αναφέρεται η προηγούμενη δομή οργάνωσης και δεν έχει επικαιροποιηθεί με το νέο σχήμα συντονισμού και διαχείρισης που αναλύθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Σύμφωνα με αυτά, οι δρώντες κατά το σχεδιασμό, το συντονισμό, την υλοποίηση και υποστήριξη των δημόσιων πολιτικών στο πεδίο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και αξιοποίησης ΤΠΕ σε μια σειρά από ευρωπαϊκές χώρες σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης παρατίθενται στο παρακάτω πίνακα.

⁶⁷⁴ <https://joinup.ec.europa.eu/community/nifo/news/eu-egovernment-factsheet>.

Πίνακας 1

Χώρες	Σχεδιασμός	Συντονισμός	Υλοποίηση	Υποστήριξη
Αυστρία	State Secretary within the Federal Chancellery	Platform 'Digital Austria' Αποτελεί μια επιχειρησιακή ομπρέλα με διάφορες task forces και θεματικές ομάδες στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν από όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης. Federal Chief Information Officer (CIO)	Federal Ministries	E-Government Innovation Centre (EGIZ) Austrian Federal Computing Centre (BRZ) HELP eGovernment portal
Βέλγιο	Fedict - Federal Department for ICT (Γενικό Πλαίσιο στρατηγικής) Agency for Administrative Simplification (Στρατηγικά μέτρα για την απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών) Crossroads Bank for Social Security (CBSS) (Πραγμάτωσή της πολιτικής στο δημόσιο τομέα).	Fedict - Federal Department for ICT Crossroads Bank for Social Security (CBSS)	Fedict - Federal Department for ICT Federal Departments and Agencies	Fedict - Federal Department for ICT Agency for Administrative Simplification Crossroads Bank for Social Security (CBSS) BELNET
Βουλγαρία	Ministry of Transport, Information Technology and Communications (MTITC)	Ministry of Transport, Information Technology and Communications (MTITC)	Ministry of Transport, Information Technology and	Ministry of Transport, Information Technology and Communications (MTITC) Executive Agency for Electronic

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Χώρες	Σχεδιασμός	Συντονισμός	Υλοποίηση	Υποστήριξη
	Σε αυτό υπάγεται eGovernment Directorate.	(eGovernment Directorate). Council for Administrative Reform Council for E-Governance Executive Agency for Electronic Communications Networks and Information Systems (ECNIS)	Communications (MTITC) (eGovernment Directorate). Government ministries and bodies Private sector entities	Communications Networks and Information Systems (ECNIS National Computer Security Incidents Response Team (CERT) Private sector entities
Κύπρος	Ministry of Finance Ministry of Transport, Communications and Works eGovernment Board	Department of Information Technology Services (DITS) Digital Cyprus: Department of Electronic Communications (DEC) Unit of Administrative Reform / eGovernment Team - Deputy Minister to the President, Directorate of Administration and Finance	Department of Information Technology Services (DITS) Digital Cyprus: Department of Electronic Communications (DEC) Individual Government Bodies	Department of Information Technology Services (DITS) Department of Public Administration and Personnel (PAPD). Ministry of Finance Department of Electronic Communications
Δανία	Ministry of Finance Agency for Digitisation Ministry of Business and Growth	The Steering Committee for joint Government cooperation. Στην οποία συμμετέχουν αντιπρόσωποι από τα	Agency for Digitisation, Ministry of Finance Καινοτομίες για την	Government IT, Ministry of Finance Με ευθύνη να έχει μια αποτελεσματική IT υποστήριξη το δημόσιο και υψηλής ποιότητας

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Χώρες	Σχεδιασμός	Συντονισμός	Υλοποίηση	Υποστήριξη
		κεντρικά υπουργεία. Agency for Digitisation του Υπουργείου Οικονομικών Government IT, Ministry of Finance	ψηφιοποίηση στη δημόσια διοίκηση Government Departments and Agencies	IT υπηρεσιών. Ministries' Project Office, Ministry of Finance Προσφέρει συμβουλές και υποστήριξη σε φορείς που υλοποιούν μεγάλα IT σχέδια.
Εσθονία	Ministry of Economic Affairs and Communications Department of State Information Systems (RISO) Estonian Association of Information Technology and Telecommunications (ITL) e-Estonia Council	Department of State Information Systems (RISO) Department of Information Society Services Development (ITAO) Estonian Information System Authority (RIA) Estonian Association of Information Technology and Telecommunications (ITL) e-Estonia Council	Department of State Information Systems (RISO) Estonian Information System Authority (RIA) Government Departments and Agencies	E-Estonia Council CERT Estonia Estonian Information Technology Foundation for Education (HITSA) eGovernance Academy
Φινλανδία	Committee of the Council of Ministers for Digitisation Public Sector ICT Department under the state secretary of the Ministry of Finance. Ministry of Transport and	Advisory Committee on Information Management in Public Administration (JUHTA) στο Υπουργείο Οικονομικών για πρόωθηση της συνεργασίας μεταξύ κεντρικού κράτους και περιφερειών. Για συντονισμό της προστασίας της ασφάλειας υπάρχει η Advisory Committee on Government Security Network	Government ministries and agencies υπεύθυνα για τα διαφορετικά προγράμματα. Government ICT Centre Valtori	Public Sector ICT Για τεχνικές λύσεις και μεθόδους. Government ICT Centre Valtori το οποίο είναι ένα κέντρο υποστήριξης.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Χώρες	Σχεδιασμός	Συντονισμός	Υλοποίηση	Υποστήριξη
	Communications The Communications Policy Department	Development and Coordination Committee of Information Management (TIETOKEKO) The Government Information and Cyber Security Management Board (VAHTI) VAHTI προωθεί την ανάπτυξη της ασφάλειας πληροφοριών και της προστασίας προσωπικών δεδομένων		
Γαλλία	Secretary of State for Reform and Simplification of the State General Secretary for Government modernisation (SGMAP) υπό το Γραφείο του Πρωθυπουργού	General Secretary for the Modernisation of Public Action (SGMAP)	General Secretary for the Modernisation of Public Action (SGMAP)	All Central Government departments
Γερμανία	Federal Ministry of the Interior Federal Government Commissioner for Information Technology IT Steering Group supreme body of the federal IT management	Federal Ministry of the Interior Federal Government Commissioner for Information Technology IT Planning Council	German Federal Office of Administration (BVA) Individual Government Ministries and Agencies	Federal Information Security Agency (BSI)
	Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης	Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης.	Διυπουργική Επιτροπή	Επιτροπή Πληροφορικής και Επικοινωνιών. Θέτει το πλαίσιο υποστήριξης των φορέων και

Χώρες	Σχεδιασμός	Συντονισμός	Υλοποίηση	Υποστήριξη
Ελλάδα	Αρμόδιο για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση Υπουργείο Μεταφορών, Υποδομών και Δικτύων (αρμόδιο για την Εθνική Ψηφιακή Πολιτική). Επιτροπή Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Ν. 4314/2014).	Υπό την εποπτεία του είναι το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και η ΚτΠ Α.Ε.	ΚτΠ Α.Ε. Όλα τα αρμόδια Υπουργεία.	υπηρεσιών του Δημοσίου για την ανάπτυξη και παραγωγική λειτουργία συστημάτων Πληροφορικής και ηλεκτρονικών επικοινωνιών Διαχειριστικές Αρχές ΚτΠ Α.Ε.
Ελβετία	Steering Committee Συμμετέχουν πολιτικοί εκπρόσωποι από όλα τα κυβερνητικά επίπεδα για το σχεδιασμό. Federal IT Council (FITC) Ένα συμβουλευτικό όργανο σε ζητήματα επιχειρήσεων σε όλα τα τμήματα.	Programme Office of eGovernment Switzerland Interdepartmental Information Society Committee (IISC) The administrative unit of the IISC, the Information Society Coordination Service, is part of the Federal Office of Communications (OFCOM)	Steering committee Planning committee Programme Office	Federal IT Steering Unit (FITSU) Swiss IT Conference (SIK/CSI) Swiss eGovernment Architecture Community (SEAC) Φέρνει μαζί την βιομηχανία, τις κυβερνητικές αρχές και την ακαδημαϊκή κοινότητα για να δημιουργήσουν guidelines για την επόμενη γενιά IT. Federal Office of IT, Systems and Telecommunications (FOITT) Είναι κύριος πάροχος πληροφοριών τεχνολογίας και τηλεπικοινωνιών στη διοίκηση eCH Μια Ένωση που υιοθετεί και προωθεί

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Χώρες	Σχεδιασμός	Συντονισμός	Υλοποίηση	Υποστήριξη
				πρότυπα στην Ελβετία σε συνεργασία με κυβερνητικούς φορείς, πολίτες και ιδιωτικές επιχειρήσεις και την επιστημονική κοινότητα. ePower
Ευρωπαϊκή Ένωση	Vice-President for the Digital Single Market Commissioner responsible for Digital Economy and Society.	Directorate-General for Informatics (DIGIT) DIGIT Unit B6 - Interoperability solutions for European public administrations (ISA) Directorate General for Communications Networks, Content & Technology (DG CONNECT) DG CNECT Unit H3 – Public Services Individual DGs (Γενικές Γραμματείες)		
Ουγγαρία	Deputy State Secretary for Informatics, Ministry of Interior Deputy State Secretary for Information, Ministry of National Development	State Secretary for Parliamentary Affairs, Department for the Coordination of Infocommunications, Prime Minister's Office Deputy State Secretary for Informatics, Ministry of Interior Deputy State Secretary for Information, Ministry of National Development	Deputy State Secretary for Informatics, Ministry of Interior Central Office for Administrative and Electronic Public Services (KEKKH) National Info-	National Information Infrastructure Development Institute (NIIF) eHungary Network (eMagyarország Hálózat)

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Χώρες	Σχεδιασμός	Συντονισμός	Υλοποίηση	Υποστήριξη
			communication Service Provider Ltd. (NISZ Zrt.) Deputy State Secretary for Info- communication, Ministry of National Development	
Ισλανδία	Ministry of the Interior	Information Society Taskforce	Government offices and public bodies	
Ιρλανδία	Department of Public Expenditure and Reform	Department of Public Expenditure and Reform	Government Departments and Agencies	Department of Public Expenditure and Reform
Ιταλία	Agency for Digital Italy, Prime Minister's Office	Agency for Digital Italy, Prime Minister's Office Simplification Unit, Ministry for Simplification and public Administration	Agency for Digital Italy, Prime Minister's Office Government departments and agencies	Agency for Digital Italy, Prime Minister's Office Formez Formez MKO

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Χώρες	Σχεδιασμός	Συντονισμός	Υλοποίηση	Υποστήριξη
Κροατία	Ministry of Public Administration	Ministry of Public Administration Committee of the Government of Republic of Croatia for the Coordination of the Implementation of IT in the public sector	Ministry of Public Administration Ministry of Maritime Affairs, Transport and Infrastructure Agency for the Protection of Personal Data Έχει αρμοδιότητα για τεχνικές πτυχές της ΚΤΠ.	Ministry of Public Administration (IT infrastructure in Croatia). Croatian Bureau of Statistics (CBS) dissemination of official statistics. Information Systems and Information Technology Support Agency (APIS IT) Financial Agency (FINA) National Council for Information Society, Ministry of Science, Education and Sports. Ministry for Regional Development and EU funds
Λιθουανία	Ministry of the Interior Public Administration Policy Department	Ministry of the Interior Public Administration Policy Department Information Society Development Committee Information Technology and Communication Department	Information Society Development Committee Public Administration Policy Department Ministries and other State Institutions	Infostruktūra Infostruktūra is a state-owned company
Λετονία	Ministry of Environmental	Electronic Government Department	Electronic	Ministry of Environmental Protection and

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Χώρες	Σχεδιασμός	Συντονισμός	Υλοποίηση	Υποστήριξη
	Protection and Regional Development Electronic Government Department Public Services Department	Public Services Department	Government Department Public Services Department State Regional Development Agency (SRDA) Central Government and bodies	Regional Development
Λιχτενστάιν	Ministry of General Government Affairs	Office of Information Technology	Office of Information Technology	Office of Information Technology
Λουξεμβούργο	Ministry of State - Media and Communications Service Ministry of the Economy Ministry of Finance Ministry of Higher Education and Research Ministry of the Civil Service and Administrative Reform State Information Technology	Ministry of the Civil Service and Administrative Reform State Information Technology Centre (CTIE)	State Information Technology Centre (CTIE) Government ministries and administrations	State Information Technology Centre (CTIE)

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Χώρες	Σχεδιασμός	Συντονισμός	Υλοποίηση	Υποστήριξη
	Centre (CTIE)			
Μάλτα	Malta Information Technology Agency (MITA)	Malta Information Technology Agency (MITA) Ministry for the Economy, Investment and Small Business Digital Malta Governing Board	Malta Information Technology Agency (MITA) Malta Communications Authority (MCA) Technology Direction & eGovernment Department, MITA Programme Management Department, MITA	Malta Communications Authority (MCA) Management Efficiency Unit (Better Regulation Unit) Department of Information
Ολλανδία	Ministry of the Interior and Kingdom Relations The Ministry of Economic Affairs The Ministry for Housing and the Central Government Sector Sectorial ministers are responsible for ICT in their domains	Ministry of the Interior and Kingdom Relations	Government ICT Unit (ICTU) Government Shared Services for ICT (Logius) Όλοι οι κυβερνητικοί οργανισμοί	
Νορβηγία	Ministry of Local Government &	Ministry of Local Government & Modernisation	Ministry of Local	Ministry of Local Government &

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Χώρες	Σχεδιασμός	Συντονισμός	Υλοποίηση	Υποστήριξη
	Modernisation Department of ICT policy and Public Sector Reform.	Agency for Public Management and eGovernment (Difi)	Government & Modernisation, the Department of ICT Policy and Public Sector Reform Agency for Public Management and eGovernment (Difi)	Modernisation, Department of ICT Policy and Public Sector Reform Government Administration Services (DSS) Norwegian Centre for Information Security (NorSIS) ICT-Norway Abelia
Πολωνία	Ministry of Digital Affairs (υποστήριξη του περιεχομένου και των ηλεκτρονικών υπηρεσιών και την ηλεκτρονική διοίκηση). Department of eState (formerly Department of Informatization) Department of Information Department of Telecommunication Society	Committee of the Council of Ministers for Digitization Για συντονισμό των τμημάτων κατά την ψηφιοποίηση.	Ministry of Digital Affairs	Ministry of Digital Affairs Συμβουλευτικό όργανο The Council for Computerisation Committee
Πορτογαλία	Minister of the Presidency and for Administrative Modernization		Agency for the Administrative	Organisation for Information and Communication Technology (CEGER)CEGER,

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Χώρες	Σχεδιασμός	Συντονισμός	Υλοποίηση	Υποστήριξη
	Secretary of State Assistant and of Administrative Modernization Agency for the Administrative Modernization (AMA)		Modernization (AMA) Individual Government Ministries and Agencies	under the Prime Minister's Office.
Ρουμανία	Ministry of Communications and Information Society (MCSI) Ministry for Internal Affairs (MAI)	Ministry of Communications and Information Society (MCSI) Agency for Digital Agenda of Romania National Institute for Research and Development in Informatics (ICI)	Ministry of Communications and Information Society (MCSI) Agency for Digital Agenda of Romania	National Authority for Management and Regulation in Communications (ANCOM) Electronic Payments Association of Romania (APEROM) Computer Security Incident Response Team (CSIRT)
Σλοβακία	Ministry of Finance Information Society Division υπό την εποπτεία του Υπουργείου Οικονομικών.	Ministry of Finance Slovak Government Office (κεντρικό όργανο της διοίκησης για την κοινωνία της πληροφορίας).	eGovernment Architecture Office Central State authorities	Digital Champion for Slovakia Slovak Government Office Committee for Legislation in the Information Society Area Committee for Standardisation of Information Systems of Public Administration Committee for Information Security National Agency for Networking and Electronic Services (NASES)

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Χώρες	Σχεδιασμός	Συντονισμός	Υλοποίηση	Υποστήριξη
Σλοβενία	Ministry of Public Administration	IT Directorate	Government Ministries and bodies Association of Informatics and Telecommunication (ZIT) at the Chamber of Commerce and Industry Competence Centres	
Τσεχία	Ministry of the Interior Ministry of Industry and Trade Government Council for Information Society and the Government Council for Public administration	Ministry of the Interior Government Council for the Information Society Department of eGovernment (the Department of eGovernment and Optimisation of Internal Governance and the Department of eGovernment Communication)	Ministry of the Interior Department of eGovernment	Ministry of the Interior Government Council for the Information Society (Working Group for eGovernment · Working Group for a security, strategy and ICT architecture · Working Group for an ICT operation sustainability · Working Group for the Digital Agenda · Working Group for a governance of procedure without publication.)
Τουρκία	Ministry of Development	Ministry of Transport, Maritime Affairs and Communications	Council of Transformation	e-Transformation Turkey Advisory Board Scientific and Technological Research Council

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Χώρες	Σχεδιασμός	Συντονισμός	Υλοποίηση	Υποστήριξη
	(Information Society Department,) Ministry of Transport, Maritime Affairs and Communications (Department of Communications) e-Transformation Turkey Executive Committee	Ministry of Development Council of Transformation Leaders e-Transformation Turkey Executive Committee TURKSAT Inc	Leaders Ministry of Development Ministry of Transportation, Maritime Affairs and Communications Individual Government Agencies	of Turkey (TÜBİTAK) TURKSAT Inc.
Ισπανία	Ministry of Finance and Public Administrations Commission for ICT Strategy Ministry of Industry, Energy and Tourism Έχει αρμοδιότητα για την Ψηφιακή Ατζέντα και την πλήρη ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Για το σκοπό αυτό έχει συσταθεί μια State Secretariat of Telecommunications and the Information Society (SETSI) που φιλοξενεί	Commission for ICT Strategy Συντονίζει την εφαρμογή σε όλες τη χώρα Ministerial Committees for Digital Government Sectoral Committee of eGovernment Για τη τεχνική συνεργασία μεταξύ της κυβέρνησης και των τοπικών κυβερνήσεων για τη διαλειτουργικότητα των συστημάτων State Technical Committee of the Electronic Justice Administration	Ministry of Finance and Public Administrations Αρμόδιο για την εφαρμογή. The Directorate for Information Technologies and Communications προσφέρει τεχνική υποστήριξη στο Higher Council for eGovernment και National Cryptologic Centre. Ministry of Industry, Energy and Tourism Ministry of the Interior Individual Government Ministries and Agencies εφαρμόζουν τα προγράμματα. CRUERed.es	

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Χώρες	Σχεδιασμός	Συντονισμός	Υλοποίηση	Υποστήριξη
	Directorate-General of Telecommunications and Information Technologies.		Red.es (www.red.es) είναι μια δημόσια εταιρική οντότητα που υπάγεται στο Υπουργείο Εμπορίου, Ενέργειας και Τουρισμού είναι υπεύθυνη για την προώθηση και ανάπτυξη της κοινωνίας της Πληροφορίας στην Ισπανία. ASTIC είναι μια επαγγελματική ένωση ειδικών και μανατζερς της κεντρικής κυβέρνησης σε ζητήματα πληροφορικής.	
Σουηδία	Ministry of Enterprise and Innovation Minister for Housing, Urban Development and Information Technology, The eGovernment Delegation	The Swedish National Financial Management Authority (Ekonomistyrningsverket) Swedish Association of Local Authorities and Regions (SKL) eSamverkansprogrammet (The programme for e-collaboration) Legal, Financial and Administrative Services Agency and National Procurement Services (Kammarkollegiet	Individual Government departments and bodies	Swedish Agency for Public Management (Statskontoret) Swedish Post and Telecom Agency (PTS) Digitisation Council IT Incident Centre (Sitic)
Μ. Βρετανία	Department for Communities and Local Government (CLG)	Department for Communities and Local Government (CLG)	Local Councils	Department for Communities and Local Government (CLG) Local Government Improvement and Development Society of IT Management (SOCITM)

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Χώρες	Σχεδιασμός	Συντονισμός	Υλοποίηση	Υποστήριξη
				Local Government Association (LGA)
Fyrom	Ministry of Information Society and Administration	Ministry of Information Society and Administration	ICT Coordinative body National Council for the Information Society Government Ministries and Commissions	Agency for Electronic Communications Public Procurement Bureau The Public Procurement Bureau is an institution within the Ministry of Finance

Πηγή: egovernment factsheets. Ε.Ε. Φεβρουάριος 2016

(Ο έλεγχος της εν λόγω πολιτικής γίνεται από τα Εθνικά Ανώτερα Όργανα Ελέγχου αντίστοιχα με το Ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο).

Από την παραπάνω παράθεση σχετικά με το πλαίσιο και το οργανωτικό σχήμα κατά την διαμόρφωση της δημόσιας πολιτικής για τις ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση μπορούν να σημειωθούν ορισμένες διαπιστώσεις.

Σε ορισμένες χώρες όπως η Αυστρία υπάρχουν διαφορετικές κρατικές αρχές που είναι αρμόδιες για το σχεδιασμό, τον συντονισμό και την εφαρμογή της πολιτικής για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Όπως φαίνεται παραπάνω ο κεντρικός σχεδιασμός έχει ανατεθεί σε μια Γενική Γραμματεία. Μια επιχειρησιακή πλατφόρμα αναλαμβάνει τον συντονισμό των δράσεων ενώ την ευθύνη της εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής έχουν όλα τα Υπουργεία και οι κυβερνητικοί φορείς.

Αντίθετα σε άλλες χώρες, όπως στη Μάλτα, μια Γενική Γραμματεία έχει αρμοδιότητα για σχεδιασμό, συντονισμό, υλοποίηση και την υποστήριξη της πολιτικής. Αντίστοιχα και η Ιταλία μια Γενική Γραμματεία έχει όλες αυτές τις αρμοδιότητες και μοιράζεται την υλοποίηση με άλλους κυβερνητικούς φορείς. Το Ηνωμένο Βασίλειο επίσης μια Γενική Γραμματεία έχει όλες τις αρμοδιότητες εκτός από την υλοποίηση. Στη Γαλλία λειτουργεί μια Γενική Γραμματεία που βρίσκεται στο Γραφείο του Πρωθυπουργού έχει αναλάβει όλα τα επίπεδα αυτού του έργου εκτός από την υποστήριξη. Στο Βέλγιο λειτουργεί μια Υπηρεσία σε ομοσπονδιακό επίπεδο που έχει όλες τις αρμοδιότητες. Όμως κάθε μία από αυτές συνεπικουρείται από έναν ακόμα φορέα. Η υλοποίηση της πολιτικής έχει ανατεθεί σε όλα τα Υπουργεία και τους κρατικούς φορείς.

Επίσης σε ορισμένες άλλες χώρες όπως η Κύπρος και το Λουξεμβούργο μια σειρά από Υπουργεία όπως των Οικονομικών και των Μεταφορών αναλαμβάνουν τον σχεδιασμό της πολιτικής και ειδικά Τμήματα ΤΠΕ και ηλεκτρονικών επικοινωνιών έχουν την αρμοδιότητα για τον συντονισμό και την εφαρμογή. Στην Κύπρο δυο Υπουργεία και ένα συμβούλιο για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση έχουν την ευθύνη του σχεδιασμού. Σε ένα Τμήμα Υπηρεσιών Τεχνολογίας της Πληροφορίας έχει ανατεθεί ο συντονισμός, η εφαρμογή και υποστήριξη αυτών των υπηρεσιών. Στο επίπεδο του συντονισμού και της υλοποίησης συνεπικουρείται από ένα τμήμα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών. Ενώ ένα τμήμα της δημόσιας διοίκησης και προσωπικού έχει αναλάβει την υποστήριξη της εφαρμογής της πολιτικής.

Ελάχιστες χώρες -ανάμεσα τους ανήκει πια και η Ελλάδα- έχουν ένα εξειδικευμένο Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης. Πρόκειται για την Πολωνία που έχει ένα Υπουργείο Ψηφιακών Υποθέσεων. Επίσης η Ρουμανία έχει Υπουργείο Επικοινωνιών και Κοινωνίας της Πληροφορίας. Στη Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας ένα Υπουργείο Κοινωνίας της Πληροφορίας και Διοίκησης έχει την ευθύνη του σχεδιασμού και του συντονισμού ενώ ένα Συντονιστικό Όργανο για τις ΤΠΕ, μια Εθνική Επιτροπή για την Κοινωνία της Πληροφορίας, Υπουργεία και κρατικοί φορείς έχουν την ευθύνη του υλοποίησης και τέλος ένας Οργανισμός για τις τηλεπικοινωνίες και ένα Γραφείο για τις Κρατικές Προμήθειες έχει την ευθύνη της υποστήριξης αυτού του έργου.

Στη Νορβηγία, μία Υπηρεσία Πολιτικής για τις ΤΠΕ και μεταρρύθμισης του δημοσίου τομέα του Υπουργείου Τοπικής Κυβέρνησης και Εκσυγχρονισμού έχει αναλάβει το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την υποστήριξη των δράσεων. Ο συντονισμός έχει ανατεθεί στο προαναφερόμενο Υπουργείο και σε ένα Οργανισμό Δημόσιας

Διαχείρισης και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Ενώ αρμοδιότητες για την υποστήριξη έχει επιπρόσθετα και ένα Κέντρο για την ασφάλεια της πληροφοριακών συστημάτων. Αντίστοιχα ένα Υπουργείο και μια Γραμματεία και ένας Οργανισμός Διοικητικής Μεταρρύθμισης έχει την ευθύνη του σχεδιασμού και του συντονισμού των δράσεων στην Πορτογαλία. Ο προαναφερόμενος Οργανισμός έχει την ευθύνη της υλοποίησης μαζί με τα κυβερνητικά Υπουργεία και άλλους οργανισμούς. Την ευθύνη της υποστήριξης έχει ένας Οργανισμός για τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών. Παρόμοιο είναι και το σχήμα διακυβέρνησης της Τσεχίας.

Ειδική μνεία θα γίνει για δυο χώρες που, όπως προαναφέρθηκε κατέχουν τις πιο υψηλές στο σύστημα δεικτών που καθιέρωσε η ΕΕ για τη μέτρηση των επιδόσεων των χωρών- μελών σε πέντε μεγάλες κατηγορίες παρεμβάσεων ΤΠΕ (Digital Economy and Society Index DESI). Ειδικότερα στη Δανία το σχεδιασμό της πολιτικής έχει αναλάβει το Υπουργείο Οικονομικών και ένας Οργανισμός για την Ψηφιοποίηση και το Υπουργείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης. Εκτός από τον Οργανισμό Ψηφιοποίησης και μία Επιτροπή και ένας Οργανισμός για τις Υπηρεσίες Πληροφορικής στην κυβέρνηση έχει αναλάβει τον συντονισμό του έργου. Ο προαναφερόμενος Οργανισμός Ψηφιοποίησης έχει αναλάβει να εισάγει καινοτομίες και να εφαρμόζει μαζί με τα άλλα κυβερνητικά Τμήματα και Υπηρεσίες το έργο. Ενώ τέλος ένας Οργανισμός για τις υπηρεσίες πληροφορικής στην κυβέρνηση που υπάγεται στο Υπουργείο Οικονομικών έχει την ευθύνη για την υποστήριξη των ηλεκτρονικών υπηρεσιών στο δημόσιο και την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών. Τέλος ένα εξειδικευμένο Γραφείο Προγραμμάτων παρέχει εξειδικευμένες συμβουλές για την υλοποίηση μεγάλων έργων. Παρόμοια δομή διακυβέρνησης έχει και η Σλοβακία.

Στην Εσθονία το Υπουργείο Οικονομικών Υποθέσεων και Επικοινωνιών έχει την πολιτική ευθύνη για τον σχεδιασμό της πολιτικής. Η εν λόγω πολιτική συνδέεται στενά με την οικονομική πολιτική για την ανάπτυξη. Το Υπουργείο νομοθετεί για μια σειρά από πεδία όπως πληροφοριακά συστήματα, η έρευνα και ανάπτυξη και η καινοτομία. Στο Υπουργείο υπάγεται ένας Οργανισμός κυβερνητικών πληροφοριακών συστημάτων η οποία αναλαμβάνει τη συνεργασία των δράσεων πολιτικής πληροφορικής σε κρατικό επίπεδο και την ανάπτυξη σχεδίων στο πεδίο των κρατικών πληροφοριακών συστημάτων όπως η εκπόνηση προϋπολογισμών για ζητήματα πληροφορικής, η συνέργεια των ειδικών της πληροφορικής σε προγράμματα, ο έλεγχος, τα πρότυπα, η προμήθεια των πληροφοριακών διαδικασιών και η διεθνής συνεργασία στο πεδίο των κρατικών πληροφοριακών συστημάτων.

Συμπερασματικά από τα παραπάνω διαπιστώνονται τα εξής: Μεγάλη ποικιλομορφία στην δομή διαχείρισης της δημόσιας πολιτικής για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση ανά ευρωπαϊκή χώρα. Τρία μπορεί να πει κανείς ότι είναι οι πιο διαδεδομένες δομές διαχείρισης. Μια Γενική Γραμματεία που υπάγεται στον Πρωθυπουργό ή σε κάποιο εξειδικευμένο Υπουργείο στη σχετική πολιτική, η οποία έχει την ευθύνη διαχείρισης αυτού του έργου. Ένα Υπουργείο Εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης το οποίο έχει ειδική Υπηρεσία που αναλαμβάνει μεγάλο μέρος αυτής της διαχείρισης και συνεπικουρείται στο έργο της. Τέλος ένα σχήμα διαχείρισης είναι εκείνο που αρμόδιο για το σχεδιασμό και συντονισμό είναι το

Υπουργείο Οικονομικών σε συνεργασία με άλλα Υπουργεία όπως το Υποδομών και Δικτύων και εξειδικευμένα Κέντρα ή Οργανισμοί έχουν αναλάβει την υποστήριξη και την υλοποίηση των πολιτικών μαζί με το σύνολο των υπουργείων και κρατικών φορέων.

Σε χώρες με υψηλές επιδόσεις όπως η Δανία οι αρμοδιότητες είναι εντελώς συγκεκριμένες και στοχευμένες και η δομή της διακυβέρνησης είναι λιτή, συνεκτική και ευέλικτη. Διαπιστώνεται στενή συνεργασία κατά τη διαμόρφωση των πολιτικών με ιδιωτικούς φορείς και τον πολίτη.

4.4.3. Το σχήμα συντονισμού και διακυβέρνησης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα.

Αναφορικά με την Ελλάδα μέχρι τα μέσα του 2016 όπως φαίνεται και στο παραπάνω Πίνακα, αρμόδιο για το σχεδιασμό της πολιτικής για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση ήταν το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης με τη Διεύθυνση Ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Το Υπουργείο Μεταφορών, Υποδομών και Δικτύων (αρμόδιο για την Εθνική Ψηφιακή Πολιτική με αρμόδια την Γενική Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων), Επιτροπή Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Ν. 4314/2014). Τον συντονισμό είχε αναλάβει το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Την εφαρμογή της πολιτικής έχει αναλάβει μια Διυπουργική Επιτροπή, η ΚτΠ Α.Ε. και όλα τα αρμόδια Υπουργεία. Αρμόδιες για την υποστήριξη του έργου είναι οι διαχειριστικές αρχές του ΕΠ Μεταρρύθμιση του Δημοσίου Τομέα και Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα Καινοτομία για τις προγραμματικές περιόδου 2014-2020 και η ΚτΠ Α.Ε.

Με τη σύσταση της Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής που πλέον υπάγεται στο Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής προβλέπονται οι εξής μεταβολές.

Η Γενική Γραμματεία έχει την ευθύνη του σχεδιασμού και της κατάρτισης της Εθνικής Ψηφιακής Πολιτικής (ΕΨΣ) που εξειδικεύεται σε στόχους ανά Υπουργεία. Σχεδιάζει επίσης και τις πολιτικές κατευθύνσεις της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Αναλαμβάνει το συντονισμό των Υπουργείων για επιμέρους δράσεις υλοποίησης ΕΨΣ εκδίδοντας δεσμευτικές οδηγίες και λαμβάνοντας ενημέρωση από αυτές. Συντονίζει επίσης την εκπόνηση δράσεων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και εναρμόνισης με την ΕΨΣ. Επίσης την παρακολούθηση της εφαρμογής της πολιτικής μέσω και την αποτίμηση της υλοποίησης. Τέλος καταρτίζει σχέδιο οικονομικοτεχνικού προγράμματος ανάπτυξης της πληροφορικής και επικοινωνιών στο δημόσιο τομέα καθώς και απολογισμού υλοποίησης των προγραμμάτων αυτών. Επίσης σχεδιάζει, προωθεί, συντονίζει και παρακολουθεί τις πολιτικές ασφάλειας για τα συστήματα και τις υποδομές πληροφορικής και επικοινωνιών του Δημοσίου Τομέα. Συνεργάζεται με την Εθνική Αρχή Αντιμετώπισης Ηλεκτρονικών Επιθέσεων (Εθνικό CERT) και την Τεχνικής φύσεως Αρχή Ασφάλειας Πληροφοριών (INFOSEC) της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (Ε.Υ.Π.), τη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων και το Ινστιτούτο Τεχνολογίας, Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος» στους τομείς της αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής.

Κριτική έχει ασκηθεί ήδη στο νέο σχήμα διακυβέρνησης στο πλαίσιο της ανοιχτής ψηφιακής διαβούλευσης επί του νομοσχεδίου σύστασής της. Σημειώνεται ότι οι αρμοδιότητές της πρέπει να είναι εντελώς συγκεκριμένες και στοχευμένες και η δομή της να είναι λιτή, συνεκτική και ευέλικτη. Ειδικότερα σημειώνεται η αναγκαιότητα για ένα λιτό και αποτελεσματικό συντονισμό της πολιτικής και της διαχείρισης των δράσεων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών αποτελεί κοινή διαπίστωση των Ελληνικών Αρχών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Αξιολόγηση Δομών ΤΠΕ 9/2013, Σχόλια στο σχέδιο του νέου ΕΣΠΑ 2/2014). Η προτεινόμενη Δομή της Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής, συγκεντρώνει αρμοδιότητες και ταυτόχρονα τις αφαιρεί από άλλους μέχρι στιγμής αρμόδιους φορείς. Μεταξύ αυτών η Γενική Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, η Γεν.Γρ. Εμπορίου, η Γεν. Γρ. Βιομηχανίας και κυρίως Γενική Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων στο Υπουργείο Υποδομών, οι οποίες ήδη φέρουν επιστημονικό δυναμικό και πείρα γνώσεων στα θέματα που ο κάθε φορέας λειτουργεί. Η δημιουργία ενός πολυσύνθετου νέου Φορέα, που συγκεντρώνει πολλές αρμοδιότητες αφαιρώντας αρμοδιότητες από φορείς που ήδη λειτουργούν με εξειδικευμένο προσωπικό, μπορεί να γίνει τροχοπέδη στην όλη ανάπτυξη του Τομέα. Η κατάργηση αρμοδιοτήτων σε φορείς που ήδη λειτουργούν, ενέχει ανάγκη επαναπρογραμματισμού όλης της διαχείρισης με συνεπαγόμενες νέες καθυστερήσεις υλοποίησης.

Σημειώνεται επίσης ότι η ψηφιακή ανάπτυξη αποτελεί έναν οριζόντιο πυλώνα ανάπτυξης για πολλούς φορείς του Δημοσίου. Για αυτό είναι αναγκαία η δημιουργία ενός Οργάνου σε υψηλό επίπεδο που θα μπορεί να χαράζει την πολιτική ανάπτυξης του Τομέα, να μπορεί να αποφασίζει μεταξύ οριζοντίων δράσεων με γνώμονα την κυβερνητική γραμμή ανάπτυξης και να παρακολουθεί / κατευθύνει / διορθώνει τις οριζόντιες δράσεις των διαφόρων Φορέων⁶⁷⁵.

Ερωτηματικά τίθενται αναφορικά με το αν θα έπρεπε να έχει και την αρμοδιότητα της υλοποίησης των έργων. Όπως σημειώνεται χωρίς να ελέγχει τη χρηματοδότηση στην Ελλάδα, δεν μπορεί κανείς να παρακολουθεί την πορεία υλοποίησης των έργων (Καρούνος, Παράρτημα).

Για να διαπιστωθούν οι επικαλύψεις αρμοδιοτήτων και να είναι σαφές ποιες αρμοδιότητες άλλων φορέων,καταργήθηκαν θα υπάρχει μια πλήρης καταγραφή αρμοδιοτήτων των φορέων του δημοσίου. Πράγματι σύμφωνα με το ν. 4440/2016 προβλέπεται η δημιουργία ενός συνολικού Οργανογράμματος στον δημόσιο τομέα ώστε να αποτυπώνεται τόσο η στελέχωση όσο και η διάρθρωση όλων των φορέων και οι αρμοδιότητες των φορέων του Δημοσίου με ευθύνη του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Όμως ένα τέτοιο οργανόγραμμα δεν έχει ακόμα δημοσιευτεί.

Επίσης ερωτηματικά δημιουργεί η σύνθεση της Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής. Σύμφωνα με τον συστατικό της νόμο θα απαρτίζεται από 52 θέσεις για να φέρει εις πέρας ένα δύσκολο έργο που θα χρηματοδοτηθεί με πάνω από 1 δις ευρώ.

⁶⁷⁵ Σχόλια στη διαβούλευση επί του άρθρου 2 του νομοσχεδίου
<http://www.opengov.gr/types/?c=27120>.

4.4.4. Μέτρα βελτίωσης των πολιτικών

Λαμβάνοντας υπόψιν τα υπάρχοντα προβλήματα της εφαρμογής αυτής της πολιτικής όπως έχουν αναφερθεί στο κεφάλαιο για την ανάλυση της πολιτικής και παραδείγματα από άλλες ευρωπαϊκές χώρες μπορούν να σημειωθούν τα εξής για τη βελτίωση των πολιτικών σε επίπεδο σχεδιασμού, συντονισμού, υλοποίησης και υποστήριξής τους.

4.4.4.1. Σε επίπεδο σχεδιασμού της πολιτικής

Διαπιστώνεται αρχικά ότι οι νέες ευρωπαϊκές στρατηγικές, η κρισιμότητα αντιμετώπισης προβλημάτων για να επέλθουν τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη αυτών των πολιτικών αλλά και των νέων προκλήσεων στο πεδίο εξαιτίας της ραγδαίας εξέλιξης των νέων τεχνολογιών δημιουργούν ένα εξαιρετικά σύνθετο πεδίο πολιτικής. Το γεγονός αυτό επεξηγεί εν μέρει και την πληθώρα και τη συνεχή επικαιροποίηση των κειμένων σχεδιασμού δημόσιων πολιτικών για τις ΤΠΕ και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση για τα οποία έγινε λόγος παραπάνω.

Οι πολλαπλές σχεδιαζόμενες δράσεις με πολλούς στόχους καθιστούν εντέλει δύσκολα εφαρμόσιμη την πολιτική και με υψηλό κόστος. Για αυτό καθίσταται απαραίτητο να υπάρξει μια προτεραιοποίηση των δράσεων από το στάδιο του σχεδιασμού. Για να επιτευχθεί αυτή η επιλεκτική ιεράρχηση προτείνεται στο Σχέδιο Υλοποίησης Δράσεων ΤΠΕ και αποτελεί προϋπόθεση στην Αιρεσιμότητα 2.1. να συνυπολογίζονται για την προτεραιοποίηση παρεμβάσεων ΤΠΕ τρεις παράγοντες: α) οι δείκτες αποτελέσματος DESI, β) η εκτίμηση πιθανότητας επιτυχίας μέσω Quantified SWOT Analysis από κλειστή λίστα που λαμβάνει υπόψη την ωριμότητα, τη βιωσιμότητα μετά την ολοκλήρωση και την εφαρμοσιμότητα, γ) η πολιτική προτεραιότητα π.χ. απαιτείται για συμμόρφωση σε συμφωνία με τους θεσμούς, συνεισφέρει σε μια τομεακή στρατηγική κ.ά. (Σχέδιο Υλοποίησης Δράσεων ΤΠΕ, σελ. 23).

Από τα σημαντικότερα διαχρονικά διαπιστωμένα προβλήματα σε επίπεδο σχεδιασμού αυτών των πολιτικών είναι η έλλειψη σαφούς στόχου και η ασυνέχεια των πολιτικών. Η έλλειψη σαφούς στόχου συνδέεται με ένα γενικότερο όραμα που λείπει για το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας στο οποίο ο ρόλος των ΤΠΕ και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θα ήταν να συνδράμει συνεκτικά στην επίτευξή του.

Ασφαλώς ένα από τα κρίσιμα ζητήματα που αφορά στη δημόσια διοίκηση γενικότερα και έχει επανειλημμένως επισημανθεί, είναι η ασυνέχεια των όποιων προσπαθειών σε οποιονδήποτε τομέα του δημοσίου που προκύπτει από τις αλλαγές κυβερνήσεων, είτε λόγω προσφυγής στις κάλπες και αλλαγής του κυβερνώντος κόμματος, είτε λόγω μετάβασης σε άλλη κυβέρνηση (π.χ. κυβέρνηση Παπαδήμου), είτε λόγω ανασχηματισμού. Εκτός από το “πάγωμα” σχεδόν όλων των διαδικασιών κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου, οι αλλαγές των επικεφαλής των υπουργείων στις κυβερνητικές αλλαγές, συνοδεύονται πάντα με αλλαγές στο διευθυντικό επίπεδο οι οποίες συνήθως καθυστερούν. Συνέπεια της καθυστέρησης αυτής, αλλά και του διαστήματος ενημέρωσης του στελέχους, είναι η γενικότερη καθυστέρηση τόσο στη χάραξη, όσο και στην εφαρμογή πολιτικών και ασφαλώς, ακόμη και αν επρόκειτο να συνεχιστεί προηγούμενη εφαρμογή πολιτικής

παγώνει έως ότου διαπιστωθεί εάν θα συνεχιστεί ή όχι. Συνήθως ακολουθεί ανασχεδιασμός, ανεξαρτήτως των προηγούμενων σχεδιασμών και ανεξαρτήτως εάν υπάρχει ιδεολογική απόκλιση μεταξύ προκατόχων και διαδόχων των επιτελικών θέσεων.

Στις αλλαγές αυτές και στα προβλήματα που δημιουργούνται θα πρέπει να προστεθεί και η δομική αλλαγή Υπουργείων σε κυβερνητικά σχήματα με συγχωνεύσεις ή αυτονομήσεις και αλλαγές τομεακής ευθύνης. Αυτό σημαίνει, πέρα από τις ούτως ή άλλως αλλαγές των διευθυντικών στελεχών, ανακατάταξη προσωπικού, αλλαγή καθηκόντων, αναδιάταξη χώρου ή/και μετακόμιση, εσωτερικές συγκρούσεις κλπ. Είναι χαρακτηριστικό ότι την περίοδο της κρίσης, περίοδος εξαιρετικά κρίσιμη για λήψη αποφάσεων και αντιμετώπιση των προβλημάτων, από το 2009 έως και το 2015, σε διάστημα δηλαδή 7 χρόνων, είχαμε 6 προσφυγές στην κάλπη εκ των οποίων 1 δημοψήφισμα και τρεις συνολικά ψηφοφορίες μόνο το 2015. Επιπλέον στη σειρά κυβερνήσεων συνεργασίας που προέκυψαν από τις κάλπες (3) να προστεθούν μια κυβέρνηση συνεργασίας υπό τον Λουκά Παπαδήμο μετά την παραίτηση του Γ. Παπανδρέου και μια υπηρεσιακή κυβέρνηση υπό τον Παναγιώτη Πικραμμένο αφού η εκλογική αναμέτρηση του Μαΐου 2012 δεν έδωσε κυβέρνηση.

Ένα επίσης σημαντικό πρόβλημα σε επίπεδο σχεδιασμού αυτών των πολιτικών είναι ο αποσπασματικός τους χαρακτήρας. Στο Σχέδιο υλοποίησης δράσεων για τις ΤΠΕ εντοπίζεται το πρόβλημα και σημειώνεται η ανάγκη όποιες παρεμβάσεις γίνονται να ενσωματωθούν νωρίς στην αλυσίδα λήψης πολιτικών αποφάσεων ώστε να μην είναι αποκομμένες από τη γενική στρατηγική της χώρας. Σημειώνεται επίσης η ανάγκη να μετατεθεί το βάρος της προσοχής από την υλοποίηση έργων ΤΠΕ, στη χάραξη πολιτικών και λήψη πολιτικών και επιχειρησιακών πρωτοβουλιών για τις οποίες απαιτούνται συστήματα ΤΠΕ.

Ο σχεδιασμός της ψηφιακής πολιτικής και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης έχει πλέον ανατεθεί στη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής που υπάγεται στο Υπουργείο της Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης. Λίγες χώρες όπως αναλύθηκε παραπάνω ακολουθούν αυτό το σχήμα διακυβέρνησης.

Σε χώρες προσανατολισμένες προς την ψηφιακή ανάπτυξη όπως η Δανία και η Εσθονία ο σχεδιασμός των πολιτικών ανατίθεται κατά κύριο λόγο στο Υπουργείο Οικονομικών, σε συνεργασία με το Υπουργείο Επικοινωνιών και Δικτύων και το Υπουργείο Παιδείας και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και τη ψηφιακή ανάπτυξη.

Ο ενιαίος σχεδιασμός επιβάλλεται καθώς οι ευρωπαϊκές στρατηγικές ουσιαστικά δημιουργούν αυτή την κοινή ομπρέλα ψηφιακής πολιτικής και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Πλέον η ηλεκτρονική διακυβέρνηση δεν θεωρείται μόνο μια πρακτική μεταρρύθμιση του δημοσίου τομέα αλλά θα συμβάλει καθοριστικά στην οικονομική ανάπτυξη και στην ψηφιακή οικονομία.

Πλέον η ηλεκτρονική διακυβέρνηση εντάσσεται στην Εθνική Στρατηγική για την Ψηφιακή Ανάπτυξη και όλα τα Υπουργεία μετέχουν κατά το σχεδιασμό. Θα πρέπει να τονιστεί ο σημαντικός ρόλος του Υπουργείου Οικονομικών καθώς πρόκειται για πολιτική οικονομικής ανάπτυξης. Ενώ πρέπει να είναι σαφές ότι για να επέλθουν οφέλη σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο απαιτείται υψηλός βαθμός

συνεργασίας μεταξύ περισσότερων Υπουργείων και ιδίως των Υπουργείων Οικονομικών, του Υπουργείου Τηλεπικοινωνιών αλλά και του Υπουργείου Παιδείας. Θα πρέπει να αρθούν εμπόδια και δυσκολίες συνεργασίας μεταξύ και εντός Υπουργείων αποτελεί μία από τις χρόνιες παθογένειες του ελληνικού πολιτικού και διοικητικού συστήματος.

Επίσης όπως προβλέπεται στο νέο νόμο κατά το σχεδιασμό της Εθνικής Ψηφιακής Πολιτικής από την ΓΓΨΠ συνεργάζονται τα Υπουργεία Αποτελεί μια κρίσιμη πτυχή. Για τη βελτίωση αυτών των πολιτικών απαιτείται αρχικά κάθε Υπουργείο να καταγράψει σωστά τις ανάγκες του (Μανωλιτσάκης, Παράρτημα).

Ανάμεσα στις αρμοδιότητες της Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής να συνεργάζεται με μια σειρά από φορείς όπως ερευνητικούς φορείς, ειδικών πληροφορικής, φορείς της αγοράς και της κοινωνίας των πολιτών κατά το σχεδιασμό, συντονισμό και υποστήριξη των πολιτικών. Όμως η συνεργασία αυτή δεν έχει ούτε δομημένο και διαρκή χαρακτήρα που επιτρέπει μια διαρκή όσμωση όπως σε χώρες που αναφέρθηκαν παραπάνω ούτε δεσμευτικό για τον σχεδιασμό της πολιτικής.

Η εμπειρία άλλων χωρών δείχνει ότι είναι σημαντικό κατά το σχεδιασμό να υπάρχουν Επιτροπές που να προέρχονται από όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης και σε αυτές να μετέχουν τόσο ερευνητικοί και εκπαιδευτικοί φορείς και εκπρόσωποι όσων είναι υπεύθυνοι για τη διαχείριση των δημόσιων πληροφοριακών συστημάτων. Οι Επιτροπές αυτές λειτουργούν διαρκώς, ανατροφοδοτούν το σχεδιασμό των πολιτικών και δεν περιορίζονται μόνο σε διαβουλεύσεις κατά τη διάρκεια της εκπόνησης των στρατηγικών και σχεδίων δράσης ανά προγραμματική περίοδο.

Αντίστοιχα στην Εσθονία για το σχεδιασμό και την υποστήριξη της πολιτικής στην Εσθονία λειτουργεί το E-Estonia Council το οποίο απαρτίζεται από πέντε εμπειρογνώμονες και αντιπροσώπους των υπηρεσιών πληροφορικής και τρεις υπουργούς και είναι μέρος της Επιτροπής αυτής. Επίσης ορισμένες χώρες όπως η Γερμανία έχει ένα ανώτατο όργανο διαχείρισης πληροφοριακών συστημάτων πρόκειται για την [IT Steering Group](#) το οποίο μετέχει κατά το σχεδιασμό της πολιτικής.

Στη χώρα μας είχε παρατηρηθεί το εξής. Το σχεδιασμό των συστημάτων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης -τουλάχιστον στην πρώτη φάση υιοθέτησης τέτοιων πολιτικών- είχαν αναλάβει ειδικοί πληροφορικής οπότε δεν λαμβάνουν υπόψιν την αναγκαία δομή του συστήματος για την εξυπηρέτηση των πολιτών. Κι ακριβώς γι' αυτό θεωρήθηκε αναγκαίος ο ανασχεδιασμός της δομής της διοίκησης διότι στην ψηφιοποίηση απλώς αναπαράγεται η προβληματική δομή του συστήματος. Ουσιαστικά κατά το σχεδιασμό του συστήματος από μηχανικούς πληροφορικής αναπαράγεται μια αναποτελεσματική γραφειοκρατία. Αυτός είναι και ο λόγος που στην Ελλάδα μόνο 1 στα 5 συστήματα πετυχαίνουν. Δεν έχουν λάβει επαρκώς υπόψιν τον ανθρώπινο παράγοντα (Καρούνος Παράρτημα). Ένα μέτρο βελτίωσης αυτών των πολιτικών είναι να σχεδιάζονται πάντα σε συνεργασία με το ανθρώπινο δυναμικό που θα τα χρησιμοποιήσει και με γνώμονα τις ανάγκες του κοινού μέσω των οποίων θα επικοινωνεί με τη διοίκηση. Οι ειδικοί της πληροφορικής πρέπει να

μετέχουν στο σχεδιασμό με στόχο πως μέσω της πληροφορικής θα εξυπηρετηθεί καλύτερα ο στόχος της πολιτικής.

Επίσης σε κάποιες χώρες συμμετέχουν στο σχεδιασμό και φορείς της αγοράς και ερευνητικά ιδρύματα. Για παράδειγμα στην Εσθονία στο σχεδιασμό και τον συντονισμό της πολιτικής μετέχει ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που έχει στόχο να ενώσει τις επιχειρήσεις ΤΠΕ και τηλεπικοινωνιών τα ερευνητικά ιδρύματα και να προωθεί την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας στην Εσθονία. Μεταξύ άλλων επικαιροποιεί τη νομοθεσία και δημιουργεί δίκτυα συνεργασίας.

Ένας κρίσιμος παράγοντας είναι ποιος σχεδιάζει τις πολιτικές αυτές με ποια ειδικευση και παιδεία. Κατά κύριο λόγο τα σχεδιάζουν σύμβουλοι Υπουργών που αλλάζουν ανά κυβέρνηση με συνέπεια την ασυνέχεια πολιτικών στην οποία έγινε λόγος παραπάνω. Θα πρέπει να έχουν διπλή ικανότητα κατανόησης και του διαδικαστικού λειτουργικού και του τεχνικού κομματιού. Η σχετική ειδικότητα είναι οι CIO (Chief information officers), είναι άνθρωποι που κατανοούν ταυτόχρονα τη διοίκηση σαν πεδίο πολιτικής και τα τεχνικά ζητήματα. Η Σχολή Δημόσιας Διοίκησης θα μπορούσε να τους εκπαιδεύσει (Τσέκος, Παράρτημα). Το σημαντικότερο στον σχεδιασμό είναι να μην έχει πλέον η χώρα μία ανα -δραστική κατά τη μεταφορά ευρωπαϊκών πολιτικών αλλά παρά προ-δραστική, με δικές μας προτάσεις πολιτικής (Κωνσταντέλου, Παράρτημα).

Επίσης είναι κρίσιμο το ανθρώπινο δυναμικό που εκπροσωπεί κάθε φορά τη χώρα σε φόρα κατά τη συνδιαμόρφωση των κοινών ευρωπαϊκών στρατηγικών και προγραμμάτων (Καρούνος, Κωνσταντέλλου, Παράρτημα) που θα μπορέσουν να μεταφέρουν τα προβλήματα και τις δυσκολίες της ελληνικής εμπειρίας διαμόρφωσης αυτών των πολιτικών αλλά και θα μπορέσουν να θέσουν εθνικές προτεραιότητες.

4.4.4.2. Σε επίπεδο συντονισμού

Όπως προαναφέρθηκε σε επίπεδο συντονισμού των παρεμβάσεων σημαντικό ρόλο έχει πλέον η Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής η οποία αναλαμβάνει το συντονισμό των Υπουργείων για επιμέρους δράσεις υλοποίησης ΕΨΣ εκδίδοντας δεσμευτικές οδηγίες και λαμβάνοντας ενημέρωση από αυτά. Συντονίζει επίσης την εκπόνηση δράσεων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και εναρμόνισης με την ΕΨΣ.

Σε επίπεδο συντονισμού δράσεων ένα από κρίσιμα προβλήματα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα είναι η ελλιπής διαλειτουργικότητα των συστημάτων. Στην Ισπανία λειτουργεί μια Επιτροπή Sectoral Committee of eGovernment της Ισπανίας που μεριμνά ειδικά για την τεχνική συνεργασία μεταξύ κυβέρνησης και τοπικών κυβερνήσεων αλλά και για τη διαλειτουργικότητα των συστημάτων.

Επίσης στην Αυστρία σε επίπεδο συντονισμού λειτουργεί η [Platform 'Digital Austria](#). Αποτελεί μια επιχειρησιακή ομπρέλα με διάφορες task forces και θεματικές ομάδες στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν φορείς από όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης με στόχο τον συντονισμό αυτών των δράσεων. Αντίστοιχα στην Εσθονία υπάρχει Οργανισμός Ανάπτυξης των υπηρεσιών της Κοινωνίας της Πληροφορίας η οποία καταρτίζει οδηγίες για κοινά κριτήρια ποιότητας των δημόσιων υπηρεσιών και μία Αρχή για τα πληροφοριακά συστήματα αρμόδια για το συντονισμό και την υλοποίηση.

Επίσης ο συντονισμός των δράσεων συνεπάγεται μια στενή συνεργασία μεταξύ της Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής και των Υπουργείων και εντός των Υπουργείων για να δίδουν ενημέρωση.

Σε αυτό το έργο συντονισμού μεταξύ Υπουργείων θα μπορούσε να συμβάλει η Γενική Γραμματεία Συντονισμού η οποία είναι μια αυτοτελής επιτελική υπηρεσία που υπάγεται απευθείας στον Πρωθυπουργό με αρμοδιότητες τον συντονισμό των Υπουργείων και την εξομάλυνση και επίλυση τυχόν διυπουργικών διαφωνιών (Ν.4109/2013).

4.4.4.3. Εφαρμογή και αποτίμηση των πολιτικών

Όπως έχει επισημανθεί (βλέπε Καρούνος, Παράρτημα) το κύριο πρόβλημα αυτών των ψηφιακών πολιτικών δεν εντοπίζεται τόσο στο σχεδιασμό, αλλά στην υλοποίησή τους.

Ως αιτίες προβάλλονται ότι οι δομές που υλοποιούσαν τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα λειτουργούσαν διακριτά και παράλληλα με αυτές της Δημόσιας Διοίκησης και είχαν ως βασικό μέλημα την απορρόφηση μέσα από την επιτυχή εκτέλεση συμβάσεων. Οι δομές αυτές ενέκριναν και υλοποιούσαν χωρίς κεντρικό σχεδιασμό, με ανεπαρκείς προβλέψεις των απαιτούμενων ανθρώπινων και υλικών πόρων και με ελλειπείς ενδείξεις βιωσιμότητας των έργων και επιχειρησιακής ετοιμότητας των φορέων υλοποίησης. Ανεπαρκής ήταν συνήθως και η εξασφάλιση των πόρων λειτουργίας του έργου μετά το πέρας της χρηματοδότησης αλλά και η ουσιαστική σύνδεση του έργου με τον αρμόδιο φορέα Δημόσιας Διοίκησης.

Για αυτό τα συστήματα χαρακτηρίζονται από πρόχειρο σχεδιασμό και έλλειψη προγραμματισμού όσον αφορά στη χρηματοδότησή τους σε όλη τη διάρκεια ζωής τους. Επίσης τα συστήματα του δημοσίου αν και προδιαγράφηκαν επί της ουσίας δεν εξασφαλίστηκε η διαλειτουργικότητά τους κατά την παραγωγική τους λειτουργία. Εν γένει απουσιάζει μία κοινή αρχιτεκτονική που να διαμορφώσει το πλαίσιο της δημόσιας πληροφορικής με ενιαία πρότυπα και πολιτικές συμμόρφωσης.

Ο διαχειριστικός κύκλος μέσα από τις Διαχειριστικές Αρχές των Επιχειρησιακών προγραμμάτων είναι αναποτελεσματικός. Οι διαγωνιστικές διαδικασίες είναι χρονοβόρες και με αυστηρές προδιαγραφές γεγονός που προκαλεί καθυστερήσεις στην ανάληψη και παραλαβή έργων και στη γενικότερη ανακολουθία της χώρας με τις τεχνολογικές εξελίξεις. Ο έλεγχος γίνεται επιφανειακά και αφορά κατά κύριο λόγο την πραγματική λειτουργία ενός πληροφοριακού συστήματος και όχι αν εντέλει αξιοποιείται κατάλληλα αυτό το πληροφοριακό σύστημα από το δημόσιο φορέα και ποια αποτελέσματα έχει για τον πολίτη (Μανωλιτσάκης, Παράρτημα).

Για να αρθούν αυτά τα προβλήματα επιλέχθηκε μια νέα δομή διακυβέρνησης που αναμένεται να κριθεί για την αποτελεσματικότητά της.

Επίσης σημαντικές δυσκολίες και καθυστερήσεις σημειώνονται στις ίδιες τις διαγωνιστικές διαδικασίες. Όπως έχει επισημανθεί (βλέπε Καρούνος Παράρτημα) έχουν επιλεγεί αυστηρές διαγωνιστικές διαδικασίες για να μειωθεί η ευθύνη όσων εμπλέκονται στη διαδικασία με τελικό αποτέλεσμα να προκαλούνται σημαντικά προβλήματα και καθυστερήσεις στα έργα. Ως μέτρο βελτίωσης θα είναι να

ακολουθηθούν πρότυπα και διαδικασίες που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση στα οποία θα γίνει λόγος αναλυτικά παρακάτω.

Επίσης σημαντική δυσκολία στην εφαρμογή προκύπτει από την αδυναμία των δικαιούχων να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις όπως αναφέρεται στις Εκθέσεις Υλοποίησης για των διαχειριστικών αρχών. Όπως προαναφέρθηκε η εφαρμογή αυτών των πολιτικών προϋποθέτει να έχει προχωρήσει μια γενικότερη αλλαγή στην ελληνική διοίκηση και να επιτευχθεί άρση των δυσλειτουργιών για τις οποίες έγινε αναλυτικά λόγος παραπάνω. Εξαιτίας του καινοτόμου χαρακτήρα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης απαιτείται μία νέα διοικητική κουλτούρα η οποία θα έχει ως συστατικά στοιχεία την ευελιξία, την καινοτόμο σκέψη, το πνεύμα συνεργασίας, θα έχει κίνητρα παραγωγικότητας, θα εστιάζει στην αποτελεσματικότητα και θα θέτει ως προτεραιότητα τη βέλτιστη εξυπηρέτηση του χρήστη των υπηρεσιών. Θα είναι μία μετάβαση από ένα ιεραρχικό μοντέλο με εμμονή στην εκπόνηση πολιτικής με βάσει ένα ρυθμιστικό πλαίσιο σε ένα διαφορετικό διοικητικό μοντέλο.

Για αυτή τη μετάβαση απαιτείται ικανό, πρόθυμο με κατάλληλη εκπαίδευση και επαρκές ανθρώπινο δυναμικό που θα αναλάβει τις δράσεις. Σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης (χαμηλόβαθμο, μεσαίο επίπεδο και υψηλόβαθμο επίπεδο) θα πρέπει να έχει κατανοηθεί ότι θα πρέπει να συμβάλει καθοριστικά σε μια σειρά από στόχους. Κύριοι στόχοι είναι μέσω της χρήσης των ΤΠΕ να μειωθούν έξοδα και κυρίως διαδικαστικά βήματα και φόρτος εργασίας που συνδέονται με τη συλλογή, συμπλήρωση, επεξεργασία, αποθήκευση πληροφοριών σε μορφή χαρτιού και να μειωθεί το κόστος της διάδοσης της πληροφορίας, για εσωτερικές διαδικασίες και μοιράσμα των δεδομένων. Επίσης θα πρέπει να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης με χρήση καινοτόμων εφαρμογών που θα στοχεύουν στη βέλτιστη οικονομική διαχείριση των πόρων. Επίσης γενικότερα να επιδιώκουν τη δημιουργία μιας ανοιχτής και διαφανούς δημόσιας διοίκησης που θα ενθαρρύνει τη συμμετοχή των πολιτών στη δημιουργία προτεραιοτήτων για τις δημόσιες πολιτικές που θα οδηγήσουν σε μια πιο ανοιχτή, χωρίς αποκλεισμούς και συμμετοχική δημοκρατία. Είναι χαρακτηριστική η περίπτωση εφαρμογής της πολιτικής αυτής στη Γαλλία και συγκεκριμένα η πρωτοβουλία “Χαρτογραφώντας το ταξίδι των χρηστών” η οποία αναφέρθηκε στο κεφάλαιο των καλών πρακτικών στην παρούσα μελέτη.

Ταυτόχρονα θα πρέπει να επισημανθεί η δυσκολία αυτού του εγχειρήματος. Ειδικά στο στενό δημόσιο τομέα καλούνται οι ίδιοι υπάλληλοι να εκτελούν τα συνήθη τους καθήκοντα βάσει μιας αυστηρής ιεραρχικής δομής, να εκπαιδεύονται και να λειτουργούν με ευελιξία και καινοτόμο σκέψη υλοποιώντας επιχειρησιακά προγράμματα σε ένα σύστημα που τους αποθαρρύνει και ταυτόχρονα να συλλέγουν δεδομένα και στοιχεία εντός των Υπουργείων για την επίτευξη στόχων μέσω δεικτών.

Χρήσιμο θα ήταν να υπάρχει κάποια πλατφόρμα που να λύνει προβλήματα στο σύνολο της δημόσιας διοίκησης. Για παράδειγμα θα πρέπει να έχει ρόλο να διευκολύνει δικαιούχους προγραμμάτων, να δημιουργεί οδηγίες και να προλαμβάνει τις τεχνολογικές εξελίξεις και την προσαρμογή στις εξελίξεις.

Σε μια σειρά χώρες όπως η Σλοβακία λειτουργεί ένα Γραφείο για την αρχιτεκτονική της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (eGovernment Architecture Office) αποτελεί μια

μονάδα παροχής υπηρεσιών για την κοινωνία της πληροφορίας. Σχεδιάζει και να υποστηρίζει την ανάπτυξη της αρχιτεκτονικής της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σύμφωνα με αρχές, σκοπούς και προτεραιότητες. Παρακολουθεί την προετοιμασία των και εφαρμογή των δράσεων ώστε να είναι σύμφωνα με μεθοδολογίες, απαιτήσεις και καλές πρακτικές. Οργανώνει εκπαιδεύσεις για δημόσιους οργανισμούς. Συντονίζει την υλοποίηση των εργαλείων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης των πληροφοριακών συστημάτων. Ο στόχος είναι η αποτελεσματική χρήση των δημόσιων πόρων και ένα επαρκές επίπεδο καινοτομίας.

Για το σκοπό αυτό είχε προβλεφθεί στο σχέδιο Υλοποίησης Δράσεων η ICT Hub που θα επικουρεί τη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής (CIO office) και θα υποστηρίζει τις Διαχειριστικές Αρχές των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, τις επιτελικές δομές ΕΣΠΑ και τους φορείς στην προετοιμασία, σχεδιασμό, ωρίμανση, τα πρώτα στάδια υλοποίησης και χρηματοδότησης των έργων.

4.4.4.4. Παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών

Η παρακολούθηση των πολιτικών έχει ανατεθεί στην Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής. Ενώ σημαντικό ρόλο έχουν οι διαχειριστικές αρχές των προγραμμάτων που έχουν ευθύνη παρακολούθησης των δεικτών.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που τίθενται από τις Ετήσιες Εκθέσεις των Διαχειριστικών Αρχών είναι ότι δεν παρακολουθούνται επαρκώς οι πολιτικές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης μέσα από δείκτες επιδόσεων και κατά συνέπεια δεν μπορεί να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των πολιτικών.

Εξαιτίας της διαπίστωσης αυτών των προβλημάτων στην εκ των προτέρων Γενική Αιρεσιμότητα 7 με τίτλο Στατιστικά συστήματα και δείκτες αποτελέσματος τέθηκε ως προϋπόθεση η ύπαρξη αναγκαίας στατιστικής βάσης για να αρθούν προβλήματα με την παρακολούθηση δεικτών και μετρήσιμων στοιχείων. Με την κατάρτιση εγγράφου ενιαίας στατιστικής βάσης για την αξιολόγηση εκτίμηση της αποτελεσματικότητας και επιπτώσεων των προγραμμάτων και με μνημόνιο συνεργασίας με ΕΑΣ και ΕΛΣΤΑΤ οι όροι της αιρεσιμότητας εκπληρώθηκαν (Ζησοπούλου και Σ. Πελεκάση και Μ. Γκούμας, 2016).

Όπως διαπιστώνεται δεν έχουν καταμετρηθεί αποτελέσματα σε ζητήματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για τα έτη 2014-2015 στο ΕΠ Μεταρρύθμιση του Δημόσιου Τομέα ((Ετήσια Έκθεση Μεταρρύθμιση του δημοσίου τομέα για το 2015 σελ. 109). Όπως σημειώνεται η ενεργοποίηση του Δείκτη εξαρτάται από την ικανοποίηση της αιρεσιμότητας Τ 02.1. Επισημαίνεται ότι οι άξονες που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ υπόκεινται σε αυτοδέσμευση σύμφωνα με την οποία στα έτη 2014 και 2015 δεν υπήρχε ενεργοποίηση ούτε σε επίπεδο έκδοσης πρόσκλησης.

Για να εκπληρωθούν οι όροι της Αιρεσιμότητας 2.1. για τα έργα ψηφιακής ανάπτυξης απαιτείται η εισαγωγή δεικτών για τη μέτρηση της προόδου των παρεμβάσεων σε τομείς όπως ο ψηφιακός γραμματισμός, η ψηφιακή ένταξη, η ηλεκτρονική προσβασιμότητα και η προοδος της υγείας (Ζησοπούλου και Πελεκάση και Γκούμας, 2016).

Επίσης στην Αιρεσιμότητα 2.1. προβλέπεται ότι θα πρέπει να αντικατασταθούν οι υπάρχοντες δείκτες, μεταξύ των οποίων και ο κατά 100% βαθμός ολοκλήρωσης των παρεχόμενων 20 υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Ψηφιακού Θεματολογίου. Στην Στρατηγική της Ψηφιακής Ανάπτυξης αναφέρεται ο δείκτης Digital Economy and Society Index-DESI (σύνθεση από 33 υποδείκτες του DAE Scoreboard) ως το βασικό πλαίσιο δεικτών αποτελέσματος για όλες τις δράσεις των ΤΠΕ⁶⁷⁶. Όπως προαναφέρθηκε οι δείκτες του DESI καταμετρούν την πρόσβαση σε προηγμένες ψηφιακές υποδομές, τη ψηφιακή συνοχή, την επιχειρηματικότητα, την έξυπνη λειτουργία και διασύνδεση του κράτους. Επιπρόσθετα μετρούν την αποτελεσματικότητα αυτής της πολιτικής για έξυπνα βιώσιμο οικοσύστημα που θα επιτύχει καλύτερη ποιότητα ζωής και αφορούν την κατανάλωση online περιεχομένου, στην επικοινωνία μέσω κοινωνικών δικτύων και στο online shopping και το online banking.

Ως μέτρο βελτίωσης αυτών των πολιτικών είναι να δημιουργηθούν μέσω της διοίκησης μέσω στόχων που να καταμετρούν την αποτελεσματικότητα αυτών των πολιτικών. Αυτοί οι δείκτες θα προκύψουν συναινετικά μέσα από διαλόγους με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς τη διοίκηση, τους φορείς της αγοράς και την κοινωνία των πολιτών (Τσέκος, Παράρτημα).

Επίσης είναι να καταμετρηθεί κατά πόσο οι εν λόγω πολιτικές κατάφεραν να ενισχύσουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στους θεσμούς. Καταφέρνουν να αποτυπωθούν στοιχεία όπως κατά πόσο ωφελήθηκαν οι πολίτες από αν πράγματι υπήρξαν δείκτες ικανοποίησης από μια υπηρεσία. Για παράδειγμα το taxisnet θεωρείται η πιο επιτυχημένη υπηρεσία παρόλα αυτά μια σειρά από ζητήματα που άπτονται της απουσίας διάδρασης με τον πολίτη και κατ'επέκταση οδηγούν στην εκ νέου επιβάρυνση των δημόσιων υπαλλήλων δεν καταμετρούνται. Κατά πόσο έμειναν ικανοποιημένοι οι ίδιοι οι πολίτες από την γρήγορη και καθολική αλλαγή. Το ζητούμενο αυτών των πολιτικών δεν είναι μόνο η μείωση των κρατικών δαπανών και της αποτελεσματικότητας του δημοσίου τομέα αλλά και η ποιότητα ζωής των πολιτών. Αυτοί οι δείκτες θα μπορέσουν να ανατροφοδοτήσουν την πολιτική.

Εν γένει για τη βελτίωση της μέτρησης της αποδοτικότητας της δημόσιας διοίκησης, ο νέος νόμος 4369/2016 καθιερώνει την υποχρεωτικότητα της στοχοθεσίας και κοινό πλαίσιο αξιολόγησης. Σε αυτό προβλέπεται η ανάπτυξη εργαλείων παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Παραπάνω στο κεφάλαιο των Βέλτιστων Πρακτικών αναφέρθηκαν οι χώρες της Ε.Ε. που έχουν τον υψηλότερο δείκτη DESI και μια σειρά από παρεμβάσεις και υπηρεσίες που προσφέρονται και οδηγούν σε βελτίωση της αποδοτικότητας της πολιτικής. Η περίπτωση της εφαρμογής του “France Connect” παρέχει τη δυνατότητα πρόσβασης στους κυβερνητικούς ιστοτόπους με το ίδιο σύστημα αναγνώρισης και ελέγχου ταυτότητας για όλες τις υπηρεσίες ενώ στη Βρετανία η κυβέρνηση ως πλατφόρμα βρίσκει την εφαρμογή της στο portal Gov.uk. Στην Ελλάδα ήδη το Εθνικό κυβερνητικό portal “Ermis” www.ermis.gov.gr παρέχει 124 υπηρεσίες που είναι προσβάσιμες σε Έλληνες με διασύνδεση με το σύστημα

⁶⁷⁶ Αναλυτικά βλ. Κεφάλαιο 4.1.

αυθεντικοποίησης του taxisnet και επιχειρήσεων με τις δημόσιες υπηρεσίες, με την ολοκλήρωση του συστήματος ΣΥΖΕΥΞΙΣ II.

Μέχρι πρότινος η μέτρηση των δεικτών είχε αποσπασματικό χαρακτήρα και τα αποτελέσματα των πολιτικών δεν τυγχάνουν ευρείας δημοσιότητας και διαφάνειας. Πλέον στον επίσημο διαδικτυακό τόπο ΑΝΑΠΤΥΞΗ.gov.gr του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας παρέχεται αναλυτική πληροφόρηση για την πορεία υλοποίησης των έργων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς με σημαντικά ανάμεσα σε αυτά έργα αξιοποίησης ΤΠΕ⁶⁷⁷. Όμως, εν γένει η αποτίμηση και η ενημέρωση του πολίτη ως προς τα ακριβή οφέλη καθενός έργου δεν είναι συστηματοποιημένη. Οι διαχειριστικές αρχές έχουν δομές δημοσιότητας των παραγόμενων έργων μέσα από τους οικείους ιστότοπους αλλά δεν γίνεται αναφορά στα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη του παραγόμενου έργου.

4.4.4.5. Στο πλαίσιο υποστήριξης των πολιτικών.

Την αρμοδιότητα υποστήριξης των πολιτικών αυτών έχουν οι Διαχειριστικές Αρχές και η Κοινωνία της Πληροφορίας Α.Ε. Επίσης αρμοδιότητες για την ασφάλεια των συστημάτων έχει η Εθνική Αρχή Αντιμετώπισης Ηλεκτρονικών Επιθέσεων (Εθνικό CERT) και την Τεχνικής φύσεως Αρχή Ασφάλειας Πληροφοριών (INFOSEC) της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (Ε.Υ.Π.), η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων και το Ινστιτούτο Τεχνολογίας, Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος». Η υποστήριξη για αυτές τις πολιτικές είναι αποκεντρωμένη και περισσότεροι φορείς έχουν ευθύνη για ζητήματα ασφάλειας των πληροφοριακών συστημάτων. Η Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής έχει αρμοδιότητα για τη συνεργασία με αυτές αλλά δεν θεσμοθετείται ο τρόπος συνεργασίας μεταξύ τους.

Ενδεικτικά σε άλλες χώρες όπως στην Εσθονία λειτουργεί το E-Estonia Council που συμβουλεύει την κυβέρνηση σε ζητήματα συστημάτων πληροφορικής οριζόντιου χαρακτήρα. Επίσης λειτουργεί μια υπηρεσία για απαντήσεις σε επείγοντα ζητήματα πληροφορικής και για ζητήματα ασφαλείας σε δίκτυα υπολογιστών. Επίσης η Δανία έχει έναν Οργανισμό για τα πληροφοριακά συστήματα (Government IT), που υπάγεται στο Υπουργείο Οικονομίας και έχει την ευθύνη να έχει μια αποτελεσματική υποστήριξη πληροφοριακών συστημάτων και υπηρεσιών. Ταυτόχρονα στο ίδιο υπουργείο υπάρχει ένα Γραφείο που παρέχει συμβουλές και σε φορείς που υλοποιούν μεγάλα IT σχέδια.

Στη Σουηδία υπάρχει μια κοινότητα για την αρχιτεκτονική της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Πρόκειται για την Swiss eGovernment Architecture Community (SEAC). Ενώνει την βιομηχανία, τις κυβερνητικές αρχές και την ακαδημαϊκή κοινότητα για να δημιουργήσουν οδηγίες και πρότυπα (guidelines) για την επόμενη γενιά πληροφορικής. Η Σουηδία έχει Κέντρο περιστατικών πληροφορικής IT Incident Centre (Sitic). Πρόκειται για ένα σύστημα πληροφόρησης για προβλήματα στα πληροφοριακά συστήματα σε όλους τους δημόσιους φορείς. Το σύστημα επιδιώκει να διαχέει πληροφορίες στην κοινωνία για προβλήματα που ανακύπτουν, να παρέχει πληροφορίες για συμβουλές για προληπτικά μέτρα και να συμπληρώνει και δημοσιεύει στατιστικές και υποστηρικτικά κείμενα για τη βελτίωση των προληπτικών μέτρων.

⁶⁷⁷ Βλέπε για τα έργα προτεραιότητας <http://anaptyxi.gov.gr/Priorities.aspx>.

Επίσης στην Ελβετία αρμόδια για την υποστήριξη είναι μια ομοσπονδιακή μονάδα που Federal IT Steering Unit (FITSU). Στην υποστήριξη συμβάλουν ένα συνέδριο Swiss IT Conference (SIK/CSI), μια κοινότητα πληροφορικών Swiss eGovernment Architecture Community (SEAC), ένα ομοσπονδιακό γραφείο που είναι ο κύριος πάροχος πληροφοριών και τεχνολογίας στη διοίκηση (Federal Office of IT, Systems and Telecommunications (FOITT)). Επίσης συνδράμει και μια Ένωση που υιοθετεί και προωθεί πρότυπα στην Ελβετία σε συνεργασία με κυβερνητικούς φορείς, πολίτες και ιδιωτικές επιχειρήσεις και την επιστημονική κοινότητα.

Στη Σλοβακία αρμόδιος για την υποστήριξη είναι ο Ψηφιακός Πρωταθλητής. Είναι αρμόδιος για την εφαρμογή και την παρακολούθηση της Ψηφιακής Ατζέντας. Ένα Γραφείο είναι αρμόδιο για την κεντρική πύλη της δημόσιας διοίκησης. Μια Επιτροπή είναι αρμόδια για την νομοθεσία στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Μια άλλη Επιτροπή είναι αρμόδια για τα πρότυπα στα πληροφοριακά συστήματα. Μια Επιτροπή είναι αρμόδια για την ασφάλεια των συστημάτων. Ένας Εθνικός Οργανισμός είναι αρμόδιος για τη Δικτύωση και τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες.

Συμπερασματικά σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες στο επίπεδο της υποστήριξης υπάρχουν φορείς που συμβουλεύουν, ενημερώνουν, παρέχουν προληπτικά μέτρα για ζητήματα ασφάλειας, συνεργάζονται με ενδιαφερόμενα μέλη και την κοινότητα των πληροφορικών και στοχεύουν στη βελτίωση και την προετοιμασία του κράτους για τεχνολογικές εξελίξεις.

Στο Σχέδιο Υλοποίησης δράσεων ΤΠΕ προβλεπόταν να ενοποιηθεί η Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Π.Δ. 99/2014, η Κοινωνία της Πληροφορίας και η Μονάδα Τεκμηρίωσης και Καινοτομίας του ΕΚΔΑΑ σε μια ενιαία Γενική Διεύθυνση Πληροφορικής του Δημοσίου Τομέα. Μέχρι στιγμής δεν έχει συσταθεί. Η ενοποίηση σε μια Υπηρεσία συμβάλει ώστε ένας συγκεκριμένος φορέας να έχει την ευθύνη και να λογοδοτεί στο συγκεκριμένο τομέα.

4.4.5. Προτάσεις

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στα τελευταία στρατηγικά κείμενα σχεδιασμού πολιτικών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και στην σύσταση μιας νέας δομής διακυβέρνησης διαφαίνεται ότι έχουν ληφθεί υπόψιν τα πολλαπλά διακυβεύματα, τα χρόνια προβλήματα και οι προκλήσεις στο συγκεκριμένο πεδίο άσκησης πολιτικής. Όμως η αντικατάσταση με νέες δομές ενώ προηγούμενες δομές που έχουν την πολύχρονη γνώση και εξειδίκευση στον τομέα, η μεγάλη καθυστέρηση που προκαλείται από τη μετάβαση σε αυτές και η δυσκολία σύγκλισης με άλλες ευρωπαϊκές χώρες δημιουργούν ερωτηματικά για τη ταχεία εφαρμογή, αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα αυτών των πολιτικών το επόμενο διάστημα αντίστοιχων των προσδοκιών.

Ορισμένες πρόσθετες προτάσεις θα μπορούσαν να συμβάλουν σε αυτό το έργο.

4.4.5.1. Σε επίπεδο συμμόρφωσης με τις ευρωπαϊκές πολιτικές.

Όπως προαναφέρθηκε, η Ελλάδα καλείται να υιοθετήσει νέες καινοτόμες ευρωπαϊκές πολιτικές συμβαδίζοντας με τα άλλα κράτη μέλη ενώ βρίσκεται ακόμα πίσω σε μια σειρά από βασικά ζητήματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

όπως η διαλειτουργικότητα των συστημάτων. Ταυτόχρονα η οικονομική κρίση αλλά και η διαπίστωση μιας σπατάλης πόρων τα προηγούμενα χρόνια δημιουργεί φόβους για αποτυχία των έργων.

Η χώρα θα μπορούσε να αξιοποιήσει τις ήδη υπάρχουσες δομές και υποδομές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ελληνική Δημόσια Διοίκηση μπορεί να επωφεληθεί από τις λύσεις που προτείνει η ΕΕ και να τις χρησιμοποιήσει άμεσα προς όφελος των πολιτών της με το λιγότερο κόστος καθώς οι λύσεις έχουν χρηματοδοτηθεί και ελέγχθη για την ποιότητα και ασφάλεια που παρέχουν από την Ε.Ε.

Όπως έχει σημειωθεί τα πλεονεκτήματα από την χρήση και επαναχρησιμοποίηση του λύσεων της Ε.Ε. είναι αρκετά. Η αξιοποίηση των υποδομών των ψηφιακών υπηρεσιών και η επέκταση και ενσωμάτωση των υφιστάμενων ευρωπαϊκών πυλών, δικτύων, υπηρεσιών και συστημάτων θα βοηθήσει έτσι ώστε να μειωθεί ο χρόνος, το κόστος και ο διοικητικός φόρτος για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες. Η Δημόσια Διοίκηση θα μπορεί να ενισχύσει και να εκσυγχρονίσει άμεσα τις ψηφιακές της υπηρεσίες, να επαναχρησιμοποιήσει και να τροποποιήσει έτοιμες λύσεις. (Καλογήρου, 2016, σελ. 112).

Συγκεκριμένα μια σειρά από ευρωπαϊκά προγράμματα όπως οι «Λύσεις Διαλειτουργικότητας για τις Ευρωπαϊκές Δημόσιες Διοικήσεις ISA και ISA²» (Interoperability Solutions for Public Administrations), το «Παρατηρητήριο του Εθνικού Πλαισίου Διαλειτουργικότητας» (NIFO – National Interoperability Framework Observatory), πρωτοβουλίες των κοινοτήτων για την Σημασιολογική Διαλειτουργικότητα (Semantic Interoperability Community - SEMIC) και του Παρατηρητηρίου Ανοικτού Λογισμικού (OSOR - Open Source Observatory) επιδιώκουν να ενημερώσουν και να προσφέρουν λύσεις.

Για παράδειγμα στο πρόγραμμα European Interoperability Reference Architecture ISA της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επιχειρείται η δημιουργία μιας Αρχιτεκτονικής Αναφοράς για την Ευρωπαϊκή Διαλειτουργικότητα με στόχο να διευκολύνει την παροχή δημόσιων υπηρεσιών και επαναχρησιμοποίηση λύσεων. Την ίδια περίοδο στα πλαίσια του ίδιου προγράμματος αναπτύσσεται η Ευρωπαϊκή Χαρτογράφηση Λύσεων Διαλειτουργικότητας. Ο στόχος είναι να βρεθούν υπάρχουσες λύσεις και υπηρεσίες και πλαίσια στο πεδίο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που να μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν από τις εθνικές δημόσιες διοικήσεις.

Μερικές από τις υπάρχουσες λύσεις που διατίθενται δωρεάν αφορούν ασφαλή ηλεκτρονική ανταλλαγή εγγράφων με άλλες δημόσιες υπηρεσίες (open e trustEx) διατομεακό, ανοικτού κώδικα δωρεάν εργαλείο για ανταλλαγή δομημένων και αδόμητων εγγράφων και μπορεί να συνδεθεί με πανευρωπαϊκές υποδομές e-παράδοσης με μειωμένη επένδυση, ένα πληροφοριακό σύστημα για την ασφαλή ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ εθνικής διοίκησης και των διοικήσεων άλλων ευρωπαϊκών χωρών (sTESTA), ένα ηλεκτρονικό σύστημα προμηθειών (Open e Prior)⁶⁷⁸. Πρόκειται είναι μια δωρεάν πλατφόρμα ανοικτού κώδικα για ηλεκτρονικές προμήθειες, το οποίο συνδέεται με το δίκτυο των υποδομών PERPOL για την ανάπτυξη υπηρεσιών ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων. Η πλατφόρμα αυτή έχει

⁶⁷⁸ Αναλυτικά για προτεινόμενες λύσεις που διαρκώς ανανεώνονται βλέπε https://ec.europa.eu/isa2/solutions_en.

ιδιαίτερη σημασία γιατί όπως έχει επισημανθεί (Καρούνος Παράρτημα) μέσω της πλατφόρμας θα μπορέσουν να μειωθούν κακώς κείμενα στο τομέα των προμηθειών στην Ελλάδα και να καταπολεμηθούν τα φαινόμενα διαφθοράς και κακοδιαχείρισης των δημοσίων εξόδων με αποτέλεσμα τη μείωση των κρατικών δαπανών και τον εξορθολογισμό τους. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση και σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες έχουν framework agreements με ανοιχτούς διαγωνισμούς για τις πάγιες ανάγκες του δημοσίου. Με αυτό τον τρόπο γίνονται οι προμήθειες.

Συμμετοχή σε αυτές τις δομές της Ελλάδας είναι η λειτουργία του STORK2.0 που υποστηρίζει λειτουργίες ηλεκτρονικής ταυτοποίησης σε διασυνοριακό επίπεδο το 2014. Το 2011 η Ελλάδα ήταν η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα να χρησιμοποιήσει το Open e Prior. (E-government Factsheets. Greece). Πρόκειται για το Ευρωπαϊκό πρόγραμμα για τη δημιουργία ενός ενιαίου χώρου ταυτοποίησης και authentication με διασύνδεση συστημάτων για την ηλεκτρονική ταυτοποίηση φυσικών και νομικών προσώπων είναι το (STORK. Secure Identity Across Borders Linked).

Άλλα σχετικά προγράμματα για την δημιουργία σημείων επαφής σε επίπεδο κρατών μελών για την υποστήριξη συμβολαίων μεταξύ επιχειρήσεων και αρχών μέσω της online συμπλήρωσης διαδικασιών. (SPOCS. Simple Procedures Online for Cross-border Services). Για να διευκολυνθούν οι επιχειρήσεις να συνάπτουν συμβάσεις με δημόσιους φορείς σε όλα τα κράτη Ε.Ε. (PEPPOL. Pan-European Public Procurement Online).

Ειδικά για τον τομέα της υγείας σχεδιάστηκε ένα σύστημα που να επιτρέπει τη διασυνοριακή πρόσβαση και τη διαλειτουργικότητα μεταξύ αρχείων ασθενών στην Ε.Ε. ώστε να διευκολυνθεί η παροχή ιατρικής βοήθειας σε ένα άλλο κράτος μέλος. (epSOS. European Patients Smart Open Services). Ειδικά για τον τομέα της δικαιοσύνης για να διευκολυνθεί η διασυνοριακή πρόσβαση μεταξύ των δικαστικών συστημάτων των άλλων κρατών μελών δημιουργήθηκε το e-CODEX (e-Justice Communication via Online Data Exchange) Τέλος έχει δημιουργηθεί το eSens (Electronic Simple European Networked Services) που στόχο έχει να διευκολύνει τεχνικές λύσεις για διασυνοριακές υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης όπως τη δημιουργία μιας επιχείρησης, ή μιας ηλεκτρονικής προμήθειας ή νομικές υπηρεσίες ή υπηρεσίες υγείας. Ενώ υπάρχουσες υποδομές για το eIdentification, eAuthentication, eProcurement eInvoicing and eDelivery χρηματοδοτείται η περαιτέρω ανάπτυξη τους από το χρηματοδοτικό πρόγραμμα Connecting Europe Facility 2014-20 (CEF).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα θα κληθεί να ενσωματώσει ένα ευρύ θεσμικό πλαίσιο τα επόμενα χρόνια στο πλαίσιο αυτών των πολιτικών. Ήδη στο πλαίσιο της Ψηφιακής Ατζέντας έχουν τεθεί 100 δράσεις από τις οποίες οι 31 είναι νομοθετικές.⁶⁷⁹ Η Ελλάδα στο πλαίσιο των προαναφερόμενων στρατηγικών θα πρέπει το επόμενο διάστημα να ενσωματώσει μια σειρά από Οδηγίες. Στη νέα Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική σημειώνεται η ανάγκη επιτάχυνσης της ενσωμάτωσης της οδηγίας 2014/55/EU περί ηλεκτρονικής τιμολόγησης, στο εθνικό δίκαιο.

⁶⁷⁹ Ψηφιακό θεματολόγιο: Η Επιτροπή παρουσιάζει σχέδιο δράσης για την προώθηση της ευημερίας και της ποιότητας ζωής στην Ευρώπη http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-581_el.htm.

4.4.5.2. Μέτρα για την ασφάλεια και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και την καταπολέμηση της ψηφιακής ανισότητας

Αναφορικά με την ασφάλεια των πληροφοριακών συστημάτων θα πρέπει να προβλεφθούν σχετικές πολιτικές ενόψει των νέων κινδύνων. Επίσης θα πρέπει να εκπονηθούν πολιτικές ασφάλειας. Προβλέπεται σχετική αρμοδιότητα στη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής και υπάρχουν σχετικές προτάσεις στην Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2016-2021. Αναμένεται να υλοποιηθούν. Για παράδειγμα χώρες όπως η Εσθονία έχουν στρατηγική κυβερνο ασφάλειας για τα έτη 2014-2017 με διπλό στόχο αφενός να αυξήσει την ικανότητα του κράτους σε επίπεδο κυβερνοασφάλειας και αφετέρου να αυξήσει την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του πληθυσμού για τους κινδύνους.

Όπως σημειώνεται από την ΕΛΛ/ΛΑΚ κατά τη διαδικασία διαβούλευσης της νέας Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής 2016-2021 είναι αναγκαία η αξιοποίηση της τεχνογνωσίας που υπάρχει στον δημόσιο τομέα, στον ιδιωτικό τομέα και στην ακαδημαϊκή κοινότητα για την ενίσχυση της ασφάλειας των κρίσιμων εθνικών υποδομών. Θα πρέπει να υπάρχει συνδυασμός των αρχών open by design/ open by default με την αρχή του privacy by design σε όλο το φάσμα της δημόσιας διοίκησης προκειμένου να ενσωματώνονται οι βασικές αρχές ασφάλειας ήδη από το στάδιο σχεδιασμού και υλοποίησης των πληροφοριακών συστημάτων και όχι μετά την υλοποίηση αυτών, οπότε και το κόστος είναι απαγορευτικό.

Επίσης η ΑΔΑΕ σημειώνει ότι την ανάγκη συντονισμού των αρμοδίων φορέων για την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/1148, σχετικά με μέτρα για υψηλό κοινό επίπεδο ασφάλειας συστημάτων δικτύου και πληροφοριών σε ολόκληρη την Ένωση (NIS Directive). Επίσης σημειώνεται η ανάγκη συνεργασίας με την Εθνική Αρχή Αντιμετώπισης Ηλεκτρονικών Επιθέσεων (Εθνικό CERT), με τις αρμόδιες Ανεξάρτητες και Ρυθμιστικές Αρχές και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια Δικτύων και Πληροφοριών (European Union Agency for Network and Information Security, ENISA) για την υλοποίηση δράσεων που αφορούν καλές πρακτικές για την προστασία των τελικών χρηστών. Τέλος σημειώνει την ανάγκη συνεργασίας με την Εθνική Αρχή Αντιμετώπισης Ηλεκτρονικών Επιθέσεων (CERT), τις αρμόδιες Ανεξάρτητες και Ρυθμιστικές Αρχές, ακαδημαϊκούς φορείς και επιχειρήσεις για την υιοθέτηση ενιαίων πολιτικών ασφαλείας στο πλαίσιο της δημόσιας διοίκησης. Επίσης προτείνεται η ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τους κινδύνους παραβίασης της ιδιωτικότητας στο διαδίκτυο και τα μέτρα αυτοπροστασίας που θα πρέπει να εφαρμόζουν για την προστασία της ιδιωτικότητάς τους και η συνεχής εκπαίδευση και ενημέρωση του προσωπικού που υποστηρίζει τα κρίσιμα συστήματα⁶⁸⁰.

Αναφορικά με την ψηφιακή ανισότητα. Όπως προκύπτει η διεθνής σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία ενσωματώνει μια κοινωνική αντίληψη της αναπηρίας σύμφωνα με την οποία κοινωνικά εμπόδια και περιορισμοί λειτουργούν περιοριστικά ή απαγορευτικά στην πλήρη συμμετοχή και ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία τητες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία και δίνεται έμφαση στην απομάκρυνση εμποδίων για την πλήρη συμμετοχή των ΑμεΑ στην κοινωνία.

⁶⁸⁰ <http://www.opengov.gr/digitalandbrief/?p=541>.

Υπάρχουν μέτρα για την προώθηση της έρευνας και της ανάπτυξης των αγαθών που είναι σχεδιασμένα για όλους, υπηρεσιών και Μηχανημάτων. Αξιώνει να υπάρχουν μέτρα για την προώθηση της έρευνας και της ανάπτυξης και την προώθηση της διαθεσιμότητας και χρήσης νέων τεχνολογιών και να υπάρχουν μέτρα για την προώθηση της προσβάσιμης πληροφόρησης στα άτομα με αναπηρία σχετικά με βοηθήματα κινητικότητας και υποστηρικτικές τεχνολογίες καθώς και άλλες μορφές υποστήριξης. Σύμφωνα με το άρθρο 9 της Σύμβασης κατοχυρώνεται η αρχή της προσβασιμότητας αποτελεί κεντρική παραδοχή της κοινωνικής αντίληψης της αναπηρίας και επιβάλλει την απομάκρυνση όλων των εμποδίων (φυσικών, τεχνολογικών, οικονομικών, κοινωνικών, πληροφοριακών και επικοινωνιακών) που απορρέουν από τις διακρίσεις στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα (Κοντιάδης και Μουσμούντη, 2014, σελ.169). Τα τελευταία χρόνια σημαντικές πρωτοβουλίες αφορούν κυρίως την πρόσβαση στην ηλεκτρονική πληροφορία και ιδίως στις ιστοσελίδες για τις οποίες έχουν αναπτυχθεί διεθνείς κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες προσβασιμότητας περιεχομένου του παγκόσμιου ιστού από την πρωτοβουλία Web Accessibility Initiative (WAI) του διεθνούς οργανισμού World Wide Web Consortium (W3C).

Θα πρέπει να υπάρξουν πρόσφατες σχετικές μελέτες για την προσβασιμότητα. Η τελευταία μελέτη από το Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας με τίτλο Εκτίμηση Ψηφιακού Χάσματος για ΑμεΑ, μετανάστες και άτομα 3ης ηλικίας στην Ελλάδα: Αποτελέσματα, συμπεράσματα και προτάσεις. (Οκτώβριος 2007) διαπιστώνει σημαντικά προβλήματα στην πράξη, αναφορικά με την παροχή ηλεκτρονικών πληροφοριών και υπηρεσιών μέσω του διαδικτύου. Ούτε η ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου ούτε η ιστοσελίδα του Διαύγεια είναι προσβάσιμες σε άτομα με αναπηρίες. Όπως σημειώνεται στη μελέτη το θεσμικό πλαίσιο δεν αποτυπώνει ρητά και με σαφήνεια την υποχρέωση της δημόσιας διοίκησης να επικοινωνεί με τα άτομα με αναπηρία με μορφές και τρόπους προσβάσιμους σε αυτά είτε αυτό αφορά την πρόσβαση σε διοικητικά έγγραφα είτε σε δημόσια πληροφορία είτε σε απλή πληροφορία είτε σε ηλεκτρονική πληροφορία και υπηρεσίες. Οι δημόσιοι δικτυακοί τόποι και η πληροφόρηση που παρέχεται από αυτούς είναι πρακτικά απροσπέλαστοι από τα άτομα με αναπηρίες. Οι σχετικές νομοθετικές επιταγές προκειμένου να καταστούν προσβάσιμοι δεν έχουν εφαρμοστεί ή έχουν εφαρμοστεί μερικώς (Ν. 3879/2011, 4070/2012). Οι διεθνείς προδιαγραφές και πρότυπα προσβασιμότητας που αφορούν την πρόσβαση σε σελίδες του διαδικτύου δεν έμμεσα μόνο υποχρεωτικό χαρακτήρα μέσω των απαιτήσεων χρηματοδότησης και επιλεξιμότητας συγκεκριμένων υπηρεσιών που θέτει το ΕΣΠΑ. Βήμα προς αυτή την κατεύθυνση είναι ότι η Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής έχει αρμοδιότητα να παρακολουθεί την εφαρμογή του άρθρου 9 «Προσβασιμότητα» της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία του Ο.Η.Ε. (ν. 4074/2012, Α' 88) ως προς τις ΤΠΕ και ενημερώνει το σημείο αναφοράς για την παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύμβασης και το συντονιστικό μηχανισμό για τη διευκόλυνση των σχετικών με αυτή δράσεων.

4.4.5.3. Για τα ανοιχτά κυβερνητικά δεδομένα

Για τη σημασία των κυβερνητικών δεδομένων έχει γίνει λόγος παραπάνω. Είναι σημαντικό είναι να ληφθούν υπόψιν οι εξελίξεις στο τομέα των big data και των soft

data ως νέος τρόπος να «αφουγκραστεί» η διοίκηση τον πολίτη και τις σύγχρονες ανάγκες του για να ανατροφοδοτηθούν πολιτικές.

Τα ανοιχτά δεδομένα έχουν υιοθετηθεί μια σειρά από στρατηγικές σε επίπεδο Ε.Ε. νομοθεσία όπως η προώθηση των open data portals. Πλατφόρμες που έχουν στόχο την επαναχρησιμοποίηση των δημοσιεύσεων και των δεδομένων από αποτελέσματα των ερευνητικών πειραμάτων που έχουν χρηματοδοτηθεί από δημόσιους πόρους και αναφέρονται ως Open access⁶⁸¹. Στο πλαίσιο του έργου της Ε.Ε. Μαζικά δεδομένα και ανοιχτή γνώση για τη Δημόσια Διοίκηση. Το έργο αυτό σκοπεύει να δημιουργήσει συνέργειες για τη συνεργασία ανάμεσα στην ΕΕ και τα κράτη μέλη για αποτελεσματική, χρήση και επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα εξασφαλίσει ότι τα δεδομένα που προέρχονται από διαφορετικές πηγές μπορούν να συνδυαστούν και να αναλυθούν για το μέγιστο δημόσιο όφελος. Πλεονεκτήματα είναι η εξοικονόμηση πόρων και της διαλειτουργικότητας μεταξύ των δημόσιων διοικήσεων, επαναχρησιμοποίηση των λύσεων και των καλών πρακτικών που αναπτύσσονται στο πλαίσιο αυτής της δράσης (Καλογήρου, ο.π. σελ.42). Η συμμετοχή σε αυτό το έργο μπορεί να φέρει αντίστοιχα αποτελέσματα.

Δράσεις ειδικά για το ζήτημα των ανοιχτών δεδομένων το επόμενο διάστημα προβλέπει και Ελληνικό Σχέδιο Δράσης για την ανοιχτή διακυβέρνηση και την ανοιχτή δημόσια διοίκηση (διετία 7/2016 – 6/2018) στο πλαίσιο της αυτοδέσμευσης της Ελλάδας στην Παγκόσμια Πρωτοβουλία για την Ανοιχτή Διακυβέρνηση. Το προηγούμενο διετές Ελληνικό Σχέδιο Δράσης χωριζόταν σε τέσσερις θεματικές που περιλαμβάνουν την αυξημένη δημόσια συμμετοχή, τα ανοιχτά κυβερνητικά δεδομένα, την ακεραιότητα και τη λογοδοσία, και το ανοικτό κοινοβούλιο. Οι τέσσερις θεματικές περιέχουν 17 δεσμεύσεις που αποτελούνται από 41 ορόσημα. Όπως σημειώνεται από την Έκθεση Αξιολόγησης της εφαρμογής του Σχεδίου από τον ανεξάρτητο φορέα IRM Openwise (IRM, 2015) αν κατά μεγάλο μέρος, εστιάζει σε εσωτερικές βελτιώσεις των διαδικασιών ανοίγματος δεδομένων και στη κοινοβουλευτική ανοικτότητα και οι δεσμεύσεις αντιπροσωπεύουν κάποια καλά πρώτα βήματα στις αντίστοιχες περιοχές πολιτικής, η εφαρμογή τους πάσχει εξαιτίας της πολιτικής και οικονομικής αστάθειας. Η Ελλάδα ολοκλήρωσε μόνο μία από τις δεκαεννέα δεσμεύσεις της.

4.4.5.4. Σχετικά με την εφαρμογή του υπολογιστικού νέφους

Σχετικά με την εφαρμογή του υπολογιστικού νέφους για καινοτομία σε δημόσιες υπηρεσίες έχουν δημιουργηθεί μια σειρά από προγράμματα. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής:

Το CLIPS που επικεντρώνει στο σενάριο μια οικογένεια να έχει μετακομίσει εντός Ε.Ε. και δείχνει τη δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης δεδομένων και υπηρεσιών και διαλειτουργικότητας ώστε να μειωθεί το κόστος και να επιτευχθεί η βέλτιστη εξυπηρέτηση.

⁶⁸¹ The Building a European Data Economy Communication and accompanying Staff Working Document, adopted in January 2017. The EU strategy on the data-driven economy, adopted in July 2014. The Building a European Data Economy Communication and accompanying Staff Working Document, adopted in January 2017, Digitising European Industry initiative.

Το StormClouds αναφέρει οδηγίες, περιπτώσεις χρήσης και βέλτιστες πρακτικές για την μετατροπή από το πρόβλεψη των δημόσιων υπηρεσιών σε υπολογιστικό νέφος.

Το CloudOpting συμβάλει σε στρατηγικές για να παρέχουν μια κοινή πλατφόρμα για πιλοτικά προγράμματα που επιτρέπουν σε δημόσιες αρχές στρατηγικές και πρότυπα ώστε να χρησιμοποιήσει κανείς υπάρχουσες εφαρμογές.

Η Ευρωπαϊκή Αγορά υπολογιστικού νέφους (European cloud marketplace for intelligent mobility -ECIM) στοχεύει να χρησιμοποιήσει τη νέα τεχνολογία του υπολογιστικού νέφους ώστε να δημιουργήσει υπηρεσίες μεταφοράς πιο καινοτόμες, λιγότερο κοστοβόρες και προσβάσιμες.

Το VirgoRegistry project στοχεύει να δημιουργήσει μια βασισμένη σε virtual καταχώρηση σε υποδομές δημιουργώντας χάρτες και πληροφορίες σε γεωγραφικό πλαίσιο.

4.4.5.5. Αναφορικά με τη συνεργασία με το ερευνητικό/επιστημονικό δυναμικό της χώρας

Όπως έχει διαπιστωθεί ότι στην Ελλάδα υπάρχει ένα σημαντικό εκπαιδευτικό και ερευνητικό προσωπικό. Διαπιστώνεται σημαντική ελληνική εκπροσώπηση σε διεθνή ερευνητικά δίκτυα και έργα του Ευρωπαϊκού Οδικού Χάρτη Ερευνητικών Υποδομών, ύπαρξη ισχυρής ελληνικής ερευνητικής κοινότητας στο εξωτερικό, έμφυχο δυναμικό υψηλής ποιότητας και νησίδες αριστείας σε δημόσιους ερευνητικούς φορείς και σε ιδιωτικό τομέα, ελληνική παρουσία στο χώρο των επιστημονικών δημοσιεύσεων που ξεπερνά το μέσο όρο της ΕΕ δείχνει ένα επιστημονικό προσωπικό (ΕΠ Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία, 2014). Όμως η κρίση σταδιακά ωθεί μέρος αυτού του επιστημονικού δυναμικού σε άλλες χώρες και είναι αμφίβολο αν την επόμενη γενιά θα υπάρχει ένα αντίστοιχο δυναμικό (Καρούνος, Παράρτημα).

Στην Εσθονία λειτουργεί μια Ακαδημία για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση που έχει την αποστολή να εκπαιδεύει με νομικές και τεχνικές δεξιότητες για να εκτελούν διεπιστημονικά κανονιστικές αναλυτικές και ειδικό έργο στο πεδίο των ΤΠΕ και της κυβερνοασφάλειας. Έχει ειδικά προγράμματα στα πανεπιστήμια. Επίσης στην Εσθονία λειτουργεί Estonian Information Technology Foundation (EITF). Πρόκειται για έναν μη κερδοσκοπικό οργανισμό που συνδέει το πανεπιστημιακό ίδρυμα, την Ένωση με τις επιχειρήσεις με στόχο να διασφαλίσει ότι όλοι οι απόφοιτοι όλων των βαθμίδων θα έχουν ψηφιακές δεξιότητες.

Η επιστημονική και ερευνητική κοινότητα στην Ελλάδα θα μπορούσε να συμβάλει στην μέτρηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των μέχρι στιγμής πολιτικών με εξειδικευμένες έρευνες (Κασιγεωργόπουλος Θ., 2016). Επίσης μπορούσε να συμβάλει σε εκ των προτέρων έρευνα για την αποδοτικότητα καινοτομιών στις δημόσιες υπηρεσίες. Για παράδειγμα σε επίπεδο Ε.Ε. χρηματοδοτούνται έρευνες ώστε να ερευνηθεί εκ των προτέρων κατά πόσο καινοτόμες εφαρμογές πράγματι θα λειτουργήσουν. Η χρηματοδότηση ερευνών γίνεται όχι μόνο βάσει αποτίμησης αποτελεσμάτων αλλά εκ των προτέρων έρευνας και έρευνας της αποδοτικότητας αντίστοιχων εφαρμογών.

Επίσης η ερευνητική και επιστημονική κοινότητα θα μπορούσε να συμβάλει ενεργά στη συνδιαμόρφωση των ευρωπαϊκών πολιτικών. Μια μικρή χώρα μπορεί να επηρεάσει τις ευρωπαϊκές πολιτικές εφόσον έχει επιτυχή παραδείγματα εθνικών πολιτικών και βούληση από την εθνική πολιτική επίσης τη φήμη, εμπειρογνωμοσύνη και γνώση να επενδύσει πόρους και ενέργεια, να ταιριάζουν οι κανόνες που προτείνουν και να έχει το αντίστοιχο δίκτυο (Xiangchua Xu 2014, σελ. 220).

Η συνεισφορά της Ελλάδας θα μπορούσε να είναι μέσα από την ίδια την εμπειρία της κρίσης και των αλλαγών που επέφερε. Η κρίση δεν είναι μόνο ελληνικό φαινόμενο, αφορά το σύνολο της Ε.Ε. και ταυτόχρονα πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Στοιχεία και δείκτες που δείχνουν πώς μεγάλες και συχνές θεσμικές αλλαγές συνδέθηκαν με μια επιτάχυνση της αξιοποίησης ΤΠΕ στη διοίκηση, σε ποιο βαθμό έγιναν σεβαστές οι ανάγκες κι οι κοινωνικοί ρυθμοί μετάβασης μιας κοινωνίας σε νέα θεσμικά συστήματα θα μπορούσαν να τροφοδοτήσουν ουσιαστικά τις νέες ευρωπαϊκές πολιτικές σε μια περίοδο συνεχιζόμενης κρίσης.

Συνολικότερα όπως προαναφέρθηκε, οι πολιτικές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης εντάσσονται στα πλαίσια μιας γενικής αναδιαμόρφωσης της διοίκησης στο πλαίσιο των αρχών του νέου δημοσίου μάνατζμεντ. Διαπιστώνεται πάντως ότι έχει γίνει μικρή συστηματική έρευνα για το πως και με ποια ακριβή αποτελέσματα έχει εφαρμοστεί αυτή η τάση μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης στην Ε.Ε. Πολλά μεταρρυθμιστικά προγράμματα δεν έχουν αξιολογηθεί από τις ίδιες τις κυβερνήσεις. Μόλις το 2016 επιχειρήθηκε μια προσεκτική αποτίμηση των μέχρι τώρα αποτελεσμάτων τους (Walle S. And Hammerschmid and Andrews and Bezes, 2016, σελ.4). Η ερευνητική και επιστημονική κοινότητα θα μπορούσε να συμβάλει στην κριτική αποτίμηση αυτών των μεταρρυθμίσεων για την Ελλάδα.

Βήματα προς αυτή την κατεύθυνση είναι η αρμοδιότητα της Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής να συνεργάζεται με ερευνητικά και ακαδημαϊκά ιδρύματα σε θέματα σχετικά με τις αρμοδιότητές της Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής. Επίσης σημαντικές είναι πρωτοβουλίες όπως η ΕΛΛ/ΛΑΚ και το Κέντρο Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

4.4.5.6. Προτάσεις ανά βάθος χρονικού ορίζοντα

Σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο

Σχεδιασμός

- Κατανόηση ευρωπαϊκών πολιτικών για δημιουργία ψηφιακής οικονομίας και ενιαίας αγοράς με τη δημιουργία διασυννοριακών και διαλειτουργικών δημόσιων υπηρεσιών.
- Ηλεκτρονική διακυβέρνηση ως μέρος μιας πολιτικής για τη ψηφιακή οικονομία.
- Συνειδητοποίηση ότι η ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι μέρος μιας πολιτικής για τη ψηφιακή οικονομία.
- Για τη δημιουργία του οράματος με διαδικασίες διαβούλευσης με διαδικασίες διαβούλευσης με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς. εντοπίζονται οι αλλαγές/στόχοι στο επίπεδο του χρήστη, της τοπικής κοινωνίας, και της αγοράς.

- Έμφαση στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών στους θεσμούς μέσω της βελτίωσης της ποιότητας της ζωής του.
- Αποτύπωση των πραγματικών αναγκών των Υπουργείων κατά το σχεδιασμό.
- Σχεδιασμός από στελέχη υψηλής εκπαίδευσης και όχι συμβούλων ώστε να διασφαλιστεί η η συνέχεια των πολιτικών.
- Συνσχεδιασμός/Συνδιαμόρφωση ευρωπαϊκών πολιτικών με συμμετοχή στα φόρα εκπροσώπων της ελληνικής κυβέρνησης που έχουν την κατάλληλη εξειδίκευση και εκπαίδευση και βαθιά γνώση και εμπειρία της ελληνικής εμπειρίας εφαρμογής της πολιτικής.

Αποδοτικό σχήμα συντονισμού & διακυβέρνησης

- Αρμοδιότητές συγκεκριμένες και στοχευμένες και η δομή της διακυβέρνησης είναι λιτή, συνεκτική και ευέλικτη.
- Συνεργασία μεταξύ και εντός Υπουργείων.
- Παρακολούθηση/έλεγχος επιδιωκόμενων επιπτώσεων μέσα από επιλεγμένους δείκτες σχετιζόμενους με το αποτέλεσμα.

Για αντιμετώπιση φαινομένων διαφθοράς και πελατειακού κράτους

- Διαφανείς διαδικασίες προμηθειών.
- Εφαρμογή συστημάτων ηλεκτρονικών προμηθειών και συμφωνιών πλαισίου.
- Απλούστευση των διαγωνιστικών διαδικασιών.
- Διαφοροποίηση διαδικασιών δημοσίων έργων, πληροφορικής και επιμόρφωσης.
- Υποστηρικτική δομή για τους δικαιούχους ΕΠ του δημοσίου τομέα.

Για επιτυχία πληροφοριακών συστημάτων

- Σχεδιασμός σε στενή συνεργασία με το δημόσιο φορέα και θα λαμβάνουν υπόψιν τις ανάγκες, την εμπειρία και γνώση των υπαλλήλων και του πολίτη που εξυπηρετούν.

Στενή συνεργασία κατά τη διαμόρφωση των πολιτικών με ιδιωτικούς φορείς και τον πολίτη

- Δημιουργία φορέων μιας διαρκούς συνεργασίας όχι αποσπασματικής στα πλαίσια μιας συγκεκριμένης διαβούλευσης.

Για διασφάλιση της αποτελεσματικότητας

- Εσωτερικοί μηχανισμοί ελέγχου και παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας.
- Μελέτη πιθανών αποτελεσμάτων πριν υλοποιηθεί μια δράση.

Αξιοποίηση των ευκαιριών νέων τεχνολογιών

- Σχέδιο δράσης για την αξιοποίηση υποδομών νέφους (Cloud)

- Ελληνικό Σχέδιο Δράσης για την ανοιχτή διακυβέρνηση και την ανοιχτή δημόσια διοίκηση (διετία 7/2016 – 6/2018)

Προστασία ασφάλειας και ιδιωτικότητας

- Θεσμοθέτηση και εφαρμογή πολιτικών ασφάλειας και προστασίας της ιδιωτικότητας σε συνεργασία με αρμόδιους εθνικούς και ευρωπαϊκούς θεσμούς.
- Αναζήτηση καλών πρακτικών για την προστασία των τελικών χρηστών.
- Άμεση ενσωμάτωση του Ευρωπαϊκού Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (General Data Protection Regulation 2016/679) καθώς και της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/1148 σχετικά με μέτρα για υψηλό κοινό επίπεδο ασφάλειας συστημάτων.
- Θωράκιση των κρίσιμων συστημάτων της Δημόσιας Διοίκησης.
- Σύγχρονο και ασφαλές δίκτυο οπτικών ινών με πρακτικά απεριόριστη δυνατότητα αναβάθμισης και χρήσης εφαρμογών και ηλεκτρονικής επικοινωνίας όλων των φορέων του δημοσίου.

Υλοποίηση δράσεων μέσα από την ενσωμάτωση υφιστάμενων ευρωπαϊκών δομών

- Η αξιοποίηση των υποδομών των ψηφιακών υπηρεσιών και η επέκταση και ενσωμάτωση των υφιστάμενων ευρωπαϊκών πυλών, δικτύων, υπηρεσιών και συστημάτων θα βοηθήσει έτσι ώστε να μειωθεί ο χρόνος, το κόστος και ο διοικητικός φόρτος για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες.
- Η Δημόσια Διοίκηση θα μπορεί να ενισχύσει και να εκσυγχρονίσει άμεσα τις ψηφιακές της υπηρεσίες, να επαναχρησιμοποιήσει και να τροποποιήσει έτοιμες λύσεις.

Εκπαίδευση επιμόρφωση ανθρώπινου δυναμικού

- Συνεχής εκπαίδευση και ενημέρωση του προσωπικού που υποστηρίζει τα κρίσιμα συστήματα.

Δομικές αλλαγές στην ελληνική δημόσια διοίκηση

- Προώθηση αλλαγών συμβατών προς περιβάλλοντα φιλικά προς τον πολίτη καταπολέμηση της γραφειοκρατίας
- Έμφαση στην εκπόνηση σχεδιασμού βάσει πραγματικών δεδομένων
- Ουσιαστική παραγωγικότητα

Μεσοπρόθεσμο επίπεδο

- Δημιουργία στελεχών από την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, CIO (Chief information officers), που θα κατανοούν ταυτόχρονα τη διοίκηση σαν πεδίο πολιτικής και τα τεχνικά ζητήματα. Απώτερος στόχος η εκπόνηση εθνικών πολιτικών και όχι απλή μεταφορά των ευρωπαϊκών πολιτικών.
- Ερευνητική/επιστημονική κοινότητα που θα συμβάλει στην αποτίμηση και θα ανατροφοδοτήσει πολιτικές.

- Κουλτούρα δημοσίου με έμφαση στα δεδομένα που θα ανατροφοδοτήσει τις πολιτικές.
- Προσβασιμότητα σε δημόσιες υπηρεσίες μέσω κινητής τηλεφωνίας. Υπηρεσίες φιλικές σε νεαρής ηλικίας χρήστες.
- Νέα διοικητική κουλτούρα με χαρακτηριστικά την ευελιξία, την καινοτόμο σκέψη, το πνεύμα συνεργασίας, κίνητρα παραγωγικότητας, στην αποτελεσματικότητα και ως προτεραιότητα τη βέλτιστη εξυπηρέτηση του χρήστη των υπηρεσιών.

Μακροπρόθεσμο επίπεδο

- Δημιουργία βιομηχανικής κουλτούρας, οργανωσιακής κουλτούρας και οργανωμένη γραφειοκρατία.
- Σχεδιασμός για την παιδεία, την έρευνα και την καινοτομία σε επίπεδο τριακονταετίας.
- Προετοιμασία για επόμενες τεχνολογικές αλλαγές.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην Ελλάδα έχει αποτελέσει κατά κύριο λόγο μια πρακτική μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης. Στόχος της είναι να συμβάλει στον εκσυγχρονισμό και τον ψηφιακό μετασχηματισμό της κυβέρνησης. Στα χρόνια της οξείας οικονομικής κρίσης της χώρας από το 2010, η πολιτική αυτή προτεραιοποιήθηκε καθώς θεωρήθηκε ότι θα συμβάλει στην καλύτερη δημοσιονομική διαχείριση, τη μείωση κρατικών δαπανών και σε ευρύτερες μεταρρυθμίσεις του δημοσίου τομέα. Πλέον η ηλεκτρονική διακυβέρνηση έχει συνδεθεί στενά με την πολιτική ψηφιακής ανάπτυξης σε μια γενικότερη προσπάθεια μετουσίωσης της οικονομίας σε ένα βιώσιμο αναπτυξιακό μοντέλο και σε μια νέα διακυβέρνηση.

Κατά την αξιολόγηση της εφαρμογής της πολιτικής από ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς μέσω επιστολών της Ε.Ε. και εξειδικευμένων μελετών εμπειρογνομόνων έχουν εντοπιστεί συγκεκριμένες αδυναμίες. «Τα επίπεδα ψηφιακών δεξιοτήτων παραμένουν χαμηλά και παρεμποδίζουν τις εξελίξεις στον τομέα της χρήσης του διαδικτύου από τους πολίτες και την ενσωμάτωση των ψηφιακών τεχνολογιών από τις επιχειρήσεις, και περιορίζουν την αφομοίωση των ευρυζωνικών συνδέσεων. Επιπλέον, η χώρα αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα με τη μετανάστευση ατόμων υψηλού επιπέδου ευφυΐας και εκπαίδευσης. Η Ελλάδα έχει μέτριες επιδόσεις όσον αφορά τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες, με επίπεδο ενεργών χρηστών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ» αναφέρεται στην Έκθεση Προόδου του Ψηφιακού Θεματολογίου για την Ευρώπη (EDPR) για το προφίλ της χώρας μας βάσει του δείκτη ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας (DESI). Επίσης σε Εκθέσεις Υλοποίησης των Διαχειριστικών Αρχών στο πλαίσιο των Επιχειρησιακών προγραμμάτων ΕΣΠΑ της τελευταίας προγραμματικής περιόδου 2007-2013 που παρατάθηκε ως το 2015 διαπιστώνονται προβλήματα σε επίπεδο σχεδιασμού, συντονισμού, υλοποίησης και υποστήριξης αυτών των πολιτικών.

Ο σχεδιασμός είχε ως κεντρικό σημείο αναφοράς μόνο τα συγχρηματοδοτούμενα έργα και όχι την ουσιαστική χάραξη και εφαρμογή μιας κεντρικής στρατηγικής δράσεων. Το αποτέλεσμα ήταν ότι οι παρεμβάσεις δεν είχαν σαφή και συνεκτικό στόχο. Εξαιτίας της ελλιπούς συνεργασίας και επικοινωνίας των φορέων υπήρχαν επικαλύψεις και επαναλήψεις έργων. Επίσης επειδή δεν υπήρχε μια ενιαία και κοινή υποδομή τα πληροφοριακά συστήματα χαρακτηρίζονταν από κατακερματισμό, αποσπασματικότητα και ήταν κλειστά. Τέλος διαπιστώθηκε δυσκολία παρακολούθησης των στόχων και των δεικτών αποτελεσματικότητας των πολιτικών και κατά συνέπεια αφενός υπάρχει σχεδιαστική ασυνέχεια των πολιτικών και αφετέρου δεν υπήρχε ενημέρωση των πολιτών για την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα αυτών των πολιτικών. Κατά συνέπεια δεν υπήρχαν τεκμηριωμένα δεδομένα και στοιχεία για την ανατροφοδότηση των πολιτικών.

Η μέχρι στιγμής αποδοτικότητα των πολιτικών δεν είναι ανάλογη της μεγάλης δημόσιας επένδυσης σε αυτές, τόσο από οικονομική, όσο και από πρακτική άποψη. Ενδεικτικά η παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών που είναι φιλικές και εύκολα προσβάσιμες στους πολίτες και σε επιχειρήσεις είναι λίγες και δεν αντιστοιχούν στις σύγχρονες ανάγκες. Η προσβασιμότητα στις υπηρεσίες αυτές για μια κατηγορία πολιτών όπως πολίτες με αναπηρία, μετανάστες είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Η

διασυνοριακή και διακρατική συνεργασία αντιμετωπίζει καθυστερήσεις και δυσκολίες. Υπάρχουν ζωτικές ελλείψεις στη συλλογή και διαχείριση των δημόσιων δεδομένων ενώ είναι συγκριτικά λίγα τα κυβερνητικά δεδομένα που είναι ανοιχτά με τεχνολογίες ανοικτού λογισμικού.

Η Ελλάδα όπως και οι περισσότερες χώρες της Ε.Ε., οφείλει να επενδύσει στα λεγόμενα ανοικτά δημόσια δεδομένα, με τεχνολογίες ανοικτού λογισμικού και όχι με αποσπασματικά έργα τα οποία δημιουργούν μη αξιοποιήσιμα δεδομένα. Επίσης θα έπρεπε να προσανατολιστεί σε εφαρμογές διαλειτουργικές τεχνικά όχι μόνο σε επίπεδο δικτύου ενσύρματου ή ασύρματου, αλλά και κινητού. Επιπλέον η διαλειτουργικότητα θα έπρεπε να αφορά και τις αναλογικές διεργασίες, δηλαδή αποτύπωση με σωστό, ενιαίο τρόπο του περιεχομένου της κάθε οντότητας που καταγράφεται και αφορά στα ανοικτά δεδομένα .

Δεδομένων των προβλημάτων κρίθηκε αναγκαία η αλλαγή δομής της διακυβέρνησης και η εκπόνηση στρατηγικών κειμένων και σχεδίων δράσης με συγκεκριμένες παρεμβάσεις και προτάσεις με στόχο την αντιμετώπισή τους. Πρόκειται για τη Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020, (Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης), το Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020 και την Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2016-2021. Η νέα δομή από τη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής που υπάγεται στο Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Ενημέρωσης και Επικοινωνιών αναμένεται να κριθεί το επόμενο χρονικό διάστημα. Μια πρώτη προσέγγιση από την πλευρά της ΕΕ είναι ότι «η γραμματεία αυτή θα μπορούσε να είναι καίρια για το συντονισμό της συνολικής ψηφιακής ενιαίας αγοράς στην Ελλάδα καθώς και των σχετικών επενδύσεων στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων (ΕΔΕΤ) και για το επενδυτικό σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ευρώπη» . Όμως η αντικατάσταση με νέες δομές προηγούμενων δομών που έχουν την πολύχρονη γνώση και εξειδίκευση στον τομέα, η μεγάλη καθυστέρηση που προκαλείται από τη μετάβαση σε αυτές και η δυσκολία σύγκλισης με άλλες ευρωπαϊκές χώρες που έχουν υψηλές επιδόσεις δημιουργούν ερωτηματικά για την ταχεία εφαρμογή, αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα αυτών των πολιτικών το επόμενο διάστημα.

Αναγκαία προϋπόθεση για να πετύχει η εφαρμογή της πολιτικής είναι πρωταρχικά ένα όραμα που να το ενστερνίζεται η κοινωνία, στο οποίο να συνδράμει και να το συνδιαμορφώνει. Δεν θα πρέπει να θεωρείται μόνο ως μια συμμόρφωση σε όρους στο πλαίσιο της Αιρεσιμότητας 2.1 ώστε να αποδεσμευτούν κοινοτικοί πόροι. Απαιτείται συλλογική δέσμευση σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο. Επίσης σε επίπεδο συντονισμού απαιτείται διαρκής επικοινωνία μεταξύ των υπουργείων, επαρκής επίβλεψη και ανατροφοδότηση της πολιτικής. Όπως επανειλημμένως έχει υπογραμμιστεί η Ελλάδα δεν υστερεί τόσο στο σχεδιασμό πολιτικών, όσο στην υλοποίησή τους.

Σε επίπεδο υλοποίησης προϋποτίθενται βαθιές αλλαγές στην ελληνική διοίκηση. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην παραγωγικότητα και στη δημιουργία καλύτερου περιβάλλοντος εξυπηρέτησης του πολίτη. Είναι προφανές πως δεν έχει νόημα η αναπαραγωγή ενός γραφειοκρατικού μοντέλου ψηφιακά. Το ανθρώπινο δυναμικό της δημόσιας διοίκησης θα πρέπει να αποδεσμευτεί από το κατά κύριο λόγο να

παράγει νομοθετήματα και να περιορίζεται στενά ο ρόλος τους στην εφαρμογή τους. Αντί αυτού του ρόλου θα πρέπει να λάβει εξειδικευμένη κατάρτιση, να κατανοήσει και να εμβαθύνει στις απαιτήσεις αυτών των μεταρρυθμίσεων και να του δοθεί περιθώριο για πρωτοβουλίες και ευελιξία αλλά και κίνητρα για την παραγωγικότητά του.

Σε επίπεδο παρακολούθησης και η αξιολόγηση αυτών των πολιτικών απαιτείται αλλαγή κουλτούρας δεδομένων στο δημόσιο. Θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι μόνο μέσω στοιχείων και δεδομένων για τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα της πολιτικής μπορούν να συναχθούν χρήσιμα συμπεράσματα και να σχεδιαστούν τα επόμενα βήματα. Σε επίπεδο υποστήριξης αυτών των πολιτικών απαιτείται η δημιουργία περιβάλλοντος ψηφιακής συνεργασίας/επικοινωνίας μεταξύ των υπηρεσιών και των στελεχών της δημόσιας διοίκησης καθώς και η χρήση σύγχρονων, ενιαίων ή/και κοινών υποδομών της Δημόσιας Διοίκησης.

Τέλος όπως αναφέρεται στη Σύσταση του Συμβουλίου για Στρατηγικές Ψηφιακής Κυβέρνησης θα πρέπει να ενθαρρύνεται η συμμετοχή δημόσιων, ιδιωτικών φορέων και της κοινωνίας των πολιτών στη δημιουργία της πολιτικής και στο σχεδιασμό και παροχή υπηρεσιών. Θα πρέπει επίσης να ενισχυθεί η συνεργασία με άλλες χώρες και άλλα κράτη και να εξυπηρετήσουν τους πολίτες και τις επιχειρήσεις διασυννοριακά και να μοιράσουν γνώση.

Με άλλα λόγια απαιτείται μια βαθιά πολιτιστική αλλαγή εντός της διοίκησης, της οικονομίας και της κοινωνίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ/ ΕΡΕΥΝΕΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

United Nations E-government Survey 2016. E-Government in support of sustainable development. Department of Economic and Social Affairs, <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>

United Nations e-Government Survey 2008: From e-Government to Connected Governance, <https://publicadministration.un.org/egovkb/portals/egovkb/documents/un/2008-survey/unpan028607.pdf>

United Nations, *World Public Sector Report 2003. E-Government at the Crossroads*, <https://publicadministration.un.org/publications/content/PDFs/E-Library%20Archives/World%20Public%20Sector%20Report%20series/World%20Public%20Sector%20Report.2003.pdf>

UN Global E-government Survey 2003, <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2003-Survey/Complete-Survey.pdf>

United Nations 2004 Towards Access for Opportunity, <https://publicadministration.un.org/egovkb/portals/egovkb/Documents/un/2004-Survey/Complete-Survey.pdf>

United Nations Global E-government Readiness Report 2005. From E-Government to E-Inclusion", <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2005-Survey/Complete-survey.pdf>

United Nations, E-Government Survey 2010. Leveraging E-government at a Time of Financial and Economic Crisis", <https://publicadministration.un.org/en/Research/UN-e-Government-Surveys>

United Nations E-Government Survey 2012: E-Government for the People, <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2012-Survey/Complete-Survey.pdf>

ITU, *Measuring the Information Society Report 2016*, <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/misr2016/MISR2016-w4.pdf>.

The United Nations E-Government Survey 2014: E-Government for the Future We Want"), https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf

United Nations E-Government Survey 2016: E-Government in Support of Sustainable Development, <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>.

Benchmarking E-government: A Global Perspective. Assessing the Progress of the UN Member States, 2001,

<https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/English.pdf>,

ΟΟΣΑ

OECD (2012), *Greece: Review of the Central Administration (Greek Version)*, OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264179158-el>

OECD Recommendation on Digital Government Strategies Adopted by the OECD Council on 15 July 2014. <http://www.oecd.org/gov/digital-government/Recommendation-digital-government-strategies.pdf>

OECD (2011), *Greece: Review of the Central Administration*, OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264102880-en>

The Hidden Threat to E-Government: Avoiding Large Government IT Failures”, OECD, PUMA, Policy Brief No 8, March 2001

OECD, The Seoul Declaration for the Future of the Internet Economy, Seoul 2008, <http://www.oecd.org/sti/40839436.pdf>

OECD, Shaping Policies for the Future of the Internet Economy, Seoul 2008, <http://www.oecd.org/sti/40821707.pdf>

OECD, Principles for Internet Policy Making, 2014, <https://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecd-principles-for-internet-policy-making.pdf>

ΑΛΛΟΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Joseph C. Andersen/Danielle Coffey, *TIA Innovation White Paper: U.S. ICT R&D Policy Report*, 2011, http://www.tiaonline.org/gov_affairs/fcc_filings/documents/TIA%20U.S.%20ICT%20R&D%20Policy%20Report.pdf

OECD, The e-government imperative: main findings. March 2003, <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/APCITY/UNPAN015120.pdf>

the OECD E-Government Task Force, The Case for E-Government: Excerpts from the OECD Report “The E-Government Imperative”, ISSN 1608-7143 OECD Journal on Budgeting – Vol. 3, No. 1, OECD, 2003, <https://www.oecd.org/gov/budgeting/43496369.pdf>

OECD, IMPLEMENTING E-GOVERNMENT IN OECD COUNTRIES: EXPERIENCES AND CHALLENGES, 2005, <http://www.oecd.org/mena/governance/36853121.pdf>

OECD e-Government Studies, Efficient e-Government for Smarter Public Service Delivery, Denmark 2010, ASSESSMENT AND PROPOSALS FOR ACTION, <http://www.oecd.org/gov/digital-government/45382562.pdf>

OECD, OECD Principles for Internet Policy Making OECD 2014, <https://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecd-principles-for-internet-policy-making.pdf>

OECD, Recommendation of the Council on Digital Government Strategies, Public Governance and Territorial Development Directorate, OECD 2014,
<http://www.oecd.org/gov/digital-government/Recommendation-digital-government-strategies.pdf>

The World Bank Group, ICT for Greater Development Impact, World Bank Group Strategy

For Information and Communication Technology 2012-2015, 2012,
http://siteresources.worldbank.org/EXTINFORMATIONANDCOMMUNICATIONANDTECHNOLOGIES/Resources/WBG_ICT_Strategy-2012.pdf

World Bank, World Development Report 2016, Digital Dividends, The World Bank 2016,
<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/23347/9781464806711.pdf?sequence=10&isAllowed=y>

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

European Commission, 2003. Communication From the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The Role of eGovernment for Europe's Future. COM(2003) 567 final [online] διαθέσιμο στη διεύθυνση:
http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/2005/doc/all_about/egov_communication_en.pdf

E-government Glossary http://www.egov-conference.org/glossary?search_letter=g

eGovernment. Using technology to improve public services and democratic participation,
[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/565890/EPRS_IDA\(2015\)565890_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/565890/EPRS_IDA(2015)565890_EN.pdf)

European Commission, "How will the data protection reform affect social networks?", http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/3_en.pdf

European Commission, eGovernment Benchmark 2016. A turning point for eGovernment development in Europe, vol. 1, EU 2016.
http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?action=display&doc_id=17855

European Commission, eGovernment Benchmark 2016. A turning point for eGovernment development in Europe, vol. 2, EU 2016, σελ. 16-17,
http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?action=display&doc_id=17856.

European Commission, eGovernment Benchmark 2016. A turning point for eGovernment development in Europe, vol. 1, EU 2016, σελ. 62,
http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?action=display&doc_id=17855.

European Commission, Study on eGovernment and the Reduction of Administrative Burden, EC 2014,
http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=5155

E-GOVERNMENT FACTSHEETS

European Commission, *EGovernment in Austria*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment_in_Austria_-_February_2016_-%2019_00%20-%20v3_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Belgium*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Belgium%20-%20February%202016%20-%2018_00%20-%20v2_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Bulgaria*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Bulgaria%20-%20February%202016%20-%2013_0%20-%20v3_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Croatia*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Croatia%20-%20February%202016%20-%2013%2000-%20v10_01.pdf

European Commission, *EGovernment in Cyprus*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Cyprus%20-%20February%202016%20-%2018_00%20-%20v3_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Czech Republic*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Czech%20Republic%20-%20February%202016%20-%20v3_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Denmark*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment_Denmark_February_2016_18_01_v3_02.pdf

European Commission, *EGovernment in Estonia*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Estonia%20-%20February%202016%20-%2018_00_v4_00.pdf

European Commission, *EGovernment in European Union*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment_Factsheet_European_Union_June_2016_v_7_04.pdf

European Commission, *EGovernment in Finland*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Finland%20-%20February%202016%20-%2018_00%20-%20v2_00.pdf

European Commission, *EGovernment in France*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20France%20-%20February%202016%20-%202018%2000_v3_01.pdf

European Commission, *EGovernment in Fyrom*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20FYROM%20-%20February%202016%20-%202010_00_v2_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Germany*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Germany%20-%20February%202016%20-%202018_00%20-%20v2_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Greece*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Greece%20-%20February%202016%20-%20v%202018_0_2_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Hungary*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Hungary%20-%20February%202016%20-%202018_00%20-%20v3_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Iceland*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Iceland%20-%20February%202016%20-%202013_v1_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Ireland*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Ireland%20-%20February%202016%20-%202018_00%20-%20v2_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Italy*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Italy%20-%20February%202016%20-%202018_00%20-%20v1_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Latvia*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Latvia%20-%20February%202016_18_00_v1_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Liechtenstein*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Liechtenstein%20-%20February%202016%20-%202013%20-%202_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Lithuania*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Lithuania%20-%20February%202016%20-%202018_0%20-%20v2_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Luxembourg*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Luxembourg%20-%20February%202016-%202018_00_v4_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Malta*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Malta%20-%20February%202016%20-%202018_00%20-%20v3_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Netherlands*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Netherlands%20-%20February%202016%20-%202018_0_v2_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Norway*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Norway%20-%20February%202016%20-%202013_0_v1_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Poland*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment_Poland_June_2016_v4_01.pdf

European Commission, *EGovernment in Portugal*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Portugal%20-%20February%202016%20-%2020v2_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Romania*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Romania%20-%20February%202016%20-%2020v1_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Slovakia*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Slovakia%20-%20February2016_v1_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Slovenia*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Slovenia%20-%20February%202016%20-%2020v1_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Spain*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Spain%20-%20February%202016%20-%202018_0_4_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Sweden*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Sweden%20-%20February%202016%20-%202018_0_v1_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Switzerland*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment%20in%20Switzerland%20-%20February%202016%20-%20Edition%2010_0%20-%2020v3_00.pdf

European Commission, *EGovernment in Turkey*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment

ent%20in%20Turkey%20-%20February%202016%20-%20Edition%2013_00_v3_02.pdf

European Commission, *EGovernment in United Kingdom*, EU 2016,
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernm ent%20Factsheet%20in%20United%20Kingdom%20-%20February%202016_Edition%2018_00%20-%20v6_00.pdf

ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

European Commission Directorate General for Communications Networks, Content, and Technology, Public Services, REPORT on the public consultation and other consultation activities of the European Commission for the preparation of the EU eGovernment Action Plan 2016-2020 (March 2016).

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic And Social Committee and the Committee of the Regions, *A comprehensive approach on personal data protection in the European Union*, COM (2010) 609 final, Brussels, 4.11.2010,
http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/0006/com_2010_609_en.pdf.

European Commission, “How will the data protection reform affect social networks?”, http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/3_en.pdf

European Commission, *eGovernment Benchmark 2016. A turning point for eGovernment development in Europe*, vol. 1, EU 2016.
http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?action=display&doc_id=17855

European Commission, *Study on eGovernment and the Reduction of Administrative Burden*, EC 2014,
http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=5155

European Commission, *Connectivity for a Competitive Digital Single Market - Towards a European Gigabit Society*, COM (2016) 587 final, Brussels, 14.9.2016, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/communication-connectivity-competitive-digital-single-market-towards-european-gigabit-society>

European Commission, *European Semester Thematic Factsheet. Quality of public Administration*, “Forward Looking Policies Planning in Finland”, http://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-semester_thematic-factsheet_quality-public-administration_en.pdf

European Commission, *Quality of Public Administration. A toolbox for practitioners*, Publication Office of the European Union, Luxembourg 2015,
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=7757&furtherPubs=yes>.

European Commission, *Study on eGovernment and the Reduction of Administrative Burden*, Final Report, 2014, <https://ec.europa.eu/digital-single->

market/en/news/final-report-study-egovernment-and-reduction-administrative-burden-smart-20120061

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ Ε.Ε.

Στρατηγική της Λισαβόνας <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:c10241&from=EL>

eEurope - Κοινωνία της πληροφορίας για όλους, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:l24226a&from=EL>, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0066:FIN:EL:PDF>

Σχέδιο δράσης eEurope 2005, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:l24226>

Ένα ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας, COM(2008) 800, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1462179005854&uri=CELEX:52008DC0800>

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, i2010 eGovernment Action Plan: Accelerating eGovernment in Europe for the Benefit of All , COM(2006) 173 final, Brussels, 25.04.2006 (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52006DC0173&from=en>)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, *ΕΥΡΩΠΗ 2020: Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη*, COM(2010) 2020 τελικό, Βρυξέλλες, 3.3.2010.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, *Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη*, COM(2010)245 τελικό, Βρυξέλλες, 19.5.2010, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52010DC0245&from=EL>

EUROPEAN COMMISSION, *The European eGovernment Action Plan 2011-2015. Harnessing ICT to promote smart, sustainable and innovative Government*, COM(2010) 743 final, Brussels, 15.12.2010 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0743:FIN:EN:PDF>).

Στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά της Ευρώπης (06.05.2015)

A Digital Single Market Strategy for Europe - COM(2015) 192 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1447773803386&uri=CELEX%3A52015DC0192>

Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2016-2020. *Επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού της διακυβέρνηση* <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/communication-eu-egovernment-action-plan-2016-2020-accelerating-digital-transformation> και <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2016-2020>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για το υπολογιστικό νέφος - Ανάπτυξη μιας ανταγωνιστικής οικονομίας δεδομένων και γνώσης στην Ευρώπη*, COM(2016) 178 final, Βρυξέλλες, 19.4.2016, <http://eur->

lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/DOC/?uri=CELEX:52016DC0178&from=en

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ/ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελληνική Στρατηγική για την Κοινωνία της Πληροφορίας: Ένα εργαλείο για την Απασχόληση, Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής (1999), όπως επικαιροποιήθηκε το 2002, <http://broadband.cti.gr/el/download/strathgikh.pdf>.

Εθνικό Σχέδιο δράσεων για τη δημόσια διοίκηση 2008-2010. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Πολιτεία. Υπουργείο Εσωτερικών, http://www.gspa.gr/%280617869758377253%29/documents/p12b_07_05_08b.pdf

Σχέδιο κειμένου βασικών αρχών και κατευθύνσεων. Εθνική στρατηγική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Επιτροπή Συντονισμού της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (22 Μαΐου 2013) (Διαθέσιμο σε <http://docplayer.gr/3575115-Epitropi-syntonismoy-tis-ilektronikis-diakubernisis.html>).

Εθνική στρατηγική για τις ΤΠΕ και την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Επιτροπή Πληροφορικής & Επικοινωνιών. (2^η Έκδοση) Μάρτιος 2012 (Διαθέσιμο σε <http://www.tovima.gr/files/1/2012/03/20/Epitroph%20Plhroforikhs.pdf>)

Εθνική στρατηγική για τις ΤΠΕ και την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση – Σχέδιο δράσης 2012-2015. Έκδοση 2.1. Μάρτιος 2012

Εθνική Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020 (Δεκέμβριος 2014. Έκδοση 1.0.). (http://www.ydmed.gov.gr/wp-content/uploads/20140415_egov_strategy.pdf)

Σχέδιο δράσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης 2014-2020 (Δεκέμβριος 2014. Έκδοση 1.0.). (http://www.ydmed.gov.gr/wp-content/uploads/20141219_Action_Plan.pdf)

Εθνική Στρατηγική για τη Διοικητική Μεταρρύθμιση 2014-2016. Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Διαθέσιμο σε http://www.minadmin.gov.gr/wp-content/uploads/20140416_action_plan_gcr.pdf

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ανοιχτή Διακυβέρνηση και την Ανοιχτή Δημόσια Διοίκηση 2014 Διαθέσιμο σε <http://www.minadmin.gov.gr/?p=8260>.

Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη και τη Διοικητική Αναβάθμιση 9^η Έκδοση Απρίλιος 2014. Προσβάσιμο σε <http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=ENzZ1R6Y5fs%3D&tabid=253>

Οδικός χάρτης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Διαθέσιμος σε <http://www.ydmed.gov.gr/?p=62>)

Εθνική Στρατηγική για την Ψηφιακή Ανάπτυξη 2014-2020. Ψηφιακή Ελλάδα 2021. Γενική Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων. Διαθέσιμος σε

<http://www.opengov.gr/yme/wp-content/uploads/downloads/2014/03/Strategy-Digital-Growth.pdf>

Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2015. Απρίλιος 2015 Συντονίστηκε από το Συμβούλιο Οικονομικών Εμπειρογνομόνων του Υπουργείου Οικονομικών σε συνεργασία με τα Υπουργεία Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Πολιτισμού Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παραγωγικής Ανασυγκρότησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Οικονομίας Υποδομών Ναυτιλίας και Τουρισμού και το Υπουργείο Εργασίας. Προσβάσιμο σε http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/nrp2015_greece_el.pdf

Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων Απρίλιος 2016. Συντονίστηκε από το Συμβούλιο Οικονομικών Εμπειρογνομόνων του Υπουργείου Οικονομικών σε συνεργασία με τα Υπουργεία Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Πολιτισμού Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παραγωγικής Ανασυγκρότησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Οικονομίας Υποδομών Ναυτιλίας και Τουρισμού και το Υπουργείο Εργασίας. Προσβάσιμο σε: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2016/nrp2016_greece_el.pdf

Σχέδιο δράσης υλοποίησης έργων ΤΠΕ για τις ψηφιακές υποδομές & την ανάπτυξη.

Γενική Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων. Φεβρουάριος 2016, έκδοση 1.4. Προσβάσιμο σε www.yme.gr/getfile.php?id=6620

Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2016-2021. Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής. www.mindigital.gr/...στρατηγικής/220-digital-strategy-2016-2021

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ/ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Έκθεση Προόδου 2015-2016 : Ελλάδα. Δεύτερη Έκθεση Προόδου Ανεξάρτητος Μηχανισμός Αξιολόγησης. (IRM) Openwise. , Αλέξανδρος Μελίδης, Θανάσης Δελιγιάννης και Θανάσης Πρίφτης, 2016.

Ετήσια Έκθεση για τα Ανοιχτά Δεδομένα 2016, <http://www.minadmin.gov.gr/?p=15915>

Ανοικτή Διακυβέρνηση: Συμμετέχω, Προτείνω, Ακούγομαι! Συνδιαμόρφωση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ανοικτή Διακυβέρνηση 2016-2018. Αποτελέσματα εκδήλωσης Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και το Ίδρυμα Ανοικτής Γνώσης Ελλάδας, http://okfn.gr/files/2016/06/Deliverable_OGP16gr_OK_Greece_Thessaloniki_Event.Pdf

Ελληνική Έκθεση Αξιολόγησης Προόδου Σχεδίου Δράσης. Πρωτοβουλία Συνεργασίας για την Ανοικτή Διακυβέρνηση. Σεπτέμβριος 2013, Έκδοση 1. Προσβάσιμο σε <http://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/OGP-GR-SelfAssessmentReport-2013SEP-el-1.0.pdf>

Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησής ΕΠ Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007- 2013 για τα έτη 2010, 2011, 2012 Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης. Προσβάσιμες σε <http://www.epdm.gr/index.php?obj=c731077c04035ac9>

Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση 2007-2013 για τα έτη 2010-2013. Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Προσβάσιμες σε
<http://www.digitalplan.gov.gr/portal/resource/section/elibrary/folderPath/annual-reports>

Έκθεση Υλοποίησης ΕΠ Μεταρρύθμιση Δημοσίου τομέα έτους 2015 (2016). Συνοπτική Έκθεση για την ενημέρωση των πολιτών. Προσβάσιμο σε
<https://www.espa.gr/el/pages/staticOPMetarythmisiDimosiouTomea.aspx>

Ετήσια και τελική έκθεση υλοποίησης για Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητα 2016,
https://www.espa.gr/elibrary/EP_EPANEK_Implementation_Report_2015.pdf

Ετήσια και τελική έκθεση υλοποίησης για Μεταρρύθμιση του δημοσίου τομέα 2016,
https://www.espa.gr/elibrary/EP_Met_Dim_Tomea_Implementation_Report_2015.pdf

Ζησοπούλου, Σ. Πελεκάση, Μ. Γκούμας, Εκ των προτέρων αιρεσιμότητες. Πρόοδος εκπλήρωσης. Εθνική Αρχή Συντονισμού, Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης, Απρίλιος 2016,
<http://83.212.112.53:1080/eydpelop/wp-content/uploads/3h-ek8esh-proodou-airesimoththwn.pdf>

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ/ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Bannister, F. and Walsh, N. (2002) The virtual public servant: Ireland's public services broker. *Information Polity: The International Journal of Government & Democracy in the Information Age*, 7 (2/3) pp.115-127

Boufeas G., Halaris I. And Kokkinou A. (2004) Business Plans for the development of e-government in Greece. An appraisal. Athens. UNTC Occasional Papers Series, N0 5.

Gouscos D, Mentzas G and Georgiadis P. (2001) Planning and Implementing e-Government Service Delivery: Achievements and Learnings from On-line Taxation in Greece Workshop on e-Government in the context of the 8th Panhellenic Conference on Informatics, Nicosia, Cyprus, November 8-10, 2001, <http://imu.ntua.gr/sites/default/files/biblio/Papers/planning-and-implementing-e-government-service-delivery-achievements-and-learnings-from-on-line-taxation-in-greece.pdf>

Gauld, R. (2007). Public sector information systems failures: Lessons from a New Zealand hospital organization. *Government Information Quarterly*, 24, pp.102–114.

Heeks R. (2006). *Implementing and managing egovernment. An international text.* Sage Publications.

Fountain JE, (2002) *Information, institutions and governance: advancing a basic social science research program for digital government.* Cambridge (MA): Harvard University, John F. Kennedy School of Government.

Gil-Garcia, J. Ramon, & Luna-Reyes, Luis F. (2003). Towards a definition of electronic government: A comparative review. In Mendez-Vilas A., et al. (Eds.), *Techno-*

- legal aspects of information society and new economy: An overview.
Extremadura, Spain Formatex Information Society Series.
- Keohane, R. O. and Nye, J. S. Introduction, In Nye, J. S. and Donahue, J.D. (editors) (2000), *Governance in a Globalization World*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.
- Di Maio, A., (2009). Government 2.0: Gartner Definition [online] διαθέσιμο στη διεύθυνση
http://dc.gov/DC/OCTO/Publication%20Files/government2_0_Gartner_Definition_G00172423.pdf.
- Howard, M. (2001) E-Government across the globe: How will "e" change government? *Government Finance Review*, vol. 17, Issue 4, pp. 6-9
- Palvia S/ Sharma S. E-government and e-governance: Definitions/Domain Framework and status around the world. International Conference on E-governance, 2007/12.
- Pellegrino M. (2012) Social Media and the next generation of e-services: 7 social media use cases for public agencies 3 -4 December 2012, Nicosia,
[http://www.egov2012.gov.cy/mof/DITS/conference/Europeone.nsf/All/E7916860932FBB22C2257ACB004BAEBE/\\$file/p5PLENARY5_No3_MASSIMO.pdf](http://www.egov2012.gov.cy/mof/DITS/conference/Europeone.nsf/All/E7916860932FBB22C2257ACB004BAEBE/$file/p5PLENARY5_No3_MASSIMO.pdf)
- Pulzl H. and Treib O. (2007), Implementing public policy, in F. Fischer, Miller G. Sidney M(eds). (pp.89-108.) Handbook of Public Policy Analysis, Theory, Politics and Methods CRC Press.
- Jann W. and Wegrich K., (2007), Theories of the Policy Cycle in F. Fischer, Miller G. Sidney M(eds). (pp.43-63).Handbook of Public Policy Analysis, Theory, Politics and Methods CRC Press.
- G & Pierre John(ed), (2006) Handbook of public policy. Sage.
- Richards, D. and M.J. Smith (2002) Governance and Public Policy in the UK. Oxford: Oxford University Press.
- E. Loukis and Charalabidis, Why Do e-Government Projects Fail? Risk Factors of Large Information Systems Projects in the Greek Public Sector: An International Comparison EuInternational Journal of Electronic Government Research, 7(2), 59-77, April-June 2011
- Margetts H. Z, (2009) The Internet and Public Policy, Policy & Internet, Vol. 1: Iss. 1, Article 1 (pp1-21). Διαθέσιμο σε:
<http://www.psocommons.org/policyandinternet/vol1/iss1/art1-1> (ημερ. τελ. πρόσβασης 1/6/2016).
- Hood C. and Dixon R. (2015), A Government that Worked Better and Cost Less? Evaluating Three Decades of Reform and Change in UK Central Government, Oxford University Press.
- Snellen I. (2005), E-Government. A Challenge for Public Management, chapter 17. In: Ferlie, L.E. Lynn Jr, C. Pollitt, The Oxford Handbook of Public Management Oxford University Press: pp.398-421.

Xiangxuan Xu. (2014), Interactions before and after the Digital Agenda Chapter 13 in *Förhoppningar och farhågor - Sveriges första 20 år i EU* Centrum för Europaforskning/redaktörerna/författarna, pp.217-234.

Walle S. Hammerschmid G, Andrews R & Bezes P. (2016) Public administration reforms in Europe. COCOPS.Ed Elgar.

ΣΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ζαν Γκισνέλ (1997), *Πόλεμοι στον κυβερνοχώρο. Μυστικές υπηρεσίες και Internet*, εκδ. Στάχυ, Αθήνα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ/ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γιαννοπούλου (2006) Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση στο δημόσιο τομέα και ο ρόλος της διοίκησης ολικής ποιότητας. Διπλ. Εργασία Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης Παντείου Πανεπιστημίου.

Καλογήρου Γ., Παναγιωτόπουλος Π. (2015), Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, σε συλλογικό τόμο Καλογήρου Γιάννης, Παναγιωτόπουλος Παναγιώτης Τσακανίκας Άγγελος, Σιώκας Ευάγγελος, Καρούνος Θεόδωρος, Μάγκλαρης Βασίλειος, Τρούλος, Κώστας Καλογεράς, Δημήτρης Τσιαβός, Πρόδρομος Κανέλλος, Νίκος Μερεκούλιας, Βασίλης, *Κοινωνία της πληροφορίας και οικονομία της γνώσης*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Συγγράμματα και Βοηθήματα. Διαθέσιμο σε ηλεκτρονική μορφή σε <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/6210>.

Καλογήρου Β. (2016), Καινοτόμες προσεγγίσεις στην Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και η σημασία τους για την Ελληνική Δημόσια Διοίκηση, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα μηχανικών, πληροφοριακών και επικοινωνιακών συστημάτων, Μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών, Εργαστήριο πληροφοριακών συστημάτων. Κέντρο έρευνας για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

Καραγιάννη Α. (2012) Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet. Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Ερευνητών στην Εξωτερική και Ευρωπαϊκή Πολιτική. Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση. Θεματική Ενότητα Κρίση και Μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση.

Καρκατσούλης Π. (2004), Το κράτος σε μετάβαση, Από τη «διοικητική μεταρρύθμιση» και το «νέο δημόσιο μανάτζμεντ» στη «διακυβέρνηση». Εκδ. Σιδέρη.

Καρκατσούλης Π. (2012), *Η διοικητική μεταρρύθμιση είναι αναγκαία και εφικτή!*, Εισήγηση στην ανοιχτή συζήτηση με θέμα «Ελλάδα: Μεταρρυθμίσεις, Ρήξεις, Τομές» που οργάνωσαν το ΕΛΙΑΜΕΠ, το IOBE, η Kantor, η Κίνηση Πολιτών και η Διεθνής Διαφάνεια, Αθήνα, 3 Απριλίου 2012.

Κασιγεωργόπουλος Θ., (2016) Έρευνα ικανοποίησης χρηστών της διαδικτυακής πύλης της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων. Τμήμα Μηχανικών Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων. Εργαστήριο Πληροφοριακών Συστημάτων. Κέντρο έρευνας για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

- Λαδής Σ., Νταλάκου Β. (2010), Ανάλυση δημόσιας πολιτικής, Αθήνα: εκδόσεις Παπαζήση.
- Λιότζης Ε. “Ηλεκτρονική κυβέρνηση” και “ηλεκτρονική διακυβέρνηση”. Μια προσπάθεια διασαφήνισης της ορολογικής σύγχυσης. Ζητήματα Επικοινωνίας Τ.14-15 (2012) 93-106.
- Μιχαλόπουλος Ν. (2010), Στρατηγική Λισαβόνας και δημόσια διοίκηση. Συγκριτική ανάλυση των εθνικών προγραμμάτων διοικητικής μεταρρύθμισης. Αθήνα. εκδ. Παπαζήση.
- Μήτρου Λ. (2002), *Το δίκαιο της Κοινωνίας της Πληροφορίας*, Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.
- Σπανού Καλλιόπη (επιμ). Δημόσιες πολιτικές στην Ελλάδα: όψεις και αντιφάσεις, Αθήνα: εκδόσεις Παπαζήση.
- Σακελλάρης Π, Οι επιπτώσεις των τεχνολογικών πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην ελληνική οικονομία: Ποια στοιχεία χρειάζονται, ποια υπάρχουν και πως να αναλυθούν. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και ΕΜΟΠ.www.infosoc.gr/NR/...997E.../ICT_Ypetho_final_study_04.DOC
- Σπυράκης Γ. και Σπυράκη Χ., Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση (egovernement): Εφαρμογές, οφέλη και κίνδυνοι, Διοικητική Ενημέρωση τχ. 46 (Ιουλ-Σεπτ 2008), σσ 56-.
- Ρήγου Μ. (2014), *Από την ψηφιακή επανάσταση στην ψηφιακή επιτήρηση. Νέα Μέσα, Δημοσιότητα και Πολιτική*, Σιδέρης, Αθήνα.
- Ρωσσίδης Ι (2014), Εφαρμογές του επιχειρησιακού μανατζμεντ στην ελληνική δημόσια διοίκηση, εκδ. Σταμούλης.
- Φραγκίσκου Μ., (2015) Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Διαλειτουργικότητας 2.0, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Μηχανικών Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων, Εργαστήριο Πληροφοριακών Συστημάτων.

ΜΕΛΕΤΕΣ

- Κοντιάδης Ξ./ Μουσμώτη, (2014), Σύνοψη της μελέτης συμβατότητας της ελληνικής νομοθεσίας με τη διεθνή σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.με.Α)
- Tsakanikas A., Svetoslav Danchev S., Giotopoulos I., Korra E., Pavlou G. (2015), Υιοθέτηση των ΤΠΕ και ψηφιακή ανάπτυξη στην Ελλάδα, IOBE, http://iobe.gr/research_dtl.asp?RID=108
- Μελέτη Επιχειρήσεις και Ψηφιακή Οικονομία, Νέες θέσεις εργασίας. Καλύτερες Υπηρεσίες, (2015) Επιτελική Σύνοψη, Εργαστήριο Ηλεκτρονικού Επιχειρείν (ELTRUN) του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών. ΣΕΒ, http://www.sev.org.gr/Uploads/Documents/48731/digital_economy_summary_april_2015.pdf

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΥΠΟΥ

- Γιώργος Παλαιτσάκης, «“Αναψαν κόκκινο” οι θεσμοί σε μέτρα κατά της φοροδιαφυγής», *Η Ναυτεμπορική*, 06.12.2016,

<http://www.naftemporiki.gr/finance/story/1180543/anapsan-kokkino-oi-thesmoi-se-metra-kata-tis-forodifugis>.

Τσίπρας: Ιδρύουμε Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής. Εφ. Ημερησία. 9.3.2016, <http://www.iefimerida.gr/news/255646/tsipras-idryoume-geniki-grammateia-psifiakis-politikis>

Βερναρδάκης. Όσα κάνετε για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Περιφέρεια Δ. Μακεδονίας είναι προχωρημένα. Εφ. Τα Νέα. 31/3/2016, <http://www.tanea.gr/news/greece/article/5347401/bernadakh-sa-kanete-gia-thn-hlektronikh-diakybernhsh-sthn-perifereia-d-makedonias-einai-proxwrhmena/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Εργαστήριο: «Σχεδιασμός και Εφαρμογή της Δημόσιας Πολιτικής στον Τομέα των Διαδικτυακών Υποδομών»

ΕΚΚΕ, Αθήνα 6 Δεκεμβρίου 2016

Συμμετέχοντες:

ΝΙΚΟΣ ΔΕΜΕΡΖΗΣ, Καθηγητής, Πρόεδρος και Διευθυντής του ΕΚΚΕ, Επιστημονικός
Υπεύθυνος του Προγράμματος με τίτλο «Κοινωνικές
επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας,
της βιομηχανίας, του αστικού σχεδιασμού, και των υποδομών
του διαδικτύου»

ΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΑΡΑΚΗΣ, Ερευνητής ΕΚΚΕ, Συνυπεύθυνος του Προγράμματος και
Επιστημονικός Υπεύθυνος της μελέτης με τίτλο «Κοινωνικές
επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της
ενέργειας, της βιομηχανίας, του αστικού σχεδιασμού, και
των υποδομών του διαδικτύου»

ΘΕΩΝΗ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ, Διευθύντρια ερευνών ΕΚΚΕ

ΙΔΟΜΕΝΕΥΣ ΜΑΝΩΛΙΤΣΑΚΗΣ, Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της ΚτΠ Α.Ε.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΟΥ, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στη Διοίκηση
Καινοτομίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΣΕΚΟΣ, Αναπληρωτής Καθηγητής Δημόσιας Διοίκησης ΤΕΙ
Πελοποννήσου

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ, Επίκουρος Καθηγητής Νομικής ΕΚΠΑ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΑΡΟΥΝΟΣ, ΕΔΙΠ Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

ΜΑΡΙΝΑ ΡΗΓΟΥ, ΕΔΙΠ Πάντειο Πανεπιστήμιο, Εξωτερική Ερευνήτρια ΕΚΚΕ

ΑΝΝΑ ΜΑΡΙΑ ΠΙΣΚΟΠΑΝΗ, Εξωτερική Ερευνήτρια ΕΚΚΕ

A. ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

- ✚ Ποιες είναι οι κύριες πολιτικές οι οποίες θα έπρεπε να αναπτυχθούν ώστε να αντιμετωπιστούν οι δυσχέρειες που εμφανίζονται κατά τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση της δημόσιας πολιτικής.
- ✚ Με ποιόν τρόπο θα επιτευχθεί μια συνεκτική πολιτική;
- ✚ Πώς αποφεύγεται η αναπαραγωγή μιας αποσπασματικής πολιτικής;
- ✚ Σε ποιές προτάσεις πολιτικής θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα;
- ✚ Ποιό οργανωτικό και θεσμικό οικοδόμημα μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις και τις προκλήσεις που παρουσιάζονται;
- ✚ Πώς διασφαλίζονται βασικές πολιτικές που αφορούν στην προστασία των προσωπικών δεδομένων και στην ασφάλεια των πληροφοριακών συστημάτων;
- ✚ Σε ποιές προτάσεις/κατευθύνσεις καταλήγει η επιστημονική και ερευνητική κοινότητα για την πολιτική για το διαδίκτυο στην Ελλάδα;

B. ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΩΝ

ΘΕΩΝΗ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ, Ερευνήτρια ΕΚΚΕ

Αναφορικά με ζήτημα της ασφάλειας και της επιτήρησης από το κράτος.

Δύο κρίσιμα ζητήματα ανακύπτουν από τις πολιτικές για το διαδίκτυο. Το πρώτο είναι ζήτημα της ασφάλειας. Μόλις αυτή την Τρίτη πέρασε ένας νόμος στην Αγγλία που λέγεται snoopers charter, που επιτρέπει στην κυβέρνηση, στην αστυνομία και σε όσους ασχολούνται με την κρατική ασφάλεια να συλλέγουν δεδομένα των χρηστών από κινητά και από τη χρήση του internet μέχρι 12 μήνες πριν και να τα αναλύουν.

Το δεύτερο σημαντικό ζήτημα για το διαδίκτυο για να εκμεταλλευτεί κανείς τις δυνατότητες του διαδικτύου είναι η παραγωγή δεδομένων. Προωθείται η διάχυση αλλά όχι επαρκώς η παραγωγή δεδομένων από τους απλούς χρήστες. Δεδομένα παράγει κυρίως η Ακαδημαϊκή κοινότητα. Διαπιστώνεται χρονική υστέρηση σε επίπεδο χώρας αλλά και η υστέρηση σε επίπεδο γλώσσας του ειδικού κοινού και του ευρύτερου κοινού για την παραγωγή ανοιχτών δεδομένων.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ, Επίκουρος Καθηγητής Νομικής ΕΚΠΑ

Για την κοινωνία της πληροφορίας

Η κοινωνία της πληροφορίας εμφανίζεται για πρώτη φορά σε 2 νομικά κείμενα του 1992 -1994 με οδηγίες που λένε: “Πρόσβαση στις κοινωνίες των πληροφοριών”. Η πρόσβαση στην ΚτΠ πλέον προστατεύεται ως δικαίωμα μετά την συνταγματική αναθεώρηση του 2001.

Τα πρακτικά εργαλεία υλοποίησης της κοινωνίας της πληροφορίας είναι η καθολική υπηρεσία και η ουδετερότητα του δικτύου.

Καθολική υπηρεσία σημαίνει ότι πρέπει να παρέχεις σε όλη τη χώρα ένα minimum υπηρεσιών. Στην Γερμανία υπάρχουν αποφάσεις που λένε ότι η πρόσβαση στο δίκτυο είναι κοινωνικό αγαθό. Θα πρέπει επίσης να ελέγχεται η ποιότητα των δικτύων.

Στην ιστοσελίδα της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών που είναι ο ρυθμιστής έχει ένα πρόγραμμα που λέγεται ΥΠΕΡΙΩΝ και μετράει την πραγματική ταχύτητα που έχει το δίκτυο στα σπίτια. Με ένα απλό έλεγχο κανείς αντιλαμβάνεται ότι υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ αυτού που υπόσχεται ο πάροχος και πληρώνει ο καταναλωτής από την πραγματική ταχύτητα του δικτύου του.

Το δεύτερο εργαλείο, πρακτικό, είναι η ουδετερότητα του δικτύου. Αν αυτά τα δύο εργαλεία, καθολική υπηρεσία και ουδετερότητα του δικτύου δεν λειτουργήσουν, τότε δεν διασφαλίζεται θεσμικά το δικαίωμα πρόσβασης στην κοινωνία της πληροφορίας.

Για παράδειγμα η αρμόδια Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών τον τελευταίο καιρό δεν έχει ελέγξει καν τα τιμολόγια του ΟΤΕ για τη σταθερή και στην κινητή τηλεφωνία. Όσες φορές ελέγχεται και από τις άλλες ανεξάρτητες αρχές δηλαδή και την Αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων και την ΑΔΑΕ όσες φορές έχει επιβληθεί πρόστιμο σε παρόχους μετά μπαίνει στην ατέρμονη διαδικασία των διοικητικών δικαστηρίων.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΑΡΟΥΝΟΣ, ΕΔΙΠ Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Σε σχέση με τις υποδομές διαδικτύου.

Δεν υπάρχει πολιτική αναπτυξιακή, ανταγωνισμού που να είναι προς όφελος της χώρας σε σχέση με τις τεχνολογίες στις τηλεπικοινωνιακές υποδομές. Είναι θέμα αναπτυξιακού μοντέλου. Η χώρα καθυστέρησε να υιοθετήσει το ADSL γιατί ο ΟΤΕ ήθελε να αποσβέσει το ISDN που είχε, και καθυστερούμε να πάμε τώρα στις οπτικές ίνες γιατί πρακτικά ο ΟΤΕ θέλει να αποσβέσει τις υποδομές στις οποίες έχει επενδύσει. Άρα πρακτικά ο ΟΤΕ αγόραζε ακριβά, εξαιτίας της πολιτικής προμηθειών του ΟΤΕ. Αυτό δεν ωφελούσε όμως τους καταναλωτές οι οποίοι αγόραζαν ακριβά.

Αναφορικά με χρόνιες παθολογίες και τη διαφθορά της ελληνικής διοίκησης.

Το βασικό πρόβλημα είναι η χρεοκοπημένη δημόσια διοίκηση. Η δημόσια διοίκηση δεν υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον αλλά τους εκάστοτε κυβερνώντες οι οποίοι κυβερνούν με ένα πολύ παραδοσιακό τρόπο και πελατειακό. Διοικούν τη χώρα οι σύμβουλοι του εκάστοτε Υπουργού και δεν τη διοικεί μια ικανή γραφειοκρατία. Οι σύμβουλοι κυβερνούν με ένα τελείως βραχυπρόθεσμο και κοντόφθαλμο τρόπο καταστρέφοντας τους δημόσιους πόρους της χώρας είτε προέρχονται από την εθνική φορολογία είτε από τους ευρωπαίους φορολογούμενους.

Το ελληνικό κράτος θεωρεί ότι είναι θωρακισμένο. Στο μόνο που αντιστεκόμαστε είναι τα μνημόνια. Το μνημόνιο υποδηλώνει ότι δανειζόμαστε γιατί δεν μπορούμε να δημιουργήσουμε ανάπτυξη μεγαλύτερη από τον εξωτερικό δανεισμό που έχουμε. Άρα βασικά χρεοκοπούμε κάθε λίγο. Αυτό είναι το αποτέλεσμα αυτής της δομής που περιγράψω. Όλα τα άλλα είναι πολύ δευτερεύοντα.

Το αν δεν καταφέραμε να φτιάξουμε ένα σωστό πληροφοριακό σύστημα είναι γιατί έτσι είναι το σύστημα. Δίνονται έργα με πελατειακούς σκοπούς σε αναποτελεσματικές εταιρείες με αποτέλεσμα την επανάληψη και κατασπατάληση δημοσίου χρήματος.

Για την αιτία της αποτυχίας των πληροφοριακών συστημάτων.

Τα πληροφοριακά συστήματα φτιάχνονται από μηχανικούς και δεν λαμβάνουν υπόψη τους, τους ανθρώπους. Δηλαδή ένας μηχανικός φτιάχνει ένα σύστημα για να μιλάει με ένα άλλο σύστημα. Οι μηχανικοί είναι εκπαιδευμένοι να φτιάχνουν συστήματα ρών και όχι συστήματα στα οποία διαμεσολαβούν άνθρωποι. Και γι' αυτό διεθνώς το ένα στα τρία πληροφοριακά συστήματα, αποτυγχάνει. Αυτό απασχολεί τους επιστήμονες διεθνώς. Γιατί αποτυγχάνουν τα συστήματα;

Έχουν καταλήξει ότι αποτυγχάνουν γιατί δεν λαμβάνουν υπόψη τον ανθρώπινο παράγοντα. Στην Ελλάδα, τα συστήματα που επιτυγχάνουν ζήτημα να είναι 1 στα 5. Τα υπόλοιπα είναι για πέταμα είτε γιατί έχουν σχεδιαστεί λάθος, γιατί έχουν υλοποιηθεί λάθος είτε γιατί δεν λαμβάνουν υπόψη τον ανθρώπινο παράγοντα. Οι βόρειες χώρες πέτυχαν γιατί έχουν βιομηχανική κουλτούρα, οργανωσιακή κουλτούρα, οργανωμένη γραφειοκρατία, εμείς δεν τα έχουμε αυτά. Στην Ελλάδα μηχανογραφείται στην καλύτερη περίπτωση η γραφειοκρατία.

Σε σχέση με τη διαφθορά και τις ηλεκτρονικές προμήθειες.

Το 70% των κρατικών προμηθειών είναι προϋπολογισμού κάτω των 60.000 γιατί από 60.000 γίνονται ηλεκτρονικά. Τις κατακερματίζουν στα Υπουργεία και τις μοιράζουν σε επιλεγμένους εργολάβους. Έχουμε έξι συστήματα κρατικών προμηθειών ανά Υπουργείο. Η διατήρησή τους έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη εξοικονόμησης χρημάτων στο δημόσιο τομέα.

Έχει μειωθεί ο προϋπολογισμός αλλά οι δαπάνες συνεχίζουν να είναι ανορθολογικές.

Στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και σε όλες τις χώρες έχουν framework agreements. Υπάρχει ανοιχτός διαγωνισμός με τις πάγιες ανάγκες του δημοσίου και έτσι γίνονται οι προμήθειες. Στην Ελλάδα δεν γίνεται αυτό γιατί κάθε ηγεσία θέλει να δίνει τα έργα στους δικούς της.

Για τον επιδραστικό παράγοντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Είμαστε μια ειδική περίπτωση. Η μόνη παράμετρος που είναι αποσταθεροποιητική σ' αυτόν τον οπισθοδρομικό τρόπο σκέψης που διακατέχει τον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα στην Ελλάδα, είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ε.Ε. μας βάζει ένα πλαίσιο και προσπαθούμε να το ακολουθήσουμε είτε μηχανιστικά είτε όχι. Δεν καταφέρνουμε όμως να πετύχουμε τους στόχους που τίθενται ακόμα και στα θέματα που αφορούν την κοινωνία της πληροφορίας, γιατί δεν έχουμε τη δυνατότητα να πετύχουμε με τον ίδιο τρόπο.

Για τις διαγωνιστικές διαδικασίες

Από το ΜΟΠ έως τώρα η ελληνική δημόσια διοίκηση παλινδρομεί ανάμεσα σε ένα περισσότερο ή λιγότερο συγκεντρωτικό σύστημα που λίγο – πολύ το διαπραγματεύεται η ίδια και το επιβάλλει στον εαυτό της. Έχει μια τόσο βαριά

γραφειοκρατία που είναι αδιέξοδη. Έχουμε τις πιο αυστηρούς κανόνες και διαδικασίες για να έχει την συνείδηση του ήσυχη ο κάθε γραφειοκράτης του Υπουργείου Οικονομίας και χάνεται η ουσία. Καθυστερούν τα έργα λόγω των αυστηρών διαδικασιών.

Στο προηγούμενο ΕΣΠΑ ήταν πιο αποκεντρωμένη η διαδικασία. Είχαν πολλές διαχειριστικές αρχές. Τώρα είναι πιο συγκεντρωμένη στο Υπουργείο Οικονομίας.

Στη Γαλλία έχουν την εξής μεθοδολογία δίνουν έργα ως 200.000 ελέγχουμε αν κάνουν το πρώτο έργο σωστά. Αν το κάνουν σωστά, τους ξαναδίνουν 200.000. Μετά γίνεται η κατάθεση ενός εγγράφου σε μορφή excel, ο έλεγχος και η έγκριση επιτόπου.

Θα πρέπει να υπάρξουν μερικές προτάσεις απλούστευσης κάποιων διαδικασιών και διαφοροποιηθούν οι διαδικασίες στα δημόσια έργα, στα έργα πληροφορικής, επιμόρφωσης ώστε να μην έχουν όλες οι κατηγορίες έργων τις ίδιες διαδικασίες.

Για το ανθρώπινο δυναμικό στις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ

Όταν πρέπει να διαχειριστείς δις πρέπει να έχεις και ανάλογο στελεχιακό δυναμικό.

Δεν μπορείς να το κάνεις με δημοσιοϋπαλληλικά κριτήρια. Σημείωσε ένα κουτάκι εδώ. Σημείωσε ένα κουτάκι πιο πέρα. Πρέπει να σκεφτείς ότι αυτά τα κουτάκια είναι δις.

Σε σχέση με το νέο οργανωτικό σχήμα της Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής

Η καινούργια Γενική Γραμματεία Ψηφιακής πολιτικής προσέθεσε ένα κόμβο καθυστέρησης στη διαδικασία υλοποίησης των έργων. Αν δεν το χειριστούν δημιουργικά πρακτικά θα καθυστερήσουν περαιτέρω τα πράγματα. Δεν ξέρω αν θα υπάρξει όφελος στο τέλος επειδή παίρνει χρόνο να γίνει κατανοητό πως λειτουργούν και να ενσωματωθούν. Ο νόμος έχει ψηφιστεί. Η αιτιολογική έκθεση είναι πολύ καλή. Επειδή υπήρχε διαμάχη μεταξύ των Υπουργείων χώρισε το αντικείμενο στα εξής δυο μέρη. Το Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής θα ασχολείται με την πολιτική. Και η υλοποίηση θα παραμένει εκεί που ήταν. Το πρόβλημα στην Ελλάδα δεν ήταν πρόβλημα πολιτικής αλλά πρόβλημα υλοποίησης. Αν δε βελτιώσεις την υλοποίηση δεν βελτιώνεις τίποτα. Κι εδώ το κάνανε έτσι για να μην στερηθούν τα Υπουργεία την αρμοδιότητα της υλοποίησης.

Οπότε πρακτικά δεν λύνεται κανένα πρόβλημα γιατί το πρόβλημα είναι παντού είναι ότι δεν υλοποιούνται σωστά τα πράγματα. Δεν είναι ότι δεν έχουμε σχεδιασμό. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είδε ότι το ίδιο έργο υπήρχε σε διαφορετικά ΠΚΣ και έκανε το λάθος το μετέφρασε ως πρόβλημα συντονισμού. Αλλά δεν ήταν πρόβλημα συντονισμού. Συνειδητά το κάνανε αυτό. Αλλά η Επιτροπή έβαλε ως προαπαιτούμενα τον Συντονιστικό ρόλο. Το πρόβλημα είναι στη διαδικασία που σχεδιάζονται και υλοποιούνται τα έργα. Αυτό είναι το δομικό πρόβλημα.

Το νέο Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής θα έπρεπε να πάρει και την αρμοδιότητα της χρηματοδότησης από το Υπουργείο Οικονομίας, την αρμοδιότητα της υλοποίησης από το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και την ΚτΠ Α.Ε. Είναι ένα Υπουργείο

Ψηφιακής Πολιτικής που δεν έχει εργαλεία να κάνει πολιτική αλλά συντονισμό. Χωρίς να ελέγχεις τη χρηματοδότηση στην Ελλάδα δεν ελέγχεις τα έργα.

Σε σχέση με τη διαπραγμάτευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις πολιτικές.

Κάθε φορά είναι καλή η στρατηγική αλλά δεν είναι ρεαλιστική. Διαβάζεται καλά από τα μάτια των Ευρωπαίων γιατί μοιάζει με τις δικές τους στρατηγικές. Αλλά δεν είναι για μας. Η δική μας προστιθέμενη αξία είναι να τους πείσουμε ότι είμαστε σε άλλη φάση από εσάς. Τα δικά μας επιτελεία δεν κάνανε ποτέ αυτή τη δουλειά.

Για τις ευκαιρίες

Οι νέοι άνθρωποι που έχουν μια διεθνοποιημένη αντίληψη και ξέρουν τι τους προσφέρουν οι άλλες χώρες και οι επιχειρήσεις που έχουν εξωστρεφή δραστηριότητα. Αν πάτε σε μια επιχείρηση που έχει εξωστρεφή δραστηριότητα θα δείτε πόσο σύγχρονη χρήση κάνει των νέων τεχνολογιών. Το κάνει γιατί πρέπει να επιβιώσει στην παγκόσμια αγορά. Αυτό είναι ο βασικός λόγος.

Για το όραμα και τις ευκαιρίες της ανάπτυξης με χρήση ΤΠΕ

Υπάρχουν κάποια ιδρύματα, υπάρχουν εργαστήρια παράγουν επιστημονικό έργο. Η Ελλάδα είναι σε επιδόσεις δέκατη στην Ευρώπη στην παραγωγή επιστημονικών εργασιών. Η χρηματοδότηση έχει κινητοποιήσει όλες αυτές τις δυνάμεις

Αλλά δεν υπάρχει βιομηχανία στην Ελλάδα να το αξιοποιήσει. Το αξιοποιεί η υπόλοιπη ευρωπαϊκή ερευνητική κοινότητα και η ευρωπαϊκή βιομηχανία.

Στην Ελλάδα, η τεχνολογία από τις υποδομές έως τις εφαρμογές είναι ίσως μία ιστορική ευκαιρία. Υπάρχει ένα σχετικά καλό επιστημονικό δυναμικό στη χώρα. Η κρίση διώχνει τους επιστήμονες και δεν είναι βέβαιο ότι και την επόμενη γενιά θα έχουν τις ίδιες επιδόσεις.

Η εκπαίδευση δηλαδή αυτή τη στιγμή είναι το πιο δυνατό χαρτί της χώρας. Εκεί μπορούμε να επενδύσουμε. Να ασχοληθούμε δηλαδή με το πως μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι φτηνές και απλές τεχνολογίες στην εκπαιδευτική διαδικασία και έτσι να μην χρειάζεται να κάνουμε μεγάλες επενδύσεις για να βελτιωθεί το εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Σε σχέση με τον μακροχρόνιο σχεδιασμό των πολιτικών

Είχε κάνει μια μελέτη ο Castells με ένα Φινλανδό. Προσπάθησαν να μελετήσουν την ταυτότητα της Φινλανδίας στην ψηφιακή εποχή. Μια χώρα με χαρακτηριστικά οργανωμένης χώρας, με παράδοση με πολιτικές που είχαν βάθος 30 χρόνων. Μου έκανε εντύπωση ότι πολιτικές για την παιδεία και την έρευνα είχαν βάθος 30 χρόνων.

Για τις προτάσεις

Με τις στρατηγικές πάμε καλά. Δεν έχουμε πρόβλημα. Στην υλοποίηση έχουμε πρόβλημα.

Νομίζω ότι αυτή τη στιγμή πρέπει να σκεφτούμε και να κάνουμε προτάσεις που πιθανά διευκολύνουν την υλοποίηση. Στην Ελλάδα μπορούμε να προτείνουμε πράγματα που να είναι εφικτό αυτό που προτείνεται. Αυτούς τους ανέφικτους στόχους όσο και να παλέψουμε ποτέ δεν θα υλοποιηθούν. Αν καταφέρουμε και

μελετήσουμε λίγο αυτήν την ελληνική ιδιαιτερότητα, γιατί οι μεγάλες δομικές αδυναμίες δεν θα διορθωθούν αύριο. Το θέμα είναι με αυτά σαν δεδομένα τι μπορεί να γίνει για να βελτιωθεί λίγο η κατάσταση.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΟΥ, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στη Διοίκηση Καινοτομίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Για γρήγορη αλλαγή προτεραιοτήτων για πολιτικές ΤΠΕ σε επίπεδο Ε.Ε.

Πάντα υπήρχε η αντίληψη ότι η Ευρώπη μπορεί να μιλάει για στρατηγικές ή Europe 2000, ή 2005, κοινωνία της πληροφορίας, κοινωνία της γνώσης. Πλέον έχουν αντικατασταθεί από το digital market και από το e-governance. Παράλληλα έχουν αντικατασταθεί και οι προτεραιότητες διότι κάπου ο κύκλος ζωής της τεχνολογίας και ο κύκλος ζωής της διάχυσης άρχισε να γίνεται πολύ πιο σύντομος, άρα χώρες που καθυστέρησαν να ακολουθήσουν αυτόν τον κύκλο εκ των πραγμάτων έχουν φύγει έξω. Για παράδειγμα, εμείς είμαστε αυτή η κατηγορία. Βλέπουμε ότι και στα κείμενα και στις μελέτες που γίνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τώρα πλέον δεν συζητούν τόσο πολύ για υποδομές με την έννοια που ενδεχομένως έχουμε στο ελληνικό λεξιλόγιο, μια και η τεχνολογία πια έχει περάσει στα χέρια του χρήστη με όλες τις δυνατότητες των κινητών επικοινωνιών, των cloud computing, των εφαρμογών, της επιχειρηματικότητας γύρω από αυτά τα θέματα. Οι προτεραιότητες είναι πως θα δώσουμε στον χρήστη όχι απλώς τη δυνατότητα της αξιοποίησης αλλά να γίνει και ο ίδιος μέρος της παραγωγής.

Για το σχεδιασμό της πολιτικής

Δεν έχω διαβάσει το καινούργιο κείμενο που λέτε ότι βγήκε το Νοέμβριο για την εθνική ψηφιακή στρατηγική που είναι σε διαβούλευση, αλλά πιστεύω ότι ήταν μία μεταφορά των ευρωπαϊκών κειμένων πολιτικής σε ένα ελληνικό πλαίσιο. Το πρόβλημα όλα αυτά τα χρόνια είναι ότι είχαμε μία αντιμετώπιση ακόλουθου κι αν θέλετε αυτό που λέμε reactive δηλαδή ανα-δραστική παρά προ-δραστική, δηλαδή δικές μας προτάσεις πολιτικής. Και βέβαια παραδείγματα όπως π.χ. η ηλεκτρονική συνταγογράφηση, και πολλά άλλα παραδείγματα που ο κος Καρούζος συνέβαλλε στην υλοποίηση – κάποια από αυτά βραβεύτηκαν και αναγνωρίστηκαν και ως καλές πρακτικές διεθνώς - πιστεύω ότι προέκυψαν από ατομικές πρωτοβουλίες. Κάποιοι το πήραν πάνω τους το πράγμα και γι αυτό έγιναν. Δεν υπήρξε ποτέ συντονισμένη προσπάθεια. Στην Ελλάδα, καλώς ή κακώς, έχουμε αυτό που λέει και η βιβλιογραφία το renovation champion. Κάποιοι το παίρνουν πάνω τους σε πολλά πράγματα και γίνονται. Ενδεχομένως είναι ο τρόπος που λειτουργούμε αυτός.

Για το ανθρώπινο δυναμικό σε όλα τα στάδια εφαρμογής της πολιτικής και την έλλειψη κατάλληλης εκπαίδευσης

Οι πολιτικές σχεδιάζονται και υλοποιούνται και εξετάζονται από κάποιους ανθρώπους. Διότι το θεσμικό πλαίσιο είναι μεν το ένα θέμα, αλλά από την άλλη, μάλλον και οι άνθρωποι οι οποίοι σχεδιάζουν το θεσμικό πλαίσιο ενδεχομένως θα μπορούσαν να κάνουν παρεμβάσεις σ' αυτό το θεσμικό πλαίσιο. Εγώ λοιπόν θέλω να ρωτήσω και θα το διατυπώσω στην Αγγλική: “who trains the trainers”. Δηλαδή αυτοί οι άνθρωποι που σχεδίαζαν, σχεδιάζουν και ενδεχομένως θα σχεδιάζουν τις

πολιτικές παρεμβάσεις ποιές είναι οι δικές τους εκπαιδευτικές υποδομές γι' αυτή τη δουλειά;

Κατά τη γνώμη μου στην Ελλάδα πάσχουμε από – δεν ξέρω πως έχει καλλιεργηθεί αυτό – από ένα disciplinary education δηλαδή εκπαιδευόμαστε σε ένα πράγμα, μαθαίνουμε να δικαιολογούμε αυτό το πράγμα και είναι πάρα πολύ δύσκολο να ταιριάξουμε έννοιες και εργαλεία από άλλες πηγές.

Η σημασία των soft δράσεων για τις πολιτικές

Ένα άλλο θέμα που είναι πάρα πολύ σημαντικό και νομίζω ότι πρέπει να τεθεί στο τραπέζι είναι οι soft δράσεις. Δράσεις της διάχυσης, της εκπαίδευσης, της εφαρμογής.

Νομίζω ότι είναι πάρα πολύ σημαντικός τομέας η εκπαίδευση, και όχι με την φορμαλιστική έννοια, το να συνηθίσει κάποιος τη χρήση. Εκπαίδευση στη χρήση. Και βέβαια εκτός από τους δείκτες που δείχνουν την τεχνολογική διάχυση υπάρχουν αντίστοιχοι δείκτες που δείχνουν τη θέση της χώρας σε εκπαίδευση και σε χρήση των αντίστοιχων τεχνολογιών που και εκεί δεν πηγαίνουμε ιδιαίτερα καλά.

Για τη συνδιαμόρφωση πολιτικών με Ε.Ε.

Έλλειψη εξωστρέφειας κατά τη συμμετοχή σε φόρα για ευρωπαϊκές στρατηγικές και προγράμματα. Οι εκπρόσωποι της ελληνικής κυβέρνησης δεν έχουν την κατάλληλη εξειδίκευση και εκπαίδευση.

Για την ασυνέχεια των πολιτικών

Οι Γενικοί Γραμματείς είναι πολύ υποταγμένοι στην εκάστοτε πολιτική ηγεσία για να είναι φορείς συνέχειας.

Μέτρα βελτίωσης

Εσωτερικοί μηχανισμοί ελέγχου και παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας.

Για να εκτιμηθεί η αποτελεσματικότητα μιας παρέμβασης/ δράσεις χρειάζεται μελέτη σε ένα στάδιο πριν ανατεθεί.

Για ευκαιρίες

Υπάρχει δυνατότητα δημιουργίας πλούτου μέσα από τα ανοιχτά δεδομένα. Και οριζόντια και για την πολιτιστική βιομηχανία, στις τέχνες, την οικονομία, και για πάρα πολλούς τομείς.

Οι γενιές κάτω των 30 ήδη φαίνεται ότι αρχίζουν και τα αξιοποιούν. Υπάρχουν θύλακες αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα, δεν προβάλλονται τόσο πολύ, αλλά επειδή ακριβώς συμμετέχουν με τα δίκτυά τους και παρακολουθούν αντίστοιχες δράσεις στην Ευρώπη, στην Αμερική, έχουν συμβάλει στην δημιουργία όλων αυτών των ανοικτών και των ελεύθερων δεδομένων.

ΙΔΟΜΕΝΕΥΣ ΜΑΝΩΛΙΤΣΑΚΗΣ, Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της ΚτΠ Α.Ε.

Για τους δείκτες

Δεν θα πρέπει να υιοθετούμε άκριτα δείκτες οι οποίοι δείχνουν κάτι και το οποίο εμπεριέχει πολιτική και έχει πολιτισμική διάσταση. Η συχνή χρήση του διαδικτύου σε χώρες όπως την Ολλανδία δείχνει μια κοινωνία πάρα πολύ σφιχτή συναισθηματικά, κοινωνικά κλπ

Για την ψηφιακή ανάπτυξη

Είναι ένα ερώτημα αν η ελληνική ψηφιακή αγορά θα οδηγήσει σε ανάπτυξη.

Ένα ακόμα ερώτημα είναι αν θα επιβιώσει η ελληνική αγορά στη παγκοσμιοποίηση χωρίς ψηφιοποίηση;

Για τη μέτρηση της απορρόφησης πόρων αντί για την αποτελεσματικότητα.

Η στρατηγική χρηματοδότηση των δημοσίων έργων έχει δύο κατευθύνσεις. Το ένα είναι προς την αγορά. Η άλλη είναι η ανάπτυξη του δημοσίου. Να γίνει το δημόσιο πιο αποτελεσματικό. Κρίνοντας από το αποτέλεσμα, 4 κοινοτικά πλαίσια πήγαν στο βρόντο. Γιατί από αυτούς τους άξονες η έμφαση δίνεται στον πρώτο, στον ιδιωτικό τομέα. Γιατί μετράμε την απορροφητικότητα, όχι το αποτέλεσμα. Έρχεται και λέει: τι κονδύλια απορροφήσαμε; Κοιτάζει κανείς τί αποτέλεσμα πήραμε από αυτά τα κονδύλια; Η απάντηση είναι όχι. Το ερώτημα είναι αν είχαν αποτέλεσμα θα είχε ανταποδοτική αξία και θα επένδυε η διοίκηση σε αυτό. Θα υπήρχαν νέα έργα να στηρίζουν την αγορά. Δεν έγινε αυτό. Είναι μια εσκεμμένη πολιτική απαξίωση της δημόσιας διοίκησης. Δεν είναι τυχαίο δηλαδή ότι τα έργα πήγαιναν όλα στο βρόντο. Η αγορά είχε έργα να κάνει. Δεν ήταν ανάγκη να κάνει το ίδιο έργο ξανά και ξανά.

Από διαγωνισμούς παίρνονται τα έργα. Τώρα υπάρχουν πολλά επίπεδα ελέγχου σ' αυτά τα πράγματα. Το θέμα δεν είναι ποιός τα παίρνει αλλά τι κάνει στο τέλος. Τα παραδοτέα υπάρχουν αλλά κανείς δεν τα χρησιμοποιεί. Υπάρχει έργο, που χρειάζεται μία απλή, σταθερή διεύθυνση σε ένα Υπουργείο. Το Υπουργείο δεν την έδωσε ποτέ. Έχει σχέση με τον τρόπο που λειτουργεί όλη η δημόσια διοίκηση, η οποία δεν ενδιαφέρεται. Αλλά δεν ενδιαφέρεται και κανένας. Υπάρχουν έργα που παραδόθηκαν πριν από τρεις-τέσσερις μήνες. Δεν έχουν λειτουργήσει ακόμα.

Το δημόσιο δεν είχε ποτέ τέτοιας αποτελεσματικότητας έργα ώστε να προσφέρει αντίστοιχες υπηρεσίες. Έχουμε τον Ermis. Όμως είναι ένα σύστημα που δεν δουλεύει καλά. Έχει προβλήματα και δεν έχει την αποτελεσματικότητα που έπρεπε να έχει.

Οι ελεγκτικοί μηχανισμοί περιορίζονται να ελέγχουν αν το σύστημα είναι σε παραγωγική λειτουργία. Αν το σύστημα δουλεύει ή όχι, είναι ένα τεχνικό θέμα που λύνετε. Αν πρόκειται όμως για ένα υπαρκτό πρόβλημα στο ότι δεν συνεργάζεται η διοίκηση για να χρησιμοποιηθεί δεν προβλέπεται κάποια ευέλικτη λύση. Οι διαχειριστικές αρχές μόνο λένε ότι επειδή το σύστημα δεν είναι παραγωγικό, και επιβάλουν μια δημοσιονομική διόρθωση. Έχουμε έναν διαχειριστικό κόσμο ο οποίος ελέγχει τα χαρτιά και τις διαδικασίες αλλά επί του πρακτέου κανένας δεν κοιτάζει να αξιοποιήσει αυτό που έγινε.

Μέτρα βελτίωσης

Πρώτα κάθε υπουργείο, να καταγράψει τις ανάγκες σωστά. Δεύτερον, προτεραιοποίηση με βάση στρατηγική. Τρίτον έμφαση στην υλοποίηση αλλά με στόχο το αποτέλεσμα. Κατ' εμένα αυτό είναι κομβικό. Αυτά που παραλαμβάνει το δημόσιο δεν τα αξιοποιεί.

Αυτό που πρέπει να κάνει το καινούργιο Υπουργείο είναι να ελέγξει ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα του δημοσίου.

Έχουμε έναν ιδιωτικό τομέα που απορροφά τα χρήματα – δεν είναι κακό αυτό – από την άλλη μεριά όμως ούτε πιο αποδοτικό είναι από το δημόσιο, ούτε πιο αποτελεσματικό ούτε υπηρεσίες παρέχει στον πολίτη.

Νομίζω ότι αυτό που θα έπρεπε και είναι το κομβικό σημείο για να λειτουργήσει το σύστημα και να μην είναι στο χάος που είναι, είναι η παραλαβή των έργων. Δεν θα πρέπει να εστιάζει στην αξιολόγηση και παραλαβή αλλά στην αξιοποίησή τους.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΣΕΚΟΣ, Αναπληρωτής Καθηγητής Δημόσιας Διοίκησης ΤΕΙ Πελοποννήσου

Η εθνική ταυτότητα για τα ζητήματα νέων τεχνολογιών

Είναι ζητούμενο αν υπάρχει εθνική ταυτότητα γύρω από τα θέματα αυτά των νέων τεχνολογιών, δηλαδή ποιά είναι τα εθνικά χαρακτηριστικά, αν υπάρχουν. Με ενδιαφέρει να το δούμε αυτό. Ο Δερτούζος, έλεγε ότι κάτι έχουμε εμείς οι Έλληνες. Ότι φτιάχνουμε πράγματα λόγω της έλλειψης οργανωσιακής κουλτούρας γιατί ποτέ στη χώρα μας δεν είχαμε οργανωμένη οικονομία και κοινωνία σοβαρή .

Η αλλαγή προς την κινητή τηλεφωνία και η σημασία κατά τη διαμόρφωση πολιτικών.

Άρα υπάρχει εθνική ταυτότητα γύρω από τη φύση των νέων τεχνολογιών; Οι ιστορικοί λένε ότι οι Έλληνες -λόγω αυτών των χαρακτηριστικών – κάνουμε επιφανειακή χρήση των νέων τεχνολογιών. Ο τρόπος που διευθετήσαμε τον ηλεκτρισμό, ο τρόπος που διευθετούμε το κινητό τηλέφωνο. Δεν είναι κινητό, πια, είναι υπολογιστής, τον οποίο χειρίζονται 100% οι νέοι κάτω των 35 ετών. Εδώ υπάρχει ένα θέμα. Αυτό είναι μια ασυμμετρία. Εμείς δεν είμαστε ιθαγενείς του νέου κόσμου, είμαστε η προηγούμενη γενιά και προσπαθούμε να μιλάμε για τη νέα γενιά αγνοώντας την ασυμμετρία αυτή. Πρακτικά αποτυγχάνουμε να εξυπηρετήσουμε τις νέες γενιές γιατί θέλουμε να σκεφτόμαστε και να εξυπηρετούμε την κοινωνία με τους όρους τους δικούς μας.

Δίκτυα εμπλεκόμενων δρώντων

Οι πολιτικές σχεδιάζονται από περιορισμένα δίκτυα τα οποία περιλαμβάνουν τον εκάστοτε πολιτικό ισχυρό άνδρα, τον Υπουργό, τον Αναπληρωτή, κλπ, και ένα δίκτυο συμβούλων που μπορεί να ξέρουν μπορεί και να μην ξέρουν, κλπ, συν – μια και μιλάμε για πληροφορική – ένα δίκτυο εταιρειών. Από εκεί και πέρα αυτό το οποίο είδαμε, είναι ότι οι πολιτικές οι οποίες ασκήθηκαν ήταν οι πολιτικές υπαγορευόμενες από τις διαθέσιμες στην ντόπια αγορά τεχνολογίας εκείνης της περιόδου. Αυτό το οποίο προωθούνταν ήταν: τι έχω έτοιμο να πουλήσω και να πολλαπλασιάσω την εμπορική αξία αυτού του πράγματος. Ένα κλασσικό

παράδειγμα: αντί να έχω ένα λογιστικό σύστημα για νοσοκομεία, είχα 16 λογιστικά συστήματα τα οποία ήταν 16 έργα διαρθρωτικά για κάθε νοσοκομείο. Άρα έχουμε περιορισμένη συμμετοχή βεβαίως και του ευρέως κοινού και περιορισμένη συμμετοχή των υπηρεσιακών παραγόντων.

Συμμετοχική διαμόρφωση των πολιτικών

Είναι ένα πράγμα το οποίο πρέπει να αντιμετωπιστεί, είναι πως θα σχεδιάσουμε διαδικασίες παραγωγής πολιτικής οι οποίες θα είναι συμμετοχικές με αυτήν την έννοια. Υπάρχει ένα τεράστιο πρόβλημα τεκμηρίωσης, αυτό που λέμε evidence based policy making. Όλοι γενικά συζητάμε: «είναι η εντύπωσή μου», «έχω αυτήν την αίσθηση», αναφερόμαστε σε μεμονωμένα παραδείγματα από προσωπική εμπειρία. Τα δεδομένα εκείνα τα οποία θα επαρκούσαν πραγματικά να δημιουργήσουν τη βάση για προτάσεις πολιτικής δεν υπάρχουν και είναι ενδιαφέρον ότι δεν έρχονται ούτε από τον Ευρωπαϊκό χώρο. Στην αξιολόγηση που έκανε η Deloitte για το πρόγραμμα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης 2014-20, το πρώτο πράγμα που λέει είναι ότι δεν υπήρχαν δείκτες και αναγκάστηκε η Deloitte να φτιάχνει δείκτες εκ των ενόντων.

Ανάγκη καταμέτρησης μέσω δεικτών αποδοτικότητας υποδομών, διαθεσιμότητας υπηρεσιών, εκπαίδευσης και χρήσης από τον ιδιωτικό φορέα

Μια κατηγορία είναι οι υποδομές. Το δίκτυο δηλαδή (δεν ακούγεται η λέξη) στη χώρα. Μια δεύτερη κατηγορία είναι η διαθεσιμότητα υπηρεσιών από το δημόσιο τομέα και μια τρίτη κατηγορία μεγάλη για μένα είναι η εκπαίδευση και μία τέταρτη ακόμα μεγαλύτερη είναι τα μέτρα που υλοποιεί η ελληνική πολιτεία, η Ε.Ε., για τον ιδιωτικό τομέα. Αν τα ομαδοποιήσουμε σε τρεις μεγάλες κατηγορίες και μαζέψουμε τους δείκτες εκεί, θα αρχίσουμε να βλέπουμε κάποια πράγματα που έχουν ενδιαφέρον. Αυτή τη στιγμή τις πολιτικές στις υποδομές όλες τις διατρέχει ένα κοινό χαρακτηριστικό. Ότι ο δημόσιος τομέας, το κράτος είναι ο αδύναμος παίκτης δεν μπορεί να επιβάλλει τους κανόνες υγιούς ανταγωνισμού στα ευρυζωνικά δίκτυα. Απλώς – το λέω πολύ σχηματοποιημένα – τα χειρίζεται ο ΟΤΕ και όποιος άλλος έχει πρόσβαση στους μηχανισμούς αυτούς. Παράδειγμα είναι, γιατί δεν θέλω να πω κάτι απρόσωπα. Ιστορικά πιο πολύ. Δεν είναι πάντως το ίδιο στον κόσμο.

Ο βαθμός σχετικής αυτονομίας δηλαδή το πόσο αυτόνομα λειτουργεί το δημόσιο και το πόσο ικανό είναι να επιβληθεί στους συνομιλητές του από την απέναντι πλευρά διαφέρει από χώρα σε χώρα. Δεν είναι παντού το ίδιο. Τώρα η πρόκληση είναι για τη χώρα μας. Αν το ένα επίπεδο είναι οι υποδομές, το δεύτερο είναι το δημόσιο –όπως σωστά είπατε – γιατί το δημόσιο πρέπει στους κρίσιμους τομείς να προσφέρει κρίσιμες επαναχρησιμοποιήσιμες υπηρεσίες και χρήσιμες για τους πολίτες. Το άλλο είναι η εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες και στο κομμάτι το “δια βίου” και η μεγάλη μας πρόκληση είναι ο ιδιωτικός τομέας. Ο ιδιωτικός τομέας πρέπει να υιοθετήσει αυτές τις τεχνολογίες για να γίνει ανταγωνιστικός.

Για την έμφαση στις υποδομές αντί για τον ανθρώπινο φορέα

Γενικότερα υπάρχει μία τάση στην Ελλάδα όλες οι λύσεις που προτείνονται να είναι λύσεις hard , αυτό που λέμε σκληρό management, φτιάξε δομές, φτιάξε και ένα ακόμα φορέα, φτιάξε και ένα συντονιστικό των φορέων. Μέσα σε αυτήν τη λογική όλος αυτός ο όγκος των υποδομών που δημιουργήθηκαν όλα αυτά τα χρόνια είναι

μέσα στη λογική: θέλω να κάνω αυτό; Δημιούργησε ένα δίκτυο. Αγόρασε μηχανήματα. Το κομμάτι δηλαδή το οποίο περιλαμβάνει τον ανθρώπινο παράγοντα, την εντιμότητα και την ικανότητά του να χρησιμοποιήσει αυτά, την οργάνωση όχι με την έννοια του οργανογράμματος, αλλά με την έννοια του αν το ανθρώπινο δυναμικό που είναι εκεί έχει τις κατάλληλες δεξιότητες. Όλα αυτά τα ζητήματα που έχουν να κάνουν με την ετοιμότητα των ανθρωποσυστημάτων να συνεργαστούν με τα ιχνοσυστήματα και να παράξουν αποτελέσματα είναι *tabula rasa*.

Για το σχήμα υλοποίησης της πολιτικής ως παράθυρο ευκαιρίας σε εταιρείες.

Όλες οι πολιτικές καθοδηγούνται από αυτό το σχήμα που είπαμε: χρηματοδότηση, δίκτυο υποδοχής αυτής της χρηματοδότησης που είναι οι εταιρείες, η πολιτική ομάδα της συγκεκριμένης εταιρείας που αξιοποιούν την ευκαιρία, παράθυρο ευκαιρίας, δηλαδή όλο το policy design είναι σε μια λογική opportunity windows. Έχω ένα παράθυρο ευκαιρίας, να πάρω το έργο, και από εκεί και πέρα το τι θα γίνει είναι ένα τριτεύον ζήτημα αν αυτά θα χρησιμοποιηθούν. Καμμία σχέση με το αποτέλεσμα, η όλη λογική είναι εστιασμένη στην απορροφητικότητα στην καλύτερη περίπτωση. Η ευκαιρία δεν έχει σχέση με τη συλλογικότητα, η ευκαιρία είναι για αυτόν που βρίσκεται πίσω από το παράθυρο και παίρνει το έργο.

Για τη μεταφορά πολιτικών από την Ε.Ε.

Έχουμε συνολικά προβλήματα σε αυτό που λέμε policy transfer. Οι πολιτικές που έρχονται από την ΕΕ δεν είναι αποτελεσματικές και το είδαμε και στα προβλήματα διοικητικής μεταρρύθμισης. Αν δει κανείς τις μνημονιακές υποχρεώσεις γενικότερα που αφορούν τη δημόσια διοίκηση και τις συγκρίνουμε με τις δημοσιονομικές υποχρεώσεις θα κλαίμε ή θα γελάμε. Ήταν ένα απλουστευτικό, απλοϊκό σχήμα το οποίο δεν βοήθησε σε τίποτα και όλη αυτή η προσπάθεια διοικητικής μεταρρύθμισης είναι στον αέρα, δεν έχει αποδώσει τίποτα όλα αυτά τα χρόνια, θα ξεφουσκώσει και δεν θα μείνει απολύτως τίποτα. Έχουμε λοιπόν ένα πρόβλημα σε αυτό που λέμε policy transfer από το ευρωπαϊκό επίπεδο, έχουμε μια ασυμβατότητα και έχουμε και μια περιορισμένη κατανόηση του ευρωπαϊκού επιπέδου για το τι συμβαίνει και ποια είναι τα πραγματικά προβλήματα στην Ελλάδα.

Μέτρα βελτίωσης/Προτάσεις

Μιλάω στενά για το δημόσιο τομέα: Οι πολιτικές που θα σχεδιαστούν πρέπει να σχεδιαστούν σαν πολιτικές διοικητικής μεταρρύθμισης. Πρέπει πρώτα να δούμε το ζήτημα των λειτουργιών, του ανθρώπινου παράγοντα και των δομών και παράλληλα (έχει σημασία αυτό) δεν θα κάνουμε πρώτα τον σχεδιασμό επί χάρτου για να πάμε να δούμε στη συνέχεια τις τεχνολογίες, διότι οι τεχνολογίες δίνουν λύσεις που αν δεν τις λάβεις υπόψη σου κατά τη φάση του οργανωτικού ή του λειτουργικού σχεδιασμού σου ξεφεύγουν πράγματα. Πρέπει αυτά να πάνε παράλληλα. Χρειαζόμαστε ανθρώπους που έχουν αυτή τη στιγμή τη διπλή ικανότητα κατανόησης και του διαδικαστικού λειτουργικού και του τεχνικού κομματιού. Στο εξωτερικό υπάρχει εκπαίδευση, το λεγόμενο CIO (Chief information officers), οι οποίοι είναι άνθρωποι που κατανοούν ταυτόχρονα τη διοίκηση σαν

πεδίο πολιτικής και τα τεχνικά ζητήματα. Νομίζω ότι η Σχολή Δημόσιας Διοίκησης μπορεί να εκπαιδεύει αυτούς τους ανθρώπους.

Για τη συνεργασία με φορείς της αγοράς και την κοινωνία των πολιτών κατά τη διαμόρφωση των πολιτικών

Έχουμε το output, το άμεσο, τις εκροές, πόσα μηχανήματα έχω. Το outcome που είναι πόσο χρησιμοποιούνται αυτά τα μηχανήματα και το impact που είναι τι επιπτώσεις έχει η χρήση αυτών των μηχανημάτων στην κοινωνία, στην οικονομία. Πρέπει να ξεκινήσουμε από τα τελευταία –πιστεύω- στον σχεδιασμό. Δηλαδή δεν σχεδιάζεις ποιά έργα θα κάνεις, σχεδιάζεις ποιές αλλαγές στην εφαρμόσιμη δημόσια πολιτική, στο επίπεδο του χρήστη, στο επίπεδο της τοπικής κοινωνίας, στο επίπεδο της αγοράς. Ξεκινάς από εκεί. Και αυτό πως το κάνεις; Το κάνεις συμμετοχικά. Άρα χρειάζεσαι δίκτυα, χρειάζεσαι μηχανισμούς δημόσιου διαλόγου και online και με φυσικούς τρόπους. Να μπουν όλα αυτά τα ζητήματα σε κουβέντα. Και να έχεις μέσα τους χρήστες, μα έχεις εκπροσώπους των χρηστών και να βγάλεις από εκεί ζητούμενα, όσον αφορά την επίπτωση, το impact κατ' αρχήν. Αυτό να το συγκεκριμενοποιήσεις, να το μετρήσεις διότι και εδώ θα έχουμε δείκτες. Δείκτες αποτελεσματικότητας της πολιτικής. Άρα πρέπει να διακριβώσεις συναινετικά ποιοί είναι αυτοί οι δείκτες με ευρείς διαλόγους και από εκεί και πέρα αφού προσδιορίσεις ποιά είναι τα αποτελέσματα της πολιτικής που θέλεις έρχεσαι πίσω στο επίπεδο των outcomes των διαμέσων αποτελεσμάτων να δεις ποιά είναι αυτά που θα σε πάνε στο τελικό ζητούμενο και μετά να έρθεις στο input δηλαδή τι μηχανήματα, με ποιά χαρακτηριστικά και με ποιές διαδικασίες προμήθειας μου χρειάζονται.

ΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΑΡΑΚΗΣ, Ερευνητής ΕΚΚΕ, Συνυπεύθυνος του Προγράμματος και Επιστημονικός Υπεύθυνος της μελέτης με τίτλο «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, της βιομηχανίας, του αστικού σχεδιασμού, και των υποδομών του διαδικτύου»

Συμπεράσματα

Συζητάμε για την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών και ουσιαστικά δεχόμαστε εδώ ότι συζητάμε για ένα μοντέλο κοινωνικής οργάνωσης και θεσμικής συγκρότησης. Αν θέλουμε να κουβεντιάσουμε για τις νέες τεχνολογίες και το πως αυτές συνδέονται, διαμορφώνουν μια δημόσια πολιτική που συνδέεται και απαντά στο κοινωνικό αίτημα, τότε συζητάμε ουσιαστικά για διαφορετικό μοντέλο κοινωνικής οργάνωσης.

Το δεύτερο σημείο που θα ήθελα να παρατηρήσω είναι ότι τίθεται το ερώτημα, εάν αυτό το μοντέλο της κοινωνικής οργάνωσης που συνδέεται με ένα τρόπο ανάπτυξης των νέων τεχνολογιών, εάν αυτός ο τρόπος ανάπτυξης μπορεί να έχει εθνική ταυτότητα. Δηλαδή τι εξυπηρετεί.

Και ένα τρίτο σημείο που συνδέει αυτά που είπαμε έχει να κάνει με την ασυμμετρία ανάπτυξης. Αυτό σημαίνει ασυμμετρία παρεμβαίνοντας στην κοινωνία (15ντάρηδες, τριαντάρηδες κλπ). Είναι ένας διαφορετικός τρόπος με τον οποίο λειτουργούν και επιδρούν οι τεχνολογίες στις διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες. Δεύτερη ασυμμετρία έχει να κάνει με την αποτυχία των πληροφοριακών

συστημάτων με την οποία αναπτύσσονται και αυτή η αποτυχία παράγει «απογοητεύσεις». Δηλαδή άλλα προσμένουμε, άλλα παίρνουμε, συνήθως είναι πολύ λιγότερα από αυτά που ζητάμε, ή διαφορετικά από αυτά που ζητάμε με συνέπεια αυτή η ασυμμετρία να διευρύνεται. Και στην τρίτη ασυμμετρία έχουμε να κάνουμε με δίκτυα τα οποία είναι αδύναμα ή είναι αδύνατον να υποστηρίξουν όλη την ανάπτυξη αυτών των τεχνολογιών. Άρα ασυμμετρία σε επίπεδο πληθυσμού, κοινωνικών ομάδων, ασυμμετρία σε επίπεδο ανάπτυξης και εφαρμογής πληροφοριακών συστημάτων και ασυμμετρία των ανεπαρκών δικτύων.

Το τελευταίο ερώτημα που τίθεται, είναι ποιός σχεδιάζει και εφαρμόζει. Και ουσιαστικά μιλάμε για το ρόλο του κράτους εδώ, και βέβαια με ποιόν τρόπο σχεδιάζει, εφαρμόζει, αξιολογεί. Συζητάμε δηλαδή για τη θεσμική συγκρότηση η οποία χρειάζεται για να υπηρετήσει τα άλλα τρία ερωτήματα.

ΝΙΚΟΣ ΔΕΜΕΡΖΗΣ, Καθηγητής, Πρόεδρος και Διευθυντής του ΕΚΚΕ, Επιστημονικός Υπεύθυνος του Προγράμματος με τίτλο «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, της βιομηχανίας, του αστικού σχεδιασμού, και των υποδομών του διαδικτύου»

Από όλα όσα είπατε όλοι, για μένα πολλά ήταν καινούργια, αλλά η γενική εικόνα είναι γνωστή. Με την έννοια ότι έχουμε καταγράψει και διαπιστώσει άλλη μία φορά μια παθολογία. Αν την δει κανείς από τη μεριά μιας ιδεατής ορθολογικότητας είναι παθολογία αν τη δει κανείς από τη μεριά ενός πελατειακού συστήματος ατομοκεντρικής ενδεχομένως και προνεωτερικής λογικής είναι μία κανονικότητα. Να το πω ποιητικά, είναι μια κανονική παθολογία και όχι μια παθολογική κανονικότητα. Αυτά είναι τρόποι που κατανοούν το λαϊκισμό διάφοροι κοινωνικοί επιστήμονες. Εμένα εδώ θα με ενδιέφερε όμως να συστηματοποιήσουμε περισσότερο απαντήσεις που να διορθώνουν την κατάσταση. Η κατάσταση δεν διορθώνεται εφόλης της ύλης. Διότι η κοινωνία της πληροφορίας είναι και αυτή μια κοινωνία ανισοτήτων και δεν μπορούσε να είναι και διαφορετικά.

Άρα ακόμα και αν από τεχνική άποψη ήμασταν άψογοι και δεν βλέπαμε εξόφθαλμες ανορθολογικές κρίσεις στη λογική που μνημονεύθηκε προηγουμένως, θα βλέπαμε άλλα πράγματα. Θα βλέπαμε ανισότητες π.χ. ανάμεσα στους πληροφοριακά πλούσιους και στους πληροφοριακά φτωχούς και όχι απλώς στην πρόσβαση και πάει λέγοντας.

Από την άλλη μεριά όμως θα έλεγα, με δεδομένο το συγκεκριμένο αυτό πλαίσιο της Ελλάδας τι περιθώρια βελτίωσης υπάρχουν έστω σε ένα τεχνοκρατικό επίπεδο. Μπορεί σε κάποιους να μην αρέσει αυτό. Θα έλεγε κανείς ότι τα προβλήματα δεν είναι ουδέτερα. Σε ένα επίπεδο εμπειρογνωμοσύνης αν θέλετε, τι θα μπορούσαμε να προτείνουμε σε βραχυ- μεσο- και μακροπρόθεσμη προοπτική. Ζητήματα που έχουν να κάνουν με την αξιολόγηση. Θα πρέπει να γίνει ένας ανασχεδιασμός της διοικητικής μεταρρύθμισης που θα λαμβάνει υπόψη του ταυτοχρόνως το DNA του και τον πληροφοριακό σχεδιασμό. Ζητήματα αξιολόγησης που σημαίνει ότι θα πρέπει να προτείνουμε ενδεχομένως στο Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής άλλες δομές, task force, δείκτες αξιολόγησης και δείκτες που θα έχουν να κάνουν με το αποτέλεσμα και όχι με την απορροφητικότητα. Ένα πρώτο πράγμα που θα μπορούσε η ελληνική κοινωνία να κάνει είναι να γίνει μια αξιολόγηση εκ των

υστέρων βέβαια, τα εκατομμύρια και δις, πως έχουν απορροφηθεί, τι έργο έχουν παράξει και τι αποτελεσματικότητα έχουν, τουλάχιστον για να αξιολογήσεις τι έχεις κάνει μέχρι τώρα. Ενδεχομένως να φανούν πολιτικές και νομικές ευθύνες.